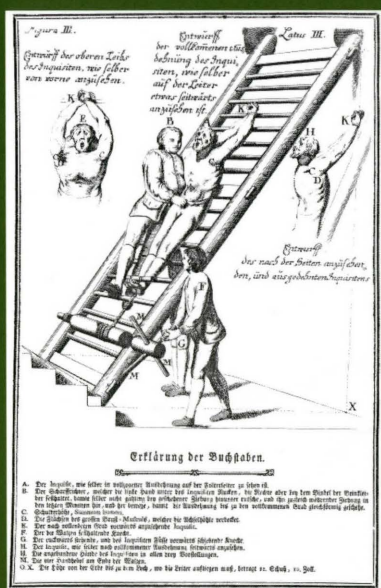

Várostörténeti források

SZEGEDI BOSZORKÁNYPEREK 1726–1744

SZEGEDI BOSZORKÁNYPEREK

A MAGYARORSZÁGI BOSZORKÁNYSÁG FORRÁSAI
QUELLEN ZUR UNGARISCHEN HEXEREI

Várostörténeti források 5. / Stadthistorische Quellen 5

Sorozatszerkesztő / Herausgeber der Reihe
TÓTH G. PÉTER

A sorozatban eddig megjelent / In der Reihe bislang erschienen

- Nagybányai boszorkányperek.* Szerkesztette / Herausgegeben von Balogh Béla, 2003
Segesvári boszorkányperek. Szerkesztette / Herausgegeben von Hagenthurn Endre, 2010
Soproni boszorkányperek. Szerkesztette / Herausgegeben von
Tóth G. Péter és Németh Ildikó, 2011
Kolozsvári boszorkányperek. Szerkesztette / Herausgegeben von
Pakó László és Tóth G. Péter, 2014

SZEGEDI BOSZORKÁNYPEREK 1726–1744

Szerkesztette / Herausgegeben von
BRANDL GERGELY–TÓTH G. PÉTER

Készült
REIZNER JÁNOS
művének felhasználásával

BALASSI KIADÓ
BUDAPEST

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR
CSONGRÁD MEGYEI LEVÉLTÁRA
SZEGED

Készült
A Pécsi Tudományegyetem Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszékén
az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA)
„Hatások, konfliktusok és változások az újkor népi mentalitástörténetében.
Történeti néprajzi vizsgálatok XVI–XVIII. századi levéltári források
és kéziratos irodalom alapján” című, 30 691. programja keretében, valamint a „Népi vallás
a keleti és a nyugati kereszténység határán: folyamatosság, változások és kölcsönhatások /
*Vernacular religion on the boundary of Eastern and Western Christianity. Continuity, changes
and interactions*” című (ERC PROJECT id. 324214) EKT projekt
támogatásával.

Témavezető
PÓCS ÉVA

Nemzeti Kulturális Alap

A mutatókat készítette
BRANDL GERGELY
TÓTH G. PÉTER

A feltáró munkában közreműködött
BRANDL GERGELY
BAGI ZOLTÁN

A forrásszövegek átírását ellenőrizte
GÉCZI LAJOS (latin)
BAGI ZOLTÁN (magyar, német)

A borítón
A tortúrát szemléltető ábra
a *Constitutio Criminalis Theresiana* belső lapjain
Wien, 1769

© Brandl Gergely, Tóth G. Péter, 2016

ISBN 978-963-506-979-8
ISSN 1589-6080

TARTALOM

ELŐSZÓ	15
BEVEZETŐ	21
AZ ÁTÍRÁS IRÁNYVONALAI	39
SÉRTÉSI PEREK ÉS BOSZORKÁNYSÁGI PERAKTÁK	
1. Szeged, 1726. március–június	
SZEGED VÁROS BÜNTETŐELJÁRÁSA DÓKA PANNA ÉS KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ELLEN BOSZORKÁNYSÁG VÁDJÁBAN	51
I. Szeged, 1726. március után	
FODOR ISTVÁN FELJELENTŐ LEVELE A SZEGEDI FŐBÍRÓNAK KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ELLEN.	51
II. Szeged, 1726. június 4.	
TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYVTÖREDÉK DÓKA PANNA ÉS KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÜGYÉBEN	52
III. Szeged, 1726. június 8.	
TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV DÓKA PANNA ÉS KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÜGYÉBEN	53
2. Szeged, 1728. június 14.–1729. március 9.	
SZEGED VÁROS BOSZORKÁNYPERE SZÁMOS VÁDLOTT ELLEN	56
I. ELŐKÉSZÜLETI PERSZAK: TANÚVALLOMÁSOK	56
A. Szeged, 1728. június 14.	
TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÉS JANCÓS PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÜGYÉBEN	56
B. Szeged, 1728. június 14.	
TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÉS JANCÓS PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÜGYÉBEN	62
C. Szeged, 1728. június 14.	
TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVMÁSOLAT TÖREDÉKE KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÉS JANCÓS PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÜGYÉBEN	69
II. Szeged, 1728. június 26.	
TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVEK KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, DANCÓS JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA ÉS KATONA FERENC ÜGYÉBEN	71

III. Szeged, 1728. június 26. körül	
ÖSSZEVONT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVMÁSOLAT KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, KATONA FERENC, DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA, DANCSÓ JÁNOS, RÓSA DÁNIEL, SZÁNTHÓ MIHÁLY, RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, BORBOLA FERENC, DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ELLENI VALLOMÁSOKRÓL	74
IV. Szeged, 1728. július 14.	
TANÜKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV PÁLFY JÁNOSNÉ KÖRE ILONA ÜGYÉBEN	81
V. KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA TERHELTI VALLOMÁSAI	83
A. Szeged, 1728. június 14. körül	
KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA PONTONKÉNTI ÖNKÉNTESEN FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	83
B. Szeged, 1728. június 14. után	
KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA TORTÚRA ALATT FELVETT HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	87
C. Szeged, 1728. június 28. után	
KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA TORTÚRA ALATT FELVETT HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK FOLYTATÁSA	89
VI. JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN TERHELTI VALLOMÁSAI	92
A. Szeged, 1728. június 26. előtt	
JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN PONTONKÉNTI TORTÚRA ALATT FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	92
B. Szeged, 1728. június 26. előtt	
JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN PONTONKÉNTI TORTÚRA ALATT FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK MÁSOLATA	96
VII. KATONA FERENC TERHELTI VALLOMÁSAI	99
A. Szeged, 1728. június 20. előtt	
KATONA FERENC ÖNKÉNTESEN FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	99
B. Szeged, 1728. június 20.	
KATONA FERENC TORTÚRA ALATT FELVETT HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	105
VIII. KOVÁCS PÁL TERHELTI VALLOMÁSAI	106
A. Szeged, 1729. június 30.	
KOVÁCS PÁL ÖNKÉNTESEN FELVETT TAGADÓ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK MÁSOLATA	106
B. Szeged, 1728. június 26. előtt	
KOVÁCS PÁL TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	107
IX. DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA TERHELTI VALLOMÁSAI	110
A. Szeged, 1728. július 3. előtt	
DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA ÖNKÉNTESEN FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	110

B. Szeged, 1728. július 3. előtt DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK TORTÚRA ALATT FELVETT FOLYTATÁSA	115
X. Szeged, 1728. július 3. előtt DANCSÓ JÁNOS TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	117
XI. LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATALIN TERHELTI VALLOMÁSAI	120
A. Szeged, 1728. június 20. körül LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATALIN TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	120
B. Szeged, 1728. június 20. körül LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATALIN TORTÚRA ALATT FELVETT HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	123
XII. DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET TERHELTI VALLOMÁSAI	124
A. Szeged, 1728. július 3. előtt DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	124
B. Szeged, 1728. július 3. előtt DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK FOLYTATÁSA	128
XIII. Szeged, 1728. július 10. előtt RÓSA DÁNIEL TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	130
XIV. Szeged, 1728. július 10. előtt SZÁNTHÓ MIHÁLY TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	136
XV. Szeged, 1728. július 10. előtt RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSÁNAK JEGYZŐKÖNYVE	141
XVI. Szeged, 1728. július 10. előtt DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	145
XVII. Szeged, 1728. július 10. előtt BORBÓLA FERENC TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	148
XVIII. Szeged, 1728. június–július TÓTH ÁDÁMNÉ KORCSÉK ZSUZSANNA TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	152
XIX. Szeged, 1728. július 14. előtt VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSÁNAK JEGYZŐKÖNYVE	154
XX. Szeged, 1728. június–július CSIKÓS JÁNOSNÉ EMRE ERZSÉBET TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE	158

XXI. Szeged, 1728. július	
HORVÁTH MÁTYÁSNÉ BOGADUSSÁNÉ ILONA ÖRZSE TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE.....	159
XXII. Szeged, 1728. június 26. előtt	
ISMERETLEN VÁDLOTT PONTONKÉNT FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK TÖREDÉKE.....	162
XXIII. Szeged, 1728. június 26. körül	
KIVONAT A VÁDLOTTAK FELTÉTELEZETT RONTÁSAI RÓL.....	163
XXIV. SZEMLE ÉS LÁTLELET	165
A. Szeged, 1728. június 26. után	
JEGYZÉK A VÁDLOTTAK TESTÉN TALÁLHATÓ STIGMÁKRÓL.....	165
B. Szeged, 1728. június 26. után	
JEGYZÉK A KÉSŐBBI VÁDLOTTAK TESTÉN TALÁLHATÓ STIGMÁKRÓL.....	167
XXV. ELŐZETES JELENTÉS A FELTÉTELEZETT TETTESEKRŐL, CSELEKMÉNYEK RÓL ÉS TETTESTÁRSÁKRÓL	168
A. Szeged, 1728. június 26. körül	
ELŐZETES JELENTÉS A FELTÉTELEZETT CSELEKMÉNYEK RÓL: ESETLEÍRÁS	168
B. Szeged, 1728. június 26. körül	
A FELTÉTELEZETT NEM SZEGEDI TETTESTÁRSÁK JEGYZÉKE	170
XXVI. Szeged, 1728. június 26.	
ÜGYÉSZI PISZKOZAT A FORMÁLIS PERHEZ ÉS VÁDLEVÉLHEZ RÓSA DÁNIEL, RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT, SZÁNTHÓ MIHÁLY ÉS KOVÁCS PÁL VÁDLOTTAK ESETÉBEN	171
XXVII. PERFELVÉTEL KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN, KATONA FERENC ÉS KOVÁCS PÁL ÜGYÉBEN, KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA VALLOMÁSÁVAL	178
A. Szeged, 1728. június 26.	
PERFELVÉTEL KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN, KATONA FERENC ÉS KOVÁCS PÁL ÜGYÉBEN, KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA VALLOMÁSÁVAL	178
B. Szeged, 1728. június 26.	
FORMÁLIS PER KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA, KATONA FERENC, JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÉS KOVÁCS PÁL ÜGYÉBEN	185
XXVIII. Szeged, 1728. június 26. körül	
FORMÁLIS PER KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN, VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA, KATONA FERENC, KOVÁCS PÁL, DANCsó JÁNOS, DANCsó JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA, BORBOLA FERENC, SZÁNTÓ MIHÁLY, LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATA ÜGYÉBEN.....	190
XXIX. Szeged, 1728. szeptember 4.	
MIHALOVITY GYÖRGYNÉ SZUBIN BEDA (CZINCZÁRNÉ) KEZESLEVELE, AMELYBEN 1000 FORINT KAUCIÓ ELLENÉBEN SZABADLÁBRA HELYEZIK ..	206
XXX. Szeged, 1728. július 21. előtt	
BEFEJEZÉSI PERSZAKBAN ÍTÉLET: SZAVAZÁSI JEGYZÉK 13 ELKÖVETŐ ÍTÉLETÉVEL KAPCSOLATBAN	206

XXXI. HALÁLOS ÍTÉLETEK.....	208
A. Szeged, 1728. június 26. után NÉV NÉLKÜLI MAGYAR NYELVŰ HALÁLOS ÍTÉLET MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT.....	208
B. Szeged, 1728. június 26. után NÉV NÉLKÜLI LATIN NYELVŰ HALÁLOS ÍTÉLET MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉBEN VALÓ VÉTSÉG MIATT.....	209
C. Szeged, 1728. július 21. előtt RÓSA DÁNIEL LATIN NYELVŰ HALÁLOS ÍTÉLETE MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉBEN VALÓ VÉTSÉG MIATT.....	211
D. Szeged, 1728. július 21. CSOPORTOS HALÁLOS ÍTÉLET RÓSA DÁNIEL, RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN, KOVÁCS PÁL, KATONA FERENC, BORBOLA FERENC, DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET, DANCÓS JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA, DANCÓS JÁNOS, DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT, LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATA ÜGYÉBEN MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT.....	212
E. Szeged, 1728. július 21. CSOPORTOS HALÁLOS ÍTÉLET RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN, KOVÁCS PÁL, KATONA FERENC, DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET, DANCÓS JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA, DANCÓS JÁNOS, DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT, LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATA ÜGYÉBEN MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT.....	214
F. Szeged, 1728. március 7. ELKÜLÖNÍTETT HALÁLOS ÍTÉLET HORVÁTH MÁTYÁSNÉ BOGADUSSÁNÉ ILONA ÖRZSE ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ÜGYÉBEN MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT.....	216
G. Szeged, 1728. március 7. TANÁCSÜLÉSI BEJEGYZÉS HORVÁTH MÁTYÁSNÉ BOGADUSSÁNÉ IILONA ÖRZSE ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ÜGYÉBEN AZ ÍTÉLET RÖVID TARTALMÁRÓL.....	217
H. Szeged, 1728. március 9. TANÁCSÜLÉSI BEJEGYZÉS HORVÁTH MÁTYÁSNÉ BOGADUSSÁNÉ ILONA ÖRZSE ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ÜGYÉBEN AZ ÍTÉLETVÉGREHAJTÁSÁRÓL.....	218
XXXII. Szeged, 1729. március 8. VÉGREHAJTÁSI PERSZAKBAN: HORVÁTH MÁTYÁSNÉ BOGADUSSÁNÉ IILONA ÖRZSE VÉGRENDELETE.....	219

XXXIII. Szeged, 1728. november 2. HÓDI GERGELY VALLOMÁSTEVŐ LEVELE SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK MOSTOHAAPJA, RÓSA DÁNIEL VAGYONÁRÓL ÉS VÉTKESSÉGÉRŐL	220
XXXIV. KANCELLÁRIAI VIZSGÁLAT IRATAI	221
A. Ljubjana, 1728. augusztus 27. III. KÁROLY ELSŐ LEIRATA A MAGYAR KIRÁLYI UDVARI KANCELLÁRIÁN KERESZTÜL SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK A BOSZORKÁNYOK ÜGYÉBEN ..	221
B/A. Szeged, 1728. szeptember 23. SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK VÁLASZA A MAGYAR KIRÁLYI UDVARI KANCELLÁRIA ELSŐ LEIRATÁRA A BOSZORKÁNYPEREK JOGSZERŰSÉGÉNEK ÜGYÉBEN	223
B/B. Szeged, 1728. szeptember 23. SZEGED VÁROS FELIRATÁNAK CSATOLMÁNYA A FELKÜLDÖTT VALLOMÁSOK JEGYZÉKE ÉS AZOK FELVÉTELÉNEK FORMÁIVAL KAPCSOLATBAN	227
C/A. Bécs, 1728. október 25. III. KÁROLY MÁSODIK KIRÁLYI LEIRATA A SZEGEDI BOSZORKÁNYOK FELFÜGGESZTÉSÉNEK ÉS TELJES VIZSGÁLATÁNAK ÜGYÉBEN	229
C/B. Bécs, 1728. augusztus. 27. előtt EGYKORÚ MÁSOLAT MIHALOVITY GYÖRGYNÉ SZUBIN BEDA PANASZLEVELÉRŐL, AMELYBEN A VÁROS JOGSZOLGÁLTATÁSÁNAK KIVIZSGÁLÁSÁT KÉRI A KANCELLÁRIÁTÓL	232
D. Szeged, 1729. január 10. A SZEGEDI VÁROSI TANÁCS VÁLASZA A KANCELLÁRIA MÁSODIK LEIRATÁRA AZ ELJÁRÁSOK JOGSZERŰSÉGE, A TEMETÉSEK, A TORTÚRA ÉS A FÜRÖSZTÉSEK ÜGYÉBEN	235
E. Bécs, 1729. február 21. A KANCELLÁRIA UTOLSÓ LEIRATA A SZEGEDI BOSZORKÁNYOK ÜGYÉBEN A PEREK FOLYTATÁSÁRÓL ÉS A FÜRÖSZTÉSEK ABBAHAGYÁSÁRÓL	243
XXXV. MISSZILIS IRATOK: A VÁROS VÁLASZTOTT ELŐLJÁRÓINAK LEVELEZÉSE	245
A. Pozsony, 1728. július 15. PODHRADSKY GYÖRGY FŐBÍRÓ ÉS NAGY PÁL JEGYZŐ LEVELE A SZEGEDI VÁROSI TANÁCSNAK A BOSZORKÁNYOK ÜGYÉBEN VALÓ ELJÁRÁSRÓL ÉS A JOGFORRÁSOK HASZNÁLATÁRÓL	245
B. Udvard (Komárom vm.), 1728. augusztus 2. A VÁROS MEGBÍZOTTJAINAK LEVELEZÉSE: SZLOVENICS MIHÁLY VOLT ÜGYÉSZ LEVELE A SZEGEDI VÁROSI TANÁCSNAK AZ ORSZÁGBAN ELTERJEDT ROSSZ HÍREKKEL KAPCSOLATBAN	247
C. Bécs, 1729. február 2. KIRÁLY ÁDÁMNAK (SZEGED BÉCSI ÁGENSÉNEK) LEVELE A VÁROSI TANÁCSNAK A FOLYÓ ÜGYEK INTÉZÉSÉRŐL ÉS A KANCELLÁRIÁN VALÓ KORRUPT KÖZBENJÁRÁSRÓL	248

D. Makó, 1728. június 21. A VÁROSBA BEÉRKEZŐ EGYÉB MISSZILISEK: MAKÓ MEZŐVÁROS TANÁCSÁNAK LEVELE A KORÁBBAN AZ Ő BÍRÓSÁGUKON ELÍTÉLT SZEMÉLYEK ÜGYÉBEN	249
E. Debrecen, 1728. augusztus 2. DEBRECEN VÁROS LEVELE A SZEGEDI TANÁCSNAK A DEBRECENI BOSZORKÁNYPEREK SZEGEDI KAPCSOLATAINAK ÜGYÉBEN	251
XXXVI. NEMZETKÖZI HÍRADÁSOK AZ 1728–1729-ES SZEGEDI ESEMÉNYEKRŐL	253
A. Lipcse, 1728. július A <i>MISCELLANEA PHYSICO-MEDICO-MATHEMATICA</i> BESZÁMOLÓJA	253
B. Bécs, 1728. augusztus 21. A <i>WIENER ZEITUNG (WIENERISCHES DIARIUM)</i> ÚJSÁGCIKKE A SZEGEDI BOSZORKÁNYOK KIVÉGZÉSÉRŐL ÉS ANNAK LEHETSÉGES OKAIRÓL	254
C. Edinburgh, 1728. szeptember 16. A <i>CALEDONIAN MERCURY</i> BESZÁMOLÓJA A SZEGEDI BOSZORKÁNYPEREKRŐL	257
3. Szeged, 1728. október FARKAS ISTVÁNNÉ PERE SZŐKE MIHÁLY ELLEN RÁGALMAZÁS VÉTSÉGE MIATT	258
I. Szeged, 1728. október 30. TANÁCSI HATÁROZAT SZŐKE MIHÁLY BECSÜLETSÉRTÉSI ÜGYÉBEN.	258
4. Szeged, 1728. október SZEGED VÁROS VIZSGÁLATA BOROS JÁNOSNÉ ELLEN.	259
I. Szeged, 1728. október 30. TANÁCSI HATÁROZAT BOROS JÁNOSNÉ ELJÁRÁS ALÁ VETÉSÉRŐL	259
5. Szeged, 1730. október–december SZEGED VÁROS PERE CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ELLEN	260
I. Szeged, 1730. október 29. CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN TETT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV	260
II. Szeged, 1730. október 29. után CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK TÖREDÉKE	267
III. CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN FELVETT VALLOMÁSOK	268
A. Szeged, 1731. november 14. CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN FELVETT FORMÁLIS PER	268
B/A. Szeged, 1731. november 14. után CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN FELVETT KÜLÖNÁLLÓ ÍTÉLET	274
B/B. Szeged, 1731. november 14. körül CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN SZÜLETETT ESKÜMINTA	275
IV. Szeged, 1731. november 14. körül SZAVAZÁSI JEGYZÉK CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN	276

6. Szeged, 1730. december	
SZEGED VÁROS PERE LŐRIK MARIANNA, KAZÁRI ÁDÁM ÖZVEGYE ELLEN.	278
I. Szeged, 1730. december 12.	
KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA ÜGYÉBEN FELVETT TANÚVALLOMÁSOK	278
II. KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA ÖNVALLOMASI JEGYZŐKÖNYVEI	281
A. Szeged, 1730. december 12. után	
KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA VÁLASZAI AZ ELLENE SZÓLÓ TANÚVALLOMÁSOK ÜGYÉBEN	281
B. Szeged, 1730. december 12. után	
KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVTÖREDÉKE	281
III. Szeged, 1730. december 12. után	
PERFELVÉTEL KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA ÜGYÉBEN	282
7. Szeged, 1731. január–november	
SZEGED VÁROS PERE MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ELLEN.	284
I. Szeged, 1731. január 19.	
MOLNÁR ISTVÁNNÉ ELLEN TETT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV	284
II. Szeged, 1731. november 12. után	
MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÖNVALLOMASI JEGYZŐKÖNYVE	298
III. Szeged, 1731. november 14.	
PERFELVÉTEL MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÜGYÉBEN.	303
IV. Szeged, 1731. november 14. körül	
SZAVAZÁSI JEGYZÉK MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÜGYÉBEN	306
V. Szeged, 1731. november 15.	
KOVÁCS ZSÓFIA MOLNÁR ISTVÁNNÉ ÜGYÉNEK ÍTÉLETRE BOCSÁJTÁSA ALKALMÁBÓL TETT FELJEGYZÉS. (BÍRÓI RECAPITULATIO)	307
VI. Szeged, 1731. november 16.	
MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÜGYÉBEN SZÜLETETT FORMÁLIS PER	307
8. Szeged, 1731. november körül	
TÖREDÉKES IRATOK JÁMBOR KATALIN ÜGYÉBEN	311
I. Szeged, 1731. november	
A TALÁN BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JÁMBOR KATALIN BŰNÜGYÉBEN A TANÁCSSTAGOK SZAVAZATAIRÓL KÉSZÍTETT JEGYZÉK, MELYBEN A TORTÚRA HAT FOKOZATA MELLETT SZAVAZNAK	311
9. Szeged, 1733. november–1734. március	
SZEGED VÁROS PERE SZERI MÁTYÁSNÉ CSORNA KATALIN ELLEN	313
I. Szeged, 1733. november 19.	
A SZERI MÁTYÁSNÉ CSORNA KATALIN ELLEN FELVETT FORMÁLIS PER ÉS A KÍNVALLATÁSRÓL SZÓLÓ ÍTÉLET.	313
II. Szeged, 1734. március 30.	
A SZERI MÁTYÁSNÉ CSORNA KATALIN ELLEN FELVETT FORMÁLIS PER FOLYTATÁSA ÉS VÉGSŐ ÍTÉLETE	315

10. Szeged, 1734. június–szeptember	
SZEGED VÁROS PERE KÁROLYI ILONA ELLEN	318
I. Szeged, 1734. június 19.	
KÁROLYI ILONA ELLEN TETT TANÚVALLOMASI JEGYZŐKÖNYV	318
II. Szeged, 1734. szeptember 28.	
FORMÁLIS PER KÁROLYI ILONA ÜGYÉBEN	322
11. Szeged, 1734. november	
SZEGED VÁROS PERE KISGÖRÖG ISTVÁNNÉ SZTÁNA ELLEN	325
I. Szeged, 1734. november 10.	
KISGÖRÖG ISTVÁNNÉ SZTÁNA ELLEN TETT TANÚVALLOMASI	
JEGYZŐKÖNYV	325
II. Szeged, 1735. március 29.	
KISGÖRÖG ISTVÁNNÉ SZTÁNA ÖNVALLOMASI JEGYZŐKÖNYVE	329
12. Szeged, 1736. június	
SZEGED VÁROS PERE PÁVÓ GERGELYNÉ FÚRUS ILONA ELLEN	331
I. Szeged, 1736. június 12.	
FORMÁLIS PER PÁVÓ GERGELYNÉ FÚRUS ILONA ÜGYÉBEN	331
13. Szeged, 1736. október–1737. január	
SZEGED VÁROS PERE BORDÁS MÁTYÁSNÉ PÁPAI KATALIN ELLEN	335
I. Szeged, 1736. október 2.	
BORDÁS MÁTYÁSNÉ PÁPAI KATALIN ELLEN TETT TANÚVALLOMASOK	
JEGYZŐKÖNYVE	335
II. Szeged, 1737. január 28.	
FORMÁLIS PER BORDÁS MÁTYÁSNÉ PÁPAI KATALIN ÜGYÉBEN	338
14. Szeged, 1737. május–augusztus	
SZEGED VÁROS PERE BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÉS HÓDI GYÖRGYNÉ	
KOVÁCS RÓZA ELLEN	341
I. Szeged, 1737. május 10.	
BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ELLEN TETT TANÚVALLOMASOK	
JEGYZŐKÖNYVE	341
II. Szeged, 1737. július 30.	
BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÖNVALLOMASÁNAK JEGYZŐKÖNYVE	345
III. Szeged, 1737. június	
HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA PONTONKÉNTI VALLOMASI	
JEGYZŐKÖNYVE	347
IV. Szeged, 1737. június 5.	
HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA ELLEN TETT TANÚVALLOMASI	
JEGYZŐKÖNYV	349
V. HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA AUTENTIKÁCIÓS ÉS TORTURÁLIS	
VALLOMASI JEGYZŐKÖNYVEI	356
A. Szeged, 1737. július	
HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA AUTENTIKÁCIÓS VALLOMASI	
JEGYZŐKÖNYVE	356

B. Szeged, 1737. július	
HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA KÉNYSZER ALATTI VALLOMÁSA	357
VI. Szeged, 1737. július 16.	
FORMÁLIS PER BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÉS HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA ÜGYÉBEN	358
VII. Szeged, 1737. augusztus 16.	
A BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÜGYÉBEN FELVETT BÍRÓSÁGI HATÁROZAT A PERKÖLTSEGRE VONATKOZÓAN	363
15. Szeged, 1737. augusztus	
SZEGED VÁROS PERE FARKAS ISTVÁNNÉ NEDELKÓ MARGIT ELLEN	364
I. Szeged, 1737. augusztus 10.	
A FARKAS ISTVÁNNÉ NEDELKÓ MARGIT ÜGYÉBEN FELVETT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV	364
16. Szeged, 1744. december	
SZEGED VÁROS PERE FÓRIS GERGELYNÉ DÓKA ÁGNES ÉS ALBERT JÁNOSNÉ LANTOS MARGIT ELLEN	367
I. Szeged, 1744. december 1. előtt	
FÓRIS GERGELYNÉ DÓKA ÁGNES ÉS ALBERT JÁNOSNÉ LANTOS MARGIT ÜGYÉBEN FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV	367
II. Szeged, 1744. december 18.	
FÓRIS GERGELYNÉ DÓKA ÁGNES ÉS ALBERT JÁNOSNÉ LANTOS MARGIT ÜGYÉBEN FELVETT FORMÁLIS PER	375
17. Dátum nélkül, hely nélkül	
SZEGED VÁROS ELJÁRÁSA KOCSIS MISLÁNÉ ELLEN	379
I. Dátum nélkül, hely nélkül	
A KOCSIS MISLÁNÉ ELLEN FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV TÖREDÉKE	379
SZEMÉLYNÉVMUTATÓ	381
HELYNÉVMUTATÓ	406
TÁRGYMUTATÓ	416
IRODALOM	465

ELŐSZÓ

A legszomorúbb magyarországi boszorkányperre Szegeden került sor. 1728. július 23-án, a város ma Boszorkányszigetnek nevezett részén egyszerre tizenhárom személyt kötözték négyesével a cölöpökhöz, hogy máglyán megégessék őket. Korábban a gyanúsítottakat vízpróbának vetették alá, aki „könnyűnek találtatott”, azt elítélték. Hosszú tűkkel szurkálták őket, hogy az ördög testi bélyegét megkeressék rajtuk. Testük ezeken a pontokon érzéketlen volt, nem vérzett. Egy-egy szórtelen hónalj vagy gyanús anyajegy ugyancsak a nem emberi természet jegyeire utalt.

A máglyán való kivégzés látványos volt. Legalábbis ha lehet egy tömeges kivégzésről, amelyet sem korábban, sem azt követően ennyi emberen egyszerre nem hajtottak végre Magyarországon, látványosságként beszélni. Az összegyülekezett tömeg elégedetten állapíthatta meg: közösségének ellenségei – akik jégesőt és szárazságot, szegénységet és betegséget hoztak városukra – megbűnhődtek tettükért. A boszorkányokat megnevező tanúk kezdetben Kökényné Nagy Anna bábaasszony személyében állapodtak meg, aki betegek gyógyításával foglalkozott, de bábaként a város asszonyainak termékenységét is felügyelte. Kökényné rossz természetű, veszekedős asszonynak írták le, aki hamar fenyegetőzött, ha egy szüléshez nem őt hívták. A fenyegetőzés, a mesteriség kizárólagos tudásának beállítása azonban visszahullt Kökényné fejére. Az 1727-es, 1728-as terméketlen, éhínséges években a családokon belüli beszéd, az utcán, a piacon zajló halk suttogások, a rossz tapasztalatok és a pletyka őt tartották felelősnek a sorscsapásokért, ám ennek senki sem adott hangot, amíg Kökényné szabadon járt-kelt a városban. Csak akkor szakadt fel a félelem burka, amikor elfogták. A félelmek gátlásaitól szabadult emberek vádaskodó tanúvallomások áradatát zúdították a bába nyakába. Sorra kerültek elő a szakmai hibákból adódó gyermek- és asszonyhalálesetek, melyeket Kökényné rovására írtak.

A tortúra után Kökényné nyelve is megoldódott. Mivel az egyenlőtlen bírósági párbeszédben ő maradt alul, sorra mártotta be azokat a személyeket, akikkel korábban baráti-ismerősi kapcsolatban volt. A vádaskodás hullámgyűrűje egyre tovább terjedt, s a város tömlőcei egykettőre megteltek „boszorkányokkal”. A tömlőcben lévők vallomásai szerint a szegedi boszorkányok valóságos katonai szervezetbe tömörültek. Volt kapitányuk, hadnagyuk, strázsamesterük, zászlótartójuk, dobosuk, trombitásuk. A zászlót az egyik boszorkány dióhéjban őrizte. A dob lókörom volt, verője számarlábszár. A trombitát számarcsontból vájták. Plutó és Dromó ördögnek esküdtek fel,

akik jegyet nyomtak testüknek titkos részeire, melyekről eladdig illetlen volt beszélni. Vallomásuk tetőpontján megtagadták keresztény hitüket, bevallották, hogy nagy vigasság közepette közösködtek a Sátánnal, hogy a gonoszság magvát a világra hintsék, hogy az esőt eladták a pogány töröknek, így okozva szárazságot Szeged városának és éhínséget Szeged népének. A vallomások egy bünszervezetben elkövetett nagyszabású összeesküvés képét rajzolták meg, melynek vezetője egy korábbi városbíró volt, tagként pedig tehető, vagyonos vagy a közéletben hangos polgárok és polgárasszonyok egész sora bukkant fel.

A boszorkányszervezetben többségében átlagos városi polgárokat találunk, de akadt köztük egy-egy ismertebb személy is, aki a bíróság szemében már korábban is szálka volt, ő lett a csapat vezére. A katonai ranglista alsó fokaira könnyű volt akár melyik vallomástevőt kinevezni. De a kapitány csakis Szeged város egykori bírójára, Rósa Dánielre lehetett. A nyolcvankét éves Rósa Szeged egyik legvagyonosabb polgára volt. Képviselte a várost a pozsonyi országgyűlésen, volt városi tanácsnok, majd főbíró. A gyors vagyoni és politikai karriert befutott, szorgalmával birtokos polgárrá gazdagodott Rósának számos irigye akadt a perek tanúsága szerint. Az idősebb Rósa a kincskamrába kerülve megtört, és a jegyzőkönyvbe már azt mondta, amit hallani akartak tőle. Társaival együtt egy „akó” pénzért hét esztendőre adták el a csapadékot a töröknek. A vád szerint az esőt egy zacskóba kötötte el, amelyet a kereskedelmi úton szállításhoz használt hordók alá rejtett.

Az elbeszélés hiedelmei mögött egyértelműen kiviláglik az a központi hatalom által megfogalmazott törekvés, hogy minden személyt meg kell regulálni és törni, aki a pogányság megtestesítőjével, a törökkel akár csak lelki közösséget is vállalni szándékozott, onnan politikai vagy vagyoni hasznot remélt. III. Károly 1723. évi IX. és XI. törvénycikkelyei a nyilvános gonosztevők között sorolták fel – a rablók és gyilkosok mellett – az eretnekeket és a törökkel társalkodókat mint államellenes bűnözőket. A vádakból egy militáns politikai összeesküvő társaság képe rajzolódott ki, legalábbis az, amit az üldözök, a város megfelelési kényszertől fűtött törvényszéki képviselői a kurucokról, a törökkel cimborálókról a maguk félelmetes módján elképzelték. Szövetségük külső megjelenésükben is tetten érhető volt: a gyanúsítottak ördögi segítői a vallomások alapján cifra, magyaros, keleties dolmányt viseltek az akkor divatos nyugatias, osztrák ruhákkal szemben. E gyászos történet egyben a városok függetlenségének, szabad királyi városi rangjának megtörését is példázta a török alól felszabadított területeken.

Úgy tűnt, hogy a máglyák fellobbanásával az őslakosok és a tömegével betelepülő új lakók közötti vallási, etnikai és politikai természetű feszültségek rövidebb-hosszabb időre eltűnhetnek. A közvéleményt – legalábbis a politikai propaganda szintjén – megnyugvás töltötte el, hogy „a közjóra és Isten dicsőségére ezen példaadó büntetés” mint szükséges és hasznos cselekedet végrehajtódott, és a keresztény társadalom megszabadult egy újabb nagy veszedelemtől, a pogány törökök megjelenésétől. Szegeden még ezután is tovább folyt a boszorkányfogdosás kisebb-nagyobb megszakítással, amíg csak a bécsi udvar meg nem elégelte a halállal végződő eseteket.

Jelen kötet tanúkat, gyanúsítottakat megszólaltató részeit magyar nyelven rögzítették. A vádhatóság, a védelem és a bíróság jegyzőkönyvi nyelve a latin volt. Néhány felterjesztett irat pedig németül készült el. Kötetünk talán legnagyobb újdonsága, hogy főleg a latin nyelvű részeket fordításban is közzétesszük. Izgalmas lesz, lehet az olvasóknak, hogy a kor nehézkes jogi nyelvezete szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé válik. Hiszen a vád ördöggképzeteit, a boszorkányszombat-elbeszélések sötét vízióit, valamint a vádhatóság szándékait ezekből a latin nyelven jegyzett szövegekből ismerhetjük meg leginkább.

Az ezekről szóló levéltári anyag a város levéltárának két legfontosabb alkotóelemét képező részegységéből, a törvényszéki határozatok titkosított állagából és a 19. század levéltárrendezői által összeállított iratanyagból állt össze. Kiadványunk a boszorkánypereket közzétevő sorozatunk első kötetében lefektetett gyakorlatnak megfelelően a boszorkányperes aktákon kívül az ezektől legtöbb esetben elválaszthatatlan, de más jellegű büntetővizsgálati anyagot is közlésre bocsátja. Másrészt ebben a kötetben is közlünk olyan, a boszorkánysággal összefüggésben lefolytatott becsületsértési pereket, melyek a vádaskodók nyelvi, perlekedő közösségeire más szögből világítanak rá.

A szövegközlés tekintetében is igyekeztünk kiadványaink eddigi gyakorlatát megőrizni. Ennek megfelelően itt is a Magyar Országgyűlési Emlékek kiadásának módját rögzítő, Benda Kálmán és Ember Győző által készített szabályzathoz igazodtunk (*Századok* 1974/2. 445. skk.), helyenként azonban igyekeztünk a korabeli szöveg eredeti alakját is jobban megőrizni. Itt mindenképp a magyar nyelv egy-két helyi jellegzetességére gondolunk. Általában a mássalhangzók átírásánál jobban ragaszkodtunk az eredeti alakhoz. Az átírás pontos szabályait a bevezetőt követő részben követheti az olvasó.

A kötet három egységre tagolódik. Az első részbe a magyarázó, bevezető, az átírás elveit ismertető előszavak kerültek. A második részben találjuk magukat a sértési és a boszorkányperek forrásszövegeit, majd pedig a harmadik részben, függelékként, a kötet segédleteit. A függelék az alábbi mutatókat tartalmazza:

1. Külön mutatójuk készült a peres iratokban szereplő személyeknek, csoportosítva őket a perbeli szerepük alapján.
2. Mutatózva kigyűjtöttük az iratokban szereplő helyneveket, a település- és településrészneveket egyaránt.
3. A kötet végén található a bevezető szövegek, az iratok és az összefoglalók jegyzeteinek, valamint a mutatókban szereplő irodalmi hivatkozásoknak a feloldása: a kötet teljes bibliográfiai jegyzéke.

A kötet részletes mutatókkal egészült ki, amelyek nemcsak az iratok belső szövegrészeihez szolgálnak adalékokkal, de a boszorkányperek teljes szövegtömegét is átmozgatják. Valójában a tematikus személynévmutatókkal, a hatósági személyek, a gyanúsítottak, a perben résztvevők és az események szemtanúinak hálózatát ismerhetjük meg,

annak értelmezői közösségével ismerkedhetünk. A boszorkánypererek beszélő közössége adja és veszi, újragondolja, rövidíti vagy meghosszabbítja a boszorkányságról általa ismert gondolatokat. A vádhatóság a kor jogkönyveit használja sorvezetőnek a boszorkányság bűne és annak büntetési tételeinek leírása során. A kényszer nélküli és a torturális vallomástételi jegyzőkönyvekben is tetten érhetjük a jogkönyvek kérdéseit, melyekhez mereven ragaszkodtak a nyomozó hatóság emberei. A kérdésekre adott válaszok talán egyéniesített vélemények lettek, ám ezt a vádhatóság – talán saját önérdekeitől is vezérelve, az udvari kontroll utólagos megfelelési kényszeréhez igazodva – nem volt rest a tisztázati példányokon javíthatni, a válaszokat a sugallt kérdésekhez simítani. Ezeket a szándékokat közvetlenül a szövegben is tetten érhetjük, melyekre a szöveghez fűzött lábjegyzetekben hívtuk fel a figyelmet.

A boszorkánypererek történetének kutatása egy lassan több évtizede tartó országos OTKA-kutatás (*Hatások, konfliktusok és változások az újkor népi mentalitástörténetében. Történeti néprajzi vizsgálatok XVI–XVIII. századi levéltári források és kéziratos irodalom alapján. Programvezető: Pócs Éva*) keretében jelenleg is folyik. Ezen OTKA-program keretében jelent meg a *Magyarországi boszorkányság forrásai* című sorozat I–IV. kötete a Balassi Kiadónál, és megkezdődött a szabad királyi városok, bányavárosok boszorkánypereit bemutató forráskiadvány-sorozat megjelentetése is. Ennek első köteteként 2003-ban megjelent Nagybánya város boszorkánypereinek forrásgyűjteménye Balogh Béla szerkesztésében, majd a második kötet Segesvár szabad királyi város boszorkánypereit dolgozta fel 2010-ben Hagenthurn Endre munkájaként. 2011 végén került nyomdába a *Soproni boszorkánypererek* című gyűjtemény Házi Jenő kéziratára alapozva Németh Ildikó és a sorozatszerkesztő közreműködésével. Legutóbb pedig 2014-ben Pakó László és Tóth G. Péter szerkesztésében jelent meg a kolozsvári boszorkányperereket közlő kiadványunk.

Most szegedi kötetünk következik a sorban. A forráskiadványt ugyancsak a Balassi Kiadó gondozta a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára szegedi kutatóhelyi támogatásával és szíves segítségével. Megjelenik *A magyarországi boszorkányság forrásai / Várostörténeti források* 5. köteteként.

Az újonnan feltárt dokumentumok immár teljes terjedelemben kerültek e kötetbe. Ezek feltárását, átírási munkálatait a szerkesztő, Brandl Gergely végezte. A szerkesztési munka Reizner János gyűjtéséből indult ki. Kötetünk újraközi Reizner, majd pedig Oltvai Ferenc feltárásait, de minden helyen pótolja az általuk már nem közölt szövegrészeket is. A Reizner által képviselt átírási szabályokat kötetünk revideálta, így a szövegeket némileg egységesítettük. A munkákat PhD dr. Bagi Zoltán Péter történész-levéltáros, a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárának főlevéltárosa, a Szegedi Tudományegyetem oktatója segítette észrevételeivel, a kötet közlését lehetővé tevő szervezési munkával. A szövegek végső tartalmát, formáját, rendszerét észrevételeivel a sorozatszerkesztő alakította. A magyar nyelvű szövegek lektora Bagi Zoltán Péter volt, a latin szövegrészek fordítását dr. Géczai Lajos főlevéltáros ellenőrizte. Ezúton is köszönjük munkájukat.

A kézirat gondozásában nyújtott segítségért a szerkesztők köszönetet mondanak Pócs Éva professzor asszonynak, kinek a peres iratok feltárásának elindítását és a kötet pályázati támogatásának szervezését köszönhetjük. Sokat köszönhetünk professzor Klaniczay Gábornak, ki a szerkesztők szövegeit áttekintve megjegyzéseivel segítette munkánkat.

Külön köszönjük a Balassi Kiadónak és munkatársainak a kiadás megszervezését, és Hradeczky Móninak, hogy olvasószerkesztőként a szöveget gondozta. Ezúton is köszönjük a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára intézményi és kollégális támogatását, külön dr. Biernacki Karol igazgató úrnak, hogy kötetünk a szegedi levéltár kiadványait is gazdagíthatta.

Készült a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Intézetében elkezdett és a Pécsi Tudományegyetem BTK Néprajz- és Kulturális Antropológia Tanszéken folytatott program alapján az Országos Tudományos Kutatási Alap „*Hatások, konfliktusok és változások az újkor népi mentalitás-történetében. Történeti, néprajzi vizsgálatok, XVI–XVIII. századi levéltári források és kéziratos irodalom alapján*” című kutatások (témavezető: Pócs Éva) keretében.

Megjelenik a „*Népi vallás a keleti és a nyugati kereszténység határán: folyamatoság, változások és kölcsönhatások | Vernacular religion on the boundary of Eastern and Western Christianity. Continuity, changes and interactions*” című (ERC PROJECT id. 324214) EKT projekt és a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiuma (3512/119) anyagi támogatásával.

Budapest, 2016. július 14.

Tóth G. Péter

BEVEZETŐ

Ellentmondásos helyzetbe kerül az a kutató, aki a szegedi boszorkányperek történetének kutatását tűzte ki céljául. Egyrésztől egy rendkívül gazdag forrásanyagot tárhat az érdeklődők elé, másrésztől viszont a dokumentumok csak kevesebb mint két évtized történetét képesek megvilágítani. Az ismert szegedi üldözések 1726-tól egészen 1744-ig számos teljes per és csonka eljárást foglalnak magukba. Ezek közül különösen kiemelkedik az 1728 júniusa és 1729 márciusa közötti időszak, amely később „a nagy szegedi boszorkányper” néven vált közismertté. A szegedi levéltár vonatkozó forrásadottságai nem tekinthetők kiemelkedőnek, mégis úgy gondoljuk, hogy színes és igen fontos forrásanyagot vehet a kezébe az olvasó.

Jelen bevezető célja, hogy rövid áttekintést nyújtson a kiadott források könnyebb értelmezéséhez. Ezen gondolat mentén először felvázolom a korábbi tudományos gondolkodás és a szegedi forrásanyag kapcsolatát, majd ismertetem a forrásadottságokat és a kötetben közreadott dokumentumok általános jellemzőit. Ezen túlmenően röviden vázolom azt a történeti környezetet, Szeged város történetét, amelyben létrejöttek ezek a források. Végül a legfontosabb jogi kérdéseket mutatom be, illetve megpróbálom jogilag és történetileg periodizálni az eseményeket, külön kitérve a „nagy szegedi boszorkányper” legfontosabb momentumaira.

A szegedi boszorkányperek rövid historiográfiája

A szegedi események – különösen a nagy per – már a 18. századi kortársak számára is jelentősnek számítottak, amit ékesen illusztrál Szlovenics Mihály levele:

Amidőn Pesten es Budán által jüttem volna, sok ismiretes és jó uram hozzám, jüvin, sok rendbeli kérdiseket vetnek vala előmbe. [...] De [...] azon heltelenül informált szemilleknek elméjiket meg nyugtottam. Csudálkoznak mindnek ezek a szörnyű ördönsíges mestersígen, hogy az úr Istennek minémű csudálatos providentiájából s gondviselisibül jüt világozágra ez az el szenvedhetetlen nagy gonoszság?¹

¹ Jelen kötetben 1728–1729 / 2/XXXV/B. Szlovenics Mihály levele a szegedi városi tanácshoz. Udvard (Komárom vm.), 1728. augusztus 2.

A legnagyobb magyarországi boszorkányperben eljáró ügyész ekkor még nem is sejtette, hogy milyen kétes hírű történeseknek volt fő részese. Az események megítélése már kezdetektől ambivalensnek számított, de számos sajtóorgánum számolt be róluk, és híruk villámgyors hazai elterjedése is vitathatatlan. Nem véletlen, hogy a magyarországi kutatásokon belül már kezdetektől kiemelkedő szerep jutott a szegedi boszorkányüldözéseknek, amelyek leginkább a kortárs tudományos vagy publicisztikai recepciónak köszönhetően váltak a boszorkányság kutatásának szerves részeivé. Ez leginkább annak volt köszönhető, hogy már igen korán megjelentek az első üldözési hírei a német nyelvű kortárs sajtóban és később a tudományos munkákban is, ami jelentősen befolyásolta a későbbi kutatásokat.²

Így kerülhetett be Justus Henning Böhmer kánonjogi szakmunkájába 1744-ben. Böhmer a Hallei Egyetem jogi fakultásának vezetőjeként a protestáns jogi elvek egyik megújítójának számított. A *Ius Ecclesiasticum Protestantium* című kiemelkedő munkájában a *probatio* gyakorlatának tárgyalásakor a szegedi eseményeket hozza fel példának.³ Könyvében forrásként egy Bécsben megjelent újságcikkre támaszkodik, amelyet hosszasan idéz is.⁴ Bár Böhmer idézésének recepciójáról kevés információ van, mégis joggal feltételezhetjük, hogy jelentősen hozzájárult az események hírének elterjedéséhez. A későbbi tudományos irodalomban először erről az eseménysorról Schwartner Márton emlékezik meg történeti statisztikai munkájában 1811-ben, jóllehet ő sem az eredeti dokumentumokra, hanem a *Wienerisches Diarium* 1728-as sajtóhírére hivatkozva.⁵ Bár forrása nem esik egybe a Böhmer korábban említett művében találhatóival, tartalma mégis sablonosan ugyanazokat az információkat tartalmazza. Schwartner munkájának jelentőségét mégis az adja, hogy megeremti az irodalmi alapot ahhoz, hogy a 19. században megjelenő, főleg német nyelvű, Magyarország történetét és etnográfáját összefoglaló munkák is helyet adjanak az üldözések rövid, említészerű tárgyalásának.⁶ Ezeknek a műveknek köszönhetően kerülhetett be az eseménysor az idegen nyelvű boszorkányság történetét átfogóan vizsgáló munkákba.⁷ Így olyan kiemelkedő jelentőségű művek, mint Wilhelm Gottlieb Soldan boszorkányüldözésről 1843-ban írt *Geschichte der Hexenprocesse aus den Quellen Dargestellt* című monográfiája is megemlékeznek róla.⁸ Nem is lehet véletlen, hogy ennek folytatásaképpen Franz Möstl 1879-ben már egy kisebb monográfiát szentel az elhíresült eseteknek.⁹ Érdekes, hogy

² A sajtóban megjelenő nemzetközi híradásokról: 1728–1729 / 2/XXXVI/A. Lipcse, 1728. július; B. Bécs, 1728. augusztus 21.; C. Edinburgh, 1728. szeptember 16.

³ BÖHMER 1744. 608–610. Böhmert idézi: LANDAU 2001. 93.

⁴ A *probatio*val kapcsolatban: TÓTH G. 2001b. 249–255; MAKAY 1899. 275–278; MÁRKUS 1908. 116.

⁵ 1728–1729 / 2/ XXXVI/B. Bécs, 1728. augusztus 21. Ezt idézi: SCHWARTNER 1811. 265–266.

⁶ A 19. századi, német nyelven, hazánkról megjelent irodalmakból: FESSLER 1825. 271; CSAPLOVICS 1829. 198.

⁷ HORST 1830. 134–138; NORK 1849. 1108; MÜLLER 1854. 12, 72.

⁸ SOLDAN 1843. 281.

⁹ MÖSTL 1879.

milyen ismertté váltak a perek főleg a német szakirodalom számára, azonban azt meg kell jegyeznünk, hogy ezek még nem az eredeti dokumentumokra, hanem másodlagos beszámolókra hagyatkoztak. Forrásértékük tulajdonképpen elenyésző, mégis érdekes hátteret szolgáltatnak az események kutatásához.

Ezzel párhuzamosan Ipolyi Arnold, a magyarországi boszorkányság első jelentős kutatója már méltán jegyzi meg 1854-ben a *Magyar Mythologia* lapjain, hogy a szegedi dokumentumok talán túlságosan nagy jelentőségre tettek szert, és bizonyosan nem reprezentatívak a magyar kutatás szempontjából.¹⁰ Részben az ő munkájának is köszönhetően a szegedi nagy üldözés iratai – főleg a néprajzi szakirodalom számára – sokáig meghatározó forráscsoportot képeztek hazánkban. Ennek oka, hogy a kutatás hamar felismerte a perek iratanyagában rejlő lehetőségeket, így a dokumentumok egy részét a 19. század közepén közzé is tették. Közülük Palugyai Imre 1853-ban és Linzbauer Ferenc Xavér 1856-ban publikált műveit kell említenünk.¹¹ A legkiemelkedőbb forráskiadás azonban Reizner János tollából született 1900-ban, aki hosszú időre meghatározta a szegedi események kutatását, hiszen a kor színvonalán a lehető legteljesebb forrásközlést készítette el. Reizner a szegedi levéltár és a hozzá kapcsolódó múzeum igazgatójaként könnyen hozzáfért az eredeti dokumentumokhoz. Szeged város történetét tárgyaló munkájának utolsó kötetében (oklevéltár) tette közzé az iratokat, amelyeket kísérő tanulmányban is feldolgozott.¹² Műve az egyik legtöbbször idézett forráskiadvánnyá vált, mivel elsőként közölte szinte a teljes peranyagot más történeti forrásokkal egyetemben.

Ennek hatását jól mutatja Komáromy Andornak, a századforduló kiemelkedő forrásközlőjének felfogása, aki még a magyarországi boszorkányság korszakainak határait is a szegedi eseményekhez köti. Megállapításai szerint az 1728-ig terjedő perek csupán a *maleficium* és *veneficium* vádjával kerültek a bíróság elé, míg a későbbiek már kifinomultabb „boszorkányhiedelmek” egész struktúráját hozták a vádpontokban.¹³ Ezt az elméletet Molnár Éva 1942-ben cáfolta, miszerint a szegedi per nem lehet egyedüli alapja és fordulópontja a hazai feldolgozásoknak.¹⁴ Ezt követően az iratanyag jelentősége nagymértékben csökkent, mivel nagyobb mennyiségű forrás vált elérhetővé, így Komáromy periodizációs elméletét a tudományos gondolkodás hamar maga mögött hagyta.¹⁵ Bár ezt követően a szegedi perek meghatározó jellege elveszett, mégis jelentős figyelmet szentel neki a szakirodalom azóta is.

A perek kiemelkedő szerepe jól szemléltethető azokon a munkákon keresztül, amelyek különböző tudományos megközelítésből próbálták feldolgozni az eseményeket.

¹⁰ IPOLYI 1854. 414–417. Ipolyi boszorkányper-eseteiről legutóbb: TÓTH G. 2011. 641–642.

¹¹ PALUGYAI 1853. II. 199–201, 208–210; LINZBAUER 1852–1856. I. 793–795.

¹² REIZNER 1900. I. 338–362; IV. 374–535.

¹³ KOMÁROMY 1910. 8–10.

¹⁴ MOLNÁR 1942. 60.

¹⁵ A magyarországi boszorkányperek dinamikája, periodizációja és a források reprezentativitásának vizsgálata fontos kutatási témája a hazai szakirodalomnak: TÓTH G. 2011. 643–661.

Elsőként hazánkban a 19. század nagy összefoglaló történeti, statisztikai és néprajzi munkái foglalkoztak a perekkel. A művek jelentős része a jogszokások és a városi privilégiumok megismerése miatt tartotta csupán fontosnak tárgyalni az eseteket, kitérve a szegedi nép „boszorkányos hajlandóságára”.¹⁶ Az orvostörténet már hazai megjelenésétől kezdve szintén intenzíven foglalkozott a szegedi eseménysorral. Nemcsak a korabeli egészségügyi állapotokat próbálták rekonstruálni (például bábák szerepe), hanem a népi gyógyítás tradicionális elemeinek gyűjtését is célul tűzték ki. A tanúvallomási jegyzőkönyvekben szereplő adatok különösen gazdag forrásoknak bizonyultak a kenőcsök, gyógyfűvek, népi praktikák esetében. Kiemelendő, hogy a jelentős történeti kritikák is az egészségügy oldaláról közelítették meg a pereket, egyúttal elmekörtani, illetve szexuális betegességekkel hozva kapcsolatba a pereket. Az érdekességek címkéjével elfedve néhány komolyabb munka még a forráskiadáshoz is hozzájárult. Kiemelendő ezek közül Linzbauer Ferenc Xavér említett munkája, melyben a szegedi „monstre perek” második szakaszának vizsgálata során feltételezte, hogy ezek az eljárások eredményezték a Habsburg Birodalomban a boszorkányperek jogi felszámolását.¹⁷ Nem meglepő, hogy a későbbi orvostörténeti elemzések is a skizofréniára, illetve valamely pszichózisra próbálták visszavezetni az okokat.¹⁸

A megjelent feldolgozások többsége kétségkívül a hely- és várostörténeti kutatás műhelyeiből került ki. Jóllehet ezek a kutatások nagymértékben járultak hozzá a források feltáráshoz, mégis azt mondhatjuk, hogy kevésbé magukra a boszorkányperekre, sokkal inkább az azokat övező történeti környezetre, a város belső történetére koncentráltak vizsgálódásaik során.¹⁹ Különösen szembeötlő ennek a szempontrendszernek a vitathatósága, ha szemügyre vesszük a helytörténész és levéltáros Oltvai Ferenc magyarázatát (1957, 1965, 1976, 1978) a perekre. Vizsgálódásai során Oltvait nem foglalkoztatta a több szempontú magyarázat lehetősége, inkább megkísérelte az eljárásokat mintegy tisztán gazdasági érdekellentétként ábrázolni a magas társadalmi státuszú csoportok és a szegényebb réteghez tartozó bevándorlók között.²⁰ A források alapján azonban ez nem igazolható. Könnyen kitapintható ugyan jelentős érdekellentét a városi elitcsoportok között, de ez nem a gazdagok és a szegények, a magas rangúak és az alacsony státusszal bírók, vagy a bevándorlók és az őslakosok ellentéte. Mutatja ezt az a tény is, hogy igen gazdag és tekintélyes polgárokat is perbe fogtak, ami jelentős mértékben mond ellent a leegyszerűsítő magyarázatnak.²¹ Az utóbbi évek hely- és várostörténeti irodalma már kevésbé sommázza a boszorkánypereket egyszerű érdekellentétnek, mégis a későbbi kutatók kizárólag helyi okokra próbálták visszavezetni az események

¹⁶ PALUGYAI 1854. II. 197–208.

¹⁷ LINZBAUER 1853. I. 786–795.

¹⁸ ZALÁNYI 1974. 343–348; GOTTWALD 1970a. 155–162; 1970b. 185–190.

¹⁹ KOVÁCS 1898. 204–211, 337–397; ÁRVA 1927. 7–9; BANNER 1928; BÁLINT 1957. II. 180–182.

²⁰ OLTVAI 1957. 7; OLTVAI 1965. 655–658; OLTVAI 1976; OLTVAI 1978. 19–28.

²¹ A gazdag polgárok perbefogását jól illusztrálja Horváth Mátyásné végrendelete: 1728–1729 / 2/ XXXII. Szeged, 1729. március 8.

eredőjét.²² Azonban más boszorkányperek párhuzamainak kizárásával aligha lehetne megmagyarázni olyan jelenségeket, mint a vallomások diabolikus elemei, a vádaskodások tartalmi kötöttségei, vagy a szokásjogi úton használt jogkönyvek szerepe.

A perek feldolgozásához a jogtörténeti és büntetőjogi irodalom is jelentős mértékben hozzájárult, habár a jogtörténeti és történeti kriminológiai kutatások merőben más szempontok alapján mutatták be a szegedi eseményeket. Különösen értékesnek tekinthetjük az utóbbi években Bató Szilvia és Koncz Ibolya Katalin jogtörténészek megállapításait, akik nem csupán a korabeli jogi környezet tüzetesebb vizsgálatát vetették fel, hanem emellett érveltek, hogy a boszorkányperek egy bűn a bűncselekmények korabeli kategóriái közül, és önálló – a bűnügyektől független – értelmezése akár félrevezető is lehet. Éppen ezért szükséges a kortárs jogi szabályozási rendszer elveit is beemlíteni az eljárások értelmezésébe, hiszen azok jelentős hatással voltak az eljárásokra.²³ Mások – Kállay István és Balogh Elemér jogtörténészek – ezen túlmenően azt kívánták bizonyítani, hogy egy ilyen „jog nélküli” érvelés nem is lehetséges.²⁴ Elfogadhatónak tűnik az a megállapítás, miszerint az egymást követő események pontos sorrendje nem állítható össze a korabeli perjogi hagyomány ismerete nélkül, de egy ilyen vizsgálat nem is képes átfogó magyarázatot adni még csak a jogi jelenségekre sem.

A jogi vizsgálódások közül Hajdu Lajos és Carl Ernst Heibling sem törekedtek a szegedi eseménysor teljességének magyarázatára, sokkal inkább elkülönített jogtörténeti kérdésekkel foglalkoztak. Leginkább az osztrák örökös tartományok jogi hagyományának hatását vizsgálták a *Praxis Criminalis* és a *Constitutio Criminalis Theresiana* magyarországi recepciójával összefüggésben.²⁵ Legutóbb Koncz Ibolya Katalin 2007-ben foglalta össze ezeket a nézeteket, és arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a szegedi perek során használt jogforrások és a perek jogi környezete nagymértékű egyezéseket mutat az alsó-ausztriai vagy bajorországi példákkal. Az eljárásjogi és más szempontú azonosságokat annak tudta be, hogy azonos elemekkel rendelkező szokásjogi környezetet talált Ausztriában, Bajorországban és Magyarországon is.²⁶

Végül, de nem utolsósorban meg kell említenünk a néprajzi és kulturális antropológiai kutatásokat. Bár nem áll módunkban a szegedi pereket idéző történeti antropológiai, mikrohistóriai, történeti folklorisztikai és néphitkutatás teljes körű bemutatását elvégezni, ez a tudományterület használta föl a legkiterjedtebb módon a szegedi perek iratanyagait. A magyarországi boszorkányhiedelmek történetében is egyedülállóan központi helyre kerülő diabolikus elemek kutatása játszott kiemelkedő szerepet Varga Ildikó 1988-as szakdolgozatában, valamint Pócs Éva 1992-ben és Égető Melinda 2001-ben közzétett munkáiban, akik a szegedi „boszorkányok” kényszervallomásain

²² VASS 1985b. 555–587; BLAZOVICS 2005. 122–144; PETROVICS 2005. 108–117.

²³ BATÓ 2004a. 34–38; BATÓ 2005b. 630–644; KONCZ 2000; KONCZ 2007; KONCZ 2011.

²⁴ KÁLLAY 1996. 199–200; BALOGH 2001. 15–17.

²⁵ HAJDU 1963. 81–114; HEIBLING 1996.

²⁶ KONCZ 2007. 112–178.

keresztül a népi hiedelemrendszer elemeit vizsgálták.²⁷ A szegedi perek boszorkány-szervezetei adtak mintát más perek vizsgálatához is Körner Tamásnak 1969-ben, hogy e társaságok „katonai” jellegét tartsa mérvadónak.²⁸ Emeljük még ki, hogy ez a kutatási irány alapozta meg a szegedi pereknek a nemzetközi szakirodalomban betöltött népszerűségét is Pócs Éva, Klaniczay Gábor és Kristóf Ildikó jóvoltából.²⁹

A forráskiadás története

A szegedi boszorkányperek forrásfeltárásának története nemigen különbözik az imént bemutatott széleskörű hagyománytól. Talán abban érhető tetten a különbség, hogy míg a feldolgozások szintjén rendkívül sok munka foglalkozott az eseményekkel, addig kevesen közöltek új kiadatlan forrásokat. Ez azzal magyarázható, hogy 1900-tól Reizner Jánosnak köszönhetően jelentős forrásbázis állt rendelkezésre. Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy Oltvai Ferenc 1978-ban külön publikációt szentelt a kiadások történetének is.³⁰

Oltvai tárta fel a források első historiográfiai hagyományozódását is, amikor bemutatta a 19. század közepének pozitívista forráskiadási próbálkozásait. Már ekkor igény mutatkozott arra, hogy a várostörténet keretén belül, azt a városi tanácstól kérényezve a boszorkányperek önálló fejezetet kapjanak. Ekkor derült fény arra a tényre is, hogy a boszorkánypereket a 19. század elején a városi levéltár zárt részébe, a titkos levéltárba helyezték át, miközben a vonatkozó iratokat rendszerezték és válogatták is.³¹ A városhoz intézett többszöri kérést követően elsőként Palugyai Imre nyert betekintést az iratanyagba. Szabad királyi városokat feldolgozó művében használhatta fel őket.³² Érdeemes megjegyezni, hogy Ipolyi Arnold is tőle jutott hozzá a nagy becsben tartott dokumentumokhoz.³³

Külön érdemes tárgyalnunk a forráskiadók sorában Reizner János szerepét, aki majdan a teljes titkos levéltári anyagot közreadta. Ebben nemcsak a nagy perek tizenhárom vádlottjának anyagát publikálta, mintegy 150 oldalon majd 60 dokumentumot,³⁴ de Szeged város monográfiájához is jelentős számú iratanyaggal járult hozzá. Bár munkája korántsem volt teljes, arra azért törekedett, hogy a levéltár más állományaiából is összegyűjtse a perbe fogott személyekre vonatkozó iratokat. Publikációját annyira meghaladhatatlannak tekintették később, hogy néhány kisebb kiegészítést leszámítva

²⁷ VARGA 1988; PÓCS 1992. 22–88; ÉGETŐ 2001. 227–249.

²⁸ KÖRNER 1969. 196–211.

²⁹ KLANICZAY 1991; PÓCS 1999; KRISTÓF 2006. 515–520; KRISTÓF 2013. 334–355.

³⁰ OLTVAI 1978. 19–26.

³¹ OLTVAI 1965. 655–658.

³² PALUGYAI 1853. II. 197–208.

³³ IPOLYI 1854. 407–446. Ipolyi szerepével kapcsolatban: TÓTH G. 2011. 639–641.

³⁴ REIZNER 1900. IV. 374–535.

egészen 1965-ig nem jelent meg merőben új forráspublicáció.³⁵ Akkor a Szegedi Állami Levéltár igazgatója, Oltvai Ferenc közölte Kökényné Nagy Anna és Dóka Panna 1726-os perét, illetve egy az 1728-ból származó vallomástörédéket.³⁶

Bár a szegedi iratok kiadási hagyománya jelentős, mégis mérvadó indokokat tudunk felhozni egy újabb, szélesebb körű forráskiadás mellett. Ennek elsődleges oka az, hogy a korábbi kiadók alig szakadtak el a titkos levéltárban őrzött dokumentumoktól, illetve hogy azok közlése korántsem mondható teljesnek. Jelen kötet forráskutatását végző szerkesztőnek sikerült 27 vonatkozó irattal meghaladnia a korábbi kiadások szövegét, ami leginkább annak volt köszönhető, hogy más levéltári állományokat is bevont a kutatásba. Továbbá fontos megjegyezni, hogy a korábbi kiadások, bár alapvetően pontosak voltak, de a kor megfelelő tudományos színvonalán a megfelelő apparátust sokszor nélkülözve készültek. Így sok dokumentum esetében találkozhatunk iratok kiadói összevonásával vagy esetleg tagolásával is, illetve azok félreértelmezésével. Részben ezek az okok vezettek arra minket, hogy egy új forráskutatáson alapuló munkát készítsünk elő.

A szegedi boszorkányperek forrásadottságai

A jelen kötetben közreadott források jelentős része a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárának anyagából került elő. Elsődleges iratanyagként jelen kutatás is a már korábban ismert titkos levéltári aktákat tartotta szem előtt, így ennek teljes kritikai közlését irányozta elő. Így kerülhetett sor arra, hogy még a már teljesnek tekintett önvallomási jegyzőkönyveket is sikerült kiegészíteni 3 további esetben, amelyek közül talán Horváth Mátyásné vallomása emelkedik ki, amely egy ördöggel kötött szövetség igen színes leírását tartalmazza.³⁷ Ezeken kívül több név nélküli ítéletet, illetve több tanúvallomási töredéket, perfelvételt és más jogi tárgyú dokumentumot is feltártunk. Eltekintve a hagyományos boszorkányperes iratoktól, sikerült új forrásokat felszínre hozni az eddig kevésbé kutatott állományokból is. Így eredménnyel forgattuk a számozott és számozatlan levelek anyagát, illetve a tanácsülési jegyzőkönyveket és a végrendeletek gyűjteményét is. Ezekből a szekciókból olyan érdekes iratok kerültek elő, mint Rósa Dániel fővádlott mostohafiának apja vagyonára vonatkozó vallomása, illetve az elítélését támogató levele,³⁸ vagy Király Ádám beszámolója a kancelláriai vizsgálat korrupciójával kapcsolatban,³⁹ illetve Horváth Mátyásné kivégzése előtt felvett végrendelete.⁴⁰

³⁵ ÁRVA 1927; KOVÁCS 1901. 353–365.

³⁶ OLTVAI 1965. 655–658; OLTVAI 1978. 19–26.

³⁷ 1728–1729 / 2/XXI. Szeged, 1728. július.

³⁸ 1728–1729 / 2/XXXIII. Szeged, 1728. november 2.

³⁹ 1728–1729 / 2/XXXV/C. Bécs, 1729. február 2.

⁴⁰ 1728–1729 / 2/XXXII. Szeged, 1729. március 8.

A korábbi kiadások ugyancsak kevés figyelmet fordítottak a társadalmi, politikai vagy gazdasági háttér referenciaforrásainak vizsgálatára. Így nehezen tudták a vádlatokat elhelyezni a korabeli társadalmi környezetben, avagy megérteni a lejátszódó politikai eseményeket. Ennek legfőbb oka az volt, hogy nem támaszkodtak a más gyűjteményekben felbukkanó forrásokra. A politikai események megértéséhez a nagy per előtt sikeresen forgattuk a bécsi Hofkammerarchiv tisztújítási iratait, ami a fontosabb politikai szereplők elhelyezése szempontjából elengedhetetlennek tűnt.⁴¹ Hasonlóképpen hasznosnak bizonyultak az országos összeírások mára már digitalizált iratai, amelyekből számos szereplő jogi státuszáról és lakóhelyéről lehetett pontosabb következtetéseket levonni.⁴²

Úgy gondoljuk, hogy forrásfeltárásunk legfontosabb eredményét azonban az országos levéltár kancelláriai anyagának vizsgálata hozta. A városi levelek (*Litterae Civitatum*) anyagai között akadtunk rá a nagy boszorkányper felterjesztett iratanyagára, amely számos kérdésben merőben új perspektivákat kínált.⁴³ Az összesen 38 főlő méretű anyag részben a város és a kancellária perekről folytatott, alig ismert levelezését tartalmazza, illetve a város által felterjesztett iratok másolatát. Az anyag segítségével számos olyan dokumentumot sikerült azonosítanunk, amely a szegedi levéltár anyagai között már nem volt megtalálható. Különösen érdekes, hogy a lappangó tanúvallomások közül azonosítottuk az 1728–1729-es események egyik fővádlottjának, Jancsóné Szanda Katalinnak a vallomását, amelyben számos rajta végrehajtott varázslásról számolt be.⁴⁴ Ez a gyűjtemény azonban felveti a lehetőségét a másolt és az eredeti formában fennmaradt dokumentumok összehasonlításának, amit igyekeztünk a lehető legnagyobb mértékben kihasználni. Ennek alapján nemcsak a város szándéka válik részben feltárhatóvá az iratok módosításával kapcsolatban, hanem megoldhatóvá váltak a korábbi forráskiadással kapcsolatos filológiai problémák is. Különösen érdekes a nyelvi formák megváltoztatása a vallomások során, amiből a vallatás metodikájáról is vonhatunk le következtetéseket.

Ki kell még térnünk a nyomtatott formában megjelent kortárs forrásokra, melyek szintén újdonságot jelenthetnek. Gondolunk itt az általunk beazonosított sajtóforrásokra (*Kaledonian Mercury*, *Wienerisches Diarium*) és egy lexikonban megjelent szó-

⁴¹ ÖStA, Tisztújítási iratok.

⁴² MNL OL – 1715. országos összeírás – 1715 – No. 78. 196. 908 db. (Csongrád vm. 28. Téka, Szeged. http://adatbazisokonline.hu/adatbazis/az-1715_-evi-orszagosszeiras; MNL OL – 1720. Országos összeírás – 1720. – No. 79. 223. 253 db. (Csongrád vm. 26. Téka, Szeged. http://adatbazisokonline.hu/adatbazis/az-1720_-evi-orszagosszeiras.)

⁴³ MNL OL, Lit. Civ. 1728. Lit. Civ. 1729. Jelen kötetben: 1728–1729 / 2/I., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XXI., XXVIII., XXXIII.

⁴⁴ 1728–1729 / 2/VI/B. Szeged, 1728. június 26. előtt.

cikkre (*Miscellanea Physico-Medico Mathematica*), amelyek kiegészítő adalékot nyújthatnak a nagy eljárás recepciójához és a külföldi reprezentációjának helyzetéről.⁴⁵

A nagy per iratanyagait jelentős mértékben tudtuk növelni, ez korántsem igaz a 1730-tól 1744-ig tartó periódusra. Bár töredékes iratmásolatok és egy-egy új dokumentum ebben az esetben is előkerültek, ezek nem változtatták meg nagy arányban az ebből a korszakból ismert források körét. Referenciaként használtuk a bűnfenyítő törvényszék iratait, itt leginkább a korábban publikált eljárások iratainak kivonatát, illetve másolatát találtuk meg.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az egységes jogi rendszernek köszönhetően viszonylag tiszta hagyománnyal rendelkeznek az iratok. Bár a másolatok és piszkozatok meglepte sok esetben unikális, mégis azt mondhatjuk, hogy az iratok nagy többsége a teljes időszak alatt (1726. március–1744. december 18.) egységes képet mutat. Formailag hasonló iratokat keletkeztettek az eljárások alatt, de ilyen rövid időintervallumot vizsgálva ez nem is lehet meglepő. Kiemelendő a város iratképződésének precizitása és akkurátussága. Mivel a város végig természetes és normális eljárásnak tekintette a pereket, kevés dologban kerülték ki a hivatalosan elvárt írásbeliség kereteit. Talán ennek is köszönhető a nagy per során tapasztalható már-már szemérmetlen és kegyetlen precizitás, amellyel lefolytatták és feljegyezték az eljárásokat.

A szegedi boszorkányüldözés történeti vázlata

A szegedi boszorkányperek peranyaga a város történetének olyan szakaszába enged betekintést, amely jól érzékelteti a városban lejátszódott drasztikus változásokat. Egy olyan város képe rajzolódik ki, amely kulturálisan, társadalmilag és gazdaságilag is jelentős mértékben megosztott volt. Sok esetben nem kétséges, hogy ezek az aktuális problémák torkolltak az üldözésekbe. A boszorkányüldözések fő okait mindenképpen ebben a tágabb városi környezetben kell keresnünk. Nem meglepő, hogy a város hódoltság utáni története tárháza azoknak a konfliktushelyzeteknek, amelyek boszorkányperekben manifesztálódhattak. Szeged 18. századi történetének legfontosabb fejleménye, hogy ekkor alakult át a hódoltság korában rögzült társadalmi és politikai rendszer, és ennek a változásnak köszönhetően a város integrálódhatott az új, immáron a Habsburg Birodalom viszonyaiba. A boszorkányüldözések első szakaszát közvetlenül megelőző évek politikai és társadalmi folyamatai messzemenően befolyásolták a perek alakulását. Érdeemes ezért röviden áttekinteni az üldözéshez vezető események folyamát.

Szeged a töröktől való 1686-os visszafoglalását követően, a többi szabad királyi városhoz hasonlóan, privilégiumait nem nyerte vissza, kamarai igazgatás alá került.⁴⁶ Az új Habsburg-berendezkedés stabilizálódásával a város törekedett korábbi státuszának

⁴⁵ 1728–1729 / 2/XXXVI/A. Lipcse, 1728. július; B. Bécs, 1728. augusztus 21.; C. Edinburgh, 1728. szeptember 16.

⁴⁶ H. NÉMETH 2011. 11–28; SZAKÁLY 1985. 15–68.

visszaszerzésére. Szeged a Rákóczi-szabadságharc alatt jelentős károkat szenvedett el a többszöri ostrom során. Jelentősen rontotta a helyzetet, hogy az amúgy is romos állapotban lévő – központban található – katonai városrész leégett, súlyos károkat okozva ezzel az ott lakóknak és szabadságharc után visszatérőknek.⁴⁷ A pusztítást követően azonban politikai és gazdasági felívelés következett, ami a kiváltságok visszaszerzésében is megjelent. 1714-től önálló törvényhatósággá vált a város,⁴⁸ majd 1719-ben visszanyerte teljes korábbi szabad királyi jogállását, és kikerült a kamarai igazgatás alól.⁴⁹ Eközben a városvezetés feszült harcot folytatott a csanádi püspökkel a főkegyúri jogaiért,⁵⁰ és a Német Lovagrenddel is hosszú perbe bocsátkozott korábbi földterületeinek visszaszerzéséért.⁵¹ Önállósodási törekvései sikeresnek mondhatók, és a városi társadalomban is mélyreható változások indultak meg.

Szeged jó stratégiai elhelyezkedése révén fontos gazdasági útvonalak kereszteződésében feküdt, ami elősegítette a gyors gazdasági felépülést.⁵² Részben emiatt jelentős katonai állomány állomásozott a központjában, amely számos konfliktust okozott, ugyanakkor jelentős felvásárló erőt is képviselt.⁵³ A konszolidációnak köszönhetően a városi társadalom is teljesen átalakult. A városi népesség a szabadságharc mélypontja után (9–11 ezer fő) ugrásszerűen megnövekedett, és a húszas évek végére közelített a 15 ezer főhöz, ami az ország egyik legjelentősebb városává tette Szegedet.⁵⁴ A be- és visszatelepülő lakosság jelentős hányada azonban nehezen illeszkedett a korábbi társadalmi viszonyokba. A változás felborította a korábbi etnikai és vallási viszonyokat is, ami a város szélsőséges politikai polarizálódásához vezetett. Különösen nehéz helyzetbe került az itt maradt török és délszláv lakosság, akiknek arányát megbecsülni is nehéz.⁵⁵

A városi politikai elit nem tudta követni a gyors változásokat, és teljesen fragmentálódott. A korábbi kamarai igazgatás gazdasági haszonélvezői, főleg a század elején betelepült német ajkú polgárság – amely bár elvesztette politikai pozícióit – jelentősen támaszkodhattak az állami vezetés támogatására. A velük erős érdekellentétben álló, „autonomista” városi polgárság vezető rétegét jelentő magyar lakosság azonban még saját keretein belül is megosztott volt.⁵⁶ A politikai csoport nemcsak a Habsburg-vezetéshez kötődő viszonyában volt ellentmondásos, hanem gazdaságilag és a bevándorló-betelepülő konfliktusrendszer szempontjából is. Ezek a politikai és társadalmi konfliktusok végigkísérték a boszorkányperek történetét is, jóllehet forrásaink ebben

⁴⁷ SZAKÁLY 2011. 46–68; KENÉZ–SZAKÁLY 1984. 29–161; VARGA 1906. 6–18.

⁴⁸ REIZNER 1900. I. 265–267.

⁴⁹ H. NÉMETH 2012. 283–308; VASS 1985a. 83–107.

⁵⁰ REIZNER 1900 I. 287–300; TAKÁTS 1943. 17–45.

⁵¹ RÁKOS–VASS 1984. 173–182; REIZNER 1900. I. 298–325.

⁵² FARKAS 1984. 380–431.

⁵³ REIZNER 1900. I. 197–207.

⁵⁴ KOVÁTS 1984. 163–171.

⁵⁵ GERGELY–VASS 1984. 599–617.

⁵⁶ RUSZOLY 2005. 17–22.

az időszakban hiányosak. Az egyetlen ismert eljárást Kökény Andrásné és Dóka Panna ellen folytatták le 1726-ban. Az erre vonatkozó iratanyag azonban olyannyira töredékes, hogy az ítélet és a második vádlottra vonatkozó vallomások fenn sem maradtak.⁵⁷

Nem csoda, hogy a perek két évvel később, egy különösen válságos időszakban érték el csúcspontjukat. A város mezőgazdasága az 1727–1728-as évek igen jelentős szárazságai miatt ideiglenesen mélypontra került. Mivel Szeged jelentős kül- és belterületű földállománnyal, illetve szőlőbirtokokkal is rendelkezett, igen súlyosan érintette a természeti csapás.⁵⁸ Ez tetten érhető az adóösszeírásokban is, hisz jelentős visszaesést lehet tapasztalni időlegesen.⁵⁹ A hirtelen adódott gazdasági nehézségek, illetve az idézett politikai folyamatok nem meglepően a város belső harcainak felerősödéséhez vezettek.

A város legkomolyabb politikai ellentétei az 1726-os és az 1728-as tisztújítások során eszkalálódtak. Az ellentét az említett udvarhoz hű német polgárság és a kamarától való függetlenségre törekvő magyar városvezető elit között robbant ki.⁶⁰ A város ezen legfontosabb politikai eseményei a korszak során mindvégig az abszolutista állam irányítási szándékának kiterjesztésével jártak együtt, és komoly közvetlen beavatkozást jelentettek a városi autonóm politikába.⁶¹ Két hónappal a boszorkányüldözések kirobbanása előtt, 1728. április 24-én is ezt tapasztaljuk. Prechtl Farkas kamarai küldött a tisztújítási szavazások elhalasztásának ellenére Podhradszky György felvidéki származású jogászt támogatta, elősegítve ezzel főbírói címhez jutását. A nagy támogatottsággal rendelkező Nagy Pál és Miller János, a magyar párt jelöltjei azonban megpróbálták a beiktatást minden módon megakadályozni. Az egymás ellen is induló képviselők összefogtak, és a szavazás helyszínéül szolgáló városháza épületét próbálták erőszakkal megszállni, hogy megakadályozzák az új bíró eskütételét. Fizikai konfrontációra is sor került, amiből a kamara jelöltje került ki kedvezőbben. Sikerült a városháza egyik védett termébe menekülnie, ahol a kamarai követ jelenlétében a püspök feleskette.⁶² A magyar jelöltek viszont nem voltak hajlandók ezt elfogadni, így Miller Jánost is főbírónak kiáltották ki. A kamara követe szabályosnak ítélte Podhradszky megválasztását, így a konfliktus végképp elmélyítette az ellentéteket. A helyzet azonban mindkét párt részéről tarthatatlanná vált, mivel a város nem volt képes két főbíróval működni, így kénytelenek voltak politikai kompromisszumra jutni. Ennek értelmében Podhradszky megtarthatta a főbírói címet, de mellé kineveztek egy helyettes bírót (*suffectus iudex*) az *autonomista* csoport köréből (Miller Jánost), aki az ő távollétében teljes joggal járhatott el.⁶³ Szükség is volt később a helyettes bírói tisztségre, mivel Podhradszky még

⁵⁷ Az 1726 I/I. számú irat.

⁵⁸ VASS 1984. 564–567.

⁵⁹ MNL CsML, Feud. Össz.

⁶⁰ RUSZOLY 2005. 3–32.

⁶¹ H. NÉMETH 1994. 123–162; CSIZMADIA 1941. 57–67.

⁶² Ezeket az eseményeket a kamarai követ beszámolójából ismerjük, aki a városban lejátszódott eseményekről részletes jelentést írt. ÖStA, Tisztújítási iratok.

⁶³ VASS 1984. 528–545.

májusban elhagyta a várost, és Pozsonyba utazott, hogy az országgyűlésen a várost képviselje.⁶⁴ Ez az esemény a közvetlen előzménye a nagy szegedi boszorkánypereknek. Alig két hónappal később egy rontásokkal vádolt bábaasszony, Kökényné Nagy Anna perével és az általa bevádolt „bűntársak” letartóztatásával és kínvallatásával megindultak az üldözések, amiből a legnagyobb magyar boszorkányhisztéria kerekedett. A persorozat komplex társadalmi dinamikáját mutatja, hogy a vádlottak között volt a főbíró Rósa Dániel és több más korábbi városi tisztségviselő. A nagy szegedi boszorkányper a helyi társadalom jelentős tömegeit mozgatta meg: a perben tanúként, vádlottként vagy beidéztet személyként szereplő személyek száma elérte a 350 főt. Erről jelen kötet szemlélynévmutatója ad teljesebb képet. Nem tagadható, hogy szomorú, de jelentős hatással volt a helyi viszonyokra a peres eljárás. Az 1728–1729-es per legalább 18 személy halálával zárult, akik közül 13 főt 1728. július 23-án, további 2 személyt pedig március 2-án égettek el máglyán. Csupán VI. Károly császár leirata és a Magyar Kancellária törvényhatósági vizsgálata tudta mérsékelni a későbbi perek ítéleteinek súlyát, és körültekintőbb bizonyítási eljárásra szorítani a szegedi bíróságot.

A boszorkányhisztéria lezárulása után a város jelentős fejlődésen ment keresztül. A politikai válság egyértelműen az aulikus polgárság bukásához vezetett, amivel megszűnt korábbi kezdeményező szerepe.⁶⁵ A főbírói pozícióért folytatott küzdelem elvesztette jelentőségét, és a bírói poszt a város társadalmát kiegyensúlyozó politikai szereppé vált. A város az Erdély felé irányuló kereskedelemről is kivette a részét, de a tiszai kereskedelemben betöltött szerepe miatt is nagy gazdasági fellendülésen ment keresztül.⁶⁶ Ennek következtében az 1730-as évektől más típusú gazdasági és társadalmi feszültségek kerültek terítékre. A városi lakosságon belül a megerősödő délszláv etnikai csoport is a politikai hatalomhoz való hozzáférést követelte.⁶⁷ Ezek a problémák azonban már nem vezettek újabb tömeges üldözéshez. Sem az 1738-ban kitört pestisjárvány, sem a Szegedinác Péro-féle felkelés, sem a jelentős katonai inzultusokhoz vezető török hadjáratok nem okoztak boszorkányüldözést.⁶⁸ Az 1729–1744 közötti időszakban inkább hosszan elhúzódó, szórványos üldözésről beszélhetünk, amelyben csak kisebb arányban végződtek a perek kivégzéssel.

A szegedi nagy boszorkányper perjogi és történeti eseményeinek áttekintése

A nagy per első szakasza az 1728 júniusától 1728. július 23-ig terjedő időszak volt, amely a valószínű feljelentéstől az első büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet végrehajtásáig terjedt. Ezen belül a perjogilag első szakasz (az előkészületi perszak) június

⁶⁴ VASS 1984. 547.

⁶⁵ VASS 1984. 517–524.

⁶⁶ FARKAS 1984. 380–431.

⁶⁷ RUSZOLY 2005. 27–32.

⁶⁸ REIZNER 1900. 330–340.

14-től június 26-ig terjedhetett. Ebben az időszakban a vádhatóság több csoportos tanúkihallgatást (június 14., 20., 26.) és feltételezhetően számos gyanúsított vallomását is felvette, akik közül sokakat be is börtönöztek.⁶⁹ Ezt követően foglalta össze a vádhatóság a megszerzett összes információt az esetleges tettestársak ügyével együtt a *Species Factibus*.⁷⁰ Ezt követően kezdődött maga a bírósági eljárás, amelyet már pontosan lehetett datálni a perfelvételek alapján.

Először június 26-án indítottak eljárást négy személy ellen, leginkább a tanúvallomásokra alapozva, majd a már perben lévő vádlottak vallomásai alapján július 3-án és 10-én.⁷¹ Ez alatt az időszak alatt legalább 13 személy ellen indított eljárást a városi büntetőbírói testület, amelyet legalább három különböző eljárásban folytattak le ekkor. Erre abból következtethetünk, hogy a bíróság büncselekmények alapján három különböző pert indított. Az ügyészi indítványhoz képest a vád folyamatosan új elemekkel bővült, és a különböző eljárásokat peregyesítéssel össze is vonták, két esetet viszont elkülönítettek.⁷² Ebben az időszakban keletkezhetek feltételezhetően azok a bizonyítási eszközök, amelyek a vádlottak fizikai bántalmazásával jártak, hiszen azokhoz bírói hozzájárulásra volt szükség. Ehhez hozzátartozik az a tény, hogy a város későbbi fennmaradt kancellária jelentése alapján mindenkinek volt kényszer alatti (tortúra) vallomása.⁷³ Ekkor feltételezhetően istenítéleti vízpróba alá is vetették a vádlottakat, amelybe legalább hárman haltak bele. A város később elismerte ennek tényét, és nem tagadta mint bizonyítási eljárást alkalmazását.⁷⁴

A későbbi dokumentumok alapján azt állíthatjuk, hogy új eljárások is indultak ebben a periódusban, amelyekről már csak a további önvallomási jegyzőkönyvek adtak jelentést, de hivatalos perfelvétel már nem történt, mivel ezeket teljes mértékben a folyamatban lévő perek részének tekintették.⁷⁵ A perszak végét a 13 fő elleni halálos ítéletek zárták (1728. július 21-én), amelyeket már egyesítetten is kiadtak,⁷⁶ alátámasztva ezzel is a „bünszervezetben” elkövetett cselekményről alkotott képet.⁷⁷ Érdekes, hogy a perorvoslati perszakra vonatkozóan a 13 vádlott esetében nem áll rendelkezésünkre a jelen kutatás alapján egyetlen irat sem. Az egyesített per esetében a végrehajtási perszak rövid időt ölel fel, mivel az ítéletet 1728. július 23-án végre is hajtották. A végső ítélet végrehajtásának módját Reizner János is főleg sajtóforrásokra támaszkodva ha-

⁶⁹ 1728–1729 / 2/I–IV. Szeged, 1728. június 14., 1728. június 26., 1728. július 14.

⁷⁰ 1728–1729 / 2/XVI.

⁷¹ 1728–1729 / 2/VI. Szeged, 1728. június 26. előtt.

⁷² 1728–1729 / 2/XXV., XXVI., XXVII.

⁷³ 1728–1729 / 2/XXXIV/D. Szeged, 1729. január 10.; KATONA 1977. 89–213.

⁷⁴ 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A. Szeged, 1728. szeptember 23.; TÓTH G. 2000. 129–164.

⁷⁵ 1728–1729 / 2/XXXII. Szeged, 1729. március 8.

⁷⁶ 1728–1729 / 2/XXX. Szeged, 1728. július 21. előtt.

⁷⁷ KÖRNER 1969. 196–211.

tározta meg.⁷⁸ Azonban még ezt megelőzően felvették több esetben is a vagyonosabb vádlottak végrendeletét, illetve rendelkeztek vagyonuk felől is.⁷⁹ Ez a mozzanat mutatja a városi bíróság eljárásának vitatott helyzetét is, mivel a perfelvétel időpontjáig teljesen pontosan lehetett követni a hatóságnak a korabeli eljárásrend szabályaihoz illeszkedő tevékenységét, míg a bírósági szakaszban már alig tudjuk nyomon követni a tevékenység jogszerűségét. Utóbbi szakaszban az iratok hitelessége is megváltozik. Érdekes azonban, hogy a bíróság testületi egysége még ekkor sem bomlik meg, amit az ítéletek elleni szavazásból érzékelhetünk. Az ítéletek előtti szavazási jegyzék egyértelműen arra utal, hogy a bírák egyöntetűen szavaztak.

A második fontos periódus a kivégzéstől az augusztus 27-ig terjedő időszak volt, amely az események hírének elterjedését foglalta magába. Ez az időszak forráshiányos időszaknak tekinthető, azonban jól demonstrálja a per jelentőségét. A per jelentős hírverést kapott nemcsak regionálisan, de az egész országra kiterjedően. A perek kiemelt szerepe leginkább abban érhető tetten, hogy a kor világsajtója is felkapta az események hírét, így az információk Európa újságolvasóihoz is eljutottak. Legtávolabbiaként egy edinburghi újságot említhetünk, amely meglepő pontossággal számolt be az eseményekről.⁸⁰

A harmadik periódusnak azt a kancelláriai vizsgálatot tekinthetjük, amely valószínűleg az uralkodó személyes utasítására indult a város eljárásaival szemben. A szakaszt az 1728. augusztus 27-én kelt leirat nyitja meg. Feltehetőleg a jelentős hírverés miatt figyelt fel a bécsi udvar a szegedi történésekre, és indította meg a korban bevettnek mondható vizsgálatát a boszorkányok ügyében, ami a per felfüggesztésével kezdődött. A tisztújításokhoz hasonlóan az abszolutista állam számos ponton avatkozott be a szabad királyi városok életébe. Ezeket mind az államhatalom irányítási és ellenőrzési gyakorlatának is betudhatjuk.⁸¹ E történéseket jól megismerhetjük a kancellária és a tanács levélváltásaiból, amelyek fontos információkat tartalmaznak a per eddigi szakaszaira vonatkozólag is. A második kancelláriai leirat már erős kételyeket támasztott a város eljárásával szemben, és a felküldött dokumentumok hitelességét is megkérdőjelezte. Az iratok újbóli Bécsbe küldése sem oldotta meg a város elleni eljárást, sőt erős szankciókat helyezett kilátásba. A kezdeti ellenséges kancelláriai álláspontot leküzdve a város végül jelentősebb retorzió nélkül zárta a vizsgálatot, mivel a Pozsonyban tartózkodó befolyásos főbíró lefizette az eljáró hatóságot. Így az 1729. február 21-én kelt utolsó kancelláriai leiratban foglalt kisebb szankciók mellett – a bizonyítást kiegészítő boszorkányfűrésztés megtiltása – a város a korábban már elindított eljárásokat még le-

⁷⁸ REIZNER 1900. I. 352–353. 1728–1729 / 2/XXXVII/A. Lipcse, 1728. július; B. Bécs, 1728. augusztus 21.; C. Edinburgh, 1728. szeptember 16.

⁷⁹ A formális végrendelekre példa: 1728–1729 / 2/XXXII. Szeged, 1729. március 8.

⁸⁰ 1728–1729 / 2/XXXVI/A. Lipcse, 1728. július; B. Bécs, 1728. augusztus 21.; C. Edinburgh, 1728. szeptember 16.

⁸¹ H. NÉMETH 2009. 276–299.

folytathatta.⁸² Ez feltehetőleg az egyik első, boszorkányság tárgyát képező politikai tiltás lehetett Magyarországon, legalábbis ami főhatóságtól indult.

A kancelláriai engedélyt követően utolsó szakaszként a per folytatása következett a különválasztott eljárások esetében. Amit biztosan tudunk állítani, hogy a gyanúsítottak közül, Horváth Mátyásné, Emre Erzsébet és Szubin Beda esetében külön pert indítottak, de ezekről nincs adatunk. Csak a korábbi eljárásról leválasztva ismerjük ezeket az eseteket. Ezeket is egy pernek kell tekintenünk, mivel egyesítve tárgyalták az eljárásokat. A kancelláriai iratokból értesülhetünk a még el nem ítélt vádlottak perorvoslati törekvéseiről, amelyek azonban nem minden gyanúsított esetében zárultak sikerrel. Szubin Beda polgárjogára hivatkozva fellebbezett a perújítás ellen a Magyar Kancelláriához, amit elutasítottak, mivel szokásjogi szabályozásra hivatkozott, tehát rosszul adta be kérelmét.

Az utolsó szakasz a „nagy szegedi boszorkányper” lecsengése volt, amikor még két személyt ítétek el (a kancellária engedélyével) 1728. március 7-én. Március 8-án még felvették végrendeletüket, majd egy nappal később, március 9-én kivégezték őket.

A szegedi boszorkányperek jogi hátterének vázlata

A Szeged városában lejátszódott boszorkányperek esetében meglehetősen rövid időszakról és aránytalan eloszlásról beszélhetünk. Ennek elsődleges indoka a korábban már említett forráshiányos időszak, illetve a hódoltsági területeken kialakult sajátságos bírósági rendszer. Külön meg kell jegyeznünk, hogy 1714-től kezdve, amikor a város visszanyerte törvényhatósági szerepkörét, fennmaradhattak volna a büntetőanyagon kívül is a boszorkányságra vonatkozó részletek. Hogy miért nincsenek 1726 előtről erre utaló iratok, az valószínűleg azzal magyarázható, hogy ha voltak is, nem jegyezték le őket. A már említett tanácsülési jegyzőkönyvekbe olykor rögzítették a „bűnfenyítő törvényszék” iratainak kivonatát, de ezek inkább a súlyosabb bűncselekmények ügyében történtek, és abban az esetben, ha azok rögzített ítélettel zárultak. Így korántsem zárhatjuk ki a mágiával vagy boszorkánysággal kapcsolatos bűncselekmények létezését, sokkal inkább írásbeliségének hiányáról lehet szó.

Ilyen rövid időszakról beszélve mindenesetre nehezen megállapítható, hogy volna-e a szegedi boszorkánypereknek valamiféle belső megoszlása. Áttekintve az eddig feltárt boszorkánypereket, azt tapasztalhatjuk, hogy – eltekintve a boszorkányhisztéria időszakától – állandó, de alacsony számú bűncselekményről beszélhetünk.

- 1726 – *Elkövetők száma*: 2 fő – *Ítélet*: 1 felmentés, 1 ismeretlen.
- 1728 – 2 fő – 2 ismeretlen.
- 1728–1729 – 20 körül – 14 máglyahalál, 2 felmentés, 4 bírósági szakasz alatt elhalálozott.

⁸² Tóth G. 2001b. 267–291.

- 1730 – 2 fő – 1 ismeretlen, 1 bírósági szakasz alatt elhalálozott.
- 1731 – 2 fő – 2 kitiltás.
- 1733 – 1 fő – 1 kitiltás.
- 1734 – 2 fő – 1 máglyahalál, 1 kitiltás.
- 1736 – 2 fő – 2 kitiltás.
- 1737 – 2 fő – 2 kitiltás.
- 1744 – 2 fő – 2 kitiltás.

A boszorkányperек helyi sajátosságai közé tartozott az is, hogy változóban volt a büntetéssel összefüggésbe hozható jogi hozzáállás is. Bár a jogforrások köre jelentősen nem változott, mégis zömében más és enyhébb ítéletek születtek a nagy pert követően.

A büntetési tételek megváltozása a bírósági szervezet személyi összetételében kerekendő. A bírósági és végrehajtói, valamint a vizsgáló szerv tagjai a boszorkányperек ideje alatt végig állandó szabályok szerint dolgoztak. A bünyenyítő törvényszék (*sedis revisoriae malefactorum*) tanácsa, akárcsak más szabad királyi városokban a belső tanács, 12 szenátor tagból állt.⁸³ Évente tett külön bírói esküjüket meg kellett újítaniuk, de összefüggően legfeljebb két évig tölthettek be azonos pozíciót.⁸⁴ A vádat minden esetben a város fogadott ügyésze látta el. Megbízott ügyész csupán egy esetben járt el a nagy boszorkányper idején, amikor a város állandó ügyésze talán nem vállalhatta a feladatot. A szegedi perек esetében külön ki kell emelnünk, hogy nem tudunk olyan esetről, amikor az alperes megbízott volna valakit a védelem funkciójának betöltésével.

A testület heti rendszerességgel ülésezett, és folyamatosan iktatták a fontosabb döntéseket.⁸⁵ A város törvényszéke a városházán székelt, ahol a börtön is volt.⁸⁶ A vallatási jegyzőkönyvek alapján elmondható, hogy a kínvallatásokat a börtönben, míg az eljárást a városháza tanácstermében tartották. A nyomozóhatóság feladatát a kapitányok és beosztottjaik, a hajdúk és tizedesek látták el, akik szintén évente újították esküjüket. A végrehajtói funkciókat a nyomozati szakasz lezárultával a hóhér látta el, illetve a város foglalkoztatott foglárókat is. Sajnos róluk esküjük szövegén kívül semmit nem tudunk.⁸⁷ A perben szereplő tisztségviselőkről, a törvényszéki közreműködőkről a kötet végén található személynévmutató vonatkozó fejezetében olvashatunk bővebben.

Más bírósági testületekhez hasonlóan Szegeden sem a mágiával és boszorkánysággal kapcsolatos bűnesetek száma volt a legjelentősebb. Ahogy más városok esetében is, itt is a kisebb vagyon elleni bűncselekmények álltak a középpontban.⁸⁸ Ez alól ta-

⁸³ BÓNIS–DEGRÉ–VARGA 1996. 122; M. ANTALÓCZY 1998. 5–22, 490–494.

⁸⁴ BÓNIS 1962. 41–58.

⁸⁵ BRATINKA–SZIGETI 1991. 170.

⁸⁶ VASS 1984. 515–521.

⁸⁷ BRATINKA–SZIGETI 1991. 174.

⁸⁸ HAJDU 1985. 112–117; PAKÓ–TÓTH G. 2014.

lán éppen a nagy szegedi per lehet kivétel, mivel hét egymást követő tárgyalási napon volt napirenden az eset.⁸⁹ Azt is meg kell jegyeznünk, hogy a mágiával kapcsolatos jogi eljárások közül csak két vádpont körvonalazódott. Egyrészt a mágia bűncselekményét (*crimen magiae*), másrészt az isteni felség megsértésének (*crimen laese majestatis divinae*), vagyis az szentségtörő istenkáromlásnak a bűnkategóriáját emelték ki. Más városokhoz képest itt feltűnő a hiánya az egyszerűbb istenkáromlási vagy a becsületsértésből indult eljárásoknak.⁹⁰ Ennek talán az lehet az oka, hogy ezeket nem foglalták formális perbe, vagy a szűk periódusban nem lehetett ilyet találni, ami per-sze kétséges.

Külön ki kell térnünk a jogforrások használatára, mivel azok meghatározó szerepet töltenek be az üldözések során. Sajnos a szokásjogi környezetet nem tudjuk a többi bűncselekmény pereinek átvizsgálása nélkül meghatározni, de az írott jogi kútfőkről érdemes megemlékezni. Jelen esetben csak a hivatkozott jogi forrásokról beszélhetünk, azokról is csak megszorításokkal. A jogi hivatkozások két csoportra oszlanak gyakorlati szempontból: a formális hivatkozásokra, amelyek leginkább reprezentatív funkciót láttak el, de gyakorlatban nem alkalmazták őket, illetve a valódi hivatkozásokra. Előbbiek közé tartozik például Szent István törvénykönyve, amely szerint a boszorkányokat (*strigae*) el kell engedni első fokon, majd ha újra bűnbe esnek, akkor a templom keresztjével kell őket megbillogozni, majd pedig szabadon bocsátani. Ez a rendelkezés nyilván nem volt hatályban a gyakorlatban, sokkal inkább a műveltség részét képezte.

A gyakorlatban használt jogforrások elsősorban a szokásjogban alkalmazott magyar, illetve osztrák-német jogi munkák közül kerültek ki. Az eljárásjogi rendelkezések szempontjából kiemelkedik a *Praxis Criminalis* alsó-ausztriai törvénykönyv, amelyet messzemenően alkalmaztak,⁹¹ jóllehet más bűncselekmények vonatkozásában is elterjedt volt a használata hazánkban.⁹² A *Praxis Criminalis* használata szembe-tűnő a vallomási jegyzőkönyvek vizsgálatakor, mivel a kérdőpontok szó szerinti átvételként szerepelnek a nagy per során, de hivatkozták a teljes időszakban is. A bűnvizsgálat során a jogkönyv által kötelezően feltett kérdőpontok lehettek a boszorkányszombat, az ördögsvévetség és az ördöggel történt paráználkodás vádmotívumainak legfőbb terjesztői. A szegedi perek demonológiai jellegű vallomásanyaga egy egész külön csoportot képez a magyarországi boszorkányperek forrásegyüttesében, mely elsősorban a bajorországi és az osztrák perekkel rokonítható. Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy nem volt kizárólagos e mű szerepe, mivel főleg a kínvallatást rögzítő rész esetében gyakorlta idézték Kithonich János *Directio Methodica* című munkáját, mely ekkorra a *Corpus*

⁸⁹ A perek első ismert tárgyalási napja évente június 14., az utolsó július 21. volt.

⁹⁰ PAKÓ-TÓTH G. 2014.

⁹¹ KONCZ 2007. 14–30, 150–157; BÉLI-KAJTÁR 1988. 31–40; *Praxis Criminalis* 1697.

⁹² BÓNIS 1962. 22–74.

Juris részévé is vált.⁹³ Ki kell emelnünk ezeken kívül Benedikt Carpzov *Practicae Novae* című munkáját, amelyet a nagy per során ugyancsak alkalmaztak.⁹⁴ A hazánkban nem szokványos végrendekezés német hagyományát innen emelte át az eljárást lefolytató hagyomány. A tételes jogi szempontokból mind a német, mind az osztrák jogkönyv használata feltehető, mivel mind a bűncselekmények leírása, mind az ítéletek lehetséges variánsai megtalálhatók bennük. A dekrétumok és a jogkönyvek perekre utaló idézetmutatóit jelen kötet végén a tárgymutató eleje tartalmazza.

Szeged, 2016. július 14.

Brandl Gergely

⁹³ KITHONICH 1724; FINKEY 1948. 44–67.

⁹⁴ CARPZOVIVS 1646; FINKEY 1948. 12–34.

AZ ÁTÍRÁS IRÁNYVONALAI

Jelen forrásközlés célja, hogy a szegedi boszorkányperek forrásainak kritikai kiadásul szolgáljon. A forrásközlés alapvető módszertani segédleteként az Ember Győző és Benda Kálmán által megállapított szabályokat követi.¹ Ezenkívül figyelembe vesszünk olyan átírási javaslatokat is, amelyek a történeti szövegek valamelyest modernizált közreadásáról értekeznek.² Ezzel párhuzamosan eltekintünk a betűhű olvasat közlésétől, és egy közérthetőbb olvasatot kívánunk közreadni. Alapvető szabályként a sorozat korábbi köteteiben már lefektetett forrásközlési szabályzathoz igazodunk. Jelen kötet szerkesztési elveinél a kolozsvári boszorkányperek forrásainak kiadásánál érvényesült elveket igyekszünk átemelni.³ Mivel jelen forrásanyag némileg eltér az ott közölt iratoktól, módosításokat is alkalmaztunk a közérthetőség és az iratok lehető legteljesebb közlésének érdekében.

A legfontosabb eltérés a korábbi forrásközlésekhez képest, hogy a jelen anyag tekintélyes részét egy nagy büntetőper iratainak folyama alkotja. Ennek értelmében ennek az eljárásnak az esetében nemcsak a büntetőeljárás során keletkezett iratanyagot válogattuk be a közlendő források közé, hanem egyéb kapcsolódó történeti dokumentumokat is, ahogy arra a korábbi kötetekben is volt példa. A kortársak vagy a részt vevő személyek és a vizsgálódó hatóságok megjegyzéseiről szóló iratokat ily módon az események szerves részeként kezeltük.

A sorozat korábbi köteteinél is megfigyelhető a dokumentumok többnyelvűsége, így jelen kötetben is magyar, latin, német, sőt angol nyelvű szövegeket is kiadunk. Változást jelent a korábbi szövegekhez képest, hogy a nem magyar nyelvűek esetében fordítást is mellékelünk az irat általános apparátusa mellé. Ezt azért tekintettük fontosnak, hogy a nagyszámú latin betoldás és önálló irat esetében is közérthető formában váljon elérhetővé nagyobb mennyiségű forrás. Minden általunk közölt irat teljes terjedelmében kerül közlésre, a lehető legtöbbet megőrizve az eredeti dokumentum jellegéből, természetes kompromisszumot kötve a kiadás észszerű elveivel.

¹ EMBER 1975. 203–221; BENDA 1974. 436–475.

² Magyar nyelvű iratok átírásával kapcsolatban BAK 2000. 91–137, és latin nyelvű iratok átírásával kapcsolatban Soós 2000. 81–89; FAZEKAS 2000. 77–79; OBORNI 2000. 67–75.

³ PAKÓ-TÓTH G. 2014. 42–45.

Szövegkiadásunkban azt az alapelvet szeretnénk fenntartani, hogy a kiadott anyagunk pótolhassa a levéltári dokumentumot, és az olvasó számára a levéltári anyag minél világosabban, az olvasást akadályozó elemek nélkül legyen elérhető. Ezzel nemcsak az eredeti dokumentumot óvhatjuk, hanem megkímélhetjük az olvasót a levéltári munkától, széleskörű apparátussal segítve egyúttal a forrás hasznosítását.

Válogatási és rendezési elvek

Jelen iratanyag esetében lehetőségünk van arra, hogy a szinte teljes közlés mellett döntünk. Ezért minden olyan iratot beválogattunk, amelynek szorosabb kapcsolata van a Szegeden lejártszódott boszorkányperekkel. Így nemcsak levéltári forrás, hanem igen sokféle irat került bele a szövegkiadásba. A források diverzitásának köszönhetően számos adatra (irat őrzési helyére és a forrás környezetére) igyekszünk a bevezetőben és AZ IRAT: fejlécében utalni. A különböző levéltári őrzési helyekről kiemelt iratok esetében az egy büntetőeljáráshoz kapcsolódást tekintettük a legfontosabb rendezési elvnek. Azonfelül az esetek kronológiai sorrendben követik egymást. Amennyiben lehetséges volt, az egy eljáráson belüli iratoknál követtük az iratképződés sajátos sorrendjét is, amely a legtöbbször megfelel a magyar szokásjogon alapuló perjog szabályosságainak.⁴ Ennek megfelelően a nagy per esetében jelöltük a különböző bírósági perszakokat is, amelyek nemcsak a pertest iratanyagának rendezésében voltak segítségünkre, hanem a későbbi felhasználást is könnyíthetik. A nem a pertest részét képező iratok esetében tematikus válogatásban közöljük a szövegeket, és csak azon belül követjük a kronológiai sorrendet a könnyebb áttekinthetőség érdekében.

Általános szabályok

Átiratunkban a különböző jegyzőkönyvekből, levéltári gyűjteményekből kiemelt iratokat perenként csoportosítva, kiállításuk kronológiai sorrendjében közöljük. A dátum közlésében minden esetben megtartottuk az eredeti formát, hiszen az iratok közlésének címében megtalálható a dátum modern formában. Hasonló módon minden tulajdonnév esetében a betűhű átírásra törekedtünk. Ezekkel kapcsolatban a helymutató és a névmutató további információkat ad meg.

Ettől eltérően kezeltük a számok átírását minden szövegben. A numerikus karaktereket minden esetben arab számokkal adtuk vissza, a megfelelő indexben jelezve annak latin rövidítését. Ettől csak az uralkodók megnevezésénél tértünk el, ahol meghagytuk a római számokat. A rövidített latin nyelvű számok feloldását a glosszáriumban közöljük.

A szövegváltozatok esetében mindig az általunk ismert első tisztázatot tekintettük kiindulási szövegnek, és a piszkozatok, illetve másolatok releváns eltéréseit szövegekő-

⁴ A perjogi megállapításoknál Meznerics Iván művét tekintettük követendőnek. MEZNERICS 1933.

zi, illetve lapalji jegyzetekben jeleztük. Amennyiben a két szövegvariáns között csak helyesírási eltérések voltak, azokat nem jelöltük. A másolatok esetében csak a későbbi betoldások jelzését és az esetleg jelentőséggel bíró szándékos változtatások jelölését tartottuk szem előtt. A szövegváltozatban az eltérések egyértelművé tétele érdekében a változásokat minden esetben a megváltozott szövegrészlet után megkülönböztető szeddéllel jeleztük. Amennyiben különös jelentősége volt annak, hogy egy részlet a másolatból hiányzik, azt lábjegyzetben jeleztük, de igyekeztünk szem előtt tartani a célt, hogy ne a hiányosságokat, hanem a hozzátoldásokat jelezzük.

A közreadott szövegeknél igyekeztünk az eredeti tagolást megtartani, így a hasábokat, bekezdéseket és behúzásokat megőriztük. Amennyiben az iratok két hasábra voltak rendezve, azt abban a formában adtuk vissza, hogy érzékeltessük a szövegrészletek különállóságát. Ez a forma leginkább a tanúvallomások esetében volt szükséges, ahol így jelezni tudtuk, hogy a kérdőpontok mindig állandó szó szerinti átvételek a törvénykönyvek szövegéből. A központosítási jeleket csak abban az esetben módosítottuk, ha azok a mondat vagy gondolati egység végét jelölték, vagy azokban az esetekben, ahol a mondatok hosszúsága gátolta a megértést. A szövegbeli függő beszédben és idézetben az eredeti központosítást tartottuk meg. Attól annyiban tértünk el, hogy az esetleges idézeteket idézőjel közé tettük, hogy kellőképpen elkülönüljön a szöveg többi részétől.

A lábjegyzetekben elsősorban azokat a korabeli módosításokat, íráshibákat és olvasási nehézségeket jeleztük, amelyek nem lehetnek közvetlen részei a közreadott szövegnek. Így a betoldásokat és az alá, fölé írt kiegészítéseket értelemszerűen a szöveg részévé tettük. Ezt csak a margóra írt kiegészítések esetében jeleztük külön. A szerkesztői megjegyzések – amelyek kéziratok tollhibáira, szóisméltéseire, javításaira, illetve az iratanyag károsodására vonatkoznak – szintén a jegyzetekbe kerültek. Így először a helyet (*előtte, utána, alatta, fölötte, lapszéli jegyzetben* stb.), majd a módosítás típusát (*törlés, betoldás, áthúzott szövegrész, beszúrás, ismétlés, eltérő kézírás, vagy tinta, törlés, vízbefolyás, tintafolt, lyuk* stb.) jeleztük. A lapalji jegyzetekbe nem kerültek be az esetlegesen magyarázatra vonatkozó kifejezések, azokat az ismétlődés elkerülése miatt glosszáriumban gyűjtöttük össze. A glosszárium címszavai közé kerültek a nehezen érthető magyar kifejezések, illetve a latin szakszókincs terminusai és a rövidebb idegen nyelvű betoldások. Hasonlóképpen az adott szöveghelyekre vonatkozó hivatkozások feloldásai is a függelék részét képezik (a Szentíráásra vagy a jogforrásra való hivatkozások), pontosan megjelölve az adott dokumentumot, amelyben előfordulnak.

Magyar nyelvű szövegek

A magyar nyelvű szövegek esetében a teljes átírás és a betűhív közlés közötti átmenetet választva arra törekedtünk, hogy a szöveg jellegzetességeit és hiteles történelmi hangulatát megtartsuk, anélkül hogy ez az olvashatóság vagy megértés rovására menne.

A magán- és mássalhangzók esetében az ejtésbeli hűség visszaadására törekedtünk, lehetőleg a mai szabályok szem előtt tartásával. A szavak alakját azonban nem módosítottuk a mai helyesírási szabályok által kívánt, de a források által nem használt karakterek betoldásával vagy törlésével. Hasonlóképpen jártunk el más modern helyesírási szabályokkal is, amelyek a következők:

1. A nagybetűk esetében a modern helyesírás szabályait követve jártunk el. Tehát a mondathatárokat követően és a tulajdonnevek esetében mindig megtartottuk őket, illetve olyan írásjeleket követően, amelyek a mondathatárt jelölik (pl. *vallya, hogy: Amikor*).
2. Az egybe- és különírás esetében is törekedtünk a modern helyesírás szabályainak alkalmazására (pl. *meg rontotta* helyett *megrontotta, akartais* helyett *akarta is, a mint* helyett *amint*).
3. A központosítás esetében csak a szükséges esetben tettünk módosításokat. Így a túl hosszú körmondatokat tagoltuk, illetve a ki nem helyezett, de értelemszerű írásjeleket kihelyeztük.
4. A rövidítéseket minden esetben a modern helyesírás szabályainak megfelelően feloldottuk, jelezve a betoldott betűket.
5. Az idegen (főleg latin) nyelvű betoldásokat és a magyar nyelvtani rendszer szerint használt nem egyértelmű jövevényszavakat a szövegben az eredeti formában közöltük, és a függelékben adtuk meg a jelentésüket.
6. A magánhangzók átírási elveinél a modern helyesírás szabályait tartottuk követendőnek, amelyeket a következőkben foglalmaztunk meg:
 - a) A különböző mellékjelek, illetve ékezetek esetében a ma nem használatosakat töröltük, és ha azok hiányoznak is, a mai helyesírás szabályainak megfelelően pótoltuk. Pl. *ítélet* helyett *ítélet*.
 - b) A hosszú magánhangzók esetében a nem szokványos jelöléseket és a két betűvel való jelölést minden esetben feloldottuk. Pl. *eo* helyett *ő, ö*.
 - c) A magánhangzót követő hosszú mássalhangzó megmarad. Pl. *erössen*.
7. A mássalhangzók esetében a következő szabályok betartására törekedtünk:
 - a) A *d, g* és *t* hangzókat követő néma *h* jelölésétől eltekintettünk. Pl. *megh* helyett *meg*.
 - b) A szó végén álló kettős mássalhangzó jelölését a modern helyesírás szerint módosítottuk. Pl. *aztt* helyett *azt, holl* helyett *hol, de előt* helyett *előtt*.
 - c) A kettős magánhangzóknál előforduló lágyító hangokat jelölő *i-t* és *j-t* *y-ra* módosítottuk a kiejtés szerint. Így *li, lj* helyett *ly-t, gi* és *gj* helyett *gy-t, ni, nj* helyett *ny-t, ti, tj* helyett *ty-t* alkalmaztunk, amennyiben azt a kiejtés indokolta. Azokban az esetekben, amikor az nem volt jelölve, nem pótoltuk őket. Pl. *eggik*.
 - d) A *ch-t*, amennyiben *cs* hangot jelöl, az ejtésnek megfelelően mindig *cs-vel* jelöltük.

- e) Abban az esetben, amikor az *sz* *z* hangot, illetve a *z* *sz* hangot jelöl, a kiejtés szerinti alakot alkalmaztuk.
- f) Amennyiben az *s* vagy *z* *zs* hangot jelöl, a kiejtés szerint módosítottuk azt. Pl. *su-gorétotta* vagy *zugorétotta* helyett *zsugorétotta*.
- g) A megkettőzött mássalhangzóval jelölt hosszú mássalhangzókat egybevont alak-kal jelöltük. Pl. *aszszony* helyett *asszony*.
- h) Amennyiben a *cz* *c* hangot jelöl, *c* betűvel adtuk vissza, ha azonban dupla más-salhangzót jelöl, azt ejtés szerint, két *c*-vel adtuk vissza. Pl. *arczul* helyett *arcul* és *icze* helyett *icce*.

Latin nyelvű szövegek

A latin nyelvvel kapcsolatban a humanista átírást tekintjük követendő példának, amely általánosan elfogadott Európában. A helyesírást, ahogy a korábbi kötetek esetében is, kissé modernizáltuk. Közlésünkben a latin nyelvű szövegek esetében modern átírást alkalmaztunk, a középpontozást, a kis- és a nagybetűk használatát a mai helyesírási gyakorlatnak megfelelően igekeztünk kialakítani.

1. A szöveg tagolása és középpontozása esetében törekedtünk az eredeti forma és a mon-dathatárok meghagyására. Ettől abban az esetben térünk el, ha leginkább szüksé-ség, például vesszőről pontra módosítottuk az írásjelet, ha az egyértelműen a mon-dat végét jelezte.
2. A kis- és nagybetűk esetében törekedtünk a szabályokat a mai helyesírás szabályai szerint megadni, illetve a nagybetű használatát abban az esetben megtartani, amikor annak különleges jelentősége van. Így nagybetűvel írandók:
 - a) A mondat kezdőbetűje mindig nagybetű. A szerkesztési elvnek megfelelően az új mondat-határokat is nagybetűvel jelöljük.
 - b) A különböző tulajdonnevek, intézménynevek és testületek nevei, amennyiben többtagúak, mind nagybetűsek. (pl. *Regiae Cancellariae Nostrae Hungarico-Aulicae, Liberae et Regiae huius Civitatis Szegediensis*).
 - c) A földrajzi és népnevekből képzett melléknevek (pl. *Szegedienses* vagy *Zingarus*).
 - d) Az uralkodóra vonatkozó állandó jelzők, névmások, melléknevek és címek eseté-ben (pl. *Nos, Nobis, Sacratissima Majestas, Romanorum Imperator*).
 - e) A hónapok, napok, ünnepek esetében (pl. *mensis Decembris, Dies Sancti Gregorii*).
3. A latin ábécé különböző karaktereinek és hangalakjainak jelölésével kapcsolatban sem törekedtünk teljes mértékben a betűhív alak megtartására. A következő módo-sításokat tettük:
 - a) Az *u-v* hangpárokat a hangértékük szerint átírtuk. Az *u* betűt minden esetben a hangalaknak megfelelően *v* betűre módosítottuk, jelölés nélkül (pl. *conciues* he-lyett *concives*).

- b) Az *y/ÿ* esetében, amennyiben *i* hangot jelölnek, azokat *ii* betűvel jelöltük (pl. *propriÿ* helyett *proprii*, *officy* helyett *officiï*).
 - c) Az *i-j* esetében egységesen csupán az *i* használata mellett döntöttünk, főképpen azért, mert (habár következetlenül a *j* is előfordul a szövegekben; pl. *jamiam*, *juratus*) az esetek döntő többségében az *i* használata jellemzi a forrásszövegeket.
 - d) A *-cil-ti* átírásánál a közreadott szövegekben gyakrabban fordul elő a *-ti* forma, így azt a szó etimológiája szerint előnyben részesítettük (pl. *renunciare* helyett *renuntiare*, *exigenciam* helyett *exigentiam*).
 - e) Az *ae*, illetve *e* átírásában a diftongussal jelölés mellett döntöttünk, annak gyakoribb előfordulása miatt, de azt nem egy karakterrel, hanem különírva jelöltük (pl. *fasaē sunt* vagy *fasse sunt* helyett *fassae sunt*).
 - f) A magánhangzók hosszúságára használt mellékjeleket minden esetben jelölés nélkül töröltük (pl. *militēs* helyett *milites*).
4. A rövidítéseket minden esetben a nyelvtani szabályok szerint feloldottuk, kivéve azokat az eseteket, ahol az alak már rögzült külön kifejezésként (pl. *Vrae* helyett *V[est]rae*, *Itus* helyett *I[n]cat[us]*).
5. A latin szavak egybe- és különírásának esetében a szöveg sajátosságait követtük, mivel az alig tér el a humanista helyesírás szabályaitól.
6. Az *et*, *etc.* és egyéb jeleket betűkkel oldottuk fel, ahogy a számok esetében is a felső indexébe írt rövidítéseket teljes szavakkal adtuk vissza. Kivéve a számokat, ahol megőriztük az eredeti jelölést (pl. a *quarta* maradt *4ta*)

Egyéb idegen nyelvű szövegek

A német és angol nyelvű szövegek már korabeli nyomtatott formában jelentek meg, így abban a formában közöljük őket, ahogy az eredeti publikációkban napvilágot láttak. Helyesírásukon és központosításukon nem módosítottunk.

Fordítások

A fordítások esetében a részleges modernizálás mellett döntöttünk. Mivel az iratok (jellemzően latin szövegek) stílusa meglehetősen terjedős, és sokszor nehezen értelmezhető változatban maradtak fenn, ezért azokat az érthetőség szem előtt tartásával módosítottuk. A hosszabb körmondatokat értelem szerint szegmentáltuk, illetve összevontuk. A szövegben előforduló nehezen érthető jogi kifejezéseket, ahol szükséges volt, modernizáltuk. Ezeket a szakkifejezéseket a latin variánsokkal együtt a glosszáriumban gyűjtöttük össze. A szöveg módosításait mindig szövegközi értelmező betoldásokkal jeleztük.

Szövegekői jelölések

Az ékezeteket – még ha az eredetiből hiányoztak is – a mai helyesírási szabályoknak megfelelően jelöltük. A központosítást értelemszerűen alkalmaztuk, és a túlzottan hosszú szövegrészeket legalábbis körmondatokká daraboltuk.

A külön- és egybeírásnál a jelenleg érvényes szabályok szerint jártunk el, akárcsak a nagy kezdőbetűk használatánál.

A család-, helység-, utca-, határ- vagy folyóneveket minden esetben betűhíven közöltük. A többtagú helyneveket egybeírtuk, eredeti különállásukat alkotóelemeiknek nagy kezdőbetűivel érzékeltettük.

A szövegbeli rövidítéseket feloldottuk, a kiegészítéseket szögletes zárójellel jelöltük. Az akták rendszerint számos lapszéli jegyzetet vagy utólagos beszúrást, toldást tartalmaznak, melyek a kiadásban a szövegbe illesztve és megfelelően jelölve olvashatók (lásd alább). Az utólag áthúzott vagy módosított szövegrészeket lapalji jegyzetben jelöltük. Kivételt tettünk viszont az olyan esetekben, amikor egy teljes mondat, vallomás, oldal vagy akár teljes perirat került áthúzásra. Ilyenkor az érintett részt a szövegtestben hagytuk, és a végén, jegyzetben jelöltük az áthúzás tényét.

A szövegben alkalmazott jelzések, rövidítések:

- [xxx] A szerkesztő kiegészítései megcsonkult vagy olvashatatlaná fakult részek, nyilvánvalóan véletlen betűelhagyások vagy bizonytalan rövidítésfeloldások esetén.
- [...] olvashatatlan rész jelölése
- (xxx) forrásszövegben az eredeti szerző jelölése
- [?] bizonytalan olvasat
- [!] A szokatlan formában írt nevek és kifejezések, vagy a biztosan hibás és a szerkesztő által sem javítható szóalakok jelölése. Más esetekben a hibás szóalakokat a törzsszövegben javítva közöltük, lapalji jegyzetben pedig megadtuk a szó forrásbeli hibás alakját.
- [xxx] sorközi vagy lapszéli utólagos kiegészítések
- [x.xx] Dőlttel szedtük a jegyző vagy a bírák utólagos, a periratokban való eligazodását segítő megjegyzéseit.
- <xxx> Abban az esetben, amikor a perirat két vagy több példányban maradt fenn, az átírásnál a tisztázati példány szövegét követtük, a másik változathoz csak a többletinformációt nyújtó részleteket emeltük be. A kiegészítéseket < > közé ékeltük.
- [1] Az eredeti forrás fóliószámának vagy ha van, oldalszámának a jelölése. Mivel azonban minden irat előtt jelöltük annak pontos levéltári jelzetét, a periratok elejéről elhagytuk az oldalszám jelölését, akárcsak az egy oldalnál nem hosszabb periratok esetében is.

- A. *actor/lactrix* szópárok és deklinált változataik. A magyar szövegek esetén mindig, a latin részek esetén csak nagyon indokolt esetben a végződések is feltüntettük (*A-nak, I-tól*).
- I. *inctus/-a, incausamattractus/-a* szópárok és deklinált változataik. A magyar szövegek esetén mindig, a latin részek esetén csak nagyon indokolt esetben kötőjellel a végződések is feltüntettük.
- d. dénár/denarius – a szövegben feloldva
- fl. (hung.) florenus (hungaricalis) – a szövegben feloldva
- ft. forint – a szövegben feloldva
- m. p. manu propria – a szövegben feloldva

Az apparátus

A közlésre kerülő perek és a kötetbe kerülő egyéb jellegű dokumentumok apparátusa a következő:

1. A bírósági eset sorszáma: 1-gyel indulva folyamatos arab számmal jelölve. Egy-egy eset ugyanazon sorszám alá kerül. Az egyazon esethez tartozó iratok mindegyikét az azonos közös sorszámon belül római számmal jelöltük. Amennyiben további bontásra került sor az iratok szintjén, azokat az ábécé nagybetűivel jelöltük. További bontás esetén azokat perjellel jelöltük.

2. Az irat kelte: Sorrendben az irat keltezési helyét követően (vesszővel elválasztva) az év, hónap, nap.

3. Az irat címe: Az irat kiállítójának, címzettjének és az irat típusának jelölése mellett csupa nagybetűvel közöltük a vádló (felperes), a megvádolt (alperes) megnevezését és az irat tárgyát. A cím magában foglalja a forrás rövid tartalmi kivonatát. Ez nem törekedhet a teljes tartalmi bemutatásra, de tartalmazza a közvetlenül kapcsolódó, annak megértéséhez szükséges információkat, illetve az irat előtörténetét.

4. Az irat irattani meghatározása:

- A = tisztázat
- B = piszkozat
- C = egykorú másolat
- D = későbbi másolat vagy ezek kombinációja
- E = egykorú nyomtatvány
- F = egykorú fordítás
- G = egykorú tartalmi kivonat
- H = elpusztult vagy lappang

5. AZ IRAT: = minden iratnál közöltük a levéltári jelzetet.

MNL CsML = Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára, Szeged
Bosz. Ir. = MNL CsML, IV. A., 1021. b., 66., Szeged Város Titkos Levéltára,
Boszorkányperek Iratai
Feud. Össz. = MNL CsML XV. 15. f., Feudális Összeírások Levéltári Gyűjteménye
1718–1850, Szeged Város Összeírása, Ö 4–10., 1722–1741. 6. db.
Lev. = MNL CsML. IV. A. 1003. e., Szeged Város Tanácsának Iratai, Levelezések,
1727–1731, Lad. A. Fasc. 12–25. 293–456.
Lev. Sn. = MNL CsML. IV. A. 1003. f., Szeged Város Tanácsának Iratai, Levelezések,
Sine Numero, 1728–1729. 7. db.
Titk. Lev. = Titkos Levéltár Iratai
Tü. Jkv. = MNL CsML, IV. A. 1003. a., Szeged Város Tanácsának Iratai, Tanácsülés
Jegyzőkönyvek, 1724–1730.
Végr. = MNL CsML. IV. A. 1003, s., 96., Szeged Város Tanácsának Iratai,
Végrendeletek
MNL OL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest
Lit. Civ. 1728. = MNL OL A 28 – Litterae Civitatum – 1728 – No. 382. Fol. 45–72.
Lit. Civ. 1729. = MNL OL A 28 – Litterae Civitatum – 1729 – No. 47. Fol. 76–86.
ÖStA = Österreichisches Staatsarchiv = Osztrák Állami Levéltár, Tisztújítási iratok
Tisztújítási iratok = ÖStA Hofkammerarchiv, Hoffinanz Ungarn r. Nr 612 1728 apr.
Fol. 810–813.

6. NYOMT. KIADÁSA: = Az irat korábbi kiadása. Mindig jelöltük azon fontosabb kiadványokat, amelyek az egyes iratok teljes közlését tartalmazzák. Azokat a kiadásokat, amelyek korábbi közlésekre hivatkoznak, nem tüntettük fel.

7. MÁSOLAT: = A dokumentum másolatainak levéltári jelzetét adja meg. Kizárólag abban az esetben szerepel, ha ezt felhasználtuk, és a közlésbe beépítettük.

SÉRTÉSI PEREK
ÉS BOSZORKÁNYSÁGI PERAKTÁK

1.

Szeged, 1726. március–június

SZEGED VÁROS BÜNTETŐELJÁRÁSA DÓKA PANNA ÉS KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ELLEN BOSZORKÁNYSÁG VÁDJÁBAN

I.

Szeged, 1726. március után

FODOR ISTVÁN FELJELENTŐ LEVELE A SZEGEDI FŐBÍRÓNAK KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ELLEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev. Bosz. Ir. 2. db. S. N.

NYOMT. KIADÁSA: Oltvai 1976. 43–44.

Alázatos szolgálatomat ajánlom az úrnak és minden kívánta
szerént való jókat kívánok!¹

Tekintetes nemes bíró uram nem kétlem, hogy nem volna tudtára az úrnak, hogy miképpen az öcsém feleségét Kökényné életében fölhasigatta, melyre vannak bizonyos bizonyosságok, kik szömejikkel látták sebeit, úgymint: Varga Balintné, Nagy Eörse, Fazekas Andrásné, Somlyay Döméné, Massa Istvánné, Vecsernyes Kata,² Kocsis Panna, Lippay Kata. Kérem az urat alázatosan legyen inquisitioja és fogatassék meg. Ha megfoggattatik több tanú is fog[nak] találkozni, jól tudgyuk, hogy Makóról is nem az joságáért csapatot ki, itt találta helyét. Kérem az urat alázatosan feledékenységre ne hagyja, sőt még oly szó is hallatik felöle, hogy ilyen képen felelt, hogy kivel mit gondolt kívül fél máskor is végben viszi az ő dolgait. Ezek utá[n] maradok az úrnak alázatos szolg[á]lja.

m[anu] p[ropria] Fodor István [1]

¹ Az irat datálása bizonytalan, mivel a levélben szereplő személyek a két évvel későbbi perek során is szerepelnek tanúként. Azonban ennek lehetséges indoka a gyanúsított azonos személye is lehet.

² Eredetiben aláhúzva: *Somlyay Döméné, Vecsernyes Kata.*

II.

Szeged, 1726. június 4.

TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYVTÖREDEK DÓKA PANNA ÉS
KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

NYOMT. KIADÁSA: Oltvai 1976. 45–46.

De eo ut[rum]?³

1. Tudgya-e látta-e, avagy hallotta-e a tanú, hogy Kökénnyé, és Doka Panna szegény Molnár Fazekas Ferencznét, mikor teherben esvén és még meg ne[m] érezvén, de fájdalmakb[an] lévőt ide s-tova forgatván⁴ lábainál és derkánál fogva az gyermek [el]ment tüle?
 2. Vallja meg a tanú n[em] látta-e n[em] hallotta-e, vagy is n[em] tudgya-e, hogy Kökénnyé valami tisztátatlan és vagyis boszorkányos íletű lett volna és ugyan minémű cselekedetét látta, hallotta, vagyis tudgya felőle mondani, volna számlállja elő a tanú.
 3. Kit tudja ezen dologb[an] jó tanúnak lenni?
- P[ro] inquisitio[nem] n[em]zetes] Fazekas Ferencz úr, Makra István úr, és Hajdu János úr deputalt bizonyságok, Kis Bálint Ferenczné, Malmos Kata, Dugonyáné, Kis Bálintné, Nagy Eörse, Pandi Ferencznél lakik?

Inquisitiot peragálni Borboláné eránt **[I]**

Kocsis Panna menyé 26 [éves] az esztendőben Nagy Szombaton⁵ lött

1726⁶ nos n[otarius] iudex et senat[ores]⁷

Die 4 Iunii 1726⁸

Fazekas Ferenczné ott volt midőn forgattak szegény megholt aszony[?] Harsányi vagy Fazok Andrásné, Hajdu Jánosné, Fazekas Péterné, Vöcsernyés Kata, Somlyai Döméné, Dancsó János koldus alsó város[ban] Tot Péternél.⁹

³ Oltvai Ferenc publikációjában a II. és III. irat hibásan, összevonva szerepel. Az iratból hiányzik az ívpapír negyede, amelyet szándékosan vághattak ki.

⁴ Utána áthúzva: *hagydta forgatását, bele nyúlván kivették és azután halála is következött[?] innt.*

⁵ Eredetiben aláhúzva: *Nagy Szombaton.*

⁶ Utána törölve: 1726.

⁷ Alatta fejjel lefelé feljegyezve eltérő kézírással: *tehén s hús [...] 3 d[énár], borjú hús 5 d[énár], bárány húss 4. d[énár].*

⁸ Fejjel lefelé a lap alján feljegyezve eltérő kézírással: *die 4 Iunii 1726.*

⁹ A dokumentum hátoldalán.

III.

Szeged, 1726. június 8.

TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV DÓKA PANNA ÉS KÖKÉNY
ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev. Bosz. Ir. 2. db. S. N.

NYOMT. KIADÁSA: Oltvai 1957. 53–59.

Item a[nno] die 8. Iunii in eodem Curia Sequen[t]i peregimus inquisitio[nem]

De eo utr[um] punct[um]

1ma testis Anna Szabo Szegediensis annor[um] circit[er] 42 iurata examinata¹⁰ fate[tur] ad 1^{mu[m]} nihil, ad 2^{dum}: Ezen fatens menyének az elmúlt nagy szombatn meg lévén az gyermek, mint egy hétel utána az¹¹ csöcsöt¹² be n[em] akarta venni. Kinek borbélyokkal az nyelvét, felmetszvé, egyel s-mással is gyógyította, de meg n[em] gyógyulhatott, hanem az után a Kökénné száját¹³ és nyelve allját egynéhányszor megtisztogatván, ismét elvette a csöcsöt.

2da testis Catharina Malmos Szegedien[is] annor[um] circit[er] 60. iurata exanimata fate[tur] ad 1^{mu[m]} et 2^{dum} nihil p[rae]terquam. Hogy Molnár Fazekas Ferencznének maga is valami füvekből való fürdőt csinált, de hogy és mitől holt meg n[em] tudgya.

3^{tia} testis¹⁴ Helena Szabó Joannis Simon civis contoralis annor[um] cir[citer] 25.¹⁵ grvida s[i]m[i]l[i] depositione iuramento fatet[ur] ad 1^{mu[m]} nihil. Ad 2^{dum}: midőn Sánta Ferencnek gyermeke lett volna, akkor együtt lakván véle a fatens. Csökben lévén Kökénné, magátúl kezdet beszélni, hogy: „Ütet¹⁶ ördögösnek, rosznak és tisztátalannak tartják az emberek, de ha ő olyan kú bálványá, nyüves kuttyává teremtsé az Isten ütet!” Arra mondgya a fatens: „De ides Panna néne, azt mondgyák, hogy Makón is fürösztettek tizedet, és a víz felvetett tizedet” **[I]** Kire felelt Kökénné: „Ha fürösztettek is a Makaiak engemet, de meg is atták az árát!”. Azutan mint egy másfél héttel megbetegedett fatensnek az gyermeke, mellyet Kökénné azon nap vizez megitatott. És ugyan másnap említett Kökénné kért a fatenstúl, akkor megvett két új tányérját, kit a fatens oda n[em] akart adni.

¹⁰ Utána áthúzva: *fassa*.

¹¹ Utána törölve: *h*.

¹² Javítva erről: *csüsöt*.

¹³ Javítva erről: *szájába*.

¹⁴ Utána áthúzva: *Elisab*.

¹⁵ Utána áthúzva: *iurata examinata*.

¹⁶ Előtte áthúzva: *b*.

Arra felel Kőkénné: „Hogyan fiam, ha n[em] adod is legyen a tied!” Harmad fél hét múlvan pedig látván azon gyermekének nagyobb veszedelmét, megholt Horvátnéhoz vitte el azon gyermeket. Kit egyszer megkenvén tovább n[em] akarta kenni, mondván, hogy fogadása tartja az beteget egyszer megkenni, de többször n[em], han[em] menny el Kőkénnéhez mert az romlott gyermek, és mond meg néki, ha megetté a gyermekedet, gyógyítsa meg, mert te bíróhoz mégy, meglátod, hogy n[em] mer bíróhoz menni. Kinek a szavát megfogadván, Kőkénnéhez vitte azon gyermeket. Kérvén ütet gyógyítaná meg ha koldulással is megadgya fáradságának az árát. Akkor Kőkénné mondgya: „És ki rontja meg az ilyen ártatlant, miért az Isten balványá, és nyúves kutyává n[em] teremtgeti? Én nem gyógyíthatom meg, mert csak igezetrűl, és nyillallásrűl tudok olvasni.” És¹⁷ akkor háromszor bémenvén a pincéjéb[e] [...] az pitvar ajtaján bejött, és törte a kezét lamentálódván, hogy miért hoztak bút a fejére, és reá fogták, hogy ő rontotta volna meg a gyermeket, mikor ő sem[m]it se tud, akkoron reá fogván erőssen a fatens maga házához elment. Azon estve 9 óra tájban az fatens alól elrántották az ágyat, valamint, mikor az csolnakot az vízben taszittyák, mire felkelvén a fatens, megtapogattya a gyermeket, a teste olyan vólt, valamint hajló viasz[oz]. Virattig pedig éppé let a gyermek, valamint az előtte. Melly nap reggel hozzá menvén Kőkénné, tudakozván a fatenstűl, hogy ki után mondotta ütet ördögnek lenni, vallaná meg az Istenért, mert a fatens[ne]k, sem[m]i bántása nem lesz azért. Úgymondván a fatensnek: „Gyermekednek is semi gondgya¹⁹ [2] sincs, tegnap reá olvastam imádságot. Ne vidd orvoslani ütet ha n[em] akarsz fizetni!” Azután egy héttel²⁰ el is járt a gyermek.

4ta testis Elisabetha Nagy Szegediensis annor[um] circit[er] 70. iurata examinata fassa est et ad 1^{mm} primum: Midőn szegény Molnár Fazekas Fernencznét fürösztvé volna halála után megtapogattván természet szerint való testét látta, hogy el volt szaggatva rűtűl. És ugyan az belső teste is kinn vólt néki, kit is kuporsób[a] bele tévén hűvesre az udvarra kivitték. És a fatens,²¹ nyolcad magával gyertyánál megvizsgálván a szemérmes testét, minyájan látták, hogy ösztve volt szaggatva. És belső húsa is kijött belőle. Mikor pedig²² idétlen gyermeké lett Kőkénné bele nyúlt mondván: „Utat²³ nyitok a csúnyaságnak.” Azótátűl sinlődvén az asszony negyedik hétre meg is holt. Ad 2^{dum} nihil.

¹⁷ Utána áthúzza: *h*.

¹⁸ Felette olvashatatlan szavak.

¹⁹ Utána törölve: *semi gonda*

²⁰ Utána átűzza: *j*.

²¹ Utána áthúzza: *mi is*.

²² Utána áthúzza: *a gy*.

²³ Utána áthúzza: *adok*

5. testis Caharina Dabó civis Valentini Varga contoralis, annor[um] circit[er] 36. iurata ex[amina]ta fat[etur] ad 1^{mu[m]}.²⁴ Láta, hogy Kőkénné szegény Molnár Fazekas Ferencznét deszkának egyik véget padra másikat földre tévén fejével alá fektette, és kente. Caeter[um] veluti p[rae]cedens in ordine testis. Ad 2^{dum} nihil.
6. Margaretha Vas Szegediensis annor[um] circit[er] 50. iurata examinata fat[etur] ad 1^{mu[m]}: sicuti quarta in ordine testis p[rae]ter.²⁵ N[em] tudgya hogy belé nyúlt-e Kőkénné. Ad 2^{dum} nihil.
7. Anna Kocsis Szegedien[sis] annor[um] circit[er] 80. iurata examinata fassa est ad 1^{mu[m]}: Hét egész éjjel szegény Molnár Fazekas Ferencznél az ő betegségéb[e]n hálván, Kőkennet ott n[em] látta, han[em] tudgya, (mert hogy maga mosta a ruháját) hogy a hús hatszor kijött belőle darabonként, gyermek is hasonló képpen öszve volt törve. Ad 2^{dum} nihil. [3]
8. Catharina Lippaj Szegedien[sis] annor[um] circit[er] 50. iurata exanimata sicuti 6ta testis.
9. Helena Farkas²⁶ inquilina molitoris Francisci Fazekas annor[um] circit[er] 25. iurata examinata fate[tur]. A malomhoz menvén reggel egészségessen hatta és mikor visszajött 12 óra tájban öszve volt törve, ezen betegeskedésb[en]. Szegény megholt asszony mondotta a fatensnek: „Ilona oda vagyok én, mert a Kőkénné belül öszve szaggatott engemet!” Kit a fatens mások[nak] is, meg akart mondani, de a szegény asszony az Istenre kérte meg ne mondgya, mert az ura agyon verné Kőkénnét. Holta után is sebes volt a szemérmes²⁷ teste. Caeter[um] hoc addit, hogy: bizonyos veres húsa ki jött vólna belőle még éltéb[en], kit az fatens bele nyomdogálta egy hetig. Ad 2^{dum} nihil. [4]

²⁴ Javitva erről: *primo*

²⁵ Utána áthúzva: *hogy*

²⁶ Utána áthúzva: *civis*.

²⁷ Javitva erről: *szermes*.

2.

Szeged, 1728. június 14.–1729. március 9.

SZEGED VÁROS BOSZORKÁNYPERE SZÁMOS VÁDLOTT ELLEN

I.

ELŐKÉSZÜLETI PERSZAK: TANÚVALLOMÁSOK

A.

Szeged, 1728. június 14.

TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV KÖKÉNY ANDRÁS NÉ NYAGY ANNA
ÉS JANC SÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÜGYÉBEN

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev. Bosz. Ir. 2. db. 1

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 3. sz. Fol. 1r.–2v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 373–377. Nr. CCVII/1.

Anno 1728. die 14. Iunii, in particulari Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis sessione, praesens inquisitio, seu testium <infrascriptum> collectio intuitu negotii infra declarandi, hoc ordine peracta est.¹

De eo utrum?

Tudgya-e bizonyosan az tanú, hallotta-e, vagy látta, hogy Kökényné, mostanság Gilliczó János, és Szanda Kata, Jancsó Páll feleségei, vagyis pedig más személy[ek] valamely bűbájos boszorkányságot elkövettek, vittek végben,² vagy valakit fenyegetések után megrontottak volna?

Primus testis prudens ac circum[spectus] Paulus Varasdi civis huius c[ivi]t[at]is anor[um] cir[citer] 36. Vallja keresztény lelkére <fide christiana mediante fatentur>, hogy neki egy szép csikója lévén, aztat Kökényné megkedvellette és az házáért kérte, hogy az fatens nem akarta oda adni. [...] ³ Mondá Kökényné: „No oda [ad-

¹ Fordítása: 1728. június 14-én Szeged Szabad Királyi Város rendes gyűlése alkalmával az itt következő [vallomásokat] vették fel a személyes kikérdezés, avagy a tanúk összegyűjtése alkalmával a lejjebb kinyilvánított tárgyalás keretében.

² Előtte áthúzva: végben.

³ Utána olvashatatlan, áthúzott szavak.

nád még!]⁷ Két hét múlva a⁴ lovait⁵ az istállóban annyira őszekeverték <őszekeverte>, s-összve fűzték <összve fűzte>, hogy egyik lova soha többet fel nem kelhetett <költhették>, az másik is azutánhoz két hét múlva megdöglött, noha annak előtte soha se[m]mi gondgyok nem vólt, és azon éccaka <istállóban lévén> kötőfék sem vólt az lovak fejében. Nem különben az fatensnek szép tavaszi búzáját meglátta emlétett Kőkényné, mindgyárt másod, vagy harmad napra az fatens⁶ akkora gyermekágyban fekvő felesége lábát fel zsugorította, és megvesztette. Azután hozzája menvén Kőkényné, és megnézé az lábát, mondá,⁷ hogy adna néki hat véka tavaszi búzát, majd meggyógytáná. Az fatens őszi búzával unszolván ötet, nem akarta elvenni. Azután mihelelt megígérte a tavaszi hat véka búzát, megkente Kőkényné nyálával az fatens[nek] gyermekágyas felesége lábát, kihúzta,⁸ és mindgyárt lábára állott. És nevetéssel mondá: „Had lássam, úgymond Kőkényné, miképp járhatst!” És mintha soha sem fájt vólna az lába néki, meggyógyult.⁹ Azonkivül, hogy leánykájával bábának nem hivatta az fatens <felesége>, más <egy> négy esztendő leánykája fél tagját, és kezét az álla alá húzta, és oda menvén Kőkényné, mondá: „Ennek úgymond, csak koporsót készésetek, mert meg fog halni.” Amint meg is holt. [1]

Secunda testis honesta mulier¹⁰ Nagypál, Josephi Katona uxor, annor[um] cir[citer] 40. Keresztény lelkére vallja, hogy az ő napát az boszorkányok kezét, s-lábát ősze vonták, és azt Kőkényné által gyógytattván¹¹ fatens, napá valamit ollyast talált ellenére <kedve ellenére> Kőkénynének szollani, abb[an] hagyván¹² az gyógytást,¹³ rövid üdöre meg is halálozott.¹⁴ Ugyan ismét az fatens leánya hasonló képpen megrontatott, és azt is¹⁵ Kőkényné fogta fel elősben.¹⁶ És a többi között elhozakodván <elől hozakodván>, mondotta néki Kőkényné, hogy: „Ha ő véle az fatens napá ősze nem vezett volna, még most is élne, de [köszönje nyelveskedésének.]” És ezen szavaiért, és mondásáért Kőkénynének, nem hadták <hadta> tovább gyógytanni a leánykát <is>. Azonközben egy más idegeny orvos¹⁷ aszsony is érkezvén az fatens[hez]. De legnagyobb gyanúságot mondgya az fatens

⁴ Előtte áthúzza: *arra*.

⁵ Alatta áthúzza: *lovaít*.

⁶ Utána áthúzza: *Gy*.

⁷ Utána áthúzza: *Kőkényné hogy úgymond*.

⁸ Előtte áthúzza: *és*.

⁹ Előtte áthúzza: *járhatott*.

¹⁰ Eredetiben áthúzza: *Catharina*.

¹¹ Utána áthúzza: *azonban a Napa*.

¹² Alatta áthúzza: *mondta volna az*.

¹³ Alatta áthúzza: *gyógyult volna*.

¹⁴ Alatta áthúzza: *azután*.

¹⁵ Utána törölve: *K*.

¹⁶ Előtte törölve: *gyógytatta*.

¹⁷ Eredetiben aláhúzza: *Azonközben egy más idegeny orvos*.

maga bátyjára, Katona Ferenczre lenni, az [leánykája megvesztésében]. Mert az atyja is szóbeli,¹⁸ és híres orvos is¹⁹ lévén, mert²⁰ mindenkor nehezelt az fatensre és két ökröt kért²¹ meggyógytásáért.²² És kezdette is vólt [gyógyítani Katona Ferencz], de hogy az fatens két ökrét néki nem akarta adni, félben hadta a gyógytást.²³

Tertius testis p[rudens] ac circu[mspectus] And[rea] Puskás, civis huius c[ivi]t[atis], anno[rum] cir[citer] 55. Iur[amen]to median[te] vallja, hogy az fatens felesége terhes lévén, mindenkor ajánlotta magát Kőkényné bábának. Eljövén a szülés ideje, oda haza emlétett Kőkényné nem találtatván,²⁴ más bábaasszonyt külletett hinyiok. És az bába²⁵ asszony egykor fűröszttötte az gyermekagy[an] lévő feleséget odamenvén Kőkényné, egykeveset leült, azután mindgyárt felkölt. És mondá: „Látom, úgymond Kőkényné, hogy itten semmi üdöm nincsen”. És kimentében az fatens menyé kikéértette. Az mondván néki²⁶ Kőkényné: „Csak meg ne bánynyátok ezt!”. Harmadnapra, 12 esztendő fia rosszúl lett, az lába bokája nagyon kifakadozott, és egészlen elromlott, végtére benne meg is holt. Annak²⁷ halála után, ismét, hogy másik gyermeknek is bábául nem hivatott, azt is megrontotta, mert az nyakát hátra húzta, az két karját kitekerte. Azután midőn Rác Katához orvosoltatni vitte volna az fatens, mondá Rác Kata: „Hiszen úgymond, Kőkényné gyermeke ez. Azaz Kőkényné rontotta meg.”

Quarta testis honesta mulier²⁸ <Anna Kocsis> prud[entis] ac circ[um]specti Thomae Papae coniunx, ann[orum] cir[citer] 60. Deposito iur[amen]to vallja, hogy Fazekas Ferencz Molnárné terhes lévén, oda hivatott Kőkényné, annyira öszvegyötröttötte, kente az terhes asszonyt, az méhében is²⁹ [2] belé nyúlván, öszverontotta annyira, hogy az gyermek halva lévén, az asszony is megholt beléje. Jelen volt az fatens.³⁰ Ezt pedig azért cselekedte, hogy annak előtte az terhes asszonytúl liztet kért, Kőkényné, és nem adhatott néki, akkoron megfenyítette, hogy jobb volna ha adna.

Quintus testis <fatens>. prud[ens] ac circu[mspectus] Fran[ciscus] Fazekas <molnár>, concivis <civis aequae civitatis Szegediensis> annor[um] cir[citer] 53. Sub p[rae]sti-

¹⁸ Előtte áthúzza *lévén*.

¹⁹ Felette áthúzza: *vólt*.

²⁰ Utána áthúzza: *az Fatens*.

²¹ Eredetiben aláhúzza: *és kétt ökröt kért meggyógytásáért*.

²² Felette áthúzza: *leánykájának*.

²³ A másolatból hiányzik az *Azonközben-től* kezdődő szövegrészlet.

²⁴ Javítva: *találtatván*.

²⁵ Eredetiben pontozással kiemelve: *bába*.

²⁶ Eredetiben áthúzza: *néki*.

²⁷ Utána áthúzza olvashatatlan szó.

²⁸ A névnek szándékosan kihagyva a hely.

²⁹ Utána törölve: *is*.

³⁰ A másolatból hiányzik a *Jelen volt az fatens* szövegrészlet.

to iur[amen]to p[ro]ut p[rae]cedens in ordine p[raevi]a p[rae]apposita fatens <di-cit>, hoc super addito. Hogy Kökényné az első hitvesét <az fatens első feleségét> kivégezván a világból, az második feleségét is meg akarta rontani. Mert kimenvén felesége az küszöb ajtón, mindgyárt földhöz ütötte, és arcúl is csapta, az uccán megfogván, öszve hurcolta véle <ördögi practicával>, de más ember nem látta, hanem csak az fatens felesége. És nemkülünb[en], hanem sok kérésére, fenyegetése³¹ után az fatenshez ment Kökényné, és mondotta: „Ezen, úgymond, sárgaság vagyon.” És azután³² megorvosolta.

Sexta testis honesta mulier³³ <Susanna Nagy Páll> prud[entis] ac circumsp[ecti] Mathiae Farkas contoralis, ann[orum] cir[citer] 50.³⁴ [...] Fide med[iante] fatetur hogy [miolta] az maga fiának Kökényné leányát nem engedte elvenni, az idütül fogvást szemlátomást³⁵ egészben hervadni, és fonnyadni kezd. Mind[en] gyanússága Kökénynére vagyon, mert mondotta <sokszor nevezett> Kökényné³⁶ úgymond: „Jobb volna ha az ő leányát³⁷ venné el.”

Septima³⁸ fatens prud[ens] ac ci[cumspectus] Gregor[ius] Kiss János, civis et incola ci[ivi]t[at]is p[rae]fatae, annor[um] cir[citer] 60. Fide christiana median[te] fatetur, hogy az leánya gyermekágyban fekvén, az fatens felesége hozzá járult <ment>. Kért tőle Kökényné egy máriást, mivel bábája volt leányának, hogy nem adott <néki>, alig mehetett haza, három esztendősi fiacskájaival együtt, mindgyárt megrottotta Kökényné.

Octavus fatens prud[ens] ac circu[mspectus] Joannes Puskás, civis <conco[n]civis> huius ci[ivi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 30. Fide sua christiana media[n]te <p[rae]st[itu]to iur[amen]to> vallja, hogy egykor korcsmán lévén az fatens, hozzája³⁹ ment Kökényné és mondá⁴⁰ <néki>: „Te úgymond nem szánnád <szánnám> ezt, az kést megkeverni benned!” Ezekre circiter másfél hétre a fatens kis gyermeke szemeit ki forgatta, noha soha sem vétett néki <Kökénynének>. Hanem⁴¹ gyanakodik, hogy bábának nem hiták azon gyermekeskéjének, azért cselekedte.

Nonus fatens prud[ens] ac circumsp[ectus] Joa[nnes] Lantos, civis parid[em] <pariter> huius ci[ivi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 35. Keresztény lelkére <p[rae]st[itu]to iur[amen]to>

³¹ Utána áthúzza: *re*.

³² Áthúzza: *és mondotta ezen, úgy mon sárgaság vagyon, és azután*.

³³ A névnek szándékosan kihagyva a hely.

³⁴ Utána áthúzza: *sub iuramento fatetur*.

³⁵ Utána áthúzza: *honnan*

³⁶ Utána áthúzza: *hogy*.

³⁷ Utána áthúzza *el*.

³⁸ Utána áthúzza: *testis*.

³⁹ Előtte áthúzza: *oda*.

⁴⁰ Utána áthúzza: *az*.

⁴¹ Utána áthúzza: *azért*.

to> mondja, az felesége terhes lévén, hívatta Malmos Kata bábát.⁴² Hogy⁴³ sokat bajlódott, s-kinlódott az felesége ismét elhívatta Kőkényné bábát is, a két asszony bábaságon egymással öszvevesztek, és az fatens felesége látta azon éccaka Kőkénynét, Kerelánéval⁴⁴ [3] edgyütt⁴⁵ az kemencéje mellet <lenni>. És mondotta Kőkényné,⁴⁶ Kereláné[na]k úgymond: „Vegyük ki annak a gyermek[ne]k a lába csontját!” Amint más nap meg is vesztették lábá[n] a gyermeket. Aztat azért cselekedte Kőkényné, hogy őtet az fatens felesége nem hívta elsőb[en] bábának. És Malmos Kata sokízben⁴⁷ mondotta és magát mentegette, hogy ő nem vesztette meg, hanem Kőkényné, és azután ugyan Malmos Kata meg is gyógyétotta.

Decimus fatens prud[ens] ac circu[mspectus] Stephanus Vastagh, concivis anno[rum] cir[citer] 80. Christiana fide media[n]te fatetur, hogy nem régenten előlhozakodtak a nagy szárazságról. És Istennek nagy ostora volna az⁴⁸ mondá Kovács Pál, koldusok bírása boros lévén egy[kevéssé] hogy: „Nem Istentől van ezen nagy szárazság, hanem Törökországra adták el az esőt, a boszorkányok, csak őtet úgymond fürösszék meg, tudgya azután, kinek kell az kötelet nyakában vetni!”

Undecimus fatens Catharina Süvegh, prud[entis] ac cir[cumspecti] Gregor[ius] Babarzi consors, ann[orum] cir[citer] 60 f[atetur] uti p[rae]cedens in ordine p[rae]appositus fatens dici. P[rudens] ac cir[cumspecta] Elisabetha Athári, Joa[annis] Szabo coniunx an[no]r[um] cir[citer] 28.

Duodecimus fatens. Gregor[ius] Masa, civis huius ci[vi]t[atis], an[no]r[um] cir[citer] 36. Fide sua christiana median[te] fatetur. Gyakorta látta ébrenten Rósa Danielt,⁴⁹ hogy⁵⁰ folyton ennek előtte amidőn estve lefeküött volna, nem aluván⁵¹ a fatens, és ébrenten lévén, egyszersmind⁵² látta, hogy reá rohant s-reája dőlt Rósa Dániel, és mint az ujjai és nagy fogai voltak.⁵³ Azonban úgy láccatot az fatens[ne]k, mintha mind hegyeken, völgyeken, erdőken járt volna véle,⁵⁴ de az eszét elvette a fatens[ne]k.⁵⁵ [Sok járása, kelése után, mintegy 12 óra eltelvén addig járt kelt], hogy éjfél után, mintha csak álmából serkent volna fel, úgy fáradtan, minden tagja

⁴² Utána áthúzza: *asszony*.

⁴³ Utána áthúzza: *az nehezen lettek volna*.

⁴⁴ Javítva erről: *relánét*.

⁴⁵ Előtte törölve: *Kőkénynével edgyütt*.

⁴⁶ Utána áthúzza: *noha*.

⁴⁷ Utána törölve: *ször*.

⁴⁸ Utána áthúzza: *[...] arról felele*.

⁴⁹ Eredetiben aláhúzza: *Gyakorta látta ébrenten Rósa Danielt*.

⁵⁰ Utána áthúzza: *vallása szerint*.

⁵¹ Alatta áthúzza: *semmit se sem alutt*.

⁵² Utána áthúzza: *reá*.

⁵³ Utána áthúzza: *mint az ujjai, hogy reám rohant úgy tecett*.

⁵⁴ Utána áthúzza: *véle*.

⁵⁵ Eredetiben aláhúzza: *de az eszét elvette a fatens[ne]k*.

fájt,⁵⁶ és ruhája⁵⁷ csupa veríték [volt]. Ez pedig⁵⁸ sokszor történt rajta, de nem egymás után, hanem két három holnapb[an] egyszer, és azon csigázása, annyira elrontotta egésségb[en] fatenst, hogy ez üdötül fogvást soha sincs⁵⁹ jó élete és színye, hanem sárga.

Decimus tertius fatens prud[ens], ac circumspetus Michael Sántha, civis aeq[ue] ci-[vi]t[a]tis huius, annor[um] cir[citer] 49. Sub iura vallja, hogy ennek előtte cir[citer] 6 vagy 7 esztendőkkel, az boszorkányok hozzája jártak csigázni, és kényszeríteni, hogy álljon közikben. Elsőben bemenvén hozzája Kerela a zászlóval által ütötte a fatenst, és az gerendában függesztette, és kényszerítették, hogy álljon közikben. Egész két hétekig odajártak csigázni [és kényszerítették hogy esküdjék közikben]. Annyira, hogy majd kétségben ejtették, és semminémű pater, vagy más ember nem segíthetett rajta. És az fatens gyakorta mondotta, hogy ha nem fog szünni rajta, csak közikben kell állani, mert az lábait öszverontották, öszvertörték, szeme világát elvitték. Egykor pedig két hetek múlva az fatensnek sok böcsületes váraisi emberek, úgymint Babarczi Ferencz, Szűcs Albert, [4] Makra Istvány, és többen is [jelen lévén]. Csak kezd reszketni, a lába, és más tagja az fatensnek és mondgya, hogy⁶⁰ gyön ő hozzája Kerela. Minnyájan házb[an] lévén, ajtók, ablakok bé voltak csinálva, nem hitték mellette lévők. Kiküldettek nézni,⁶¹ ha ugyan jönne, vagy sem. Hát mondja,⁶² Kerelát hetedik vagy nyolcadik szomszéd előtt jönni. Bémenvén a házban⁶³ egykor⁶⁴ csak bé ment tüstén az fatens házában, (noha senki sem híta⁶⁵ emlétett Kerelát), és az fatens mellé leülvén,⁶⁶ a többi között, kérdi Kerela mi lelte volna őtet. Mondja a fatens fenyegetéssel, hogy az ő nyomorúltja volna, elől számlálta néki, miképpen gyötrötték őtet. Amaz tagadgya, hogy csak az ő képében lettek volna, ragadgya a fatens a baltáját, és azzal kezdette ütni s-verní. Elment onnénd azon asszonyás, és az után soha sem⁶⁷ jártak⁶⁸ csigázni a fatenst. Első csigázásban jelen látta lenni Rósa Dánielt is, Kökényné, Rohonkánét, Katona Ferenczet. De hogy a szeme világát elvették volt, azután meg nem ismérte, és még most is hibásos a szeme világa.

⁵⁶ Utána áthúzza: *neki*.

⁵⁷ Utána áthúzza: *ver*.

⁵⁸ Utána áthúzza: *nem*.

⁵⁹ Utána áthúzza: *egéssége*.

⁶⁰ Utána áthúzza: *h*.

⁶¹ Utána áthúzza: *mentek*, és törölve: *nézni*.

⁶² Utána áthúzza: *látják*.

⁶³ Eredetiben aláhúzza: *bémenvén az házban*.

⁶⁴ Utána áthúzza: *cs*.

⁶⁵ Utána áthúzza: *Kere*.

⁶⁶ Utána áthúzza: *és*.

⁶⁷ Utána áthúzza: *csigáztak s-nem*.

⁶⁸ Utána áthúzza: *hozzá*.

Decimus quartus fatens prud[ens] ac cir[cumspectus] Fran[ciscus] Babarcsi, civis c[ivi]-t[a]tis Szegediens[is], anno[rum] cir[citer] 38. Fide sua median[te] vallja, hogy Sántha Mihálynál jelen lévén⁶⁹ egykor, midőn⁷⁰ tudni illik ollyas ínségben volt,⁷¹ egyszer s-mind reszketni kezdett, és tagjait fájdulni kezdette, és mondá: „Íme jön hozzája Kerela!” Azt nem akarván elhinni, kiküldöttek nézni. Hát referáltatott, hogy 7^{dik} vagy 8^{dik} szomszéd előtt jönné, és tüstén bémenvén közikben, és említett Sántha Mihály mellé ült, és sok pirongatási után Sántha Mihály verni kezdette a⁷² Kerelát. Elmenvén onnénd azon asszony, azután jobban kezdett lenni Sántha Mihály.

Decimus quintus fatens. prud[ens] ac circu[mspectus] Ad[albertus] Szűcs, civis aeq[ue] [civitatis] anno[rum] cir[citer] 57. Fide sua median[te]⁷³ fatetur, uti in ordine mediante p[rae]cedens. [5]

B.

Szeged, 1728. június 14.

TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV KÖKÉNY ANDRÁSNE NAGY ANNA ÉS JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 2.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 377–381. Nr. CCVII/2.

Anno 1728. die 14. Iunii facta est infrascripta inquisitio.

De eo utrum?

Tudgya-e bizonyosan, hallotta-e vagy látta-e a tanú, hogy Kökény Andrásné és [Szanda Pálné vagy más személy]⁷⁴ valami bűbájosságot vitt volna végben, vagy abban tapasztaltatott volna lenni, vagy valakinek ártott volna,⁷⁵ vagy valakit fenyegetett volna?

Kit tudna az tanú jó bizonyosság[nak] lenni?

⁶⁹ Utána áthúzza: *vólt.*

⁷⁰ Előtte áthúzza: *csak.*

⁷¹ Utána áthúzza: *lévén.*

⁷² Utána áthúzza: *Fat.*

⁷³ Utána áthúzza: olvashatatlan szó.

⁷⁴ Eredetiben eltérő színű tintával oldalról betoldva: *Szanda Pálné vagy más személy.*

⁷⁵ Utána áthúzza: *mondgya meg a tanú.*

Primus⁷⁶ fatens Joh[annes] Szűcs, annor[um] cir[citer] 55 mondgya keresztény lelkére.⁷⁷ Kökényné bizonyos lakodalomban lévén,⁷⁸ sok táncolása után kimenvén szellőzni,⁷⁹ szombaton circa 23 maj[us] sopánkodtak az legények, hogy bár csak eső lenne, hogy az port elverné. Mondá Kökényné, hogy: „De tegnaphoz egy hétre olyan eső léssen, ha valamint tavál félek rajta, hogy mind buzát s-mind szőlőt el fogja verni.” Amint eső is lett, de csendes eső lett egy hétre.

Ezeket hallották: Nagy Örsé, Lippaj Katának két fia, Dohar Antal öcse, Posta Ferencz fia, Szabó Ferencz, Bósó Szabó Jancsi fia.⁸⁰

2dus fatens Paulus Varasdi, annor[um] cir[citer] 36. Keresztény lelkére vallja, hogy elsőb[ben] is az fatens[ne]k egy csikója volt, aztat Kökényné búzáért kérte. Hogy nem akarta oda adni, majd két hét múlva megrontották. Az kötőfék⁸¹ nem lévén az fejökb[en], úgy annyira öszve keverték, s-öszve fűzték, hogy egyik soha sem kelhetett fel, az másik is két hétre megdöglött, noha semmi gondgyok sem volt ez lovak[na]k. [I] Nem különben volt szép tavaszi búzája,⁸² azt meglátván Kökényné, mindgyárt az feleségét megvesztette, az lábát felzsugorította. Gyermekegyben lévén az felesége, oda menvén Kökényné, mondá: „Mi lölt leányom?” Felelé az gyermekegyas asszony: „Íme, rosszúl van az lábam.” Felelé Kökényné: „Adgyál hat véka tavaszi buzát, majd meggyógyítottom!” Az fatens őszi búzával únszolván, el nem akarta venni. Amidőn megígérte néki, megkente nyálával az gyermekegyas asszony lábát, és meghúzta, mindgyárt lábra állott. És⁸³ „Had lássam miként jár-hác!” nevetéssel mondotta Kökényné. Azon kívül, hogy az leánykájával bábának nem hitta.⁸⁴ Az fatens, más négy esztendő leánykáját öszvehúzták az fél tagját az kezét az álla alá húzták. És⁸⁵ hozzá menvén hajnalb[an] hogy segéttene rajta, megfizetné, fogadta, hogy mindjárt fog menni. Akkor nem ment, hanem 11 óra tájb[an], és akkor mondotta, hogy: „Ennek csak koporsót csináljatok, mert ez meg fog halni!”⁸⁶ És elmenvén, mingyárt ott termet Köre Ilona, noha soha sem hiták oda, nem is volt annak előtte ottan, s-kérték, hogy gyógyécsa,⁸⁷ megfogják⁸⁸ fizetni. Mondá Köre Ilona: „De meghal ez!” Amint meg is halt másnap.

⁷⁶ Eredetiben aláhúzva: *Primus*.

⁷⁷ Utána áthúzva: *hogy*.

⁷⁸ Utána áthúzva: *az*.

⁷⁹ Utána áthúzva: *Vasárnap*.

⁸⁰ Javítva erről: *fiát*.

⁸¹ Közben áthúzva: *fékbul*.

⁸² Utána áthúzva: *a*.

⁸³ Utána áthúzva: *kérdezte*.

⁸⁴ Utána áthúzva: *az Leánykát*.

⁸⁵ Utána áthúzva: *midőn nem szegény halott volna hogy[?]*.

⁸⁶ Utána áthúzva: *azonb[an] Köre Ilona is és*.

⁸⁷ Utána törölve: *mej*.

⁸⁸ Javítva erről: *fog*.

Katona Jósá⁸⁹ [2]

Tóth István⁹⁰ an[no]r[um] 55. Vallja, hogy az felesége gyermekágyb[an]⁹¹ Szandáné pedig bába lévén az leánya fatens[ne]k Jutka,⁹² tréfából találta mondani Szandánénak, hogy: „Anyám asszony Makón megfürösztötték k[e]g[ye][me]-d[e]jt, de le nem ült k[e]g[ye][m]e!” Arra mondá Szandáné: „No meg bánod aztat mondásodat!” Másnapra kelvén,⁹³ hegyre⁹⁴ szőlőb[en] mentén, edgykor⁹⁵ csak elvetette magát a leánya és az szemét fel nem nyitotta, haza vivén az leányzó kocsin,⁹⁶ sok módon⁹⁷ p[ró]bálták szerzetesek⁹⁸ által is, hogy szolásra vehessék, de semmiképpen nem lehetet. Hanem sokára egyszer azt mondotta a leányzó, hogy: „Majd kiszúrják⁹⁹ neki a szemét!” Harmadnapra¹⁰⁰ pedig mégis olyan állapotb[an] lévén a leányzó, Szandáné, hogy¹⁰¹ mondá az ott lévők előtt:¹⁰² „Hogy lám megmondám, hogy úgy fog járni!” Azután ismét kért, hogy adgyanak egy icce bort néki, majd meg fog könnyebbülni a leány. Ezt megértvén a fatens, béhíván magánosan a Szandánét¹⁰³ és ijesztette, hogy ha másnapra meg nem könnyebbül a leánya, bizonyosan beadgya bíró uram[nak]. Amint másnapra semmi gondgya sem volt,¹⁰⁴ a leány meggyógyult és megersztet néki.

Dékány Mihály, an[norum] cir[citer] 58. Vallja, hogy a csök[ben] tréfálodott Szandánéval, haza menvén, mindgyárt azon nap az forgó csontyban kifordult a lába. Másnapra¹⁰⁵ hivatván odament Szandáné. Kérdé a fatenstül, hogy: „Mí lölte volna ötet?” Mondá a fatens: „Te rontottad és vesztetted a lábomat meg!” Kimenvén a pincéb[e], mondá Szandáné, hogy: „I[sten] ötét úgy segéllye, csak adgyanak két icce bort, majd mindgyárt meggyógyéttya!” [A fatens pedig nem akar-

⁸⁹ Eredetiben más kézírással: *Katona Jósá*.

⁹⁰ Előtte a lap szélén áthúzva: *Balogh Mihály vallja*.

⁹¹ Utána áthúzva: *feküdvén*.

⁹² Eredetiben aláhúzva: *Jutka*.

⁹³ Lap szélén áthúzva: *Sánta Miska*.

⁹⁴ Javítva erről: *megyre*.

⁹⁵ Eredetiben aláhúzva: *hegyre szőlőb[en] mentén, edgykor*.

⁹⁶ Eredetiben aláhúzva: *haza vivén az leányzót kocsin*.

⁹⁷ Utána áthúzva: *kévántak*.

⁹⁸ Előtte áthúzva: *kavartak[?]*.

⁹⁹ Utána törölve: *a*, és áthúzva: *sze*.

¹⁰⁰ Utána áthúzva: *másnapra*.

¹⁰¹ Utána áthúzva: *pedig*. Felette törölve: *hogy mondván*.

¹⁰² Eredetiben aláhúzva: *ott lévők előtt*.

¹⁰³ Lap szélén áthúzva: *Puskás András*.

¹⁰⁴ Alatta áthúzva: *lévén*.

¹⁰⁵ Utána áthúzva: *nem*.

ta engedni] sok¹⁰⁶ kérések után a karját fatens[nek], mivel nem akarta engedni reá susogott Szandáné,¹⁰⁷ az azonnal¹⁰⁸ meggyógyúlt, és járhatott. [3]

Tertius fatens. prud[ens] ac circumspectus Ladislaus Pesti, aeq[ue] inhabitator in peri[[llust]ri c[ivi]t[a]te. Vallja, hogy az elmúlt napok[ban] Szanda Pálné az feleségehez menvén, kért hitelben egy messzöl bort mert, hogy az fatens felesége hitelb[e] nem akart adni¹⁰⁹ azon éccaka igen rosszul kezdett lenni egész testében. Főképpen¹¹⁰ mintha egész csontját az lábaiból kiszedték volna, úgy hogy fel sem álhott lábaira. N[ota] b[ene] eztet az arestomb[an] gyógyította¹¹¹ meg.¹¹²

Quartus testis. Michael Sántha, ann[o]r[um] 49. Vallja, hogy¹¹³ ennek előtte, mintegy két esztendővel elsőbb[en] is mihelyt bémentek volna a boszorkányok, Kerela zászlóval általütötte az oldalát és feltámasztotta az gerendára.¹¹⁴ És kényszerítették, hogy álljon köziben, és két hétig mind odajártak hozzája, annyira, hogy csak nem kétségb[e] esett, és semmi némű pater nem segíthetett rajta. És mondotta, hogy csak közib[e] kell állani, ha nem szűn rajta a gyötrés. És mind ezen kényszerítették, hogy esküdjék bé közjük, és az lábát öszve rontották, szeme világát elvették. Egykor pedig két hét múlva,¹¹⁵ csak kezd reszketni a lába, ott lévén Makra úr, Szűcs Albert úr, Babarzi Ferencz úr,¹¹⁶ senki nem hitte,¹¹⁷ még messze volt a házául, már a fatens látta, hogy jön hozzája. Kiküldötték nézni, hát¹¹⁸ ugyan gyött hetedik szomszéd¹¹⁹ ház előtt. Bémenvén azon gonosz asszony leülvén melléje, és a fatens kezdette fenyegetni, és a baltát ragadván, de nem volt balta, csak tetcett néki, és ütni akarta. A gonosz mondá hogy: „Nem ő az, hanem csak a képe.” A fatens pedig elől számlálta, hogy miképpen gyötrötte. Azután elmenvén az asszonyság soha többet ezután nem csigázták, de mihelest¹²⁰ kimondotta, azután nem gyötrötték annyira. [4]

¹⁰⁶ Eredetiben aláhúzva: *karját a fatens, mivell nem akarta enl|gedni reá susogvá.*

¹⁰⁷ Előtte áthúzva: *akarta is.*

¹⁰⁸ Előtte törölve: *reá susogott.*

¹⁰⁹ Utána törölve: *adott.*

¹¹⁰ Utána áthúzva: *lábaib[an] érezte.*

¹¹¹ Alatta törölve: *Kerelára[?]*

¹¹² Eredetiben más kézírással: *NB. eztet az arestomb[an] gyógyétotta meg.*

¹¹³ Utána áthúzva: *elsőb[en] is.*

¹¹⁴ Javítva erről: *gerendázott.*

¹¹⁵ Törölve: *egykor.*

¹¹⁶ Utána törölve: *sok.*

¹¹⁷ Javítva erről: *hita.*

¹¹⁸ Törölve: *j.*

¹¹⁹ Utána áthúzva: *előtt.*

¹²⁰ Utána áthúzva: *k.*

Kökénynére¹²¹

Quinta testis Nagy Pall Kata, annor[um] cir[citer] 40. Vallja, hogy Kökényné [napát]¹²² gyógyította, és mivel kezét lábát elrontották, hogy az napa megharagudván valamit talált mondani Kökénynének. Meghalálozott azután.¹²³ A leányát hasonlóképpen megrontották, midőn gyógytatták volna ugyan Kökénynével. Azt mondotta Kökényné¹²⁴ a fatens[ne]k hogy: „Ha öszve nem vezett volna a napa véle, most is élne a napa.” És hogy azt mondotta az gonosz asszony, nem adták a kezéb[e].

Kerelára, Katona Ferenczre¹²⁵

Ead[em] testis vallja, hogy mivel Kökénynének nem adták gyógytani, tehát bizonyos más orvos asszony a tömlőben azért kérte a nemes tanácsot hogy engedgye meggyógytanni.¹²⁶ A n[emes] tanács ezt nem¹²⁷ engedte, hanem kivitte a szállásra, és ott akarta gyógytani. A szállásra pedig senki nem hita Kerelát, [de mégis] kiment [csaknem mindennap háromszor s-négyszer.] És azon más gyógytató asszony azt mondotta, hogy: „Négyen rontották meg a leányt és azoknak a fejéb[en] gyöttél ide.”¹²⁸ Katona Ferencz,¹²⁹ aki is kezdette volt gyógytani, de hogy a két ökröt oda nem akarta a fatens adni, nem gyógyította. És Katona Ferenczné azt mondotta, hogy (s[alva] v[enia]): „Szart hadgyák annak a sohonnainak meggyógytani!” Azon orvos asszony pedig azt mondotta, hogy: „Ha¹³⁰ én is olyan ördög¹³¹ vagyok, mint ők!” És Kerelát kérte ilyen formán: „Had gyógytsam meg hadnagy úr!”¹³² Ezt hallgatta a fatens az ajtón kívül. [5]

Kökénynére¹³³

Sextus testis. András Puskás, anno[rum] 55. Vallja, hogy felesége terhes lévén,¹³⁴ mindenkor ajánlotta magát, hogy az bábaságból el ne hadgyák, eljövén a szülés ideje, nem találták oda haza, más bábát hitak. Egykor a szülő asszonyt főröszttötte, oda ment Kökényné, és ültették le, és kínálták reggeli itallal. Megharagudván mondá látom, hogy semmi időm nincsen itten, és kimenvén, kikéserette a fatens menyé. Mondá néki, csak meg ne bánnyátok eztet. Harmadnapra, mindgyárt rosz-

¹²¹ Eredetiben más kézírással: *Kökénynére*.

¹²² Eredetiben más kézírással oldalról betoldva: *Napát*.

¹²³ Utána áthúzza: *az 19 esztendő lea*.

¹²⁴ Utána áthúzza: *hogy ha az*.

¹²⁵ Eredetiben más kézírással: *Kerelára, Katona Ferenczre*.

¹²⁶ Utána áthúzza: *hogy had gyógytsa meg*.

¹²⁷ Utána áthúzza: *meg*.

¹²⁸ Utána áthúzza: *ide meg pedig*.

¹²⁹ Előtte áthúzza: *küis*.

¹³⁰ Utána áthúzza: *ez*.

¹³¹ Utána áthúzza: *vagy*.

¹³² Utána törölve: *Kerelának*.

¹³³ Eredetiben más kézírással: *Kökénynére*.

¹³⁴ Utána áthúzza: *hiv*.

szúl lett mintegy 12 esztendő fia, az bokája kifakadozott, és egészben elromlott, végtére meg is holt. Annak halála után ismét az másik gyermeke, kinek bábjája nem lehetett megrontotta. Az nyakát hátra húzta, az két¹³⁵ karját kitekerte. Orvosoltatni vitette volna Rác Katához, az pedig azt mondta, hogy: „Hiszen Kökényné gyermeke az”.

Septima testis. Thomae Pápa uxor, annor[um] cir[citer] 60. Vallja, hogy Fazekas Ferencz molnárné terhes lévén, oda hivatott, Kökényné. Összve gyötörtte, kente fente az asszonyt, és az méhében belé nyúlván, azt is öszverontotta, annyira, hogy az gyermek halva lévén, az asszony is megholt utána. Azt pedig azért cselekedte, hogy lisztet nem adhatott az¹³⁶ gyermek szülő asszony néki.

8^{va}137 testis. Mathiae¹³⁸ Farkas uxor, annor[um] cir[citer] 50. Vallja, hogy Kökényné leányát el nem hadta venni, az üdötül fogvást csak egészen hervadni kezd a fia. Mind[en] gyanóssága Kökénynére¹³⁹ vagyon. [6]

Kökénynére¹⁴⁰

9^{mus} testis. Gregor[ius] Kis János, anno[rum] cir[citer] 60. Mondgya, hogy az leánya gyermekágy[ban] lévén, ott volt az fatens felesége. Kért tőle Kökényné [mivel bábjája lévén,] egy máriást. Hogy nem adott még haza sem mehetett az három esztendő fia, mindgyárt megrontotta Kökényné és az háta gerécét öszvezsugorították, végtére meg is holt az gyermek.

10^{mus} Blasius Kozma, anno[rum] cir[citer] 35. Vallja, hogy Kereláné az fatenssen 15 máriást p[rae]tendált. Hogy a fatens meg nem akarta adni, mivel adósnak sem tudta magát lenni, és aztán liquidálhatta. Fenyegette Kereláné, his formal[ibus]: „No megadnád még fogadom!” Öt hét eltelvén, mindgyárt mind az két kezén s-lában¹⁴¹ az ujjait megrontotta, amint edgyik kezével sem foghat a fatens.

11^{mus} fatens Fazekas Ferencz p[ro]jut 7^a in ord[ine] testi[moni]o hoc addito. Hogy az első feleségét ki végezvén Kökényné, az második feleségét is meg akarta¹⁴² rontani, mert kimenvén az ajtón, mindgyárt földhöz ütötték,¹⁴³ és arcul is csapták, és az uccán is megfogták és öszvehurcolták véle az uccákat. És¹⁴⁴ nemkülönben, hanem sok kérésére s-fenyegetésre odament a fatenshez, mondta, hogy¹⁴⁵ sárgaság vagyon rajta,¹⁴⁶ és megorvosolta.

¹³⁵ Utána áthúzza: *kar*.

¹³⁶ Utána áthúzza: *szülő*.

¹³⁷ Átírva: *octava*.

¹³⁸ Előtte áthúzza: *Vallja*, és törölve: *rgi*.

¹³⁹ Utána áthúzza: *és*.

¹⁴⁰ Eredetiben más kézírással: *Kökénynére*.

¹⁴¹ Eredetiben aláhúzza: *s-lában*.

¹⁴² Javítva erről: *akarták*.

¹⁴³ Utána áthúzza: *az kezét megfogták*.

¹⁴⁴ Utána áthúzza: *ha*.

¹⁴⁵ Utána áthúzza: *sárga*.

¹⁴⁶ Utána áthúzza: *és orvoslta*.

- 12^{mus} Joh[annes] Farkas, ann[orum] cir[citer] 60. Vallja, hogy Kereláné, egykor az fatenstül kért árpát, hogy nem adott néki, jövendő esztendőre is még kölest kért, akkor sem adatott néki. Akkoron azt mondotta, hogy: „No taval is kértem úgy-mond árpát, de nem adatok, de megbánnjátok!” És mindgyárt más napra rossz-szúl lett, az gyermek, és¹⁴⁷ csúszó mászóvá tette. És azt mondá fatens felesége az gonosz asszony[na]k, hogy: „Miért rontottad meg azt az ártatlant?” Mondá: „Hiszen kértem taval is¹⁴⁸ árpát, de nem adatok.” [7]
- 13^{tus} Joh[annes] Puskás, ann[orum] cir[citer] 30. Vallja, hogy egykor odament Kőkényné, azt mondá: „Te nem szánná[m]¹⁴⁹ ezt az kést megkeverni benned!”. Elmenvén a korcsmárúl a fatens, mindgyárt másfél hétre az gyermeke szemeit kiforgatta, noha sohasem vétett néki. Hanem gyanakodik, hogy mivel bábának nem hivatta, azért cselekedte.
- 14^{tus} Pinter Gergely, ann[orum] cir[citer] 35. Vallja, hogy egykor csökben¹⁵⁰ híta volna az fatenst, nem akart menni. Mondá Kereláné: „No megbánod ezt!”. Mondá¹⁵¹ a fatens „Nem bánom!”. Hittel pecsétlé, hogy meg fogja bánni, amint másfél hétre elrontotta s-megmeresztette és a száját békapcsolták¹⁵² a gyermekének,¹⁵³ [amint sánta is a gyermek]. 2do.: Azért ismét, hogy bizonyágnak a fatenst híván nem ment, az második gyermekét is az fejére elrontotta, és szeme világát elvette.
- 15^{tus} Joh[annes] Lantos, annor[um] cir[citer] 35. Vallja, hogy terhes lévén a felesége hivatta Malmos Katát, hogy nehezen lett a gyermek. Ismét hivatta Kőkénynét¹⁵⁴ öszvevesztek az bábák. Az felesége ezen éccaka látta¹⁵⁵ Kerelánét és Kőkénynét¹⁵⁶ az szurdokb[an] és mondotta¹⁵⁷ Kereláné,¹⁵⁸ hogy:¹⁵⁹ „Nosza Kőkényné vegyük ki a lába csontját!” Amint másnap meg is veszítették a lábát. És Malmos Kata¹⁶⁰ sokszor mondotta, hogy nem az ő cselekedete, hanem Kőkénynéjé. És Malmos Kata meggyógyította. [8]

¹⁴⁷ Utána áthúzza: *csak*.

¹⁴⁸ Utána áthúzza: *az*.

¹⁴⁹ Utána törölve: *tok[?]*.

¹⁵⁰ Utána áthúzza: *hivatt*.

¹⁵¹ Utána áthúzza: *nem*.

¹⁵² Utána áthúzza: *néki*.

¹⁵³ Javítva erről: *gyermekét*.

¹⁵⁴ Utána áthúzza: *azok*.

¹⁵⁵ Utána áthúzza: *mindkettőt*.

¹⁵⁶ Eredetiben más kézírással: *Kerelánét és Kőkénynét*.

¹⁵⁷ Javítva erről: *mondották*.

¹⁵⁸ Eredetiben más kézírással: *Kereláné*.

¹⁵⁹ Utána áthúzza: *az h*.

¹⁶⁰ Előtte áthúzza: *Kereláné*.

C.

Szeged, 1728. június 14.

TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVMÁSOLAT TÖREDÉKE KÖKÉNY
ANDRÁSNÉ NAGY ANNA ÉS JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÜGYÉBEN

AZ IRAT: G: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 3. sz. Fol. 3r.–4r.

Undecimus¹⁶¹ fatens, prudens ac circumspectus Michael Dekány civis saepefatae civitatis annor[um] cir[citer] 58 deposito corporali iuramento fatetur. Hogy bizonyos vendégségben tréfálódott Szandánéval, haza menvén a fatens, mindgyárt azon nap <azonnal> az forgó csontjában kifordult a fatens lába. Másnapra kelve hivatlan odament Szandáné, és kérdezte a fatenstül: „Hogy mi lölte volna őtet?”. Mondá a fatens: „Te rontottad, és vesztetted meg a lábomat!”. Kimenvén pinceszében Szandáné és mondá a fatens hitvesének, hogy: „Isten őtet úgy segéllye, csak adgyanak két icce bort néki, majd mindgyárt meg fogja gyógyéttani!”. A fatens pedig nem akarta engedni gyógyéttani néki, sok kérése után, reá susogott Szandáné <a fatens lábára>. Azonnal meggyógyult a fatens és járhatott.

Duodecimus fatens prudens, ac circumspectus Ladislaus Pesti, concivis huius civit[a]tis annor[um] cir[citer] 54. Iur[amen]to median[te] vallja, hogy Szandáné fatens feleségtül egy, messzöl bort kért hitelben. Hogy nem akart adni, azon éccaka egész testében rosszul kezdett lenni, de főképpen mintha egész csontját a lábaiból kiszedték volna, úgy hogy fel sem állhatott reájok.

Decimus tertius fatens prudens, ac circumspectus Stephanus Vastagh Concivis suprafatae civitatis, annor[um] cir[citer] 80. Sub iura[men]to, qua civitate esset obstrictus fatetur. Egykor elől hozakodván a nagy szárazságrúl, hogy Istennek nagy ostora volna azt mondá Kovács Páll, koldusok bírása, egykevéssé boros lévén:¹⁶² „Hogy nem Istentül volna azon szárazság, hanem Törökországra adták el az esőt a boszorkányok, csak őtet, úgymond förösztének meg, tudná ő azután kinek kellene a kötelet nyakában vetni.”

Decima quarta fatens Catharina Süvegh prudentis, ac circumspecti Gregorii Babarcsi civis huius civitatis consors annor[um] cir[citer] 60 prout praecedens immediate p[rae]appositus testis fatetur. [I]

Decima quinta testis Elisabetha Atkári, prudentis, ac circumspecti Joannis Szabó civis huius civitatis coniunx annorum circiter 28. P[rae]stito iuramento fatetur p[ro]ut in ordine p[rae]numcupatus decimus tertius fatens.

¹⁶¹ A másolati példány az I/A dokumentum folytatása. A másolatban a tizenegyedik tanú után ezt az iratot követik.

¹⁶² Eredetiben aláhúzva szerepel: *boros lévén*.

Decimus sextus fatens prudens, ac circumspectus Gregorius Masa, civis aeque huius civitatis, annorum circiter 36 deposito corporali iuramento fatetur. Hogy gyakorta ennek előtte, amidőn lefeküött volna, a fatens, de semmit nem aluván, és ébrenlén lévén edgyszer s-mind látta a fatens hogy reá rohant, és reá dült Rosa Daniel. És mint az ujjai nagy fogai voltak néki, azonban úgy láccatott a fatensnek, mint ha mind hegyeken, völgyeken, erdőken, járt volna véle, sok járása s-faradsága után tizenkét óra eltelvén, mint ha csak álmából serkent volna fel. Nagy fáradtan minden tagja fájt néki és az fatens ruhája egészen veríték által megvizesedett. Ez pedig sokszor történt rajta, de nem egymás után, hanem két három holnapban egyszer. És Rósa Daniel csigázása annyira elrontotta egészségében *<elromlott egészségében>* a fatenst, hogy az üdőtül fogvást soha nincs jó élete, egészsége és színe is sárgává változott.

Decimus septimus fatens prudens, ac circumspectus Michael Sántha, civis saepefatae civitatis Szegediensis annorum circiter 49. Sub iuramento vallja, hogy ennek előtte mintegy 6 vagy 7 esztendőkkel, a boszorkányok hozzája jártak csigázni, és kényszeríteni, hogy álljon, és esküdjön közikben. Elsőben is bémenvén hozzája Kerela zászlójával által ütötte a fatenst, és az gerendában függesztette és kényszerítették, álljon közikben. Egész hét hetekig hozzája jártak gyötréni, és mindenkor kényszerítették, hogy esküdjék közikben, annyira, hogy majd kétségben ejtették őtet és semmi némü pater, vagy más ember nem segíthetett rajta. És az fatens gyakorta mondotta a pateroknak, hogy ha meg nem [2] szün rajta az csigázás, csak közikben kell állani, és adni magát, mert az lábait összverontották öszvetörték szeme világát elvették. Edgkor pedig hét hetek múlva, a fatensnél sok böcsületes váraisi emberek lévén egykor kezd az fatens igen reszketni a lába, és más tagja a fatensnek. És mondgya az ott lévőeknek, hogy jön ő hozzája Kerela. Minnyájan házban lévén, ajtók, ablakok bé voltak téve, amazok nem hittek, azonokra kiküldöttek nézni, ha ugyan jönne *<valóságosan>* vagy sem. Íme csak momdgyák, hogy Kerela hetedik, vagy nyolcadik szomszéd ház előtt jön. Egykor tüstént bément a fatens házában (noha senki sem hita őtet) és a fatens mellé leülvén, a többi között kérdé Kerela a fatenst, mi lölte volna. Mondgya a fatens fenyegetéssel, hogy az ő nyomorultja volna, elől számlálá néki miképpen gyötrötték őtet. Kerela pedig tagadgya, hogy csak az ő képeben járnának hozzája. Ragadgya a fatens a baltáját, kezdi ütni, verni véle. Elment onnand azon asszonyosság, és azután soha nem jártak többet a fatenshez csigázni és így mentte meg az Isten őtet *<magát>* tőlük. Első csigázásában jelen látta lenni Rósa Danielt, Kökénynét, Rohonkánét, Katona Ferenczet, de hogy az szeme világát elvették volt a fatensnek, azután meg nem ismerte őket, és még most is hibásos a fatens szeme világa.

Decimus octavus fatens, prudens ac circumspectus Franciscus Babarczi, civis aeque civitatis Szegediensis, annor[um] cir[citer] 38. iuramento mediante fatetur *<sub iur[ament]to, quo adstutus est civitati.>* Hogy, Sántha Mihálnál jelen lévén a fa-

tens midőn olyan nagy ínségben volt, egyszer s-mind reszketni kezdett, és minden tagját fájdolta emléttét Sántha Mihály. És mondá, íme jön hozzája Kerela azt az ott levőkől <lévőkkel> a fatens nem akarta <akarták> el hinni, kiküldöttek nézni, [3] ha¹⁶³ való-é, hogy jön Kerela. Hát referáltatott, hogy hetedik vagy nyolczadik szomszéd előtt gyönné és tüstént bémenvén közikben, és Sántha Mihály mellé ült és sok pirongatási <fenyegelési> után Sántha Mihály verni¹⁶⁴ kezdete Kerelát. Elmenvén onnénd az asszony, azután jobban kezdett lenni Sántha Mihály, és többször nem hallotta háborgatni.

Decimus nonus testis prudens, ac cirmuspectus Adalbertus Szücs, concivis p[rae]fatae civitatis, annorum circit[er] 60 iur[amen]to mediante fatetur, prout in mediante precedens in ordine positus testis. [4]

II.

Szeged, 1728. június 26.

TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVEK KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA,
DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA ÉS KATONA FERENC ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 25.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 434–437. Nr. CCVII/25.

Anno 1728. die 26 Iunii¹⁶⁵ et subsequētib[us] iuris diebus sub p[rae]fixione sedis revisoriae malefactor[um], in carceribus Liberae Regia[eque] Civitatis Szegediensis detentorum, praesens examen seu inquisitio intuitu laesio[nem][?], iam per eosdem malefactores edictorum, modo, et ordine peracta est.¹⁶⁶

Et quidem

Quoad fassionem Annae Nagy, seu Kökényianam.

Imus fatens prud[ens] ac circumspectus Franciscus Kotoghány, civis et inhabitator p[rae]fatae civitatis, annor[um] cir[citer] 32. p[rae]stito iuramento fatetur. Hogy mivel Kökényné annak előtte is szóbeli lévén, jóllehet¹⁶⁷ ugyan mindenkor ajánlotta magát bábaságra az fatens hitveséhez. Mindazonáltal nem merte elhinnyi, mert félt babonaságátul, [azért is¹⁶⁸ Földikéné nevű bába asszonyt hivatta el.]

¹⁶³ Előtte törölve: *döttek nézni.*

¹⁶⁴ Javítva erről: *erni.*

¹⁶⁵ Előtte áthúzva: *sub p[rae]fix[i]one.*

¹⁶⁶ Fordítása: *1728. június 26-án és az azt követő törvényt napok alkalmával, büntető törvényszék ülése során, Szeged Szabad Királyi Város börtönében a személyes kikérdezés és vizsgálat során ilyen módon és sorban vették fel a [vallomásokat] a már említett elkövetők bántalmaival kapcsolatban.*

¹⁶⁷ Alatta áthúzva: *noha.*

¹⁶⁸ Alatta áthúzva: *hanem.*

Mintedgy 3 holnap¹⁶⁹ múlva, azon ártatlan fiacskáját egész testéb[en] megvesztette, és azalatt hozzája menvén Kőkényné, mondá az fatensnek: „Köszönnyétek, úgymond, az fris bába asszonyinak az gyermek nyomorúságát.” Azután¹⁷⁰ meg is halálozott az gyermeke.¹⁷¹

Quoad fassionem autem Francisci Katona.

- 1mus fat[ens] prud[ens] ac circumsp[ectus] Michael Simony, civis aeq[ue] p[rae]memoratae civitatis annor[um] cir[citer] 36. Iuramento mediante vallja, hogy az fiacskáját annyira megrontották az boszorkányok, hogy éppen semmi tagjával nem bírhat¹⁷² és az eszét is elvették és holtig való nyomorultat,¹⁷³ és koldust tettek belőle. Nyilván Katona Ferencz dolga, mert egyszer sajtot kért az fátienstől, de nem adhatot, másszor ismét az vetésén,¹⁷⁴ vagy gabonáján általment az fatens, talán¹⁷⁵ azért cselekedte.
- 2dus fatens strennus Joannes Bárány, inhabitator huius civitatis annor[um] cir[citer] 30. p[rae]stito iur[amen]to. Vallja, hogy ennekelőtte cir[citer] 3 esztendővel, három heti leánykáját az boszorkányok egész tagjában megrontották. Meg is holt beléje.
- 3tius fatens prudens ac circumsp[ectus] Mathias Berta, concivis noster, annor[um] cir[citer] 75. Hiti után vallja, hogy Gergely nevű fiá az lábára megrontatott az boszorkányok által és most is sánta. [I]
- 4tus testis prudens ac circu[mspectus] Demetrius Csúcs, civis parit[er] huius ci[vi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 65. deposito iur[amen]to fatetur. Hogy az menyét annyira megrontották egész testében tagjában a boszorkányok, hogy meg is halálozott beléje.
- 5tus testis. prudens ac circumsp[ectus] Josephus Szeghi iunior, civis aeq[ue] huius ci[vi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 28 praestito iuramento. Vallja, hogy az elmúlt nyáron haza menvén az fatens atya Szeghi Joseph malomból, az lovait sem foghatta ki, annyira megvesztették vólt. Mindjárt leesett az lábairól és harmadnap¹⁷⁶ múlva azon rontásban meg is holt.

¹⁶⁹ Javítva erről: *holnapira*.

¹⁷⁰ Utána áthúzza: *ugyan*.

¹⁷¹ Előtte áthúzza: *fatens*.

¹⁷² Utána áthúzza: *bír*.

¹⁷³ Utána áthúzza: *tettek*.

¹⁷⁴ Előtte áthúzza: *búzáján*.

¹⁷⁵ Alatta áthúzza: *nyilván*.

¹⁷⁶ Utána áthúzza: *után*.

Quoad fassionem vero Barbara Hisen.¹⁷⁷

1mus testis prudens ac circumspectus Georgius Csaldi, civis pariter et inhabitator p[rae]libatae civitatis annorum circiter 30 sub iuramento fatetur. Hogy ennek-előtte circiter 4 esztendővel az leánykája edgy heti lévén, az boszorkányok által megromlott. Kökényné pedig az fatenshez menvén, megnézte az leánykát,¹⁷⁸ mondván, hogy ne is gyógytassa, mert meg fog halni, amint meg is halt. Annak előtte ismét magát a fatenst is hasonlóképpen megromtották és az száját füléig húzták vólt a boszorkányok. Hiszen Borbála gyakorta járult az fatenshez, nyilván az ő dolga volt vallja.

2da testis Honesta mulier Anna Szutyor, prudentis ac circumspecti Mathiae Boldoghi, civis huius civitatis uxor annorum circiter 28. Praestito iuramento vallja, hogy a fatens terhes lévén, mindenkor ajánlotta magát bábának, és hogy nem hivatta, csakhamarjában¹⁷⁹ gyermeke lábát megvesztette¹⁸⁰ és még most is mindenkor kifakadoz a lába. Azonkívül az fatenst magát is fejére megromtotta. Az időtül fogva rosszúl vagon az fatens reája.

3tia testis circumspecta mulier Eva Pano, prudentis ac circumspecti Pauli Szeles concivis praestitae civitatis uxor annorum circiter 26. Praevio iuramento fatetur, hogy fatens gyermekágyban lévén, megfizetett bábáságáért Hisen Borbálának. Többet is kért a fatenstül, mintsem¹⁸¹ és hogy nem akart többet adni, mintsem¹⁸² fizetni szokás, mondotta az fatensnek his formalibus: „No, úgymond, még élsz, azt az üdőt is meg fogod emlegetni, amelyre a világra születted!”, ezen mondása után.¹⁸³ [2]

Secundus testis prudens ac circumspectus Georgius Katona, civis iam praefatae civitatis, annorum circiter 40. Sub iuramento, mondja, hogy bizonyos dologban veszedett és pörölt Rohonkáné az fatenssel, megfenyegette volt. Azután kevés üdő alatt a fatens lóháton, estve tájban említett Rohonkáné háza előtt el akart menni, egy nagy forgósél támadott előtte. Abban látott egy kurta, hamuszörű ebet. A lovárul azon forgósél földre levetette és úgy, hogy világát sem tudta és az föld-rül is mások vették fel. Az időtül fogvást az fatens bal karja és combja [most is]

¹⁷⁷ Oldalcsatolmány-jelölés olvasható, de nem lehet tudni, mi lehetett a csatolmány.

¹⁷⁸ Előtte áthúzva: *gyermeket*.

¹⁷⁹ Utána áthúzva: *rajta esett a vesztés*.

¹⁸⁰ Utána áthúzva: *vesztette*.

¹⁸¹ Utána törölve: *szoktak fizetni*.

¹⁸² Utána áthúzva: *szoktak*.

¹⁸³ Hiányzik a befejezése a mondatnak az eredeti szövegben. A befejezés a III. dokumentumban megtalálható.

rosszul vagyon, nem is érzi azon tagjait. És az fiát is megrontották volt az boszorkányok, akit azután¹⁸⁴ hóhér¹⁸⁵ által való sok gyógyítás könnyebbített.¹⁸⁶

Tertius testis prudens ac circumspectus Joannes Csányi civis et incola praenuncupatae civitatis, annorum circiter 50. Hiti után vallja, hogy ennek előtte egynehány 5 esztendővel a fatenshez maga udvarában fektében, boszorkányok hozzája menvén, bokros táncot jártak¹⁸⁷ körülötte és utolsó fordulásban mondotta Kőkényné a fatensnek: „Mevágglak, de nem sértlek!” Azon időtül fogvást igen rosszul volt az fatens. Köre Ilona gyógyíttatása után könnyebbedett keveset, de azt mondotta, hogy: „Aki megrontotta, az gyógyíthatja meg”. Azután ismét¹⁸⁸ a fatens két gyermekét megvesztették az boszorkányok és mind az kettő megholt.

Quarta testis, honesta mulier Anna Tóthgyörgy prudentis ac circumspecti Andreae Szánthó [uxor] civis pariter huius civitatis uxor. Annorum circiter 41. Iuramento mediante vallja, hogy három gyermekét a boszorkányok megrontván, mind az három meghalálozott. Egyikét Rohonkáné kezdette volt orvosolni, de nem is segített rajta, mégis fizetést kívánt volt. A fatens urát hasonló úttal megrontván, most is sínlődik beléje.[3]

III.

Szeged, 1728. június 26. körül

ÖSSZEVONT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVMÁSOLAT KÖKÉNY
ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, KATONA FERENC, DANCSÓ JÁNOSNÉ
HISEN BORBÁLA, DANCSÓ JÁNOS, RÓSA DÁNIEL, SZÁNTHÓ MIHÁLY,
RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, BORBOLA FERENC, DUGONICS
MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ELLENI
VALLOMÁSOKRÓL

AZ IRAT: D: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 23.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1729. No. 47. 2. sz.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 427–433. Nr. CCVII/23.

Anno¹⁸⁹ 1728, die 26 mensis Iunii et subsequentibus sub praefixione <videlicet> sedis revisoriae malefactorum in carceribus Liberae <huius> Regiaeque Civitatis

¹⁸⁴ Utána áthúzza: *sok*.

¹⁸⁵ Javítva erről: *hóhér*.

¹⁸⁶ Utána áthúzza: *rajta*.

¹⁸⁷ Utána áthúzza: *elő*.

¹⁸⁸ Utána áthúzza: *két gyermekét*.

¹⁸⁹ Az irat datálása kétséges, mivel a kancelláriai vizsgálat miatt állították össze. Másolata a kancelláriai vizsgálat anyagai között is csak az 1729-es évből van meg, ami egyúttal az eredetiségét is megkérdőjelezi. Ezt alátámasztja a nagyfokú átfedés a többi jegyzőkönyvvel, egyet leszámítva.

Szegediensis detentorum, praesens examen seu inquisitio intuitu laesionem per veneficos hominibus irrogatarum ac per *<aeque ac Iumentis[?] causatur perque>* eosdem praeviae edictarum *<et revelatarum>*, modo et ordine subsequentibus peracta est.¹⁹⁰

Et quidem.

Quoad fassionem Kökényianam, seu Annae Nagy.¹⁹¹

<Testis> prudens ac circumspectus Franciscus Kotogány, civis et inhabitator civitatis *<praeapposita civitatis>* Szegediensis, annor[um] circit[er] 32 praestito iuramento. Vallja, hogy mivel Kökényiné mindenkor szóbeli vólt, jóllehet ugyan gyakorta ajánlotta magát bábaságra a fatens hitveséhez. Mindazonáltal nem merte elhívatni, mert félt babonás voltátúl. Azért is Földikéné névű bábát hivatta el. Mintegy három holnapok múlva azon ártatlan fiacskáját egész testében megvesztette. És az alatt hozzája *<fatenshez>* menvén említett Kökényiné, mondá az fatensnek: „Köszönnyétek, úgymond, az fris bába asszonynak a gyermek nyomorúságát!” Azután meg is halálozott a gyermek *<benne>*.

Quoad fassionem autem Francisci Katona.¹⁹²

Primus testis prudens ac circumspectus Michael Simony, civis aequae p[rae]memoratae *<praeafatae>* civitatis, annorum circiter 36. Iuramento mediante vallja, hogy az fiacskáját annyira megrontották az boszorkányok, hogy éppen *<tellyeséggel>* semmi tagjával nem bírhat, és az eszét is elvették néki s-holtig való nyomorúltat és koldust tettek belőle. Nyilván Katona Ferencz dolga, mert egyszer sajtót kért az fatenstűl, de nem adhatott néki. Másodszer ismét az vetésen vagy gabonáján ment által az fatens, talán azért cselekedte az fatensel.

Secundus testis strenuus Joannes Bárány, inhabitator aequae huius civitatis, annor[um] circiter 30. Deposito iuramento fatetur, hogy ennek előtte circiter három eszten-dőkkal, három héti leánykáját a boszorkányok egész tagjában megvesztették meg is holt beléje.

Tertius testis prudens, ac circumspectus Mathias Bertha *<Berta>*, concivis p[rae]scitae civitatis annorum circiter 75. Hiti után vallja, hogy Gergely névű fia [I] lábára¹⁹³ megrontatott a boszorkányok által és most is sánta.

Quartus testis prudens, ac circumspectus Demetrius Csúcs, civis huius civitatis annorum circiter 65. Deposito iuramento fatetur, hogy az fatens menyét annyira megrontották volt egész tagjában a boszorkányok, hogy meg is halálozott beléje.

¹⁹⁰ Fordítása: 1728. június 26-án és az azt követő törvényt napok alkalmával, büntető törvényszék ülése során, Szeged Szabad Királyi Város börtönében a személyes kikérdezés és vizsgálat során ilyen módon és sorban vették fel a [vallomásokat] a már említett elkövetők bántalmaival kapcsolatban.

¹⁹¹ Az eredetiben aláhúzva: *Quoad fassionem Kökényianam, seu Annae Nagy.*

¹⁹² Az eredetiben aláhúzva: *Quoad fassionem autem Francisci Katona.*

¹⁹³ Előtte törölve: *vű fia.*

Quintus testis prudens, ac circumspetus Josephus Szeghi, civis praememoratae civitatis annorum circiter 28. Praestito iuramento fatetur, hogy az elmúlt nyáron haza menvén, a fatens atya Szeghi József malomból a lovait sem foghatta ki, mindgyárt leesett lábairól, annyira megrontatott volt, és harmadnap múlva azon rontásban meg is holt.

Et quoad fassionem Barbarae Hesens, Joannis Dancsó uxoris.¹⁹⁴

Prima testis honesta mulier Catharina Nagy Mihály, circumspeti Georgii Újházi inhabitatoris huius civitatis consors annor[um] circiter 30. Praestito iuramento fatetur, hogy ennek előtte mintegy három esztendővel leánykájának a melle vesztés miatt kifakadozott, azután egész testén eltenyészvén, meghalálozott benne. Ismét terhes lévén a fatens, ajánlotta magát Hesens Borbála, hogy csak ötet híja el bábának, nem fog meghalni a fia. Hitivel is fogadta a fatensnek, amint úgy cselekedvén a fatens, most is életben vagyon a fia. Annakelőtte pedig három gyermekei gyermekágyában megholtak. Nemkülönb az avval is kérkedett említett bába, és hitével is pecsételte, hogy Vak Lajosné fia három óráig születése után halva volt, és lelket eresztvén beléje feltámasztotta.

Secundus testis prudens ac circumspetus Georgius Csaldi, civis pariter et incola p[rae]libatae civitatis, annorum circiter 30. Sub iuramento fatetur, hogy ennek előtte mintegy négy esztendővel a leánykája egy heti lévén, a boszorkányok által megromlott. Kökényné pedig a fatenshez menvén, megnézte a leánykát, mondván: hogy ne is gyógyíttassa, mert meg fog halni, amint úgy is lett. Annak előtte ismét magát a fatenst is hasonlóképen megrontották, az száját füléig húzták volt a boszorkányok. Hesens Borbála gyakorta járult az fatenshez, nyilván az ő dolga volt, vallja a fatens.

Tertia testis honesta mulier Juditha Meghatt, circumspeti Stephani Szalai, [2] praescitae¹⁹⁵ civitatis incolae coniunx, annorum circiter 28. Praevio iuramento vallja, hogy mostanában múlt esztendeje, a gyermekét idő előtt letette, noha semmi nemű nyavaláját nem érzette annak előtte. Egy fiacskáját pedig a boszorkányok megrontották és a lába bokáját lába fejére fordították. Legnagyobb gyanúsága a fatensnek Hesens Borbálára vagyon, mert egykor csirkét kért a fatenstől, hogy nem adhatott néki, neheztelt a fatensre.

Quarta testis honesta foemina Anna Szutyor, prudentis, ac circumspeti Mathiae Boldoghi civis huius civitatis uxor, annorum circiter 28. Praestito iuramento vallja, hogy a fatens terhes lévén, mindenkor ajánlotta magát Hesens Borbála bábának és nem híván hamarjában, azon gyermeke lábát megvesztette, és még most is mindenkor kifakadoz. Azonkívül a fatenst magát is fejére megrontotta, az üdőtül fogvást rosszul vagyon reája.

¹⁹⁴ Az eredetiben aláhúzva: *Et quoad fassionem Barbarae Hesens, Joannis Dancsó uxoris.*

¹⁹⁵ Utána törölve: *Szalai.*

Quinta testis circumspecta mulier Eva Panó, prudentis ac circumspecti Pauli Szeles concivis praefatae civitatis contoralis annoru[m] circiter 26. Praevio iuramento vallja, hogy ő gyermekágyban lévén, megfizetett bábaságáért Hesén Borbálának. Nem elégedvén azzal, többet is kért tőle. Hogy nem akart többet adni, mint fizetni szokás, mondotta a fatensnek: „No, úgymond, megélsz, azt az üdőt is meg fogod emlegetni, amelyre ez világra születéll!” Ezen mondása után kevés üdő múlva megvesztette a fatens leánykáját s most is nyomorult. Azon kívül más leánykája is vesztése által megromlott. Sőt a fatenst magát is lábára megrontotta. Eddig sem épülhetett ki belőle.

Sexta fatens circumspecta mulier Anna Hajdú, prudentis ac circumspecti Gregorii Masa civis huius civitatis coniunx, annor[um] circiter 26. P[rae]stito iuramento fatetur, hogy az elmúlt nyáron egykor bé akart menni a szobában, midőn a küszöbön által akart volna lépni, legottan a nehézség elütötte s-ottan sokáig gyötrötte, elannyira, hogy az esztül is megfosztatott volt a fatens. Hanem Hesén Borbála segített rajta, adván néki bizonyos italt.

Septima testis honesta mulier Helena Lubi prudentis, ac circumspecti Stephani Lajos, civis praememoratae civitatis contoralis annorum circiter 28. Sub iuramento fatetur, hogy az elmúlt [3] esztendőben a <az ő> leánykája világra halva lett <halva lett e világra>. Hesén Borbála bábája lévén, valamit tett leánykájának a szájában és azzal felelevenyétette, ekkoráig is élő. Azután ismét mintegy négy holnapok múlva az jobb lába felzsugorodott volt vesztés által emlétett lánykájának. Azt is emlétett bába nyálával megkenvén, s-meghúzván, egésségre hozta ugyan, de most is megismérszik rajta a vesztés.

Quoad fassionem item Joannis Dancsó.¹⁹⁶

Honesta mulier Helena Szabó prudentis, ac circumspecti Joannis Buthé civis praerpetitae civitatis Szegediensis coniunx annorum circiter 26. P[rae]vio iuramento fatetur, hogy ennek előtte mintegy négy esztendővel, másfél esztendőös gyermeke a gonoszok által megromlott, kezét s-lábát felhúzták, fához hasonló kemény lévén egész tagja. Kérte volt Köre Ilonát az fatens, hogy gyógyéttsa meg. Amaz fel nem merte volna vállalni, mondván: „Aki megrontotta, az gyógyéthattya meg.” Ismét ugyan Horváthnéhoz is elvitte orvosolni, de az sem fogta fel. Ő is azonokat mondotta, hogy: „Aki megetté, az lehet orvossa.” Azután sok könnyörgése után Kökényné gyógyétotta meg.

Quoad fassionem vero Danielis Rósa.¹⁹⁷

Primus testis prudens, ac circumspectus Joannes Sárkány, civis et inhabitator praescitae civitatis annorum circiter 48. Iuramento mediante fatetur, hogy az fia Ferencz,

¹⁹⁶ Eredetiben aláhúzva: *Quoad fassionem item Joannis Dancsó.*

¹⁹⁷ Eredetiben aláhúzva: *Quoad fassionem vero Danielis Rósa.*

egész tagjában megromlott az boszorkányok által. Főképpen az jobb kezét felhúzták, most sem foghat véle. A lábát is hasonlóképpen nem bírja, eszétül is megfosztották. Nagy gyanúsága vagy az ipára, Rósa Dánielre.

Secundus testis Franciscus Sántha, mendicans annorum circiter 38. Sub iuramento fatetur, hogy őtet még kisded korában a boszorkányok megromtották, és mindkét lábára megsántétották, úgy hogy ezidőtül fogvást mankó nélkül nem is járhat, és így koldulással *<kell>* keresi kenyerét.

Tertia testis circumspecta foemina Helena Kecskeméthy, annor[um] circiter 29 prudentis, ac circumspecti Joannes Puskás uxor. Deposito iuramento fatetur, hogy gyermekecskéje szemeit kifordították [4] a¹⁹⁸ boszorkányok s-most is nyomorult.

Quarta testis honesta mulier Anna Horváth prudentis, ac circumspecti Michaelis Süli, concivis pariter huius civitatis uxor, annorum circiter 27. Adiurata fatetur, hogy az ő kisebbik ura, néhai Süli Joseph szabó mesterember lévén, Rósa Danielnek bizonyos ruhát varrott volt. Egykor munkájának jutalmát p[rae]tendálván rajta, amaz megadni recusálta, mivel úgymond, azonkívül is eleget járna házához. Emlétt Süli Joseph pedig midőn erősebben kérte volna fáradságának jutalmát *<bérét>* tőle egy forintot akart néki Rósa Daniel adni *<vetni>*, és ez azt leválni nem akarta *<és aztat keveselvén fel nem akarta venni>*. Keveselvén akkoron fenyegetéssel monda Rósa Daniel: (s[alva] v[enia]) „No, kurva nő, úgymond, meg fogod bánni ezt, ha fel nem vészed!” És ugyan fenyegetése után sem vette fel *<leválta>*. Mintegy egy hét múlva fellebb megnevezett Süli Joseph Makó felé mentében elejben menvén, nála ismerős Makai asszony képében egy boszorkány. Egykor véle beszélgetésében észreveszi, hogy nem az volna, akinek képében mutatta magát lenni azon asszony. Szent keresztet vetvén magára, mindjárt eltűnt előle azon ördögös asszony, s-azonnal lesvén lábairúl ijedtében, feljebb irt Süli Joseph, és azután ide Szegedre visszafordult s-elméjétől is megfogyatkozott volt. Elannyira, hogy végtére az maga édes anyját is (a fatens odahaza nem lévén) készel a torkát elmeccvén, életétül megfosztotta. Mely dolog az egész városban tudva vagy az maga is árestomban azon inségében megholt. Az fatens pedig egész atyafiaival másra nem gyanakodik, hanem Rósa Danielre.

Non minus quoad fassionem Michaelis Szánthó.¹⁹⁹

Prima testis honesta mulier Helena Szánthó, Michaelis Szánthó consors, annorum circiter 50. Sub iuramento, vallja, hogy ő mintegy három vagy négy esztendőök előtt a csipejére, és derekára igen [5] megromlott volt²⁰⁰ és sokáig sénlett benne. Azután az ura, Szánthó Mihály parancsolattyaibul Horváthnéhoz menvén azáltal gyógyult *<épült>* meg.

¹⁹⁸ Előtte törölve: *kifordították*.

¹⁹⁹ Eredetiben aláhúzva: *Non minus quoad fassionem Michaelis Szánthó*.

²⁰⁰ Előtte törölve: *megromlott*.

Secundus testis prudens, ac circumspectus Stephanus Vér, civis saepefatae civitatis, annorum circiter 80. Iuratus examinatus factus est. Hogy ő másfél esztendőig séntlett az nyomorúságban és vesztésben és Horváthné segéttelt rajta.

Tertia testis honesta foemina Catharina Nagy Mihály, circumspecti Petri Fölföldi civis, aequifate civitatis contoralis, annorum circiter 65. Iuramento suo mediante fatetur, hogy az ő fiacskája megromlott a boszorkányok által, és egész tagjában elszáradott, most is úgy nyomorog.

Et quoad fassionem Susannae Széll, Danielis Rósa uxoris.²⁰¹

Primus testis agilis Stephanus Hodi, incola et subditus Tapensis, annorum circiter 32. P[rae]stato iuramento, vallja, hogy azon leányka, mellyet az fatens annya Széll Susanna örökben tartott, nagyon siketes és az fejére nagyon fogyatkozott. Az fatens maga circiter három esztendő leánykája is lábára igen megromlott, most is nagyon sánta, és minden újságban megszokott újulni a nyavala rajta. Olyankor se nem ehetik, sem pedig nem iszik, hanem szüntelen csak sír, az elméjére is fogyatkozott. A fatens annya gyakorta mondotta néki, hogy miért nem orvosoltattya, hiszen úgymond vesztés az rajta. De a fatens szegény lévén, módgya nem adatott gyógyéttatni.

Secundus testis honesta foemina Catharina Dohar, Benedicti condam Tapai relictiva annorum circiter 60. Adiurata fatetur, hogy az elmúlt egy esztendőben pünkösöd tájban, egy nagy forgó szél támadván, abban lévő boszorkányok pofon ütötték a fatenst. Az üdötül fogvást a szeme világátul megfosztatott, mostanság is nem lát. A fatens menyét is [6] egész tagjában megromlott volt, az meg is halálzott beléje.

Quoad fassionem vero Francisci Borbola.²⁰²

Testis Michael Györi zingarum annorum circiter 50. Post iuramentum fatetur, hogy az ő öcse Kolompár Gyurka fiának az lábacsckája bokában kipattogozott és kifakadott s-igen rosszul <nehezen> is volt beléje. Sok gyógyéttatása <curáltatása> után sem téréthette itt Szegeden egészégre. Azután Szegedrül elmenetele után nem tudhattya gyógyulását.

Quoad fassionem Margarethae Barak, Michaelis olim Dugonics vidua.²⁰³

Testis Christianus Vekeprud, carcerum civitatis p[rae]fatae custos <vulgo profusz [...] annorum circiter 36>. P[rae]stato iuramento fatetur, hogy Barak Margaretha az ő feleségének gyermekszülésében bábája lévén, belső részeit igen megromtotta. Arestomban létében is kérte emlétett Dugonyinét feleségestül, hogy segítene raj-

²⁰¹ Eredetiben aláhúzva: *Et quoad fassionem Susannae Széll, Danielis Rósa uxoris.*

²⁰² Eredetiben aláhúzva: *Quoad fassionem vero Francisci Borbola.*

²⁰³ Eredetiben aláhúzva: *Quoad fassionem Margarethae Barak, Michaelis olim Dugonics vidua.*

ta. Amaz felele, hogy amidőn ő megszabadul, akkor fogna meggyógyulni. Amint is edgy darab ideig való sénlődése után meghalálozott és egész haláláig <végső óráig> az fatens felesége megírt bábát okozta és átkozta.

In fassione autem Sarae Koncz, alias Rohonkané vocata, Stephani Végh uxoris.²⁰⁴

Primus testis prudens, ac circumspetus Georgius Katona, civis iam <totis> fatae civitatis, annor[um] circ[iter] 40. Sub iuramento mondgya, hogy egy néminemű dolgban pörölt, és veszekedett Rohonkáné a fatenssel. Akkoron megfenyegette a fatenst, azután kevés üdő alatt emlétett fatens lóháton, estve tájban Rohonkáné háza előtt elakarván mennyi <Szabatkára, és valamit oda haza felejtén ismét visszatért, azután ismét midőn másodsor fellebb írt Rohonkáné háza előtt által akar volna menni>, egy nagy forgó szél támadott előtte. Abban látott a fatens egy kurtá hamuszőrű ebet. Azon forgószél a lovárul a földre levetette, úgy hogy világát sem tudta, és az földről is más emberek vették fel. Az üdötül fogvást a fatens bal karja és combja rosszul vagyon és [7] nem is érzi azon tagjait. A fiát is megrontották volt az boszorkányok, akit hóhár[!] által való sok gyógyéttás könnyebbetett.

Secundus testis prudens, ac circumspetus Joannes Csányi, civis et incola p[rae]memoratae civitatis, annor[um] cir[citer] 50. Hiti után vallja, hogy a fatenshez, maga udvarában fektében, a boszorkányok hozzája menvén, bokros táncot jártak körülötte. És utolsó fordulásban mondotta Kőkényné <(akit a többi közül megismert a fatens)> a fatensnek: „Megváglok, de nem sértlek!” Azon üdötül fogvást igen rosszul vagyon a fatens. Köre Ilona gyógyéttása után könnyebbedett keveset, de azt mondotta, hogy aki megrontotta, az gyógyéthatya meg. Azután ismét a fatens két gyermekét is megvesztették a boszorkányok s mindkettő megholt benne.

Tertius testis honesta mulier Anna Tóth György, prudentis ac circumspeti Andreae Szánthó, civis pariter huius civit[atis] coniunx annor[um] circ[iter] 41. Iuramento median[te] vallja, hogy az boszorkányok három gyermekét megrontván, mind az három meghalálozott beléje. Edgyik fiát Rohonkáné kezdette orvosolni, de nem is segétt rajta, mégis fizetést kívánt volt. A fatens urát hasonlóképen megrontván, most is sénlődik beléje.

Quartus testis circumspetus Stephanus Végh, alias Rohonka, inhabitator huius civitatis, annor[um] cir[citer] 50. Adiuratus vallja, hogy egy hét esztendő gyermekeének az nyelvét lekötötték az²⁰⁵ boszorkányok és sokat kínlódott és nyughatatlankodott beléje. Valamikor pedig az fatens megszólította, mindgyárt megcsillapodott jajgatásául. Ha pedig az annya az fatens felesége szólott néki, azonnal megsít fiacskája ugyan nem szólhatott, mivel amint meg van írva, le volt kötve az nyelve, de fenyegette az kezével, sok és keserves kínai után pedig megholt beléje <ki

²⁰⁴ Eredetiben aláhúzza: *In fassione autem Sarae Koncz, alias Rohonkané vocata, Stephani Végh uxoris.*

²⁰⁵ Utána áthúzza: *nyelvét.*

is múlt az világból>. Az másik 4 esztendő leánykáját is gyomrára megrontották volt <*az búbajos személyek*>, mert egészen el volt dagadva, az is nem sok üdö múlva kinlódása után megholt <*kimúlt ez világból*>. Egykor pedig az fatens öszve háborodván azon feleségével, pofon ütötte <*ötet*>, akkora <*aznap az fatenst Teremtőjére megszidván*> mondá említett felesége az fatensnek: „Ha úgymond azt cselekszed²⁰⁶ velem, azt fogom elkövetni, hogy sem kezdeddel, sem pedig lábadal szabad nem leszel”²⁰⁷ [8]

IV.

Szeged, 1728. július 14.

TANÚKIHALLGATÁSI JEGYZŐKÖNYV PÁLFY JÁNOSNÉ KÖRE ILONA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 32.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1729. No. 47. 4. sz.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 446–447. Nr. CCVII/32.; OLTVAI 1976. 60–62.

Anno 1728. Die 14. <*mensis*> Iulii in par[ticu][ar]i Liberae Re[giae]q[ue] C[ivi]t[at]is Szegediensis sessione, p[rae]sens inquisitio, seu testium subinsertor[um], intuitu negotii, ab infra declarandi collectio hoc modo peracta est.²⁰⁸

Primus testis prudens, ac circumspetus Blasius Kozma, civis et inhabitator huius civit[at]is, annor[um] cir[citer] 35. Deposito p[rae]viae iur[amen]to vallja, hogy Kereláné, vagyis Köre Ilona az fatensen 15 mariást p[rae]tendált, hogy az emlétet fátens megadni²⁰⁹ nem akarta, mivel adósnak sem tudta magát lenni, fenyegette Köre Ilona, his formalibus: „No megadnád még fogadom!” . Öt hetek múlva <*circiter*> annyira megrontotta <*s-megvesztette*> a fatens kezén levő újjait fellebbirt Köre Ilona, hogy az időtül fogvást edgyik kezével sem foghat az fatens, és úgy holtig való nyomorúltá tette <*ötet*>.

Secundus testis prud[ens] <*itidem*> ac circumspetus Joannes Farkas, concivis huius civit[at]is annor[um] cir[citer] 50. P[rae]stito Iur[amen]to vallja, hogy Kereláné edgykor a fatenstül árpát kért, és az fátens nem adott néki. Jövendő esztendőre ismét kölest kért <*töle*>, akkor is hogy nem nem adhatot a fatens fenyegette²¹⁰ Köre

²⁰⁶ Javítva erről: *cselekeszed*.

²⁰⁷ Javítva erről: *leszesz*.

²⁰⁸ Fordítása: 1728. július 14-én Szeged Szabad Királyi Város rendes gyűlése alkalmával az itt következő [vallomásokat] vették fel a személyes kikérdezés, avagy a tanúk összegyűjtése alkalmával a lejjebb kinyilvánított tárgyalás keretében.

²⁰⁹ Utána áthúzva: *nem akarta*.

²¹⁰ Előtte áthúzva: *mondotta*.

Ilona: „No taval is, ugymond, kértem tüledek²¹¹ árpát, de nem adtatok <adtát>, de meg fogjátok bánni!” És mindgyárt másnapra kelve, az fatens fiacskáját megvesztette, és egész tagját megrontotta, és csúszóvá, mászóvá tette. Ezen cselekedetét [Köre Ilonának] az fatens felesége nyilvánosan tapasztalván. Pedig²¹² hozzája menvén Köre Ilonához és kérdé, hogy miért rontotta meg azon ártatlan gyermeket. Felele Köre Ilona: „Hiszen, ugymond, taval is kértem árpát tőledek, de nem adtatok.” [És az időtül fogvást] <vallja> nyomorúlt az fiacskája fatens[ne]k.

Tertius fatens prudens, ac circumspectus Gregorius Pintér, civis et accola c[ivi]t[atis] p[rae]scitae Szegedien[sis] annor[um] cir[citer] 35 iuratus examinatus fassus est. Hogy [edgy néminémü] gyermek körösztlése után vendégségben hita Köre Ilona a fatenst, ez²¹³ nem akarván elmenni, mondotta Köre Ilona: „No megbánod ezt!” A fatens felele: „Hogy ő még, [1] hogy ő meg nem fogná bánni!” Sokszor irt Köre Ilona, hitivel is pecsételte, hogy azt a fatens megbánnya. Cir[citer] másfél héték múlva, a fatens gyermekét annyira megrontotta, egészlen tagjait megmeresztette, a száját békapcsolta, hogy az időtül fogvást nyomorult, sánta a gyermeke. Azután ismét, hogy bizonyos dologban, melyben a fatens tudós nem vólt, bizonyáságnak nem ment hívására Köre Ilonának. A másik gyermekét is fejére megrontotta, és szeme világát elvette.²¹⁴ [2]

²¹¹ Javítva erről: *tüled*

²¹² Utána áthúzva: *pedig*.

²¹³ Előtte áthúzva: *amaz*.

²¹⁴ Ezt követően a másolatban szerepel Sántha Mihály vallomása (13. tanú) az I. A. iratból teljesen és pontosan ide bemásolva.

V.

KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA TERHELTI VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1728. június 14. körül

KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA PONTONKÉNTI ÖNKÉNTESEN
FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 4.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 1v.–3v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 384–386. Nr. CCVII/4.

Interrogatorium.²¹⁵

Responsorium.

Contoralis Andreae Kökény, Giliczó János felesége Anna Nagy, [most]²¹⁶ annor[um] cir[citer] 65 Ölved. ex Ko[mi]t[a]tu Békésien[si]1° Vagyon-e szövetséged az ördögél?Vagyon szövetsége, és azok segítik őket, másként semmit nem érhetnének ők. Szintén úgy látták az ördögöket cifra ruhában, és az Istent megtagadták.²¹⁷2° Mi formán?3° Mikor tetted azon szövetséget?36²¹⁸ esztendeje vagyon, néha nem járt velük, mert az ura járt helette.4° Meddig?17 esztendeig,²¹⁹ oda esküdt. Az szemérem testére ütette a pecsétet az ördög, kívül a partjára. Számtalanszor paráználkodott az ördöggel.5° Írás szerint-é, vagy szóval vagyon szövetséged?Írás szerént, [vörös tinta],²²⁰ és hogy ha az tartják, élélhetnek véle, azt mon-

²¹⁵ Az irat formailag önkéntes vallomás, de nem zárható ki a kényszer alkalmazása, mivel a város azt később részben elismeri. Az irat másolata magában foglalja két későbbi vallomását is.

²¹⁶ Felülről betoldva, más színű tintával: *most*.

²¹⁷ Alatta áthúzva, más színű tintával: *És soha el nem hadta*.

²¹⁸ Előtte áthúzva: *Hát úgy annak*.

²¹⁹ Utána áthúzva: *vagyon, mikor*.

²²⁰ Felülről betoldva, más színű tintával: *vörös tinta*.

- 6° Micsoda helen?
 <Ölveden laktában> Fejer körös²²⁴ part mellett, ahol öszve szalad <szakad> a Fekete Körös. Ölveden <lett szövetsége>.
- 7° Minemű szándékkal és alkalmatossággal?
 Mivel az <másik> ura Kökény <András is> az volt, ő is az ördög <is> azt javallotta <javaslották néki>, hogy az az igaz hit <és igen jó élet>. És <azt is meghagyták néki> hogy ne gyónnyon, de ő gyónt és háromszor is elűzte a pap előle. Miólta evvel²²⁵ az urával vagyon, volt Sz[ent] Lucza napján, karácsony napján, Sz[ent] György napján. [I]
 Az Körös mellékiek voltak jelen mikor oda esküdött, mivel maga is ott lakott. <Mivel régen volt az nevéül nem emlékszik, de már Alsó Várasi seregbe állott, Rósa Daniel Kapitány zászlója alá.>
- 8° Ki vólt jelen azon szövetségben?
 Az körösmellett vo[lt]. Az szemérem testé[ne]k az partján, az ördög hüvelkével nyomta oda <a pecsétet>, mint egy sömör olyan <forma, el szokott oszlani de>, minden holnap[ban] <ismét> meg szokott újólni.
- 9° Hol lett az szövetség és minemű jeled vagyon onnénd?
 Kökény nevű <megholt> ura ösztönözte <és javasolta volt> arra. Azt mondta, hogy az <volna gyönyörűséges> a jó <könnyű> élet, nem e világi élet.
- 10° Mi vitt, és ösztönözött arra téged?

²²¹ Utána áthúzza: György.

²²² Utána áthúzza: ti.

²²³ Javítva erről: *igért*.

²²⁴ Utána áthúzza: *mellett*.

²²⁵ Javítva erről: *évvel*.

11° Űzted-e az babonaságot
s-ördögösséget?

Űzte a babonaságot, valamint más
tiszttség[ben], hogy hivatalyának meg köll
felelni, úgy nekik is hitök szerént <*mivel*
arra esküdött meg> kéntelenítettek.

12° Minémű formában,
és miképpen babonáskodtál?

Fű[ben], fá[ban], fa levelé[ben] <*másban*
mint a többiek babonáskodni>. Az férfi-
ak elől jártak és megeszik, s-iszák. Ő volt
macskán is. Kőrösön laktáb[an] volt em-
beren is és Makón is, és az maga urán,
mikor még tanulta elsőb[en]. [2]

13° Valamit temettél-é, vagy ástál-e el,
ami²²⁶ azon bűbájosságot illeti?

Ő nem ásott <*s nem temetett*>, de az
előlkelök ástak, úgymint Szandáné, Kis-
koldúsné, de Rósa Dániel nem ásott,
mert ő ott is úri ember, és ötet urallyák
<*hanem csak az alatta valóinak parancsol*
ezt vagy amazt végben vinni és cseleked-
ni>. És hallotta Rósánétül, hogy valami
marha csontokat az bokorhoz kötözte.

15° Hányszor?

16° Minémű helyen?

17° Mikor, és minémű üdőben?

18° Kinek vétettél babonasággoddal,
és minémű nehezen, és segítheted-e
azon személyt, akit megrontottál?

1. Egy gyermeket megfőrösztöt gölya fé-
szekben, és avval rontotta meg. Tudta,
hogy azzal megronthattya. [Kotogány
Ferencz[ét]]és másik gyermeket. Puskás²²⁷
Andor szántsándékkal az földre ütötte.
Mind az kettő megholt. 2. Kis Ferenczné
[fiát] Szabó Jancsit²²⁸ Makón megrontotta
völt,²²⁹ de ugyan maga meg is gyógyétot-
ta, az patingh gussall[!]. 3. Tesla And[rás]
szolgájá[na]k kezét is boltábúl kirántotta

²²⁶ Utána áthúzva: *hogy*.

²²⁷ Felülről betoldva és törölve, más színű tintával: *Puskás András*.

²²⁸ Utána áthúzva: *is*.

²²⁹ Utána áthúzva: *meg*.

19.º Kitől tanultad azon babonaságot,
és miképpen arra jöttél?
20.º Másokat tanítottál-é, kit, és miképpen?

21.º

vólt,²³⁰ és ismét meggyógyította. Sántha Miskát is tudta mikor kísértette Kerela. [3]

Az urától Kökény Andrástól tanulta. Borbás Kata, Kis Mihály felesége az napatul tanulta. Sz[ent] Lucza asszony napján szokták elvenni az tehény hasznát. És a gabona virágját <szőlő hasznát> ?Szt[ent] György napján? szokták eltenni <közönségesen eltenni>. És a vendégségek[ben] szokták megenni, pogácsát sütni, és az ördögök szintén úgy esznek, isznak. Az tisztséget azok szokták osztogatni. Aki értékesebb annak adják²³¹ a fővebb tisztséget. Szintén úgy invitállyák az ördögök és érte mennek. Az orvosfüveket Kőrös mellől szokták hozni. Egy óra múlva oda is és vissza is jöhetnek. Martonyoson,²³² Vaskapunál majd elmaradott az fatens, mert az lovat Martonyosiak elvitték. Azután Rósa maga lován²³³ hozta haza. [4]

²³⁰ Utána áthúzza: *ki*.

²³¹ Javítva erről: *adjanak*.

²³² Eredetiben aláhúzza: *Martonyoson*.

²³³ Utána áthúzza: *vette*.

B.

Szeged, 1728. június 14. után

KÖKÉNY ANDRÁS NÉ NAGY ANNA TORTÚRA ALATT FELVETT
HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 5.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 1v.–3v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 386–387. Nr. CCVII/5.

Fassio Kökényianaе.

1. Köröle. 2. Egy rongyos koldus, juhái
vannak, Tóth Iván, vagy Mihály,
Tót asszony téglá házaknál. Rohonkáné,
Malmos Kata, Csiszárné,²³⁴ Zsírosné
menyecske, Rósa Daniné, szintén úgy
tud rontani, és maga Rósa Dániel a
[kapitány]. Katona Ferencz
principalis.²³⁵ A²³⁶ Csúth Istok²³⁷ fia.

Horváthné²³⁸ aki megholt, az fia Miska
hadnagy. Szandáné legrégebb ő tőle
tanulta Kökényné is. Rácza Kata,
Szántó Andor²³⁹ [tud babonáságot,
de nem jár velük].²⁴⁰ Dohár Kata
?babonás?,²⁴¹ Monos maga zászlótartó,
Csupahús Panna, Szathmáriné,
Fabián Petiné nem régen tanulta.

1. Vallja, hogy Kotogány Ferencz fiát,
aki az cigány házá[ban] lakik nem régen
azért, hogy bábának nem hiták, gólya fé-
szekben megfőrsztötte, és megrontotta,
s-meg is holt utánna az gyermek.

2^a Makón ismét az gyermeket
akarattýából földre vetette, és megholt.

²³⁴ Utána áthúzva: *Sza*.

²³⁵ Eredetiben aláhúzva: *Katona Ferencz principalis*.

²³⁶ Előtte áthúzva: *Katona Mihály*.

²³⁷ Eredetiben aláhúzva: *Csúth Istok*.

²³⁸ Utána áthúzva: *fia*.

²³⁹ Utána áthúzva: olvashatatlan.

²⁴⁰ Felülről betoldva, más színű tintával: *tud babonáságot, de nem jár velük*.

²⁴¹ Lap széléről betoldva, más színű tintával: *babonás*.

Egy görbe koldús feleségestül is, Körmöcziné
tehenyek zsírja szedő, Vörös Ferencz
hadnagy. Köre Ilona, de volt lajdinant[!]
azelőtt, de már letették róla. Borbola
Ferencz.²⁴² Katona Mihály csak füveket
szokott szedni, de nem látta közöttük.

Egy kis török asszony varázsló szintén
olyan ördög, kis kapu mellett lakik
Tisza felé.
Dugonyáné Palánkban, Rósa Geczi aki
megholt, Eötvös Jakabné nem az.

Mondja, hogy Rósa Dániel szintén olyan
ördög, mint ő. Felső Városiak más com-
pániáb[an] vannak, és nem szabad egyik
compániabélinek, más közé menni. Az
Alsó Városi compániában Rósa²⁴³ Dániel
a kapitány.

Csamangó fiát Köröle vesztette meg, és
haragudott is reája, hogy felfogta gyó-
gyéttani.

Az száját úgy megkötötték, hogy nem is
szólhatott tegnap mikor fürösztelni vit-
ték.

Lantos János felesége,²⁴⁴ az Katona
Eörse²⁴⁵ vesztette meg. Ezután gyógyétani
akarta Kerelával jobban elrontották. [I]

Nagy Bali hasonló képpen el tudja venni mind[en]némű marha s-barom hasznát, de
nem járt velük. Szintén úgy tud rontani, ha csak más seregb[e] nem járt.
Rósa Dániel²⁴⁶ pedig Kökénynének adott harminc f[orin]tot, hogy meg ne mondja és²⁴⁷
ne valljon reája, amint meg is adta néki. És az rabságból ki is vátotta, és mondotta
azt is Rósa, hogy: „Rosz ördög vagy te, mert te reád mind[en] ember²⁴⁸ kiált!” És
vólt egy bika nevű lova, és Reszkénél kifáradott. Virattáig visszament házához, és
mindgyárt más fekete ló termett. Martonyossra akartak menni, és Martonyosson
innénd Vaskapunál ettek vacsorát. Rósáné mérte az pohárt is reájok. [Ennek va-

²⁴² A szöveg ettől a ponttól más tintával íródott.

²⁴³ Utána áthúzza: *Ros*.

²⁴⁴ Alatta áthúzza: *leány gyermekét*.

²⁴⁵ Előtte áthúzza: *Kerela*.

²⁴⁶ Alatta áthúzza: *Balás*.

²⁴⁷ Utána áthúzza: *meg*.

²⁴⁸ Utána áthúzza: *reád*.

gyon hét esztendeje].²⁴⁹ Az fatens csak azóta jár velük, miolta ide szakadott, annakelőtte pedig Kőrös mellé járt. Az bikát²⁵⁰ elcserélte Kecskeméthen számárért. Ugyan az fatens cserélte, azon járt éccaka azután. Sokszor erővel is elhajtotta az fatenst Rósa Dániel. Az felesége pedig mind[en]féle csontot öszveszedett, és az tövishez kötötte s-aztat megis fejte.

Mónos pedig egy vörös pudli²⁵¹ vólt, azon járt.

Barbél Agnes jött az fatenshez, hogy cselekedjen az ollyat az urának, hogy hallyon meg. Malmos Kata, és Szandáné fenyegették az fatenst, hogy ne valljon, mert meg fogják égetni. [2]

C.

Szeged, 1728. június 28. után

KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA TORTÚRA ALATT FELVETT HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK FOLYTATÁSA

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 6.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 1v.–3v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 387–389. Nr. CCVII/6.

Fassio Kökényiana.

<Praesens causa ulterior rumnicatio differtur in diem 28 p[rae]sentis men[sis] Iunii tandem [...] die 28 Iunii die addidit p[rae]numcupata fatens Anna Nagy.>²⁵²

Vallja, hogy az második éccaka bé ment²⁵³ Rósa Dánielné annyira el csigázta s-elta-podta <gyötrötte>, és az melléire ült néki nem hagyott szöllani <az torkát öszsze fojtogatta majd csak nem megölte>. És más nap viradóra odament <fatenshez> Rósáné, az ablakon mondotta:²⁵⁴ „Ó szülöttem, Kökényném, mért vállal az uramra, mért haragudtál reám, mivel sok jót tettem veled <sok jót elvettél tőlünk>”.

Katona Ferencz az fatenst tanította, hogy az szőlő fejr levelét, aki még kicsinke, aztat megfőzik és valamint föllt úgy küll főni, és romlani az ember lábának.

²⁴⁹ Felülről betoldva, más színű tintával: *ennek vayjon két esztendeje.*

²⁵⁰ Utána áthúzza: *meg.*

²⁵¹ Utána áthúzza: *azon járt.*

²⁵² Fordítása: *Jelen ok különbözik a korábbi híreszteléstől [tkp. beárusítástól], amelyet ezen hó június 28-án [ti. tárgyaltak] a június 28-i [ti. tárgyaláshoz] teszi hozzá az említett vádlott Nagy Anna.*

²⁵³ Utána áthúzza: *egy.*

²⁵⁴ Utána áthúzza: *miért.*

Midőn az vízből felhúzták Szandánét, mondta, hogy²⁵⁵ bolond volna, maga kárára, megégettetne, mert ha most megégettetne olyan szükség lenne, hét mértföldre is el kell menni szénájért is.

Dorosmán Masirné is ördögös.

Rohonkáné maga két gyermekén²⁵⁶ tanulta az rontást, és mind az kettő megholt. És az fatens[ne]k mondotta, hogy: „Jó ördög [ne]k tartod magad, de én jób ördög vagyok!”

Borboláné az maga szerumát megmossa, azt adja a legények[ne]k innya, azért szeretik. Rohonkánétül hallotta a fatens.

Nem jár ki a német báb[a] asszony, de elég babonáságot tud.

Rósa Dániel még az katona üdöb[en]is ördög volt Martonyosson és még most is oda szoktak járni.

Vallja, hogy ő volt érette, elsőb[ben] is Malmos Kataért Rósa Dániel kapitány parancsolattayábúl, és ő reája bízták volna az taníttását.

És hogy Malmos Kata is részes volt pogácsábúl és borbúl. És Kőkényné mondotta az Malmos Katának, hog addig meg nem esküdhet, míg az gyermekét meg nem rontja.

Kotoghány házánál vagyon az zsrirja edgy korsób[an], akivel szoktak kenni s gyógyétani.

És az több zsrirja az más ország[an] vagyon.

Borbola Kőkényné képé[ben] Kántor Pál fiát vitte el lónak.

Mind[en]kor Rósa Dániel udvaráb[an] szoktak öszve gyűlni.

Mustos öt esztendőtül fogvást nem volt küzöttük, és helette ²⁵⁷ zászlótartó Horváth Miska. [I]

Lantos Jánosnét,²⁵⁸ szőlővessző levelét megfőzték, úgy rontották meg. Az maga házánál főzte meg Kőkényné. És azt²⁵⁹ mondgya, hogy: „Ennek, ennek a lába, egy más tagja úgy folyon!” Katona Eörse rontotta meg, hogy égett bort nem adott Babarcsi Gergelynétül.²⁶⁰

És ha csak az kezet reá tészí is, mindgyárt megromlik az ember.

Mikor el akarnak menni, egészen az Kapitány²⁶¹ udvaráb[an] szoktak gyűlni, és ott osztogatnak mindent.

Az dobos egy Görbe Koldus.²⁶² És Katona Mihály legtöbbet rontott minnyájánál.

Rósa Dániel nem veszt, de mások[na]k parancsol.

²⁵⁵ Utána áthúzza: *ha mostan.*

²⁵⁶ Utána áthúzza: *tanította.*

²⁵⁷ Utána áthúzza: *hadnagy.*

²⁵⁸ Előtte áthúzza: *János.*

²⁵⁹ Utána áthúzza: *lábért is.*

²⁶⁰ Utolsó sor más színű tintával.

²⁶¹ Utána áthúzza: *hoz.*

²⁶² Utána áthúzza: *Katona Mihály legtöbbet rontott.*

Hanem vagy négy esztendeig sem gyónt, az szentséget pedig kiköpte. Mikor felvette az keszkenyőb[e], mert soha nem mehetett alá, miolta abban az életb[en] vagyon. És csak nyálasan eldörgölte, és edgyet keszkenyőb[e] tette és az Sánta Miska háza mikor megégett, elveszett.²⁶³

Tésla Andrászt Zomboron, hogy kapálni nem ment megrontotta, és ismét meggyógyította. Meg is rontotta az kezét.²⁶⁴

Farkas Mátyás fiát rontotta meg Köröle, hogy Kökönyné leányát el nem vette.

És Kerela maga menyét megrontotta, hogy közik[be] nem állott.

Puskás András fiát is vallja, hogy ő rontotta meg. Éccaka ment reája, kezével rontotta²⁶⁵ meg. Kitekerte, és meg is holt. Csiszárné kérte reá.²⁶⁶

Fazekas Ferencz molnárnét is, még az györmeke meg nem lett,²⁶⁷ mikor Kökényné az varró tőt fokáb[a] hajtotta, és az útb[a] ásta. Azt akarta²⁶⁸ kötésnek cselekedni. Edgy juhásznak,²⁶⁹ hogy az juhát²⁷⁰ kilencet ellopta volt. Azonb[an] nádért ment volna Fazekas Ferencz molnárné.²⁷¹ Azon esett az kötés, és nem is segíthetett rajta. Ez nappal történt reája, de éjel ásta.

Farkas Mátyás fiát, hogy meg ne mondgya Kökényné, hogy Kerela az menyét megvesztette, hogy közikb[e] nem akart állani. Azért rontotta meg Körela Farkas Mátyás fiát, hogy Kökényné leányát el nem vette. [2]

Bátyánál az felesége Makón.²⁷²

Tésla András²⁷³ ő tanította ördögösségre. Maga kérte reája, mivel akkor még ott lakott. Csak az aprajára tanította.

Vallja, hogy valaki emberb[en] kárt tett, senki le nem ül az vízb[en], és az szentséget sem nyelheti el.

Valamikor el akarnak mennyi, az Kapitány [Rósa]²⁷⁴ házáb[an] gyűlnek. És ottan megkenik és csak, mint az harmatot elhánnyák valakire esik, csak el kell menni, és olyan léssen mint az toll száll. És²⁷⁵ is azt szokták hánnyi az tiszték.

Makon pedig Kis Ferenczné rontott, az fatens pedig csak gyógyította, akiket Kis Ferenczné megbetegített.²⁷⁶ és az pénzt néki adta.

²⁶³ Utána áthúzva: *ejt.*

²⁶⁴ Más színű tintával: *Meg is rontotta az kezét.*

²⁶⁵ Utána áthúzva: *ki.*

²⁶⁶ Más színű tintával: *Csiszárné kérte reá.*

²⁶⁷ Utána törölve: *volt.*

²⁶⁸ Utána áthúzva: *cselekedni.*

²⁶⁹ Javítva erről: *juhásznék.*

²⁷⁰ Utána áthúzva: *el akarta.*

²⁷¹ Utána áthúzva: *annak.*

²⁷² Más színű tintával: *Bátyának a Felesége Makón.*

²⁷³ Utána áthúzva: *néki is.*

²⁷⁴ Felülről betoldva, más színű tintával: *Rósa.*

²⁷⁵ Utána áthúzva: *egy szempillatás[ban] kétszer.*

²⁷⁶ Oldalról betoldva: *Akiket Kis Ferenczné megbetegített.*

Az harmadik éccaka valamint az sok légy, annyi boszorkány vólt az házb[an].
 Körösmellett kitért vólt azon ördögségből, de hogy idejött Rosa Danielel megismerkedett, addig javasolta néki, hogy álljon közikben, szolgáló formán légyen körülötte. Szintén úgy fele részt fog adni néki, noha mindenben ottan is megcsalta.²⁷⁷
 Mikor az harmatot, és más föld zsrját elveszik, Rósa úrnál szokták megsütni, és megenni és az útra vinni ezen kenyeret, pogácsát, de más igaz ember[ne]k vagy boszorkány cselédgyének nem szoktak adni, és nem élnek véle.
 Rósa Dániel nem valhat, ha csak meg nem fürösztik. [3]

VI.

JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN TERHELT VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1728. június 26. előtt

JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN PONTONKÉNTI TORTÚRA ALATT
FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

Interrogatorium

Responsori[um]

Szanda²⁷⁸ Kata Pauli Jancsó²⁷⁹ uxor ex Kistelek annor[um] cir[citer] 50 ex Ko[mi]t[a]tu Hevesiensi.

1° Vagyon-e szövetség és cimborád,
és kötésed az ördöggel?

Vagyon, és²⁸⁰ esküdött, de az Istent meg nem tagadta, hanem mindenkor hidnak csinálták ötét. Holtáig esküdtették meg és hogy halálán valamely atya fiára hadja és ha ő megholt vólna az urára hadta vólna. Ha csak az kezét adta vólna oda is reá ragadott vólna. Csak gondolattya van, ugyanis reá marad az ördög mintegy az kezében nyomja.

²⁷⁷ Az előző bekezdés más tintával íródott.

²⁷⁸ Előtte áthúzza: *Helena Köre*.

²⁷⁹ Alatta áthúzza: *Szanda*.

²⁸⁰ Utána áthúzza: *be is*.

- 2° Mi formában?
 3° Mikor tetted az kötést?
 4° Meddig?
 5° Írás szerént-é vagy csak szóval vagyon?
 6° Minémű helyen?
 7° Micsoda szándékkal, alkalmatossággal?
 8° Volt-é jelen valaki?
 9° Hol lett az szövetség, és minémű jeled vagyon?
 10° Mi vitt arra tégedet?
 11° Űzted-e az babonaságot?
 12° Mi formán és miképpen?
- Egymást híják, elváltozott volt.
 30 esztendeje.
 Meddig fog élni, másképpen be sem esküdtették volna őtet. S azt is úgy, hogy halálán valamely atya fiára hagyja rá.
 Írás szerént, de mindjárt el vette²⁸¹ tőle, [Dromo], hogy meg nem tagadta az Istent, azért is hidnak tették.
 Még Kecskeméthen laktáb[an] az pusztáb[an].
 Egy hitvány asszony söpröt kért tüle²⁸² ki is hasonlóképpen boszorkány volt. Sz[ent] Miklóssi kaptiány Sz[ent] Királi János kapitány²⁸³ parancsolattyábúl volt hozzája, és javasolta, hogy igaz[?] jó élet. [1]
 Sz[ent] Királyi hadnagy jelen létéb[en], Sz[ent] Mikósi kapitány, és Sz[ent] Királyi Jánoshoz szoktak járni, mivel el vagyon rendelve.
 Az billeget fel²⁸⁴ ütötték reája²⁸⁵ azon²⁸⁶ mások[na]k és látta, hogy sütötték az kis marha szarvát az kapitányok. Pokolbéli ördögökkel társolkodnak[?] az tiszték²⁸⁷ azért meg nem akarta vallani.²⁸⁸ Gondolta hogy ki fog bocsáttatni.
 Egy ördögös asszony söpröt vetett oda azt felvette, és arrúl ragadott reája.
 Űzte igen is az babonaságot.
 Kenéssel mindenféle barom csontjából lábak szárábúl, öszvetörvén²⁸⁹ zsírt csinált, avval vesztett, s-gyógyétott. [2]

²⁸¹ Javítva erről: *elvétték*.

²⁸² Eredetiben áthúzza: *kért tüle*.

²⁸³ Eredetiben aláhúzza: *kapitány*, és felülről betoldva és törölve: *hadnagy*.

²⁸⁴ Utána áthúzza: *nem*.

²⁸⁵ Utána áthúzza: *mert [...] nem vállalta, hogy embereknek*.

²⁸⁶ Utána áthúzza: *hanem*.

²⁸⁷ Eredetiben aláhúzza: *kapitányok pokolbéli ördögökkel tarsolkodnak[!] az tiszték*.

²⁸⁸ Utána áthúzza: *hogy*.

²⁸⁹ Utána áthúzza: *ir*.

- 13° Minémű szókkal, vagy cselekedetekkel? Sülyrül tudott, de a [...] atyák megtiltották his for[malibus]: „Én sülye tóle süly vér süly ad terend olvasok az atyá[na]k fíu[na]k[?]” [...]”²⁹⁰
- 14° Hányszor? Számtalanszor, mivel úgy esküdött, hogy el fog járni dolgáb[an].
- 15° Minémű helyeken?
- 16° Minémű helyeken, és üdőben?
- 17° Ki ellen? [3]

Catharina Szanda²⁹¹

18° Kinek vétettél babonasággal, és minémű nehezen?

Balogh Mihályt azért rontotta meg lábára, hogy kétszer gyógyétotta, és borjas tehényt ígért, és hogy meg nem adta meg-rontotta. És csúfolta vólt ötet, hogy: „Annyok hanyad magával vagyon a tehény meg?” Pedig ne[m] hagyta. Tot Istvány le-ánykáját azért rontotta meg, hogy csúfolta: „Annyok ne egy kevés szalon[n]ja!”. Rosa hadnagy menyé fiát.²⁹²

19° Akit megrontottál ördögösségeddel segétheted-e?

Azért rontotta meg, hogy sajtot adván néki azt mondotta: „A menyecske meg-hozta a tejet, de I[ste]n ne adja, hogy egyél benne.” Pesti László kezét és lábát pedig megtekerétette. Pemete fű[ne]k meg kell párolni s-megmosni meggyógyúl. Nappal áltában az kamráb[an] hozzányúlt az keze hússához. Egy meszöl bort, hogy nem adott. Hítelben az más napra rajta esett.

Kitül tanúltad az boszorkányságot, és minéműképpen jöttél arra, és másokat tanítottál reá?

Ő nem tanított, mert az tiszték szoktak tanítani.

²⁹⁰ Az idézett szöveg nehezen olvasható, értelmetlen szavakat tartalmaz.

²⁹¹ Előtte áthúzza: *Köre Ilona*.

²⁹² Utána áthúzza: olvashatatlan.

Kitt és miképpen?

Miképpen jövendőtél cristálbú-é
übegbül tükörbül, az emberek[ne]k
kár nélkül?

Vagy babonás áldásokkal éltél-e?

Nihil.

Tudtál-e bak,²⁹³ vagy köpönyeg vagy
hajón által hozni az embereket.

Nem szükséges bak, vagy más, mert úgy
is által mehet, azonban mindenki[ne]k
magára van gondja.

[4]

Felső Várasai koldus bíró az Kelemen Marczy feleségestül. Rósa Dániel Kapitány felesége tizedes. Felső Városon Rácz Kata urastúl.²⁹⁴ Egy vastag koldús asszony, három rácz asszony a Sáros ucáb[an] laknak. Boton járnak az Czérkóhoz. Az öreg Kátainé,²⁹⁵ Kökénytúl halotta, Bogadussané régen. Makón Sánta²⁹⁶ ember, piacon lakik. Alsó Városon Körmöcziné komája asszony. Hadnagy Borbola Ferencz. Szanda Mihálynak бүдös követ adott, hogy jobb szara legyen. Báki cigány hegedűs Sipos, a zászlót is ő hordozza előbb járt mindenütt. Az görbe koldús asszony sem az, hanem ártatlan. Öreg Becsej maga. Stephanné, Szegedi²⁹⁷ Istványné²⁹⁸ egy²⁹⁹ nagy hordón szokott járni. Az Tót görbe koldús is az, de pálinkácskát ígért neki, azért nem mondotta tegnap Oltvásnét[?].

Számtalanszor szeretkezett az pokolbéli sátánnyal, mikor pedig ki nem jön az ördög Rácz Kata urával szokott vétkezni, valamikor akarta.

Az szentséget elnyelhetette, mert meg nem tagadta az Istent.

Kökényné szokta nekik adni zsírt.

Az búzának harmattytát szokták elvenni Sz[ent] Iván napján. Sz[ent] Lucza napján. Az lepedőt által viszik az gabonákon, azután az lepedőt megfacsarják, elosztják és tésztában egy egy csepet szoktak eresztetni, és úgy élnek véle.

Az férfiak[na]k pedig aszso[n]nyá szokott változni az ördög, és avval vétkeznek, és emberi képb[e] változik akkor.

Egy kék macskán szokot járni, még Makón is az volt.

Az kantárja kamaráb[an] vagyon felakasztva, azzal³⁰⁰ szokta a lovat felkantározni az ura, de ő nem tud benne semmit.

²⁹³ Utána áthúzza: *átal*.

²⁹⁴ Utána áthúzza: *Az koldús pedig nem az*.

²⁹⁵ Utána áthúzza: *Körmöcziné Szűcs Farkasné, Katona, [...]*.

²⁹⁶ Utána áthúzza: *János*.

²⁹⁷ Eredetiben aláhúzza: *Öreg Becsej maga. Stephanné, Szegedi*.

²⁹⁸ Alatta áthúzza: *Istványnét*.

²⁹⁹ Előtte áthúzza: *Kata az ura nem*.

³⁰⁰ Utána áthúzza: *szokott*.

Halála óráján is, ha ki akarna térni is másra kell hadni, mert meg nem engedné a g[ene]ralis Dormo. Az g[enera]lis conventusb[an] ott van mindenben az Dromo és szintén úgy süveglik, g[ene]ralis[na]k híják.³⁰¹

Az emberetül meg szokták venni az marhát, és le szokták vágni, akárkit választanak, levágja.

Az tisztek elváltozhatnak, de a kizinségesek[ne]k nem engedik. Kökényné strázsa mes-ter.³⁰²

Csiszárné, és Köre Ilona magokat megfojtották husággal. Mondották, hogy majd megkínoznak, de tegyen mit én nem, és hogy soha sem hadgyák magukat megkínoztatni.³⁰³

Mivel már az fatens vén csak holtáig akar benne megmaradni, s nem is szándékozik ki-térni belőle. Sőt nem is engednék, mert mindgyárt megfojtanak az ördög. Elégszer akart belőle kitérni, de nem engedi a Dromo, mert azt mondgya a Dromo: „Nem oda mégy ahova te akarsz menni!”

Háromszor szoktak Sz[ent] Gellér hegyére menni esztendőb[en], Sz[ent] Iván, pünkösöd, Sz[ent] Lucza napján. Akkor nagy vendégség szokott lenni.

Gyónt ugyan mostanáb[an], de nem vallotta meg olyan ördögös. Alsó Varasiakat nem igen ismeri, mert ki ki az maga társával tart. [5]

B.

Szeged, 1728. június 26. előtt

JANCSÓ PÁLNÉ SZANDA KATALIN PONTONKÉNTI TORTÚRA ALATT
FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK MÁSOLATA

AZ IRAT: C: MNL OL A 28, Lit. Civ., 1728. No. 382 4. sz. Fol. 6r.–7v.

Personaliter adstans Catharina Szanda Pauli Jancsó uxor, adeoque i[ncatta] ex possessione Kistelek k[omi]t[a]t[u] Hevesiensi adjacent[em] et situat[em] oriunda, ann[orum] cir[citer] 50. fatetur in tormentis.³⁰⁴

1mo Vallja az fatens, hogy szövetkezett az ördöggel, és bé is esküdött, de az Istent meg nem tagadta, és azért is mindenkor hídnak csinállyák ötet ha vizeken vagy sáron

³⁰¹ Eredetiben aláhúzva: a bekezdés.

³⁰² Eredetiben aláhúzva: Kökényné strázsamester.

³⁰³ Eredetiben aláhúzva: a bekezdés.

³⁰⁴ Fordítása: A személyesen jelen lévő Szanda Katalin, Jancsó Pál felesége, egyúttal vádlott, aki a Heves vármegyében fekvő Kistelek községből származik, körülbelül ötvenéves, és kínzás alatt vall.

mennek a boszorkányok. Az fatenst csinállyák hídnak, és táncolva mennek rajta, és azt az büntetést kissebb volt felvállalni holtáig, hogy sem, az Istent megtagadni.

2do Harminc esztendeje a szövetségének.

3^{ho} Holtáig esküdtött bé, másképpenn úgy mond bé sem esküdtették volna. Azt is olyan formán, hogy halála óráján a fatens valamely³⁰⁵ atya fiára hadgya³⁰⁶. Az urára szándékozott volna hadni, ha csak a kezét meg fogta volna a fatens, vagy gondolattya lett volna, reá maradott volna az ördögség, mintegy kezében nyomta volna az ördögöt. De a fiát vagy menyét, mivel fiátúl emberek, nem szándékozott elrontani ollyatin ördögi étellel.

4to Írás szerént szövetezett, de az írást mindgyárt el vette tőle Dromó ördög. És, hogy az Istent meg nem tagadta hídnak csináltatta.

5to Még Kecskeméthen laktában az pusztában lett szövetsége.

6to Egy boszorkányos hitvány asszony söprőt vetett volt el, azt felvevén, onnénd ragadtott reája azután. Ugyanazon asszony járt hozzája megholt Sz[ent] Mikóssi kapitány és Szent Királyi János hadnagy parancsolattokból. És úgy tanítgatta a fatenst, és mindenképpen javasolta a fatensnek, hogy az volna a jó élet.

7mo Sz[ent] Királyi boszorkányok hadnagya jelen létében szövetezett a fatens, és ahoz és Sz[ent] Miklóssi boszorkányok kapitányához szoktanak jární. Mert úgy volt el.

8° A billeget s-pecsétet föl nem ütötték a fatensre, hanem másoknak látta, hogy reájok sütötték az kis marha szarvát.

9° Űzte a babonaságot, mindenféle barom csontokat, lábszárokat öszvetörvén, annak zsírjával vesztett, s-gyógyétott. Számtalanszor pedig úgymond mivel arra esküdtött bé, hogy el fog jární dolgában.

10° Az inquisitióban fel jedzett Balogh Mihályt azért rontotta meg a lábán, hogy két ízben gyógyétván borjast tehenyet ígért a fatensnek, s aztat meg nem adta, és a fatenst csúfolta emlétett Balogh Mihály, hogy: „Anyá, hányad magával vagyon a tehény?”

2do Tóth Istvány leányát pedig azon okból vesztette meg, hogy az is csúfolván: „Annok, úgy mond, ne, egy kevés szalonna”.

3° Hadnagy Rósa Istvány menyé fiacskáját ismét, hogy az asszony sajtot vitt a fatensnek és mondotta néki: „Meghoztam, úgy mond, az sajtot, de Isten ne adgya, hogy egyél benne!” megrontotta.

4° Pesti László hitvesét kezére s-lábára azért, hogy edgy messzöl bort hitelben nem adott a fatensnek megrontota, s-megtekrétette, de meg fog gyógyulní.

11° Számtalanszor vétkezett az ördöggel mikor pedig ki nem jött az ördög, Kelemen Mártonnyal szokott vétkezni, valamikor kívánta.

³⁰⁵ Javítva erről: *vamely*.

³⁰⁶ Utána törölve: *a fatens*.

- 12° A szentséget elnyelhetette, mert ő meg nem tagadta az Istent.
- 13° A férfiak[na]k pedig asszonyi ábrázatban szokott változni az sátány, és azzal vétkeznek.
- 14° A gabonának harmattját Sz[ent] Iván Sz[ent] Lucza Napján, által húzván rajta a lepedőt, szokták elvenni. S-aztat kifacsarván el szokták osztani, és tesztában, amidőn dagasztani akarnak, edgy edgy csöpöcskét töltenek beléje s-élnek véle.
- 15° Egy kék macskán szokott még Makón laktában³⁰⁷ járni a fatens.
- 16° A kantárja kamrájában a fatensnek vagon felakasztva szegre. Azzal szokta a fatens ura a lovat is felkantározni, de ő semmit sem tud benne.
- 17° Halála óráján is halni akart volna térti azon boszorkányságból, másra kellett volna hadni, mivel meg nem engedte volna a Dromo generalis a gyűlésben, mert Dromo ördög mindenkor jelen van ott, és őtet süveglük generalisnak hívják.
- 18° Vallja, hogy az tisztek elváltozhatnak, amidőn elröpülnek a seregben, de az közönségesnek meg nem engedik.
- 19° Mivel, úgymond a fatens már vén, csak holtáig akar a boszorkányságban maradni s-nem is szándékozik kitérni belőle. Sőt meg sem engednék az ördögök, mindgyárt megfojtaná.³⁰⁸ Elégszer akar úgymond a fatens kitérni közülök, de azt mondja a Dromo hogy: „Nem oda fogsz menni ahová te akarsz!”
- 20° Három ízben szoktak egy esztendőben szent[!] Gellért hegyére menni Sz[ent] Iván, pünkösdi, Sz[ent] Lucza napján akkoron nagy vendégség szokott ottan lenni.
- 21° Azért meg nem vallotta boszorkányságát, reménlette, hogy el fog bocsátódni kín nélkül a fatens.
- 22° Vallja igaz boszorkányok[na]k lenni ezen személyeket is úgy mint, Rósa Daniel kapitány feleségestül, Borbola Ferencz, Szánthó Mihály, Kovács Páll, Rác Kata urastúl, három rác asszony a Sáros ucában, nevek szerént ugyan nem tudja a fatens boton járnak a Rác Czerkóhoz. Öreg Kátainé, Körmöcziné a Fatens komája.³⁰⁹ Báki cigány sipos hegedűs, a zászlót is az hordozza, s elöl jár mindenütt. És akik itt fogságban vannak minnyájan úgymond olyan személyek,
- 23° Az alsó Várasikat nem annyira ismeri, vallja a fatens mert ki ki maga társával tart.

³⁰⁷ Utána törölve: *és*.

³⁰⁸ Javítva erről: *megfojtatnának*.

³⁰⁹ Javítva erről: *komja*.

VII.

KATONA FERENC TERHELTI VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1728. június 20. előtt

KATONA FERENC ÖNKÉNTESEN FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 16.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 3r.–4v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 413–417. Nr. CCVII/16.; OLTVAI 1976. 133–144.

Inter[ogator]

Responsor

<Personaliter adstans i[ncattus]> Francisci³¹⁰ Katona, annor[um] cir[citer] 60, a 20 anis residet hic loci, natus <in> Martonyos <loco militari ad actionem contra se institutam in benigno examine ex actione[?] fatetur sequentibus>.³¹¹

Benigne examinatus

Vagyon-e ördögséged, és azzal szövétséged az ördöggel?

Vagyon szövetsége <az gonosz lélekkel>, megtagadta az Istent, és mind[en] szenteket szegényeket. És hogy az hivatalylyáb[an] valamit az ördög parancsol, el fog járni benne.

Mi formában?

Megesküdttette³¹² Rósa Dániel és az fő ördög Pluto. Hat bak volt jelen³¹³ és körül táncolta, és hátán béesküttek <akkoron hatan esküdtek bé és kinek kinek edgyet környül kellett táncolnia>. Akkor is³¹⁴ edgyet körül kellett táncolni, és négyszer

³¹⁰ Előtte áthúzva: *Pali*.

³¹¹ A vallomás formailag és tételesen is megfelel az önkéntes vallomásoknak, de a kínzás alkalmazása felmerül, a város későbbi jelentése alapján. Fordítása: *A személyesen jelen lévő Katona Ferenc, aki körülbelül hatvanéves, és húsz éve lakik itt, és Martonoson a katonai határörvidéken született. A felvett per során saját maga ellen tette az itt következő jószándékú [tkp. kínzás nélküli] vallomást.*

³¹² Javítva erről: *megesküdtötte*.

³¹³ Utána törölve: *és*.

³¹⁴ Utána törölve: *edgy*.

Mikor tetted a szövetséget?	kellett megcsókolni az orcáját, orát és az hátul az alfelét annyiszor. Farkas Ilona Kecskeméthen, Kis Péter leánya, Süveg István, Kocsis János, Dobo Istvány. Köröle fia Pállffi Ferencz. Ezek egyszersmind esküdtek bé az fatenssel. Az fatens zászlótartó. ³¹⁵
Meddig? ³¹⁸	<Már annak úgymond> 47 ³¹⁶ esztendeje <vagyon>. Negyvenhét esztendeje ³¹⁷ <hogy úgy szövetkezett>.
Írás szerént, vagy csak szóval vagyon?	Holtáig esküdött, de már mióta fogságban vagyon, elhadta.
Minémű helyen?	Írás szerint <esküdött>. Az írás az háznál az fazékb[an] vagyon, ha csak el nem viték eddig az gonoszok. Rósa Daniel kapitány adta a kezében.
Micsoda szándékkal?	Öthalomnál tette <cimborálódott> jobbra szegediek voltak jelen.
Volt-e jelen valaki?	Gonosz szándékkal adta magát közikb[e] Rósa Dániel, Kökényné, és Kerela készítették <reája>.
Hol lett az szövetség és minemű jeled vagyon?	Rósa, Kökényné, Kerela, Dobó Istvány és <több> más számtalanon <voltak jelen szövetségben a fatensnek>.
Mi vitt arra téged?	Szegedi határon Öthalomnál. Az ágyékán van a pecsét, Pluto ütötte, fájt neki, fekete volt, mint az pecsét. Számtalanszor valamikor kellett, bagzott az ördöggel aszszony formában, szintén úgy elment az monya <mag> tőle. [I]
Úzted-e a babonaságot?	Az gonosz természet hajtotta reá és az vágyódás vitte reá.
Mi formában és miképpen?	Úzte.
	Valamint a többi <fatens is vallja>, úgy ő is cselekedett <babonaságot>. Az em-

³¹⁵ Más színű tintával: *Az fatens zászlótartó.*

³¹⁶ Előtte áthúzva: *Harminc esztendeje.*

³¹⁷ Más színű tintával az utolsó sor.

³¹⁸ Utána áthúzva: *Mikor.*

Kinek vétettél babonasággal,
és minemű nehezen?

ber fejét azért szelték el, hogy semmihez szerencséje ne legyen. Az gyepen kapták el, és ottan tök fejet csináltak nékie. <1^a Reszkei rác gyermeknek az fejétt el vették és tökbül csináltak neki fejet, aztat az elmúlt tavaszra közönségesen elásták Szent György napjában, kettős halomnál, és ezért nem lehetet eső, másképpen ugyan immár meg van az esőnek az uttya.>

1° Katona Jósa leányá[nak] kezét, lábát <öszvehúzta és úgy> rontotta meg. Az inait összehúzta, meglehet gyógyéttani. Az temetőben <úgy mond> csontot szedgyen és főzze meg és fürössze meg benne. 2° Simony Mihály fiát rontotta meg.³¹⁹ Elméjét s-erejét vette el. Azt elméjét a fejéből kivette. Ezt soha nem lehet segíteni. 3° Kotogány Ferencz gyermeke lábacsckáját, kezét, az inait s-erejét rontotta meg.³²⁰ Meg is holt.

4° Bárány Jancsi,³²¹ Kószó juhássza leánykájának testét rontotta meg. Megholt <beléje>.

5° Pintér Gergely fiacsckájának inait s-erejét vette el. Azt is meglehet csonttal <temetőn szedett csontokból főzöt fördővel meg lehet> gyógyéttani és nagy³²² füvel, mint az tormának, olyan levele vagyon. Szőrös májban kell az ó hájat olvasztani és az füvet meg kell törni és zsírba[n] kell hadni[?] és azzal kell kenni <azon töröt füvet az zsírjába kell hánni és azzal kenni>. 6° Tótt Gyurkának az fiát is, már elmondhatni, megholt az fia benne.

³¹⁹ Eredetiben aláhúzva: *rontotta meg*.

³²⁰ Eredetiben aláhúzva: *Kotogány Ferencz gyermeke lábacsckáját, kezét, az inait s-erejét rontotta meg*.

³²¹ Utána áthúzva: *juhász*.

³²² Utána áthúzva: *olvashatatlan*.

Akit megrontottál ördögösségeddel,
babonasággoddal, segítetted-e azt?

7° <A fatens maga bátyját> Balogh
Jánosnak is mindenét megrontotta.
Megholt belé. Bátyja volt az fatens[ne]k,
tanult rajta.

8° Berta Mátyás kisebbik fia lába itt is.
Soha sem lehet segíteni rajta.

9° Kószó Albert fiát, Palkót is az erejéből
kivette volt, de vissza adta.

10° Csúcs Döme menyének mind[en]
tagját <megvesztette>. Megholt belé.
Haragudott az urára. <Eziet a fatens
azért cselekedte mert az urára néki nehez-
telet.>

11° Szeghi Josephet is. Megholt beléje.

12° Edgy szolgálégényt is. Elment innénd,
ki is épült volt.

Kitül tanultad a babonaságod és miképpen
jöttél arra, és másokat tanítottál-e rá?

13° És más szolgálégényt Vas Pál. Most
is ott szolgált. Ki fog gyógyulni belőle.

14° Kordás <Koledás> Mihály felesége
erejét elvette. Ki fog épülni belőle.

Az atya megholt, arrúl maradt sok
fű. Tanulgatott azután, Kökénynétül,³²³

Rósa Dánieltül és Kereláné tanították.

<Vallja a fatens, hogy az atya híres orvos
és gyógyéttó, de az is olyan boszorkányos
személy lévén holta után sokféle füvek ma-
radtak reája onnénd tanulgatott, azután
Rósa Danieltül sogorátül és másoktül.>

[2]

Nihil.

Kit és miképpen?

Miképpen jövendöltél cristálbúl, üvegbúl,
tükörbúl, az emberek[ne]k kár nélkül?

Nihil.

Babonás áldásokkal élt-e?

Nihil.

Tudtál-e bak vagy köpönyeg vagy hajón
által hozni vinni az embereket?

Tudott rostán is által menni, csoportostúl
mikor jártak 100 is [voltage] egy rostában.

³²³ Javítva erről: *Kökényé*.

<Vallja, hogy ezeket ismeri boszorkányoknak lenni úgymint> Kapitány Rosa Dániel, felesége is az <csak négy esztendőös boszorkány az mostani ura tanította azonkívül>, Borbola Ferencz hadnagy, felesége,³²⁴ Rósa Dániel öregbik fia Gergely,³²⁵ Rohonkáné,³²⁶ Rácza Kata <urastúl>, Monos István, Szánthó Mihály, Eötvös Jakabné, Dugonyáné. Horváth Miska még meg nem esküdött,³²⁷ anyjáról maradt.³²⁸ Bálint <nevű cigány is> az lópatkoló. Vajda Mihály,³²⁹ Csikós Örzse, Dugonyáné. Palánki seregből Rohonkáné, 2 akó borért tanította még Kőkényné. Öreg felső Ötvös Jakabné, <Kőkényné fő ördög> Szánthó Mihály, Rosa Geczi, <Horváthné az is megholt> Katona Mihály nem olyan, hanem csak a füveket ismeri. Kelemen Marczai feleségestül, Baki felsővárosi cigány, Rósa Geczi aki megholt, Zirosné <Hétvékásné alias Tóth Eörse, Dancsó feleségestül> Csikós Örzse, új mint Malmos Kata. Kelemen Marczit a felesége tanította.

<Vallja azt is hogy> Az szentséget <az szentséges Krisztus testét> kivette az szájából és az földre tette <templomon kívül>. Az udvarába kihozta az templomból, de addig az tikok is, kivakarták <nem régen pedig a maga udvarába vitte és a porba tette el és a szentséget, de eddig az tyúkrok is kikaparták>, vagy s[alvia] v[enia] a serélyesek is kitérték.

Az imádságot visszamondották s-imádkozták <amint parancsolták az ördögök>.

Pemétből,³³⁰ azságból szokott lovat csinálni, s azon járt. <Az pemetet vagy arszagot megkente zsirral, és azt csinálta lónak, azon szokott járni.>

Azon ördögséget Balog Jánosra <Balogh Tamás jó barátjára> szándékozott hadni, ha megholt volna.

Háromszor szoktak Sz[ent] Gellérd hegyire menni. Sz[en]t György, pünkösöd, Sz[ent] Lucza napján³³¹ <szoktak egy esztendőben menni gyűlésben>.³³²

Mikor gyűlés[en] vannak, akkor megint terminust tesznek, mikor menjenek másod[szor].

Rósa Dániel oda Masa Guzin szokott járni azért, hogy az menyét,³³³ Vajda³³⁴ leányát szerette. [3]

Az esőt az idén elköötték. Az eleven embernek a fejét az elmúlt tavaszon mindnyájan Sz[en]t György napján elássák, és úgy kötik el az esőt. És az ember nem él, amint

³²⁴ Utána áthúzza: *Szűcs Juliann[a]*.

³²⁵ Eredetiben aláhúzza: *Rósa Dániel öregbik fia Gergely, Borbola Ferenczné.*

³²⁶ Utána áthúzza: *[...] János felesége [...]*.

³²⁷ Más színű tintával: *még nem esküdött bé.*

³²⁸ Utána áthúzza: *Borboláné [...]*.

³²⁹ Utána áthúzza: *Csikós Ilona.*

³³⁰ Előtte áthúzza: *lovon szokott járni.*

³³¹ Utána törölve: *menni.*

³³² Törölve: *menni.*

³³³ Utána áthúzza: *Vajda Mihályné.*

³³⁴ Utána áthúzza: *Mihálynak.*

- Dorosmán meg is találtak egy fejet és eleven tik is el volt ásva. Azt felvette Rósa Dániel. Házához gyűltek, csak annyit tett volna edgy mint kettő.
- Az másik az kettős halomnál van elásva és azért nem is lehetett eső, miképen ugyanaz esőnek megvan az úttya immár.
- Rósa Dániel és felesége, úgy Borbola Ferencz az fatenst [...] kérték és parancsolták is, hogy ne valljon reája.
- Azon fejet, melyet az elmúlt Sz[ent]t György napkor elástak kettős halomnál, Reszkén való rác³³⁵ mintegy 13 esztendős gyermek feje volt és annak tökbül adtak fejet. Élt azután cir[citer] két hónapig. Aztat pedig azért csinálták, tették, hogy eső ne lehessen.
- Az fatens köszöni a n[emes] tanácsnak, hogy az Isten fizesse meg, hogy elkezdettké investigálni azon gonoszságot.³³⁶
- Az halakat eladták az törököknek legyekért, olyan legyekért *<az halokat olyan török boszorkányoknak adták el közönségesen>*, amelyek mindenféle kirakott szőlőlevelet, falevelét és más afféle károkot szoktak tenni.
- Ahol Rósa Dániel, Borbola és az fatens leült, ottan nem nyől fű.
- Az bort pedig mikor utolszor Martonos felé voltak, pünkösöd napján, akkor elvitték. Mintegy négy akós hordó bort a n[emes] város alsó korcsmájából, egy hordóbul is, másbul is szedtek ki.
- Vallja, hogy Rósáné 4 esztendőktül fogvást vagyon közöttük, mióta evvel az urával vagyon.
- Azonkívül az ördögök eleinte igen biztatták, hogy fogja őket segíteni, csak ne valljon. De már most nem tentálják. *<Az ördögök eleinte igen biztatták, hogy fogják őket segíteni, csak ne valljon, de már mostanában nem láttya őket. Sőt hogy a törvényházbul kiküldetett a fatens, az ördögök mondották néki, tagadgya vissza, és légyen, mint az előtt boszorkány. Hárman vóltak az ördögök ember képében, s-fekete gúnyában azt is mondották néki: „Ti pogányok, miért hadtatok el minket.”>*
- Tormáné, aki Dorosmára akart menni, mondotta egy dorosmai ember, hogy kaszál-ni[?] akart, de valami fazékb[an] az földbe ásva egy tyúkot talált, de Tormáné maga nem látta.
- Bika fejét megtöltötte Farkas Ádám³³⁷ más ember szántóföldérül elvitt földdel, és az maga szántóföldh[ez] tette *<ásta>*, hogy az hasznát elvihesse.
- Odabent az ördög mondotta, hogy tagadgya vissza és léssen úgy, mint azelőtt volt boszorkány. 3 volt ember képében, fekete gúnyában, fegyver nélkül, látta szemével.
- Katona. [4]

³³⁵ Utána törölve: *gyerek.*

³³⁶ Eredetiben aláhúzva: *Az fatens köszöni a n[emzetes] tanácsnak, hogy az Isten fizesse meg, hogy elkezdettké investigálni azon gonoszságot.*

³³⁷ Más színű tintával: *Farkas Ádám.*

B.

Szeged, 1728. június 20.

KATONA FERENC TORTÚRA ALATT FELVETT HITELESÍTŐ VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. Fol. 16r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 417. Nr. CCVII/16.

1728. die³³⁸ Katona Ferencz vallja, hogy három ördög fekete gúnyában³³⁹ két ízben nappal³⁴⁰ rajta mentek és mondották az ördögök: „Ti pogányok miért állottatok el tőlünk.³⁴¹ Mi nem³⁴² engedhetjük, hogy felvehessétek azon rác gyermek fejét, mert mi őriztük két holnapig azon gyermeket, akinek a fejét elvettük. Már nem bánnyuk, ha meghalsz is mié elmegyünk”. Azon fej pedig az tarlób[an] vagon elásva. Lófej pedig az fatens szállásán vagon. Azért tette oda, hogy másszor is más ember búzája földéből megtöltötte volna az fejét és az maga földéb[en] ásta volna.

Vallja, hogy Rósa feleségestül kivitte Kőkénynét Martonosra és ottan csigáztattja.

Az Kerelát, Csiszárnét és Tóth asszonyt is Rósa, és több társaival fojtották meg, hogy ne valhassanak.

Az zsírral körül megkenik magokat, és mondgyák: „Hop hírével!” és elröpülnek, de mindenkor Rósa házánál szoktak öszvegyülni.

Az ördög a boszorkányokat³⁴³ Dromo seregének nevezte.

³³⁸ Utána áthúzza: olvashatatlan.

³³⁹ Utána áthúzza: *ha*.

³⁴⁰ Utána áthúzza: *menni*.

³⁴¹ Utána áthúzza: *tőlem*.

³⁴² Utána áthúzza: *nem*.

³⁴³ Utána áthúzza: *Drog*.

VIII.
KOVÁCS PÁL TERHELTI VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1729. június 30.

KOVÁCS PÁL ÖNKÉNTESEN FELVETT TAGADÓ VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVÉNEK MÁSOLATA

AZ IRAT: C: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 5r.

Personaliter adstans i[n]cattus] Paulus Kovács, ex possessione Péter Vásár Kom[ita]t[u] Hevesien[e] adjacen[te] et habit[or] oriund[us], annor[um] cir[citer] 67 benevole fate-tur.³⁴⁴

1mo Nincsen³⁴⁵ semminemű szövetsége a gonosszal, hanem az fatenst sok ízben elvitték, és lónak, hol kerék szegnek csináltak a boszorkányok. Úgy csigázván, akarták közikben hajtani s-erővel húzni. Caeterum nihil.

Uteriori huius causae revisio oblegati impedimenta differtur in die Iunis subsequenti-s mensis[?] quippe 30 p[rae]sentsis.³⁴⁶

³⁴⁴ Fordítása: *A személyesen jelen lévő Kovács Pál, aki a Heves vármegyében fekvő Pétervásár közsé-géből származó lakos, körülbelül hatvanhét éves, jószándékúan vallja.*

³⁴⁵ A vallomás datálása nehéz, mivel csak másolatban maradt fenn, és kiegészítése bizonytalan év-számra utal.

³⁴⁶ Fordítása: *A korábbi okok felülvizsgálatához fűződő akadályok [tkp. jogi kikötések] különböznek a júniusban következő napon [tkp. törvénynap] mintegy 30-án jelenlévőktől.*

B.

Szeged, 1728. június 26. előtt

KOVÁCS PÁL TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 8.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 5r.–6r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 393–395. Nr. CCVII/8.; OLTVAI 1976. 70–76.

Interrogat[or]	Responsor
Kovács Páll, annor[um] 67 ex Péter Vásár in Ko[mi]t[a]tu Hevesiensis adja[cente]	
Vagyon-e szövetséged az ördögökkel?	Vagyon, megtagadván az I[ste]nt, és szenteket. Az keresztségnek ellene mondott. Tajnainé esküdtette fekete bikához. ³⁴⁷ 3szor került meg az szarvát, az ég felé 3szor felsimította, ³⁴⁸ és az kezét 3szor fel húzta <simította> rajta, és mondotta:
Mi formában és mi módon?	„Hogyha tik eztet tisztelitek, én is ezt tisztelem!” 3szor mondotta, az farkát is 3szor húzta meg és mondották hogy az töröktül jó nyereséget hoznak. Az mi atyánkot vissza kellett ottan mondani néki. Az homlokát, és farkát minnyájan megcsókolták, annyira, hogy meg is hódosodott beléje, azután emberré változott, 3szor vétkezett az gonosszal <többször nem>. Az is sánta volt <mint a fatens>.
Mikor tetted azon szövetségedet?	11 esztendeje, hogy velük járt, de <az jövő> nagy boldogasszony napján lészen esztendeje, hogy béesküdött <közikbe>.
Meddig?	Holtáig esküdtették, de hogy látta azon gonoszságot, Istentelenséget, ki akart térni, azért jelentette meg az n[emes] tanács[na]k.

³⁴⁷ Utána törölve: *esküdtették.*³⁴⁸ Utána áthúzva: *az szarvát.*

Írás szerént-e, vagy csak szóval?	Szóval, de fogadták, hogy cédulát is adnak, de nem adtak, akinek cédulája legyen, erős az közöttük. Tajnainé, Brunczlik szintén úgy kérdezte, hogy mire esküdött, az lajstromba feltették az nevét. ³⁴⁹
Micsoda helyen?	Sánczárkon kívül a szőlők között, Császármajorján kívül, egy kis dombocskán, ottan ittak s-ettek, táncoltak.
Minemű szándékkal és alkalmatossággal esküdtél bé? ³⁵⁰	Elúnta az előtt való kinzásukat, Istentelen csigázásokat, hogy talán könynyebbsége léssen, de semmi sincs. [I] Tajnainé, Brunczlik, Söreginé, Rácz Kata, Sántha koldús asszony. Rusinka akkor nem volt ottan, hanem Verebélyen búcsúra <de talán ki is tért az boszorkányságból, amidőn Maria Czelben[!] le volt>.
Ki volt jelen azon szövetségben?	Szőlő között, Sz[ent] Margit partján, ³⁵¹ az feje tetejére tették, s-ütötték néki a pecsétet az ördögök.
Hol lett azon szövetségben és mi módon, és minemű jeled vagyon?	Néha kocsi juhának, ³⁵² néha kerék szegnek tették, azután elúnta, azért lett azzá. Azonban mind szépséget mutattak mihelyest elment az ember, mindgyárt juszarrá, disznószarrá <és marhaganéjjá> változott <minden szépség>.
Mi vitt, és mi ösztönözött arra téged?	Valamint a többinek el kellett menni <se- reggel> s-ottan nekik <a fatens új lévén csak> kellett udvarolni. Látta, hogy szedték az harmatot, de hová tették nem tudja.
Üzted-e az babonáságot, és ördögösseget?	Nihil.
Minemű formában és miképpen üzted az babonáságot? Valamit tettél-e, ástál-e, ami azon babonáságot illeti?	

³⁴⁹ A lajstromról beszámoló sorok más színű tintával lettek rögzítve.

³⁵⁰ Más színű tintával: *esküdtél bé*.

³⁵¹ Eredetiben aláhúzva: *Szőlő közöt, Sz[ent] Margit partján*.

³⁵² Utána áthúzva: *tették*.

Hányszor, és minémű helyen, mikor és minémű üdőben? [2]

Kinek vétettél babonás, ördöngős mesterségeddel, minémű nehezen, és segítetted-e azon személyt, akit megrontottál?

Nihil.

Kitől tanultad azon babonáságot és miképpen arra jutottál?

Brunczliktól tanulta, elúnta sok csúfolódásokat, kinzásokat, úgy esküdött bé.

Másokat tanítottál-e, kit és miképpen?

Nihil.

Miképpen jövendőtél cristálbúl, üvegbúl, tükörbúl, emberek[ne]k kár nélkül?

Nihil.

Babonás áldásokkal éltél-e?

Nihil.

Tudtál-e bak, köpönyeg, vagy hajón által vinni, s hozni embereket? [3]

Nihil.

Tajnainé, Brunczlik Felsővárosi koldús, ez a kettő legfövebbik. Sőreghi Pálné, aki v[ice]-notar[ius]nét megrontotta, hogy bort nem adott neki. S azidőtül mindenkor sár-ga, és az borát megitták s-visszaokádták, ennek három esztendeje. Rusinka hacsak ebb[en] az búcsú járásáb[an] ki nem tért. Koldús Imrének az annya Sántha asszony. Rácza Kata Tajnainéval, Brunczlikkal fővek. A dob az Eörse felső városi koldúsnénál vagyon. Katona Eörse, és Tóth Mártony is azok voltak. Oláh János mellett egy özvedgy Katona renden lévő asszony. Dugonyáné.

A hajában volt a gonosz ördöngösség, azért nem valhatott. és mikor fürösztyötték is, nem engedték az ördögök vallani. Ha az nem lett volna, nem hadta volna magát csigázni.

Az Alsó Városiak nem engedték az kapitányságot, meg lenni Felső Városon.

Az I[ste]n áldgya meg az t[ekintetes] n[emes] tanácsot, hogy elkezdettek, eztet, mert sokakat megrontottak <igen sokkal szaporodnak a boszorkányok és igen sok Istentelenségeket elkövettek> volna. És az fatens Rómáb[a]is elment volna szentes Pápához <szamárháton> és ott is megvallotta volna azaz sok Istentelen boszorkányságot.

Ha az ördögök le nem kötötték volna az nyelvét, mint elsőb[en] midőn bíró úr házánál volt, kimondotta volna.

Mikor bé esküsznek, mindent egymásnak meg kell³⁵³ vallaniuk, onnend tudgya, hogy v[ice] nota[r]ius hitvesét megrontotta Tajnainé.

Mikor gyűlésb[en] vannak, akkor parancsollyák, hogy ki melliket rontsa meg, de az őrző angyal nem hadgya mindenkor megrontani.

Az tömlöcben is és az torturán két izben rajta mentek csigázni, és meg is rontották. Koldús bíró.³⁵⁴ [4]

³⁵³ Utána áthúzza: *kell*.

³⁵⁴ A lap aljára, a jobb sarokba írva: *Koldús bíró*.

IX.

DANCÓS JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA TERHELTI VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1728. július 3. előtt

DANCÓS JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA ÖNKÉNTÉSEN FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 7.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 7r.–8r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 389–392. Nr. CCVII/7.; OLTVAI 1976. 77–86.

Hesen³⁵⁵ Borbála Dancsó János felesége an[n]or[um] cir[citer] 65 nata in <pos[ses]sio-
ne> Árokszállás 3 an[n]is resid[et] hic <obstetrix et i[ncattus] personaliter adstans re-
sponsit et fatetur>.³⁵⁶

Benign[um] examen³⁵⁷

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon szövetsége <az ördöggel>, az
Dromo hitére esküdték meg, hogy se-
regb[e]³⁵⁸ léssen <el sem hadgya>, és az
Istent és minden szenteket megtagadta, és
az

Mi formában?

vissza mondotta mindenkor.

Mikor tötted az szövetséget?

Meddig?

Mikor gyónt az szentséget kivette az szá-
jából és az egyház tövén[en] az föld[be]
ásta, mert nemis ment volna alá <nem

³⁵⁵ Törölve a lap tetejéről: *Makaj Boszorkányok, Kökényné vallomása, Martonyosi Péter, Borbás Istvány feleségestül.*

³⁵⁶ A dokumentum formailag és a bevezetőjében is önkéntes vallomásként van feltüntetve, de mind a szerkezete, mind a későbbi hivatkozás ezzel kapcsolatban kétségeket támaszt. Fordítása: *Hesen Borbála Dancsó János felesége, aki körülbelül hatvanöt éves, és Árokszállás községben született, három éve itt lakó bába [ti. asszony] személyesen jelen van, válaszolja és vallja.*

³⁵⁷ A vallomás kérdőpontjai és a válaszok nem egyszerre lettek rögzítve a papíron, mivel a kérdések és a hozzájuk tartozó válaszok a hasábok más-más részén helyezkednek el. Ezeket a csúszásokat eredeti formában tartottuk meg.

³⁵⁸ Utána törölve: *el.*

Írás szerént-e, vagy csak szóval?	<p><i>is nyelhetette volna el</i>>. Egyszer pedig az Krisztus testét kivette, és az Vak Lajosné leánya megholt volt az szájáb[a] tette, és fel elevenyedett. Csorba Dora, Sántha Palkóné jelen volt, de nem tudták mit tett a szájába.</p>
Minemű helyen?	<p>Az Apáthi plébánustól Chomorkányi Imrétől hallotta,³⁵⁹ hogy ha halva lenne a gyermek, úgy cselekedgyék, még akkoron nem volt efféléb[en].</p> <p>Sz[ent] Antal napján, Sz[ent]t Dömötör oltára háta megett az Tisza felé, a karó tövéb[en] egy papyruskáb[a] tette az földb[e] <<i>Tisza felöli oszlop tövében ásta a porban. Az oltárt megkerülte, a Krisztus testét, melyet a szájából áldozás után kivett volt</i>>. De eddig is kisöprötték. Huszonhét³⁶⁰ esztendeje, de 3 esztendővel csak úgy <<i>hit nélkül</i>> járt velük. Holtáig. Írás szerént, de adtak néki. Az zsír, kantár és írás a szekrényben vagyon. Az ura dobja pedig az urának nem tudgya hol van. Ő tizedes vólt, az ura dobos. <<i>Hétvékásné Tótt Eörse tizennyolc esztendős fiát akarja megtanítani dobolásra, mivel a fatens ura már öreg.</i>></p>
Minemű szándékkal?	<p>Apátin³⁶¹ esküdött bé. Balati Jánosné,³⁶² Fekete Istványné, Borsos Judith, és Kérék Istványné nénje <<i>hitették el a fatensel, hogy jobb lészen az olyan élet néki</i>> élnek még. Lantos Panni g[ene]ralisné. Elhitették, hogy jobb lészen néki az olyan élet. Gyapjas Panna, Agostony Albert.</p>
Volt-e jelen valaki?	<p>Kökényné is jelen vólt.³⁶³ Hitették, hogy Török országra bolhájért tudgyák az³⁶⁴</p>

³⁵⁹ Eredetiben aláhúzva: *az Apáthi plébánustól Chomorkányi Imrétől hallotta.*

³⁶⁰ Előtte áthúzva: *hét esztendeje.*

³⁶¹ Utána áthúzva: *Martonyoson.*

³⁶² Alatta áthúzva: *Péterné.*

³⁶³ Eredetiben aláhúzva: *Kökényé is jelent volt.*

³⁶⁴ Utána áthúzva: *gabonát.*

Hol lett az szövetség,
és minémű jeled vagyon?

Mi vitt arra téged?

Úzted-e az babonaságot?

halat, az gabonát rác országra [eladni]. [I] Amint el is adták az esőtt rác országra. Az fatensnek egy grajcárja jutott, az urának egy petákot³⁶⁵ [adtak]. Öszvességgel 1 akó pénzen adták el, mivel mondták, hogy Szegeden gazdag emberek vannak, had vegyenek pénzen. Legtöbbet beszélt Rósa Daniel kapitány, és Borbola Ferencz hadnagy. Az felesége nem az.

Apáthin³⁶⁶ a billeg a szemérem testén vagyon oda nyomta az ördög az bal tenyerén volt az Dromó[na]k valami fa azt nyomta reája.

Az <fatens> nénje, Kerék Istvánné <Kelék Ilona aki is boszorkány> tanította el <ámétotta el>, hogy mivel szegény, hogy él el. És hogy mindgyárt cifra ruhát csináltatnak néki.

1. Úzte, Ujházi Ferencz fiát megrázta, és megrontotta, és fördővel, kakas taréja fűvel, ezerjő fű, dictamet fűvel gyógyította meg.

<2°> Csaldi Gyurka leánykáját is megrázta volt <azon porral>, és úgy veszttette volt meg. És még azt is avval zsírral, melyet Rósa Dániel, és Kőkényné adott, gyógyította meg.

3. Bako Ferencz leánykáját, azt is olyan formán rontotta meg,³⁶⁷ mert meg nem akarta adni a bába pénzt.

N[ota] b[ene].³⁶⁸ Meghátt Jutkát³⁶⁹ is, mikor Borbola Ferencz, Palánki Marinka bábával [megrontotta]. RácZ Kata for-

³⁶⁵ „Krajcár” és „peták” képzelt, köznyelvi pénznemek.

³⁶⁶ Utána áthúzva: *Martonyoson*.

³⁶⁷ Utána áthúzva: *hogy*.

³⁶⁸ Utána áthúzva: *Me*.

³⁶⁹ Utána áthúzva: *is*.

gó szélb[en] táncolt útet is fel akarta vinni. Osztán,[?] általment Meghált Jutka, mindgyárt cserére letette az két gyermeket, mert az sugárjával megütötték. [2]

4. Gyapjasné fiacskája újját is kifecamétotta, hogy cigánnyal bort ivott. Az fatens[n]k nem adtak innya. Ismét meggyógyétotta.

5. Szutyor Pannika leánya³⁷⁰ lábát megfordította,³⁷¹ és ismét meggyógyétotta³⁷² kakas taréja füvel, a temető[n] nyól.

6. Pano Éva³⁷³ leánykáját is, hogy adós volt, s-nem akart neki fizetni bábaságért, az vál-lából kifecamétotta volt, és meggyógyétotta.

7. 8. Apátin <lakában> is kettőt rontott meg, de meggyógyétotta.³⁷⁴

Profusnét[?] Dugonyáné rontotta meg és Koszgyogyettóné[?] palánk[an]. És hogy az fatens n[ota] b[ene] gyógyétotta, egykor előlveték őtet. Egész az Strausz előtt való korcsmáig üzték, hogy magát a gyógyétásb[a] avatta. Amint hogy megval-lotta az fatens, és ezért másnap 10 óra tájb[an] meg is gyöttrötték, Dugonyáné, Koszgyogyettóné[?]. És ha szentölt vízzel nem érték volna, talán meg is fojtották volna. Az ajtó hasadékján mentek bé.

Masa Geczinét is Kőkénynével az fatens nappal elejtették az küszöbön által, hogy egy ízbe bort nem adott nekik. És az nehéz nyavala elütötte, 7 szer egy nap, és ökörfarkú fünek az virágját megtörték, és megcsafarták a szájáb[a] a levét, és elhadta. Kígyó harapástúl is jó a fü. Ez esett ennek előtte 4 héttel történt, mert meghintették a küszöb³⁷⁵ előtt porral, melyett a forgószélbűl fellvett. És ilyen szókat mondván: „Én is Luczifer hirivel bé mégyek, és Masa Geczinét meg fogom rontani!”

N[ota] b[ene], amint rajta is történt. <Masa Gecziné által akarván menni a küszöbön, között[e] el esett, és hétszer eltörte a nyavla egy nap. Eztet [azért cselekedte] hogy egy icce bort nem adott a fatensnek.>

Szandáné az Miklos mester feleségét, és a mátkáját[?] az ölib[e] húzta, az inait összev-húzta, hogy a fejelés csizmát úgy <recéssé> nem fejelte³⁷⁶ amint kívánta bábasá-gáért. Aztat a fatens meggyógyétotta,³⁷⁷ söprűvel és lóganéjjal³⁷⁸ mánával megtör-ten, megkente az inait. Söprőföt megfőzte,³⁷⁹ és benne megfőrsztötte, és azután lóganéjjat vajb[a] tötte, és a mádráját vele felkötötte.

³⁷⁰ Utána áthúzza: a.

³⁷¹ Utána áthúzza: meg.

³⁷² Utána áthúzza: meg.

³⁷³ Utána áthúzza: nak is.

³⁷⁴ Más színű tintával: Apátin is kettőt rontott megh, de meggyógyétotta.

³⁷⁵ Utána áthúzza: küszöböt.

³⁷⁶ Javítva erről: fejelte.

³⁷⁷ Utána áthúzza: málnával.

³⁷⁸ Eredetiben aláhúzza: söprűvel és lóganéjjal.

³⁷⁹ Utána áthúzza: olvashatatlan.

Kitűl tanultad az boszorkányságot,
és miképpen jutottál arra,
másokat tanítottál-e arra?

Mindszenten nényétűl Kelék Péternétűl
Borsos Judithtűl <tanulta a boszorkány-
ságot>. A szegénység vitte arra, elhitet-
ték.

Paczakosnét³⁸⁰ tanította, Ujházi Katát, de
megcsalta. Vallja, nem volt még vélűk, az-
tat csak füvekre tanittyta, miképen ront-
son, vesszejcson, és gyógyécson. Toknét
is tanította, miképpen vegye el a tehény
hasznát. <De ezek boszorkányok seregébe
nem jártak.>

Miképpen jövendőtél cristalbűl, üvegűl,
tűkűrbűl, az ember[e]k[nek] kár nélkűl?
Babonás áldásokkal éltel-e? [3]

Horváth Istványnét³⁸¹ a temetűb[e] temették. Jég van a szájában, a szemfedelét maga
eszi, még nem egészlen, ha megeheti nagy szükség lészen.

Sz[ent] Iván nap előtt voltak Szobotkán, mintegy 600. Arrűl tractáltak <végeztek>,
hogy mivel már az 7 esztendő eltelt, ameddig eladták volt az termékenysé-
gét³⁸² Szegednek, azt vissza akarják venni <akó pénzt is visszafizették Török or-
szágba>.³⁸³ Amint az fatens urával edgyűtt 4 máriást fizetett Rósa Dániel ka-
pitány[na]k. <Volt nagy vita köztűk mert> az megént az vice g[ne]nrálisnak
Szobotkán Szabó Istvány[nak] [volt baja]. De az onnénd az g[ne]nrális nem had-
ta az esőt el hozni Szobotkárűl, azért³⁸⁴ adott a fatens, és a többi [pénzt], mert el-
költ a vendegsége.

Ahol <a boszorkányok> táncolnak, s-ahol fő nem nyű, hanem csak vörös gomba, az-
zal is élnek.

Kökényné nagyobbik leánya is ördög. Sántha Miska³⁸⁵ Ujházi Katánál lakik. Berénybűl,
Sámbokrűl elszűkűtt, mivel Gyűmölcsoltó Boldogasszony napján, nappal a szűz
leány[na]k Berényb[en] gyermeket csinált. Sámbokon is hasonlóképpen. És azt is
mondotta, hogy a Sánta Ferkónéhoz, és Lajosnéhoz az kisűjját hozzátészi, mind-
gyárt teherben esik tőle. Principalis ördög. Tokné most tanűllyta, Ujháziné is most

³⁸⁰ Előtte áthűzva: *Pula*.

³⁸¹ Előtte áthűzva: *Vak Horváthné*.

³⁸² Javítva erről: *termékenysége*.

³⁸³ Felette törölve: *vehesség*.

³⁸⁴ Utána törölve: *ahonnan*.

³⁸⁵ Eredetiben aláhűzva: *Sántha Miska*.

tanúllya, nem ronthatnak még. Marinka Palánkb[an] Barbély Istványnál lakik, igen fő ördög. Palánkb[an] igen görbe asszony, feketéb[en] jár, özvegy asszony. Palánkban Dugonáné, Koszgyógyéttóné, Rác Kata urastúl, és Felső Városon Tót bába asszony. Veresné meg tudja mondani, de Veresné nem az. Martonosiné Farkas fiával edgyütt³⁸⁶ tanította. Gellértné leánya Farkasné, nagy fejér lovon jár, a napátúl tanulta, és az meg az urát Farkast [tanította]. Bogadussáné sánta szolgáján járt. Sántha Miska sipos. Rósa Dániel az kapitány, és fenyegette az fatenst, hogy megtapodgya őtet,³⁸⁷ miért vallja ki. Nagy Bali, Parxi Istvány. Mindszenten Ágoston Albert. Tápén Tisza szélén özvegy asszony. Madarászékon felül lakik, Kecskésnének híják, az vejével lakik, Bozóki szolgáját rontotta meg. Kálmánné is az. Kőkényné leánya Tápén az is az. Vajda³⁸⁸ Mihály sánta koldusis az.³⁸⁹

11 Számtalanszor bagzott, és közösködött az ördöggel, valamikor akarta. És az ura mással nem egyszer s-mind, hanem csak hol edgyik, hol másik, hol álva, hol fekve. Senki sem irigyli a másikat.³⁹⁰ Szintúgy szerelmeskednek, mint az világiak. [4]

B.

Szeged, 1728. július 3. előtt

DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK TORTÚRA ALATT FELVETT FOLYTATÁSA

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 7.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 7r.–8r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 392–393. Nr. CCVII/7.; OLTVAI 1976. 86–88.

Barbara Hesens Fassionis Continuatio

Mikor béesküdtették Sárhegyen Gyöngyösön, jelen volt Almási János g[ene]ralis,³⁹¹ aki megholt és testestül elvitték az ördögök. Dévaj Pál kapitány volt.³⁹² A két bak ott volt azon az hegyen, mint 200 vóltak a boszorkányok. A két bakot táncolással 4szer megkerülték, hátul tartották az szőrét a bak[na]k és minden fordulásb[an] megcsókolták a hátullyát és mondotta: „Te légy a mi urunk!” Azután ismét emberré vált az bak. Azután béesküdvén táncoltak, s-vígadtak a boszorkányok, hogy nyertesek vóltak. És Gyöngyösrül Sz[ent] Gellérd hegyére jártak.

³⁸⁶ Utána áthúzza: *a fiát*.

³⁸⁷ Utána áthúzza: *marad*.

³⁸⁸ Elötte áthúzza: *Katona Mihály*.

³⁸⁹ Más színű tintával: *Vajda Mihály. Sántha koldusis az*

³⁹⁰ Javítva erről: *másiknak*.

³⁹¹ Utána áthúzza: *és, de*.

³⁹² Javítva erről: *vóltak*.

Sz[en]t György napkor Martonyosson voltak. Ottan tartották az g[ene]ralis gyűlést és halakat légyért³⁹³ az esőt is egy akó pénzen eladták, és akkor visszafizették. Volt nagy vita közöttök, mert az Szobotkai Szabó János g[ene]ralis Rósa Daninének, és Kökénynének egy fegyvert adott volt. Hogyha eső akar lenni Szegeden, avval hajcsák el. De Rósa Daniel, és Borbola nem engedték, és most forgó halmon egészen visszafizették a kölcsönt.

A Szabatkai g[ener]alis Szabó Istvány az harmatot az gabonárúl Sz[en]t György napján korszókb[a] [szedeti] és abból általagb[an] véteti. És úgy adta volt el az termékenységet ennek előtte 7 esztendővel. De már visszaváltották, Sz[en]t Iván napján. De Sz[en]t György napján végeztek felőle.

Szőke hátú fű sárga virágja³⁹⁴ tó fenekén terem. [Azt] megforrázzák fekete nadály füvel, megtörik és édes tejb[en] megfőzik, és összevekötik, az sérülésre³⁹⁵ reá tészik.

Romlott gyermekek[ne]k tisztos fű, csörgő fű, csörög³⁹⁶ mikor le kaszályák, megfőrosztik benne, és fejét megpárollyák.

Esküttették ilyen formán, hogy: ³⁹⁷ „Fiú, de nem fiú, atya, de nem atya <sz[ent] lélek de nem sz[ent] lélek>, Isten³⁹⁸ de nem Isten!” Megtagadott az Istent, tellyes sz[ent]tháromságot, boldogságos szüzet, angyalokat, martyrokat.

Azután bakot kerülnek.

Azután isznak g[ene]ralisért, Jupiterért, Dromóért. [5]

³⁹³ Utána áthúzza: *eladták*.

³⁹⁴ Utána törölve: *vagy*.

³⁹⁵ Javítva erről: *sérésre*.

³⁹⁶ Utána törölve: *l*.

³⁹⁷ Utána áthúzza: *Atya de nem Atya*.

³⁹⁸ Utána áthúzza: *téged ugy segéljen*.

X.

Szeged, 1728. július 3. előtt

DANCSÓ JÁNOS TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 12.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 9r.–9v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 402–404. Nr. CCVII/12.; OLTVAI 1976. 93–99.

Inter[ogator]

Respons[or]

<I[ncattus] torturali fatentur, et quidem> Joa[nnes] Dancsó. 3 esztend[ötül] itt lakik annor[um] cir[citer] 70. In Ipolykeszi, ex co[m]it[atu] Honthiens[is] <adjacent[e] ori- und[o]/?> 3 an[n]i.

Vagyon-e szövetséged az ördögökkel?

Vagyon szövetsége, béesküdött. Béesküd- vén megtagadta az Istent, és minden szen- teket és az keresztségrül lémondott.

Mi formában?

És mint a más boszorkányok cselekedtek, ő is azt mívelte és az ország[na]k zsirját el- vették.

Mikor tetted azon szövetséget?

Hat esztendeje.

Meddig?

Holtáig <adta magát közikb[e]>.

Írás szerint-e, vagy szóval vagyon?

Írás szerint, de a fővebb tisztelnél [van] <írást adott magátúl a kezét megfogta Sántha Mihály ki is írástudó boszorkány>. Akkor Sábékön laktáb[an], most itten la- kik. Sántha Mihály koldús, az új uccáb[an] okos írástudó ember. Ottan kapitány volt. Sábékön, Pest elején, nagy halomnál. Azon Sántha koldús hozzá hívatta, hogy csak legyen az, hogy tehenyek hasznát el- veheti, mind veszteni, rontani fog tudni. Ugyanaz az Sántha Mihály koldús, aki két hajmon[?] jár.

Minemű helen?

Micsoda szándékkal?

Volt-e jelen valaki?

Hol lett az szövetség

és minemű jeled vagyon?

Az hátán vagyon az pecsét. Mikor el- sőb[en] velük volt, egy fehér papiruszal³⁹⁹

³⁹⁹ Eredetiben aláhúzva: *papiruszal*.

Mi vitt arra téged?

pecséttel⁴⁰⁰ a faláb[a] ütötte az ördög. Pokolbeli gyurkának nevezte magát, fehér ruhában.

Űzted-e a babonaságot?

Az pokolbeli ördög⁴⁰¹ fehér ruhában és Sánta Miska házah[oz] hivatták⁴⁰² közikbe. Mikor béesküdütt, elámították,⁴⁰³ hogy menjen mezőre.⁴⁰⁴

Mi formában és miképpen?
Kinek vétettél babonás ördögségeddel
és minemű nehezen?

Űzte a babonaságot. Más ember tehenét éccaka megfejték ördög hírével,⁴⁰⁵ mondván: „Jertek kanta[?] hírével!” S az újast is megfejték, megfűrták. N[ota] b[ene]. A gonosz lélekkel sokszor bagzott, hideg volt a teste. [1]

Akit megrontottál babonasággal,
segétheted-e azt?

Sámbékon Farkas Albertot. Már megholt. Álmában az lábát megtekerítette. Abból meg is gyógyította volt. Az ablakon bément volt ördög ábrázatb[an] s az lába fejét megtekerítette. Ismét ugyanott az egy testvér öccsét. Megharagudott reája. Annak is az lábát tekerítette meg és meggyógyította. Ugyan egy asszonyt Sámbékon Köké Pálnét. Azt is meggyógyította a fatens <az felesége gyógyította meg>.

Kitül tanultad a boszorkányságot
és miképpen jutottál arra
és másokat tanítottál-e arra?

Buténé leánykáját. Az felesége veszekedett az hűgával Buténével, megrontotta⁴⁰⁶ és ismét meggyógyította a felesége.

Sámbékon Sántha Miskátul. Most itt lakik. Szegény ember volt elhiteget-

⁴⁰⁰ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁴⁰¹ Eredetiben aláhúzva: *pokolbeli ördög*.

⁴⁰² Eredetiben aláhúzva: *Miska házah[oz] hivatta*.

⁴⁰³ Eredetiben aláhúzva: *béesküdütt ámitották*.

⁴⁰⁴ Utána törölve, más színű tintával: *hová*.

⁴⁰⁵ Alatta áthúzva: olvashatatlan.

⁴⁰⁶ Utána áthúzva: *[...] lábacsáját [...]*.

Kit és miképpen?

ték, elámitották őket a vendégséggel és táncolásokkal. Ő nem tanított, hanem közönségesen tanították.

Kővágthót Sámbecon megholt. Kóka Jánost, él most is. Vigh Lőrincznét, megholt. Pap Urbánt hívták közikbe.⁴⁰⁷

Miképen jövendőtél cristálbúl, üvegbúl, tükörbúl az emberek[nek] kár nélkül?

Babonás áldásokkal éltél-e?

Buténé leánykáját úgy gyógyították meg, reá olvasván, mondották: „Ördög⁴⁰⁸ hírével megvesztettük, úgymond, annak a hírével megakarjuk gyógyítani”. [2]

Tudtál-e bak, vagy köpönyeg,

vagy hajón által hozni, vinni az embereket?

Közönségesen szokták által vinni, nem magányosan, nem is bakon, hanem lovon és köpönyegesen⁴⁰⁹ által mentek közönségesen.⁴¹⁰

A bort idő előtt, előbb megérlelték, amint kellett volna érni⁴¹¹ és megittatták, vendégeskedtek.

Reggel pedig azért nem vallott, hogy gondolta, nem húzzák a csigára.

Borbola Ferencz zászlótartó és az fatens felesége, Felsővároson egy vastag koldúsné, Rósa Dániel feleségestül kapitány, Vörös Ferencz, Katona Mihály, Szandáné és más koldús asszony edgyütt szoktak járni. Billegesek azok is. Vörös gulyás Sámbekrul jött. Felső Városi Palkó koldús, még az fatens[ne]k minek előtte meg volt fogva, mondotta, hogy vonódjon el. Megfognák azután pedig, hogy hallgaszanak, hogy valami szót ne vegyen valaki.

A zsír a palkónál, koldúsok birájánál szokott állani, de a felesége nem az.

Pokolbéli sátánnal asszony képében számtalanszor bagzott <hideg volt az teste>.

Mindenik láttya edgyik a másikat, és nem is haragudott reája, mert nem tehetett róla, hogy az felesége mással bagzott. Az pedig olyan volt, mint az feleségéjé.

Az maga feleségét elvette volt, azután tudta meg, hogy az is ördög.

Az kantárja szállásán az⁴¹² szekrényben vagon, kicsiny, nem minden ember akad reája.

⁴⁰⁷ Utána áthúzza: *Kókai Panna véle szövetség[en] most is él, és mondották, hogy: „Ha jössz is vagy nem, erővel nem veszünk el.”*

⁴⁰⁸ Előtte áthúzza: *hogy:*

⁴⁰⁹ Utána áthúzza: *vitték.*

⁴¹⁰ Eredetiben áthúzza: *Közönségesen szokták által vinni, nem magányosan, hanem lovon és köpönyegesen által mentek közönségesen.*

⁴¹¹ Eredetiben aláhúzza: *amint kellett volna érni.*

⁴¹² Utána áthúzza: *ládában.*

Körmöcziné, Csíszárné, Köröle, Malmos Kata és akik itt fogva vannak. Dugonyiné, Rohonkáné is az.

Az réz dob pedig egy vastag koldús asszonynál <Tóth Eörsének adta> vagyon Felső Városon, azért hogy az fiát akarja megtanítani, aki 18 esztendő. Bé akarja íratni az kapitány Rósa Dániel és Borbola Ferencz parancsolattyábul. A leánya is a vastag koldúsnak olyan boszorkány, mivel az fatens már öreg, nem bírja a dobot, azért parancsolták. Mintegy pintes fazék, akkora volt.

Egy⁴¹³ nagy macskán szokott járni, az felesége pedig kutyán. [3]

XI.

LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATALIN TERHELTI VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1728. június 20. körül

LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATALIN TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 22.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Cív. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 10r.–11r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 426–427. Nr. CCVII/22.; OLTVAI 1976. 154–158.

Interrogator

Responsor

Catherinae Malmos,⁴¹⁴ [...] Joh[annis]⁴¹⁵ Légrádi r[elic]ta vidua, hujus, anno[rum] 40 <obstetrix adeoque i[n]catta] incohata tortura fátetur>.

1° Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Nincsen⁴¹⁶ szövetsége, hanem harmadfél⁴¹⁷ esztendőktül fogvást járt velük és Kőkényné fogadta, hogy az jövő új borra béesküdtetté⁴¹⁸ közikbe, de elsőben szolgálni kell, azután lehet béesküdni. Ő mint

⁴¹³ Utána áthúzza: *kis*.

⁴¹⁴ Felette áthúzza, más színű tintával: *Helena Kerela*.

⁴¹⁵ Előtte áthúzza: olvashatatlan.

⁴¹⁶ Előtte áthúzza: *vagyon szövetsége*.

⁴¹⁷ Utána áthúzza: *két, edgy*.

⁴¹⁸ Utána áthúzza: *volna*,

- 2° Mi formán?
 3° Mikor tötted azon szövetséget?
 4° Meddig?
 5° Írás szerint-e, vagy szóval vagyon szövetséged?
 6° Minemű helyen?
 7° Minemű szándékkal és alkalmatossággal?
 8° Ki volt jelen ezen szövetségben?
 9° Hol lett azon szövetséged, és minemű jeled vagyon és minemű testeden?
 10° Mi vitt, és ösztönzött téged arra?
 11° Űzted-e a babonáságot és ördögösséget?
 12° Minemű formában és miképpen babonáskodtál?
- a futár és a mosogató volt konyha körül közöttük.
 Úgy mind az Kőkényné, valamit kaphattak, azon jártak.
 Három⁴¹⁹ esztendeje az jó új borra lészen. Holtáig szándékozott.
 Szóval adta magát bé.⁴²⁰
 Szegeden, Körmöczi házánál, Rósa Dániel az kapitány.⁴²¹
 Elhittették Kőkényné, hogy mivel nincsen dolga, hiszen ők rontanak is gyógyítanak is, az igen jó és könnyű élet.
 Rohonkáné, Kőkénynének két akó bort adott tanításáért Körmöcziné, Farkas Gecziné. [1]
 Nincsen billegje, hanem ígérték, hogy az jövő őszre reáütik az billeget. Ő vele nem közösködtek az ördögök, mert úgy mondtották néki, hogy három esztendeig nem szabad. De mást, úgymint Kőkénynét is látta,⁴²² mivel csak még most tanulta és nem is eresztették mind[en] helyre.
 Elálmitották, mivel szegény árva lévén, sokszor hitegették őket.⁴²³
 Űzte.
 Nem ártott senkinek még, de ezután Nagypál Petinek ártott volna, mert haragudott reája.

⁴¹⁹ Alatta áthúzva: két.

⁴²⁰ Alatta áthúzva: hiták oda adta és még is esküdtette Kőkényné.

⁴²¹ Eredetiben aláhúzva: Szegeden, Körmöczi házánál, Rósa Dániel az kapitány.

⁴²² Utána áthúzva: de [...] látta.

⁴²³ Eredetiben aláhúzva: Elálmitották, mivel szegény árva lévén, sokszor hitegették őket.

- 13° Valamit nem tettél-e, vagy ástál-e el,
ami azon bűbájosságot illeti? **[2]** Nihil.
- 15[!]^o Hányszor? Nihil.
- 16° Minémű helyen?
- 17° Mikor és minémű üdőben?
- 18° Kinek ártottál babonasággal
és minemű nehezen, segítetted-é azon
személyt, akit megrontottál? **[3]**
- 19° Kitől tanultad azon ördögséget
és miképpen arra jöttél? Kökénynétül tanúlgatott, de szegény lé-
vén, nem fizethetett néki, csak olykor
mutogatott az fatensnek.
- 20° Másokat tanítottál-e, kit és miképen? Nihil.
- Hadnagy Borbola Ferencz, Körmöcziné, Rohonkáné, három esztendőktül[?] fogvást.
Rósa Daniel feleségestül.⁴²⁴ Katona Mihály, Köröle principális, Zsirosné, Fábíán
Petiné, Kökényné tanítványa, Bogadussáné, Dugonyiné is az.
- Az ördögök cifrán vannak és az boszorkányok is, de ő még csak új volt, nem is volt ru-
hája. Írást⁴²⁵ pedig Kökényné adott néki.
- Mikor az föld termékenységét elveszik, az olyanok mint az fatens, csak hordgyák ösz-
ve, de a többi régiek veszik⁴²⁶ a javakat. Sz[en]t Lucza asszony napján szokták az
föld zsírját elvenni, de még ő nem tudja mivel, még szokatlan s-tudatlan volt.
- Ezt nem gondolta, hogy kivallja, mert biztatta Kökényné, hogy míg Rósa Dániel⁴²⁷ él,
addig el nem vész.
- Malmos Kata.⁴²⁸ **[4]**

⁴²⁴ Utána áthúzza: *Farkas Geczi[?]*.

⁴²⁵ Előtte áthúzza: *Írá*.

⁴²⁶ Javítva erről: *veszi*.

⁴²⁷ Utána áthúzza: *és Petriczky senator él*.

⁴²⁸ A lap jobb alsó sarkában: *Malmos Kata*.

B.

Szeged, 1728. június 20. körül

LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATALIN TORTÚRA ALATT FELVETT
HITELESÍTŐ VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 22.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 427. Nr. CCVII/22.

Fassio Catharinae Malmos

1° Rohonkkánét három esztendeig tanította Kökénynét.

[2.] Bödöné fiát is Kökényné rontotta, meg.

3° Jósa Ferencz lányát Kerela rontotta meg.

Képmutatásbúl csinállyák az köröszöt, és más sz[ent] dolgokat.⁴²⁹

Számtalanszor voltak Rósa Dániel házánál éccaka, de álmodt eresztettek a cselédgyére,
s akkor ettek s ittak edgyütt.⁴³⁰

Csikósnét is⁴³¹ két íz[en] látta boszorkányokkal Vaskapunál. [3]

⁴²⁹ Előtte áthúzva: *Ke.*

⁴³⁰ Más színű tintával: *Számtalanszor voltak Rósa Dániel házánál éccaka, de álmodt eresztettek a cselédgyére, s akkor ettek s ittak edgyütt.*

⁴³¹ Utána áthúzva: *kéz.*

XII.

DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET TERHELTÍ VALLOMÁSAI

A.

Szeged, 1728. július 3. előtt

DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET TORTÚRA ALATT FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A–C: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 13.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 10r.–11r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 404–407. Nr. CCVII/13.; OLTVAI 1976. 100–107.

Inter[rogator]

Responsor

<I[ncattus]> Elisabetha Tóth, <alias Hétvékásné> Joann[es] eund[em] Danyi r[elic]ta vidua, annor[um] cir[citer] 70, ex possessione Bujak Ko[m]it[aj]tui Neogradiensis situata ordinanda, a 9 cir[citer] annis hic resid[et]. <Tortura dicit et fatetur.>⁴³²

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon szövetsége, megtagadván az Istent és minden szenteket. Ki akart ugyan állani közülök, de nem engedte Rósa Dani kapitány. Ott lévén egy bak és ahoz esküdtette. Sokszor körül kellett kerülni táncolva. Megfogyván az szarvát, szólott hozzája. K[e]g[ye]lmezni kellett neki és szarva között való szömöldökét meg kellett csókolni.

Mikor tetted azon szövetséget az ördöggel? Meddig?

Vagyon húsz esztendeje. Holtáig esküdtették bé, jóllehet el akarta hadni, de az ördögök nem engedték.

Írás szerint-e, vagy szóval vagyon szövetséged?

Írás levelet adott volt magáru. Dromonak esküvést Paraszt Mihály annya⁴³³ és kapitány adott neki.

⁴³² Fordítása: *Tóth Erzsébet, másképp Hétvékásné, aki Danyi János hátrahagyott özvegye, körülbelül hetvenéves, és a Nógrád vármegyében fekvő Buják községből származik, kilenc éve lakik itt. Kínvallatás alatt mondta és vallja.*

⁴³³ Utána áthúzza: *adott neki.*

- Micsoda helyen? Bujákon laktában, Vaskapunál az pusztán.
- Minemű szándékkal és alkalmatossággal? Az ördöggel számtalanszor bagzott, de hideg az testye az ördög[nek]. S-minden boszorkánynak külömb s-külobmb társa vagyon. És midőn közösködött az ördöggel lefeküdütt. Szintén úgy elmegy az mag az ördögtül. [1]
- Ki volt jelen azon szövetségben? Felsővárosi koldús bírája is, száraz malmon fölül lakozó. Csipkekötő asszony. Ugyan Felső Városon, Ilona névű özvegy asszony, Hontrul jött. Rácza Kata. Bogadussáné, Stépánné, Paraszt Mihály, akivel paráználkodott is és valamennyien most itten fogva vannak.
- Hol lett az szövetség és minemű jeled vagyon arról? Bujákon az billeget combjára ráütöttek szintén olyan mint a pecsétet, nem tudja miből völt azon pecsét.
- Mi vitt, és ösztönzött arra téged? Mivel olyan nagy vendégségjük volt, és hogy azután is leszen.
- Úzted-e az babonáságot és ördöngösséget? Közönségesen néki is el kellett menni. Maga a kapitány éjca elment hozzája és parancsolván, hogy el kell menni néki, hírt adott.
- Minemű formában, és miképpen babonáskodtál? Az zöld buzát megszedik és megtörik s-abul szintén olyan búza leszen. Amidőn pedig kihánnya a fejét, azt is hasonlóképpen megszedvén Török országra, és máshová el szokták adni. A szőlő tőkéből kiszopják a bort és megisszák, ismét a hordóból is ki isszák és viszont visszaokadják.
- Kinek vétettél babonásággal és minemű nehezen, és segítetted-e azon személyt, akit megrontottál? Bujákon az nénje leánykáját 3 eszten-dős⁴³⁴ korában az csipejét megrontotta, s-most is sánta.⁴³⁵ [2]

⁴³⁴ Javítva erről: *estédős*.

⁴³⁵ Utána törölve: *el is*.

Mikor, és minémű üdőben?
Kinek vétettél babonasággoddal,
és minémű nehezen, és segétheted-e
azon személyt, akit megrontottál?

1^{e436} Bujákon az nénje⁴³⁷ leánykáját három esztendőös korában megrontotta az csipejét és most is sánta. El is adták az leányt, most is sánta. Azon p[ro]bálta az mesterseget és az an[n]ya rossz volt hozzája.

2^a Vásárhelyen egy koldús keze csontját szíta ki és ismét meggyógyította és helyre tette. Hogy főbe ütötte vólt az sz[ent] egyháznál. És hogy mondotta: „Gyógyíts meg, mert te reád gyanakodom!” meggyógyította.

3^a Fényszarun egy gazdag ember fiá[na]k, hogy tejet néki nem adott, az feje velejét kiszíták. Onnénd azután eljövén a fatens, most gyógyult be vagy sem, nem tudja. Kérték, hogy gyógyítsa meg és meggyógyította.⁴³⁸ N[ota] b[ene] 12 esztendeje, hogy történt.

4^a Alsó Városon egy gazdag ember,⁴³⁹ öt esztendőös fiát mostanáb[an].⁴⁴⁰ Kezét s-lábát öszvehúzta, hogyha egy szakasztó kölest nem adott néki. Ördögös sírrúl meg lehet gyógyítani. És olvasott reája ilyen formán hogy: „Belzebubnak nevében meg fogom gyógyítani, és ő is ördögnek⁴⁴¹ legyen, mint én!”

Kitül tanultad azon babonaságot,
és miképpen arra jöttél?

Kőrösínét tanította 5 vagy 6 esztendeje, s-aztat azért, hogy háza bélie volt néki. Kérte vólt, hogy adjon neki olyan zsírt,

⁴³⁶ Más kéz írása, más színű tintával a válaszok sora.

⁴³⁷ Javítva erről: *nénjét*.

⁴³⁸ Előtte áthúzva: *12 esztendeje történt*.

⁴³⁹ Utána áthúzva: *fiát*.

⁴⁴⁰ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁴⁴¹ Utána áthúzva: *szolgályn[?] fogja megszolgálni*.

mivel tudta, hogy Bujákon is olyan ördögös volt,⁴⁴² ördögösségéért jött el.

Másokat tanítottál-e, kit és miképpen? [3]

Miképpen jövendőtél cristálbúl, üveg búl, tükör búl, az emberek[nek] kár nélkül?

Vagy babonás áldásokkal éltél-e?

Tudtál-e bak, köpönyeg vagy hajón által

hozni, vagy vinni az embereket?

Rostán⁴⁴³ ment által sokszor az Tiszán⁴⁴⁴ Szegeden.

Ha az ördög nem kényszerítette volna, hogy ne valljon. Megvallotta volna <kinzás nélkül>. Éjjel is mindenkor kényszerítették. Egy az háta megett állott fekete ruháb[an] és megmondotta, hogy: „Lészel kimb[an] ha megvallod!” Mikor három király vizével megöntözték,⁴⁴⁵ mindjárt távozott.

Dugonyáné kérte, hogy ne valljon reája édes anyám.

Pünkösdkor voltak utólszor Vaskapunál. Akkor szedték mind buzát s-mind szőlőt valahol találtak.

Kőrösínére adta 5 vagy 6 esztendeje az ördögöséget⁴⁴⁶ és az zsírt.

Szegeden nappal is éjjel is ment rostáb[an] által.

Az ördög meghadta, hogy soha se mondgya az imádságot, amint az keresztények mondják, amint az fatens is úgy imádkozott.

A szentséget soha sem nyelte el, hanem csak kivitte és, eltette emide s-amoda, amint húsvétkor is Szalma Peti házánál középben az udvar felé <eszterjébe[?]> gyolcs ruháb[an] takarta vólt.

Papok[nak] gyónásb[an] nem vallotta, hogy boszorkány.

<15°. *A fatens tiló levelén is el tudott meni, melyet megkenvén asszonnyá vált, mondván olyankor: „Szoty piri, tantiri, hop hirével”.>*

16. *Rósa Dániel úgymond az fatens egykor seregben azt mondotta: „Engemet megböcsüllyetek, mert én böcsületessen viselem a hadnak gondgyát!”> [4]*

⁴⁴² Eredetiben aláhúzva: *ollyan ördögös volt.*

⁴⁴³ Utána áthúzva: *csónakon.*

⁴⁴⁴ Javítva erről: *Tiszára által.*

⁴⁴⁵ Eredetiben aláhúzva: *mikor király vizével megöntözték mindgyárt távozott.*

⁴⁴⁶ Eredetiben aláhúzva: *Kőrösínére adta 5 vagy 6 esztendeje az ördögöséhez.*

B.

Szeged, 1728. július 3. előtt

DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET TORTÚRA ALATT FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK FOLYTATÁSA

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2 db. 13.

Inter[rogator]⁴⁴⁷

Resp[onsor]

Elisabetha Tóth, Joh[annes] Dáni relictá vidua, annor[um] cir[citer] 70. Nata in Bujak Ko[mi]t[a]tui Neogradie[nsis] situ[ata], mendicans, habitat [hic] cir[citer] ab 9 [annis].⁴⁴⁸

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon szövetsége, megtagadván az I[s-te]nt és mind[en] szenteket. Ki akart vólt állani, de nem engedte az kapitány Rósa. Ott vólt egy bak, és előtte álván az kapitány⁴⁴⁹ ahoz esküdtette. Sokszor körül kellett kerülni, táncolni⁴⁵⁰ az szarvát megfogta szóltt hozzája.

Mi formán, és mi módon?

És k[e]llye]lmezni⁴⁵¹ kellett neki és szarva⁴⁵² között való szömöldökét megcsókolta.⁴⁵³

Mikor tetted azon szövetségedet?

Húsz esztendeje. Holtáig esküdtették bé⁴⁵⁴ [jóllehet] el akarta hadni, de az ördögök nem engedik.⁴⁵⁵

Meddig?

⁴⁴⁷ A kérdések és a válaszok más kéz által, különböző színű tintával lettek rögzítve.

⁴⁴⁸ Fordítása: *A Nógrád vármegyei Bujákon született, koldus, itt körülbelül kilenc [éve] lakik.*

⁴⁴⁹ Eredetiben aláhúzva: *előtte álván az kapitány.*

⁴⁵⁰ Javítva erről: *kerülte, táncolta.*

⁴⁵¹ Javítva erről: *kegyelmezte.*

⁴⁵² Utána áthúzva: *között való.*

⁴⁵³ Utána áthúzva: *Rósát, hogy őtet, megböcsüllék, mert ő böcsületessen viseli a hadnak gondgyát. N[ota] b[ene].*

⁴⁵⁴ Utána áthúzva: *kapitány Rósa.*

⁴⁵⁵ Utána áthúzva: *a kapitány nem engedte, mert oda nem[?] megy bizony oda.*

Írás szerint-e, vagy szóval vagyon szövetséged?

Írás⁴⁵⁶ szerint abból olvasta az esküvést.⁴⁵⁷ Paraszt⁴⁵⁸ Mihály anyja⁴⁵⁹ és kapitány adott neki.

Micsoda helyen?

Bujákon laktában az pusztában, Vaskapunál.⁴⁶⁰

Minémű szándékkal, és alkalmatossággal?

Az ördöggel számtalanszor bagzott, de hideg az teste az ördögnek. Mind[en] boszorkányok külömb külömb társa vagyon. És szintén úgy elmegy az mag az ördögtül. Lefekütt mikor közösködött az ördöggel.⁴⁶¹

Ki volt jelen azon szövetségben?

N[ota] b[ene] Felső Várasi⁴⁶² koldús bírāja is jelen volt, száraz malmon felül Csipkekötő asszony. Felső Városon, Ilona özvegy asszony, Hontrul jött. Rác Kata. Bogadussáné, Stépánné, Paraszt Mihály, és avval paráználkodott is és valamennyien fogva vannak. [1]

Hol lett az szövetség, és minémű jeled vagyon arrúl?

Bujákon⁴⁶³ az combjára ráütöttek valami pecsétet, nem tudgya miből lett azon pecsét.

Mi vitt, és ösztönzött arra téged?

Mivel⁴⁶⁴ olyan nagy vendégségjük volt megörült annak⁴⁶⁵ és léssen nékiek.

Úzted-e az babonaságot és ördögösséget?

Közönségesen⁴⁶⁶ ő néki is el kellett menni. Maga éccaka az kapitány⁴⁶⁷ elment hozzája és parancsolva, hogy el kell menni

⁴⁵⁶ Előtte törölve: *Írás levelet adott szóban magárúl Dromonak.*

⁴⁵⁷ Eredetiben aláhúzva: *szerint abból olvasta.*

⁴⁵⁸ Utána áthúzva: *az írást pedig mellyet adott.*

⁴⁵⁹ Utána áthúzva: *adott néki.*

⁴⁶⁰ Utána áthúzva: *N[ota] b[ene] Koldúlt Martonyoson, Kanisán, és az útb[an] vették elöl, s-ügy javaslották, hogy szép dolog az, táncoltab[an] sipoltak, és mondották, hogy: „Mi Belzebub hadai vagyunk. Szotypiri tantiri hírivel!” Tiló levelét adnak néki, és asszonyá változott.*

⁴⁶¹ Eredetiben aláhúzva: *ördöggel.*

⁴⁶² Alatta áthúzva: *Dugonyáné.*

⁴⁶³ Utána áthúzva: *Vaskapunál két.*

⁴⁶⁴ Utána áthúzva: *hogy.*

⁴⁶⁵ Utána áthúzva: *hogy olyan vendégségjük vagyon.*

⁴⁶⁶ Utána áthúzva: *mikor voltak.*

⁴⁶⁷ Utána áthúzva: *ment.*

Minémű formában, és miképpen
babonáskodtál?

Valamit temettél-e, vagy ástál-e el,
ami azon babonaságodat illeti?
Hányszor?
Minémű helyen? [2]

néki, hírt adott. És a zöld buzát⁴⁶⁸ megszedik és megtörik és abbul szintén olyan búza lesz.

Amikor⁴⁶⁹ pedig kihánnya a fejét, azt is megszedik és Törökországra, és máshová eladják. A szőlő tőkéből kiszopják a bort és megisszák, ismét teli okádják az hor-dót.

XIII.

Szeged, 1728. július 10. előtt

RÓSA DÁNIEL TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 14.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 7r.–8r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 407–410. Nr. CCVII/14.; OLTVAI 1976. 122–132.

Interrogator⁴⁷⁰

Responsor

<Personaliter⁴⁷¹ adstantes fatetur, et quidem> Danielis Rósa, annor[um] circ[iter] 82.⁴⁷²
<Ex Martonyos originem suam ducens benevole dicit.>⁴⁷³

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon szövetsége megtagadta az Istent,
a szenteket is hátra hadta szegényeket.
Boldogasszonyt is megtagadta.

⁴⁶⁸ Utána áthúzva: *aki jó.*

⁴⁶⁹ Utána áthúzva: *aki.*

⁴⁷⁰ A vallomás hivatkozás alapján és formailag önkéntes, azonban a későbbi iratokban a város is tortúravallomásként ismeri el.

⁴⁷¹ Előtte törölve: *I[ncatta] I[ncattus].*

⁴⁷² Felette áthúzva: *Kátai Mihály[?] ammor[um] 109[?].*

⁴⁷³ Fordítása: *Martonyosról [ti. származik] és saját eredetét elővezetve [vallomását] jószándékúan mondta el.*

Miképpen, s-mi formában?	Volt egy bak fekete szőrű, aztat 10szer kerülte meg és annyiszor csókolta meg és mondotta: „Te vagy az én ur[am], tartsatok nagyok, tiétek vagyok!” Megesküdött, hogy valamit fog parancsolni, abban eljár. Plutóra esküdött. ⁴⁷⁴
Mikor lett az szövetség? Meddig?	50 esztendeje. <Miolta béesküdütt már> Holtáig fogadta, és esküdött közikben, testét s-lelkét is nekik ajánlotta holta után.
Írás szerint-e, vagy csak szóval lett?	Szóval esküdötték, de adtak írást nekik, de mikor Szegedet megvették, a várban felverték a ládáját, akkor veszett el.
Minémű helyen?	Martonyoson, Katona Ferencz házánál. Pluto ördög jelen volt. Első 10 esztendőben tizedes volt, azután mindjárt kapitány lett.
Volt-e valaki jelen?	Kerela napa, Csiszárné napa, <mostanság fogva lévő> Katona Ferencz <apja híres tudós ördögös boszorkány, és orvos ugyan Katona Ferencz nevű és> anyja, apja. Katona Mihály, de <ki is öregsége miatt nem jár velük hanem> már csak fű hordó <hord a többi boszorkányoknak>.
Hol szövetkeztél, vagy minémű jeled vagyon?	Martonyoson Katona Ferencz atya házánál. Az szeméremtestén kívül ütötték, nem emlékszik reá jól, mivel régen volt. Hanem látta, hogy második s-harmadik újjával nyomta reá Pluto. Azután azt mondotta ⁴⁷⁵ Pluto: „No már enyim vagy!” Azután ittak, ettek, táncoltak és vigadtak.
Mi vitt arra téged?	Katona Ferencz atya s-anyja ámétották el, hogy jó élet az gyönyörűség. „Lám melly szépen élünk, úgymond, sok szép asszonyok vannak.” ⁴⁷⁶

⁴⁷⁴ Más színű tintával: *Plutóra esküdött.*

⁴⁷⁵ Utána törölve: *hogy.*

⁴⁷⁶ Utána törölve: *és gondolta.*

N[ota] b[ene].	Azután valamikor kellett, bagzott velük az pokolbeliekkel. ⁴⁷⁷ [1]
Úzted-e a babonaságot, bűbájosságot?	Úzte, mert azzal jár az. Mert első esetben Sz[ent] György napján, azután Sz[ent] Iván napján. ⁴⁷⁸ És éccaka 11 óra tájban minnyáján ⁴⁷⁹ öszevgyűlvén, a ⁴⁸⁰ gabonák felett lepedőket vitték és húzták, ⁴⁸¹ annak harmattyát szedték, és fazekakba töltötték. ⁴⁸²
Mi formában és mi módon?	Ki ki magájét haza vitte és aztat téstáb[an] töltik és avval dagasztanak. Most is vagon belőle kamarában az földön fületlen fazékb[an].
Minémű szókkal, és cselekedetekkel?	A zsír a kamaráb[an] van csorba begrében. Kantár, cifra csigás, ha el nem tűnt róla, hordó mellett kamaráb[an] vagon. Masa Geczit azért nyargalta meg, hogy futó és az menyét szerette.
Hányszor?	Az esőt, és az halat Sz[ent] György napján éccaka ⁴⁸³ 11 óra tájban, Maty parton hét esztendőre adták el Török országra 1 akó pénzen a szegedi határt. Jutott egyből másbúl 200 f[orin]t, aztat ugyanazokkal elköltötte.
Minemű helyen?	Feleségének mind[en] akótúl 8 poltura járt. 30 akótul is, mellyet elmért a vendégségb[en]. A fatens osztotta el. Borbolá[na]k 200 f[orin]t jutott.
Mikor és minémű üdőben?	Reszkén egy rác gyermek fejét elvették és tökbül csináltak fejet néki, aztat elásták, Szegedi határon hallotta másoktul is. Nem ő volt maga, hanem az ő parancsolattyábúl volt. Az tyúkok pedig az Általárkon belől asztalokon, deszka közé

⁴⁷⁷ Utána oldal tetejéről törölve a címsorból: *Inter[rogator] Res[ponsor]-*.

⁴⁷⁸ Utána áthúzva: *ban Sz[ent] György napján*.

⁴⁷⁹ Utána áthúzva: *ott lévén*.

⁴⁸⁰ Utána áthúzva: *harmatot szedték[?]*.

⁴⁸¹ Utána törölve: *az gabona fölött*.

⁴⁸² Utána áthúzva: *szedték*.

⁴⁸³ Alatta áthúzva: *nappal*.

Ki ellen?

csinálták.⁴⁸⁴ Aztat azért ásták el, hogy ha az ott maradhatott volna, annál is kevesebb élet lett volna.

Az fejét azért tették oda, hogy szárazság légyen. Az kantár el szokott veszni, hanem az ördög szokta előladni.

Kinek vétettél ördögös mesterséggel, és minémű nehezen?

1° Martonyoson az bátyját Rósa Andrást, hogy gyermek koráb[an] megverte vólt, kezeit s lábait rontotta volt el. Sokáig sínlett, mintegy 3 esztendeig. Az fatensre nem gyanakodott, hanem Katona Ferenczre. En[n]ek 40 esztend[ije].

2° Sárkány János veje fiát, Ferenczet, böcső korában rontotta meg. Kezét s lábát öszvehúzták, vonták. Molnár bíró feleségével cselekedtette. Az apjára⁴⁸⁵ az fatens vejére haragudott. Lehetetlen meggyógyítani, mert megholt akinek parancsolta, hogy roncsa meg.

3° Sántha Ferencz koldúst Martonyoson 4 vagy 5 esztendős lévén, Kerela napával Pálfinéval⁴⁸⁶ rontotta meg. Az lábai inait kiszedette, csak p[ró]bájul cselekedte. Nem lehet meggyógyítani. Az ördög ingerlette reája.⁴⁸⁷

4° Puskás János fiacskája szemeit rontotta el mostanában gyermekágyban. Az rosszaság vitte reája, azonban Kökényné is indította reája.[2]

5° Süli Joseph elméjét vette el. Kerela kapitány engedelmébül úgy rontotta meg és meg is holt beléje. Ennek öt esztendeje, hogy megrontotta.⁴⁸⁸ Az ördög nem hagyott nyugodni nékie, azért cselekedte.

6° Császár Istvány fiát.

Kinek vétettél segítheted-e azt?

⁴⁸⁴ Utána áthúzza: *úgy ásták el.*

⁴⁸⁵ Utána áthúzza: *haragudott.*

⁴⁸⁶ Utána áthúzza: *Bali.*

⁴⁸⁷ Utána oldal tetejéről törölve a címsorból: *Inter[rogator] Res[ponsor]-.*

⁴⁸⁸ Utána áthúzza: *meg.*

Kitűl tanultad azon ördögös mesterséget,
és miképen jutottál arra?

És másokat tanítottál-e arra?
Kit és miképen?

Katona Ferencztűl Martonyoson, azok
hitették el, hogy jó élet az.

1° Kőkénynének parancsolta, hogy Ro-
honkánét tanítsa meg, és két akó bort ad-
ván néki, meg is tanította.

2° Malmos Katát is az fatens hírével fo-
gadta fel Kőkényné tanítani.

3° Dancsó dobost is ő parancsolta, hogy
fogadja bé Kőkényné a seregbe.

4° Az maga feleségét is ő tanította s javas-
lotta néki, hogy szép dolog az mindjárt
csapláros[na]k választják őtet, amint az is
vólt.

5° Hat esztendeje Borbolát tanította Kö-
kényné által.

6° Szántó Mihályt 13 vagy 14 esztendeje,
hogy a n[emes] város korcsmáján vette, és
beszéllette reá a boszorkányosságra ma-
gánosan.

Jövendőtél-e az emberek[ne]k üvegbűl,
cristálbűl, vagy tükörbűl magad hasznáért,
kár nélkül?

Vagy csak babonás áldásokkal éltél-e?

Tudtál-e bakon, köpönyegen, vagy hajón
által vinni az embereket?

Nihil.⁴⁸⁹

Nihil.

N[ota] b[ene]. Tudott volna, ha akart vól-
na, de soha sem cselekedte, mivel egy ros-
táb[an] 100 is elfértek. [3]

1° Sok ízben ki akart állani közülök, de az pokolbeli ördög nem engedte, hogy kiálljon,
de mivel holtig kötelezte magát közülök[e].

2° Ezen az esztendőb[en] lehetetlen visszavenni a föld zsírját, hanem a jövendőb[en], ha
el nem kötik az esőt.

Akik itt vannak, minnyáján ördögössök. Horváth Ágnes.

A Pluto hordozza őket mint az g[ene]ralis, de hiteti őtet, hogy ne vallhasson és sugal-
ja.

A kantár csak eltűnik, hanem mikor öszvegyűlnek, akkor adják néki.

⁴⁸⁹ A sor az előző sorba van ágyazódva a rögzített kérdések miatt.

Az fatenst sézában⁴⁹⁰ hordozták, mivel tiszt volt, de azután csak szín ganéjja változik, mint az ezüst, és arany pohár.

Legtöbbet Öthalomnál szoktak volt öszvegyűlni, és Vaskapúnál.

Sz[ent] György nap, nagy karácson⁴⁹¹ nap táján, és mikor az borokat beszűrik, szoktak Budán,⁴⁹² Sz[ent] Gellért hegyére menni, s ottan sokat esznek, s-isznak, táncolnak.

Halála óráján, aki elsőb[en] megfogta volna a kezét, arra hadta volna az ördögösséget. Valamelly idegen is, k[it] szándékozott.

Az dobot⁴⁹³ az fatens parancsolattyából vitte el a⁴⁹⁴ felsővárosi koldús⁴⁹⁵ az fiát taníttatni.⁴⁹⁶

Szántó Mihály is az, de azért nem mondotta, hogy szánta ötöt. Vagyon 13 esztendeje. A Felső Városi koldús asszony is, akinek a dobot adatta. Borbola is az, de szánta, azért hogy jó ember volt. 5 vagy 6 esztendeje az hadnagyságot ő adta reája. Rósa Gecei is, aki megholt, olyan volt. De hogy attyafia volt, elhallgatta, és az ördög is nem engedte. RácZ Kata, Horváth Miska, Dugonyáné.⁴⁹⁷

Gyakorta⁴⁹⁸ körülötte vannak az ördögök, és az nyelvét elkötötték, hogy ne valljon.

Az esőnek megkötése egy tökben vagyon,⁴⁹⁹ hordók alatt volt elrejtve,⁵⁰⁰ de nyilván az társai elvitték onnend. Talán pedig Szánthó Mihály vitte el, mikor még az fatens belső arestomban volt, mert hozzája ment volt.

Plutónál⁵⁰¹ volt az lajstrom és mikor öszvegyűltek, számról számra kérdezte és nevezte, hol van ez vagy amaz. És néki számot kellett adni, de azt az írást senki sem tudta volna más⁵⁰² olvasni az lajstromot és írást közülök.

Paszományos ruhája cifra⁵⁰³ volt, de azután semmi sem lett, valamint az ezüst arany pohár is csak ganéjból lett. [4]

⁴⁹⁰ Javitva erről: *sézában*. Bizonytalan olvasat, a dézsa mellett lehetséges a csésze, illetve cséza értelmezés is.

⁴⁹¹ Utána áthúzva: *boldog asszony*.

⁴⁹² Más színű tintával: *Budán*.

⁴⁹³ Utána áthúzva: *Rósa úr p.*

⁴⁹⁴ Utána áthúzva: *dobot*.

⁴⁹⁵ Utána törölve: *elvitte*.

⁴⁹⁶ Más színű tintával: *az fiát taníttani*.

⁴⁹⁷ Más színű tintával: *RácZ Kata, Horváth Miska, Dugonyáné*.

⁴⁹⁸ Alatta áthúzva: olvashatatlan.

⁴⁹⁹ Alatta áthúzva: *zacskóban bor zacskób[an]-*.

⁵⁰⁰ Utána áthúzva: *miglen*.

⁵⁰¹ Utána áthúzva: *az író deákja és nála volt*.

⁵⁰² Utána törölve: *t*.

⁵⁰³ Utána törölve: *és*.

Az Alsó Városi korcsmárúl sokszor vittek bort. Egyszer 3 akót⁵⁰⁴ megitták s megint vissza okádták.⁵⁰⁵

A szőlőtökét megfúrták és kicsurgott belőle az bor.

Mikor szabad tömlőben vólt, sok ízben vólt bent⁵⁰⁶ Rósánál Szánthó Mihály és második nap is azon kérte, hogy azon⁵⁰⁷ megkötött esőnek mivóltát had vihesse el, és hogy reája ne valljon.

Fateállya, hogy ha vízbe hányják az boszorkányokat, könnyebben valhatnak, mintegy az nyelve szólássát megadgyák néki.

Szabatkán kapitány Szabó János.

Martonyosson Prodán, Miletin helet kapitány.

Kanisán Franczuz János rác ember.

Hat vagy hét esztendeje, hogy Szántó Mihályt⁵⁰⁸ reábeszélette⁵⁰⁹ és vette reá a n[emes] város korcsmáján borital közben.

Az zászlójokon Dromo ördög van felírva, körül aranyos fényes, de ha eloszlanak, csak semmivé tűnik. [5]

7^{o510} Daniel Rosa.⁵¹¹

XIV.

Szeged, 1728. július 10. előtt

SZÁNTHÓ MIHÁLY TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 9.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, LIT. CIV. 1728. NO. 382. 4. SZ. FOL. 15R.–16V.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 395–398. Nr. CCVII/9.; OLTVAI 1976. 63–69.

Inter[rogator]

Respons[or]

Michaelis Szánthó annor[um] cir[citer] 60. 14. Iulii captus [est].⁵¹²

⁵⁰⁴ Utána áthúзва: *de csak jelét, vitték el.*

⁵⁰⁵ Utána áthúзва: *ismét megitták.*

⁵⁰⁶ Utána áthúзва: *vólt.*

⁵⁰⁷ Utána áthúзва: *eső.*

⁵⁰⁸ Utána áthúзва: *reá.*

⁵⁰⁹ Eredetiben aláhúзва: *Hat vagy hét esztendeje, hogy Szántó Mihályt reábeszélette.*

⁵¹⁰ A lap jobb felső részén: 7.

⁵¹¹ A lap jobb alsó sarkában: *Daniel Rosa.*

⁵¹² Más színű tintával: *14. Iulii captus [est].*

In benigno examine⁵¹³

Vagyon-e szövetséged az ördögökkel?	Vagyon. Az I[ste]nt és <minden> a szenteket megtagadták ⁵¹⁴ véle az sz[ent] keresztésgrül lemondott. ⁵¹⁵ Egy bak kecske jelen volt. Parancsolta <parancsolták> néki, hogy környültáncollya ötet.
Mi formában, és mi módon?	És az alfelét is parancsolta csókolni, hogy azzall bizonyítani fogja, hogy az ő hiv szolgálja. És mondotta a fatens: „Te vagy az én ur[am].” És valamit parancsolni fog, végh[ez] viszi, és soha el nem hadgya. <„Te vagy az én uram, és valamit fogsz parancsolni azt végben viszem és soha el nem hadlak.”>
Mikor tetted azon szövetséget? Meddig?	14 esztendeje. Holtáig fogadta, mikor megesküdtött, elei[be] adták, hogy halála óráján helette mást hadgyon, ha valami csimotája <maradékja> vagyon, másra nem hadhattya, de ha vagyon, arra kell hadni. A jobb kezét nyújtja, és megfogja, úgy hadhattya reája. Amint a fatens szándékozott a feleségére hadni, ha előbb meghalálozott volna.
Írás szerént-é, vagy csak szóval vagyon azon szövetséged?	Keze ⁵¹⁶ írását adta magárúl az ördög[ne]k, ⁵¹⁷ veres tintával írt egy árkus papyroson a szélire elől, és felső részén. És mondotta: „Legyen ⁵¹⁸ az ördög hírével!” Keveset írt volt. Magának írást nem adtak, De akkor mondták, hogy fognak adni néki.

⁵¹³ A vallomás formálisan önkéntes vallomás, de a város később elismeri, hogy tortúravallomásról lehet szó.

⁵¹⁴ Felette törölve: *el*.

⁵¹⁵ Utána áthúzva: *revocálta*.

⁵¹⁶ Utána áthúzva: *szóval, de*.

⁵¹⁷ Utána áthúzva: *Rósa megfogván[?] az kezét*.

⁵¹⁸ Előtte áthúzva: *úgy*.

- Micsoda helyen? Rósa házában bent volt, de azután kimentek <udvarra> innya, s ennyi, s-táncolni. Azután kecskéből asszony változott, azután véle közösködött és hideg teste volt néki, el ment az mag is tőle.
- Minémű szándékkal, és alkalmatossággal? Mind[en]féle hitegetéssel ámétotta Rósa, hogy minden jóban fog lenni, s-élni. Azután⁵¹⁹ tapasztalta, hogy semmi sincs, csak ámítás az ördögök annyira megverték az két karját s-lábacsonjtait öszvetörték és fél esztendeig beteg is volt az lábára.⁵²⁰ De bár az I[ste]n soha se adta volna, hogy Rósát megismerhette volna, mert most ebben nem esett volna <s nem is lett volna boszorkány a fatens>. [1]
- Ki volt jelen ezen szövetségben? Rósa, Katona Eörse, Szandáné, Horváthné, Köröle, Csiszárné, Kökényné, Katona Ferencz,⁵²¹ az udvaron volt mintegy 3000 körül belől levő helységekrül. Szabó Tamás felesége volt özvedgy, most Tápen [lakik], és Boldisár Mihálné, megholt.
- Hol lett azon szövetség, és minémű jeled vagon onnénd? Itt Szegeden Rósánál volt, pecsétet nem ütöttek reája, mivel keze írását, s-albát <levelet> adott magárul. Repertum est stigma in loco pudendo ex parte dextra inferius.⁵²²
- Mi vitt, és ösztönzött arra téged? Rósának kis bírása lévén 3 esztendeig, kénszerítette őtet, de megfenyegette, meg ne vallja, mert mindgyárt agyon vereti őtet. Azután már harmadik esztendéje⁵²³ ki akart térni belőle úgy elverték éccaka, két boszorkány asszony.⁵²⁴ Keze,

⁵¹⁹ Utána áthúzza: *hogya*.

⁵²⁰ Utána aláhúzza: *annyira megverték az két karját s lábacsontjait öszvetörték, és fél esztendeig beteg is volt az lábára*.

⁵²¹ Előtte áthúzza: *sokat*.

⁵²² Más színű tintával: *Repertum est stigma in loco pudendo ex parte dextra inferius*. Fordítása: *A stigmát szemérmes helyen, a jobb oldalon, belül találták meg*.

⁵²³ Utána áthúzza: *múltán*.

⁵²⁴ Utána áthúzza: *hogya*.

- s-lába szára csontját öszve is törték <és fél esztendeig beteg volt az fatens beléje>. Azután Horváthné 3 forintért gyógyétotta meg.
- Üzted-e az babonáságot, s-ördöngösséget? Magánossan nem üzte, hanem a többivel edgyüt szőlők[ben] s-búzákban lepedővel szedték az harmatot. És kifacsarták, korsók[ba] tették, és az tiszteknek adták. Hová tették azok, nem tudja. Sz[ent]t György nap előtt 1 héttel.
- Minémű formában, és miképpen üzted az babonáságot?⁵²⁵ Ismét Sz[ent]t György napkor Kecskeméti hegyen egy szőlőtökét megfűrták, és csapot tettek beléje, és minnyáján 3000, eleget ihattak belőle, azután az héját, reá tették, s-elmentek.
- N[ota] b[ene] Rósa Dániel hozzá⁵²⁶ ment vólt és egy tök[ben]⁵²⁷ ördöngös practica[val] eső kötését elvitte, és a Tiszába vetette. És mondotta Rósa:⁵²⁸ „Ha oda nem veted, roszul fogsz jární!” Éccaka 10 óra tájb[an]⁵²⁹ bele is vetette. [2]
- Valamit tettél-e, vagy ástál-e el, ami azon babonáságot illeti? Nihil.
- Hányszor, és minémű helyen, mikor és minémű üdőben? Nihil.
- Kinek vétettél babonás, ördöngős mesterségeddel, minémű nehezen, és segítetted-e azon személyt, akit megrontottál? 1° Az maga feleségé[ne]k csipeje forgó csontját kivette vólt, 4 esztendeje már. Fél esztendeig úgy vólt, azután Horváthné gyógyétotta meg. Pédájul cselekedte. 2do. Vér Istvány karja csontját kivette vólt, fél esztendeig sínlett vólt, azt is Horváthné

⁵²⁵ Alatta törölve: *V.*⁵²⁶ Utána törölve: *hozzá.*⁵²⁷ Alatta áthúzva: *[...] zászlóban.*⁵²⁸ Utána áthúzva: *ha, od.*⁵²⁹ Utána törölve: *éccaka.*

Kitűl tanultad azon babonaságot,
és miképpen arra jutottál?

Másokat tanítottál-e, ki, és miképpen?

Miképpen jövendőltél cristálbúl, üvegbúl,
tükörbúl emberek[ne]k kár nélkül?
Babonás áldásokkal éltél-e?
Tudtál-e bak, köpönyeg, vagy hajón által
vinni s-hozni embereket?

<Vallja a fatens hogy> Csikósné, leányostúl, Szathmáriné, Horváth Agnes. Boszorkányok
azonban,⁵³⁰ akik itt fogságb[an] vannak, a többire nem igen vólt gondya.
Arságon, lapáton, szokot jární, a söprőt megkente zsírral, és férfivá vált, de ördög vólt,
az⁵³⁴ söprő <és az felesége mellé tette olyankor szintén úgy közösködött az ördög a
feleségével és amidőn elindultak azt mondotta: „Hop hírével!”>. Szintén úgy elvé-
gezte azonban testi dolgot, mintha ő lett volna ottan.⁵³⁵ Ő maga.

gyógyétotta meg. Éccaka reája ment vólt,
álmot bocsátott, reá, és az kezével kivette
az csontját. Neheztelt reá, hogy mi-
kor az fatens[ne]k csónakja vólt, 3 esz-
tend[eig] birta Vér Istvány, mikor néki is
a fatens[nek] oda nem adta.

3° Horváth Éva 2 heti gyermeke jobb lá-
bacskáját combja csontját kivette és az ne-
hezség reá esett, meg is holt beléje. Mos-
tanáb[an] esett, kapitány kezé[be] adta az
csontját. Ki akarta vólt hánni ötet, ki nem
akart menni, azért cselekedte.

4° Vér Bandi⁵³⁰ gyermeke lábát kitekerte,
harmadával[?] görbe, sánta vólt, kirántot-
ta az lábát. Esztendeig sinlődött s-meg-
holt. Neheztelt⁵³¹ az apjára.

5°. Fölföldi Peti leánykája lába csontját,
lába szárát, mihelest lett <é világra>, ke-
resztelés előtt ki vette,⁵³² és kapitány[na]k
adta. [3] Neheztelt vólt reája, mert öszve
szidta vólt egyszer. 3^d évvel[?] vólt ez, meg
is holt beléje <a kised>.

⁵³⁰ Utána áthúzza: lábát h.

⁵³¹ Utána áthúzza: reája.

⁵³² Utána törölve: és még nem vólt keresztelve.

⁵³³ Utána törölve: kivel.

⁵³⁴ Utána törölve: az.

⁵³⁵ Eredetiben áthúzza: ő lett volna ottan.

Az ördög azt is parancsolta, hogy mikor templomb[an] is vannak, visszamondják⁵³⁶ az imádságot, és ezen három szót is hogy úgymond: „Akinek nevéb[en] béállottunk s-bé esküdtünk, segélyen meg bennünket!” Aztat nagyobbacsán kellett mondan, mindenkor el is mondotta az fatens. Az ördög jelen volt mindenkor.

A vízben azért ment le füröszteskor, hogy azt mondotta, valamely ördög nevéb[en]: „Bé⁵³⁷ mentem, s-bé esküdtem, úgy mond, azon ördög segítsen, hogy lemehe- sek az fenekére”. Egy idő[ben] héjb[an] 300⁵³⁸ is el fértek,⁵³⁹ és mikor indultak, azt mondották: „Hop hírive!”

<13 Rósa Daniel parancsolattýabul azon ördögös practica eskötését egy tönben lévót el- vitte, és éccaka tíz óra tájban Tiszában vetette a fatens.>

Szánthó.⁵⁴⁰ [4]

XV.

Szeged, 1728. július 10. előtt

RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSÁNAK JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 15.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 17r.–18r.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 411–413. Nr. CCVII/15.; OLTVAI 1976. 115–121.

Interrogat[or]⁵⁴¹

Responsor

<Qui debita tortura et quidem> Susanna Széll, Danielis Rósa uxor, annor[um] cir[citer] 50 <incohato primo actu tortura fatetur>.

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?
Miképpen és miformában?

Vagyon szövetsége.⁵⁴²
Ember képében, elsőb[en] megesküdtött,⁵⁴³ megtagadta az Istent, és szenteket, azután négyszer megkerülte az bakot, mind[en] kerülőb[en] megcsó[kolta] az bak[na]k or-

⁵³⁶ Javítva erről: visszamondották.

⁵³⁷ Utána áthúzza: *men*.

⁵³⁸ Utána törölve: *százan*.

⁵³⁹ Eredetiben áthúzza: *Egy idő[ben] héjb[an] 300 százan és el fértek*.

⁵⁴⁰ A lap jobb alsó sarkában, más kézírással: *Szánthó*.

⁵⁴¹ A kérdések és a válaszok más színű tintával lettek rögzítve.

⁵⁴² Utána áthúzza: *Az ördög kihívta és mondotta, hogy: „Egy [...] jó helyre viszlek”*.

⁵⁴³ Utána áthúzza: *azon*.

	cáját és mind[en] tagját és az szemérem testét úgy hátúlyát.
Mikor lett az szövetség?	Azután bagzott véle <szernelmeskedett>. Az ura is látta, de nem bánta, mert nem is bánhatta, mivel ő is mással közösködött.
Meddig?	Négy esztendeje. És egy esztendeig úgy volt közöttük <hit nélkül járt velük>. Azután beesküdvén, mindgyárt pohárnok[na]k tötték. Holtáig.
Írás szerint-e, vagy csak szókkal lett?	Szóval esküdtött bé, nem adott cédulát <írás> néki magáru.
Minémű helyen?	Szent Gellér hegyén esküdtött be. ⁵⁴⁴ Szántó Mihály közel járt az urához, jó embere volt neki, az ura is legfővebb kapitány.
Volt-e valaki jelen?	Ott volt Kőkényné, Kerela, Kocsis János <Kocsis István> és többen is voltak.
Hol lett az szövetség, és minémű jeled vagyon?	Sz[ent] Gellér hegyén, mintha marha szarva lett volna az pecsét, az újjával az szemérem testére belől az szélén ütötte, ahol nem volt szőre. Az ördöggel bagzott és hideg teste volt.
Mi vitt arra téged?	Kőkényné vette reá, és mondotta: hogy hiszen az ura is köztük vagyon. Azután az, hogy látván az ura ⁵⁴⁵ Rósa hajlandóságát, ⁵⁴⁶ javaslotta néki, csak légyen ⁵⁴⁷ s adja magát közikb[e]. ⁵⁴⁸ [I]
Űzted-e a babonaságot, ördögséget?	Űzte mikor lehetett, mindenkor az csontokat is felszedték és az tejét megették. Az cinterembül és az holtak csontjait felszedték és <zsírt> írót csináltak belőle. Sokszor az esőt feleresztették az égben és elhullasztották <elszakasztották és elszellettették>.
Mi formában és mi módon?	Az halakat az törökök[ne]k adták el. ⁵⁴⁹

⁵⁴⁴ Utána áthúzva: *Kecskemét [...]*.

⁵⁴⁵ Utána törölve: *hogy*.

⁵⁴⁶ Utána áthúzva: *ugyan az*.

⁵⁴⁷ Utána áthúzva: *azt*.

⁵⁴⁸ Utána oldal tetejéről törölve a címsorból: *Inter[rogator] Res[ponsor]-*.

⁵⁴⁹ Alatta áthúzva: *Az Szegedi határban ásták el*.

Minémű szókkal, és cselekedetekkel?
 Hányszor?
 Minémű helyen?
 Mikor, és minémű ödőben?
 Ki ellen?
 Kinek vétettél ördögös mesterségeddel
 és minemű nehezen?

Az maga árva leányá[na]k is az fejét ennek előtte két esztendővel megrázta, azon tanult mesterséget.

2°. Kőkénynével⁵⁵⁰ az fatens Farkas Mátyás[na]k az fiát, hogy el nem vette Kőkényné leányát, az erejét elvették és öszvecsigázták. És meggyógyíthatják, ha csak az kezét reá teszik is és ördög hírével. 2 esztendeje, hogy azt cselekedték.

3. Kerelával⁵⁵¹ Csamangó János fiát is. Kerela mondotta, hogy dugják ki a szemét, de a fatens [2] nem⁵⁵² engedte, hanem az erejét vették el, valamíg 14 f[orinto]t nem ad, addíg ne gyógyítsák meg.

4. Dohár Katát is az szemét kidugták Kőkénynével.

5. Tombácznét mikor Kőkényné megrottotta, ott volt a fatens, most is úgy va-gyon.⁵⁵³

6. Maga Hódi Ferencz⁵⁵⁴ fia leányá[na]k az erejét vette el, már 4 esztendeje, meggyógyította.

Akinek ártottál, segítheted-e azt?

Kitől tanultad azon ördögös mesterséget,
 babonaságot és miképpen jutottál arra?
 És másokat tanítottál-e arra?
 Kit és miképpen?

Kőkénynétül tanulta, és az ura mivel kapitány volt, azt is parancsolta, hogy tanítsák őtet, és neki is, hogy tanullyon. És

⁵⁵⁰ Eredetiben aláhúzva: 2° *Kök.*

⁵⁵¹ Eredetiben aláhúzva: 3. *Kerela.*

⁵⁵² Előtte törölve: *fatens.*

⁵⁵³ Eredetiben aláhúzva: *leánya.*

⁵⁵⁴ Alatta aláhúzva: *menye [...] fiát.*

annak előtte két esztendeig tanult, míglen béesküdütt.⁵⁵⁵ Nem tanított senkit se.⁵⁵⁶

Jövendölt-e tükörbül, kristálbül, üvegbül,
magad hasznáért kár nélkül
az emberek[ne]k?
Vagy babonás áldásokkal éltél-e?

Nihil.
Nyilamlásrúl szokott olvasni <ördög hü-
tével>, hogy ha nem használ az is olyan
ördög légyen.

Tudtál-e bakon, köpönyegen vagy hajón
átal vinni az embereket?

Tudott, többivel együtt mentek jöttek. [3]

Rósa Dániel, Szántó Mihály, Borbola, Dugonyáné, Balás szolgálja Albert. Rósa
Guczit Vajda Miskát sohasem látta.⁵⁵⁷ Horváth Ágnes⁵⁵⁸ is az,⁵⁵⁹ Malmos Kata,
Rohonkáné, Kökényné, öreg Csikósné Pórének az anyja. Kökényné, Szandáné.
Rác Kata urastúl fő ördög. Katona Mihály az ördögöknek az füvet hordotta, és
tudja az ördögösséget is. Bogadussáné.⁵⁶⁰

Az szentséget urastúl kiköpték⁵⁶¹ az egyházban, mikor odaadták az atyák az szentséget,
hasonlóképpen kiköpték.

Az imádságot visszamondotta, amint az ördög parancsolta néki mondani.
Négy <három> esztendő alatt számtalanszor bagzott <közösködött> az ördögökkel, de
még bé nem esküdütt <első esztendőben>, nem volt részes.

Vallja, hogy bár most is Kis Péternél volna. Nem jutott volna arra, de az ura kénsze-
rétette arra.

Más jutalmat nem ígértek az ördögök, hanem hogy egyék igyék eleget mivel⁵⁶² sovány
és meg fog hízni.

Az ura fenyegette, és az ördög is sugallotta, hogy ne valljon, és amit mondott az bakó-
nak, revocállya, az ördög sugallotta.

Mivelhogy pohárnoknak tették, nem igen volt gondgya másra.
Egy óra alatt Sz[ent] Gellér hegyére mehettek.
Az lova pedig Rósa Balázs, Ferencz nevű szolgálja volt.
Kökénynét az fatens és az ura csigázta, azért hogy reája vallott, és hogy többet ne vall-
hasson reájok, megakarták fojtani <első éccaka>. [4]

Rósáné.⁵⁶³

⁵⁵⁵ Eredetiben aláhúzva: *És annak előtte két esztendeig tanult, míglen béesküdütt.*

⁵⁵⁶ Javítva erről: *is.*

⁵⁵⁷ Eredetiben aláhúzva: *Balás szolgálja Albert, Rósa Guzit. Vajda Miskát sohasem látta.*

⁵⁵⁸ Utána törölve: *t.*

⁵⁵⁹ Utána áthúzva: *Szántó András[?].*

⁵⁶⁰ Más színű tintával: *Bogadussáné.*

⁵⁶¹ Utána áthúzva: *a templomb[an] a tömlöcben.*

⁵⁶² Utána áthúzva: *most is.*

⁵⁶³ A lap jobb alsó sarkában, más kézírással: *Rósáné.*

XVI.

Szeged, 1728. július 10. előtt

DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT TORTÚRA ALATT FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 18v.–19r.

Interrogat[or]⁵⁶⁴

Responsor

Margaretha Barak, Michaelis Dugonyi r[e]ll[ic]ta vidua⁵⁶⁵ annor[um] 55. nata hic Szegedini.

Vagyon-e szövetséged az ördögökkel?

Vagyon⁵⁶⁶ szövetsége, megtagadta az Istent, és mind[en] szenteket a szent keresztiségrül le mondott.⁵⁶⁷ Pluto ördög jelen volt, bak képében.

Mi formában, és mi módon?

És az egész testét, szeméremtestét is, alfelén megcsókolta, háromszor körül táncolta, azután szép legény képé[be] elváltozott. Azután közösködött véle, mint az karó olyan teste, és hideg volt. Nem volt magva néki, de az fatenstül elment az mag. Lábnál fogva felveszik az asszonyt, és úgy bagzik velük, nagyobb idessége vagyon, mint az világi embernél.

Mikor tetted azon szövetséget?

18 esztendeje szövetkezett, és esküdött be az ördögök hűségére, vallja.

Meddig?

18 esztendeig esküdött bé⁵⁶⁸ most az új borra.⁵⁶⁹ I[ste]n tudgya, ha lehetett volna, ki is tért volna.

⁵⁶⁴ A kérdések és a válaszok más kéz által, különböző színű tintával lettek rögzítve.

⁵⁶⁵ Utána áthúzza: *uxor*.

⁵⁶⁶ Mellette törölve: *Szabó János*.

⁵⁶⁷ Utána áthúzza: *Kan dísznó képé[ben] volt, zaszlótartó, borjú képéb[en] hadnagy barjának[?] híják.*

⁵⁶⁸ Utána törölve: *és*.

⁵⁶⁹ Utána áthúzza: *Kitért volna*.

Írás szerént-e, vagy szóval vagyon
azon szövetséged?

Micsoda helyen?
Minémű szándékkal, és alkalmatossággal?

Ki vólt jelen azon szövetségben?

Hol lett az szövetség, és minémű jeled
vagyon onnénd?

Mi vitt, és ösztönzött arra téged?

Úzted az babonáságot, s-ördögösséget?

Minémű formában, és miképpen úzted
babonáságot, s-ördögösséget?

Valamit tettél-e, vagy ástál-é el, ami azon
babonáságot illeti?

Hányszor?

És minémű helyen?

Mikor, és minémű üdőben?

Szóval esküdtette meg Barjactár öcse
Popadics zászlótartó. Írást magáról nem
adott.

Beghe, mellett Tömösvár felé.

Bulya török asszony⁵⁷⁰ társasága csábé-
totta el őtet mindenképpen hitette őtet,
hogy jobb élet lenne az mind az világi.⁵⁷¹
Jovoné, Bozítov Jovo,⁵⁷² Sztojan Barjac-
tárov bras öcse Lajkóné. [1]

Beghe mellett. Az alfelén vagyon a pe-
csét.

A ördög éjjel járt hozzá, aki bagzott véle,
othon is. Jobban is szerette, mint az vilá-
gi embert. Az ura mellette feküdt, mégis
végb[en] vitte, de ura nem ismerte meg, de
nem tartott az ördög magot nála. Mikor
felkelt, úgy vitte végben, az ura mellé oly-
lyankor söprőt tett, az ördög megcsinálta,
hogy asszonnyá vált a söprű.

Úzte több féleképpen. Az első gyermek
szarát az igen részeges embernek kell
adni, elhadja a bort. Kocsis Ilusnak adta,
hogy az ura ne igyék többet.⁵⁷³

Hogy sűrű gyermeke ne légyen⁵⁷⁴ három-
szor parancsolta által hágni, az teknyőt,
mikor első[ben] főröszötték gyermeket.
[2]

⁵⁷⁰ Utána törölve: *hoz.*

⁵⁷¹ Utána áthúzza: *az álmában sokszor vétkezett az gonosszal.*

⁵⁷² Utána áthúzza: *Lippai[?].*

⁵⁷³ Az eredetiben a bekezdés áthúzza szerepel.

⁵⁷⁴ Utána áthúzza: olvashatatlan.

Kinek vétettél babonasággoddal,
és minémű nehezen, és segétheted-e azon
személyt, akit megrontottál?

Kitül tanultad azon babonaságot,
és miképpen arra jöttél?

Másokat tanítottál-e, kit, és miképpen?

Kit, és miképpen?

Miképpen jövendőtél cristalbúl, üveg**b**ül
tükörbül, az emberek[ne]k kár nélkül?⁵⁷⁶
Babonás áldásokkal éltél-e?

Tudtál-e bak, köpönyeg, vagy hajón, által hozni, s-vinnyi, embereket?

Mihály mester leányát Lajkóné rontotta meg.

Porgancs felesége, Kurucz Pallér felesége, Czinczárné kapitány Tisza mellet Rósztó szom-
szédságáb[an].⁵⁷⁷ Annak előtte Szabo Buzadhta[?], felesége volt, öreg Veszeleny
fia⁵⁷⁸ vette el. Farkas borát csináló. Földház[an] posta mester kertje mellett
vén asszony. Standaufer praefatens udvaráb[an] Halasi út előtt Czimermanné.
Adokné, Adecskiné korcsmárossa, Szabó János. Reszkén egy asszony, s-egy fér-
fiú. Bogadussané.⁵⁷⁹

Nem gyónta meg az boszorkányságát.

[4] Dugonyiné.⁵⁸⁰

Profusznét sokat kente fente az belső ré-
szein, keze miatt romlott meg.

Buja asszonytúl, sarampó mellett, lakik.
Tanulta, oktatta ötét, és úgy jutott arra.
Kocsis Ilust, egyszer vagy 2szer kurvaság-
ra. Böregeret, hogy fogja meg és azt tör-
je meg, és az ételb[e] adja az urá[nak],⁵⁷⁵
hogy ne lássa mitt csinály. Vendégelte érte
ötét.

Czigány Guccinét is tanította, oda is volt
vélük, 2 esztendeje. **[3]**

⁵⁷⁵ Utána áthúzva: *át*.

⁵⁷⁶ Utána törölve: *6*.

⁵⁷⁷ Utána áthúzva: *Bagdi felesége*.

⁵⁷⁸ Utána áthúzva: *felesége*.

⁵⁷⁹ Javítva erről: *Bogadussánét*.

⁵⁸⁰ A lap jobb alsó sarkában más kézírással: *Dugonyiné*.

XVII.

Szeged, 1728. július 10. előtt

BORBOLA FERENC TORTÚRA ALATT FELVETT PONTONKÉNTI
VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 17.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 17r.–18v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 417–419. Nr. CCVII/17.; OLTVAI 1976. 145–151.

Inter[rogator]⁵⁸¹

Respon[sor]

Franc[iscus] Borbola, annor[um] cir[citer] 56, natus in Kecskemét <fatetur>.

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon cimborája. Elsőben beesküdött Rósa Dániel előtt, hogy együtt fognak járni, el nem hadgyák egymást. Az I[sten]t és mind[en] szenteket megtagadta, fekete bak volt ottan.

Miképpen, és mi módon?

3szor megkerülte és megcsókolta az alfelet, és azon szókat mondotta az baknak: „Te vagy az én ur[am]!” Az imádságot visszamondani parancsolta, és meg is fogadta <cselekedte>. Az gonosszal szintén úgy közösködött, mint az feleségével. Az teste <tagja> ördög[nek]⁵⁸² hideg.⁵⁸³

Mikor lett azon szövetség?

Hetedik esztendeje. Azután kiállott volna belőle <örömet>, ha megengedte <engedték> volna az ördög <ördögök>.

Meddig?

Tizennégy esztendeig.

Írás szerint-e vagy csak szóval?

Írással⁵⁸⁴ s-szóval is, amelly cédulát⁵⁸⁵ adtak⁵⁸⁶ <csak szóval írást nem adott magárúl és a fatensnek sem adtak>.

Minemű helyen?

Sz[ent] Gellér hegyén, de előbb[en] Rósa úr házatúl ment el, ottan kente meg.

⁵⁸¹ A kérdések és a válaszok más kéz által, különböző színű tintával lettek rögzítve.⁵⁸² Utána áthúzva: *kinek*.⁵⁸³ Utána áthúzva: *kinek meleg*.⁵⁸⁴ Eredetiben aláhúzva: *Írással*.⁵⁸⁵ Eredetiben aláhúzva: *amely cédulát*.⁵⁸⁶ Utána áthúzva: *az a kapitány Rósánál vagyon*.

Volt-e jelen valaki?

Kapitány Fere[nc][?], Kökényné, Rósáné,⁵⁸⁷ Katona Ferencz, Körela. [1]

Hol szövetkeztél, vagy minemű jeled vagyon?

<Rósa> Dánielnél, azután Sz[ent] Gellér hegyén⁵⁸⁸ beesküdt. Vallja, hogy az I[s-te]n ne adta volna, hogy szomszédság[ban] lakott volna! Boritalban ment el. Az <ördög> pecsétet a combjára ütötte, mind[en] hónapban mint az sömör kiújul. <De úgy mond Isten ne adta volna, hogy az fatens Rósa Daniel szomszédságában lett volna, vagy⁵⁸⁹ ismeretséget tett volna!>

Mi vitt arra téged?

Elámították az embert, hogy ilyen jó, amolyan szép dolog. Rósával való rossz társaság, borital s étel vitte arra a fatenst. Űzte a többivel együtt. Száraz marha fejét az elmúlt Sz[ent] György haváb[an] ásták el Katona Ferencz szántóföldébe.

Űzted-e azon babonáságot?

1° Egy ló fejét dorosmai földek végéb[en] [ásták el], akkor ezt is, hogy szárazság legyen. Bika fejét⁵⁹⁰ fővénynél ásták el Sz[ent] Iván haváb[an],⁵⁹¹ hogy szárazság legyen.

Mi formában és mi módon?

Kapitány jelen volt és a többiek. Halakat szélért adták el. Szeged [és] Bács vármege földzsírát eladták.

Minemű szókkal és cselekedetekkel?

10 akó pénzért török ördögöknek adták⁵⁹² el, néki 6 f[orin]tja jutott. Később[en][?] szedik két Sz[ent] György nap között a harmatot a gabonáruul, azt zsírnak csinálják. Ki főz véle, ki véle kenekedik. De mivel az ő felesége nem olyan életű, ő csak

Hányszor?

⁵⁸⁷ Utána áthúzza: *Malomos Kata*.

⁵⁸⁸ Alatta törölve: *Sz[ent] Gellér hegyén*.

⁵⁸⁹ Utána törölve: *volt*.

⁵⁹⁰ Utána áthúzza: *fővéninél*.

⁵⁹¹ Eredetiben aláhúzza: *Bika fejét fővénynél ásták el Sz[ent] Iván haváb[an]*.

⁵⁹² Utána törölve: *adták*.

Minémű helyen?
Mikor, és minemű időben?
Ki ellen?
Kinek vétettél ördögös mesterséggel,
és minemű nehezen?

Akinek vétettél, segítheted-e azt?

Kitül tanultad azon ördögösséget,
és miképpen jutottál arra? És kit
tanítottál arra, és miképpen?

Jövendöltél-e az emberek[ne]k üvegből,
cristálból, tükörből, magad hasznáért
kár nélkül? [3]

Babonás áldásokkal éltél-e?

belé töött egy egy csöppött az dagasztó
vízben. Hajnalban szokták szedni.⁵⁹³

[2]

Kolompár Gyurka cigány gyermeket két
esztendeje, bokáb[an] [rontotta meg]. Egy
csontját vette vólt ki, egy kis zsírral. Ro-
honkáné parancsolta, de meggyógyította.
P[ro]bálásért.

2°. Masir Millett[?] egy rác gyermeket 7
esztendeje a térde kalácsát megzúzta. Ro-
honkáné által meggyógyította. P[ro]bála-
sért.

3°. Öreg Masir gyermeket 4 esztende-
je. Könyök búbját törte öszve. Kerela ál-
tal gyógyította meg. Lovat cserélt vele, de
megcsalta, azért cselekedte.⁵⁹⁴

4°. 3 esztendeje az maga marháját sán-
tította meg, úgy p[ro]bálta. Megdöglött
<beléje>.

Dánieltől tanulta, mert ő régi, még juhász
koráb[an] ifjú legény volt. Mivel kapitány
volt, ő hordozta a fatenst, úgy tanult. 4dik
esztendőre adták az hadnagyságot reája.

Mikor kilest vetett, azt mondotta el: „El
veted[?] az kölest, legyen legyen nagy-
gyá!”⁵⁹⁵

⁵⁹³ Más színű tintával: *De mivel az ő felesége nem olyan életű, ő csak belé töött egy egy csöppött az dagasztó vízben. Hajnalban szokták szedni.*

⁵⁹⁴ Utána áthúzva: *Edgyik ördög, boszorkány[nak] megengedik az másik lerontani.*

⁵⁹⁵ Eredetiben áthúzva a bekezdés.

Tudtál-e bakon, köpönyegen
vagy hajón átal vinni az embereket? Mivel tiszt volt őtet is más hordozta. Egy
dióhéjb[a] 60 befér.⁵⁹⁶

Rósa Dánielnél szokott állani az kantár. Gyékényből is mindjárt lehet csinálni kantárt.
A zsír is ott állott hordó alatt, ha azzal megkente macskának[?] akármit <a macskát
akár kutyát akár mást>, mindjárt lóvá lett. Azt lózsírbul, kutya csontból zsírbul
csinálták. <Sőt az.> Elevenből is kivészik.

3szor szoktak Sz[ent] Gellér hegyére menni 1 esztendőben Sz[ent] Lucza, Karácsony,
Sz[ent] György napján. Akkor igen nagy vendégségekb[e] szoktak esni.

Masa Guzzi számtalanszor volt rajta, ahová szoktak menni, de olyankor semmit sem
tud benne <akit el visziünk>.

Ő meg egy szürke kövér jó agáron szokott jární legtöbbet.

Az atyjának soha sem gyónta meg, hogy olyan életb[en] vagon.

Akik itt vannak, itten vannak megfogva, mindnyájan boszorkányok. Rácza Kata uras-
tul, Szántó Mihály, Csikós Pöre annyostúl, Katona Mihály régi, Katona Ferencz
zászlótartó. Az Felső Városiak, Palánkiak más seregb[e] járnak. Monos⁵⁹⁷ Istok
olyan, mint a többi. Öreg Körmöcziné <Felső Városon Bugadussiané is>. Öreg
Rósa Geczi is az volt, aki megholt, de az felesége nem az. Masirné.⁵⁹⁸

Az ördög nem engedte ma néki kimondani. Azt mondotta, hogy: „Ne mondgy, majd
eleresztenek!” Mostanában, hogy bejött k[egye]l[me]tek⁵⁹⁹ eltávoztak az ördögök.
S azt mondotta az ördög: „Én nem maradhatok, el kell mennem, körösztenyek
jöttek bé.” Szép ruháb[an] három ördög bé ment vólt hozzája. Kék⁶⁰⁰ ruháb[an]
voltak. Egy egy balta cifra volt náluk.

Vallja⁶⁰¹ a fatens, hogy három ördög⁶⁰² szép ruháb[an], egy egy czifra balta lévén kezek-
nél, bé ment hozzája és biztatták az fatenst, ne valljon, majd elfogják bocsátani.
Azonban bemenvén az inquisitorok, mondották⁶⁰³ az ördögök, hogy⁶⁰⁴ kereszté-
nyek jöttek bé, nekik el kell menni s-távozni. [4]

Borbola.⁶⁰⁵

⁵⁹⁶ Eredetiben áthúzva a bekezdés.

⁵⁹⁷ Előtte áthúzva: *Mortos[?]*.

⁵⁹⁸ Más színű tintával: *Öreg Rósa Geczi is az volt, aki megholt, de az felesége nem az. Masirné.*

⁵⁹⁹ Utána áthúzva: *b.*

⁶⁰⁰ Előtte áthúzva: *magyar barna.*

⁶⁰¹ Felette törölve: *14.*

⁶⁰² Utána áthúzva: *bémenvén.*

⁶⁰³ Utána áthúzva: *az inquisitoroknak.*

⁶⁰⁴ Utána áthúzva: *hanem.*

⁶⁰⁵ A lap jobb alsó sarkában, más kézírással: *Borbola.*

XVIII.

Szeged, 1728. június–július

TÓTH ÁDÁMNÉ KORCSEK ZSUZSANNA TORTÚRA ALATT FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: H: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. S. N.(?)

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 47. Fol. 43r.–43v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 398–399. Nr. CCVII/10.; OLTVAI 1976. 89–92.

Susanna⁶⁰⁶ Korcsek, Adami Tóth uxor, annorum circiter 60. In benigno examine fateatur, uti sequitur.

- 1° Vagyon szövetsége a pokolbeli gonosz lélekkel. Megtagadta volt az Is[tent] és minden szenteit. A körösztiségrül is lemondatták vele és egy <fekete szőrű> bakh[oz], melyet 3 ízben megkerült <táncolta> volt az Pluto hitire <és hűségére> megesküdtették, hogy ötet híven fogja szolgálni. <Bakbúl férfitól változván közösködött vele, és azon férfitólak jéghez hasonló hideg tagja volt aztat minnyájan uralták, vallja a fatens.>
- 2° Ezen szövetséget ennek előtte húsz esztendővel tette.
- 3^{io} Holtig esküdött közikben a gonoszoknak.
- 4° Írást magáru nem adott, hanem Rósa Dániel osztogatott volt írást. Parancsolta, hogy úgy őrizze, mint a szeme világát.
- 5° Nagy Kátán laktában adta magát közikben. Megcsalták ötet a boszorkányok, a fejét megmosták és azután mintegy megbolondult s-úgy adta magát közikben.
- 6° Számatalanon voltak jelen, kiknek nevökre, mivel régen volt, nem emlékszik.
- 7mo Nagy Kátán amint fellebb meg van írva volt cimborálása edgy házban. A pecsétet pedig bizonyos fekete eszközzel a lába közé a szeméremtestébe tették és számtalanszor vétkezett. Edgy esztendőben <circiter> háromszor vagy négyszer a gonosszal, hol állva s hol pedig fekve.
- 8vo Egy vén asszony boszorkány megmosván a fejét valami fűben, de itten olyan fű nem található és az vitte arra ötet s megint az sok hitegetés, hogy jó leszen dolgok közöttük.
- 9no A babonaságot sokféle módon üzte. Tyúktojást is tudott tojni. Szegény lévén, úgymond, abbul még pénz is kapott. Hátral megkente kövecskével és mindjárt tojha-

⁶⁰⁶ Az irat nem található meg a korábbi kiadásokban jelzett lelőhelyén, így a Reizner-féle kiadást vettük alapul, és azt egészítettük ki a másolat szövege alapján. Reizner jelöléseit saját szabályzatunk szerint módosítottuk.

- tott. A tehenek hasznát is el tudta venni és azoknak hasznával táplálgatta magát. Vallja, mert urastul szegény lévén és öreg, másképpen nem élhetett volna.
- 10mo Sohasem tanított azon bűvös bájosságra, sőt másokat is intett, mert félt, meg fogják tudni, hogy olyan személy ő is.
- 11mo Az ura mellé hol söpröt, hol pedig arságot vagy más valami olyast tett, midőn element éjjel közikben a boszorkányokhoz.
- 12° A kantárja pedig csak egy darab szíjacska volt és a lova hol szemét, hol pemét, hol macska, hol mit kaphatott, szintén olyan paripa vált belőle, mint az valóságos ló. És közöttük olyankor egy sincs rút vagy vén személy, hanem mind szépnek láccik.
- 13° Képmutatásból gyónt ugyan, de az áldozatot amióta olyan életben vagyon, soha sem nyelte el, hanem néha áldozathoz sem ment.⁶⁰⁷ Midőn pedig odament,⁶⁰⁸ az szájából kivén eltemette porba, hol senki észre nem vette és a por⁶⁰⁹ eltakarta.
- 14° Szent Lucza asszony⁶¹⁰ és karácsony⁶¹¹ napján legtöbb bájosságot szoktak végbe vinni. Sz[ent] György napján még többet. Akkoron a gabonán termékenységét a harmatot leszedik,⁶¹² által húzzák a ruhákat és azon harmatot belőle kifacsarván korsókba, termékenységét úgy szokták ők elvenni. Aztat pedig a főtisztek kezében adják.
- 15° Vallja a fatens valóságos boszorkánytársainak Rósa Dániel kapitányt feleségestül, Borbola Ferenczet, Rohonkánét, Kökénynét, Csiszárnet, Köre Ilonát, Tóth Eörsét, Kováts Pállt koldúsok bíróját, Dancsót feleségestül,⁶¹³ Dugonyinét, öreg Csikósnét, Czinczárnet főnek, megholt Horváthnét, Szánthó Mihályt, téglaházak körül két Toth asszonyt, Kása Mártonynét lenni.

⁶⁰⁷ Utána áthúzva: *fel sem vette*.

⁶⁰⁸ Utána törölve: *is*.

⁶⁰⁹ Javítva erről: *porba*.

⁶¹⁰ Utána áthúzva: *napján*.

⁶¹¹ Felülről betoldva és törölve: *Sz[ent] György*.

⁶¹² Törölve: *szedvén*.

⁶¹³ Utána törölve: *együtt*.

XIX.

Szeged, 1728. július 14. előtt

VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA TORTÚRA ALATT FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSÁNAK JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 11.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 5. sz. Fol. 3r.–5v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 399–402. Nr. CCVII/11.; OLTVAI 1976. 108–114.

Koncz Sára <*alias Rohonkáné vocata*>, Stephani Végh uxor, anno[rum] circ[iter] 29. In Tura nata, in Co[m]ita]tu Pesthiensi. [Ab] 10 anni hic residet <*adjacente oriunda adhibita eidem modica tortura p[rae]via confrontatione fatetur*>.⁶¹⁴

Inter[rogator]

Respon[sor]

Vagyon-e szövetséged és cimborád
vagy kötéсед az ördöggel?

Vagyon szövetsége, megtagadta⁶¹⁵ az Istent
és mind[en] szenteket, hogy az Krisztus
színét soha se lássa. Az bakhoz esküdött,
csókolta és megcsókolta mind[en] tagját,
és alfelét.⁶¹⁶

Mi formában, miképen?

És hogy az fog örökké az ő ura lenni, soha
el sem hadgya holta után is.

Mikor tötted azt az kötéset?
Meddig?

Három esztendeje.
Holtáig.⁶¹⁷ Meddig akarta volna.⁶¹⁸ Rósa
Dániel esküdtette meg. Adott magáru
írást. Rósa fogta az kezét.⁶¹⁹

Írás szerint-e, vagy csak szóval vagyon?

Nem adtak írást, öt esztendeig kellett vól-
na néki tanulni.⁶²⁰

⁶¹⁴ Fordítása: *A Pest vármegyei Turán született, tíz éve lakik itt az elrendelt kivallatási eljárást megelőzően, a szembesítés során vallja.*

⁶¹⁵ Utána áthúzva: *minden sz.*

⁶¹⁶ Eredetiben aláhúzva: *alfelét.*

⁶¹⁷ Előtte áthúzva: *Eleddig.*

⁶¹⁸ Eredetiben aláhúzva: *meddig akarta volna.*

⁶¹⁹ A bekezdés más színű tintával lett írva.

⁶²⁰ Eredetiben aláhúzva: *Nem adtak írást, öt esztendeig kellett volna neki tanulni.*

Minemű helyen?	Sz[ent] Gellér hegyén ⁶²¹ pokolbeli ⁶²² ördög esküdtette meg. ⁶²³
Micsoda szándékkal és alkalmatossággal?	Szegény volt, azért jutott arra s-megcsalta Horváthné <megholt>.
Volt-e jelen valaki?	Csikós Pöre annyostul, Kerela, Csiszárné, Horváthné, Rósa Dániel feleségestül <és még több számtalanyon>. Még ő <az felesége> tanította, miképpen esküdjön be. Az boszorkányok ott voltak, Rósa Dániel házánál lett, és esküdtött közikb[e].
Hol lett az szövetség és minemű jeled vagyon?	Sz[ent] Gellér hegyén, ⁶²⁴ az szemérem testének partján vagyon, nem igen nagy pecséttel, az kezével az pokolbeli ördög [nyomta rá]. Számtalanszor közösködött az ördöggel. Szintén olyan magva vagyon néki, mint az világi embernek, de még atúl teherben nem esett. [1] Hideg az teste, de mint az bádog vagy réz olyan. Az természet szintén úgy elmegy, az gonosztúl s mind az fatenstül.
Mi vitt téged arra? Útzed-e az babonáságot?	Hogy gyógyéthasson, ronthasson. Úzte a többivel edgyütt a babonáságot, mivel nem régi volt <magánosan nem úzte>, még csak most tanulgatott, de nem derekassan, hanem csak levestikony gyökerét, ⁶²⁵ fehér liliom gyökerét, földitök gyökért öszvetörte. És hájjal öszsvetöri és azzal kenik.
Mi formában és miképen? Minemű szókkal vagy cselekedetekkel? Hányszor? Minemű helyeken? [2] Minemű helyeken és időben? Ki ellen?	

⁶²¹ Eredetiben aláhúzva: Sz[ent] Gellér hegyén.

⁶²² Alatta áthúzva: Rósa Dániel.

⁶²³ Törölve, más színű tintával: Rósa házánál.

⁶²⁴ Eredetiben aláhúzva: Sz[ent] Gellért hegyén.

⁶²⁵ Javítva erről: gyökeréttel.

Kinek vétettél babonásággal és minemű nehezen?

Az kis gyermekét Istokot, az hasát gyömöskölte öszve, és⁶²⁶ meghalt.⁶²⁷ <ezt p[ro]bájából cselekedte.>

2°. Ilus leányát is. Az füvet szedett, citrom füvet. Azt megfőzte, és megfürösztötte és úgy rontotta meg,⁶²⁸ és megholt. <Isméth a fatens ugyan az leánykáját is citromfűben megfürösztötte, és úgy rontotta meg, megholt ezért beléje, ezt is p[ro]bából kedvéért vitte végben, mert az ördög parancsolta, hogy a fatens maga gyermekén tanüllyon rontani úgy léssen jó rontó és gyógyító belőle.>

Akit megrontottál ördögösséggel, segítetted-e azt?

3°. Katona György fiát is ő rontotta meg. Boszorkányok táláb[a] hágott[?] és az tálalt megköpdöste, és kifakadozott <a bokája> és úgy rontotta meg. Ismét meggyógyította.

Kitől tanultad az boszorkányságot és miképen jöttél arra, és másokat tanítottál-e reá.

4. Szántó⁶²⁹ Andor⁶³⁰ fiát rontotta meg, megmérték az hasát, és meggyógyította.⁶³¹

5°. Csányi Istványné fiá[na]k is az hasát rontotta meg és ismét meggyógyította. Testrakó füvet megfőzte és megfürösztötte.

6°. Dobó⁶³² Ferencz fia fejét is megnyomta és meggyógyította.

Kit és miképpen?

7°. Kőkényének adott volt két akó bort, az tanította a fatenst boszorkányságra gyógyítani és rontani, de csak néha néha mutogatta neki.

⁶²⁶ Utána áthúzza: *meg*.

⁶²⁷ Utána áthúzza: *gyógyította*.

⁶²⁸ Utána áthúzza: *és meg gyógyított[a]*.

⁶²⁹ Előtte áthúzza: *Szekér Istvány*.

⁶³⁰ Eredetiben aláhúzza: *Andor*.

⁶³¹ Javítva erről: *gyógyította meg*.

⁶³² Utána áthúzza: *Istvány*.

Miképen jövendőtél cristálbul üvegbül,
tükörbül az embereknek kár nélkül?

Vagy babonás áldásokkal éltél-e?

Tudtál-e bak vagy köpönyeg, vagy hajón által
hozni vagy vinni az embereket? [3]

Zomboriné kérte volt az fatenst, hogy fordítsa el a leányt gyermekre. De nem tudta el-
fordítani.

Az lova tiló levelén vagy pemetén is elment. <Az fatens lova tiló levele vagy szárnya volt,
amidőn gyűlésben elment.>

Bende Istokon az öreg Zírosné járt.

Masa Geczin és feleségén⁶³³ számtalanszor volt Rósa Dániel, 3 esztendőtil fogvást és
felesége is és az lovak[nak] ő adna csontot⁶³⁴ és egyet másit.

Borbola Ferencz Kántor Gyurán <Györgyöt nyergeltem meg> volt gyűlésben. Felesége
nem az.

Kökényné és Rósa Dániel házánál szoktak öszvegyülni és onnét mentek el.

Az szentséget az kebeléb[e] eresztette s onnéd csak el esett. Néha pedig a templom aj-
tajához a porb[a] temette el.

Azért tagadta vólt el Borbolát, hogy sok jót vett el tőle.

<Azokon kívül vallja a szintén olyan boszorkányoknak lenni mint magát Borbola
Ferenczet, akit a fatens szolgált is, és sok jót el vett tőle.> Masirné Dorosmán az
is ördög,⁶³⁵ Szandáné, Kerela fia, Horváthné fia-s leánya <annyoktól maradt
reájok>, Zírosné és az anyja, öreg felső, Felső Városon egy vastag koldús, Vajda
Mihály. Pálánk[ban] Nagy Iványiné <Nagy Ivánnét> bába asszony, Szánthó
Mihály, Bogadussáné, Rácz Kata, Rósa Geczi <aki megholt>. Dohar Kata nem⁶³⁶
az. Dugonyáné, <Tóth Eörsét, Kovács Pállt koldusok bíróját> Horváth Ágnes
mostanában kapott Masa Geczi feleségén járn compániáb[a]. Horváth Pált,
Katona Ferenczet.

Húsvétül fogva nem volt közöttük⁶³⁷ az ördögökkel. És meg is gyónt, el is nyelte.
Han[em] annak előtte⁶³⁸ az templom ajtajához az porb[a] tette a szentséget.

Palánkbeliek más seregben járnak, néha öszve is akadnak,⁶³⁹ de ki ki maga seregjében
jár.

Felső, Molnár Miskánét az derekát rontotta meg, hogy leánykoráb[an] hozzá nem ment.
Rohonkáné.⁶⁴⁰ [4]

⁶³³ Eredetiben aláhúzva: felesége.

⁶³⁴ Eredetiben aláhúzva: lovak[nak] ő adna csontot.

⁶³⁵ Utána áthúzva: felsővárosi sánta koldusok bírja.

⁶³⁶ Eredetiben aláhúzva: Dohar Kata nem az.

⁶³⁷ Eredetiben aláhúzva: Húsvétül nem volt közöttük.

⁶³⁸ Utána áthúzva: pedig.

⁶³⁹ Eredetiben aláhúzva: más seregbe járna néha öszve is akadnak.

⁶⁴⁰ A lap jobb alsó sarkában, más kézírással: Rohonkáné.

XX.

Szeged, 1728. június–július

CSIKÓS JÁNOSNÉ EMRE ERZSÉBET TORTÚRA ALATT FELVETT
PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 18.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 420. Nr. CCVII/18.; OLTVAI 1976. 15–153.

Erme Örzse, Csikós János özvegye,⁶⁴¹ annor[um] cir[citer] 50.

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon szövetsége, az I[sten]t megtagadta és szenteket.

Mi formáb[an]?

Jelen volt egy fekete bak, hátúl az szőrét megfogta, és háromszor körültáncolta és ábrázattyát és hátulját megcsókolta és hozzáesküdött, és testét s lelkét néki ajánlotta. Azután férfiúvá, ifjúvá vált. Azután félrevitte az ördög és bagzott véle. Hideg teste volt és n[a]g[yásá]golták őtet.

Hány esztendeje?

15 béesküdött.

Meddig?

Írás szerint-e, vagy csak szóval?⁶⁴²

Minemű helyen?

Rósa Dániel házánál.

Micsoda szándékkal, és alkalmat?

Volt-e jelen valaki?

Hol lett a szövetség és minemű jeled

vagyon? [1]

Az ura mellé söprűt tett, és megkente zsírral, asszonnyá vált, de ördög volt benne.⁶⁴³

[4]

⁶⁴¹ Alatta áthúzva: *felesége*.

⁶⁴² Felette áthúzva: *minemű helyen*.

⁶⁴³ Két üres lap után a lap tetejére írva a sor.

XXI.

Szeged, 1728. július

HORVÁTH MÁTYÁSNÉ BOGADUSSÁNÉ ILONA ÖRZSE TORTÚRA ALATT
FELVETT PONTONKÉNTI VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 5. sz. Fol. 6r.–7v.

Inter[rogator]

Resp[onsor]

Helena Matthiae Horváth r[e][i][c]ta vidua, annor[um] cir[citer] 66. nata in Transylvania.

Vagyon-e szövetséged az ördöggel?

Vagyon és az I[ste]nt megtagadta és a szenteket, sz[ent] keresztiségrül lemondott. Egy bak ördög közé nem, csak[?] hűségére megesküdött. Jelen volt 3szor körül táncolta, és annyiszor megsókolta és kérdezte az baktúl: „Te vagy e az én ur[am]?” Felelte néki az bak: „Én vagyok.”

Mi formáb[an] és miképpen?

Azután középszerű emberré vált, és mindigárt bévitte a pitvarb[a] és közösködöt véle. Olyan volt mint az réz hideg volt. Az magva mikor elment szintén, olyan kemény volt az teste.

Mikor tetted ezen szövetséget?
Meddig?

Tizen három esztendeje.⁶⁴⁴

Tizenhárom esztendeig esküdtöt bé, ki akart térni belőle, de Vastagh István nem engedte. Hogy tölcsön még esztendőt még szolgállyon.

Írás szerint-e, vagy csak szóval vagyon?

Szóval esküdtette bé. Vastagh István ígerte, hogy írást is fog adni új borra.⁶⁴⁵ Írást magárul nem adott.

Minemü helyen?
Micsoda szándékkal és alkalmatossággal?
Volte jelen valaki?

Vastagh István házánál Kapitánynál.

⁶⁴⁴ Utána áthúzza: *Szóvall esküdtette bé Vastagh István. Ígerte, hogy írást is fog adni új borra.*

⁶⁴⁵ Eredetiben aláhúzza: *Vastagh István, ígerte, hogy írást is fog adni új borra.*

Hol lett az szövetsége, és minemű jeled
vagyon?

Mi vitt arra téged?
 Űzted-e az babonaságot?
 Mi formáb[an], és miképpen?
 Minemű szókkal vagy cselekedetekkel?
 Hányszor?
 Minemű helyen, és időben?
 Kinek vétettél babonasággoddal, minemű
 nehezen, és segíthetted-e azon személyt,
 akit megrontottál?

Kitül tanultad az babonaságot,
és miképpen arra jutottál?

Másokatt tanitottalé és miképpen?

Vastagh Istvány házánál, az szemérem
testén vagyon az pecsét, hitelével nyom-
ta⁶⁴⁶ az ördög. [1]

1° Palánkb[an] egy rác gyermeket, Rác
Sivány fiát rontotta vólt meg. Az kezét ki-
ficamétotta vólt, de ismét meggyógyétot-
ta, most is él.

2° Palánkb[an] Kis Péter fiá[na]k kezét ki-
rántotta, kifcamétotta azután meggyo-
gyétotta, él most is. Őt esztendeje.

3° Tóth Sivány⁶⁴⁷ két esztendős fiacská-
já[na]k⁶⁴⁸ kezecskéjé[ne]k csonttyát ki vet-
te⁶⁴⁹ két eszetendeje, és meggyógyétotta.
Az csontot az kapitány kezébe adta.⁶⁵⁰

4^a Bozó⁶⁵¹ fia csipejét kirántotta az forgó-
jábúl, és azután magához vitette, és meg-
gyógyétotta.⁶⁵² Haragudott Bozó rája
adott gyógytásért 2 véka búzát.

5° Zomboron Kis Gyurka leánykája kar-
ja csontját kivette, és megholt, azon eset-
től[?] Vastagh⁶⁵³ Istvány⁶⁵⁴ kapitány pa-
rancsolattyábúl.⁶⁵⁵

⁶⁴⁶ Utána törölve: *adta*.

⁶⁴⁷ Előtte áthúzza: [...] *megholt Misa* [...].

⁶⁴⁸ Utána áthúzza: *fr*.

⁶⁴⁹ Alatta áthúzza: *ficamétotta*.

⁶⁵⁰ Eredetiben aláhúzza: *Az csontot az kapitány kezébe adta*.

⁶⁵¹ Előtte áthúzza: [...] *Rác Sinkának*.

⁶⁵² Utána áthúzza: *az kapitány parancsolattyábúl esett*.

⁶⁵³ Előtte áthúzza: *kapitány*.

⁶⁵⁴ Utána törölve: *adta*.

⁶⁵⁵ Eredetiben aláhúzza: *kapitány parancsolattyábúl*.

6us Lipó Maró szegény asszony, Tóth Geczi az ura a fia kezét⁶⁵⁶ megsugorétotta. Azután meggyógyétotta,⁶⁵⁷ hagymácskát mit adott a gyógyéttásért, megverte volna az fatenst az ura, azért cselekedte.

7us Nagy András Török Ferencz háza háta megett lakik. 7 esztendeje, hogy megszidta volt, megrontá az leányát, az szeme szörét lefordétotta volt. Ismét visszafordétotta, a szemét. Egykor béhita magához a fatens. Tóth Eörsétül, és Agyadinétül tanulta az boszorkányságot, és az fatens maga megholt urátül is.

13. Arany budra.⁶⁵⁸ Palánkban Pejó felesége. Tóth Susa, megholt. Czinczárné Agyadiné az annyátül maradt kertés szolgája. Vak asszony 4 esztendeje.⁶⁵⁹ Rác Katát ura is hadnagy Báki Sipos, Fadgyasné is az. Szijártóné is Dianovicsné is az. Dugonyinét biztatta, hogy megszabadéttya, s-azért nem mondotta s-nem vallotta, Becsei maga, az annyátül maradt reája. Gellértné, Stepántné Bába Jancsi⁶⁶⁰ felesége. Aradi Jankó feleségestül, Vastagh Istvány kapitány feleségestül. Dianovicsné⁶⁶¹ majd egy holnappal az utóbb esküdt bé. Vásárbiró anyja görbe asszony, akivel egy városbéli az fatens. Borbély Istvány⁶⁶² felesége palánkb[an]. Révész Páló felesége⁶⁶³ Panna, mint egy hat esztendje, hogy béesküdüött Vastagh Istványnál. Buja török asszony Palánkb[an] kis kapu előtt. Egy koldús asszony Rusinkáné száraz malomnál. Csaldi Istvány felesége.⁶⁶⁴ Kurucz Pál felesége⁶⁶⁵ Ilona Kosz Gyogyéttó[?].

Ki akart a Fatens térti de Vastagh Istvány kapitány nem engedte, hogy tölcsön még egy⁶⁶⁶ esztendőt, akkor ad szabadságot.

8. Éjjel, s-nappalis járt az ördög hozzája, és szintén, úgy közösködöt véle, mivelhogy ma-gánossan lakott megúnta volt magát a fatens.

⁶⁵⁶ Utána áthúzza: *csontját*.

⁶⁵⁷ Utána áthúzza: *haragudott az utána*.

⁶⁵⁸ Eredetiben aláhúzza: *Aramy budra*.

⁶⁵⁹ Utána áthúzza: *zászlótartó. Rác Katát ura is hadnagy*.

⁶⁶⁰ Eredetiben aláhúzza: *Stepanné, Bába Jancsi*.

⁶⁶¹ Utána törölve: *Sz*.

⁶⁶² Utána áthúzza: *palánkb[an]*.

⁶⁶³ Eredetiben aláhúzza: *Révész Palkó felesége*.

⁶⁶⁴ Eredetiben aláhúzza: *Csaldi Istvány felesége*.

⁶⁶⁵ Utána áthúzza: *Katona[?] Ferencz vagyon[?] hét esztendeje, hogy béesküdüött, akit megégettek*.

⁶⁶⁶ Eredetiben aláhúzza: *Ki akart a Fatens térti de Vastagh Istvány kapitány nem engedte, hogy tölcsön még egy*.

9. Utolszor Szabadkai út mellett voltak⁶⁶⁷ Körös ér mellett. Pünkösöd nap után két nappal.
10. Azért nem ülhetett le füröszttéskor, mivel⁶⁶⁸ megtagadták az Istent, nincsen lelke.
11. Macskán szokott járni, és mondotta: „Hop hirével!” és mindigárt el röpültek.
12. Szentséget kétszer ki tette, és az lábában egy iskatuláb[an] ruhácskáb[an] vagyon kötve. Hatszor gyónt meg és kétszer eltette. 4szer ismét elnelte, és vért is okádot, hogy kivette a szájából.⁶⁶⁹
- A paternek meggyónta.⁶⁷⁰
- Cinczárné fia mondta, az mostoha apjának, hogy: „Adj⁶⁷¹ el mind házat, s-mind boltot, és az egész jószágot, és fizesd ki⁶⁷² annyámért, válcs ki, és mennyünk más ország-ra!” Azért⁶⁷³ nekünk⁶⁷⁴ jószágunk.⁶⁷⁵
- Vastagh⁶⁷⁶ Istvány kompániájában vagyon cir[citer] 80.⁶⁷⁷ személy.⁶⁷⁸

XXII.

Szeged, 1728. június 26. előtt

ISMERETLEN VÁDLOTT PONTONKÉNT FELVETT VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVÉNEK TÖREDÉKE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 44.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 461. Nr. CCVII/44.

Baka⁶⁷⁹ Iuro úrnpra virradóra az tömlöcben megnyomta.
Szent⁶⁸⁰ János napján gyónáson lévén, másnap reggel hozáment az ördög és mondotta néki, hogy már nem az⁶⁸¹ mert gondolattáb[an] volt, hogy fölakasza⁶⁸² magát, az Rósa javaslássáb[an].

⁶⁶⁷ Utána áthúzza: *pünkösöd*.

⁶⁶⁸ Utána áthúzza: olvashatatlan.

⁶⁶⁹ Eredetiben aláhúzza: *kétszer eltette. 4szer ismét elnelte, és vértis okádot, hogy ki vette a szájából.*

⁶⁷⁰ Utána törölve: *és*, valamint az eredetiben aláhúzza: *A paternek meggyónta.*

⁶⁷¹ Javítva erről: *ad*.

⁶⁷² Eredetiben aláhúzza: *adj el mind házat, s-mind boltot, és az egész jószágot, és fizesd ki.*

⁶⁷³ Előtte áthúzza: *és*.

⁶⁷⁴ Utána áthúzza: *egy*.

⁶⁷⁵ A mondat folytatása hiányzik.

⁶⁷⁶ Előtte áthúzza: *Nagy*.

⁶⁷⁷ Eredetiben aláhúzza: *Vastagh Istvány kompániájában vagyon cir[citer] 80.*

⁶⁷⁸ Utána áthúzza: olvashatatlan.

⁶⁷⁹ A dokumentum datálása problémás, így az iratot őrzési helye és Rósa nevének említése miatt tekintettük idetartozónak.

⁶⁸⁰ Előtte áthúzza: *Első [...]*.

⁶⁸¹ Utána áthúzza: olvashatatlan rész.

⁶⁸² Igekötő után áthúzza: olvashatatlan rész.

Vallja, hogy szeretőt tartott három esztendeig, kurválkodott⁶⁸³ is vele. Jánosházán laktáb[an] Takács Jánossal és edgy gyermeket is szült, melyet ű tüle⁶⁸⁴ kapott. Ennekelőttő circiter 33 vagy 34 esztendővel.

Hogy magát is megrontották Osgyanné, az ki most is él. És borsos lőrékre egy harmadfél hónapi gyermeke is el ment. Horvathné 10 forintért gyógyétta meg. Nagy Örsé is megrontá, hogy ezen mostani urához ment, mert a[z] is szerette az mostani urát. És⁶⁸⁵ hogy ezek rontották meg. Gyalui néző azon mondotta neki.

Az teheneit megfejti veszprimi emberek előtt, midőn ő fölkelt volna és hívatá⁶⁸⁶ megfejni a teheneit, mondák neki veszprimi emberek, hogy már két azon megfejti az teheneit.

Vallja, hogy az, melly aszony boszorkány, nem verheti meg az ura. Hallotta Szandánétul.

Az Gyalui azon mondotta, hogy az feje veleét kivették néki, de az gyálai asszony meggyógyétotta füvekkel.

Az ördök kinszerétette ütét, hogy akasza föl magát.

Az torturán lévén, látott három angyalt fejb[en] mint az hatyú és vörös a lábuk.

Az urátul hallotta és cselekedte Szandátul is,⁶⁸⁷ midőn Szandáné hozzája járt, akkor az székbén alól bele ütöttő az új, sőt reá nem ülhetett, mihelest kivette, mingyárt reá ül.

XXIII.

Szeged, 1728. június 26. körül

KIVONAT A VÁDLOTTAK FELTÉTELEZETT RONTÁSÁIRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 19.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 420. Nr. CCVII/19.

Kökényné:⁶⁸⁸ Kotogány Ferencz gyermekét gólyafészekben megfőrsztötte és megholt beléje. Hogy bábának nem hitták volt.

Katona Ferencz:⁶⁸⁹ 1. Katona Joseph leányát. In inquisitione p[rae]via inserta est. Eius fassio.

⁶⁸³ Utána áthúzva: *vele oda felső[?] földre [...]*.

⁶⁸⁴ Javítva erről: *ütülő*.

⁶⁸⁵ Utána áthúzva: *ez*.

⁶⁸⁶ Utána áthúzva: *fejni m*.

⁶⁸⁷ Eredetiben áthúzva: *is*.

⁶⁸⁸ Eredetiben aláhúzva: *Kökényné*.

⁶⁸⁹ Eredetiben aláhúzva: *Katona Ferencz*.

2. Simony Mihály⁶⁹⁰ fia elméjét s-erejét vette el.
- 3°. Barani János, Kószó juhásza leányának testét rontotta meg, megholt.
- 4°. Balogh Jánosnak is mindenét megrontotta az fatens báltya, megholt.
- 5°. Berta Mátyás kisebbik fia lábait is, soha sem lehet gyógyítani.
6. Kószó Albert kisebbik fiát, Palkót erejéből kivette, de visszaadta.
- 7°. Csúcs Demeter menyének mind[en] tagját, megholt.
- 8^{sz}. Szeghi József is, megholt beléje.
- 9°. Vas Páll szolgáját is, ki fog gyógyulni.
10. Koldús Mihály felesége erejét elvette, ki fog épülni.

Hisen Borbála:⁶⁹¹

- [N[ota] b[ene] Szandáné arestomb[an] is meggyógyította, akit megrontott].
 Ujházi Gyurka fiát megrázta.
 Csaldi György leánykáját megrázta.
 Bako Ferencz leánykáját is, bába pénzért.
 Meghátt Jutka is két gyermekét letette.
 Gyapjasné fiacskájá[na]k ujjait kificamította.
 Szutyor Pannika leánya lábát megfordította.
 Pano Eva leánykáját is vállából kificamította, bábásáért adós lévén.
 Masa Geczinét nappal ejtette el Kőkénynével a küszöbön.
 Vak Lajosné leánya halva lett, felelevenítette.

Dancsó:⁶⁹² Buténé leánykáját, az felesége veszekedett véle, megrontotta.⁶⁹³

Dani:⁶⁹⁴ Martonyosson Rósa Andrást.

- Sárkány János fiát, Ferenczet.
 Sántha Ferenczet, 4. vagy 5. esztendő lévén.
 Puskás János fiacskája szemeit rontotta el.
 Süli Joseph elméjét vétette el. [I]

Szánthó:⁶⁹⁵ Maga felesége csipeje forgócsontját kivette vólt. Horváthné gyógyította.

- Vér István karja csontját kivette vólt, fél esztendeig sénlett.
 Horváth Éva 2 heti gyermeke lábacsokáját, combja csontját kivette, nehézség reája esett.
 Vér Bandi gyermeke lábát kitekerétette.
 Fölföldi Peti leánykája lába csontját, lába szárát.

⁶⁹⁰ Utána áthúzza: *leánya*.

⁶⁹¹ Eredetiben aláhúzza: *Hisen Borbála*.

⁶⁹² Eredetiben aláhúzza: *Dancsó*.

⁶⁹³ Javítva erről: *megrontott*.

⁶⁹⁴ Eredetiben aláhúzza: *Dani*.

⁶⁹⁵ Eredetiben aláhúzza: *Szánthó*.

- Szell:⁶⁹⁶ Maga árva leánykájá[na]k fejét ennek előtte két esztendővel.
 Dohar Kata szemét is kidugták.
 Maga fia Hódi Ferencz leányának, unokájá[na]k erejét vette el.
- Borbola:⁶⁹⁷ Kolompár Gyurka cigány gyermekét 2 esztendővel, bokáb[an] edgy csontját vette volt ki.
 Masir mellett edgy rác gyermeket térde kalácsát megzúzta.
 Öreg Masir gyermekének könyökbúbját öszvetörte. Kerela által gyógyította meg.
 Maga marháját sántította meg. 3 vagy 4 esztend[enje], megdöglött.
- Barak:⁶⁹⁸ Profusznet sokat kente fente, megrontotta, meg is holt.
- Rohonkáné:⁶⁹⁹ Maga kis gyermekjé[ne]k Istoknak hasát zúzta, gyömörte öszve, megholt.
 Ilus leányát is, megholt.
 Katona György fiát. Az hasát⁷⁰⁰ rontotta meg, megholt. Citrom fűb[en] füröszttöte.⁷⁰¹
 Csányi Istványné fiát. Az hasát rontotta meg, ismét meggyógyította.⁷⁰²
 Szánthó Andor fiát. Megmérte, az hasát, és meggyógyította.
 Dobo Ferencz fiát is fejére megrontotta volt,⁷⁰³ meggyógyította. [2]

XXIV.

SZEMLE ÉS LÁTLELET

A.

Szeged, 1728. június 26. után

JEGYZÉK A VÁDLOTTAK TESTÉN TALÁLHATÓ STIGMÁKRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 30.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 445–446. Nr. CCVII/30.

Kökénynének.

1. A szemérem testén az jobb felől az partján.
2. Katona Ferencz[ne]k, ágyékán iuxta feminae locum pudendum ex parte aequae⁷⁰⁴ dextra.

⁶⁹⁶ Eredetiben aláhúzva: *Szell*.

⁶⁹⁷ Eredetiben aláhúzva: *Borbola*.

⁶⁹⁸ Eredetiben aláhúzva: *Barak*.

⁶⁹⁹ Eredetiben aláhúzva: *Rohonkáné*.

⁷⁰⁰ Utána törölve: *is*.

⁷⁰¹ Javítva erről: *fürösz*.

⁷⁰² Javítva erről: *meggyógyít*.

⁷⁰³ Eredetiben aláhúzva: *Dobo Ferencz fiát is fejére megrontotta volt*.

⁷⁰⁴ Utána áthúzva: *balrá*.

- 3° Paulus Kovács feje tetején, in vertice capitis.
 4 Szandáné. In loco pudendo ex parte superiori.
 5. Hesén Borbála. Szemérem testén, ex parte⁷⁰⁵ laeva aeque superiori.
 6. Joannes Dancso in dorso, ex superiori sinistra.
 7. Helena Tóth. In femore laevo iuxta locu[m], qua sexum monstraret.
 8. Daniel Rósa. In loco qua sexum monstrat extrinsecus ex parte sinistra. **[1]**
 9°. Michael Szánthó in loco pudendo ex parte⁷⁰⁶ dextra inferius.
 10°. Susanna Széll, in loco pudendo intrinsecus ex parte dextra, in extremitate.
 11°. Franc[iscus] Borbola. In femore dextro, prope locum pudendum.
 12°. Margaretha Barak in loco posteriori.⁷⁰⁷
 13. Sara Koncz superius iuxta partem eam, qua sexum monstraret.⁷⁰⁸
 14. Bogadussiana, ex parte laeva intrinsecus in loco pudendo.
 15. Csikósné, extrinsece in loco pudendo ex parte dextra. In parte ea, qua sexum monstrat. **[2]**
 16 Susanna Korcsek in loco pudico inferius. **[3]**

FORDÍTÁS

Kökénynének.

1. A szeméremtestén az jobb felől az partján.
 2. Katona Ferencz[ne]k ágyékán, hasonlóképpen, mint az asszonynak, a szeméremtestén, jobb oldalon.
 3° Kovács Pál feje tetején, a feje búbján.
 4. Szandáné. A szeméremtestének felső részén.
 5. Hesén Borbála. Szeméremtestén, bal oldalon, ugyancsak a felső részen.
 6. Dancsó János hátán, felül, bal oldalon.
 7. Tóth Ilona. A bal combjának azon a részén, ami mellett a nemét mutatta.
 8. Rósa Dániel. Azon a helyen, ahol a nemét mutatja, bal oldalon, kívülről. **[1]**
 9°. Szánthó Mihály. Szeméremtestén, jobb oldalon, belülről.
 10°. Széll Zsuzsanna. Szeméremtestén, kívülről, jobb oldalon, a legszélén.
 11°. Borbola Ferenc. Jobb combján, a szeméremtestének közelében.
 12°. Barak Margaréta, a hátsó részen.
 13. Koncz Sára, felül, azon rész mellett, ahol a nemét mutatta.
 14. Bogadussiana, bal oldalon, kívül, a szeméremtestén.

⁷⁰⁵ Utána áthúzza: *superiori*.

⁷⁰⁶ Utána áthúzza: olvashatatlan.

⁷⁰⁷ Utána áthúzza: *interp.*

⁷⁰⁸ Utána áthúzza: *ex[?] superius parte*.

15. Csikósné, kívül, a szeméremtestének jobb oldalán, azon a részen, ahol a nemét mutatja. [2]

16 Korcsek Zsuzsanna, szeméremtestén, alul. [3]

B.

Szeged, 1728. június 26. után

JEGYZÉK A KÉSŐBBI VÁDLOTTAK TESTÉN TALÁLHATÓ STIGMÁKRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 30.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 445–446. Nr. CCVII/30.

1728 die 23. 9bris Bogadussiané instituti stigmatis oculaltatott, és balfelől belől találtatott.⁷⁰⁹

Rohonkánának ismét középb[en] felül az szór között.

Csikósnának jobb felől kívül mezételen testén, veres.⁷¹⁰

⁷⁰⁹ Utána áthúzza: [...] személyek által megtaláltatott.

⁷¹⁰ Hátoldalán törölve, oda nem tartozó: *Billeget csináltatni Zellert hozni. Amikor nagy jó uram[nak] nálam létiben méltóztatott engem szólnia vételre autenticálni. Vagyon elég akit találtam, két forintot adják őket, ha jó ur[am]na]k tetszik, mentül hamarébb informállyon, hogy ha ur[am]nak] kelle-ne ne[m] tartóztatunk másnak adni. [...] U[raimé]k[na]k alázatos szolgája. Dömötör Istvány.*

XXV.

ELŐZETES JELENTÉS A FELTÉTELEZETT TETTESEKRŐL,
CSELEKMÉNYEKRŐL ÉS TETTESTÁRSAKRÓL

A.

Szeged, 1728. június 26. körül

ELŐZETES JELENTÉS A FELTÉTELEZETT CSELEKMÉNYEKRŐL:
ESETLEÍRÁS

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 38.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 453–454. Nr. CCVII/38.

Species Facti⁷¹¹

- 1mo.⁷¹² Daniel Rósa, Franciscus Katona, Paulus Kovács, Helena Tóth, Catharina Szanda, Kőkönyiana, Rohonkaiana, fassi et fassae sunt. Catharinam Rác, Fra[n]cis[cus] autem Borbola, Sussanna Széll, Danielis Rósa, Barbara Hesén, Joannis Dancsó uxores, firmiter asseverarunt. Praefatam Catharinam Rác una cum merito suo⁷¹³ principales esse sagas, et diabolicae artis fatentium consodales.
- 2° Martinum vero Kelemen, una cum uxore, pariter esse sagam Franciscus Katona fassus est.
- 3° Margaretha Barak, Michaelis olim Dugonyics vidua. Sztojan Barjactarov Brat, alias Popadies vocatum. Sekmin Vlajko, Oszroja Porgancs, Pauli Kurucz uxores. Non secus Csoravi Vuk vocatum, Stephani Adok matrem, turcicam mulierem Bula nominatam,⁷¹⁴ e regione minoris porta residentem. A qua fatens artem eandem diabolicam acquisivit, et didicit, eiusdem farinae personas, diabolicae[ue] arti deditos maleficos, et striges esse constanter asseveravit. Contra autem ultimo positam Bula⁷¹⁵ vocatum mulierem plures quoq[ue] fatebantur esse magnam sagam.
- 4° Daniel Rósa, et Franciscus Katona fassi sunt in Szabatka, Joannem Szabó, Siván Mélkúti, Jován Ludasi. In Martonyos autem prodatum, Sivan Keresztúri, Jovan Oroszlányossi. In Kanisa Franczúc nominatam, Joannem Adorjány, Siván Kanisai. Principatiorum esse maleficos et lamias, adeoq[ue] criminis, laesae maiestatis divinae, atrocissimi reos. Quod id ipsum has omnes personas morte

⁷¹¹ Az irat sok helyen piszkozat jellegű, nyelvtani, nyelvhelyességi hibákkal.⁷¹² Eredetiben aláhúzva: *mo*.⁷¹³ Eredetiben aláhúzva: *Praefatam Catharinam Rác una cum merito suo*.⁷¹⁴ Eredetiben aláhúzva: *Bula nominatam*.⁷¹⁵ Eredetiben aláhúzva: *Bula*.

quoq[ue] p[er]numcupatae fatentes, authenticavere. Quod⁷¹⁶ id ipsum post latum etia[m] contra se finalem sententia[m] interrogati ac interrogatae utru[m]⁷¹⁷ ea, quae fatebuntur parati et paratae essent⁷¹⁸ mori. Iisd[em] unanimiter affirmative⁷¹⁹ astruentibus, ac⁷²⁰ confirmatis, ex instantibus, morte quoqu[ue] sua authenticavere.

Super⁷²¹ quibus quidem modo p[rae]vio coram nobis [...] I[itte]ras n[ostr]as test[imo]nia]les requisitionales,⁷²² consuete ci[vi]t[at]is huius sigillo communi expedisse diximus.⁷²³ [2]

FORDÍTÁS

Esetleírás

Először is Rósa Dánielről, Katona Ferencről, Kovács Pálról, Tóth Ilonáról, Szanda Katalinról, Kökényneről és Rohonkánéről vallották meg [hogy ők boszorkányok]. Rác Katalinról, Borbola Ferencről, Széll Zsuzsannáról, Rósa Dánielről, Hesén Borbáláról, Dancsó János feleségeiről bizonyosan állították, [hogy bűnösök]. [Továbbá] említett Rác Katalin saját férjével együtt főboszorkány, és az ördögi mesterségben a vallomástevők társai.

Másodszor pedig Katona Ferenc vallotta, hogy Kelemen Márton a saját feleségével együtt boszorkány.

Harmadszor pedig Barak Margit, Dugonics Mihály özvegye. Sztojan Barjactarov Brat, [akit] másképpen Popadiesnek neveznek, [valamint] Sekmin Vljako, Oszroja Porgancs, és Kurucz Pál felesége [lettek meggyanúsítva]. Némkülönben Csoravi Vuknak nevezett [személyt], Adok István anyját, [valamint] egy török asszonyt, akit Bulának neveznek, és a kis kapu környékén lakik [nevezték még boszorkánynak]. Arról a vallomástevők egyértelműen nyilatkoztak, miként szerezték és tanították az ördögi mesterséget, valamint arról is, hogy [ők maguk is] ördögi mesterségre jutott személyek, gonosztevők és boszorkányok. Végül pedig sokan vallották a Bulának nevezett asszonyról, hogy nagy boszorkány.

⁷¹⁶ A bekezdés inentől kezdve más színű tintával, utólag lett rögzítve, amire a szöveg tartalma is utal. A jelzett szöveg tartalma a sok módosítás miatt alig rekonstruálható.

⁷¹⁷ Utána áthúzva: *super ad*.

⁷¹⁸ Alatta áthúzva: *fassi et fassae sunt [?] passint*.

⁷¹⁹ A lap széléről törölve a betoldás: *per eos [dem] et eun [dem]*.

⁷²⁰ Utána áthúzva: *ean [?]*.

⁷²¹ A bekezdésből törölve ismeretlen helyű betoldás oldalról: *Tu[m] justificat tu[m]que inimis, udque existe[ntis] fassion[ibus]*.

⁷²² Utána áthúzva: *quibus componit*.

⁷²³ Utána törölve: *et conc*.

Negyedszer Rósa Dániel és Katona Ferenc vallották meg, hogy fő bűnösök és boszorkányok vannak [máshol is], akik egyúttal az isteni felség megsértésének bűncselekményében vétkesek. Ezek Szabadkán: Szabó János, Mélykúti Siván, Ludasi Jován. Martonyoson pedig: a Prodannak nevezett [személy], Keresztúri Siván és Oroszlányossi Jován. Kanizsán pedig: Franczúcnak nevezett [személy], Adorjány János és Kanisai Siván. Ezt az említett vallomást a vallomástevők közvetlen haláluk előtt hitelesítették is. Mivel ellenük már meghozták a végső ítéletet is, ezért a megkérdezett személyek már a halálukra készülve tették meg vallomásaikat. A [vádlottak] halálukkor egyértelműen és bizonyosan hitelesítették [vallomásait] ugyanazon igazolt és bizonyított állításaikon keresztül.

Azokról pedig korábbi módon színünk előtt [...] elrendeljük kiadni nyomozási tanúság levelünket a szokott módon a közönséges pecséttel [hitelesítve].

B.

Szeged, 1728. június 26. körül

A FELTÉTELEZETT NEM SZEGEDI TETTESTÁRSOK JEGYZÉKE

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. S. N.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 425. Nr. CCVII/21.

Szabadkán:⁷²⁴

Szabó János kapitány, Mélykúti Sivány⁷²⁵ zászlótartó, rác körös felé, rác templom felé.

Hadnagy Ludasi Jován, Hagymási Siván,⁷²⁶ rác iszákhoz közel.⁷²⁷

Martonyoson

Prodan kapitány, középszerű barna ember az előtt Miletin[?] vólt.

Siván Keresztúri zászlótartó, szőke ember.

Oroszlányossi Jován hadnagy, barna ember.⁷²⁸ Kanisai János.

Kanisán

Az öreg kapitány Franczúz kapitány, akiről levétett a kapitányság az ördögök között is.

Kapitány száraz malmon kívül lakik.

Hadnagy Adorjányi Jankó.⁷²⁹

Zászlótartó Siván Kanisai,⁷³⁰ Török Kanisa felől Tisza mellett. [1]

⁷²⁴ Felette áthúzva: kapitány.

⁷²⁵ Alatta áthúzva: Jován.

Eredetiben aláhúzva: Hagymási Siván.

⁷²⁷ Alatta áthúzva: Zászlótartó bunevác Ludasi Istvány tófelé sarkon lakik.

⁷²⁸ Eredetiben aláhúzva: Oroszlányossi Jován hadnagy, barna ember.

⁷²⁹ Utána áthúzva: Sztoján.

⁷³⁰ Utána áthúzva: Se.

Rósa Dániel vallja, hogy Szabatkán,⁷³¹ az boszorkányok kapitánya, belől az sáncban derékon lakik.⁷³²

Martonyoson

Miletin János volt, de megholt 3dik esztendeje. De már⁷³³ Prodán.

Kanisán

Franczúz János⁷³⁴ közönséges szakállatlan ember, rác ember.

XXVI.

Szeged, 1728. június 26.

ÜGYÉSZI PISZKOZAT A FORMÁLIS PERHEZ ÉS VÁDLEVÉLHEZ RÓSA DÁNIEL, RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT, SZÁNTHÓ MIHÁLY ÉS KOVÁCS PÁL VÁDLOTTAK ESETÉBEN

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 20.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 422–425. Nr. CCVII/20.

Primi ordinis

Anno d[omi]ni 1728 die mensis⁷³⁵ in Libera ac Regia Civitate Szegediensi, et quidem in publica domo seu praetorio huius eiusdem civitatis, virtute privilegior[um] ac concomitanter iuris gladii, praesentibus generosis, prudentibus ac circumspcctis dominis⁷³⁶ iudicibus, caeterisque senatoribus, antelatae civitatis, causae infra uberius declarandae, revisae, decisae ac finaliter determinatae sunt, modo ac ordine subsequens.

Levata causa

Amplissimi domini magistratus Liberae ac Regiae Civitatis Szegediensis ut m[agistratus] et a[ctor] contra et adversus malefactorem Danielem Rosa, antehac huius modofatae civitatis concivem, velut i[ncattus] ratione et praetextu ab infra luculentius specificati negotii.

Et quidem p[ro] m[agistratu] et a[ctore] Egregius Michael Slovenics, legitimus surrogatus fiscalis, praemissa solenni, eaque generali iuris protest[at]ione, de non con-

⁷³¹ Alatta áthúzva: *Szabó János*.

⁷³² Utána áthúzva: *Gergely hadnagyhoz közel lakik, középszerű ember fejér katona ruháb[an] jár pápista, vörös bajuszú*.

⁷³³ Utána áthúzva: *[...] János*.

⁷³⁴ Utána áthúzva: *kapitány*.

⁷³⁵ Utána hely kihagyva az évszámnak.

⁷³⁶ Utána törölve: *mn*.

sentiendo in quaestione eiusdem i[n]catti] sup[er]fugia iuribus ac constitutionibus regni praeiuditiis⁷³⁷ ac reservatis semel pro semper universis reservari de iure solitis, facultatibus ac cautelis, coram moderno tribunali legitime comparando, seponeret actionem sequentibus. Quomodo et qualiter iam dudum retroactis temporibus idque iam a longe temporis, nempe circiter 50 annorum serie. Idem praenuncupatus i[n]cattus] nescitur unde motus, et quo maligni ac execrabilis daemonis spiritus instinctu, ad id inductus, postposita ac vilipensa divinar[um] humanar[um]que legum formidine, omnipotentem Deum, creatorem coeli et terrae, omnesque sanctos, angelos ac electos Dei, sacri baptismi lavacrum ac denique omnia sacramenta Dei cum aviterna detesta[t]ione abnegando, lamiamque, puta nefandissimum venereae libidinis scelus cum diabolo [I] exercendo, perpetuum pactum inire, ac vasallagium, ne unquam ad fidem Christi D[omi]ni salvatoris nostri redire queat. Eidem daemone sese obstringere, antesignatumque, nempe capitaneum illius damnati cacodemonis exercitus sese p[ro]curare. Non solum durante ipsius maligna vita proximo suo humani g[e]n[er]is, pecoribusque immensa damna inferre, ut enim v[e]ro etiam in fructibus quibusve Dei beneficio procreatis ac p[ro]creandis inaudita, quasi nocumenta inferre. Miraque arte sua diabolica in casu mortis agonis, per porrectionem manus suae alteri cuicumque demum etiam innocenti fideli x[rist]iano fiendam successionem. In locum sui post fata sua relinquere non horruisset.⁷³⁸ Succumque ac pinguedinem huius circumiacentis plagae terrae, videlicet pluvias et rorem, per septennium, id est annuatim p[ro] media secunda urnae pecuniae, piscesque fluminumque pro vento sagis in [turcia[m] divendere non abhorruisset].⁷³⁹

Proinde cum omnino tam leges divinae quam humanae huiusmodi atrocissimum, ac omnia humani g[ene]ris peccata superans magicae artis scelus, non solum summae vetarent, quin imo inpune haud relinquis⁷⁴⁰ iubendo. Idem fiscalis, qui supra, ad conformit[at]e[m] tam legum patriar[um], quam aliar[um] externar[um] gentium. Signanter autem: Sancti Stephani regis libri 2di cap[it]is] 32. Non secus etiam articuli 60⁷⁴¹ *Praxis Criminalis. Discursus Kithoniciani* capitis 6ti quest[i]onis] 8vae ac illius utriusque fori doctoris, nempe *Vivii* partis 1 opinionis 172. et 173. prout et circa finem prologi decretalis haberetur. P[ro] elicienda ulteriori confessionis veritate, ac reliquor[um] suor[um] complicitum⁷⁴² denominatione, efflagitaret eundem malefactorem iuxta p[ro]p[ri]am quoque eiusdem oris fassionem, primo quidem torturae subici. Tandem v[e]ro ob eadem peracta facinora, ad mentem iuris consulti *Benedicti Carpovii* part[is] Imae, quest[i]onis] 49. numeri 34. et [3]5. Nec

⁷³⁷ Javítva erról: *praeuditiōsa*.

⁷³⁸ Bizonytalan értelmű mondat.

⁷³⁹ Oldalról betoldva: *turcia[m] divendere non abhorruisset*.

⁷⁴⁰ Utána áthúzza: *quando*.

⁷⁴¹ Utána kihagyva üres hely, kipontozva.

⁷⁴² Javítva erról: *complicium*.

non de dictamine *Sacrae Scripturae Leviticor[um]* capite 20. vers[us] 27. hunc te-
norem in se complectentis. „Sive vir, sive mulier, in quibus est pythonicus vel di-
vinationis spiritus, morte moriatur!” [Nec non *Exodi* capit[is] 22. vers[us] 18. ac
Ieremiae cap[it]is] 15. ver[us] 4]. In terribile aliorum, etiam ex[e]mplum, flammis
ignis vivus concremari. [2]

Secundi ordinis⁷⁴³

Utro nec quoque p[ro] eodem domino magistratu, idem surrogatus fiscalis ac cum iis-
dem solemnit[at]ibus, universisque iuris requisitis detegeret actionem in hunc
modum. Qualiter iam dudum evolutis temporibus Paulus Barbara,⁷⁴⁴ et alter
Franciscus Katona. Ille quidem sagar[um] ductor, vulgo hadnagy, hic v[e]ro nem-
pe earundem vexillifer, immundi diabolici spiritus instinctu persuasis, ab aeterno
Deo. Eiusque sancti gr[a]t[i]a ac fide Christiana cum extrema perversione dissi-
dente[?], adusq[ue] cum diabolo paciscentes corpus dilector[um] g[e]n[e]ra et ani-
mam in perpetuum iidem mancipare, enormisque complici eium delictor[um]
g[e]n[e]ra perpetrare nihili pense duxissent.

Quocirca ex quo in similibus simile iudicium soleret fieri, peteret antelatus fiscalis pari
formalitate, ad mentem legum et iurium in immediate p[rae]missa erecta actione
[3] allegator[um], contra eosdem malefactores iudicium, ac finalem sententiam
cum efectiva execu[ti]one mediante pronuntiari.

Tertii ordinis

Nomine et in persona amplissimi mag[ist]ratus⁷⁴⁵ et a[ctor] praefatus fiscalis univer-
sis iuris requisitis adornatus, acturus incumbentia. Quomodo Zusanna Széll,
Danielis consimiliter Rózsa uxor, artibus onmis g[e]n[e]ris magicis dedita, contra
omnipotentem Deum ac proximum suum gravissima scelera ac damna pepe-
trando, paenam delictis suis parem promereri non formidasset.

Hinc iuxta praescitatas⁷⁴⁶ leges tam divinas, quam humanas, petitur eadem in paena de-
merita, nempe si iuri ita visi fuerint,⁷⁴⁷ tortura ac tandem ignis conflagra[ti]one
convici et agravari.

[Quarti ordinis] Consimiliter⁷⁴⁸ mulier Margareta Barak, Michaelis Dugonyi relic-
ta vidua, vanis fallibilisque illecebris illecta horribilissima artis magicae crimina

⁷⁴³ Felette fél oldal üresen kihagyva.

⁷⁴⁴ Itt feltehetően Borbola Ferenc vádlottra utal a hibás név, akit gyakran hadnagyként emleget-
nek.

⁷⁴⁵ Alatta áthúzva: *senatus*, és utána törölve: *m[agistratus]*.

⁷⁴⁶ Alatta áthúzva: olvashatatlan.

⁷⁴⁷ Javítva erről: *visum fuerit*.

⁷⁴⁸ Előtte kihagyva fél oldal.

commitendo Deum⁷⁴⁹ maximum, fidem christianam abnegare ac immensis blasphemis afficere verita non fuisset. Quam ob rem divinis humanisque legibus vetitam ad instar reliquorum praenumeratorum similium malefactorum modalitate proscripta, ignis conflagratione damnandam postulatur per eundem fiscalem.

[Quinti ordinis] Quandoquidem⁷⁵⁰ Michael Szanto et Paulus Kovacs, identidem atrocissimum cuiusvis g[e]n[e]ris Satanae servitum ac obsequium a diuturno temporis inter [4] praestando a Deo omnipotente discedere ac complurima damna proximo suo inferre n[on] reformidasset. Ob id quoque enormis flagitii genus ut supra, peteret eosdem⁷⁵¹ etiam pari poena puniri.

6^{ti} ordinis

Superrepetitus fiscalis coram amplissimo senatu detegeret gravem querimoniam hunc in modum. Qualiter ignorat, qua temeritatis audacia ducti, aritbusque magicis dediti, tam in corpore, quam pecoribus proximo suo cum vilipendo divinarum humanarumque legum superinde immensa damna ac nocumenta infligere haud veriti fuissent.

Eapropter modo praevio idem [...] fiscalis iisdem malefactoribus p[er] demeritam⁷⁵² poenam ignis conflagrationis praemissa tortura irrogari.

FORDÍTÁS

Első rendelet

Az Úr 1728. évének [valamely] hónapjában, Szeged Szabad Királyi Város közösségi és tanácsi házában, a nemes, bölcs és körültekintő bírák és más szenátorok jelenlétében a pallosjog kiváltságának erejéből fakadóan [döntést hoztak]. Az előbb említett város megvizsgálta a lentebb bővebben kifejtett pereket, és akaratát nyilvánította. Valamint döntést és végleges ítéletet hozott a következő sorrendben és módon.

Perfelvétel

Mint az ügyben eljáró hatóság Szeged Szabad Királyi Város tekintetes tanácsának előjárói felperesként [pert indítanak] az alperes Rósa Dániel gonosztevő és városi

⁷⁴⁹ Utána törölve: 3. *Opt.*

⁷⁵⁰ Előtte kihagyva fél oldal.

⁷⁵¹ Alatta áthúzva: *idem.*

⁷⁵² Javítva erről: *pro demrito*

polgár ellen. Ebben részletesen beszámolnak a lefolytatott tárgyalás ürügyeiről és indokairól.

A felperes és a hatóság nevében jeles Slovenics Mihály, törvényes helyettes ügyész [terjeszti be a pert] ünnepélyesen, az általános jogi bizonyítékokkal, annak érdekében, hogy megakadályozza a vádlott felmentésének lehetőségét. [A bíróság szem előtt tartja] a királyság törvényeinek és rendeleteinek tartalmát mind az előnyös, mind a hátrányos [részeket], amelyek szavatolják a jogtól megszokott általános lehetőségeket és az óvatosságot. [Ezek alapján] folytatták le a bíróság színe előtt az itt következő eljárást a legutóbb összehívott ülés alkalmával. A [tettes] már régtől fogva és már hosszú ideje, körülbelül az elmúlt ötven év során [követte el tetteit]. Nem tudni, hogy milyen indíttatásból, rosszakarattól vagy utálatos démoni lélektől vezérelve és ösztönözve, az isteni és emberi törvényeket elborzasztó módon mellőzte és kevésre becsülte. A mindenható Istent, a föld és ég teremtőjét, minden szenteket, angyalokat, Isten választottjait, a szent keresztelés fürdőjét és Isten minden szentségét örök elátkozással megtagadta, és mint boszorkány a buja fajtalanság legistentelenebb bűnét gyakorolta az ördöggel. Azzal örök szövetségre lépett, és vazallusa lett, és már sohasem térhet vissza megváltó Krisztus urunknak hitére. A démonokhoz kötötte magát, és mint azok előljáró kapitánya az ördögök hadseregét maga igazgatta. Saját maga (az emberi léptékekhez viszonyítva) hosszan élte szörnyűséges életét. Nemcsak a jószágokban és a terményekben okozott hatalmas károkat, hanem az Isten jótéteményével teremtett és teremendő dolgok ellen is kimondhatatlan ártalmakat vitt véghez. Továbbá kivételes ördögi tudománya révén, arra is képes lett volna, hogy haldoklása közben kitárt kezének [érintésével] egy ártatlan keresztény hitű emberre [hagyja mágikus tudományát] mintegy örökösévé téve azt. Nem irtózott attól, hogy hátrahagyja saját helyét [...]. És attól sem rettent vissza, hogy a körülöttük elterülő környék földjének termékenységét és zsírlát, mintegy a harmatot és az esőket hét évre évenként 2 kancsó pénzért, a halakat és vizet pedig szélért adják el a törökországi boszorkányoknak.

A mágikus tudománynak ezen szörnyű bűncelekménye az isteni és az emberi törvényeket és az emberi természet minden vétségeit felülmúlja. Az említett törvények nemcsak tiltják [ezen cselekedeteket], hanem egyúttal meg is parancsolják, hogy ne maradjanak büntetés nélkül. A fent megnevezett ügyész, mind hazánk, mind a külföldi népek törvényeivel egyetértésben [fog eljárni]. [Ezek] pedig pontosan [megjelölve a következők]: *Szent István második törvénykönyvének* harminckettedik fejezete, továbbá a *Praxis Criminalis* hatvanadik szakasza, *Kithonich értekezésének* hatodik fejezetének nyolcadik kérdése, valamint *Viviusnak*, mindkét jog doktorának művében az első rész százhetvenkettedik és százhetvenharmadik fejezete. Nagyjából ezzel fejezhető be a törvénykezés előszava. A későbbi valloások igazságának kikényszerítéséért és a további tettestársainak megnevezésének érdekében kérvényezte [az ügyész], hogy a gonosztevőt a szóbeli vallomását

követően tortúrának is vessék alá. Végül az elkövetett bűncselekmények gyanúja miatt, *Carpzov Benedek* jogtudós érvelése szerint [jártunk el, ahogy azt leírja művének] első részének negyvenkilencedik kérdésének harmincnegyedik és harmincötödik számaiban. Ez a *szentírás Mózes harmadik könyvének* huszonhetedik versében megfogalmazott parancsolataitól sem [tér el, amely] ennek tartalmát önállóan is kifejezi: „És akár férfi, akár asszony, hogyha ígész vagy jövendőmondó lesz közöttük, halállal lakoljanak!”⁷⁵³ [És ugyanezt támasztja alá] *Mózes második könyvének* huszonkettedik fejezetének tizennyolcadik verse és *Jeremiás könyvének* tizenötödik fejezetének negyedik verse is. És másoknak is szörnyű példájára lobogó tűzben legyen élve elégetve.

Második rendelet

Továbbá ugyanazon hatóság elöljáróinak nevében, a helyettes ügyész a korábbival megegyező ünnepélyességgel és a jog egyetemes elrendelésével a pert ezen a módon hozta nyilvánosságra. Miszerint az idő múlásával már régtől fogva gonosztevő Paulus Barbara és Katona Ferenc. Az előbbi pedig a boszorkányok vezetője, népiesen hadnagya volt, az utóbbi pedig igazából ugyanazoknak a zászlósa volt. Őket a tisztátalan ördögi lélek kényszerítette és ösztönözte arra, hogy az örök Istentől és annak szent kegyétől és a krisztusi hittől szélsőséges elfordulással eltávolodjanak. Egészen addig, hogy az ördöggel szövetséget kötöttek, és bűnük jelét és lelküket örökre annak átadták. A tetteistársak semmibe vették, hogy ilyen bűncselekmények szörnyű fajtáját hajtják végre.

Ennek értelmében hasonló ügyekben megegyező ítéletet szokás hozni. Az említett ügyész törekedett arra, hogy hasonló formalitással [támaszkodjon] a törvény és a jog értelmére. Köszönhetően a hosszasan lefolytatott per alatt [beszerzett] bizonyítékoknak, az ügyész a bűnelkövetők ellen olyan döntést és végső ítéletet kíván hozni, amely ténylegesen kimondja a kivégzés büntetését.

Harmadik rendelet

Az említett ügyész felperesként, felruházva az egyetemes jog kellékeivel, a tekintélyes hatóság nevében köteles cselekedni. Mivel Széll Zsuzsanna, a már említett Rósa Dániel felesége, nem rettent vissza attól, hogy mágikus tudományok minden fajtájának átadja magát, és a mindenható Isten és saját rokonai ellen a legsúlyosabb bűncselekményeket és vétségeket kövesse el, így saját tetteiért hasonló büntetést érdemel.

⁷⁵³ A Károli-biblia fordítása szerint.

A már idézett emberi és isteni törvények szerint folyamodunk ugyanazon kiérdemelt büntetésért. Amennyiben a bírák is így gondolják, ítélik el és súlyosbíták a büntetését a tortúrát követően máglyahalálra.

[Negyedik rendelet] Hasonlóképpen Barak Margaréta asszony, Dugonyi Mihály özvegye csalogató kecsgetést, üres csábítást és a mágia tudományának legszörnyűbb bűncselekményét követte el. A leghatalmasabb Istent és a keresztény hitet megtagadta, és nem szégyellte, hogy megbántja őt mérhetetlen istenkáromlásával. Mivel ellentmondott az isteni és emberi törvényeknek, és a többi felsorolt hasonló bűnelkövető összeírt tetteihez hasonlóan [cselekedett], ezért ugyanazon ügyész indítványozza, hogy ítélik máglyahalálra.

[Ötödik rendelet] Mivel pedig Szántó Mihály és Kovács Pál hasonlóképpen nem rettent vissza attól, hogy a sátán legszörnyűségesebb szolgálatába és engedelmességébe [szegődjenek]. [Valamint attól sem rettentek el, hogy] éjnek idején középük álljanak, és a mindenható Istentől eltávolodjanak, és sok bünt akár saját rokonaik ellen is elkövessenek. Ezért a fenn említett mértékfeletti gaztetteknek a neme miatt is szükséges, hogy ezeket [a személyeket] ugyanazon büntetéssel sújtsák.

Hatodik rendelet

A fent említett ügyész a jeles szenátus színe előtt nyilvánosságra hozta a súlyos panaszokat, az itt következő módon. Nem ismert, hogy őket a vakmerőség miféle meggondolatlansága vezette arra, hogy a mágikus tudományoknak adják magukat. Nem riadtak vissza attól, hogy személyeknek, jószágoknak és rokonaiknak hatalmas károkat és bántalmakat okozzanak, semmire sem becsülve az isteni és emberi törvényeket.

Ezért az ügyész a korábbi módon a bűnelkövetőkre, megérdemelt büntetésként, a tortúrát követően máglyahalál büntetését szabná ki.

XXVII.

PERFELVÉTEL KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ SZANDA
KATALIN, KATONA FERENC ÉS KOVÁCS PÁL ÜGYÉBEN, KÖKÉNYNÉ
NAGY ANNA VALLOMÁSÁVAL

A.

PERFELVÉTEL KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ SZANDA
KATALIN, KATONA FERENC ÉS KOVÁCS PÁL ÜGYÉBEN, KÖKÉNYNÉ
NAGY ANNA VALLOMÁSÁVAL

Szeged, 1728. június 26.

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev. 2. db. 3.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 381–383. Nr. CCVII/3.; REIZNER 1900. IV. 439–440.
Nr. CCVII/27.

Anno⁷⁵⁴ 1728. die 26. Iunii sub praefixione sedis revisoriae malefactorum, in carceribus Liberae huius Regiaeque Civitatis Szegediensis detentorum, coram ampl[issi]mo m[a]g[ist]ra[tu] pleno numero existente causae subtus denotatae, modo et ordine subsequentibus fuere assumptae.

Unde

Levata causa ampl[issi]mi mag[ist]r[at]us et actoris contra et adversus Annam Nagy Joannis Giliczo, Catharinam Szanda Pauli Jancsó inhabitatorum huius c[ivi]t[at]is uxores et Franciscum Katona ac Paulum Kovács, uti i[ncatt]i [et] i[ncatt]ae certi maleficii, ab infra uberius declarandi, insimulatos et insimulatas i[ncatt]i [et] i[ncatt]ae. Et pro eodem d[omi]no m[ag]istru[m] et a[ct]ore egregius M[ichael] Szlovenics, omnibus requisitis munitus surrogatus fiscalis p[ro]c[urat]or, actionem contra eosdem et easdam p[ro]poneret in sequentibus. Qual[it]er nimir[um] dicti et dictae i[ncatt]i [et] i[ncatt]ae, postpositis divinis aequae ac humanis legibus earundemque severitate, nescitur unde moti ac motae, quove maligno spiritu ad id inducti et inductae, cum nefario spiritu, nefandissimos strigariae ac magiae actus diversis vicibus perpetrare, exercendo continuare, quin imo honestis et bonae existimationis ac nominis hominibus comminati, com[m]inationes suas in realem effectum deducere, sicque complures in corpore graviter laedere et damnifi-

⁷⁵⁴ Reizner szétválasztva, külön dokumentumként kezeli a perfelvételt és Kökény Andrásné Nagy Anna vallomását. Azonban a többi ilyen irattal ellentétben ez nem önálló vallomásként, külön dokumentumban szerepel, hanem a perfelvétel részeként, így emiatt azt egy egységként kezeljük.

care, laedendoque multis necem etiam causare contra tenorem capitis 32. *decretor[um] libri 2di S[ancti] Stephani* regis non reformidassent. Eap[ro]pter dictus fiscalis inhaerendo positivis tum patriae quam et aliar[um] p[ro]vinciarum legibus signanter autem t[itu]li 23. partis 3^{ae} *O[peri] D[ecreti] Tripart[iti]*, *Praxis item Criminalis* ar[ticulus] 60., *Benedicti Carpzovii* part[is] 1^{ae} quaestion[is] 49. n^{[umme]ris} 17., 19., 23., 28., 29., 71., 73. *Caroli Quinti* ar[ticulus] 109 cuperet, eosd[em] et easd[em] tamquam maleficos et striges manifestasque sagas (p[rae]via de eliciendis complicitibus et consociis suis, ac reliquis vita sua com[m]issis actibus maleficis et veneficis iuxta ar[ticu]los 37 et 39 p[rae]fatae *Praxis Criminalis* capit[is] item 6^{ti}, quaestion[e] 8. *Methodicae Direct[ionis] Kithonich[ianae]* torturae subiectione) in terribile aliorum exemplum vivos et vivas [I] pyrae imponi, ignisque voragine consummi. In cuius quidem p[ro]positae actionis suae solidius firmitermentum [sunt], dictus fiscus p[ro]duceret certasque literas missiles Makoviensis missas⁷⁵⁵ litera B. notatas, testium fassiones contra praefatos et praefatas i[n]catt[i] [et] i[n]cattae⁷⁵⁶ continentis contextu exposito actionibus elicientur evidentissimi. Reservat reservanda.

Anna Nagy obstetrix Joan[nis] Giliczó consors, adeoque i[n]catt[i] annor[um] cir[citer] 65 ex possessione Ölvéd Kof[mi]t[ai]tui Békésinesi adiacent[e] et habit[orum].

1^a Vagyon-e szövetsége a fatensnek az ördögökkel?

Ad 1um Vallja, hogy már mostanában úgymond harmadszor vagyon fogva azon bűbájosságért. Láttya,⁷⁵⁷ hogy az Isten tellyességgel nem engedi tovább való gonosságát,⁷⁵⁸ mivel már kitért belőle⁷⁵⁹ Makóru l eljövetele után. De ismét Rósa Dániel reája ismervén, addig beszéllet néki, hogy megint elment velük, de mindazon által Istennek tartja lelkét és valamit fog mondani és amit tud megvallja, mind igazat. Igenis, vagyon szövetsége és cimborálása az gonosz lelkekkel, ördögökkel.

2^a Mi formában és mi módon vagyon szövetsége?

Ad 2do. Midőn először közikben adta magát, az I[ste]nt és mind[en] szenteket megtagadtatták vele, de ő szivéb[en] mégsem

⁷⁵⁵ Utána áthúzza: olvashatatlan.

⁷⁵⁶ Az itt említett iratokat lásd Makó város levele 2/XXXIV. D, illetve a tanúvallomásokat 2/II/A és B, 2/II és 2/III.

⁷⁵⁷ Utána áthúzza: úgy mond.

⁷⁵⁸ Utána áthúzza: de valamit fog mondani [...].

⁷⁵⁹ Előtte törölve: Makón.

tagadta meg. A sz[ent] keresztségről lemondott és hogy soha többé vissza nem fog térni,⁷⁶⁰ hanem nekik fog szolgálni megfogadta. Az seregben jelen volt edgy bak, annak az szőrit megfogta és három⁷⁶¹ ízben környül táncolta parancsolták,⁷⁶² annyiszor⁷⁶³ arcukatját és s[alva] v[enia] hátulyát is megcsókolta és táncoltáb[an] azt mondotta s-éneklette: „Te vagy úgymond az én ur[am], téged soha el nem hadlak. Azután bakból szép iffjú ember vált és⁷⁶⁴ a fatenssel közösködött.⁷⁶⁵ Azután táncoltak, közönségesen ittak s-edtek, s-vigadtak és örültek minnyájan, hogy megsza- porodtak a fatenssel.

3° Mikor tötte azon szövetséget?

Ad 3^u[um].⁷⁶⁶ Vagyon már 26 esztendeje, de az másik ura,⁷⁶⁷ Kőkény András életéb[en] (akitül úgymond tanulta az ördögséget)⁷⁶⁸ soha nem⁷⁶⁹ ment el az seregbe[?], ha az ura ő helette [2] is járt.

4° Meddig tette azon szövetséget?

Ad 4^u[um]⁷⁷⁰ 17 esztendeig esküdött volt közējük, de nem akarta azután Dromo kibocsáttani. Azonban gyógyéttásában és másban sem⁷⁷¹ ért volna valamit magában, ha nem segítették volna az gonoszok[?], mert úgy színrül színre szintén láttják⁷⁷² az ördögöket cifra ruhában.

⁷⁶⁰ Eredetiben aláhúzva: *hogy soha többé vissza nem fog térni.*

⁷⁶¹ Utána törölve: *szor.*

⁷⁶² Eredetiben aláhúzva: *parancsolták.*

⁷⁶³ Előtte áthúzva: *és.*

⁷⁶⁴ Utána áthúzva: *véle.*

⁷⁶⁵ Utána áthúzva: *de úgy mond sokkal[?] nagyobb[?].*

⁷⁶⁶ Eredetiben aláhúzva: *3ti[um].*

⁷⁶⁷ Utána áthúzva: *élté.*

⁷⁶⁸ Előtte törölve: *soha.*

⁷⁶⁹ Utána áthúzva: *járt.*

⁷⁷⁰ Eredetiben aláhúzva: *4tum.*

⁷⁷¹ Eredetiben áthúzva szerepel: *sem.*

⁷⁷² Utána áthúzva: olvashatatlan.

5^{to773} Írás szerint-é, vagy szóval vagyon szövetsége a gonoszal?

Ad 5^{f[um]}774 Írás szerint szövetkezett volt,⁷⁷⁵ magárúl levelet vörös téntával irattak véle, megfogván a kezét az ördög,⁷⁷⁶ néki is adtak cédulát, de ismét visszavették tőle, hanem⁷⁷⁷ mondták, hogy az jövő szent Lucza asszony napján fognak újat adni. Néki⁷⁷⁸ Rósa Dániel kapitány fogadta, hogy ismét újonnan befogja esküdtetni, mivel láttya, hogy nincsen igaz hűsége néki és az üdő is eltelt ameddig bé esküdtött volt.

6^{to779} Minemű helyen lett az szövetsége a gonosz sátánnal?

Ad 6^{f[um]}780 Ölveden laktában, Fejér Kőrös part mellett, ahol össze szakad a Fekete Körössel volt a szövetsége.

7e Micsoda szándékkal és alkalmatossággal lett a szövetség?

Ad 7^{m[um]}781 Mivel az másik ura Kökény András is az volt, az ura és az ördög⁷⁸² azt javaslották néki, hogy az⁷⁸³ volna az igaz hit és igen jó élet. És azt is meghadták neki, hogy ne gyonnyon. Ő mindazonáltal háromszor is gyónván, a pap⁷⁸⁴ azonáltal⁷⁸⁵ elűzte előle.

8e Ki volt jelen azon szövetségében?

Ad 8^{v[um]}786 A Kőrösmellékiek voltak jelen (mivel maga is ott lakott) amidőn közikben esküdtött. De mivel régen volt, az

⁷⁷³ Eredetiben aláhúzva: *5to*.

⁷⁷⁴ Eredetiben aláhúzva: *5t[um]*.

⁷⁷⁵ Utána áthúzva: *és adott*.

⁷⁷⁶ Utána áthúzva: *egyszer[?]*.

⁷⁷⁷ Utána áthúzva: *fogadta*.

⁷⁷⁸ Felette áthúzva: olvashatatlan.

⁷⁷⁹ Eredetiben aláhúzva: *6to*.

⁷⁸⁰ Eredetiben aláhúzva: *6t[um]*.

⁷⁸¹ Eredetiben aláhúzva: *7m[mum]*.

⁷⁸² Utána áthúzva: *is*.

⁷⁸³ Utána áthúzva: *az*.

⁷⁸⁴ Utána törölve: *el*.

⁷⁸⁵ Utána áthúzva: *[...] de a pap háromszor is*.

⁷⁸⁶ Eredetiben aláhúzva: *8v[um]*.

9° Minémű jele vagyon a fatensnek?

10° Mi vitte és ösztönözte arra az életre a fatenst?

11° Űzte-e a babonaságot s-ördögösséget és miképpen?

nevekrül⁷⁸⁷ nem emlékezik. De már Alsó Várasi seregben⁷⁸⁸ állott, Rósa Dániel kapitány zászlója alá.⁷⁸⁹

Ad 9^{um}⁷⁹⁰ Vallja, hogy a szeméremtestén kívül a szélin, az ördög hüvelkével nyomta oda a pecsétet. Mint egy sömör, olyan pecsét⁷⁹¹ vagyon,⁷⁹² mint az sömör, olyan forma. El szokott oszlani, de mind[en] holnapban ismét⁷⁹³ kiújul. [3]

Ad 10^{um}⁷⁹⁴ Kökény néni megholt ura ösztönözte, javasolta volt mindenképpen, hogy az⁷⁹⁵ vólna gyönyörűséges és jó, könnyű élet, nem e világi.

Ad 11^{um}⁷⁹⁶ Affirmative. Valamint, úgy mond, a világi tiszték[ne]k hivatalyok[na]k meg kell felelni, úgy ő⁷⁹⁷ is hiti szerint, mivel arra esküdt meg, kén-telenyéttetett fűben, fában, fa levelében és másban, mint az többi babonáskodni. Sz[ent] Lucza napján szokták a tehennyek[ne]k hasznát, és a gabona virágját, szőlő hasznát Sz[ent] György nap tájb[an] szokták közönségesen elvenni és a vendégségekben szokták megenni, innya, pogácsát sütni. Az ördögök szintén, mint ő úgy esznek, isznak a boszorkányokkal⁷⁹⁸ belőle.

⁷⁸⁷ Javítva erről: *nevérrül*.

⁷⁸⁸ Utána áthúzza: *járt*.

⁷⁸⁹ Utána áthúzza: *tt*.

⁷⁹⁰ Eredetiben aláhúzza: *ad 9n[um]*.

⁷⁹¹ Eredetiben aláhúzza: *mint egy sömör olyan pecsét*.

⁷⁹² Utána áthúzza: *eloszlik*.

⁷⁹³ Utána áthúzza: *meg*.

⁷⁹⁴ Eredetiben aláhúzza: *Ad 10um*.

⁷⁹⁵ Utána áthúzza: *az*.

⁷⁹⁶ Eredetiben aláhúzza: *Ad 11um-*.

⁷⁹⁷ Eredetiben átírva: *neki is*.

⁷⁹⁸ Eredetiben aláhúzza: *a boszorkányokkal*.

12° Valami⁷⁹⁹ boszorkányság vagy bűbájosságot illető dolgot ásott-e, vagy temetett-e el a fatens?

13° Kinek ártott a fatens babonás mesterségével és minemű nehezen és segíthette-e ezen személyt, akit megrontott?

Ad 12um.⁸⁰⁰ Nem ásott, hanem az előllakelők ástak. De Rósa Dániel nem ásott, mert ő ott is úri ember volt és őtet ott is urallyák. Hanem csak az alatta valóinak parancsolt⁸⁰¹ azt vagy amaztat végben vinni⁸⁰² és cselekedjék.

Ad 13t[um].⁸⁰³ 1° Kotogány Ferencz itt lakos gyermekét megfürösztötte gólyafészekben. Tudta, hogy azzal elromlik. Megholt, hogy bábának nem hiták volt.

2° Puskás⁸⁰⁴ András itt való ember gyermekét éccaka reáment és úgy rontotta meg. Azt szánt szándékkal az földre ütötte, kitekerte a kezét és megholt.⁸⁰⁵

3° Szabó⁸⁰⁶ Jánosnét Makón megrontotta s-megkötötte vólt de ismét meggyógyétotta és megoldotta volt az pating gússal.

4° Az fatens maga szolgáját is, Tesla András⁸⁰⁷ kezét is bokájából kificamétotta és ismét meggyógyétotta.

5° Makón is egy gyermekecskét akaratjából a földre ejtett és megholt.

6° Fazekas Ferencz⁸⁰⁸ molnárnét is, még gyermeke születése előtt.⁸⁰⁹

⁷⁹⁹ Utána áthúzva: *tt ásott-e, vagy temetett-e el a fatens ami azon.*

⁸⁰⁰ Eredetiben aláhúzza: *Ad 12um.*

⁸⁰¹ Utána áthúzva: *hogy.*

⁸⁰² Alatta áthúzva: *vigyék.*

⁸⁰³ Eredetiben aláhúzza: *Ad 13t[um].*

⁸⁰⁴ Eredetiben aláhúzza: *Puskás.*

⁸⁰⁵ Utána áthúzva: *az is megholt.*

⁸⁰⁶ Eredetiben aláhúzza: *Szabó.*

⁸⁰⁷ Utána áthúzva: *olvashatatlan.*

⁸⁰⁸ Eredetiben aláhúzza: *Fazekas Ferenc.*

⁸⁰⁹ Eredetiben aláhúzza: *gyermeke születése előtt.*

7^o810 Egy juhász, hogy a fatensnek[?] kilenc juhát ellopta, az töke végét fokában hajtotta és éjjel az földbe ásta, hogy azzal [rontsa meg].⁸¹¹ [4]

FORDÍTÁS (RÉSZLET)

Szeged Szabad Királyi Városának bünyfenyítő törvényszéke által az 1728. június 26-ra kitűzött és a város börtönében megtartott ülésének folytatása során, az igen jeles teljes tanács színe előtt számos rendelkezés miatt a későbbiekben megjelölt módon és sorrendben az itt következő eseteket vette fel.

Ahol

A jeles tanács mint hatóság és felperes pert vett fel Gilicsó Jánosné Nagy Anna, valamint a városban lakó Jancsó Pál felesége Szanda Katalin ellen. Továbbá Katona Ferenc és Kovács Pál ügyében. Mivel a vádlottak biztosan bűnelkövetők, [ezért meg lettek vádolva a] lejjebb bővebben ismertetett okok miatt. Tiszti személyként és felperesként pedig a tisztelt helyettes ügyész pert terjesztett elő ezen személyek ellen, a következőkben. Az említett vádlottak teljes bizonyossággal mellőzték az isteni és emberi törvényeket és azok komolyságát, és nem tudni, miféle indoktól vezérelve és miféle gonosz lélektől ösztönözve, a gonosz lélekkel a boszorkányság és mágia cselekedeteivel különböző bűncselekményeket vittek véghez, és azokat szakadatlanul folytatták. Sőt tiszteletreméltó, jónevű és nagy megbecsülésnek örvendő embereknek ártottak. Fenyegéseiket valóságos hatással hajtották végre, és így testileg sokakat súlyosan megkárosítottak, és nem rettentek vissza attól sem, hogy bántalmaikkal sokak halálát okozzák, Szent István második könyvének harminckettedik fejezetének tartalma ellenére. A mondott tiszt hivatalt ragaszkodik mind a hazai, mint az idegen területekről származó törvényekhez. [Ezek pedig] pontosan megjelölve a következők: a *Hármaskönyv* harmadik részének huszonharmadik címe, a *Praxis Criminalis* hatvanadik artikulusa, *Carpzov Benedek művének* első részéből a negyvenkilencedik kérdés tizenhetedik, tizenkilencedik, huszonharmadik, huszonkilencedik, hetvenegyedik és hetvenharmadik száma, illetve *V. Károly [büntetőtörvényének]* százkilencedik fejezete. (Ezt megelőzően tortúrának vetették alá őket annak érdekében, hogy beszámoljanak tettestársaikról és a velük közösködőkről, a saját [boszorkánys] életükről, illetve az általuk elkövetett többi cselekedetről és rontásról. [Ezek során a következők

⁸¹⁰ Javítva erről: 6°

⁸¹¹ A dokumentum befejezetlen.

alapján jártunk el:] a *Praxis Criminalis* harminchetedik és harminckilencedik fejezete, illetve *Kithonich Directio Methodica* című művének negyedik fejezetének nyolcadik kérdése.) Ezeknek megfelelően ezeket a személyeket, akik bűnelkövetőknek, boszorkánynak és bűbájosnak bizonyultak, eméssze el élve a tüzes máglya örvénye, mások szörnyűséges példájára. Ezeknek az itt előterjesztett cselekedeteknek erős bizonyítékai vannak. Az említett hatóság [ti. a bíróságra] benyújtott bizonyos [iratokat, jelesül] a Makó városából elküldött B-vel jelölt levelet, valamint tanúk vallomásait az említett vádlottakkal szemben. Ezek [bizonyító ereje] egyértelművé vált, mivel tisztán látható összefüggés van tartalmuk és a per bizonyításai között. Későbbiekben a fenntartandók fenntartásával.

B.

FORMÁLIS PER KÖKÉNYNÉ NAGY ANNA, KATONA FERENC, JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN ÉS KOVÁCS PÁL ÜGYÉBEN

Szeged, 1728. június 26.

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 B, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 26.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 437–438. Nr. CCVII/26.

Anno 1728. die 26. Iunii, sub continuatione sedis revisoriae malefactorum in carceribus Liberae huius Regiaeque Civitatis Szegediensis detentorum, coram ampl[issim]o mag[ist]ratu pleno numero constituto causae subtus denotatae modo et ordine subsequentibus fuere assumptae.

Unde

Levata causa [est] ampli[ssim]i mag[ist]r[at]us[!], uti mag[ist]r[at]us et actoris, contra et adversus Annam Nagy, Joannis Gilicso Catharinam Szanda, Pauli Jancso inhabitatorum huius civitatis uxores, et Franciscum Katona ac Paulum Kovács, uti i[n]catti certi maleficii ab infra uberius declarandi insimulatos et insimulatas. Et p[ro] eodem domino m[ag]istratu et a[ctore] eg[reg]ius⁸¹² omnibus requisitis munitis surrogatus fiscalis per actionem contra eosdem et easdem p[ro]poneret sequentibus. Qual[ite]r nimir[um] dicti et dictae i[n]catti postpositis divinis aeque humanis legibus earundemque severitate, nescitur unde moti et motae quove maligno spiritu ad id inducti ac inductae cum nefario spiritu nefandissimos strigariae actus diversis vicibus perpetrare exercendo continuare, quin immo honestis bonae existimationis et nominis hominibus comminati. Comminationes suas in realem effectum deducere sicque complures in corpore graviter laedere et dam-

⁸¹² Jelentős hely kihagyva a sorban.

nificare, laedendoque multis necem causare non reformidassent. Eapropter dictus fiscus inhaerendo positivis patriae legibus, signanter autem t[itu]li 23. par[tis] 3° *Oper[i] Decr[eti] Tripart[iti]*. *Praxis item Criminalis* ar[ticulus] 60. *Benedicti Carpvovii* Par[tis] I^{ae} questionis 49. n[ume]ris 17., 19., 23., 28., 29., 71. et 73. *Caroli quinti* art[iculus] 49.⁸¹³ cuperet [I] eosdem et easdem tamquam maleficos et striges manifestasque sagas (p[raev]ia de eliciendis complicibus et consociis suis ac reliquis vita sua com[m]jissis actibus maleficiis iuxta art[icu]los 37. et 39. p[rae]fatae *Praxis Criminalis* capitis item 4. quaest[ionis]. 8. *Methodica Directionis Kithonichiana* torturae subiectione) in terribile aliorum exemplum vivos, vivasque pirae, ignisque voragine consummi. In cuius quidem propositae actionis suae solidius firmamentum, dictus fiscus p[ro]duceret certam inquisitionem, testium fassiones contra praefatos et praefatas i[n]catti continentem, ex cuius contextu expositio actionis elicitur evidentissime. Caeter[um] reser[vat] reser[vanda].

Protestatur idem fiscalis⁸¹⁴ quod personaliter adstantes primo et tertio in ordine p[rae]roposita et p[rae]apposita i[n]catti actionem contra se modo praevio peractam non modo non negant, quin imo plura quoque horrenda sua suorumque ac suarum consodalium scelera sponte ac benevole enarrant et fateantur. Reliquis autem in negativa existentibus.

Procurator fiscalis et a[ctor] respectu huius negativae partium[?] i[n]catti responsionis refert se ad p[ro]ductam⁸¹⁵ inquisitionem et⁸¹⁶ literale documentum, cui firmissime insistend[?] cuperet eundem et eandem de sensu p[rae]citat[arum] legum ignis⁸¹⁷ supplicio affici. Siquidem⁸¹⁸ ex quo simplici negativa minusque edocta uterentur, iuxta questionem 4. capit[is] 6 Kithon[ichiana] in paragrapho.⁸¹⁹ „Verum in negatoria usque ad verba: incattus debet probare, quocirca.”⁸²⁰

Deliberatum est.

Petitam per fiscalem secundae et quarti in ordine specificatis i[n]catti initiandam torturam ad eliciendas plures actus complicesque suos ex p[rae]viis sufficientibus, non suspicionibus, ver[um] actibus frequentatis manifestis signis admitti.

⁸¹³ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁸¹⁴ Utána törölve: *per*, és felette áthúzva: olvashatatlan.

⁸¹⁵ Előtte törölve: *p[rae]*.

⁸¹⁶ Utána áthúzva: *documentum*.

⁸¹⁷ Felette törölve: *median[te]*.

⁸¹⁸ Eredetiben aláhúzva: *ignis supplicio affici siquidem*.

⁸¹⁹ A hivatkozás helytelenül van idézve, de a szöveghely jelölése pontos. A latin szöveg az eredeti műben: „*Verum in negatoria (qua apud nos, non est actio actoris, sed responsio negativa ipsius incausam attractus ad actionem actoris facta) non actor sed incausam attractus debet ipsam probare.*”

⁸²⁰ Eredetiben aláhúzva: *Verum in negatoria usque ad verba: incattus debet probare, quocirca.*

Pro eodem d[omi]no m[a]g[is]tr[atu] et a[ctore] p[ro]testatur idem fiscalis, super intra et extra torturam p[rae]numcupati malefici et sagae confessatis, ac constanti[?] per reverentiam ratificatis actibus petitque ut supra debit[um] iidem poenam p[ro]-nunciari et affici. [2]

Sententia

Tam horrendum, atrocissimumque crimen laesae maiestatis divinae incurrentes, ex quo iidem et eadem i[n]catti] fide christiana abiurata p[ro]rsus et postergata infernalem diabolum, hostem humanae salutis⁸²¹ immanissimum, cui sese totum cum anima et corpore manciparunt et obstrinxerunt, ex pacto Dei conditoris sui loco adorantes, hostes sanctissimae trinitatis et beatae virginis Mariae ac omnium sanctorum et angelorum se esse[?] efficere, carnaliter cum immunendo spiritu fornicationis et spurcitiae com[m]iscere. [3]

FORDÍTÁS

1728. június 26-án Szeged Szabad Királyi Városa bűnfenyítő törvényszéke a város börtönében megtartott ülésének folytatása során az igen jeles teljes tanács színe előtt számos rendelkezés miatt, a későbbiekben megjelölt módon és sorrendben, az itt következő eseteket vette fel.

Ahol

A jeles tanács, mint hatóság és felperes pert vett fel Gilicsó Jánosné Nagy Anna, valamint a városban lakó Jancsó felesége, Szanda Katalin ellen. Továbbá Katona Ferenc és Kovács Pál ügyében. Mivel a vádlottak [biztosan bűnelkövetők], ezért meg lettek vádolva a lejjebb bővebben ismertetett okok miatt. Tiszti személyként és felperesként pedig a tisztelt helyettes ügyész a pert terjesztette elő a szükséges és biztos indokok alapján az említett személyek ellen. A vádlottak teljes bizonyossággal mellőzték az isteni és emberi törvényeket és azok komolyságát. Nem tudni, miféle indoktól vezérelve, és miféle gonosz lélektől ösztönözve a gonosz lélekkel a boszorkányság legszörnyűségesebb cselekedeteit vitték véghez. A különböző megbízatásokat teljesítették és szakadatlanul folytatták. Sőt tiszteletreméltó, jónevű és nagy megbecsülésnek örvendő embernek ártottak. Fenyegetéseiket valóságos hatással végrehajtották, és így testileg sokakat súlyosan megkárosítottak, és nem rettentek vissza attól sem, hogy bántalmaikkal sokak halálát okozzák. A mondott tiszti hivatal ragaszkodik hazánk tényleges törvényeihez. [Ezek pedig idevonatkozóan] pontosan megjelölve a következők: a *Hármaskönyv* harmadik részének

⁸²¹ Utána áthúзва: olvashatatlan.

huszonharmadik címe, a *Praxis Criminalis* hatvanadik fejezete, *Carpzov Benedek* művének első részéből a negyvenkilencedik kérdésből a tizenhetedik, tizenkilencedik, huszonharmadik, huszonkilencedik, hetvenegyedik és hetvenharmadik szám, illetve V. Károly [büntetőtörvénykönyvének] negyvenkilencedik fejezete. (Ezt megelőzően tortúrának vetették alá őket annak érdekében, hogy beszámoljanak tetteistársaikról és a velük közösködőkről, a saját [boszorkányos] életükről, illetve az általuk elkövetett többi cselekedetről és rontásról. [Ezek során a következők alapján jártunk el:] a *Praxis Criminalis* harminchetedik és harminkilencedik fejezete, illetve Kithonich *Directio Methodica* című művének negyedik fejezetének nyolcadik kérdése.) Ezeknek megfelelően ezeket a személyeket, akik bűnelkövetőnek, boszorkánynak és bűbájosnak bizonyultak, eméssze el élve a tűzes máglya örvénye szörnyűséges példájára másoknak. Mivel ezeknek az itt előterjesztett cselekedeteknek erős bizonyítékai vannak, ezért az említett hatóság megbízható vizsgálatot folytatott le, és a tanúknak a fent említett vádlottak ellen szóló vallomásait megvizsgálta, és a cselekedeteikről szóló előterjesztéseknek a tartalmából azok egyértelműnek bizonyultak. Későbbiekben a fenntartandók fenntartásával.

Az ügyész nyilvánvalóan bizonyította, hogy az itt jelen lévő, a sorban első és harmadik előállított vádlott az ellene folyó eljárást a korábbiakban nemhogy tagadta volna, hanem szörnyűséges bűneiket saját vizsgálásukra maguktól és önszántukból mesélték el és vallották meg. A többi [vádlott] pedig tagadásban maradt.

A jogi képviselő ügyész és felperes tiszteletben tartotta a vádlottak részben tagadó válaszait, és az elővezetett vizsgálatok során az írásos dokumentumokra hivatkozott. Ezek [a bizonyítékok] megkívánják a személyek üldözését, és azt is, hogy idézett törvények értelmében a tűznek a büntetésével [ti. máglyahalállal] illessék őket. Ha pedig abból az egyszerű tagadás miatt kevesebb ismeret használható fel, akkor Kithonich művének hatodik fejezetének negyedik kérdésének paragrafusai szerint kell eljárni. „Igazán a tagadásos keresetben addig a szakig a vádlottnak kell bizonyítani.”⁸²²

Végzés

Az ügyész a sorban másodikként és negyedikként következő elkülönített vádlottak esetében javasolja a tortúra kezdeményezését annak érdekében, hogy felfedjék tetteistársaikat és további cselekedeteiket. Valamint azért, hogy a korábban elégségesen bizonyított és nem feltételezéseken alapuló cselekedeteik gyakori és nyilvánvaló jeleit átadják.

⁸²² A fordítás a hibás idézet alapján történt. A teljes idézet Kászoni János fordításában: „Míndazonáltal a tagadásos keresetben (melly nálunk, nem a felperes keresetét nézi hanem az alperesnek a feleperes kereseti ellen való tagadó feleletit) nem a felperesnek hanem az alperesnek kell bizonyítani.”

Az ügyész hatóságként és felperesként tanúsítja, hogy a megnevezett gonosztevők és borszorkányok mind a tortúra alatt és mind azon kívül bevallották tetteiket. Ezért az ügyész a hitelesített cselekedetek miatt is kéri állandó tisztelettel, hogy akárcsak fentebb, a [vétkes személyek számára] a kellő büntetést szabják és hirdessék ki.

Ítélet

Mivel ők az isteni felség megsértésének szörnyű és rettenetes bűncselekményét elköveték, és a vádlottak lemondottak a keresztény hitről, és annak teljesen hátat fordítottak. A pokolbéli ördöghöz, az emberi boldogulás leghatalmasabb ellenségéhez kötötték magukat, és neki testükben és lelkükben magukat átadták. A szerződésből fakadóan a teremtő Isten saját helyén imádták őt [ti. az ördögöt]. A szentháromságnak, a boldog szűz Máriának, minden szenteknek és angyaloknak az ellenségévé váltak, és testileg keveredtek a tisztátalan lélekkel fajtalankodásba és tisztátalanságba.

XXVIII.

Szeged, 1728. június 26. körül

FORMÁLIS PER KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ
SZANDA KATALIN, VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA, KATONA FERENC,
KOVÁCS PÁL, DANCSÓ JÁNOS, DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA,
BORBOLA FERENC, SZÁNTÓ MIHÁLY, LÉGRÁDI JÁNOSNÉ
MALMOS KATA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. S. N.

MÁSOLAT: MNL OL A 28, Lit. Civ. 1728. No. 382. 4. sz. Fol. 1r.–18v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 439–440. Nr. CCVII/27.

Anno⁸²³ 1728. die 26. Iunii,⁸²⁴ sub continuatione⁸²⁵ sedis revisoriae malefactorum, in carceribus Liberae huius Regiaeque Civitatis Szegediensis inarestatorum,⁸²⁶ coram ampl[iss]imo m[a]g[ist]ra[tu] pleno numero constituto,⁸²⁷ causae subtus denotatae, modo et ordine subsequenti fuere assumptae.

Unde

Levata causa ampl[iss]imi m[a]g[ist]r[at]us uti m[ag]istratus et a[ctor], contra et adversus Annam Nagy, Joannis Giliczó, Catharinam Szanda, Pauli Jancsó, Saram Koncz, Stephani Végh, inhabitatorum huius civitatis uxores <et Franciscum Katona, ac Paulus Kovács>, uti incattas, certi maleficii ab infra uberius proponendi insimulatas.⁸²⁸ Et p[ro] eodem d[omi]no m[a]g[ist]r[at]u et a[ctore] egregius Michael Slovenics, omnibus requisitis munitus, surrogatus fiscalis pro[curat]or. Actionem contra <eosdem et> easdem proponeret sequentibus. Qualiter <nimirum dicti et> dictae <i[n]catti et> i[n]cattae postpositis divinis aeque ac humanis legibus, earundemque severitate, nescitur unde <moti ac> motae, quove maligno spiritu ad id <inducti et> inductae, cum nefario spiritu nefandissimos strigariae

⁸²³ Az irat három példányban maradt fenn, amelyekből az első tisztázatot és az arról készült másolatot tekintjük mérvadónak, a piszkozatot nem. A másolati példány a teljes pertest iratainak másolatait is tartalmazza, így a korábban önálló dokumentumként közölt iratok beillesztett másolatait másodszer nem közöljük.

⁸²⁴ A dokumentum datálása igen problémás, mivel csak az első perfelvétel időpontja van megadva, az irat keletkezése nem.

⁸²⁵ Másolatban helyette: *sub praefixione*.

⁸²⁶ Másolatban helyette: *detentorum*.

⁸²⁷ Másolatban helyette: *existente*.

⁸²⁸ Másolatban helyette: *declarandi insimulatos et insimulatas*.

<ac magiae> actus diversis vicibus perpetrare, exercendo continuare, quin imo honestis, <et> bonae existimationis et⁸²⁹ nominis hominibus comminati, comminationes suas in realem effectum deducere, sicque complures personas in corpore graviter laedere et damnificare, laedendoque mortem eisdem inferre,⁸³⁰ non reformidassent. <Contra tenorem capituli 32. decretorum libri 2^{di} Sancti Stephani regis.> Eapropter dictus fiscus⁸³¹ inhaerendo positivis <tum> patriae <quam et aliarum provinciarum> legibus, signanter autem: t[itu]li 23 partis 3^{ae} Oper[is] Decr[eti] Tripar[titi], Praxis item Criminalis art[iculus]. 60 <Benedicti Carpzovii par[tis] 1^{ae} question[is] 49 n[umeri] 17, 19, 23, 28, 29, 71 et 73 Caroli quinti ar[ticuli] 109> cuperet <eosdem et> easdem tamquam <maleficos et> striges et manifestas sagas (praevia de eliciendis complicibus et consodalibus,⁸³² suis ac reliquis vita sua commissis actibus maleficis <et veneficis>, iuxta ar[ticulus] 37. et 39. p[rae]fatae Praxis Criminalis capit[is] 4. quaest[ionis]⁸³³ <Methodica Directione> Kithonics, torturae subiectione) in terribile aliorum exemplum pyrae <et vivos> vivas imponi, ignisque voragine consummi. In cuius quidem propositae actionis suae solidius firmamentum dictus fiscus produceret certam inquisitionem <dictas literas missiles Makovienses, l[itte]ra A, et inquisitionem l[itte]ra B notatas⁸³⁴>, testium fassiones contra easd[em] <p[rae]fatos et p[rae]fatas i[ncatti] et i[ncattae]> continentem, [I] ex cuius contextu expositio actionis elicietur evidentissime, caeterum reservat[is] reservand[is].

<Personaliter adstan[s] i[ncatta] Anna Nagy obstetrix Joannes Giliczó consors annor[um] cir[iter] 65. ex poss[ess]ione Ölvéd Ko[mi]t[a]tui Békésiens[i] adiacen[te] habit[orum] oriunda ad perectam actionem responderet sequentis.⁸³⁵

Praesen[tis] cause ulterior rumnicatio differtur in diem 28 p[rae]sen[tis] mens[is] Iunii. Tandem recurrente die 28 Iunis die, addidit p[rae]nuncupata fatens Anna Nagy.⁸³⁶

Personaliter adstans i[ncattus] Franciscus Katona annor[um] cir[iter] 60. natus in Martonyos loco militari, ad actionem contra se institutam in benigno examine fatetur sequentibus.⁸³⁷

<Protestatur idem fiscalis procurator quid> Personaliter adstans primo in ordine p[rae]apposita i[ncatta] <et incattus Anna quippe Nagy et Franciscus Katona> actionem

⁸²⁹ Másolatban helyette: ac.

⁸³⁰ Másolatban helyette: multis necem etiam causare.

⁸³¹ Másolatban helyette: fiscalis.

⁸³² Másolatban helyette: consociis.

⁸³³ Másolatban helyette: capituli item 6^{ti} question[is] 8^{ae}.

⁸³⁴ A hivatkozott iratokat lásd Makó levele 2/XXXIII/D és a tanúvallomási jegyzőkönyv 2/II/A.

⁸³⁵ A másolatban itt következik Kökény Andrásné Nagy Anna első két vallomásának kivonata. Lásd 2/V/A és B.

⁸³⁶ A másolatban itt következik Kökény Andrásné Nagy Anna további vallomásainak kivonata. Lásd 2/V/C.

⁸³⁷ A másolatban itt következik Katona Ferenc vallomásának másolata. Lásd 2/VII/A.

contra se modo praevisio <magistratualiter> peractam,⁸³⁸ non modo non negat,⁸³⁹ quin imo plura⁸⁴⁰ quoque horrenda⁸⁴¹ sua suorumque ac suarum consodalium <acta et> scelera sponte et benevole enarrat,⁸⁴² confessatque ac fatetur.⁸⁴³ <Id ipsum iuxta eorundem confessata propriamq[ue] oris et benevola[m] fassionem, quae mille testibus aequipolleret, peteret ius et iudicium cum finali ad id subsequenda executione mediante, administrare.> Reliquis <autem> in negativa existentibus⁸⁴⁴ <ut pote Catharinam Szanda, Pauli Jancsó uxor et Paulo Kovács> quocirca.

<Procurator fiscalis, et actor respectu huius negative partium i[ncatt]i at i[ncattae] responsonis refert se ad praep[ro]ductum inquisitionem l[itte]ra B et l[itte]ras] missiles, l[itte]ra A notata,⁸⁴⁵ quibus firmissime insistendo, cuperet eund[em] et eand[em], de sensu p[rae]citatarum legum iudicium ex quo simplici negativa, minusq[ue] edocta uterentur iuxta conformit[a]tem capituli 6. question[em] 4ª Kithon[ics] in paragrapho: „Verum in negativa, usque ad verba incattus debet, ipsam p[ro]bare.” Tortura subici.⁸⁴⁶ Reser[vatis] reser[vandis].

Personal[ite]r adstans i[ncattus] Paulus Kovács, ex poss[es]sione Péter Vásár K[omi]t[a]tui Hevesi[ensi] adiac[ente] et habit[orum] oriund[a] annor[um] cir[citer] 67 benevole fatetur.⁸⁴⁷

Ulteriori huius causae revisio ob legalia impedimenta differtur in Iunis subsequendam diem quippe 30 p[rae]sen[tis].

Quo tandem adimente.>

Deliberatum est

Petitam per fiscalem secundae et tertiae⁸⁴⁸ ordine specificatis⁸⁴⁹ i[ncatt]i <et incattae> initiandam torturam ad eliciendos plures actus complicesque suos ex p[rae]viis sufficientibus non suspicionibus, verum actibus frequentatis manifestissimis admittere. <Qua incohata fatetur idem Paulus Kovács i[ncattus]>⁸⁵⁰

⁸³⁸ Javítva erről: *peractam*.

⁸³⁹ Másolatban helyette: *negent*.

⁸⁴⁰ Másolatban helyette: *plurima*.

⁸⁴¹ Másolatban helyette: *horrendissima*.

⁸⁴² Másolatban helyette: *enarrant*.

⁸⁴³ Másolatban helyette: *fatentur*.

⁸⁴⁴ Másolatban helyette: *persistentibus*.

⁸⁴⁵ Az idézett iratoknál lásd 2/II/A és B, illetve 2/II.

⁸⁴⁶ Az idézet pontatlan. Ezzel kapcsolatban lásd 2/XXVII.

⁸⁴⁷ A másolatban itt következik Kovács Pál első vallomásának másolata. Lásd 2/VIII/A.

⁸⁴⁸ Másolatban helyette: *quarti*.

⁸⁴⁹ Másolatban helyette: *p[rae]specificatis*.

⁸⁵⁰ A másolatban itt következik Kovács Pál második vallomásának másolata. Lásd 2/VIII/B.

Personaliter adstans Catharinam Szanda Pauli Jancsó uxor, adeoque i[n]catta] ex possessione Kistelek Kof[mi]t[a]tu Hevesiensi adiacen[te] et situa[ta] oriunda an[n]or[um] cir[citer] 50 fatetur in tormentis.⁸⁵¹

Pro eodem domino m[agistratu] et a[ctore] protestatur idem fiscalis, super intra et extra torturam p[rae]nuncupatarum strigarum⁸⁵² confessatis ac <constanti perseverantia> ratificatis <actibus>, petitque ut supra debit[am] eis[em] <mortis> poena[m] pronuncari⁸⁵³ et <esodemq[ue] eadem> affici.

Sententia.

<Quandoquidem dicti i[n]catti] [et] i[n]cattae]> tam horrendum atrocissimumque crimen laesae maiestatis Divinae incurrentes,⁸⁵⁴ ex quo <iidem et> eadem⁸⁵⁵ i[n]catti] <[et] i[n]cattae]> fide christiana abiurata, prorsus et postergata <sacroque baptismo abnegato> infernalem diabolum, hostem humanae salutis immanissimum⁸⁵⁶ cui sese totum cum anima et corpore manciparunt et obstrinxerunt, ex pacto <cum eodem habito> Dei conditoris sui loco <eundem> adorantes, hostes sanctissimae trinitatis et beatae virginis Mariae ac omnium sanctorum et angelorum se⁸⁵⁷ esse efficere.⁸⁵⁸ Carnaliterque⁸⁵⁹ cum daemone commiscere, aliave innumerabilia malorum genera perpetrare non sunt veritae.⁸⁶⁰ Eapropter <iuxta leges praerecensitae actionales> in terribile alior[um] exemplum <vivos et> vivas ignes supplicio afficiendas <et concremandas> venire deliberatum est. [2]

<Procurator amplissimi magistratus et actoris. Et quia frustra fierent indicia, rudi ea quae iudicialiter decernuntur, reali etiam executioni manciparentur quod et deliberatum est.

Die mensis Iulii sub continuatione sedis revisoriae levata causa infrascriptorum i[n]catti] [et] i[n]cattae]>

⁸⁵¹ A másolatban itt következik Jancsó Pálné Szanda Katalin vallomásának másolata. Lásd 2/VI/A.

⁸⁵² Másolatban helyette: *maleficiet sagae*.

⁸⁵³ Előtte áthúzva: *affici*.

⁸⁵⁴ Másolatban helyette: *incurissent*.

⁸⁵⁵ Utána áthúzva: *praeappositae*.

⁸⁵⁶ Eredetiben javítva erről: *infernissimum*.

⁸⁵⁷ Alatta áthúzva: *olvashatatlan*.

⁸⁵⁸ Másolatban helyette: *eficissent*.

⁸⁵⁹ Másolatban helyette: *carnaliterve*.

⁸⁶⁰ Másolatban helyette: *Carnaliterque cum immundo spiritu fornicationis et spuritiae actibus commiscere, et sanctissimum (occasione com[m]unionis) Christi corpus et sanguinem ex ore excipiendo et exspinando, hinc inde abüicere, ad alias etiam sibi notas artes adhibere aliaque innumerabilia malorum genera, prout ex propriis fassionibus appareret, perpetrare non sunt veriti et veritae.*

Item: qualiter Franciscus Katona, Paulus Kovács,⁸⁶¹ Joannes Dancso eiusdemque uxor⁸⁶² Barbara Hesen, Catharina Malmos, Joannis olim Légrádi relicta vidua, Elisabetha Tóth <alias Hétvékásné>, Joannis condam Dani⁸⁶³ vidua, adeoque <[i]ncatti [et] i[ncattae]> artes aequae magicas et diabolicas, cum p[rae]appositis in prima levata⁸⁶⁴ i[ncatti] <et i[ncattae]> complicibus, adeoque nefandi eiusdem <magiae et strigariae> criminis sociis et sociabus perpetrare nil pense duxissent. Hinc idem fiscus⁸⁶⁵ iuxta leges p[rae]cit[atas] cuperet, hos quoque <has> maleficos et striges manifestas (p[rae]missa eisdem tortura <de revelando complicibus>, si et in quantum in negativa persisterent), debita <mortis> poena affici. Reser[vatis] reser[vandis].

<Barabara Hesen Joannis Dancsó uxor annor[um] cir[citer] 65. nata in poss[es]sione Arokszállás, obstetrix et i[ncatta] personaliter adstando respnsit et fatetur.⁸⁶⁶>

Pro domino m[agistratu] et a[ctore] protestatur solemniter <d[omi]ni m[agistratus] et a[ctoris]> super eo. Quod p[rae]scitae Franciscus Katona⁸⁶⁷ maleficus et Barbara Hesen,⁸⁶⁸ Joannis Dancso uxor et contra se magistratual[ite]r institut[am]⁸⁶⁹ actionem non negent,⁸⁷⁰ quin imo sponte et benevole cuncta⁸⁷¹ sua facinora fateantur et asseverentur.⁸⁷² Quia autem propria oris fassio mille testibus aequipolleret, hinc cuperet, ut superius, eundem et eandem igne concremari. Reliquisve in negativa⁸⁷³ existentibus, <questionem seu> torturam admitti efflagitaret.

Deliberatum est

Actionem contra se <modo p[rea]vio> peractam negantibus incattis ex sufficientibus rationibus <torturam quoque> admitti.

<[i]ncatti [et] i[ncattae] torturati fatentur et quidem Ioannes Dancsó annor[um] cir[citer] 70 ex Ipoly Keszi Ko[mi]t[ati] Honthensi adiacente oriunda.⁸⁷⁴>

⁸⁶¹ Másolatból hiányzik: *Franciscus Katona, Paulus Kovács.*

⁸⁶² Másolatban helyette: *coniunx.*

⁸⁶³ Másolatban helyette: *Dányi.*

⁸⁶⁴ A hivatkozott iratot lásd 2/XXVII.

⁸⁶⁵ Másolatban helyette: *fiscalis.*

⁸⁶⁶ A másolatban itt következik Dancsó Jánosné Hisen Borbála vallomásának másolata. Lásd 2/IX/A.

⁸⁶⁷ Eredetiben aláhúzva: *p[rae]scitae Franciscus Katona.*

⁸⁶⁸ Utána áthúzva: *saga.*

⁸⁶⁹ Utána áthúzva: *praeappositam.*

⁸⁷⁰ Másolatban helyette: *neget.*

⁸⁷¹ Utána áthúzva: *omnia.*

⁸⁷² Másolatban helyette: *fateatur et asseveraret.*

⁸⁷³ Utána áthúzva: *agentibus.*

⁸⁷⁴ A másolatban itt következik Dancsó János vallomásának másolata. Lásd 2/X.

*Catharina Malmos Ioannis olim Légrádi vidua, annor[um] cir[citer] 40 obstetrix adeoque modica incohata tortura fatetur.*⁸⁷⁵

*I[ncatta] Elisabeth Tóth alias Hétvékás numcupata Ioannis Danyi Vidua, annor[um] cir[citer] 70 ex poss[ess]ione Buják komitatui Nogradiensis tortura dicit et fatetur.*⁸⁷⁶

Protestatur idem fiscalis procurator, quod p[rae]fati et p[rae]fatae i[ncatti] <et i[ncattae]> actus suos magicos et cum diabolo initam pactationem in tortura continentur et extra torturam singula ratificent, <ideoque peteret hos et has quoque una cum sociis in levata specificatis⁸⁷⁷> tanquam diabolicae arti deditas personas[?] adeoque petit hos⁸⁷⁸ et has quoque igni vivas imponi et cremari. <Caeterumque reservatis reservandis.>

Sententia.

Siquidem actionales rei[?] et reae ac lamiae creatorem coeli et terrae omnesque sanctos et electos Dei abnegando, christianae fidei Deo debita⁸⁷⁹ <et Sacro Baptismi renunciantes> cum aviterna detestatione renunciantes ex pacto⁸⁸⁰ <im[m]ani> infernali cacodaemoni pacisci,⁸⁸¹ in perpetuum vasallagium et servitutem sese obstringere, synagogas et conventus diabol[um] nocturnos sedulo frequentare, inibi[que] commensationibus⁸⁸² ac⁸⁸³ saltibus interesse ac nefandissimum libidinis scelus cum iis peragere, eosdem adorare, opem et [3] auxilium eorundem inplorare, a diabolo <stigmatē stigmati> adepta arte innumeris hominibus et pecoribus⁸⁸⁴ nocere, fertilitatem terrae cum <eadem> arte diabolica permanere, intercipere, deterritae⁸⁸⁵ minus fuissent. Idcirco p[rae]dictos et praedictas i[ncattas] tanquam striges <sagasque> manifestas iuratosque Dei hostes et humanae salutis osiores et ut via ad sinistra⁸⁸⁶ enormia crimina continuanda p[rae]scindi queat.

⁸⁷⁵ A másolatban itt következik Légrádi Jánosné Malmos Kata vallomásának másolata. Lásd 2/XI/A.

⁸⁷⁶ A másolatban itt következik Danyi Jánosné Tóth Erzsébet vallomásának másolata. Lásd 2/XII/A.

⁸⁷⁷ A hivatkozott iratot lásd 2/XXVII/B.

⁸⁷⁸ Utána törölve: *que*.

⁸⁷⁹ Felette törölve ismétlés: *christianae fidei*.

⁸⁸⁰ Utána áthúzva: *cum*.

⁸⁸¹ Eredetiben aláhúzva: *pascisci*.

⁸⁸² Javítva erről: *commessa[ti]onibus*.

⁸⁸³ Másolatban helyette: *et*.

⁸⁸⁴ Másolatban helyette: *etiam Iumentis*.

⁸⁸⁵ Felette betoldás: olvashatatlan.

⁸⁸⁶ Másolatban helyette: *similia*.

Vivi et vivae⁸⁸⁷ ignis supplicio affiendi et affiendae sunt.⁸⁸⁸ Catharina aut[em] Malmos, cum Deum adhuc creatorem suum non abnegasset, fidemque christianam non eiurasset, neque vero pactum cum daemone inivisset, damn[um] quoque quodpiam minime intulisset. Conventibus nihilominus saltibus ac commensationibus⁸⁸⁹ cum iisdem consodalibus a semitertio anno interfuisset. Eapropter primo quidem gladio ferienda, dein cadaver igni⁸⁹⁰ imponendum⁸⁹¹ determinatum est.

<Quam sententiam taliter per amplissimum magistratum latam peteret idem procurator fiscalis reali executione mediante adimpleti[?]. Quod et deliberatum est.

Die 10. Mensis p[rae]sentis Iulii sub eiusdem sedis continuatione proponeret idem fiscalis.>

Nominus.⁸⁹² Qual[ite]r <nimirum> Daniel Rósa, eiusdemque contoralis Susanna Széll, Franciscus Borbola, Michael Szánthó, Paulus Kovács,⁸⁹³ Margaretha Barak, Michaelis olim Dugonics r[elic]ta vidua.⁸⁹⁴ <I[ncatti] et i[ncattae]> Deo creatori suo et eius sanctis restitere⁸⁹⁵ inito cum infernali Sathana pacto eosdem⁸⁹⁶ adorare, congressus nocturnos [...] <et inibi> solitas commensationes⁸⁹⁷ ac saltus⁸⁹⁸ sedulo frequentare, carnaliterve nefandissimum cum infernalibus diabolis libidinem exercere.⁸⁹⁹ Primus quidem in ordine p[rae]appositus maleficus Daniel Rósa et i[ncattus] a diuturno tempore <et annis cir[citer] 50> damnati illius maleficorum et lamiarum exercitus duces et antesignatum agere. Multas innocentes et integrae vitae per[so]nas, p[ro]jut et p[ro]p[ri]am consortem suam ad eandem artem maligna[m] inducere et corrumpere et per alios induci proponere.⁹⁰⁰ Arte eadem a diabolis adinventata terrae frugalit[ate]m absummere, aliave innumerabilia enormissima flagitiorum g[ene]ra actusque magicos in realem effect[um] perferre[?] ac alios iuri suo subiectas sagas <et magos> deducere nil pensi duxisset. Eap[ro]pter id[em] fiscus⁹⁰¹ et p[ro]curat[or] inhaerendo super magia conscriptis iamque p[rae]-

⁸⁸⁷ Javítva erról: *vivos et viae*.

⁸⁸⁸ Másolatban helyette: *affiendas et affiendae venient*.

⁸⁸⁹ Javítva erról: *com[m]essa[ti]onibus*.

⁸⁹⁰ Eredetiben áthúzva: *imponendum* és felette javítás: olvashatatlan.

⁸⁹¹ Másolatban helyette: *igne cremandum*.

⁸⁹² Felette jelentős hely kihagyva.

⁸⁹³ Eredetiben aláhúzva: *Paulus Kovács*.

⁸⁹⁴ Felette betoldva: olvashatatlan.

⁸⁹⁵ Alatta áthúzva: *abnegare*. A másolatban helyette *resilire*.

⁸⁹⁶ Másolatban helyette: *eundem*.

⁸⁹⁷ Javítva erról: *com[m]essa[ti]onibus*.

⁸⁹⁸ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁸⁹⁹ Másolatban helyette: *habere*.

⁹⁰⁰ Javítva erról: *p[ro]janare*. Másolatban helyette: *p[ro]curare*.

⁹⁰¹ Másolatban helyette: *fiscalis*.

citatis[?]⁹⁰² legibus, cuperet. Eosdem et easdem (adhibita eiusdem ad revelandos⁹⁰³ plures complices, adeoque execrabilis nefandissimi [4] sceleris eiusdem consocios artesque magicos⁹⁰⁴) Daniele[m] quidem Rósa, qua magis principalem et antesignatum, omniumque sceler[um] et impietatum⁹⁰⁵ et architectum ac scaturiginem, cum exasperatione supplicii, cum reliquis vivum comburi. Reser[vatis] reser[vandis].

<I[ncatti] et i[ncattae][!] personaliter adstans fatetur et quidem Daniel Rósa annor[um] circit[er] 82 ex Martonyos originem suam ducens benevole dicit.⁹⁰⁶

I[ncattus] Michael Szántó annorum circit[er] 60 ex partibus Transdanubianus oriund[us] in benigni examine fatetur.⁹⁰⁷>

Pro[curator] et fiscalis d[ominus] m[agistratus] et a[ctor] p[ro]testatur super p[ersonal]ite[r] adstantium primi et quarti in ordine p[rae]appositorum maleficorum et i[ncattorum] coram p[rae]fati iure facti⁹⁰⁸ actionetenus specificator[um] execrabilium flagitior[um] suor[um] confessione postuletque eosdem⁹⁰⁹ iuxta confessata ultimo supplicio <ignis> affici, negantibus autem questionem seu torturam imponi. Reser[vatis] reser[vandis]. Quo in passu.

D[elibe]ratum est

Probam seu torturam negantibus i[ncattis] et sagis in hoc quoque casu sufficientibus ra[ti]onibus et causis interventis dilucidato[?] admitti.

<Qui adhibita tortura et quidem Susanna Széll, Danielis Rósa coiunx annor[um] cir[citer] 50 incohato primo actu torturae fatetur.⁹¹⁰

Franciscus Borbola annor[um] cir[citer] 56 natus in Kecskemét fatetur.⁹¹¹

Margaretha Barak Michelis olim Dugonyi Vidua annor[um] cir[citer] 55. fatet[ur].⁹¹²>

⁹⁰² Másolatban helyette: *precensitis[?]*.

⁹⁰³ Alatta áthúzva: *eliciendos*.

⁹⁰⁴ Másolatban helyette: *actusque magicos tortura[?]*.

⁹⁰⁵ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁹⁰⁶ A másolatban itt következik Rósa Dániel vallomásának másolata. Lásd 2/XIII.

⁹⁰⁷ A másolatban itt következik Szántó Mihály vallomásának másolata. Lásd 2/XIV.

⁹⁰⁸ Másolatban helyette: *Danielis Rósa et Michaelis Szánthó maleficorum et i[ncatti] coram praesenti iure facta*.

⁹⁰⁹ Utána áthúzva: *debitae personae affici*.

⁹¹⁰ A másolatban itt következik Rósa Dánielné Széll Zsuzsanna vallomásának másolata. Lásd 2/XV.

⁹¹¹ A másolatban itt következik Borbola Ferenc vallomásának másolata. Lásd 2/XVII.

⁹¹² A másolatban itt következik Dugonics Mihályné Barak Margit vallomásának másolata. Lásd 2/XVI.

Protestatur d[omi]ni m[agistratus] et a[ctor] fiscus,⁹¹³ super intra tormenta p[rae]factor[um] maleficor[um] et strigium[!]⁹¹⁴ elicita⁹¹⁵ criminum <suarum> et accessorior[um] fassione ac extra eadem constantias assevera[ti]one facta ratifica[ti]one, adeoque peteret idem fiscus ius et <reale> iudici[um] cum <reali executione> effectu [...] administrati reservata.⁹¹⁶

Sententia.

Quandoquidem actionales maleficii et sagae, adeoque incatti et incattae, contra omnem naturae honorem Deo omnipotenti creatori suo, beataeque matri Dei V[irginis] Mariae et omnibus sanctis et electis Dei renunciare, foedus baptismi rescindere, eurata fide christiana, sacri divini decalogi praecepta et eccl[esi]ae sacramenta seponendo pessumdare, et cum Sathanis paciscentes, fidelem aevum homagium et obsequium p[rae]stare, quid nunquam ad fidem Christi debitum redire, neque divina p[rae]cepta per amplius observare, sed perpetuis semper[?] temporibus obtemperare, ludos et congressus nocturnos diabolorum [5] sedulo frequentare⁹¹⁷ et inibi commensationibus⁹¹⁸ ac tripudiis interesse velint, omnia denique daemonum mandata ad nutum et vota adimplere. Dei loco eosdem venerari.⁹¹⁹ Non minus animas praetioso Christi sanguini redemptas, corpora[ue] sua, vas spiritus sancti, nefandissimum cum iisdem⁹²⁰ [...] actum⁹²¹ exercendo, in aeviternam condemna[ti]onem hostis⁹²² humani generis,⁹²³ infernissimo Sathanae quippe infernali sese obstringere et mancipare. Taliterque⁹²⁴ socios et socias tum impietatis tumque exitii aeterni efficere, homines laedere et internecioni etiam iisd[em] studere,⁹²⁵ plures innocentes p[er]sonas ad eand[em] artem instruere et destruere, adeoque atrocissimi criminis eiusd[em] socios⁹²⁶ efficere,⁹²⁷ p[ro]ut⁹²⁸ ipsissimorum maleficor[um] et sagar[um] fassione clarum evaderet, [non abhorruis-

⁹¹³ Másolatban helyette: *fiscalis*.

⁹¹⁴ Másolatban helyette: *strigum et sagarum*.

⁹¹⁵ Alatta áthúzva: *facta*.

⁹¹⁶ Másolatban helyette: *reservatis reservandis*.

⁹¹⁷ Utána áthúzva: *velint*.

⁹¹⁸ Javítva erről: *com[m]essa[ti]onibus*.

⁹¹⁹ Előtte áthúzva: *adorare*.

⁹²⁰ Eredetiben áthúzva: *libidinis*.

⁹²¹ Alatta aláhúzva és törölve: *scelus*.

⁹²² Javítva erről: *hosti*.

⁹²³ Utána áthúzva: *iurato*.

⁹²⁴ Alatta törölve: *sicque*.

⁹²⁵ Utána áthúzva: *absque*.

⁹²⁶ Alatta áthúzva: *reos*.

⁹²⁷ Utána áthúzva: *olvashatatlan*.

⁹²⁸ Utána áthúzva: *eod[em]*, és törölve: *ex*.

sent].⁹²⁹ Obve iuxta leges actionales, signanter *Praxis Criminal[is]* artic[ulus] 60., *Benedicti Carpsovii* part[is] I^{ae} quest[estionis] 49^{ae} n[ume]ris 17., 19., 23., 28., 29., 71. et 73. *Caroli Quinti imper[atoris]*s ar[ticulus] 109. *iur[is]*⁹³⁰ *Austriaci*, in terribile aliorum exemplum,⁹³¹ ulteriorem ad iustorum permansionem, vivos et vivas flammis concremandos et concremandas esse. Decretum est.

FORDÍTÁS

1728. június 26-án Szeged Szabad Királyi Városa bűnfenyítő törvényszéke a város börtönében a megtartott ülés folytatása során, az igen jeles teljes tanács színe előtt számos rendelkezés miatt a későbbiekben megjelölt módon és sorrendben az itt következő eseteket vette fel a már fogva tartott [gonosztevők] ellen.

Ahol

A jeles tanács mint hatóság és felperes perbe fogta Giliczó Jánosné Nagy Annát, Jancsó Pálné Szanda Katalint, továbbá Végh Istvánnét, akik mind a város lakosainak feleségei <valamint Katona Ferencet és Kovács Pált>. Mivel a vádlottak biztosan bűnelkövetők, ezért megvádolták őket az alább bővebben ismertető okok miatt. Tiszti személyként és felperesként pedig jeles Szlovenics Mihály helyettes tiszti ügyész előterjesztette a szükséges és bizonyos indokokat a per segítségével ezen személyek ellen. Mivel az említett vádlottak teljes bizonyossággal mellőzték az isteni és emberi törvényeket, és nem tudni, miféle indoktól vezérelve és miféle gonosz lélektől ösztönözve a gonosz lélekkel a boszorkányság legszörnyűségesebb cselekedeteit gyakorolva a különböző megbízatásokat véghezvitték és szakadatlanul folytatták. Sőt tiszteletreméltó, jónevű és nagy megbecsülésnek örvendő embereknek ártottak. Fenyegetéseiket valóságos hatással végrehajtották, és így testileg sokakat súlyosan megkárosítottak, és nem rettentek vissza attól sem, hogy bántalmaikkal sokak halálát okozzák. <Szent István második törvénykönyvének harminckettedik fejezetének tartalma ellenére sem.> A mondott tiszti hivatal ragaszkodik hazánk <és más területek> tényleges törvényeihez. [Ezek pedig idevonatkozóan] pontosan megjelölve a következők: a *Hármaskönyv* harmadik részének huszonharmadik címe, a *Praxis Criminalis* hatvanadik artikulusa, <Carpsov Benedek művének első részében található negyvenkilencedik kérdésnek tizenhetedik, tizenkilencedik, huszonharmadik, huszonnyolcadik, huszonkilencedik, hetvenharmadik, hetvenkilencedik számai, és V. Károly százkilencedik artikulusa>. (Ezt megelőzően tortúrának lettek alávetve annak érdekében, hogy beszámolja-

⁹²⁹ Más színű tintával betoldva: *non abhoruissent*.

⁹³⁰ Utána áthúzva: *imperi*.

⁹³¹ Utána áthúzva: *iustor[um] autem*.

nak tettestársaikról, a velük közösködőkről, a saját [boszorkányos] életükről, illetve az általuk elkövetett többi cselekedetről és rontásról. [Ezek alkalmával a következő szabályok alapján jártunk el:] a *Praxis Criminalis* harminchetedik és harminckilencedik fejezete, illetve Kithonich *Directio Methodica* című műve negyedik fejezetének nyolcadik kérdése [szerint].) Ezeknek megfelelően ezeket a személyeket, akik bűnelkövetőnek, boszorkánynak és bűbájosnak bizonyultak, élve helyezték a máglyára, és eméssze el őket a tűz örvénye, szörnyűséges példájára másoknak. Mivel az itt előterjesztett cselekedeteknek erős bizonyítékai vannak, <Makó városának erre vonatkozó említett levele A-val, a [vádlottak] vallomási jegyzőkönyve pedig B-vel lett jelölve> ezért az említett hatóság megbízható vizsgálatot folytatott le. A tanúknak a fent említett vádlottak ellen szóló vallomásait megvizsgálta, és a cselekedeteikről szóló előterjesztések tartalmából azok egyértelműnek bizonyultak. Későbbiekben a fenntartandók fenntartásával.

<A személyesen jelen lévő vádlott, Giliczó János hitvese, Nagy Anna bába, aki körülbelül hatvanöt éves, és a Békés vármegyei Ölved községben született. A felvett perben a következőket válaszolta.

Jelen okokból június hónap 28. napján terjedt el ez a híresztelés. Végül június 28. napját követő napon tette meg vallomását az említett vádlott, Nagy Anna.

A személyesen jelen lévő vádlott, Katona Ferenc, aki körülbelül hatvanéves, és Martonyoson, a katonai határőrvidéken született. Az ellene indított perben a jószándékú vizsgálat során a következőket állította.>

Az ügyész nyilvánvalóan bizonyította, hogy az itt jelen lévő, a sorban elsőként előállított vádlott <vádlottak Nagy Anna és Katona Ferenc> az ellene folyó eljárást a korábbiakban nemhogy tagadta volna, hanem saját vigasztalására magától több szörnyűséges bűncselekményről önszántából beszámolt, és azokat megvallotta és beismerte.⁹³² <És pontosan ezen személyeknek a saját szájukkal megtett jószándékú vallomásának alapján, amelyeket ezer tanú erősített meg, kívánja a jog és a bíróság, hogy [ügyüket] ezt követő végső kivégzéssel rendezzék el.> A többiek [ti. vádlottak] pedig <miként Szanda Katalin, Jancsó Pál felesége és Kovács Pál> eddig tagadásban maradtak.

<A tiszti ügyész és felperes a vádlottaknak a részben tagadó válaszainak tiszteletben tartásával hivatkozik az előállított B-vel és A-vel jelölt vallomási jegyzőkönyvekre. Ezekből biztos állítással kitűnik, hogy a bíróság által idézett törvények értelméből, [világosan kiderül, hogy] az ilyen egyszerű tagadásból kevés magyarázat származhat. Ezért szükséges, hogy ezeket [a vádlottakat] tortúrának vessék alá, megegyezően Kithonich János műve hatodik fejezetének 4 kérdésében foglalt paragrafus

⁹³² A másolatban a mondat többes számban szerepel, mivel megállapításait Nagy Annára és Katona Ferencre is vonatkoztatja.

alapján. „Tagadás esetén az alperesnek kell magát igazolni [saját] szavaival.”⁹³³
Későbbiekben a fenntartandók fenntartásával.

A személyesen jelen lévő vádlott, Kovács Pál, aki a Heves vármegyei Pétervásár községéből származik, és körülbelül hatvanhét éves, saját akaratóból vallja [a következőket].

Ezeknek az ügyeknek a felülvizsgálata a jogi akadályok miatt [különböző időpontban] ezen június hó ezt követő 30. napján következik.

Addig [az időpontig] való felfüggesztésével.>

Végzés

Az ügyész a sorban másodikként és harmadikként következő elkülönített vádlottak esetében javasolja a tortúra kezdeményezését annak érdekében, hogy felfedjék tetteistársaikat és további cselekedeteiket. Valamint azért is, hogy a korábban elégségesen bizonyított és nem feltételezéseken alapuló cselekedeteik gyakori és nyilvánvaló bizonyosságait adják. <Amely előadott [ti. vallomásokban] ugyanazon vádlott Kovács Pál

A személyesen jelen lévő [vádlott] Szanda Katalin, Jancsó Pál felesége, aki a Heves vármegyei Kistelek községből származik, és körülbelül ötvenéves, a tortúra alatt [a következőket vallotta.>

Az ügyész hatóságként és felperesként tanúsítja, hogy a megnevezett boszorkányok mind a tortúra alatt, és mind azon kívül bevallották <állandó kitartással> és megerősítették tetteiket. Ezért [az ügyész] kéri, hogy akárcsak fentebb a [vétkes személyek számára] a kellő <halál> büntetést szabják és hirdessék ki.

Ítélet

Ezek <a már említett> vádlottak az isteni felség megsértésének szörnyű és rettenetes bűncselekményét követték el, és <a szent keresztelest megtagadván> lemondtak a keresztény hitről, és annak teljesen hátat fordítottak. A pokolbéli ördöghöz, az emberi boldogulásnak leghatalmasabb ellenségéhez kötötték magukat, és neki testükben és lelkükben magukat átadták. A szerződésből fakadóan a teremtő Isten saját helyén imádták [ti. az ördögöket]. A Szentháromságnak, a boldog Szűz Máriának, minden szenteknek és angyaloknak az ellenségeivé váltak, nem riadtak vissza attól sem, hogy a démonokkal testileg közösködjenek, és számtalan gonoszságot hajtsanak végre. Ezért <a vonatkozó említett törvények értelmében> másoknak a szörnyűséges példájára úgy ítéltetett, hogy halálos büntetesként élve vessék őket a tűzre.

⁹³³ Az idézet helytelen. Ezzel kapcsolatban lásd 2/XXVII.

<A tekintetes tiszti ügyész és felperes, mivel a gyanúkok és indokok bíróságilag beigazolódtak, ezért velük szemben a valóságos kivégzést kell foganatosítani, mivel ez így ítéltetett.

Július hónap valamely napján, a bünyfenyítő törvényszék ülésének folytatása során felvették az eljárást az alább említett vádlottak ügyében.>

Ugyanis pedig Katona Ferenc, Kovács Pál, Dancsó János és annak felesége, Heszen Borbála, Légrádi János özvegye, Malmos Katalin, Dani János özvegye, Tóth Erzsébet <másként Hétvékásné>, ördögi és mágikus tudományokban [jártasak voltak], és az első perfelvételben megnevezett társaikkal együtt, pontosan semmi-re sem becsülték [a tiltásokat], és ugyanolyan <mágikus és boszorkányos> bűncselekményeket követtek el. Itt ugyanazon ügyészség az említett törvényeket követve, [azokat a személyeket is, akik szintén] boszorkánynak és bűbajosnak bizonyultak (az előrebocsátott <társaik felderítésére irányuló> kínvallatást követően, ha nem maradtak meg tagadó álláspontjukon) ugyanazzal a <halál> büntetéssel illette.

<A körülbelül hetvenöt éves bába, Heszen Borbála, Dancsó János felesége, aki Árokszállás községében született, a bíróságon személyesen megjelenva a következőket válaszolta és vallotta.>

A hatóságként és felperesként ugyanazon <tiszti> ügyész <úr> ünnepélyesen tesz tanúságot ezek felől. Az említett bűnelkövetők, Katona Ferenc és Heszen Borbála, Dancsó János felesége, az ellenük hatóságilag lefolytatott perben foglaltakat nem-hogy tagadták volna, hanem jószándékúan és szabad akaratukból saját bűneiket megvallották és megerősítették. Mivel pedig ezer tanú szájából hangozott el a tettek megerősítése, úgy kívánja [a jog], ahogy fentebb is, hogy ezeket a személyeket tűzön égessék el. A többi [vádlott] pedig vagy tagadásban maradt, vagy szükséges tortúra <vagy [újabb] kikérdezés> alá vetni.

Végzés

Az elégséges okok miatt a tagadó vádlottak ellen is le lett folytatva az ellenük felvett per.

<A kínvallatás alá vett vádlottak [is] bevallották [bűneiket], mégpedig Dancsó János, aki körülbelül hetvenéves, és a Hont vármegyei Ipolykeszi községből származik [Valamint] Malmos Kata bába, Légrádi János özvegye, aki körülbelül negyvenéves, és kínvallatás módján vallotta meg az elmondottakat.

[Továbbá] Tóth Erzsébet, másképpen Hétvékásné, az említett Danyi János özvegye, aki körülbelül hetvenéves, és a Nógrád vármegyei Buják községből származik, kínvallatás alatt mondta el és tette meg [vallomását].>

Ugyanaz a tiszti ügyész tanúsítja, hogy az említett vádlottak a tortúra alatti vallomásuk során fenntartották, hogy mágikus cselekedeteket követtek el, és az ördöggel szerződésre léptek. Valamint a tortúrán kívül egyesével megerősítették, hogy ördögi mesterségre adták magukat <amiként ez a perfelvételben társaikkal együtt

[*kívánalmak szerint*] rögzítve van>. Egyúttal kéri az ügyész, hogy ezeket a személyeket is mind élve vessék tűzre, és égessék el. <*A továbbiakban a fenntartandók fenntartásával.*>

Ítélet

Ugyanis a perbeli vádlottak és boszorkányok a föld és az ég teremtőjét, minden szentet és Isten minden választottját megtagadták. <*A szent keresztelést megtagadva*> a krisztusi hitnek Istenét örök elátkozással visszautasították, és szerződés szerint a <*szörnyű*> alvilági ördögökkel egyezsége léptek. Örök hűségre és szolgálatra kötelezték magukat, és összejöveteleiket [zsinagógáikat] és az ördögök éjszakai rendezvényeit serényen látogatták, és ott a lakomázásokban és táncolásokban részt vettek. Továbbá a legszörnyűbb paráználkodás bűnét követték el azokkal [az ördögökkel], és azokat imádták, tanácsért és segítségért hozzájuk könyörögtek. Ezenfelül <*a pecséttel megjelöltek*> ördögtől való tudományukkal számtalan embernek és jószágnak ártottak, és attól sem riadtak vissza, hogy a föld termékenységét rendszeresen elvegyék. Tehát ezek az említett vádlottak boszorkányoknak bizonyultak, és Isten és az emberi megváltás gyűlölvé és esküdt ellenségeivé váltak, és szörnyű módon bűncselekményeik folytatására vetemedtek. Ezek miatt ezeken a nőkön és férfiakon a tűzhalál büntetését még éltükben kell végrehajtani. Malmos Kata pedig a teremtő Istent nem tagadta meg, és a keresztény hitről sem mondott le, valamint az ördöggel sem lépett szövetségre, és egyúttal a legkevesebb ártalmat is ő okozta. A bűntársaival ellentétben összejöveteleken, táncolásokon és lakomázásokon sohasem vett részt az elmúlt három és fél év során. Emiatt pedig úgy ítéltetett, hogy először pallos elé kerüljön, majd a holttestet helyezték a tűzre.

<*Amint a tekintetes magisztrátus által hozott ítélet rendelkezik, annak értelmében [indítványozta] a tiszti ügyész a valóságos kivégzést. Ami szerint rendelkezett [a bíróság is].>*

Személyenként pedig, Rósa Dániel, és annak felesége, Széll Zsuzsanna, Borbola Ferenc, Szánthó Mihály, Kovács Pál, Dugonics Mihály özvegye, Barak Margaréta, saját teremtő Istenüknek és annak szentségének ellenálltak, és az alvilági ördögökkel szövetségre léptek, és őket imádták. Az éjszakai összejöveteleket, valamint a megszokott lakomázásokat és táncolásokat serényen látogatták, és az ördögökkel testileg a legbűnösebb fajtalanságot követték el. A sorban pedig először Rósa Dániel gonosztevőt és vádlottat kell kiemelni. [A vádlott] már régóta <*mintegy ötven éve*> vétkes volt ebben [a bűncselekményben], és a bűnözők és boszorkányok hadseregét, mint vezető és egyúttal főnök irányította. Sok ártatlan és tiszta életű személyt saját tette társává tett, és a szörnyű tudományra vezette és csábította őket, továbbá más személyeken keresztül is cselekvésre kényszerítette őket. Az ördögtől való tudománnyal a földnek a termékenységét elvette. Semmibe vet-

te a [törvényeket], és megszámlálhatatlan fajtájú szörnyűséges bűncselekményt és mágikus cselekedetet vitt véghez valódi hatással, miközben más alávetett boszorkányoknak <és varázslóknak> is parancsolt. A hivatal és az ügyész a már összeírt és idézett mágiáról szóló örökletes törvények szerint kíván eljárni. (Azután, hogy [a vádlott] beszámolt a többi büntársáról, és arról, hogy [kik voltak társai] a szörnyűséges és kárhozatos cselekedetek során, és [miféle] mágikus tudományokat [alkalmaztak].) Ezek szerint pedig Rósa Dánielt a büntetés súlyosbításával többivel együtt kell élve elégetni, mivel nemcsak főbűnös és vezető volt, hanem minden bűncselekménynek és gázságnak építője és forrása. Későbbiekben a fenntartandók fenntartásával.

<Rósa Dániel vádlottként személyesen jelen volt, amikor megtette vallomását [a bíróságon]. [A vádlott], aki körülbelül nyolcvankét éves, és Martonyosról származik, és saját eredetét elővezetve [vallomását] jószándékúan mondta el.

Szánthó Mihály, aki körülbelül hatvanéves, és a dunántúli részekről származik, jószándékú vizsgálat során vallotta [a következőket].>

A jogi képviselőt ellátó tisztí ügyész úr felperesként tanúsítja, hogy a személyesen jelen lévő, a sorban első és negyedik előállított gonosztevők és vádlottak az említett bíróság színe előtt tették meg vallomásukat, részletezve kárhozatos bűneiket. [A vallomások tükrében ezek a cselekedetek] be is bizonyosodtak. [Az így] a bevallottak alapján kell ezeket a személyeket a végső ítélet értelmében megbüntetni, illetve a tagadókat pedig kérdőre, avagy tortúrára kell vonni. A későbbiekben a fenntartandók fenntartásával, az itt következő módon.

Végzés

Úgy ítéltetett, hogy a tagadó vádlottak és boszorkányok esetében bizonyítást, avagy tortúrát kell alkalmazni ebben az ügyben is, annak érdekében, hogy a szükséges indokok és a felmerült okok világosan kiderüljenek.

<A kik [azt követően tették meg vallomásukat] miután a kínvallatás alá vették őket, mint Széll Zsuzsannát, Rósa Dániel feleségét, aki körülbelül ötvenéves, és vallomását elmondott első cselekedetéről tortúra alatt vallotta meg.

Így tette vallomását Borbola Ferenc [is], aki körülbelül ötvenhat éves, és Kecskeméten született.

Valamint, ahogy a körülbelül ötvenöt éves Barak Margaréta, Dugonyi Mihály özvegye is.>

Bizonyítja a tisztelt hatóság és a hivatal felperesként, hogy az említett boszorkányok és gonosztevők a kínzás során [felvett vallomásaikból] és a járulékos személyek vallomásaiból [egyaránt] kiderültek a bűncselekmények. Továbbá [ezen vallomások] összefüggéseinek bizonyítása és megerősítése is megtörtént, amint azt a hivatal a jog és a <valós> törvény <valóságos kivégzés> véghezvitelével kívánta rendezni.

Ítélet

Ezek a vádlott személyek egyúttal a perben szereplő gonosztevők és boszorkányok [megfeledeztek] a természet minden tiszteletéről, és a mindenható teremtő Istenüket és a boldogságos Szűz Máriát, Isten anyját, és Isten minden választottját és szentjeit elhagyták, és a keresztelek szövetségét semmisnek tekintették. [Ennek következtében] a keresztyén hitről lemondtak, és mellőzve Isten szent tiz parancsolatát és az egyház szentségeit, azokat semmibe vették. A sáttánnal szövetségre léptek, és hitet tettek az örök hűség és szolgálat mellett. Emiatt Krisztus illő hitére már sohasem térhetnek vissza. [Mégfogadták, hogy] az isteni parancsolatokat nem fogják tisztelni, és [az ördögnek] örök időkig mindenkor engedelmessé válnak. [Továbbá ígéretet tettek arra is], hogy az ördög éjszakai összejöveteleit és játékait serényen látogatni fogják, és ott lesznek a lakomázásokon és táncolásokon. [Továbbá ígérték azt is, hogy] az ördögök minden parancsát jeladásra és hívó szóra fogják teljesíteni, és azokat [az ördögöket] Isten helyén fogják tisztelni. Továbbá Krisztus becses vérével megváltott testét, a Szentlélek edényét [az ostyát], a szörnyűséges cselekedeteik során az emberi nem örök elátkozásában ellenségesen[?] [használták fel]. A legalantasabb pokolbéli sáttánnhoz kötötték magukat, és neki engedelmessé válnak. És egyúttal társaikat mind a becstelenség, mind az örök pusztulás részeseivé tették. Az embereket megkárosították, és arra törekedtek, hogy azokat egy szálig le is mészárolják. Nem rettentek vissza attól sem, hogy több ártatlan személyt tönkretessenek és erre a tudományra oktassanak, és így ők a rettenetes bűncselekmények során tettestársakká váltak, amint ez a gonosztevők és boszorkányok saját vallomásaiból világosan ki is derült. A kereseti [levélben rögzített] törvények szerint, különösen pedig a *Praxis Criminalis* hatvanadik cikkelye alapján, továbbá *Carpoz Benedek munkája* első részének negyvenkilencedik kérdésének tizenhetedik, tizenkilencedik, huszonharmadik, huszonnyolcadik, huszonkilencedik, hetvenegyedik és hetvenharmadik száma alapján, illetve V. Károly császár osztrák jog szerinti százkilencedik cikkelye alapján. Másoknak a szörnyűséges példájára, a további jogok fennmaradására, élve kell ezeket a nőket és férfiakat elégetni. [Amint ez] el is lett határozva.

XXIX.

Szeged, 1728. szeptember 4.

MIHALOVITY GYÖRGYNÉ SZUBIN BEDA (CZINCZÁRNÉ) KEZESLEVELE,
AMELYBEN 1000 FORINT KAUCIÓ ELLENÉBEN SZABADLÁBRA HELYEZIK

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003 e. Lev. S. N. 1728–1729. 7. db. 41.

Anno 1728 die 4 7bris in publica magistratualis sessione Czinczárné azon p[rae]tensum
bűbájosságért ad revisionem iudicariam in f[lorenos] 1000 fideiussiót és iuristatutiót
assum[m]áltaták.

Csanádi Szabó Péter vonása,⁹³⁴ [...] Joannos Dorro.

FORDÍTÁS

1728. szeptember 4-én nyilvános tanácsi ülésen Czinczárné azon feltételezett bűbájosságért a perbeli vizsgálatra ezer forintig való kezességet és törvény elé való állítás [lehetőségét] vették fel.
[...]

XXX.

Szeged, 1728. július 21. előtt

BEFEJEZÉSI PERSZAKBAN ÍTÉLET: SZAVAZÁSI JEGYZÉK 13 ELKÖVETŐ
ÍTÉLETÉVEL KAPCSOLATBAN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev. Bosz. Ir. S. N.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 446. Nr. CCVII/31.; OLTVAI 1976. 43–44.

Kökényné IIIIIIIIIII viva cremetur.
Szandáné IIIIIIIIIII viva cremetur.
Rohonkáné IIIIIIIIIII dicit se esse praegnantem, differtur post.
Malmos Kata. Pallos. IIIIIIIIIII corpus comburatur.
Katona Ferencz IIIIIIIIIII vivus cremetur.
Tóth Örzse IIIIIIIIIII viva cremetur.
Dugonyáné IIIIIIIIIII viva cremetur.
Dancsó IIIIIIIIIII vivus cremetur.
Dancsóné IIIIIIIIIII vivus cremabitur.

⁹³⁴ Alatta három ismeretlen írású személynév olvasható.

Szánthó Mihály IHHHHHHHHH vivus cremetur.
 Borbola IHHHHHHHHH vivus cremetur.
 Susanna Széll IHHHHHHHHH viva cremabitur.
 Daniel Rósa IHHHHHHHHH vivus cremandus est[!] IIII cum praevia tortura cum pub[lice].

FORDÍTÁS

Kökényné IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Szandáné IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Rohonkáné IHHHHHHHHH [Mivel] magát terhesnek mondta, [ezért ügyében a döntés] későbbre lesz halasztva.
 Malmos Kata. Pallos. IHHHHHHHHH testét elégetni.
 Katona Ferencz IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Tóth Örzse IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Dugonyáné IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Dancsó IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Dancsóné IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Szánthó Mihály IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Borbola IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Susanna Széll IHHHHHHHHH élve elégetni.
 Daniel Rósa IHHHHHHHHH élve elégetni. IIII Előtte nyilvánosan megkínozni.

XXXI.
HALÁLOS ÍTÉLETEK

A.

Szeged, 1728. június 26. után

NÉV NÉLKÜLI MAGYAR NYELVŰ HALÁLOS ÍTÉLET
MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK
VÉTSÉGE MIATT

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2 db. 34.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 448–449. Nr. CCVII/34.; OLTVAI 1976. 164–166.

Sententia.

Mivel ezen⁹³⁵ jelen álló [gonosztevő] személyek, és boszorkányok, az mindenható teremtő Istent, és boldogságos Szűz Máriát, [Istennek] és minden szenteit megtagadván, s-az sz[ent] keresztségről lemondottak, leesküdvén az keresztény hitről. Istennek sz[ent] parancsolatját, és anya sz[ent] egyháznak szentségeit félre tevén, és letapodván, az pokolbéli Sátánnal örökös hűségre, és szolgálatjára szövetségvén, nékik örökös hűséget,⁹³⁶ és szolgálatjára adni [magokat] [nem szégyenkeztek].⁹³⁷ Hogy soha az Krisztus urunktól rendeltetett⁹³⁸ igaz hitre vissza térni,⁹³⁹ sem az Isten parancsolatit tovább meg nem tartani, hanem örökké nékik⁹⁴⁰ engedelmeskedni.⁹⁴¹ Az ördögöknek éjjeli gyűlésekben, és játékjaiban szorgalmasan járni és ottan enni s-innya. Az sátán⁹⁴² parancsolatját kedvek szerént végben vinni, és az igaz Isten helett őket imádni. Nem különben Christus drága vérével megváltott lelkeiket, és testeket,⁹⁴³ Szent Lélek Istennek edényeit az pokolbéli sáttánnal test szerént közösködvén, s-bagozván, örök kárhozatra, az emberi nemzet megesküdüött ellenségének pokolbeli Sátánnak⁹⁴⁴ kötelezni, és rabjokká tenni. És azzal⁹⁴⁵ mind az Istentelenségnek s-mind az örökké való számkivetésnek tár-

⁹³⁵ Utána áthúzza: *személyek szerént.*

⁹³⁶ Utána törölve: *és re.*

⁹³⁷ Felülről betoldva: *magokat.*

⁹³⁸ Utána áthúzza: *sz.*

⁹³⁹ Eredetiben javítva erről: *menni.*

⁹⁴⁰ Utána áthúzza: *sz.*

⁹⁴¹ Utána áthúzza: *éjjeli.*

⁹⁴² Eredetiben javítva erről: *ördögök.*

⁹⁴³ Utána áthúzza: *melly.*

⁹⁴⁴ Utána áthúzza: *magukatl.*

⁹⁴⁵ Előtte áthúzza: *egy.*

sokká tenni. Számptalan embereket testekben megrontani, és életükben is megfosztani, és más Istentelen, gonoszságokat⁹⁴⁶ elkövetni és cselekedni nem félemlettek. Azért is élő törvények szerint más⁹⁴⁷ gonoszok[na]k rettentő és félemlő példájokra, az igazaknak tovább való megmaradásokra elevenyen Tüzzre sententiáztattak. Tüzzre, Tüzzre. Isten. Isten. Isten[ne]k. Isten[ne]k Istenek.⁹⁴⁸

B.

Szeged, 1728. június 26. után

NÉV NÉLKÜLI LATIN NYELVŰ HALÁLOS ÍTÉLET MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉBEN VALÓ VÉTSÉG MIATT

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 35.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 449–450. Nf. CCVII/35.

Sententia

Ex⁹⁴⁹ quo levata huius p[rae]appositae striges, adeoque incattae, contra omnem naturae honorem, Deo omnipotenti creatori suo, beataeque matri Dei V[irginis] M[ariae] et omnibus sanctis renunciare, foedus baptismi rescindere abiurataque fide ch[ris]tiana, sacra divini decalogi praecepta et eccl[esi]ae sacramenta seponendo, pessumdare, ac⁹⁵⁰ eiusdem⁹⁵¹ fidele in aevum homagium et obsequium p[rae]stare, quod nunquam ad fidem Christi debitam redire, neque divina praecepta amplius observare, sed perpetuis semper temporibus obtemperare, ludos et congressus nocturnos diabolorum sedulo frequentare [velint] et inibi com[m]ensa[tio]nes [...] celebrare⁹⁵² omnia denique daemonum mandata ad nutu et vota adimplere, Dei loco eosdem adorare non minus animas praetiosa[s] Christi sanguine redemptas et corpora sua, vas spiritus sancti,⁹⁵³ nefandissimam cu[m] iisdem libidinem exercendo in aeterna[m] condemna[tio]nem hosti humani g[ene]ris iurato, ac infensissimo Satanae quippe infernali se se obstringere et mancipere. Sicque so-

⁹⁴⁶ Utána áthúzva: *cselekedeteket*.

⁹⁴⁷ Utána áthúzva: *oknak*.

⁹⁴⁸ Az Isten feliratok grafikus díszítésekbe ágyazva, a rövidítésekkel együtt szerepelnek. A díszítések egy része (7 darab) nagy „I” betűk stilizált ábrázolása. Ezen felül található még két kisebb rajz, amelyek nonfiguratív díszítések.

⁹⁴⁹ Az irat a 2/XXXII/A dokumentum majdnem teljes latin fordítása.

⁹⁵⁰ Utána áthúzva: *satanae principis*.

⁹⁵¹ Utána áthúzva: *satanae infernali*.

⁹⁵² Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁹⁵³ Utána áthúzva: olvashatatlan.

cias impietatis tumque [...] aeterni efficere. Homines laedere et [...] eidem studere⁹⁵⁴ ali-
que memorabilium malorum perpensare prout ex eo maleficor[um] fassione confessatur
quae mille testib[us] aequipollaret manifestu[m] eveniret nil veritae fuissent. Obid[em]
juxta leges actionales in horrendum ac terribile alior[um] exemplu[m] iustor[um] ulte-
riorem permansionem vivas flammis concremandas esse d[elibe]raturu[m] est.⁹⁵⁵

FORDÍTÁS

A perfelvételben is említett boszorkányok, akik így egyúttal vádlottak is a természet minden becülete [ti. törvénye] ellenére, saját mindenható teremtő Istenükről, Isten anyjáról a boldog Szűz Máriáról és minden szentekről lemondtak, a keresztelés szerződését érvénytelenné tették és a kereszteni hit esküjét felmondták [tkp. leesküdtek]. Az Isteni szent tíz parancsolatát és az egyház szentségeit elutasítással semmibe vették és annak [ti. ördögnek] hitére [áttértek], és annak örök hűségébe és szolgálatába álltak. A kereszteni hitre visszatérni már soha[sem] lesznek képesek, sem betartani az isteni parancsolatokat. Ezután azonban mindig és örökké engedelmeskedtek neki [tkp. az ördögnek]. Az ördögöknek az éjszakai összejöveteleit és játékait gyakorta látogatni akarták, és ott részt vettek a lakomázásokon és az ördögök [ti. démonok] minden kérését és parancsát teljesítették. Isten [saját] helyén imádták őket, sőt Krisztus drága vérével megváltott saját lelkét és testét, a szent lélek edényét [rossz célokra használták]. Azokkal [ti. ördögökkel] a legszörnyűsebb bujaságokat cselekedték, és így az örök kárhozatra [jutottak, és] az emberi nem leggyűlöletesebb ellenségére esküdtek fel. Magukat az alvilági Sátánhoz kötötték, és annak tulajdonává váltak. Emiatt az istentelenségben az örök [tkp. számkivetésben] társaivá váltak.⁹⁵⁶ Nem riadtak vissza attól sem, hogy embereknek ártsanak, és [ezt] másoknak tanítsák, és más emlékezetes bűnököt véghez vigyenek. Ezt a boszorkányok vallomásaikban meg is vallották, amelyeket ezer tanú meg is erősített [és az erre vonatkozó] bizonyítékok ki is derültek. Emiatt a kereseti [tkp. keresetlevélben rögzített] törvények szerint másoknak a szörnyűséges példájára az igazaknak a további megmaradására úgy ítéltetett, hogy élve kell őket elégetni.

⁹⁵⁴ Alatta áthúzva: *causare*.

⁹⁵⁵ Levél külszétéről törölve oda nem illő matematikai számolások.

⁹⁵⁶ A töredékes mondat fordítását a 2/XXXII/A dokumentum alapján egészítettük ki.

C.

Szeged, 1728. július 21. előtt

RÓSA DÁNIEL LATIN NYELVŰ HALÁLOS ÍTÉLETE MÁGIA
BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉBEN VALÓ
VÉTSÉG MIATT

AZ IRAT: H: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 36 (?)

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 450. Nr. CCVII/36.

Sententia⁹⁵⁷ per magistratum Szegediensem contra Rósa Danielelem, principem sagarum lata de Anno 1728. Siquidem princeps magus et sagarum magister Daniel Rósa, annorum 82, divinas et humanas leges conculcando, statutasque poenalitates non timendo. Verum ea, quae eundem regere debuissent, seponendos. baptismo et catholicae fidei renunciando. Semetque infernali Satanae in proprium vasallum tradendo. Christum etiam Dominum, veram fidem, eidemque perpetuam et continuam adhaerentiam vovendo, nocturno tempore continuis diabolicis consultationibus, saltibus, lusibus interfuerit, cum diabolo comederit et biberit. In omnibusque diabolo parere ac eundem loco Dei veri adorare et venerari velle se promiserit et ita per 50 annos daemonis supremum capitaneum egerit, duranteque sedicio per artes magicas multas innocentes personas in nihilum et ad mortem usque redegerit, ita et pluvias obserraverit ac terrae fructus abstulerit, similesque ad Turciam vendiderit, verbo omnia, quae pauperibus hominibus noxam inferre et excogitare potuit damna intulerit, cum sociisque suis in effectum deduxerit, ideo idem secundum patrias et humanas leges, signanter art[iculus] 60. Praxis Criminalis, vivus comburendus decernitur.

FORDÍTÁS

Szeged városa 1728-ban hozott ítéletet Rósa Dániel, a boszorkányok vezetője ellen. A nyolcvankét éves Rósa Dániel a boszorkányok mestereként és varázslók vezetőjeként az isteni és emberi törvényeket megvetette, és nem félt [az ezt] büntető rendelektől. Megtagadta a szent keresztelést, és a katolikus hitről lemondott. Magát az alvilági Sátánnak örök hűségre átadta, és [megtagadta] Krisztus urunkat, az igaz hitet. Megfogadta, hogy örökké és állandóan hozzá [ti. az ördöghöz] fog tartozni. Éjszaka idején az ördögi táncolásokon, játékokon és tanácskozásokon vett részt, és az ördöggel ivott és lakomázott. Megfogadta, hogy mindenben engedelmeskedni fog az ördögnek, és azt az igaz Isten helyén imádni és tisztelni fogja, és így ötven éven át az ördögöknek [tkp. démonoknak] legmagasabb kapitányi címét viselte. A bűnözés [tkp. lázadás] ideje alatt mágikus tudományokkal sok ártatlan embert [kergetett] az örületbe [tkp. semmi-

⁹⁵⁷ Az iratot Reizner János műve alapján közöljük.

be] [másokat pedig] egészen a halál állapotáig juttatott. Így az esőket is elzárta, és a föld termékenységét is elragadta, és [az ehhez] hasonló [javakat] [tkp. és ezeket is] a törököknek eladta. Minden szavával a szegény embereknek kárt okozott, és csak a károkozásra volt képes gondolni. Társaival együtt hatásosan véghez is vitték ezeket. Emiatt hazánk és az emberi törvények értelmében különösen pedig a *Praxis Criminalis* hatvanadik articulusa alapján, úgy határozott, hogy élve kell elégetni.

D.

Szeged, 1728. július 21.

CSOPORTOS HALÁLOS ÍTÉLET RÓSA DÁNIEL, RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA, KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, JANCÓS PÁLNÉ SZANDA KATALIN, KOVÁCS PÁL, KATONA FERENC, BORBOLA FERENC, DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET, DANCSÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA, DANCSÓ JÁNOS, DUGONICS MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT, LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATA ÜGYÉBEN MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT

AZ IRAT: A: CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir.2. db. 37. [!]

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 450–451. Nr. CCVII/36.; OLTVAI 1976. 168–177.

Sententia⁹⁵⁸

Az⁹⁵⁹ ezer hétszáz huszonnyolcadik esztendőben S[zent] Jakab havának 21^{ik} napján ezen t[ekintetes] n[emes] Sz[abad] K[irály]i Szeged Városának tanácsa végzéséből, a jóknak tovább való megmaradására és a gonoszoknak rettentő és irtóztató példájokra, ezen jelen való személyeknek Isten, s a világ ellen tett gonosz cselekedetét minden renden lévő uraiméknak ezen súlyos sententiája által eleibe terjeszti. Miképpen t[udni] i[llik] ezen gonosztevő és boszorkány: Rosa Daniel, ki is Martonyoson született, mintegy 82 esz[tend]ős, nem gondolván Isten s világ törvényeivel, sem azoknak kemény büntetéseivel, a mindenható teremtő Istent, boldogságos szűz Máriát és Istennek minden szenteit megtagadni, és a szent keresztségről lemondani és a keresztény hitről leesküdni, Istennek szent parancsolatit és az anyaszentegyháznak szentségét félretéven, és letapodván, a pokolbeli Sátánnal szövetségven, nékik örökös hűségre és szolgálatajokra magát adni, hogy soha a Krisztus urunktul rendeltetett igaz hitre visszatérni, sem az úr Isten parancsolatait megtartani nem akarja. Hanem örökké nékik engedelmeskedni, az

⁹⁵⁸ Lap széléről törölve: *Fordítás.*

⁹⁵⁹ Reizner János a 2/XXXII/D és E iratokat hibásan egybevonva közli.

ördög közé éjjeli gyűlésekben és játékokban szorgalmasan járni, és jelen lenni, ottan enni inni, a sátán parancsolatit kedvek szerint véghez vinni, és az igaz Isten helyett őket imádni és tisztelni. A Krisztus drága vérével megváltott lelkét és testét, szentlélek Istennek edényét, a pokolbéli Sátánynak kötelezni, és rabjává tenni és így mind az örökével kárhozatnak tartására lenni és már ötven esztendőktől fogva az ördögöknek szolgálván, főkapitányi és vezér tisztségben lévén, számtalan ártatlan személyeket testekben megnyomorítani és életektől is megfosztani és több bűbajos boszorkányok minden gonoszságát és istentelen cselekedeteket parancsolni és végbevitetni. Nemkülönb a földnek termékenységét és zsírját elvenni, az esőt elkötvén törökországi boszorkányoknak eladni, egyszóval a pokolbéli ördög által kigondolható iszonyú gonoszságokat és szegénységet epesztő károkat végben vinni és más alatta való boszorkányos társai által végbevitetni, és ezen ördögi praktikára sok számtalanokat elhódítani és elrontani, magával együtt az örök gyehennára adni nem félemlert, és nem szörnyűködött. Ezért is hazánk élő törvényei szerint, úgymint *Tripa[r]titum* 3^{dik} részének 23^{ik} titulusa és *Praxis Crim[in]alis* 60^{ik} art[iculusa] és más törvények szerint, másoknak retentő példájokra, az igazaknak tovább megmaradásokra, az tűzre elevenen sententiáztatott.

Ugy nem különben Katona Ferencz Martonyoson született 60 év[ve]s 47 esz[tendő]k]től fogva.

Nagy Anna Ölveden született 65 esz[tendő]s boszorkány.

Szanda Kata, Toth Örzse született Bujákon, Hesén Borbála Árokszállási, Borák Margit Dugonyi Mihály özvegye, Szántó Mihály, Kováts Pál, Borbola Ferencz, Dancsó János, Szél Zsuzsanna Rosa Dani felesége, Malmos Kata, Koncz Sára alias Rohonka.

E.

Szeged, 1728. július 21.

CSOPORTOS HALÁLOS ÍTÉLET RÓSA DÁNIELNÉ SZÉLL ZSUZSANNA,
KÖKÉNY ANDRÁSNÉ NAGY ANNA, JANCsó PÁLNÉ SZANDA KATALIN,
KOVÁCS PÁL, KATONA FERENC, DANYI JÁNOSNÉ TÓTH ERZSÉBET,
DANCsÓ JÁNOSNÉ HISEN BORBÁLA, DANCsÓ JÁNOS, DUGONICS
MIHÁLYNÉ BARAK MARGIT, LÉGRÁDI JÁNOSNÉ MALMOS KATA
ÜGYÉBEN MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG
MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT

AZ IRAT: A: CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 37 [!]

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 451–453. Nr CCVII/37; OLTVAI 1976. 168–177.

Miképpen ismét ezen gonosztevő és boszorkány: Katona Ferencz, ki is ugyan Martonyoson született, circiter 60 esztendő lévén. Az teremtő kegyelmes Istent és minden szenteket megtagadván, negyvenhét esztendőktől fogvást az pokolbeli sátánnak szolgálván, azokat imádni és tisztelni s testestül lelkestül magát nékik ajánlani, és örök gehennára vetetni és sokakat testekben megrontani, életétül is megfosztani, jószágukban megkárosítani és más Istentelen gonoszságot elkövetni, communiokor Krisztusnak szentséges testét és véréát szájából kivetni és eltapodni nem szörnyűködött. Azért is hazánk élő törvénye szerint elevenen tűzre ítéltetett.

Nemkülönben ezen bűbajos boszorkány Nagy Anna, itt lakozó Giliczó János felesége, aki is Ölveden, nemes Békés vármegyében született, mintegy hatvanöt esztendő. Menynek s-földnek urát s teremtőjét és az szenteket megtagadván, huszonhat esztendőktől fogvást Sátán[n]al szövetkezvén, az pokolbeli ördögöknek szolgálni, testét s-lelkét nékik ajánlani, sokakat testekben megrontani, némellyeket élektül is megfosztani, jószágukban megkárosítani merészölt. Kihez képest törvénye szerint elevenen tűzre ez is ítéltetett.

Hasonlóképpen ezen ördögös, bűbajos személy Szanda Kata, itt lakozó Jancsó Pál felesége, ki is Kuttteleken⁹⁶⁰ nemes Heves vármegyében született. Ötven esztendőt elervén, harminc esztendőktől fogvást a Sátánnal cimborálást tartván, őket igaz Isten helett imádni és vélek test szerint bagozni, sok ártatlan személyeket testekben megrontani, jószágokban megkárosítani merészölt, Ez is ilyen Istentelen gonoszságért elevenen tűz által emésztetik meg. [I]

Miképpen ördöggel bagzott Tóth Örzse, néhai Dani János özvedgye, ki is Bujákon, nemes Nógrád vármegyében lévőben született. Hetven esztendőt megervén, húsz esztendőktől fogvást Isten ő szent felsége helett az ördögöt, akihez esküdött, imád-

⁹⁶⁰ Utána áthúzza: *született*.

ni, tisztelni és velük éjjeli táncokra járni, sok ártatlanoknak testekben, életikben kárt tenni, az föld termékenységét a többivel edgyütt elszedni, Krisztusnak szentes testét s-vérét szájából kivenni és elhannyi nem félemlert. Azokra nézve gonosz cselekedete szerént elevenen tűzre sententiáztatott.

Isméth miképpen Hesén Borbála, Dancsó János felesége, ki Árokszálláson, az Kúnságban született. Hatvanöt esztendőket elérvén, huszonhat esztendőktül fogvást az mindenható Istent és Istennek minden szenteit megtagadván és a pokolbéli ördöggel holtig való szövetséget tartván, őket igaz Isten helett imádni és parancsolatit végben vinni és azokkal test szerént fertelmeskedni, sok ártatlan személyeket megrontani merészölt. Annak okáért elevenen érdeme szerént tűzre ítéltetett.

Nem különben, miképpen ördöggel tellyes Barak Margarétha, néhai Dugonits Mihálynak özvedgye, aki itt született. Ötvenöt esztendős lévén, menynek s-földnek urát s-teremtőjét, és az szenteket megvetvén és megtagadván, az ördögök zászlója alá magát iratni, testét s-lelkét nékik ajánlani és tizenyolc esztendőktül fogvást nékik szolgálni, és velük fajtalankodni és bagzani, különb károkat emberben és jószágban tenni nem irtózott. Ahoz képezt, hogy érdemlett jutalmát Istentelen szörnyű cselekedeteinek elvehesse, elevenen tűz által fog megemésztetni. [2]

Ezen pedig ezen ördögös és búbájos személyek Szántó Mihály, úgy mint itt lakozó, hatvan⁹⁶¹ esztendőket megérvén, tizennégy esztendőktül fogvást Kovács Pál, ki is hatvanhét esztendős lévén, Pétervásáron, nemes Heves vármegyében született hat esztendőktül fogvást, Borbola Ferencz pedig Kecskemét városában nemes Pest vármegyében levőben született, ötvenhat esztendőket elérvén, hat esztendőktül fogvást. Nemkülönbén Dancsó János, ki is Ipolykeszin, nemes Hont vármegyében született, hetven esztendőt megérvén, hat esztendőktül fogvást. Szél Susanna, ismét Rózsa Daniel felesége, aki itt születvén, ötven esztendőket megérvén, négy esztendőktül fogvást az egy igaz teremtő Istent, a tellyes szentháromságot és a boldog asszonyt és Istennek minden szenteit és a szent keresztséget megtagadván és tellyességgel elhagyván, a pokolbéli Plútó hűségére és szolgálattýára meg esküdni és azon Sátánt igaz Isten helett imádni, tisztelni, vélök éjjeli táncokra és multságokra és ördögi mesterségeknek végben vitelére szorgalmatosan eljárni, vélük bagozni és fertelmeskedni, sok ártatlan személyeket csonkává, bénává és holtig való nyomorultá tenni és e világból is kitörteni, a földnek termékenységét és zsírját elvenni, elprédálni és egyszóval a pokolbéli sátány által minden kigondolható irtóztató vétkeket és istentelen cselekedeteket elkövetni a felebb irt társaival végben vinni nem szörnyűködtek. Kihez képezt, hogy méltó büntetéseket elvegyék, elevenen tűz által való megégetésre sententiáztatottak. [3]

⁹⁶¹ Utána áthúzva: *ki is*.

Ezen jelen való személy pedig: Malmos Katalin, néhai Légrádi János özvedgye, ki is itten született, circeiter negyven esztendő, aki hasonlóképen Isteni és világi törvények büntetéseivel nem gondolván, két esztendő forgásánál fogvást több boszorkányos társaival edgyütt éjjeli gyűlésekre, táncokra jární és azokkal ennyi és innya, dobzódni, az föld termékenységének elszedésében jelen és részes lenni mérészölt. Azért a fellebb írt törvények szerént mivel ugyan még az maga teremtő Istenét meg nem tagadta, sem az ördögökhöz nem esküdött és vélek nem fajtalanodott, pallos alá, azaz fevjételre, azután tüz által való megemésztre ítéltetett.

F.

Szeged, 1728. március 7.

ELKÜLÖNÍTETT HALÁLOS ÍTÉLET HORVÁTH MÁTYÁSNÉ
BOGADUSSÁNÉ ILONA ÖRZSE ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA
ÜGYÉBEN MÁGIA BŰNCSELEKMÉNYE ÉS AZ ISTENI FELSÉG
MEGSÉRTÉSÉNEK VÉTSÉGE MIATT

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev. Bosz. Ir. S. N.

Az ezerhétszáz huszonkilenczedik esztendőben, böjtmáshavának hetedik napján ezen te[kin][e]tes nemes m[a]g[ist]r[at]ushoz érkezett kegyelmes koronás királyunk, s-császárunk kegyes decretuma⁹⁶² szerént az jóknak tovább való megmaradásokra, és az gonoszoknak rettentő, s-irtóztató példájokra, e jelen való személyeknek Isten s-világ ellen tett gonosz cselekedetek minden renden lévő uraiméknak ezen súlyos sententiaja⁹⁶³ által elejben terjesztetik. Miképen tudniillik: ezen gonosztevő, és boszorkány Koncz Sára, Végh István felesége, másképpen Rohonkáné, ki is⁹⁶⁴ Túr nevű helységben, te[kin][e]tes nemes Pest Vármegyében lévőben születvén, harminc esztendőket, és Eörse, Horváth Mátyás özvedgye, másképpen Bogadusáné, ki is Erdélsország[an] születvén, 66 esztendőket elért. Nem gondolván Isten, s-világ törvényeivel, sem pedig azoknak kemény büntetésével, az mindenható teremtő Istent, boldogságos Szüz Mariát, és Istennek minden szenteit megtagadni, és az szent keresztségrül le mondani, az keresztény hitrül leesküdni. Istennek parancsolatit félre tévén, az pokolbeli ördögöt az emberi nemzet üdvösségének szörnyű ellenségét, akinek magokat egészen testestül s-lelkestül örökösen rabjává tették, és kötelezték és örökgesen ára magukat vetették. Vélük tett szövetségbül teremtő Isten helett imádván, az tellyes szent háromsággnak és Boldogságos Szüznek, és minden szenteknek, s-angyalok[na]k magukat ellenségé-

⁹⁶² Utána áthúzza: *bül*.

⁹⁶³ Utána áthúzza: *ja*.

⁹⁶⁴ Előtte áthúzza: *ki is*.

vé tenni, és test szerént az gonosz lélekkel⁹⁶⁵ az paráznság, és ocsmányság gonosz lelkekkel⁹⁶⁶ test szerént vétkezni, és azon pokolbeli sátánság [...] által az testét megbillegtetni és [velük éjjeli táncokra és gyűlésekre járn]. Az Krisztusnak szentséges testét áldozás idején az szájokból kivéven, illetlen heleben el hánni, sok rendbéli embereket testekben s-jó egéségekben megrontani, és némellyeket életektül is megfosztani. Amint emlétet Rohonkáné maga szülött egy fiát és egy leányát is ördögös mesterséggel megrontván, ez világból ki végezni. És más sok rendbéli számtalan iszonyú gonoszágokatt⁹⁶⁷ az első három esztendőktül, az második pedig tizenhárom esztendőktül fogvást⁹⁶⁸ végben vinni nem szörnyüködtek, az pokolbeli sátánnak híven szolgálni. Azért is hazánk élő⁹⁶⁹ és más országi sok rendbéli törvények⁹⁷⁰ signant[er] aut[em] juxta a[r[articulu]m 23 Par. 3^{ae}. *Oper[i] Decr[eti] Tripar[titi], Praxis Criminalis* a[r[articulus] 60. *Benedicti Carpovii* par[tis] 1^{ae} quaestion[is] 49. n[umer]us 17. 19. 23. 28. 29. 71. et 73. *Caroli* 5. a[r[ticulus] 109. Jól lehet elevenen tüzet érdemlenének, mindazonáltal⁹⁷¹ k[e]g[ye]lmes urunk ő fel[sé]ge magával született kegyelmessége, s-gratia⁹⁷² által elsőben fejük fog vétetödni, s-azután ismét az testek tűz által fog megemésztetni deliberáltott. Die 21 Ma[rtii] p[rae]terit Febr[uarii] a modo labentis Bécsből ezen te[kinte]tes n[emes] mag[ist]r[a]tushoz érkezött kegyes decretumá[na]k⁹⁷³ parancsolattya erejével.

G.

Szeged, 1728. március 7.

TANÁCSÜLÉSI BEJEGYZÉS HORVÁTH MÁTYÁS NÉ BOGADUSSÁ NÉ ILONA
ÖRZSE ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ÜGYÉBEN AZ ÍTÉLET RÖVID
TARTALMÁRÓL

AZ IRAT: G: MNL CsML, IV. A. 1003. a., Tü. Jkv. 1724–1730. II. k. 506. p.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 451–453. Nr CCVII/45

[506]

1729. Die 7. Martii in publica magistratuali sessione benignum suae Maiestatis Sacratissimae mandatum debito perpetuae fidelitatis, humilitatis et devotionis cultu

⁹⁶⁵ Utána áthúzza: *az gonosz lélekkel.*

⁹⁶⁶ Utána áthúzza: *lelkekkel.*

⁹⁶⁷ Utána áthúzza: *végben vinni nem fáradt.*

⁹⁶⁸ Utána áthúzza: *nem félemlették.*

⁹⁶⁹ Utána áthúzza: *elő.*

⁹⁷⁰ Utána áthúzza: *szerint úgymint.*

⁹⁷¹ Utána áthúzza: *Fel[sé]ges.*

⁹⁷² Utána áthúzza: *Szerént.*

⁹⁷³ Utána áthúzza: *Szerént.*

acceptatum et praesentatum est, cuius benignis continentiis mediantibus praecipitur, quatenus Sara Koncz, Stephani Végh uxor, alias Rohonkaiana, et Helena, Mathiae Horváth vidua, alias Bogadussiana, adeoque veneficae et manifestae sae-
gae ex ingenua innata aliefatae suae maiestatis sacratissimae gratia et benignitate prius quidem decollentur, dein rogo inponantur et concrementur. Quo in passu humillimum morem gerere haud intermissurus magistratus.

FORDÍTÁS

1729. március 7-én nyilvános magisztrátusi gyűlésen Ő királyi felség jószágos rendeletét örök hűséggel, az alázat és odaadás tiszteletével vettük és bemutattuk. Annak a [rendeletnek] a jószágos tartalmát elfogadtuk. Miszerint Koncz Sára, Végh István felesége, másképpen Rohonkáné és Ilona, Horváth Mátyás özvegye másképpen Bogadussáné, egyúttal boszorkánynak és mérgekeverőnek bizonyultak. Ő legszentebb királyi felsége veleszületett kegyelméből és jószándékából [úgy rendelkezett, hogy] először fejezzék le, majd helyezték máglyára, és égessék el őket. Ezek értelmében az alázatos rendelkezés [végrehajtásába] nem kíván közbeavatkozni a magisztrátus.

H.

Szeged, 1728. március 9.

TANÁCSÜLÉSI BEJEGYZÉS HORVÁTH MÁTYÁSNE BOGADUSSÁNE ILONA
ÖRZSE ÉS VÉGH ISTVÁNNÉ KONCZ SÁRA ÜGYÉBEN
AZ ÍTÉLETVÉGREHAJTÁSÁRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003. a. Tü. Jkv. 1724–1730. II. k. 506. p.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 451–453. Nr CCVII/45

[506]

Die 9. Marty. In extraordinaria sessione magistratuali ventillata sunt sequentia. Et quidem facta est executio duarum adhuc sagarum et veneficarum personarum, Sarae utpote Koncz, alias Rohonkaianae et Helenae viduae Bogadussianae, virtute benigni suae maiestatis sacratissimae decreti.

[1729] március 9-én rendkívüli tanácsülésen tárgyalták meg a következőket. Megtörtént a kivégzése a két boszorkányos és mérgekeverő személynek, Koncz Sárának, másképpen Rohonkánénak és Bogadussán özvegyének, Ilonának, Ő legszentebb felség jószágos rendeletének erejénél fogva.

XXXII.

Szeged, 1729. március 8.

VÉGREHAJTÁSI PERSZAKBAN: HORVÁTH MÁTYÁSNE BOGADUSSÁNE
ILONA ÖRZSE VÉGRENDELETE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A. 1003. s. 96.

Horváth Örzse vagy Ilona testamentoma
de a[nno] 1729.⁹⁷⁴

Horváth Mátyás özvegye ajánlván testemet s lelkemet az Ist[en]nek megfoghatatlan kegyelmességében, kevés javacskaimból ilyen dispositiot tészek. Fadgyasnénak tartozom 40 [forin]t[ok]kal, Pápista Jankónak 30 [forin]tokkal. Egy aranyosgyűrő. Győröth adóssak az fatens[nek] tizenkét mariással. Bujdosó Kis Kanics adós kilenc forintal. Vargha János egy mente árával tartozik, mely mente három forintokat megért volna. Károli kockás⁹⁷⁵ adós hét [forin]ttal ételért. Az házamat hagyom, és legálom az felét Felső Városinak, felét Palánki templomnak lelkem könyveségéért. Ha pedig az p[ater] franciskanusok valami p[rae]tensiojokat akarnák mozdítani, azok huszonnyolc [forin]tokat [kapjanak]. És még adós volnék tizenkét forintokkal, melly is az házból ki fog telni. Az égetborfőző kazánt is Felső Városi templomra hagyom, és két vas fazék egy tepsí, két serpenyő azokat is, azon templomra hagyom. És más ingatlan jószágok is, úgymint rostél, nyárs, és más konyhára való eszközök. Három szoknyám vagyon, aztat három városi templom három oltárjára hagyom, egy selyem övet, és zobonyt. Selyem kötöm, fejer rokolám két fejer kötő meg nyolc lepedő, egy hosszú ruha, egy ibrik, az egész ágyot, huszonöt véka búza. Egy fedeles ágy, tizenkét akós üres hordó. Öt font bors ládáb[an] ezeket is az sz[ent] mise szolgálatjára hagyom. Öt fejsze melyek nagyobb bizonyoságára⁹⁷⁶ adom ezen testamentális levelem. Et datu[m] Szegedini die 8.º Mar[tii]. 1729

Horváth Ilona m[anu] p[ropria]
Nicolaus Hess senator m[anu] p[ropria]
Adamus Lábady iur[atus] notar[ius] m[anu] p[ropria]
Item szünyog háló, réz mozsár is vagyon.

⁹⁷⁴ Az irat külzetén.⁹⁷⁵ Vagy az említett mentére, vagy egy Kockás Károly nevű férfira utal.⁹⁷⁶ Utána törölve: *sághára adom.*

XXXIII.

Szeged, 1728. november 2.

HÓDI GERGELY VALLOMÁSTEVŐ LEVELE SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK
MOSTOHAAPJA, RÓSA DÁNIEL VAGYONÁRÓL ÉS VÉTKESSÉGÉRŐL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003. f. Lev. S. N. 7. db. Fol. 74–76.

Az tekintetes nemes szabad királyi városa érdemes fő bírójához és n[emes] magistratusihoz egy ig[zahit]jú supplicatioja az belől írt személynek.⁹⁷⁷

Tekintetes magistratus és nemzetes fő bíró uram[nak]!

Hogy az Úr I[ste]n éltesse és tarcsa számos esztendeig, és minden menyei bő áldását terjesze kegyelmetekre egytül⁹⁷⁸ egyik szivbűl kívánom. Alázatos egy igyű intantiámat kegyesen füleik venni ne terheltessek, hogy én is I[ste]n éltetven számos esztendők[be] nagy engedelmességgel meg szolgálhassam. És hogy atyafiaknak rend szerént eleik[be] terjeszthessem az mind ezen alól megírt fassio megbizonyitta. Én alább megírt fassiom szerent assecurálván es megbizonyítottván lelkem ismereti szerint, hogy igazam az miket tudom láttam és halottam megvallom tudniillik. Előbenis hogy Szarkany Janos fiát Ferenczet az mustoham Rósa Daniel vallotta, hogy ő rontotta meg. 2do: Hogy említett mustohamnak való négyszázötven forintja az maga részéről. 3tio: Százötven juhot olvastam meg elmúló Sz[ent] Györgyi napon. 4to: Hogy oly⁹⁷⁹ osztag szénaja vagyon, hogy mostani üdökhöz képest száz forintot meg ér. 5to: Négy tináját ketej harmadfű, ketej negyedfű és három borjas tehenet és három tavaj borjat tudok. És harmi[n]c hatot kereszt buzáját két pusztá szőlőjét és három sörtését ölbelit. Három lovat, kocsiját és fél malom részét, egy öltözésre való ezüst gombjait és három pár gyöngyös tűjét, egy selyem köcölését, két mentéjét, egy dolmányát. Utolszor mind az két szállás része volt. Én Hodi Gergely adom ezen kezem kereszt vonyását bizonyossagul.

X

Die 2^{nda} 9^{bris} 1728

Ezeket kegyessen megvizsgálván és füleiben lévén az tekintetes magistratus kegyes gratiajáb[a] ajálván magamat és irgalmas választ váró szolgálja az tekintetes n[emes]: magistratusnak.

Maradok Szárkány János [manu propria]

⁹⁷⁷ Az irat külzetén.

⁹⁷⁸ Javítva erről: *együl*.

⁹⁷⁹ Javítva erről: *usgtag*.

XXXIV.
KANCELLÁRIAI VIZSGÁLAT IRATAI

A.

Ljubjana, 1728. augusztus 27.

III. KÁROLY ELSŐ LEIRATA A MAGYAR KIRÁLYI UDVARI
KANCELLÁRIÁN KERESZTÜL SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK
A BOSZORKÁNYOK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003. e, Lev. 1727–1731. Lad. A. f. 12–15. 293–456.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 455. Nr. CCVII/40.

[*Ex officio Szegedini. A[anno] 1728. die 15. 7bris praesens benign[um] suae Ma[ies]-
t[a]tis Sacra[tissi]mae mandatu[m] cum homagioli reverentiae cultu perlectu[m]
et p[rae]sentatu[m] est, cuius vigore series totius p[ro]cessus contra sagas institu-
tus submittendus p[rae]cipitur⁹⁸⁰*]

Prudentibus ac circumspectis n[omen] n[omen] iudici caeterisque iuratis civibus ac senatoribus Liberae Regiaeque Civitatis nostrae Szegediensis etc. Fidelibus nobis dilectis.⁹⁸¹

Carolus VI. Dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae[ue] etc. rex.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Quandoquidem novissime per publica nova divulgatum fuisset, quod die 23. proxime praeteriti mensis ex capite magiae numero 13 personae, sententia v[est]ra morti adiudicatae, rogo etiam irapositae sicque ex hac vita sublatae extiterint. Et praeterea simili ex crimine aliae 28 personae captivae apud vos detineantur.

Harum serie vobis benigne praecipimus et mandamus, ut ipsam seriem processus contra praedeclaratas rogo adiudicatas et impositas 13 personas instituti et terminati Regiae Cancellariae nostrae Hungarico-Aulicae incunctanter submittere. Ac praeterea etiam de eo, quid contra alias adhuc uti dicitur incaptivatas numero 28 personas hucusque evenerit, aut comprobatum fuerit, quidve cum illis quoque faciendum censeretis informare. In reliquo autem ab omni contra has peragenda executione usque ulteriorem eatenus subsecuturam benignam dispositionem nostram omnino supersedere debeatis et teneamini. Gratia in reliquo

⁹⁸⁰ Az irat külzetén más kézírással.

⁹⁸¹ Címzés az irat külzetén, valamint VI. Károly pecsétje látható.

n[ost]ra Caesareo-Regia vobis benigne propensi manemus. Datum in ducali civitate n[ost]ra Labacensi die vigesima septima mensis Augusti, an[n]o domini millesimo septingentesimo vigesimo octavo.

Carolus m[anu] p[ropria]

Adamus Acsády m[anu] p[ropria]

Epis[cop]us Ves[primiens]is

Petrus Végh m[anu] p[ropria]

FORDÍTÁS

[A szegedi hivatalból 1728. szeptember 15-én. Ő legszentségesebb királyi felség jószágos rendeletét az alázatos tisztelet szem előtt tartásával vettük és olvastuk, amelynek értelmében kiderült, hogy a boszorkányok elleni eljárások teljes anyagát [ti. egész sorát] el kell küldeni [Őfelségének].]

A mi Szabad Királyi Városunk, Szeged alázatos és körültekintő biráinak, esküdt polgárainak, szenátorainak és teljes közösségének. Kedves híveink részére.

VI. Károly, Isten kegyelméből választott Római Császár, minden időben a birodalom gyarapítója, és Germánia, Hispánia, Hungária és Bohémia stb. királya.

Előrelátó és körültekintő híveink! A közhírek által elterjedt, hogy az közelebb elmúlt hó 23. napján tizenhárom személyt főbenjáró ügyben, boszorkányság miatt, halálra ítéltetek és tűzre vetettetek, és így [ők] ezt [a büntetést] elszenvedve távoztak az élők sorából. [És úgy értesültünk, hogy] rajtuk kívül, hasonló bűnügy miatt, további huszonnyolc személyt tartotok fogva [ti. fogolyként].

Ezzel a levelünkkel kegyesen elrendeljük és megparancsoljuk, hogy az előbb említett tűzre ítélt és tűzre vetett 13 személy ellen elrendelt és befejezett perek anyagát a mi Magyar Királyi Udvari Kancelláriánkhoz haladéktalanul küldjétek meg. És azonkívül arról is tájékoztassatok bennünket, hogy a többi személy esetében, ahogy mondják, az elfogott huszonnyolc személy ellen, mi került nyilvánosságra, illetve mi bizonyosodott be, és azokkal is mit szándékoztok tenni. A továbbiakban azonban ellenük minden elvégzendő vizsgálatot tartoztok teljesen felfüggeszteni, egészen a mi későbbi kegyes rendeletünkig. Maradunk egyebekben császári-királyi kegyünkkel nektek kegyesen, jóindulatúak.

Kelt a mi hercegi városunkban, Ljubjanában, az Úr 1728. évének augusztus hónapjának 27. napján. Károly, Acsády Ádám veszprémi püspök, Végh Péter.

B/A.

Szeged, 1728. szeptember 23.

SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK VÁLASZA A MAGYAR KIRÁLYI
UDVARI KANCELLÁRIA ELSŐ LEIRATÁRA A BOSZORKÁNYPEREK
JOGSZERŰSÉGÉNEK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: B: MNL OL A, 28. Lit. Civ. 1728. No. 382 sz. 1. Fol. 1r.–2v.

Excel[*l*entis]si[m]a Cancellaria Regio Hungarica Aulica d[*o*min]i domini et patroni nobis gratiosissimi.

Demissam humillimorum servitiorum nostrorum obligationem benignissimum Suae Maiestatis Sacra[tissim]ae d[*o*mi]ni d[*o*mi]ni nostri clementissimi intuitu submittendae ex capite magiae instituti processus serie die 27 p[*r*ae]terit mensis Augusti in ducali civitate Labacensi emanatum mandatum⁹⁸² debito perpetrae fidelitatis humillitatis, ac reverentiae cultu percipientes eandem praesentibus Excel[*l*entis]-s[*i*m]ae Cancellariae humillime transmittimus.

Quandoquidem civitas haec a similibus pernitiosis et detestabilibus sceleribus, a tempore memoriam hominum facili excedente, purgata non fuisse, cum alioquin temporibus iugi ottomanici talismodi damnatam artem exercendi, via magis patuit victitibus, autem Suae M[*a*ies]t[*a*tis] Sacra[tissi]mae armis e faucibus Turcicis hacce civite erepta existente ex novis iterum, variaequae gentis et nationis incolis et hominibus impopolata ac conplata extitis et sic a tam longo temporis spatio hoc genus maleficii hic loci valide succrevit. Danielem autem Rósa perprius etiam constans fama ferebat e numero damnatae illiusmodi artis personarum fuisse. Gravia etiam delicti specimina et indicia praebuit ex quo cum Anna Nagy alias Kőkényiana vocata vilis sortis muliere, adeoque divulgata etiam strige societatem et crebras commesationes inter se habitas tenuit in antecedanea etiam praefatae mulieris iam executae captivitae florenos 30 dinumeravit et eadem pecunia filium suum propter certum crimen incaptivatum emancipavit. In examine autem facta per p[*r*ae]latam mulierem contra praerepetitum Danielem Rósa et eiusdem uxorem denuntiatione. Idem eandem subsecuta nocte torquendo, semimortuam reliquit. Sequenti autem die matutino Daniel Rósa ad propriam iuxta arestum sitam, se conferente missa, ad Annam Nagy inarestatam, uxore sua eandem mulierem rogavit cur contra ipsum fassa fuerit cum multa bona a se percepisset. Vigiliis autem eorum ordinatis, diu easdem colloqui vel potius disputare non permittentibus, solus Daniel Rósa tumultum inibi cum vigiliis excitando easdem ultronei etiam colloqui debere iussebat. Quod autem diebus etiam subsequents sedulo examinata fassionem suam fata Anna Nagy ratificaverit, in

⁹⁸² Az iratot lásd 2/XXXIV/A.

eademque constanter perseveravit iterum de die eandem arte magica intra spacium circiter 8 horarum [...] videlicet donec in curiam civitatis citatus saepefatis Rósa non fuit. Continuo torquendo ex hac vita ne ulterius fateri valeat deletere et suffocare satagebat. Quae quidem iam p[rae]memoratae personae horrenda tormenta perspicientibus senatorialibus personis continuata fuere[?]. Citato itaque ipso existente praescissis[?] torsionibus a p[rae]repetito Daniele Rósa arte magica eidem illatis resuscitata extitit. Ocasione autem citationis servis civitatis Franciscus Borbola vicinum quippe suum et confidentissimum amicum (cum quo et Michaele Szánthó saepissime visus est in propriis[?] computari et conversari) vocandum et capiendum iussit. Iam enim serie se cur vocetur dixit. Cuius ungunetum in certo instrumento repertum prout et reliquarum sagarum et herbae, radices, pulveres, aliaque id genus res quae imsimul collectae unum saccum repleverant igni flammis pariter deletae sunt.

Sunt adhuc tres et non 28 uti divulgatum esset in aresto huius civitatis detensae personae quarum una Sara Koncz alias Rohonkiana vocata Stephani Végh uxor quam quidem toties fata Anna Nagy pro duabus urnis vinis, ad eandem artem induxerat et instruxerat. Cuius fassio l[itte]ra D signanter continentur. Ast quia post factam fassionem eiusdem ratificationem eorum duorum mensium gravidam se esse adstruxerat. Eiusdem negotium hactenus in suspenso rectu sedulo visitata, non praegnans verum certo morbo laborans esse comperta est.

Altera autem n[omen] Helena Matthiae olim Horváth alias Bogadussa Viduae, parentibus ignotis et stripe orta perprimis quoque ob pravatu[?] eiusdem vitam minimum suspecta et serima magistratualem inhibitionem cum quodam invene iteratis vicibus cohabitae adinventata fuit. Accumulatis eiusdem criminibus energumenorum etiam denuntio contra eandem subsecuta eadem inarestata seduloque ac circumstantialiter examinata. Fassionem l[itte]ra E notatam crimina sua sponte et benevole confessata continenter edidit.

Tertia demum mulier Elisabeth Erme Joannes Csikos relicta vidua aequae eum in finem inarestata vilis et abiecta persona, quae cum saepefata Anna Nagy contitnuam conversationem habuit. In benigno examine subinde in parte crimen magiae revelat, idque subinde revocat hactenus autem ob ardua civitatis huius statum et permansionem concernentia negotia legaliaque impedimenta causae earundem per huncce magistratum reverendi et renuntiari[?] non valuit.

Sunt praeterea plures etiam iuri civili subiectae personae, quae iustificatae personae, aequae ac superstites socias criminis adeoque complices (prout ex fassionibus clarum evaderet) constanter asseverunt. Verum crimen de illis praesummi non potest, cum et indicia desunt.

Quae⁹⁸³ omnia dum fideliter genuine excel[lentis]s[im]ae cancellariae perscriberemus. Eadem nos excel[lentis]s[im]a auctoritate dignetur protegere. Gratosam eatenus dispositionem exc[el]l[entis]s[im]ae cancellariae humillime praestolantes. Nosque altis gratiis patrocínio demissime devovimus perseverand[am].

Excel[lentis]s[im]ae cancellariae Hungaricae Aulicae

Datum Szegedin die 23 7^{bris} 1728⁹⁸⁴

Humillimi servi n[obilis] substitutus iudex ac senatus liberae regiaeque civitatis Szegediensis.

FORDÍTÁS

Nagyméltóságú Magyar Udvari Királyi Kancellária, a mi legkegyelmesebb támogatónk!

A legszentebb királyi felség legalázatosabb alattvalóinak küldött legkegyesebb kötelező levelének elküldését tekintetbe véve a mágia bűnében indult eljárások sora miatt ezen augusztus hónap 27. napján a hercegi városban, Ljubljanában kelt rendeletét kötelezettséggel, a hűség, alázatosság és tisztelet teljes gyakorlásával vettük, arra jelen [levelet] alázatosan küldtük nagyméltóságú kancelláriának [válasz gyanánt].

Mivel pedig ez a város veszedelmes és utálatos bűnöktől az emberemlékezet idejétől fogva a könnyű kivonulás miatt, megtisztítva nem volt, ezért az oszmán iga idejében az ilyen káros tudomány gyakorlásának inkább áldozatként voltak kitéve. Pedig ő legszentebb felség katonái, miután kiragadták a törökök torkából ezt a várost, és újból megalapult, különböző népekből és nemzetekből származó emberekkel és lakosokkal települt be és töltődött fel, és így hosszú időtől fogva a bűncselekményeknek ez a neme [tkp. bűnelkövetőknek száma] ezen a helyen erősen növekedett. Rósa Dánielről pedig már korábban is az a hír járta állandóan, hogy az ilyen gyűlöletes tudományú emberek seregéből való. Azonban a bűncselekmények súlyosabb bizonyítékai és bűnjelei Nagy Annával, másképp Kökénynének nevezett hitvány sorsú asszonnyal kapcsolatban merültek fel [először]. Ő már korábban boszorkányság hírébe keveredett, és a gyűlésekre és a gyakorta közöttük tartott multságokra járt. Továbbá már korábban is az említett asszonynak egy végrehajtott börtönbüntetésre [kellett] harminc forintot fizetnie, amely összeggel bizonyos bűncselekmény miatt fogva tartott fiát engedte szabadon. A vizsgálat során pedig az említett asszony a sokat emlegetett Rósa Dániel és felesége ellen tett feljelentést. Ugyanezen személy az ezt követő éjszaka [során lefolytatott]

⁹⁸³ Felette törölve az iktatási bejegyzés: *Szegediensis magistratus submittit processum contra nonullas sagas institutum et terminatum.*

⁹⁸⁴ Más színű tintával.

kínzástól félholt állapotba került. Következő nap reggel Rósa Dániel, miközben a börtön mellett lévő vendéglőnél beszélgetett, a bebörtönzött Nagy Annához küldte a feleségét, hogy kérdezze meg az asszonyt, miért vallott ellene, amikor tőle olyan sok jót kapott. A kirendelt örök őket beszélni vagy komolyabban tárgyalni nem engedték, egyedül akkor, amikor Rósa Dániel zavargást keltett, éppen abban a pillanatban az őrség felébresztésével, és azoknak önkényesen parancsolta, hogy engedje őket beszélni. Nagy Anna pedig az ezt követő napokban gondos kihallgatás után saját vallomását és szavait [újra] megerősítette. Vallomásában állhatatosan megmaradt újra a napról napra ugyanazt [az állítást tette] mágikus tudományáról nyolc óra határidőn belül minden bizonnyal [...], amíg a városháza épületébe az említett Rósa idézve nem volt.⁹⁸⁵ [Rósa Dániel] a folyamatos kínzásokkal arra törekedett, hogy őt megfojtsa és elpusztítsa, és az életből [kiűzze], nehogy továbbiakban vallani tudjon [ti. ellene]. A szenátori személyek pedig belátták, [hogy a vizsgálatot] az ismert személy szörnyű kínzásával kell folytatni. És így a már létező idézés miatt felszabadult Rósa Dániel mágikus mesterséggel elkövetett ismeretes kínzásai alól. A város szolgálainak pedig idézés alkalmazásával parancsolta meg, hogy Borbola Ferencet hívják oda, és fogják el. Ő nemcsak szomszédja, hanem legmegbízhatóbb barátja is volt [az említett vádlottnak] (mivel gyakran látták őket Szántó Mihállyal együtt inni és beszélgetni). Ugyanis, mint mondta, tudja, hogy miért hívatják. Az ő [Borbola Ferenc] kenőcsét bizonyos edényben meg is találták, akárcsak a többi boszorkányét is, továbbá gyógyfüveket, gyökereket, porokat, és más ilyen nemű dolgokat [találtak], amely összegyűjtött [bizonyítékok] együttesen egy zsákot megtöltenének. Ezeket a tűz lángjaiban semmisítettük meg.

Eddig három elfogott személy van a város börtönében, nem pedig huszonnyolc, miként a hírekben elterjedt. Közülük egy [bizonyos személy]. Koncz Sára, másképp Rohonkáné, Végh István felesége, akiről pedig sokszor mondta Nagy Anna, hogy két kancsó borért tanította meg és vezette rá erre a mesterségre. Az ő vallomását a D-vel megjelölt levél tartalmazza. De mivel a vallomás megtétele után érvekkal bizonyította, hogy két hónapos terhes, az ő tárgyalását addig szabályosan felfüggesztettük, és gondosan őt látogattuk. Ezt követően bizonyosodtunk meg arról, hogy nem is terhes, hanem bizonyos betegség miatt tűnik állapotosnak.

Másik pedig Ilona, egykoron Horváth Mátyás, másképp Bogadussa özvegye, egyaránt ismeretlen szülőktől, családból és nemzetségből [származik], és korábban is sejtethető volt, hogy az elhajlásai miatt kevésbé kecsegtető élete lesz, és [ez fennállt] számos tanácsi tiltás után is, mivel fiatalon több ízben együtt lakásban találtak vétkesnek. Miután a bűncselekményei felhalmozódtak, ezt az ellene tett ördögi megszállottság vádjá követte, és miután bebörtönözték, ezt gondosan és körülmenyesen kivizsgálták. E-vel jelölt vallomását, amelyben bűnét saját magától és

⁹⁸⁵ Az előbbi szakasz fordítása bizonytalan.

jószándékúan bevallotta, összefüggően [tkp. az eljárás idején nem utólag] bocsátottuk ki.

Harmadsorban pedig Erme Erzsébet asszony, Csikós János özvegye. Ezt a hitvány és alávaló személyt végül hasonlóan bebörtönözték, mivel az említett Nagy Annával állandóan beszélgetett. A jószándékú vizsgálat során a mágia bűnét részben rögtön beismerte, és ezt sokszor egymás után újra el is mondta. Eddig a városnak nehéz állapota és megmaradása miatt az illető ügyet és a jogi akadályokat ugyanazon okok miatt a városi tanács nem volt képes felülvizsgálni és visszahívni.

Van továbbá a polgári jognak (tkp. *ius civile*) alávetett több személy, akiket már elítéltek, és róluk egybehangzóan és egyformán megerősítették, hogy a bűncselekményben fennálló tettestársak és egyúttal büntársak voltak (miként ez a vallomásokból egyértelműen ki is derült). Jóllehet velük kapcsolatban a bűncselekmény elkövetését feltételezni azért nem lehet, mivel hiányoznak a bizonyítékok.

Mindezeket eddig becsületesen és őszintén irtuk meg a nagyméltóságú kancelláriának. Ezzel igyekszünk a nagyméltóságú hatóságnál magunkat védelmezni. A nagyméltóságú kancellária kegyes parancsát alázatosan fogjuk elfogadni. Mély tisztelettel és a legalázatosabb oltalmazással ajánljuk magunkat.

Továbbiakban maradunk. Nagyméltóságú Magyar Udvari Kancelláriának. Kelt Szegeden 1728. szeptember 23-án. Alázatos szolgálói Szeged Szabad Királyi Város helyettes bírāja és szenátusa.

B/B.

Szeged, 1728. szeptember 23.

SZEGED VÁROS FELIRATÁNAK CSATOLMÁNYA A FELKÜLDÖTT
VALLOMÁSOK JEGYZÉKE ÉS AZOK FELVÉTELÉNEK FORMÁIVAL
KAPCSOLATBAN

AZ IRAT: A: MNL OL A, 28. Lit. Civ. 1728. No. 382. sz. 7. Fol. 1.

Anna Nagy coni[unx] Joa[nnes] Giliczó	Benevole.
Cathrina Szanda coniunx Pauli Jancsi	In tormentis.
Fran[ciscus] Katona	Benevole.
Paulus Kovács	In tortura.
	N[ota] b[ene]: non constant 2. et 4. in tormentis elicita extra illa ratificassent. Omnes 4. vivi rogo adiudicant.
Barbara Hesén uxor Joa[nnes] Dancso	Benevole.
Joan[nes] Dancso	In tormentis.
Catharina Malmos vidua Joa[nnes] Legradi	In tormentis.

Elisabetha Toth vidua Joan[nes] Danyi	In tormentis. Hae quoque rogo adiudicate 3 praevia dec[ra]lacione reliquae vivae. ⁹⁸⁶
Danielis Rosa	Benevole.
Michael Szanto	Benevole.
Susanna Széll uxor Danielis Rosa	In tormentis.
Fran[ciscus] Borbola	Non exprimit[ur], non benevolet ⁹⁸⁷ – [In] tormentis. ⁹⁸⁸
Margaretha Barak vidua	In tormentis. Concludit generaliter quod intra et extra tormenta et omnes hi 13. adjudicati sunt rogo.

FORDÍTÁS

Nagy Anna, Giliczó János felesége	Jószándékúan.
Szanda Katalin, Jancsó Pál felesége	Tortúra alatt.
Katona Ferenc	Jószándékúan.
Kovács Pál	Tortúra alatt. N[ota] b[ene]: Nem tartotta meg a [tagadást] a második és negyedik, a tortúra során a kiderült dolgokat megerősítették. Mind a négy [személyt] élve ítélték máglyára.
Hisen Borbála, Dancsó János felesége	Jószándékúan.
Dancsó János	Tortúra alatt.
Malmos Kata, Légradi János özvegye	Tortúra alatt.
Tóth Erzsébet, Danyi János özvegye	Tortúra alatt. Ezeket is máglyára ítélték, a harmadik előterjesztés útján életben maradt.
Rósa Dániel	Jószándékúan.
Szantó Mihály	Jószándékúan.
Széll Zsuzsanna, Rósa Dániel felesége	Tortúra alatt.
Borbola Ferenc	Nem lett rögzítve, nem jószándékúan [tkp. nincs jószándékú vallomása] – Tortúra alatt.

⁹⁸⁶ Az ítéletben foglaltak szerint az említett vádlott, Malmos Kata enyhébb büntetést kapott, de végül nem maradt életben.

⁹⁸⁷ Utána törölve: *v et.*

⁹⁸⁸ A két állítás össze van kötve, és mindkét elkövetőre vonatkozik.

Barak Margaréta, özvegy

Jószándékúan.

Általában összefoglalva a tortúrán belüli és kívüli [ti. bizonyításokat] egyaránt mind a tizenhárom [személyt] máglyára ítélték.

C/A.

Bécs, 1728. október 25.

III. KÁROLY MÁSDIK KIRÁLYI LEIRATA A SZEGEDI BOSZORKÁNYOK FELFÜGGESZTÉSÉNEK ÉS TELJES VIZSGÁLATÁNAK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: C: MNL CsML IV. A 1003. e, Lev. 1727–1731. Lad. A. f. 12–15. 293–456.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 458. Nr. CCVII/42.; PALUGYAY 1853. II. 199.; LINZBAUER 1852–1856. I. 793–794.

Carolus VI. Dei Gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiaeque etc. Rex.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Relata est Nobis informatio vestra, medio Regiae Cancellariae Nostrae Hungarico-Aulicae circa quosdam veneficos, partim iam extremo supplicio affectos, partim vero adhuc in carceribus detentos sub 23. mensis proxime praeteriti submissia. In qua licet deducatur, qualis inquisitio de eiusmodi veneficis praevie peracta, quidve idem successive desuper in causam attracti, partim in benigno examine partim in torturis fassi fuerint. Non tamen exprimitur, an apud illos, qui fatebantur se stigmatate quoque signatos fuisse, praevie instituta corporis inspectione eiusmodi stigmata realiter et effective impressa reperta extiterint? Ac praeterea, ubi praedicti venefici fatebantur, se huic et illi in sanitate praeprimis nocuisse, dein autem aliquos quidem sanitati rursus restituisse, alios vero exinde mori debuisse, num investigatum quoque ac compertum extiterit? Quod revera iidem eiusmodi tempore tale in sanitate nocumentorum acceperint, et exinde, prouti moderna fassio innuit, vel mortui, vel vero sanitati rursus restituti fuerint. Quae tamen omnia necessario praemitti debeant ad hoc, ut de corpore delicti constare, ac desuper ex subsequuta propria confessione rei plene et adaequate convinci potuissent. Haec num circa extremo supplicio iam affectos facta, vel vero et cur omissa extiterint? Medio antelatae Regiae-Cancellariae nostrae Nobis quantocius perscribetis.

Et siquidem adhuc tres ex simili crimine detentas haberetis personas, casu quo dicta corporis inspectio cum iisdem antehac instituta non fuisset, eandem instituti, et nobis referri curavitis pariter etiam in alia acta et facta harum veneficarum,

num eadem, sive quoad curationem infirmorum, vel vero nocumenta hominibus aequae, ac iumentis illata, realiter et effective evenierint? Signanter cum Vidua Bogadusiana Puncto 12-mo fateatur, binis vicibus sacrilege ex ore exceptam consecratam hostiam, in cista linteo illigatam haberi, num id ipsum quoque sic repertum extiterit? Serio indagabitis, et executione latae, aut exposit primo ferendae contra easdem sententiae in suspenso relicta. Nos desuper genuine ac circumstantialiter informabitis.

Hac occasione copialiter annexum memoriale, nomine Bedae Szubina Georgii Mihalovitj contoralis Nobis exhibitum, Vobis eo fine, ac tali cum benigno mandato communicandum esse duximus, ut siquidem horum, quae in illo deducuntur, in praeattacta relatione Vestra nulla reperitur mentio, num haec quoque, signanter quoad balneationem, et ponderationem, (cuius in publicis novis mentio facta fuit) praeviae item iam defunctorum ex sepulchro exceptionem et combustionem, inarestatorum ex metu subsecutum ex hac vita decessum, noviterque excogitatum torturae genus, ac factam praefatae instantis ad fideiussionem ex aresto dimissionem taliter, prouti exponitur, evenierint. Quoque ex motivo unum et aliud sic facturi fuerit, et cur horum nulla in submisso processu reperitur mentio? Pariter genuine ac circumstantialiter Nobis incunctanter rescribatis. In reliquo gratia nostra Caesareo-Regia, Vobis benigne propensi manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae die vigesima quinta mensis Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo octavo.

Carolus m[anu] p[ro]pria]

Adamus Acsády
episcopus Veszprimiensis [manu propria]
Elias Wanyechy
m[anu] p[ro]pria]

FORDÍTÁS

VI. Károly Isten kegyelméből választott Római Császár, minden időben a birodalom gyarapítója és Germánia, Hispánia, Hungária és Bohémia stb. királya.

Előrelátó és körültekintő híveink! Előterjesztették nekünk jelentéseket a Magyar Királyi Udvari Kancelláriánkon keresztül az elmúlt hónap 23-án [tkp. augusztus]. Egyrészt bizonyos, már halálra ítélt személyekről, másrészt pedig az eddig tömlöcben tartott boszorkányok ügyében. Jóllehet, leveletekben kifejtitek, hogy az ilyen boszorkányokkal kapcsolatban milyen előzetes vizsgálat történt, és hogy az említett vádlottak mit vallottak egymás után. Részben a kegyes vallatás, részben pedig a kínzás alatt. Mégsem közöltétek, hogy vajon azok a személyek, akik bevallották magukról, valóban meg voltak-e stigmával jelölve? És [arról sem írtatok, hogy] kiderült-e testük korábbi vizsgálata alkalmával, hogy [ezek a szemé-

lyek] valóban stigmázottak és tényleg megpecsételtek voltak-e? Továbbá, ahogy a boszorkányok vallották magukról, másokat egészségükben valóban károsítottak-e, és azután pedig valóban újra meggyógyították-e őket? Valamint másokat tényleg a halálra szántak. Vajon ezt megvizsgáltatok-e, és be is bizonyosodott-e? Ugyanazok, akik az egészségükben ilyet [ártalmakat] szenvedtek, a károkozásokor észrevették-e? [tkp. vagy csak később] Ezt követően, miként az újabb vallomások is jelentik, vagy megölték őket, vagy pedig ismét meggyógyították őket. Mindezeket [az iratokat] mégis fel kell küldeni ahhoz, hogy a bizonyítékok szilárdak legyenek, ennek megfelelően a saját vallomásukból lehet ezt világosan megítélni. Vajon az említett cselekedeteket azokról valloták, akiket már korábban halálra ítéltetek, illetve ezek [beismerését] eddig miért nem tették meg? Ezeket [ti. a válaszokat] említett Királyi Kancelláriánknak mihamarább küldjétek meg.

Ugyanazon bűntény miatt az eddig fogva tartott három személy esetében, ha az említett testvizsgálat eddig nem történt volna meg, azt végeztétek el, és legyen gondotok nekünk jelenteni. Akárcsak a boszorkányok más tetteit és cselekedeteit illetően. Vajon ezeknek a [személyeknek a cselekedetei], akár ami a betegek gyógyítását illeti, akár pedig az embereknek és állatoknak okozott ártalmakat illetően, [tetteik] valóban és ténylegesen kiderültek-e? Különösképpen özvegy Bogadussáné [esetében], mivel a 12. pontban azt vallotta, hogy istentelenül kétszer a szájából kivette a szent ostyát, és a kötetnyébe rejtve, egy ládában tartotta. Vajon ez így tényleg kiderült-e? Komolyan vizsgáljátok ki, és nekünk igazan és körültekintően jelentsétek, hogy ezt a vallomást a többi ellen hozott ítélet végrehajtásakor tette, vagy azt követően vallotta, hogy az ítélete először felfüggesztésre került.

Elhatároztuk, hogy ezen alkalommal veletek másolatban csatolva megosztjuk Mihajlovity György Szubin Beda nevű hitvesének hozzánk küldött levelét. A végből és oly kegyes paranccsal [közöljük ezt a levelet veletek, hogy tájékoztassatok minket azokról a dolgokról], amelyekben eltévlyedtetek, és a ti említett feliratokban azokról semmilyen említés sem esik. Vajon ezek, ahogy hírlik, tényleg megtörténtek-e? Különösen pedig a fűrésztés és mérlegelés (amelyet [még] az újságokban is megemlítették), továbbá az elhunytak sírból való kiásása és elégetése, a bebörtönzöttek félelem miatti elhalálózása, a kínzás újabban kigondolt fajtáinak alkalmazása, valamint az említett panaszos börtönből kezességre történt kibocsátása. Vajon milyen indokból történt egy és más, és így ezeknek miért nincs említése a megküldött iratokban? Ezeket is hasonlóan, őszintén és körültekintően nekünk habozás nélkül írjátok meg. Maradunk egyebekben császári-királyi kegyünkkel jóindulatúak. Kelt a mi városunkban, Bécsben, Ausztriában, az Úr 1728. évének október havának 25. napján. Károly, Acsády Ádám veszprémi püspök, Wanyechy Elias.

C/B.

Bécs, 1728. augusztus. 27. előtt

EGYKORÚ MÁSOLAT MIHALOVITY GYÖRGYNÉ SZUBIN BEDA
PANASZLEVELÉRŐL, AMELYBEN A VÁROS JOGSZOLGÁLTATÁSÁNAK
KIVIZSGÁLÁSÁT KÉRI A KANCELLÁRIÁTÓL

AZ IRAT: C: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 41.

NYOMT. KIADÁSA: Palugyay 1853. II. 199–201.; Linzbauer 1852–1856. I. 794–795.;
Reizner: 1900. IV. 456. CCVII/41.

Sacratissima Caesareo-Regia Maiestas,
Domine domine natural[ite]r clem[en]t[issi]me

Ad Maiestatis V[est]rae Sacra[tissi]mae pedes sup[p]lex prostrata humilimo vultu representare necessitor, qualiter Liberae et Regiae huius Civitatis Szegediensis Magistratus, diebus adhuc mensis Iunii, anno hoc cur[r]jente 1728. praeterlapsi, ad delationem certi concivis, in simplici discursu iam aliunde executi mendicorum iudicis fundatam, Sedecim personas, viros nimirum promiscue et faeminas hicce com[m]orantes, ac ex parte potiores, adeoque unum senatorem, et olim civitatis huius iudicem primarium,⁹⁸⁹ in arte magica suspectos habentes. Eisdem et easdem subsequentibus i[m]mediate diebus, sine ulla praevia inquisitione, verum ad initium statim processus, medio carnificis colligari, et in Tibisco fluvio ad eliciendam et cognoscendam eiusmodi magiam publice balneari curasset. Post cuiusmodi balneationem in vinculis tres aetatis decrepitae faeminae (uti sup[p]onitur) ob metum, de hac luce alternatim sublatae sunt, quarum priorem inhumari, dein effodi et concremari, postea vero duabus aliis pariter sublatis, cum quarta ante annum circiter unum et medium demortua rituque ordinario sepulta, exposita autem ex patrum franciscanorum coemeterio, absque scitu, et indultu effossa ex eo, quod reliqui in causam attracti sagam eandem fuisse asseruissent, pari passu concremari fecisset. Caeteros tandem examinasset, negativamque eorumdem et earundem medio torturae, sedis videlicet cuiuspian clavis ligni duri expositae, et per solum carnificem persvasa[e], ac fieri curatae, in qua nonnulli suspecti pluribus etiam horis sedere sunt necessitati. Repressisset et taliter **[I]** elicita ad fassiones tredecim quidem personas, quinque viros, et residuas faeminas, in vivis, ac unam praevie decapitandam rogo adiudicasset, prout et sententiam eatenus lata[m], 23. Iulii, mensis subsecuti finali quoque executioni (persona una gravida adhucdum in vinculis asservata) mancipasset. Inter quos taliter executos, quaequam vidua Dugonyi nominata (quae alias praevia revocatione facta, in

⁹⁸⁹ A főbírói tisztség Rósa Dánielre vonatkozik.

ipso ad executionem procinctu, inque praesentia patris franciscani et confessarii sui, sub bona spe vitalem amisit spiritum) quia me termino talem qualis ipsa esset (uti colimo ex praecedente in me habito rancore) coram dicto magistratu asseruisset. Ideo me quoque non citatam, non examinatam, neque auditam, tanto minus convictam, inter concives potiozem et nunquam suspectam, in domo mea propria constitutam, per servum carnificis aequae colligeri, et publice prostituteque in vincula trudi (caeteris insimulatis personis penitus palliatis et sine prostitutione relictis, aliis vero absque omni onere dimissis) idem magistratus demandasset. Unde non nisi erga vinculum floreno[rum] mille, ad assiduas mariti mei, et prosopiae processum dimissa. Et quia eiusmodi prostitutionem morti aequalem iure iustitiaque vindicari merito mihi competeret, formidarem attamen, ne tam perfunctorie, denegatisque mihi op[er]tunis defensionis remediis adversus me procedatur. Et ex defectu literatorum ac in iure fundatorum subiecto[rum] naturalis duntaxat, et non legalis experientiae sortiar iudicium. Unde etiam, si me ibidem succumbere (quod non sperarem) contigerit, virtute tituli 11^m Partis Ter[rae] *Operis Decreti Tripar[titi]* admissibilis mihi eo in passu appellatio denegari facile posset metuerem propterea et id,⁹⁹⁰ [2] ne propter sumptum ad Ma[gn]a[m] V[er]ram Sac[ra]m humillimum meum recursum, idem magistratus, admissam ad eventum litis fideiussionem infringat, ac me rursus in praevium aresum inici faciat. Ma[gn]a[m] proinde V[er]rae Sac[ra]m, velut op[er]essorum sum[m]o asylo humillimo de genu sup[er]p[ro]lico, dignetur Ma[gn]a[m] S[ac]ra[m] S[ac]ra[m] mag[ist]ratui eidem clem[en]t[is]sime, et sub patenti demandari, quatenus idem mihi cuncta opportuna, et iuridica remedia admittat, Processum hunc et circumstantias eius legaliter instituat, et terminet, necessariam nefors mihi ap[er]elationem admittat, ac fideiussionem aliunde iam acceptatam et usu roboratam, usque ad finalem litis eventum, in suo esse relinquat. Quam Ma[gn]a[m] S[ac]ra[m] V[er]rae Sac[ra]m clementiam et propensionem Deus ter optimus maximus, copiose retribuere dignabitur, quod ipsum indignis, ferventibus tamen meis precibus sum efflagitatura.

Ma[gn]a[m] S[ac]ra[m] V[er]rae S[ac]ra[m]

humillima vasalla
Beda Szubina
Georgii Mihalovity contoralis

⁹⁹⁰ Utána törölve: *et id.*

FORDÍTÁS

Legszentebb Királyi Felség lábához térdre borulva, alázatos tekintettel szükséges ellátnom egy ügy képviselőjét. Szeged Szabad Királyi Városának tanácsa ezen 1728. év elmúlt június hónapjának napjaiban, néhány polgártárs feljelentésére, a szóbeszéd szerint egyszerűen a koldusok bírójának vizsgálatára alapozva tizenhat személyt, vegyesen férfiakat és nőket, kétségkívül kicsapongókat, részint tehetősebbeket, sőt egy szenátort is, a város egykori főbíróját, fogva tartott, mivel a mágia tudományának művelésével gyanúsította őket. Ezeket a személyeket, az ezt közvetlenül követő napokban, előzetes vizsgálat nélkül, rögtön a per kezdetén a hóhér összekötözte, és a Tisza folyóban nyilvánosan megfűrésztette, [annak érdekében, hogy] így tárja fel és ismerje meg a mágikus mivoltukat [tkp. elkövetett bűncselekményt]. Ez után a fűrésztés után három bilincsből levő idősebb nő, (feltételezhetően) félelem miatt, egymás után távozott el erről a világról. Ezek közül az első elhantoltatták, azután kiásták és elégették. Majd a másik két ugyanígy elhunytat hasonló módon elégették, egy negyedikkel együtt, aki már körülbelül másfél éve halott volt, és rendes szertartással lett eltemetve. Ezt a személyt pedig a ferences atyák temetőjéből, tudomásuk és engedélyük nélkül ásták ki, mivel a többi vádlott őt is boszorkánynak vallotta. A többi [személyt] [tkp. gyanúsítottat] pedig kivallatták, és tagadásukat tortúrával törték meg. Tudniillik, bizonyos keményfából készült és szögekkel kivert székben, amelyet kizárólag a hóhér készített és gondozott, néhány gyanúsított több órán keresztül is ülni kényszerült. Az így felvett vallomások alapján tizenhárom személyt ítélték máglyára. Egy nőt előbb lefejeztek, [de] őt férfit és több nőt pedig élve [ti. égették el]. Végül az ítélet végrehajtását ezt követően, július hó 23-án foganatosították. (Ez idő alatt egy terhes nőt bilincsből tartottak.) Az így kivégzettek között volt egy özvegy, akit Dugonyinak hívtak. (Ő korábbi tetteit visszavonta, és magában már a kivégzésre készült, és a ferences rendi atya, saját gyóntatója jelenlétében, jó reménnyel eleresztette az élő lelkét.) Mivel engem az említett [ti. Dugonics Mihályné] magistratus előtt végül is olyannak [állított be], amilyen ő maga volt (ahogy gondolom, ellenem már korábban bírt örök haragja miatt), ezért a tanács elrendelte, hogy a hóhérszolga kötözzön meg, és nyilvánosan megszégyenítve verjen bilincsből. Engem, a soha nem idézttet, a ki nem vizsgáltat, a meg nem hallgatottat és annál is kevésbé elítéltet, a polgárok között gazdagabbat, sohasem gyanúsítottat, és a saját házában tartózkodót. (A többi vádlott személlyel igencsak elnézően [bántak] és [velük szemben] megszégyenítés nélkül [jártak el], [sőt] másokat pedig minden teher nélkül engedtek el.) Innen [tkp. a börtönből] csak ezer forint kötelezettség mellett, férjemnek és a családomnak állhatatos könyörgése miatt bocsátottak el. Habár méltán megillet, hogy felmentsenek az ilyen halállal egyenértékű megszégyenítés alól, a jognak és igazságnak megfelelően, mégis retteggetek, nehogy felületességéből vagy a védekezés számomra hasznos segítségének megtaga-

dása miatt ellenem [újra] eljárás induljon. [Ha ez megtörténik, akkor] az írástudó és a jogban járatos személyek hiánya miatt csak természetes és nem törvényes eljárásban fogok részesülni. Ebből kifolyólag, ha megtörténne, hogy engem ennek alávetnek (amit nem remélek), a *Hármaskönyv* harmadik könyvének tizenegyedik fejezete szerint ebben az eljárásban a megengedhető fellebbezést könnyen megtagadhatják. Féltetek attól is, nehogy Szent Királyi Felségedhez tett alázatos folyamodványom miatt ugyanaz a tanács engem ismét az előző börtönbe vet, és az elfogadott kezességet a per kapcsán nehogy erőtlennek tekintse. Ennélfogva Legszentebb Felségedhez, mint az elnyomottak legfőbb menedékéhez, térden állva és alázatosan könyörgök. Legszentebb Felséged méltóztassék ugyanannak a tanácsnak rendeletben megparancsolni a legkegyesebben, hogy nekem az összes lehetséges jogi orvoslattal megengedjék. Az eljárásban és annak körülményeiben törvényesen járjanak el, és [törvényesen] fejezzék be. A számomra az esetleg szükséges fellebbezést engedjék meg, és az egyébként már elfogadott és szokás szerint megerősített kezességet, a per végéig, hagyják érvényben. Ő Legszentebb Királyi Felség kegyességét és hajlandóságát méltónak fogja tartani a legjobb és leghatalmasabb Isten arra, hogy bőségesen meghálálja, amelyekért méltatlan és heves kéresemmel folyamodom. Ő Legszentebb Királyi Felség alázatos szolgája, Szubin Beda, Mihalovity György felesége.

D.

Szeged, 1729. január 10.

A SZEGEDI VÁROSI TANÁCS VÁLASZA A KANCELLÁRIA MÁSODIK
LEIRATÁRA AZ ELJÁRÁSOK JOGSZERŰSÉGE, A TEMETÉSEK,
A TORTÚRA ÉS A FÜRÖSZTÉSEK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 43.

MÁSOLAT: MNL OL A, Lit. Civ. 1729, No. 47. 1. sz. 1r.–3v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 459–461., Nr. CCVII/43.

Sacratissima⁹⁹¹ Caesarea Regiaque Maiestas Domine Domine nobis Clementissimae
<*benignissiae*>

Maiestatis Vestrae Sacratissimae benignum mandatum de dato Vinnae Austriae 25
mensis 8bris anni [l]abent[is] emanatum humillima eaque homagiali cum submis-

⁹⁹¹ Az irat két példányban maradt fenn, mivel a szegedi gyűjteményben megtalálható a piszkozat. Ez képezte Reizner közlésének az alapját, ami így csak részlegesnek tekinthető, mert az irat nagy részét nem tartalmazza. A bővebb szöveg miatt jelen közlésben a kancellárián fennmaradt másolatban, amelyet minden bizonnyal a tisztázatról készítettek. Ez utóbbit tekintjük az elsődleges változatnak.

sione percepimus.⁹⁹² Et ut tam informationem nostram, quam et peractam intuitu illorum venefic[orum] inquisitionem uberius declarem praesentibus [litteris] humillime inserimus. Quod omnino illi venefici omnes ratione stigmatum, non solum examinati et fassi, verum et oculariter inspecti, apud eosque stigmata realiter et effective impressa reperta extitere, quae tamen ex priori relatione nostra ideo exmissa, quod ea fere omnia in loco secreto (non offendendo benignas Ma[ies]t[is] Vestrae Sacra[tissi]mae aures) et effari minus decenti impressa compta fuerint. Ubi autem praedicti venefici fatebantur se huic, aut alteri in sanitate nocuisse, omnino *<desuper diligens>* passu in eo diligens inquisitio [it]ris A. A. notata, praesentibusque *<praesensque>* demississime submissa peracta extitit. Ex cuius contextu manifeste elucescit *<manifesti elucescunt>* quibus nocuerunt, aliquos, *<aliquorum>* prout et fassio eorundem intuerat, sanitati restitisse alios item exinde mori debuisse.

<Quod autem Andreas Rósa, frater Danielis Rósa, prout eiusdem et fassio contineret ex incantatione in Martonyos mortuus [...] datur plurimi. Catharina vero Szanda, Ladislai Pesthi civis civitatis huius consors gravi laeserat, in carceribus constituta ineundo sanitati restituit.>

Quod autem adhuc tres Captas nomine, Sara Koncz, Stephanis Végh, alias Rohonka *<Rohonkiana>* uxorem, Bogadussianam *<Bogadussianae>*, et Helenam Erne Joannis Csikos viduam *<Csikóssianae>* attinet. Eae *<aeque>* quoque oculariter inspecta *<oculata inter inspecta>*, atque stigmata, priori quidem superius in parte ea, qua sexum monstaret. Alteri vero aequae in loco simili intrinsecus ex parte laeva. Ultimo denique positae *<tertia denique>*, in loco pariter pudendo extrinsece ex parte dextra realiter reperta, de quibus et in examine fassae sunt. In cista autem viduae Bogadussianae vestigia sacrae hostiae *<sacrae hostiae vestitaria>* in chartula linteo involuta reperta perque r[e]verendus p[ater] Bernardum scholarum piarum sacerdotem, in praesentia *<domini>* substituti iudicis nostri Joannis quippe Miller excepta sunt.

Cum autem Maiestas Vestra Sacra[tissi]ma executionem ratione praefatar[um] *<ratione>* trium inarestatarum personarum in suspenso reliquendam benigne demandare dignata esset, adeoque nos superinde ulteriores *<alteriores>* clementissimas Ma[ies]t[is] Sacra[tissi]mae dispositiones praestolaturi summus. Quod autem certus civitatis calumniator nomine Beda Szubina Georgii Mihajlovity⁹⁹³ alias Czinczár contoralis contra nos Ma[ies]t[is] V[est]rae Sacra[tissi]mae tam iniuriosum et omni prorsus veritate destitutum porrexerit memoriale. Nos desuper humillime protestando, reservamus nobis contra eundem suis viis et modis agendi facultatem memorialisque eiusdem expositionem taliter *<tali>* humillime declaramus. Absit, ut *<ne>* nos absque ulla praevia facta inquisitione, prouti idem

⁹⁹² A levelet lásd 2/XXXI/C/A.

⁹⁹³ Utána törölve: *Georgii Mihajlovity*.

calumniator exponeret, tam arduum opus aggressi fuisset, omnino diligens desuper facta est inquisitio ex qua multa prouti ex processu videre licet provide-
runt.⁹⁹⁴

Balneatio non tamquam infallibile post habita iam indicia argument[um] sed per modum alicuius extrinsece proba peracta est, quae fere per omnes Hungariae comitatus passim practicari solet. Quin immo nonnulli subinde committatus integros pagos cogunt, et balneari curant. Quam consuetudinem si Maiestatis V[est]rae Sacra[tissi]mae clementissime sufferre dignabitur, nos humillime in omnibus benignis mandatis accomodaturi summus.

Incarceratorum porro (post factam iam proprii oris de magia fassionem) ex praetensivom metu subsecutum ex hac vita decessum ulterius humillime explanamus. Quod omnino illae tres personae utpote <Helena Kõre, alias Kerela cuius intuitu examen litera A. A. annexum> Sussanna Korcsek, cuius <propria oris> fassio [itter]ris B. B., <et> Helena Kõre, alias Kerela cuius <huius> autem inquisitio <literis> C. C. signata esset <quae posteriores duae in facie iuris magicas artes suas confes-sae extitissent, ulterior autem earundem investigatio in dies subsequentos reponenda fuisset>, Helena Csiszár in carcere habito plenario de ipsis examine decesserunt, supra <contra> quas omnes relinque unanimiter fassae sunt. Nobis autem non constat, utrum a maligno spiritu suffocatae (quia totaliter erant conquassatae) vel per necem sibi illatam, et sine omni prorsus <processus> poenitentia extinctae extiterunt. Quarum cadavera vigori arti[culus] 69. *Praxis Criminalis* igne delecta sunt. Quarta autem Horváthné vocata vitae eiusdem durante, non simpliciter, suspecta sed divulgata saga ad fassionem plurium signanter autem Annae Nagy, Catharinae Szanda, Francisci Katona, Barbarae Hesén, Danieli Rósa, Sussannae Szél, Sarae Koncz, Michaelis Szánthó. Omnino effosa est. cum indultu loci parochi praefati patris Bernardi, cum publice et non infeste coram iure consagae eiusdem edixerint. Cadaver⁹⁹⁵ eiusdem effodiatur plures annos poeniuriosos secutos, quia vero ius canonicum expresse intueret *Can[onici] Sin[ondialis][?]*⁹⁹⁶ caus[ae] 24. quaest[ionis] 2.⁹⁹⁷ excom[m]unicamus 13 paragraphus:⁹⁹⁸ „Credentes de haeticis etiamsi eorundem haeresis primo post mortem⁹⁹⁹ sit manifestata effodiendos.”¹⁰⁰⁰ Magia autem [...] ¹⁰⁰¹ in se involvit haeresim, quia non tantum

⁹⁹⁴ Javítva erről: *prodiverunt*.

⁹⁹⁵ Előtte törölve: *in*.

⁹⁹⁶ Bizonytalan tartalmú kánonjogi hivatkozás.

⁹⁹⁷ A megkezdett zárójelét töröltük, mivel másik felének helyét nem lehetett beazonosítani.

⁹⁹⁸ Feloldva a jel betűkkel.

⁹⁹⁹ Eredetiben aláhúzva: *post mortem*.

¹⁰⁰⁰ Az idézőjelet értelem szerint mi helyeztük ki, azonban az idézet forrását nem tudtuk beazonosítani.

¹⁰⁰¹ Nehezen olvasható szövegrészlet: *ante [...] mastice[?]*.

sacramenta, sed¹⁰⁰² Deum ipsum negat et daemioni adhaeret. Dicit expresse post mortem.¹⁰⁰³ Post mortem autem non potest aliter in similibus casibus in cognitionem rei devenire nisi per testimonia.¹⁰⁰⁴ Item quae[stio] 2. quid faciendum, casu quo alicui sepultura ecclesiastica concessa fuit, cui illa negari debuit? Et si ossa, ita sepulti, ab aliorum fidelium corporibus discerni possint, exhumari debent. Ut *Can[onici] Sacris S[anc]t[i]. Tit[uli][?]*¹⁰⁰⁵ paragrahus:¹⁰⁰⁶ „Si sepultus sit infidelis (quales essent sagae et magi) non tantum corpus eiusdem extrahendum et ecclesia reconcilianda est, sed etiam tigna et parietes illius radendi, atque lavandi sunt.”¹⁰⁰⁷ *Can[on] Ecclesiam*¹⁰⁰⁸ 28. dist[inctionem][?]¹ ita *Smaltgruber*¹⁰⁰⁹ et alii. Tandem ubi communitati metuitur imminere aliquod malum, illi obviandum est. Cum ex tali exemplo in totam communitatem redundare supponitur utilitas publica, quae semper praevalere debet bono privato, adeoque qualis expositio contra nos quaerulantis. Ma[is]t[er] V[est]rae Sacra[tiss]imae clementissime perpendere dignabitur.

Noviter item praetensive excogitatum torturae genus est antiquarum torturarum species, sella nimirum lignens cuspidatis claviculis exposita, supra quam talis rea persona sedere ad eliciendas fassiones iubetur. Similes autem sellae ab antiquo in pluribus locis asservantur, prouti etiam in carceribus Liberae Regiaeque Civitatis Ginsiensis.

Quod tandem moderna Bedae Szubina inarestationem tangit. Illa non caece capta [est], verum ad fassionem plurium signanter autem Margharethae Barak, Sussannae Korcsek im[m]o etiam moderna inarestatae Sarae Koncz, et Viduae Bigadussianae, quae constanter fatentur. Iustificati autem morte etiam authenticarunt eandem de consortio sagarum esse. Magistratus autem ne similia scelera inreperant, ad confessata plurium praesumptionem formare debet. Cur autem eadem ad fideiussionem dimissa, et cur in processu perdemisse submisso, de eadem mentio facta non fuerint. Contigit ex eo, cum plena proba de eadem non habetur, profugii[?] autem tale periculum non subversetur, et vel maxime quod vicinae eiusdem aliquot personae militari tamen iurisdictioni subiectae. Inaresto arcensi eiusdem criminis insimulatae captae detinentur. Adeoque praestolamur, quidnam illae¹⁰¹⁰ examinae de complicibus fatebuntur, quo habito, et contra eandem

¹⁰⁰² Utána törölve: *sed*.

¹⁰⁰³ Eredetiben aláhúzza: *mortem*.

¹⁰⁰⁴ Javítva erről: *omnia*.

¹⁰⁰⁵ Bizonytalan tartalmú kánonjogi hivatkozás.

¹⁰⁰⁶ Feloldva a jel betűkkel.

¹⁰⁰⁷ Az idézet Schmalzgrueber *Jus Ecclesiasticum Universum* című munkájában pontosan így szerepel, a zárójeles betoldást leszámítva.

¹⁰⁰⁸ Bizonytalan tartalmú kánonjogi hivatkozás.

¹⁰⁰⁹ A név helyes alakja valószínűleg *Schmalzgrueber*.

¹⁰¹⁰ Utána törölve: *in*.

formalis processus, qui nondum erectus¹⁰¹¹ fuerat, adeoque nec transmitti potuit, formabitur.¹⁰¹²

Igitur Maiestas Vestra Sacra[tissi]ma clementissime considerare dignabitur si similes abiurationes Dei creatoris et adhaesiones maligno spiritu utpote crimina laese ma[jies]t[at]is divinae impunita relinquentur, quo se non extendes malitia humana? Et utrum magistratus, cui de constientia crimina eradicare incumbit, ad fassionem plurimum personarum, cum in ore plurimum stare dicatur, veritas non habeat iustam praesumptionem similes personas incaptivandi? Ma[jies]t[at]i V[est]rae Sacra[tissi]mae clementissimo eique altissimo iudicio humillime submittimus. Simulque pro ulteriori clementissima tam cum hac, quam et aliis personis dispositione demississime instamus. Humillime supplicantes, quaetenus similibus caluminatoribus (prouti modernus esset) fidem peramplius adhibere haud dignaretur. In reliquo nos clementia Ma[jes]t[at]is V[est]rae Sacra[tissi]mae demississime subicintes, perseveramus.

Eiusdem Maiestatis Sacr[atissi]mae

Datum Szegedini die 10 Ianuar[ii]

1729.

Humillimi perpetuoque fideles

subditi

N[omen] n[omen] substitutus iudex et

senatus Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis

FORDÍTÁS

Számunkra¹⁰¹³ igen kegyes Ő Legszentebb Császári és Királyi Felséges Úr!

Legszentebb Felséged jószágos rendeletét ezen év október 25-én az ausztriai Bécsből engedelmesen, jámboran és alázattal vettük. Ezen [levelünkkel] azt a választ [tkp. jelentést] nyújtjuk be és terjesztjük elő alázatosan és részletekbe menően [ti. csatolmányokat], amelyek a boszorkányok ellen korábban lefolytatott eljárással kapcsolatosak. Tehát a boszorkányok a stigmák minden részletével kapcsolatban beismerő vallomást tettek. Ezeket nemcsak megvizsgáltuk, hanem [személyesen] szemügyre is vettük. Esetükben [tkp. náluk] azok a rányomott pecsétek felfedezve élénk is tárultak. Ezeknek [részletes jegyzékét] már a korábbi jelentésünkben el is

¹⁰¹¹ Utána törölve: *erectus*.

¹⁰¹² Felette, lap széléről törölve, más kéz írásával az iktatás: 1729. *Szegediensis civitas in negotio sagarum uberius informat[ur]*.

¹⁰¹³ A fordítás alapját a tisztázat képezi, csupán a nagyobb különbségeket fordítjuk le a piszkozat esetében.

küldtük. Rendszerint minden pecsétet rejtett helyen találtunk meg (nem megsértve Őkegyelme fülét), és azokat nem is illő módon nyomták [rájuk]. Az előbb már említett boszorkányok azt is bevallották, ha ők maguk vagy más [személyek] károkat okoztak [különböző személyek] egészségében. A vizsgálat [tkp. vallomástétel] nyomán gondosan [feltárt bizonyítékokat] az A. A. jelzésű tanúvallomási jegyzőkönyvben lejegyeztük, és jelen [levelünkkel] alázatosan elküldjük, amelyből [azon eljárások módjának] végrehajtására is fény derül. Ezeknek a tartalmából egyértelműen kiviláglik, hogy akiknek ártottak, azokat gyógyították is, miként ezt a vallomásaik is bizonyítják, ezzel ellentétben másokat viszont megölni szándékoztak.

<Ami pedig Rósa András, Rósa Dániel testvérét illeti, ő [ti. Rósa András] varázslás következtében Martonyoson elhunyt, ahogy ez [a testvére] vallomásában áll. [...] Szanda Katalin pedig, akit Pesti László szegedi polgár felesége súlyosan bántalmazott, a börtönben ismét teljesen visszanyerte egészségét.>

Ami pedig a három fogva tartottat illeti, nevezetesen Végh Istvánné Koncz Sárát, másképp Rohonkánét, Bogadussánét és Csikós János feleségét, Emre Erzsébetet. Őket saját szemünkkel vizsgáltuk meg [tkp. szemle], és kissé feljebb attól a résztől, ahol nemüket mutatják, ott [viselték] a stigmát. Egy részük ugyanazon helyen, bal oldalon, belülről volt megpecsételve, míg a többieknél hasonlóan a szemérmes helyen, kívülről a jobb oldalon tárult föl a rányomott [pecsét]. Ezeket a vizsgálat során beismerték. Továbbá megtalálták Bogadussáné ládájában, egy kis vászondarabba csomagolva, a szent ostyát. Ez Miller János helyettes főbírónk jelenlétében, Bernardus piarista tiszteletes [közbenjárásának köszönhetően] történt.

Mivel pedig Őfelsége kegyeskedett jóságosan elrendelni, hogy a három fogva tartott személy esetében függesszük fel a kivégzést, ezért mi a továbbiakban meg fogjuk várni Őfelsége kegyelmes döntését. Másrészt pedig, ami annak a bizonyos hamisan vádaskodó [asszonynak], név szerint Mihajlovity György hitvesének, Szubin Bedának, másképp Czinczárnénak [az esetét illeti]. [Az asszony] olyan csalárd levelet adott át Őfelségének, amely nemcsak hogy jogtalan, de minden igazságot is teljesen nélkülöz. Mi ezt alázatosan elutasítjuk, és vele szemben megtartjuk magunknak a fellépés azon lehetőségét, hogy hozzá hasonló módon [járjunk el,] és alázatosan megvilágítjuk annak a levélnek a tartalmát. Hamis [az az állítás], hogy mi minden előzetesen elvégzett vizsgálat végrehajtása nélkül láttunk volna munkához, miként ezt az ármánykodó állította. Teljesen becsületesen folytattuk le a vizsgálatot [tkp. nyomozást], amely a számos [iratból] és az eljárásból is világosan kitűnhet.

A fűrésztés, jóllehet nem csálhatatlan bizonyíték, mégis megszokott eljárás, de ezen a módon nemcsak hazánkban kívül hajtják végre valakinek a vizsgálatát, hanem ezt Magyarország minden vármegyéjében széles körben szokás alkalmazni. Sőt miért nincs egy olyan vármegye sem, amelyik időről időre ne hívná össze a megye

minden falvát, és ne tartana fürösztéseket? Ha ezt a szokást [tkp. szokásjogot] Őfelsége kegyeskedik szelíden tűrni, mi alázatosan minden jóságos rendelethez alkalmazkodni fogunk.

Az alábbiakban alázatosan kifejtjük, hogy a korábban a bebörtönzöttek [közül néhány] (miután a mágiáról saját maguk vallomást tettek) állítólag a félelem miatt távoztak ebből az életből. Ami pedig a további három személyt illeti: Korcsek Zsuzsanna, akinek saját vallomási jegyzőkönyvét B. B.-vel jelöltük, valamint Köre Ilona, másnéven Kerela, akinek a vizsgálati jegyzőkönyvét C. C.-vel jelöltük, továbbá Csiszár Ilona, akik mind a börtönben haltak meg a lefolytatott eljárás következtében, és akik ellen az összes többi [ti. vádlott] egyhangúlag terhelő vallomást tett. Nem világos számunkra, hogy a gonosz lélek fojtotta-e meg őket (mivel teljes rémültség lett úrrá rajtuk [ti. vádlottakon]) vagy saját maguk okozták-e halálukat. [Mindenesetre] az elhalálozott személyek így teljes büntetés nélkül maradtak. Ezeknek a holttesteit a *Praxis Criminalis* 69. cikkelyének hatálya szerint tüzre vetettük. A negyedik, Horváthnének nevezett vádlott pedig élete során végig, nemcsak egyszerűen gyanús volt, hanem számos vallomás is alátámasztotta ezt a hírt [tkp. feljelentette], nevezetesen pedig Nagy Anna, Szanda Katalin, Katona Ferenc, Heszen Borbála, Rósa Dániel, Széll Zsuzsanna, Koncz Sára és Szánthó Mihály vallomásai. [Ennek a személynek] kihantolását a parókus Bernardus atya engedélyével rendeltük el, nyilvánosan és nem a rosszindulattól vezérelve, a jog szerint a boszorkánytársainak [vallomására] alapozva. Az ő holttestét ki is kellett ásni több év elteltével is, mivel ezt a kánonjog egyértelműen kimondja a *Kánonjogi Határozat* huszonegyedik részének második, kérdésének tizenharmadik paragrafusa szerint [tkp. *Szinódusi kánon(?)*]: „Ha valamely hívőnek csak a halála után bizonyosodik be az eretneksége, akkor ki kell hantolni.” A mágia az eretnekséget is magába foglalja, mivel annak révén nemcsak az [egyház] szentségeit tagadják meg, hanem magát az Istent is, és ez az ördöghöz köthető. [Az idézett szöveg] egyértelműen kimondja, hogy ez [a tettesek] halála után is [fennáll]. A halála után pedig másképp nem ismerhető fel egy gyanúsított, mint mások vallomásán keresztül. Ezt az [említett] második kérdés is kifejti, hogy mit kellene abban az esetben cselekedni, amikor valakinek megtartották az egyházi temetését, akitől azt meg kellett volna tagadni. Ha a csontjait, amelyeket eltemettek, el lehet különíteni más hívők testétől, akkor ki kell ásni. Miként ezt a kánonjog is kimondja [*Kánoni Szentségek része(?)*] „Ha hitetlent temettek el (amilyenek a boszorkányok és varázslók is), azoknak nemcsak a testét kell kiemelni [a földből], hanem a templomot is helyre kell állítani, annak falát és gerendáit, meg is kell tisztítani és mosdatni.” Miként ezt az *Egyházi Kánon* huszonnyolcadik kérdésének első része, valamint *Smaltgruber* és mások [is állítják]. Végtére is, amikor félnek a közösség számára káros dolgokat üldözni, akkor ezzel szembe kell menni. Mivel feltételezhető, hogy ezeknek a példának köszönhetően visszatérhet a teljes közösség a közjó [gondolatához], amelynek mindig jelen-

többnek kell lennie a magánérdeknél. [Ennek fényében] méltóztasson Ófelsége szelíden megvizsgálni az ellenünk szóló panaszos előterjesztést.

Ami pedig az állítólagosan újonnan kitalált kínzási módot illeti, [az valójában] egy igen régi fajtája a tortúrának, amely valóban egy hegyes szögekkel ellátott szék, és erre [tényleg] azért parancsolják a gyanúsítottakat ráültetni, hogy feltárási vallomást tegyenek. Hasonló székek azonban már régóta és sok helyütt vannak használatban, mint például Kőszeg Szabad Királyi Város börtönében is.

Ami pedig Szubin Beda újbóli elfogatását illeti. Őt nem homályos [indokok miatt] fogtuk el, hanem sokak vallomására. Nevezetesen pedig Barak Margit és Korcsek Zsuzsanna vallomására alapozva, sőt az újabban bebörtönözött Koncz Sára és özvegy Bogadussáné is egyértelműen [terhelően] vallott ellene. A már elítéltek pedig kivégzésükkor [tkp. halálukkor] meg is erősítették azt, hogy ő tettestársa a boszorkányoknak.

A városi tanácsnak pedig, nehogy hasonló bűn bontakozzon ki, a gyanúsítást mindig meg kell tennie, ha az többek vallomásán alapul. Arról azonban miért nem esett szó, hogy őt kezességre elengedtük, és így az eljárásnak szelíden vetettük alá. Ebből az is kiderül, hogy egyszerű próbát az ő esetében nem tartottunk. Szabadlára helyezése [tkp. szabadulása] még attól sem került veszélybe, hogy szomszédja olyan katonai személy, aki más joghatóság alá tartozik és így a feltételezett bűncselekmény miatti várbörtönbe való bebörtönzését [tkp. elfogását] megakadályozhatná. Ennélfogva arra várunk, hogy a vizsgálat alá vont személyek megvallják, hogy kik a bűntársaik, és miután megtették, el fogjuk indítani az eljárást ellene, amelyet eddig nem is tettünk meg, így [az ellene szóló pert] elküldeni sem tudjuk.¹⁰¹⁴

Tehát Ófelsége méltóztasson átgondolni azt, hogyha büntetlenül hagyjuk a teremtő Isten megtagadásának, a gonosz lélekhez való kötődésnek és az isteni felség megsértésének hasonló eseteit [tkp. bűncselekményeit], akkor nem fog-e magától terjedni az emberi gonoszság? Vajon egy városi tanács, amely lelkiismeretéből fakadóan törekszik arra, hogy a bűnt kiirtsa, nem rendelkezik-e a jogos feltevessel, hogy azokat a személyeket el kell fogni, akik számos vallomásban [bűnösként] szerepelnek, és úgy hírlik róluk, hogy [vétkük] igazságként hangzottak el többek szájából. Kegyes Felségednek alázatosan küldtük el ezeket legmagasabb ítélethozatalra. Most és a későbbiekben is úgy ezekkel, mint más személyekkel is, szerényen törekszünk arra, hogy a legszelídebb módon intézkedjünk. Továbbá alázatosan könyörgünk, hogy a későbbiekben ne méltóztassék hasonló vádaskodó személyeknek (ha újabb adódna) ilyen sok bizalmat adni. A továbbiakban maradunk Ófelségének kegyes alattvalói szerényen. Ófelségének örök alázatos hív szolgálói. Szeged Szabad Királyi Város helyettes bírája és tanácsa. Kelt: Szegeden, 1729. január 10-én.

¹⁰¹⁴ A szöveg romlott állapota miatt a mondat nehezen érthető.

E.

Bécs, 1729. február 21.

A KANCELLÁRIA UTOLSÓ LEIRATA A SZEGEDI BOSZORKÁNYOK
ÜGYÉBEN A PEREK FOLYTATÁSÁRÓL
ÉS A FÜRÖSZTÉSEK ABBAHAGYÁSÁRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003. e, Lev. 1727–1731. Lad. A. f. 12–15. 293–456.

Prudentibus ac circumspectis n[omen] n[omen] iudici caeterisque iuratis civibus ac senatoribus liberae regiaeque civitatis Nostrae Szegediensis etc. Fidelibus Nobis dilectis.¹⁰¹⁵

Carolus VI. Dei gartia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiaeque etc. rex.

Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Demisse relata sunt Nobis ea, quae vos circa Inquisitionem, et examen, contra praescitas 13. personas veneficas rogo adiudicatas, et iam executus, ac paraeterea alias adhuc in captivitate vestra magistratuali detentus peractum, iterato Cancellariae Nostrae Regiae Hungaricae Aulicae perscripsistis. Quantum itaq[ue] attineret foeminas in carceribus adhuc existentes, siquidem illarum in ordine, prima et secunda, nempe Sara Koncz, alias Rohonkiana, et Helena vidua Bogadusiana, illa quidem praevia confrontatione, adhibita modica tortura ista vero in benigno examine, Dei omnipotentis, et sanctorum eius abnegationem, sacri item baptismatis renunciationem, maligno[ue] spiritui factam adhaesionem, nec non stigmati ab eodem corpori suo factam impressionem, et libidinosorum actum perpetrationem, multorum praeterea nocumentorum hominibus attentatam illationem, et quod horribilius, vidua quidem Bogadusiana, sacrae hostiae binis vicibus, ex ore suo exceptionem, et cistae suae inclusionem, alia vero, Sara nempe Koncz, Semet sacram hostiam ex ore per pectus demittere consvevisse, sique eandem decidisse. Subinde vero ad portam templi, inter pulveres semet eandem recondidisse, constanter uti perscripsistis, confessa fuissent.

Eapropter resolvimus, Vobisq[ue] harum serio benigne comittimus, et mandamus, quatenus ambae modofatae reae, praecipui, si et in quantum, primo etiam loco specificata confessata sua extra tormenta quoque ratificasset, prius quidem decollentur, dein rogo inponantur, et hoc praecise ex ingenitu Nobis benignitate, gratiaque nostra Caesareo.-Regia, in via quippe iustitiae, pro exigentia sententia vestra magistratualis, Vivae rogo inponi, et sic conburi deberent. Tertia autem in ordine, nempe Elizabeth Emre, prouti et Beda Szubina, si, et in quantum contra hanc ulterius quid aggravatis eveniret, ulteriori inquisitioni, examine et proces-

¹⁰¹⁵ Az irat külzetén.

sui subiciantur. Caterum cum ex praeattactis informatoriis litteris vestris pateat, quod in praerecensito sagarum processu, easdem etiam aquis immergi curaveritis hocque modo ad instituendam, circa easdem vulgarem quoque coeteroquin damnatum probam condescenderitis quamvis succesive non haec, verum propria rearu[m] fassio, latae sententiae fundamentum fuerit. Vobis idipsum hisce serio improbantes, ne simile quid deinceps per vos attentetur, firmiter una iniungimus. Gratia in reliquo nostra Caesareo-Regia vobis benigne propensi manentes. Datum in Civitate nostra Vienna Austriae die vigesima prima mensis Februarii, A[nno] D[omi]ni mill[esi]mo septing[entesi]mo vigesimo nono.

Carolus m[anu] m[ropria]

Adamus Acsady
Ep[isco]pus Vesp[rim]jien[sis]
m[anu] p[ropria]
Petrus Végh
m[anu] p[ropria]

FORDÍTÁS

VI. Károly Isten kegyelméből választott római császár, minden időben a birodalom gyarapítója és Germánia, Hispánia, Hungária és Bohémia stb. királya.

A mi szabad királyi városunk, Szeged alázatos és körültekintő bíráinak, esküdt polgárainak és szenátorainak.

Kedves és körültekintő híveink részére. Alázatosan jelentettetek nekünk arról a vizgálatról és eljárásról, amelyet az említett tizenhárom máglyára ítélt és már kivégzett boszorkányos személy [esetében folytattatok le]. Továbbá azokról a személyekről, akik most is a ti hatóságotok fogságában vannak, ismét írtatok a mi Magyar Udvari Kancelláriánkhoz. Ami tehát a jelenleg is börtönben lévő asszonyokat illeti, mivel azok, sorrendben első és második, Koncz Sára, másképp Rohonkáné, és özvegy Bogadussianné Ilona. Előzetes szembesítéssel, [csak] a megfelelő kínzás alkalmazása révén, még a szabad akaratú vallomásukban is igazán azt vallották, hogy a mindenható Istent és annak szentségeit megtagadták, és lemondtak a szent keresztségről, és a gonosz lélekhez csatlakoztak. Ezáltal testükre stigmákat pecsételtek, fajtalan tetteket követtek el, és ezenkívül embereknek sok kárt okoztak. Mi szörnyűbb, özvegy Bogadussiané két alkalommal a szájából kivette, és saját ládjába zárta a szent ostyát. A másik, Koncz Sára pedig magát a szent ostyát a keblébe eresztette le, és azt ezután leejtette a templom kapujánál, és a porban elrejtette, ahogy írtátok.

Ezek alapján elhatároztuk, hogy levelünkkel komolyan kegyesen megparancsoljuk és meghagyjuk nektek, hogy mindkét említett vádlottat előbb fejezzétek le, majd azután vessétek őket máglyára. Különösen azután, ha az első helyen említett vádlott

kínzáson kívüli vallomását megerősítette. Ezt pontosan a velünk született jóindulatunkból és császári-királyi kegyünkéből [tesszük], követve a törvényesség útját és a tanácsi ítéletek követelményeit, így élve kell tüzre vetni és elégetni őket. Harmadsorban pedig Emre Erzsébet és Szubin Beda esetében, ha és amennyiben velük szemben a valamilyen bűnösség később felmerülne, újabb kivizsgálásnak, nyomozásnak és eljárásnak kell őket alávetni. Továbbá az említett tájékoztató leveletekből kiderült, hogy a boszorkányokat a mondott vizsgálat során vízbe merítették. Ennek értelmében ugyanazon személyek ellen, a már elrendelt közönséges [tkp. nyilvános] bizonyítás végrehajtásához folyamodtak. Jóllehet sorozatosan nem ez [ti. nyilvános bizonyítás, tkp. fűrésztés], hanem a vádlottak önvallomása alapozta meg az ítéletet. Ezért nektek határozottan megparancsoljuk, hogy ehhez hasonló komolyan elítélendő [eljárás] ezután meg ne próbáljatok. Maradunk egyebekben császári-királyi kegyünkkel jóindulatúak. Kelt a mi városunkban, Bécsben, Ausztriában, az Úr 1729. évének február havának 21. napján. Károly, Acsády Ádám veszprémi püspök, Végh Péter.

XXXV.

MISSZILIS IRATOK: A VÁROS VÁLASZTOTT ELŐLJÁRÓINAK LEVELEZÉSE

A.

Pozsony, 1728. július 15.

PODHRADSKY GYÖRGY FŐBÍRÓ ÉS NAGY PÁL JEGYZŐ LEVELE A
SZEVEDI VÁROSI TANÁCSNAK A BOSZORKÁNYOK ÜGYÉBEN VALÓ
ELJÁRÁSRÓL ÉS A JOGFORRÁSOK HASZNÁLATÁRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 33.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 447–448. Nr. CCVII/33.; OLTVAI 1976. 159–161.

Perill[ust]res ac g[ene]rosi do[mi]ni
d[omi]ni nobis col[en]d[issi]mi.¹⁰¹⁶

Salutem, oblig[ator]umq[ue] servitiorum n[ost]rorum p[ro]mptitudinem.¹⁰¹⁷ K[e]g[ye]-metek becsületes, de dato 12 labentis nekünk írott levelit érdemlett becsülettel vettük. Mi illeti Rosa Daniel dolgát, hogy tudnya illik semmi kétség nélkül, már 50 esztendőktül fogvást, az ördögökkel szövetsége lőtt volna, megértettük. Szegény öreg ember, a minémő életet élte, s-ügy fogja hasznát venni. Minthogy

¹⁰¹⁶ Fordítása: *Igen jeles, nagyrabecsült és igen tisztelt Uraink!*

¹⁰¹⁷ Fordítása: *A köteles szolgálatunk készséges üdvözlését [küldjük]!*

pedig maga, az egész circumstantiákat világossan megvallotta elannyira, hogy az dolog[ban] kétség nem lehet, ámbár az egész város légyen hírrel. Ugyan csak ob respectum gesti iudicatus et senatoratus, officii lehetne őtet privatim¹⁰¹⁸ [1] expediáltatni, és a testit az plebanus uraimékkal correspondenter lévén, valamely helőtt eltemetetni.¹⁰¹⁹ Tudgyuk, hogy ennek már mindenütt elment az híre, azért is akik csak nyilván olyanok, nem köllőne azokkal várakozni. Ne talantan magna pars populi¹⁰²⁰ azon mesterséget inficiáltassék, és a nemes tanács okoztassék, főképpen lévén ezen delictum ex atrocissimis és extra consequendam gratiam, hogy a népség közt valamiként tovább ne leprallyon, mert az ördögnek ezer mestersége vagy az illyetin dologban. A complexeket, az kik nyilván olyanok, és nem az érégségből kentik reájok az óllyatin ördögösséget, akármennyen legyenek is, ugyan csak köll fogatani, és egymás után exequaltatni. Há méltóságos csanádi pöspök uram ő nag[yság]a [2] ezen dolgot megtudgya, itt is elég lárma lészen felőle, etc.

Hogy már 12 vannak, akik benevole fateálták az mesterségeket, megírta k[e]g[ye]lmetek, de kérjük azon k[e]g[ye]lmeteket, nevezet szerint azokat nekünk specificálni ne terheltekk, kik legyenek azok. Az én *Carpoviusom*¹⁰²¹ Kubovicsné asszonyomnál vagy, azért vice notarius u[ra]m ott keresse azon authort, amint is Zaffiri u[ra]m jól tudgya.

Mi itten még semmit sem concludáltunk. Csupán csak az gravamenek compillatiojáb[an] fáradozunk, azért Mihalovitty és Dorro capitány eránt légyen patientiával k[e]g[ye]lmetek. Militia tolláltaték-é, vagy sem, elvállik.

Igen jól lészen, ha Kolb u[ra]m, maga fog írnya annak az zsidónak, hogy az partikáját vagy visszavegye, vagy másra bizza [3] igen akarnánk p[ro] notitia. Ha vice notarius u[ra]m rövideden három, négy punctumot megírna, mit vallottak azon ördögösek, és kik légyenek azok.

Az házom és cselyédem eránt, még egy betőt sem írta[k] k[e]g[ye]lmetek, mint vannak, netalántán szökőködgyenek valamiben.

Szénat, amennyire lehet kaszáltassa a nemes város közönséges szükségére.

Dizsma eránt is amint legjobban lehet tegye[n] dispositiokat. In reliquo nos recom[m]endantes, permanemus.

Praetitulatar[arum] d[ominorum] v[est]rarum.

Posony, 15 Iulii,
1728

Servi obligatissimi
G[e]or[gius] Podhradszky m[anu] p[ro]pria
Paulus Nagy m[anu] p[ro]pria]

¹⁰¹⁸ Utána törölve: *tim*.

¹⁰¹⁹ Fordítása: *Ugyancsak a hivatal szenátori és bírósági dolgainak figyelembevételével lehetne őt [ti. testét] magánügyként kiszolgáltatni, és a testét a plébános uraimékkal egyetértésben valamely helyen eltemetni.*

¹⁰²⁰ A *magna Pars Populi* latin kifejezés fordítása: a nép nagy része.

¹⁰²¹ Az iratban itt Carpov Benedek munkájára utalnak. A művet lásd az idézett források között.

B.

Udvard (Komárom vm.), 1728. augusztus 2.

A VÁROS MEGBÍZOTTJAINAK LEVELEZÉSE: SZLOVENICS MIHÁLY VOLT
ÜGYÉSZ LEVELE A SZEGEDI VÁROSI TANÁCSNAK AZ ORSZÁGBAN
ELTERJEDT ROSSZ HÍREKKEL KAPCSOLATBAN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003. f., Lev. S. N. 1728–1729. 7. db. S. N.

Perill[ust]ri generoso ac circumspecto d[o]m[in]o Joann Miller Liberae Regiae Civitatis
Szegediensis substituto iudici primario ref[er]atam] d[omi]no mihi confudimo.¹⁰²²
Per Budam Szegedin.¹⁰²³

Bézodalmas régi nagy jó uram!

Hogy Isten ő szent fölsige mindennemő lölki, és testi javáival megálgya jó uramat szívesen kívánom. Mihelest én ezek jószágombúl onnéjd alól erre a földre irkeztem volna, azonnal kötelessigem szerintül kívántam ezen levelemet az kegyelmed látogatására bocsáttannom. Kévántam az által ilte és egissige felöl örvendetes hírt hallannom. Amidőn Pesten es Budán által jüttem volna, sok ismiretes és jó uraim hozzám, jüvin, sok rendbeli kérdiseket vetnek vala előmbe, a nemes magistratus részirül mimelly irigyek által tött heltelen informatiojára nizve hol mi bal itelettel léven. Mintha mi valami törvinyes úton kívül való rendetlen processusokat vitük volna vighez az nyilvánosággal való ördönsiggel tettes szemillek ellen. De telles informatiommal az ollatin rosz nyelveknek csácsgóságát heles informatiommal megelőzvin, confuldáltam, és azon heltelenül informált szemilleknek elmijeket megnyugtottam. Csudálkoznak mindnek ezek a szörnyü ördönsiges mestersigen, hogy az Úr Istennek minémő csudálatos providentiájából s gondviselisibül jütt világosságra ez az el szenvedhetetlen nagy gonoszság? Vallon mit csinál a generalis a status militarissal? Tudom a nemes magistratus nem hertelenkedik a többi gonosz szemillekkel, amelrül ha fog tetcenni elvárom k[egyes] ur[a]k[nak] válaszsát és maradok Udvardon die 2 mensis Aug[ust]i anno

Nagy jo uramnak.
P[ost] s[criptum]. Notárius kedves

1728. Igaz köteles szolgálja.
Slovenitcs Mihál¹⁰²⁴ [manu propria]

¹⁰²² Fordítása: *A jeles, kegyes és körültekintő Joannes Miller úrnak, Szeged Szabad Királyi Város helyettes főbírájának Budán keresztül Szegedre.*

¹⁰²³ A bekezdés a levél külzetén található.

¹⁰²⁴ Szlovenics Mihály a nagy szegedi boszorkányüldözés ideje alatt az ítéleteket és vádiratokat jegyző és készítő szegedi ügyész. (Az ítéleteket lásd PALUGYAY 1853. II. 196–197; LINZBAUER 1852–1856. I. 791–792; REIZNER 1900. IV. 449–454; OLTVAI 1976. 162–177.)

Lábady uramnak ajánlom köteles
szolgálatomat mostanság voltam szem[ben]
Komáromnak az ő k[e]g[ye]lmes bátyya
uránál minden jót beszélgettünk, amelről
rövideden írok! A levelet köllönik dirigalni
per Komarom [E]rsik Ujvar, in Udvard

C.

Bécs, 1729. február 2.

KIRÁLY ADÁMNAK (SZEGED BÉCSI ÁGENSÉNEK) LEVELE A VÁROSI
TANÁCSNAK A FOLYÓ ÜGYEK INTÉZÉSÉRŐL ÉS A KANCELLÁRIÁN
VALÓ KORRUPT KÖZBENJÁRÁSRÓL

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003. e. Lev, S. N. 1728–1729. 7. db. 43r.–44r.

Tekintetes nemes város!

Nemes Podhráczi bíró uram ez előtt egynehány nappal elérkezvén azonnal elmenvén mélt[óságos] cancellarius uramhoz ő excellentiájához, úgy az többi urakhoz is. Az t[ekintetes] n[emes] város boszorkányok cassusáról adott válaszát exhibeálván s informálván ő excellentiájokat, s ő n[agy]ságokat. Jól atta az Isten, hogy az ő k[e]g[ye]lmét fel kütte k[e]g[ye]lmetek mert ő k[e]g[ye]lme annyira hímezte hámozta a dolgot, hogy még is lácatnak egyke vessé az urak conncuráltatni. Máskint nem, csak nem helyesnek tartják azon k[e]g[ye]lmetek praecipitantiáját, de az ius gladiomnak amissiojára is elegendőnek itilték. Mindazonáltal talán már máskint fognak gondolkodni azon k[e]g[ye]lmetek adott válaszával,¹⁰²⁵ amint hogyha mit érthetek k[e]g[ye]lmeteknek azonnal kívánom megírnom. Az halat amint legjobban itiltúk elosztásuk, de az kevés vala mássalis tettük az kedveskedést melly eránt remélem Podhráczi ura[m], ki is tegnap előtt Posunb[a] lesietett az quantumra való nézve k[e]g[ye]lmetek[et] fogja informálni. Az hordócska halat illetlen lett volna rész szerint osztani, azt egészen mélt[óságos] cancellarius uramnak attuk, a többit más helyekre. Az megküldött száz forintokat szépen köszönöm az 1728. esztendő utolsó napjáig még restálo hatvanöt forintoknak előbb való megküldését is alázatosan recommendálok az tekintetes nemes városnak. Örömet tudnám az kelhet, ha az parochialis ecclesiában kívánnyai k[e]g[ye]lmetek, vagy csak valamely kápolnáb[a], hogy az szerint proportionaltathassék. Ha a parochiale templomb[a] kíványa k[e]g[ye]lmetek van egy helyen kész, kinek mint n[agy]sága mind szépsége meg van, de hetven forintoknak alatta nem adgyák. Ha

¹⁰²⁵ A lap aljáról törölve: *szegedi uraimék[na]k*.

azért Podhráczki uramtól már levált hatvan forintokh[hoz] még tíz, vagy kilenc forintot rendelne k[e]g[ye]lmetek, ezen kelhet megvenném gondolom benne contentuma lenne k[e]g[ye]lmeteknek. Ezzel maradok.

K[e]g[ye]lmeteknek
Bécs. 2nda. Febr[uar]. 1729

Igaz köteles szolgálja
Király Ádám m[anu] p[ropria]

D.

Makó, 1728. június 21.

A VÁROSBA BEÉRKEZŐ EGYÉB MISSZILISEK: MAKÓ MEZŐVÁROS
TANÁCSÁNAK LEVELE A KORÁBBAN AZ Ő BÍRÓSÁGUKON ELÍTÉLT
SZEMÉLYEK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. S. N.

MÁSOLAT: MNL OL A, 28. Lit. Civ. 1728. No. 382. 2. sz. Fol. 1r.–1v.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 433–434. Nr. CCVII/24.

[A[nno] 1728 die 23. Iunii lectae sunt l[itte]re d[omi]nor[um] Makoviensi[um] uxoris
And[rea] Kökény veneficas artes.]¹⁰²⁶

Nemes Szabad Szegedi Király Városának érdemes fő bírójának, és tanácsinak, nekünk nagy jóakaró uraimék[na]k illendő böcsülettel adassék. Szeged.¹⁰²⁷

Köteles szolgálatunk ajánlása után Isten minden lelki és testi bő áldásával látogassa kegy[e]lmeteket mint nagy jóakaró szomszéd uraiméket.

Vettük az kegy[e]lmetek hozzánk szolló levelét, mellynek continentiaját bőségesen megértettük. Azon megárestáltatott bűbajos asszonyi két személyek[ne]k köztünk való lakások, mint lótt légyen. Kökényé[!] felől írhatjuk, hogy a sok szó kiadván magát, a szó után gyanosság, az után inquisitio,¹⁰²⁸ után sok rendbéli fassiók kihozták, hogy épen ördögös és bűbajos asszonyi személyek közül való volna. Történt itt helységünkben lakos most is élő személyek Mészáros Istvánnak házas társát megrontván, haraggal semmit ne[m] efficiálhatott. Míglén szép szóval és ajándékával hozzá nem fordult, lévén a dolog, hogy azon fájdalmas asszonyi

¹⁰²⁶ Fordítása: 1728. június 23-án olvastuk el a makói urak levelét Kökény András feleségének boszorkányos mesteriségéről.

¹⁰²⁷ Az utóbbi két bekezdés az irat külzetén.

¹⁰²⁸ Utána törölve: *inquisitio*.

személynek egy tirannus bikának szarvát megfaragván, úgy megállott néki, mint egy szelid fejős tehén. Azt kellett innya 15töd napig az fájdalmas asszonymnak, azután vévén egy pating gúst, és egy régi lagszo[?] koponyát, az Maroson által vitte urával együtt az két személt. Hátul összeállítván, mind az két személy ezen fenn megírt pating-gúsban megfértek, holott az előtt egynek is szűk vala, és azon lagszo[?] koponyával [1] vizet merítvén az Maros közepiből, őket körül öntözte. Azután az pating gúst vélek kifejtette egy nádszállal, az Marosban Kökényné béhajtota és az nádszálat is utána lükte és így az fájdalmas asszonyi személy ezáltal meggyógyult. 2dik: Egy özvegy asszony[na]k 11 esztendőben járó leánya lévén, ezt is úgy a[n]nyira megrontotta vala, hogy az nyaka mellett jobb keze felső forgójából 12 csontokat szedett ki az leány és minden csontok után szös és csöpű, holt szén jött ki. Ezen dolog Goszpodj István uram házánál Istenben boldogult Josephus Cometh és több szegedi böcsületes urak előtt láttatott. Szandánérul ezt irhatjuk, hogy városunkban quartélyosok lévén, Heszflinger János kapitány ur[am] elméjétől megfosztatott vala sok orvosságok után. Tartván Szandáné magát egy jövendőmondónak len[n]ji, azt javasla, hogy Radna felé lakna egy igen jó tudós asszony személy, akitől is vizet hoznának, kiben azon úri személy megferesztetnék. Mely vizet midőn meghozták volna, azt mondá Szandáné, hogy minden ember ettől az víztől úgy őrizze magát, hogy csak egy csöpp rá csöppen is, hasonló bolond léssen. Kire nézve mind hitvös társa s-mind az alatta levő vitézek s-tanácsbéli uraimék javasolák, hogy azon vízben meg ne fürösztessék, hanem azon személy által törültessék el. Szandáné vévén ezen vizet, mivel néki nem ártott és az Maros parton egy tőkben elásta, azt meghallván az böcsületes tanács, vele felásatta [2] és azon helyen nádat hozatván, vele megégetette. Ezek elegek¹⁰²⁹ légyenek. Mindazonáltal, ha kívántatik, Kökényneről 30cig s-40venig valók is találtnak az kik fejére is esküsznek, hogy ő rontó és gyógyító is volt. Kire nézve ius gladiom kezünkben nem lévén, kényszerítettük városunkból kiküldeni. Ezzel Isten oltalmába ajánljuk kegy[e]lmeteket és maradunk kegy[e]lmetek[ne]k igaz jó akaró szomszédi.

Dat[um] Makó, 1728. die 21. Iunii

Makaj fő bíró és tanács.

¹⁰²⁹ Javítva erről: *élgeg*.

E.

Debrecen, 1728. augusztus 2.

DEBRECEN VÁROS LEVELE A SZEGEDI TANÁCSNAK A DEBRECENI
BOSZORKÁNYPEREK SZEGEDI KAPCSOLATAINAK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1003 e, Lev. 1727–1731, Lad. A. Fasc. 12–15. Fol. 293–453.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 454. Nr. CCVII/39.

Perillustribus ac generosis prudentibus item ac circumspectis dominis dominis n[ominis] n[ominis] ordinario iudici totique amplissimo magistratui Regiae ac Liberae Civitatis Szegediensis. Dominis amicis nobis colendissimis. [Szegedini. perlect[i] sunt 9. Augusti 1728.]¹⁰³⁰

Perillustres ac g[ene]rosi, prudentes item ac circumspecti domini,
amici nobis colendissimi!

Ex certorum civium nostrorum ante paucos dies ab inde reversorum fidedigna relatione informamur, plures illic sagas ac veneficas detectas. Aliquas evidenti proba ordine iudiciario convictas ac ut sperarent paulo post eorum discessum extremo etiam supplicio affectas esse. Inter illas vero quaspiam extitisse quae in civitate nostra, personas damnatae isti arti deditas et quidem magno numero reperiri constanter asseverassent. Cum autem societatis humanae intersit hoc genus maleficii ex mundo penitus exterminari. Propius vero nobis incumbat civitatem hanc a similibus perniciosis ac detestabilibus sceleribus purgari. Eapropter praetitulatas d[omin]a[t]iones vestras obsequiose rogandas esse duximus. Quatenus ea, quae in actis praedecarati processus ad detectionem huiusmodi praetensarum veneficarum deservientia nefors consignata haberentur, extrahere, extracta sub authentico nobis transmittere. Si vero adhuc aliae quoque in ius attraherentur ac pariter sagarum hic latentium mentionem facerent, tales hac quoque in parte diligenter et circumstantialiter examinare, nominatarum si quae essent nomina, cognomina, aetatem et habitationis locum, maleficia vel saltem eorum indicia specificè adnotare, ac itidem sub authentico nobiscum com[m]unicare velint ac dignentur. Facturae sunt praetitulatae d[omin]a[t]iones v[est]rae eo in passu rem Deo et christiano populi gratissimam atque humanae saluti perquam utilem ac necessariam, a nobis simili vel alia etiam in re promptissime recipiendam perseverantes.

Praetitulatarum D[omin]a[t]ionum
V[est]rarum
Debreczen 2. Augusti 1728.

Servi paratissimi
n[omen] n[omen] substitutus
iudex et senatus L[iber]ae Re[gi]ae
Ci[vi]tatis Debreczen[ensis]

¹⁰³⁰ Az irat külzetén.

FORDÍTÁS

Szeged Szabad Királyi Városának jeles, nemes, alázatos, körültekintő és rend szerint való bíró urának és teljes tekintélyes tanácsának, nagyrabecsült úr barátsággal!¹⁰³¹

Bizonyos polgárainktól néhány nappal ezelőtt onnan érkezett szavahihető jelentésből úgy értesültünk, hogy ott [ti. Szegeden] több boszorkányt és kuruzslót lepleztek le. Őket nyilvánvaló bírósági bizonyítások során el is ítélték, és hogy nem sokkal később, ahogy remélhették, azok a legsúlyosabb büntetést kapva elhaláloztak. Közöttük pedig voltak olyan személyek, akik a mi városunkban jutottak ehhez a bűnös tudományhoz, és még hozzá határozottan azt állítják, hogy itt [ti. Debrecenben] állandóan és nagy számban lehet találni [ilyen személyeket]. Mivel pedig az emberi közösségben jelen lehet az ilyen bűnelkövetőknek a fajtája [ti. boszorkányok] [őket] a földkerekségből teljességgel ki kell irtani. Rá kell szánunk magunkat, [hogy minél] hamarabb megtisztítsuk ezt a várost a hasonló veszedelmes és borzasztó bűnöktől. Ezért hozakodtunk elő azzal, hogy titeket, igen tisztelt urakat, kedvesen megkérdezzünk arról, hogy az említett eljárásban, a cselekmények során azoknak a helyi boszorkányoknak a felderítésére szolgáló összeírásokat bírtatok-e netán, és talán kiválogatva, kivonatolva nekünk hiteles okirat formájában elkülditek-e. Ha pedig addigra más is a bíróság elé kerül, vagy az itteni rejtőzködő boszorkányoknak említése esik, az ilyeneket arról is részben gondosan és körültekintően meg fogjuk vizsgálni. A megnevezetteknek pedig, ha van [egyáltalán], a nevét, keresztnévét, korát, a lakóhelyét, a bűncselekményét, vagy legalább azoknak a bizonyítékait pontosan megjelölni és szintűgy hivatalos irat formájában velünk közölni tartásuk helyesnek, és parancsolják meg. Ti, igen tisztelt urak, ezzel a lépéssel Isten és a keresztény nép számára a legkegyesebb és az emberiség épségének nagyon szükséges és előnyös dolgot készültök tenni, mi ebben a dologban gyorsan fogjuk viszonzni ezt a [kérést] hasonlóval vagy másval. Maradunk igen tisztelt uraknak alázatos szolgálói, Debrecen Szabad Királyi Város helyettes bírója és tanácsa. Debrecen, 1728. augusztus 2-ika.

¹⁰³¹ Az ismételt megszólítás kihagyva.

XXXVI.

NEMZETKÖZI HÍRADÁSOK AZ 1728–1729-ES SZEGEDI ESEMÉNYEKRŐL

A.

Lipce, 1728. július

A MISCELLANEA PHYSICO-MEDICO-MATHEMATICA BESZÁMOLÓJA

AZ IRAT: F: *Miscellanea Physico-Medico-Mathematica*, July 1728. IV. Class. Art. 9.

Artic[el] 9.

Von der in Ungarn wieder angestellten Wasser-probe, oder sogenannten Hexen-Bade, womit man die Wettermacherinnenn entdecken will.

Was von dieser Probe so wol, als auch dem geglaubten Wetter-machen derer Hexen zu halten sey, das ist schon ehemals in denen Bresslauischen Sammlungen Am 1726. M. Jun. Class. IV. Artic. 4. gemeldet worden; daher will anjetzo nicht weitldufig davon seyn, sondern dasjenige, was in diesem Monat abermal davon in Ober-Ungarn passiret, nur kürztlich hierbey annectieren, welches in folgenden, so man den 26. jul. aus Segedin überschrieb, bestehet.¹⁰³² [...]

FORDÍTÁS

Kilencedik cikkely

Magyarországról az újra alkalmazott vízpróbáról, az úgynevezett boszorkányfürdetésről, amellyel az időjárás-csinálókat akarják leleplezni.

Amit ezeknek a boszorkányoknak az úgynevezett időjárás-csinálásáról tudni kell, arról korábban a *Bresslauischen Sammlung* 1726. évi júniusi számának 4. részének 4. cikkelyében már beszámoltunk. Ezért erről most részletesen itt nem ejtünk szót, hanem arról számolunk be, ami ebben a hónapban jutott ide Felső-Magyarországról, és a következőkben abból áll, amit július 26-án jelentettek nekünk Szegedről. [...]

¹⁰³² Ezt követően a XXVII/A dokumentum szerepel teljes szövegű idézetként.

B.

Bécs, 1728. augusztus 21.

A WIENER ZEITUNG (WIENERISCHES DIARIUM) ÚJSÁGCIKKE A SZEGEDI BOSZORKÁNYOK KIVÉGZÉSÉRŐL ÉS ANNAK LEHETSÉGES OKAIRÓL

AZ IRAT: F: *Wienerisches Diarium* 67. (8.) 1728. 10.

NYOMT. KIADÁSA: I. S. 1900. 108–110.

Aus Ungarn

Szegedin 26. Julii. Da unälngst alhier unterschiedliche Personen bechderley Geschlechts in gefängliche Verhaft eingezogen worden. Weilen selbige einiger Hexereyen beschuldigt wurden, als ist mit denenselben nicht allein ein scharfes Examen vorgenommen, sondern auch nach Befund deren Sachen über sie das End-Urtheil des Verbrennens gesprochen worden.

Ehe und bevor aber solches an ihnen vollzogen worden, hatte man die verurtheilte nach alhiesigem Gebrauch zur Probe gebracht. Nemlich mit zusammen-gebundenen Händen und Füßen und einem langen Strick um den leib in das Wasser gelassen. Welche aber nach Hexenart gleich einem Pantoffeln-Holz auf dem Wasser geschwommen. Nach diesem wurden sie alsogleich zur anderten Probe gebracht, nemlich auf eine Waag geleet, um zu sehen wie schwer einer oder der andere seye, dabey dann höchst zu bewunderen gewesen daß ein grosses und dickes Weib nicht mehr als aderthhalb Loht, ihr Mann, welcher auch nicht von denen kleinsten ware, nur 5. Quintel die übrigen aber durchgehends entweder 1. Loht 3. Quintel und noch weniger gewogen haben.

Den 23sten dieses Monats, als am vergangenen Freytag wurde darauf des End-Urtheil an 13. Personen, nemlich 6. Hexen-Meistern, und 7. Hexen vollführet und sie sammentlich lebendig verbrennet. Worunter auch der voriges Jahr geweste und von jedermann sonst geachtete Stadts Richter seines Alters 82. Jahr de Scheiter-Haufen am sichtbaresten gezieret.

Es ist fast nich zu beschreiben, wie entfetzlich dieses Spectacul ware: es wurden 3. Scheiter-Haufen eine Stund von der Stadt nechst der Theis aufgerichtet. Alvo in der Mitte eines jeden ein grosser Pfal eingegraben stunde; an diesen Pfal nun wurden auf einem jeden Haufen 4 Maleficanten mit Stricken angebunden. Alsdann eine Wiebs-Person, welche nur 4. Jahr unter ihrer Rott gewesen und den Brand noch nicht gehabt. Geköpft und auf den mitteren Haufen zu denen angebundenen vieren welche nach ihrer Charge. oder Würde Ober-Captain, Leutenant, Fähndrich und Trompetter genannt worden, geworfen. Darauf wurden alle 3. Haufen zugleich angezündet und in vollen Flammen gestetzt, und obschon die Maleficanten eine starke viertel Stund in denen umgebenden Flammen ge-

lehet. So hat man dennoch nicht das geringste Geschrey von ihnen gehöret und ungeachtet daß sie auch alle äusserliche gute Zeichen gegen denen ihnen zusprechenden Priestern und Geistlichen haben spüren lassen. So wollen doch viele an deren glückseligen End zweifeln.

Bey dieser Compagnie wurde auch eine Hungarische Hebamme in Aschen verwandelt, welche über 2000. Kider in des Teufels Nahmen getauffert. Mit welchen solle das Urtheil überschicket werden aus diesem werden unerhörte laster zu ersehen seyn. Es seynd noch 8. in Verhaft sie seynd auch schon geschwemmet und gewogen worden, und halten die Hexen-Prob: eine ist darunter, welche grosses leibes ist und solle der leidige Sathan nach Aussag deren obig verbrennten Personen mit derselben umgegangen seyn. Gestern seynd abermahlen 20. eingefangen worden.

Dann erzehlet unter anderen, daß diese Hexen-Rotte durch Anlaß eines Schusters-Sohn solle seyn entdeckt worden. Dieser spielete eines tags mit einem anderen Knaben auf der Gassen und sagte unter anderen zu denselben auch dieses:

„Heute will ich denen Szegedinern einen Bespätz machen. Dann sie werden vermeinen einen Regen zu bekommen sie werden sich aber betrogen finden. Ich will ihnen ein grosses Wetter machen, willst du auch mit halten“ Jener gabe zur Antwort: Er könne es nicht. Dieser versetzte aber. „Ich will dir es schon lehren, es ist ganz leicht“ und hat ihm wessen er sich in Machung deren Wetter gebrauchet erzehlet. Der andere aber sagte: „Nein ich verlange es nicht zu lehren: und geben darauf voneinander. Als es nun Mittag worden, und dieser Knab mit seinem Eltern beydem Essen ware. Da erhub sich ein grausam starkes mit Hagel vermischtes Wasser; welches die aldstage[?] Wein-Garten, in Grund und Boden zerschlagen. Indessen sagte des Knabens Vatter bey dem Tisch: „Dieses Wetter kan unmöglich von sich selber also seyn. Es muss etwas gemachtes darunter stecken. Worauf sein Sohn ihme erzehlete, was sich denselben Morgen zwischen ihme und des Schusters Sohn zugetragen hatte: Der Vatter zeigte es alsogleich der Obrigkeit an, da wurde des Schusters Sohn ohne Verzug dahin gebracht, und scharf examiniert. Welcher gleich alles gestanden und zu gleich auf unterschiedliche personen ausgesaget. Diese wurden sodann in Verhaft gezogen worunter auch obbemelde-ter Stadt-Richter samt seinem Weib begriffen waren.

FORDÍTÁS

Magyarországról

Szeged, 1728. július 26. A minap mindkét nemből származó különböző személyeket fogtak el, mivel korábban néhány [személy] hasonló boszorkánysággal lett megvádolva, [mint amilyennel] nemcsak egy vizsgálat foglalkozott, hanem azoknak a dolgoknak a tényére is fény derült, amelyekről az elégettek leletei is beszélnek.

De mielőtt ezeket rajtuk végrehajtották, az elítélteket szokás szerint próbára tették, mégpedig összekötözték a kezüket és a lábukat, és egy hosszú kötéllel a test körül a vízbe ejtették, de amelyik a boszorkányfajra hasonlít, parafaként a vízen úszott. Ezek után egy másik próba elé állították őket, mégpedig egy mérlegre fektették őket azért, hogy lássák, mennyit nyom az egyik vagy a másik. Azon lehetett leginkább csodálkozni, hogy egy magas és kövér asszony nem többet, mint másfél latot, a férje, aki szintén nem a legkisebbek közül való volt, csak 5 quintettet nyomott, a többiek pedig átlagosan vagy 1 lot quintettet vagy még kevesebbet nyomtak.

E hónap 23. napján, amikor elmúlt péntek, meglett a 13 személy végső ítélete, mégpedig 6 boszorkánymesteré, és 7 boszorkányé. Ezeket az ítéleteket végre is hajtották, és valamennyiüket élve elégették. Többek között az előző évi és a mindenki által tisztelt Rósa Dániel, a város bírása, aki 82-ik életévében [volt], ékesítette a máglyát a leglátványosabban.

Azt alig lehet leírni, hogy milyen ijesztő volt ez a látvány. Három máglya lett felállítva, egy órára a várostól, a Tisza mellett, mindegyik közepébe egy magas karó lett beleásva, ezekre a rakásokra, minden egyes karóhoz négy boszorkány lett hozzákötözve. Azután egy nőszemélyt, aki még csak négy éve volt a csoportban, és akinek még nem volt boszorkányjegye, azt lefejezték, és a középső máglyára dobták. Ehhez négyen voltak odakötözve, akik rangjuk vagy beosztásuk szerint a következők voltak: főkapitány, hadnagy, zászlós és trombitás. Azután mind a három máglya egyszerre lett meggyújtva, és teljesen lánggra lobbantak. Habár a „boszorkányok” egy bő negyedórán keresztül még éltek a körülöttük lévő lángok között, mégis a legcsekélyebb kiabálás sem volt hallható. Eltekintve attól, hogy a hozzájuk kirendelt papokkal és lelki atyákkal szemben látszólag jó magatartással viselkedtek, mégis sokan kételkednek a boldog végükben [tkp. a tűz megtisztítja őket a bűnöktől].

Ennél a csoportnál egy magyar szülész nő is hamuvá vált, aki több mint 2000 gyermeket keresztelt meg az ördög nevében. A következővel az ítéletet akarták kifejezni, amiből a hallatlan bűn láthatóvá válik. Még nyolcan vannak letartóztatva. Már meg vannak úsztatva, mérve, és kiállták a boszorkánypróbát. Közülük egy, akinek nagy termete volt, a megégetettek véleménye szerint kapcsolatban állt a gonosz sáttánnal. Tegnap ismét húszat fogtak el.

Az emberek azt mesélik egymás között, hogy ezt a boszorkánycsoportot egy cipész fia miatt fedezték fel. Ez a fiú egyik nap együtt játszott egy másik fiúval az utcán, [aki] egyebek mellett ezt is mondta neki:

„Ma megtréfálok a szegedieket, mert úgy fogják hinni, hogy esni fog az eső, de át fogom verni őket. Egy hatalmas zivatart akarok előidézni, velem tartasz?” Az a valaki azt válaszolta: „Nem tudok”. Erre válaszolta ő: „Rögtön megtanítom neked, nagyon egyszerű.” Elmesélte neki, hogyan sajátíthatja el az időjárás-csinálást. De a másik azt felelte: „Nem, én nem akarom ezt megtanulni!”, és elváltak. Amikor

dél lett, és ez a fiú a szüleivel az ebédnél ült, egy szürkés, borongós, jégesős vihar kerekedett, ami az összes szőlőskertet, mind a talajon, sőt a földben is tönkretette. A fiú apja erre azt mondta az asztalnál: „Ez az időjárás lehetetlen, hogy magától legyen, e mögött valamilyen mesterkedés van.” Azután a fia elmesélte az apjának, hogy mi történt aznap reggel közte és a cipész fia között. Ezek után az apa hamarosan bejelentette a hivatalban, ahova a cipész fiát haladék nélkül behozták, és szigorúan megvizsgálták. Majd rövid időn belül mindent bevallott, és hamarosan más személyek nevét is kiadta. Azokat is elfogták, közülük származik a városbíró is, feleségével együtt.

C.

Edinburgh, 1728. szeptember 16.

A CALEDONIAN MERCURY BESZÁMOLÓJA
A SZEGEDI BOSZORKÁNYPEREKRŐL

AZ IRAT: F: *The Caledonian Mercury*, Edinborough, Monday September 16, 1728.
Num. 1315.

Vienna Aug. 7. Letters from Segedin in Hungary say, That an old Conjurer¹⁰³³ of 82 Years old, who had practised the black Art for the space of Fifty Years, was lately burnt alive, with 6 other his Men Associates, and also 6 Witches.

FORDÍTÁS

Bécs, augusztus 7. Egy levél a magyarországi Szegedről azt jelenti, hogy egy nyolcvan-két éves öreg varázslót, aki a fekete tudományt [tkp. mágia] ötven évig gyakorolta, nemrégén élve elégették, hat férfi társával és hat másik boszorkánnyal együtt.

¹⁰³³ Az utalás Rósa Dániel vádlottra vonatkozik.

3.

Szeged, 1728. október

FARKAS ISTVÁNNÉ PERE SZŐKE MIHÁLY ELLEN RÁGALMAZÁS
VÉTSÉGE MIATT

I.

Szeged, 1728. október 30.

TANÁCSI HATÁROZAT SZŐKE MIHÁLY BECSÜLETSÉRTÉSI ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML, IV. A. 1003. a. Tü. Jkv., 1724–1730. II. k. 407.

[407]

[1728] Die 30 8bris in publica magistratuali sessione conclusa sunt sequentia. [...] 4° Szöke Mihály Farkas Istvány özvedgyét boszorkánynak mondotta és aztat meg nem bizonyította azon mondásáért 4 f[orinto]k[ra] megbüntettetet.

FORDÍTÁS

[1728] október 30-án nyilvános tanácsi ülés során a következőket határozták el.

4.

Szeged, 1728. október

SZEGED VÁROS VIZSGÁLATA BOROS JÁNOSNÉ ELLEN

I.

Szeged, 1728. október 30.

TANÁCSI HATÁROZAT BOROS JÁNOSNÉ ELJÁRÁS ALÁ VETÉSÉRŐL

AZ IRAT: H: Az irat vélhetően Ipolyi Arnold pergűjteményébe került, majd elkallódott.
Utóbb csak irodalmi hivatkozása ismert.

NYOMT. KIADÁSA: IPOLYI 1854. 416.; REIZNER 1900. I. 356.; KOMÁROMY 1910. 433.

Sebestyén Márton neje keserves panaszt tett, hogy néhai Boros János özvegye, bűbájosan gyermekét tönkretette, minden tagjait és csontjait kiszedte. Felhívatván vádlott, tagadása után inquisitio alá vétetni rendeltetett.

5.

Szeged, 1730. október–december

SZEGED VÁROS PERE CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ELLEN

I.

Szeged, 1730. október 29.

CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN TETT
TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 51.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 471–478. Nr. CCVII/51.

Anno 1730. die 29^a 8bris.

Primus testis circumspectus Stephanus Siha, inhabitator huius civitatis, annor[um] cir[citer] 60. [iur[amen]to]¹ mediante fatet. Hogy ennekölte harmadfél esztendővel az fatens Csipkekötő asszony fiát megfogadván béresnek, fél esztendő alatt elszökött. Nem nagy üdő alatt hozzája menvén említett Csipkekötő asszony, kérte az fatenstúl fél esztendőre esendő bérét. Felele az fatens: „Azt is bánom, amit adtam néki. Nem adok, úgymond, miért ki nem töltötte esztendejét.” Az alatt ki ment az fatens a házbúl előle. Mondá Csipkekötő asszony oda be az fatens feleségének s-menyének: „No, úgymond, had járják meg, adnátok még!” Circiter harmadfél hétre az fatens feleségének az jobb felől való csipeje igen nagyon kezdett fájni, mint egy egy holnap alatt egész teste, keze, lába össze volt húzva, annyira, hogy maga kezével sem nem ehetett, s-nem is ihatott és lábain nem járhatott és sok keserű kínokat szenvedett. Mintegy félesztendő múlva azon cselekedet által ki is múlt ez világbúl. És mind holtáig azt mondotta, hogy Csipkekötő vesztése által köll néki ez világbúl kimulni. Az fatens menyé ismét circit[er] fél esztendő múlva² [1] felesége halálának, gyermeki ágyban lévén, alég volt két hétig gyermekágyában, egykor viradóra mondá az fatensnek az maga menyé: „Apám ur[am], mennyit kiáltoztam k[e]g[lye][me]dre az éccaka, tele volt az ház boszorkánnyal és sokat köpdöstek reám³ azon éjcaka.” Mind az két kezét öszvezsugorétották. Más napra kelve, ismét az lábait húzták öszve úgy annyira, hogy sem kezével, sem lábival nem bírhatott és mintegy három hétre meg is holt beléje.

¹ Felülről betoldva: *iur[amen]to*, és alatta áthúzva: *christiane fide*.

² Utána áthúzva: *gyermek*.

³ Eredetiben javítva erről: *reája*.

Secundus⁴ testis, circumspectus Andreas Hódi, civis huius [civitatis], annor[um] cir[citer] 50, christiana fide modi iu[ratus][?] dicit. Ennek előtte cir[citer] 2 esztendővel egykor az fia esős üdőben haza jöven⁵ városbúl, ágyban esvén, két hét alatt az bal lába⁶ és az két csípeje kifakadott néki és igen nagy sebje vólt. Circ[citer] harmad nap múlva odamenvén Csipkekötő asszony, kérdé az fatens nyavalás fia: „Mit adott k[e]g[ye]lmed anyám asszony néki!” Mondá az anya: „Semmit sem.” Felele az gyermek: „Jaj, miért nem adott k[e]g[ye]l[me]tek valamit néki.” És mint egy harmad nappal, hogy Csipkekötő asszony nála volt, az gyermek szava el is veszett s-nem szólhatott, ötödik hétre meg is holt. Az fatens és más szomszédi Csipkekötő asszonyra gyanakodtak⁷ fiának megrontása végett.

Tertius⁸ testis, circumspectus Emericus Babarcsi, civis an[norum] cir[citer] 25 [iuramento]⁹ mediante fatetur. A[nno] 1725 az fatens feleségét gyermekágyban megrották volt, az fél felét egészen¹⁰ és mint az gombolyág, úgy kellett fekünni neki. Gyanakodott justificált boszorkány Szandánéra. [2] Oda hívatván¹¹ examinálták ötét. Szandáné pedig sok égett bor ital után nagy nehezen megvallotta, hogy Csipkekötő asszony rontotta meg. Az fatens tehát mondá: „Na mindjárt ide hozom lófarkán!” Mondá Szandáné: „Nem küll, úgymond, hanem magam fogom ide hinya.” Amint elhíta vólt, de bé nem mert menni, hanem az ucán levő szomszédok körül járt kelt. Az fátens annya kimenvén¹² és behíván [Csipkekötőt],¹³ az fatens feleségét nyálával megkente¹⁴ és circit[er] harmadnapra meggyógyúlt. Gyanakodik azért az fatens, hogy bábának nem hiták, akkoron megrontatván, az üdőtül fogvást nem is[?] lesz gyermeke. És ennekelötte mintegy két holnapja, akkor is megrottattott az felesége, és mint az gombolyag összehúztatott. [Érette]¹⁵ küldetvén Rusinkáné, annak az szavára nem jött Csipkekötő asszony, hanem az fatens annya odamenvén,¹⁶ mondá: „Győjj hozzám, ne köszönd, ha az férfiak jönnek éretted!” Elmenvén és megkenvén nyálával egyszer vagy kétszer, mindigárt meggyógyúlt. Azon gyógyéttására, hogy soha senkinek sem fogja mondaní az fatens annyá[ra], meg kellett esküdni. Hogy pedig a minapában híre volt, hogy az Csipkekötő asszony megfogattatik, Rusinkáné mondá az fatens felesé-

⁴ Az eredetiben a bekezdés első hét sorának közepén halványan nagy x alakú áthúzás látható.

⁵ Utána áthúzva: *az fa*.

⁶ Utána áthúzva: *ki fakadt egész nagy sebje vólt néki*.

⁷ Utána törölve: *me*.

⁸ Eredetiben javítva erről: *secundus*.

⁹ Alatta áthúzva: *christiane fide*.

¹⁰ Utána törölve: *m*.

¹¹ Utána áthúzva: *ismét*.

¹² Utána áthúzva: *b*.

¹³ Eredetiben más színű tintával, felülről betoldva: *Csipkekötőt*.

¹⁴ Eredetiben más színű tintával megjelölve és aláhúzva: *nyálával meg kente*.

¹⁵ Eredetiben más színű tintával, felülről betoldva: *Érette*.

¹⁶ Eredetiben más színű tintával aláhúzva: *oda menvén*.

gének: „Talán te is oda voltál bizonyásra?” Mondá: „Én nem volta[m].” Felele Rusinkáné: „Te is olyan vagy, mint az többi.” Csipkekötő asszony leánya is odamenvén az fatens anyához, hogy valami partékáját fogja oda vinni. Felele az fatens anyja: „Az férfiak hire nélkül nem cselekszem.” Nem is cselekedte.

Quartus¹⁷ testis. Helena Maracsko, circu[mspecti] Georgii Tóth uxor, annor[um] cir[citer] 44, iuramento¹⁸ median[te] fatetur. Hogy ennekelötte 7 esztendőekkel az fatens szegényeket étetett. Ott volt Csipkekötő asszony is, mondá az fatensnek: **[3]** „Ilona asszony, kié ez az gyermek.” Mondá az fatens: „Az én fiam.” Ismét mondá Csipkekötő: „Nékem is vagyon egy leányom, ha az Isten felneveli, másnak nem adom leányomat, hanem néki.” Mindaddig valahol látta, jó szót adott az fatens[ne]k és fiának. Taval pedig Sz[en]t Mihály napja tájban bízván az fatens [Csipkekötő]¹⁹ ígéréteben, leánykérőket küldött hozzája. Csipkekötő pedig napról napra, hétrül hétre halasztotta az dolgot. Elúnván pedig mind a fatens s-mind az kérők az sok terminusát néki, lemondottak róla. Azalatt ismét majd tíz, vagy 12 követjét is küldötte az fatenshez Csipkekötő, csak legkissebbet küldjön is, oda fogja leányát adni néki. Ezek pedig követségbül[?] kifogyván izenték néki, hogy az idén, úgymond, meg nem házasétyák fiokat. Aztán ismét Sz[en]t Imre herceg napján maga ment Csipkekötő asszony hozzája. Mondá: „Hogyha kell-e az leánya, vagy sem, mert Dorosmára kéretik az leányát.” Akkor is mind fatens urastúl s-mind az fia lemondottak róla. Karácsony előtt cir[citer] 3 héttel az fatens fiát az boszorkányok megnyomták egy éjcaka hétszer, hol holló, hol disznó, kutya s más képében. Az fatens félvén, hogy az fiát elrontják az boszorkányok, gyakorta virasztotta. Egykor éccakának idején szép holdvilág lévén, az fatens semmit sem alut.²⁰ Ajtó nyílást hallott, gondolván az fatens, hogy valamely cselédje ment ki. Hát látta Csipkekötő asszonyt ruhájában bémenni és keresztet is csak félig vethetett magára az fatens, mindgyárt az szele elnyomta és két kulcsot az szájába vetett az fatens[ne]k, s majd az füléig húzta kétfelől az száját és mindgyárt hideg el törte. **[4]** S-mihelest elhadta az gyötrést mindjárt bizonyosságot tett urának és fiának az fatens. Mondván: „Talán mindnyájan meghaltátok[?], mennyit gyötrött, csigázott az Csipkekötő asszony.” Azután harmadnapra az fatens combja, térde, térdén alul 3 helyen mintegy forintos, kifakadott. Pünkösöd tájban Gyulára menvén gyógyítani²¹ magát, mihelest látta az orvos az sebjét, mindjárt megmondotta, hogy vesztés. S-megmondotta, hogy: „Jól ismeritek, kitül vagyon, igen jó emberetek.” De nem akarta megnevezni. Bizonyos írt s-orvosságot adván neki, bízatta, hogy attúl meg fog gyógyúlni, csak ne újítsák. Amint is véle kötözvén

¹⁷ Eredetiben javítva erről: *3tius*.

¹⁸ Eredetiben más színű tintával, felülről betoldva: *iuramento*, és áthúzva: *christina fide*.

¹⁹ Eredetiben más színű tintával, felülről betoldva: *Csipkekötő*.

²⁰ Utána áthúzva: *hanem béme*.

²¹ Az eredetiben a szót övező részben nagy sérülés, talán tintafolt látható.

meg is gyógyult, hanem csak mintegy gombostő foka [látatott].²² Templomban is s-máshová is elmehetett. Midőn pedig templomba járt az fatens, mindenkor úntatta [Csipkekötő],²³ miért nem megy hozzája. De még sem ment, hanem egykor olyan szín alatt híta, hogy az leánya csöcse kifakadozott, menne azt nézni. Az fatens kalácsot, s-bort vivén, oda ment, s midőn visszatért oda, az útyában Moyses háza körül az lába eltüzesedett és haza menvén, nagy nehezen azon éjcaka még nagyobra fakadtak az fatens sebjei, mint azelőtt. De azután avval sem gyógyult, aminemű füvet s-írt adott gyulai asszony, valamint megmondotta volt néki. Mostani aratás tájban pedig egy szövőszéket kéretett Csipkekötő az fatenstül, oda is adta néki, s-még külletett volna néki, haza is vitette az szövő székjét. Azután ismét maga hozzája ment az fatenshez[?], tudakozta, ha gyógyulhat-e? Mondá néki: „Dehogy gyógyulok, ha I[ste]ntül volna nyavalám, eddig régen meggyógyultam volna.” Azután mondá az fatens: „Az I[ste]n meg ne mencse ezen az világon az tűztül, az más [5] világon az örök gehenna tüztől, aki lángban[?] is annyira felkoncolt.” Felele Csipkekötő: „Úgy, úgy, de mit átkozódol, az I[ste]n még jobban meg fog büntetni.” Akkoron szemére hánta az fatens urával együtt néki, miképpen nyomta meg, s-az többit. Felele: „No, ha én olyan vagyok,²⁴ rakjátok reám.” És amidőn kiment a háztul, mondá nékik: „Most nyomódott volna le az boszorkány hírem, de ismét feltámasztjátok.” Az üdőtől százszorta nagyobb kínban vagyon az fatens,²⁵ mihelyst elment, százszor nagyobb kínban vagyon [bizonyosság],²⁶ mint ekkoráig.

N[ota]²⁷ b[ene] Qui contra ipsa[m] fatentur, illi etia[m] examinandi sunt.²⁸

Quintus²⁹ testis, circumspectus Georgius Toth, inhabitator huius ci[vi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 55. iuratus, exam[inatus], fassus est. Midőn ennekelőtte cir[citer] 7 esztendőkkel szegényeket étett volna, Csipkekötő asszony is étetésben jelen volt. Mondá az fatens feleségének: „Kié ezen gyermek?”³⁰ Felele az fatens felesége: „Az én fiam.”³¹ Ha az isten élteti, nekem is vagyon hajadon leányom, másé nem léssen, hanem az k[e]g[ye][me]d fiájé, és az többi, mint az p[rae]cedens fatens, felesége vallja. Hanem nem látta, mikor az kulcsokat az felesége szájába vetette. Midőn az fiukat az boszorkányok szokta volna nyomni³² éccakanak idején,

²² Eredetiben más színű tintával, oldalról betoldva: *látatott*.

²³ Eredetiben más színű tintával, felülről betoldva: *Csipkekötő*.

²⁴ Utána áthúzva: *rajtam*.

²⁵ Eredetiben aláhúzva: *Az üdőtől százszorta nagyobb kínban vagyon az fatens*.

²⁶ Eredetiben más színű tintával, felülről betoldva: *bizonyosság*.

²⁷ A forrás inentől más kézírással és más színű tintával folytatódik.

²⁸ Fordítása: *Akik őellene vallottak, azokat is meg kell vizsgálni*.

²⁹ Javítva erről: *4tus*.

³⁰ Eredetiben más színű tintával, oldalról betoldva: „*Kié ezen gyermek?*”

³¹ Eredetiben más színű tintával, oldalról betoldva: *Felele az fatens felesége: „Az én fiam.”*

³² Utána áthúzva: *volna*.

szép holdvilág lévén, mindgyárást őtet az felesége felkeltvén, meg beszéllette néki, miképpen szelet bocsátván reája, két kulcsokat két felől az szájában akasztván, csaknem az füléig húzta említett csipkekötő asszony. Azt is vallja, hogy annak-előtte³³ Mindszerten laktában is volt rosszul az fatens felesége, de azután hét esztendőig semminémű gondja nem volt, hanem tovább fellebb nevezett dologért, amint nagyon gyanakodik reája, történt. Caeterum uti immediati[!] praecedens testis per omnia conformiter.³⁴ [6]

6^{ia} testis. Agnes Horváth, Georgii condam Széll r[e]ll[ic]ta vidua, annorum circiter 65, iuramento mediante fatetur. Az p[ro]xime elmúlt aratás tájban, midőn egykor fatens leánya Széll Ilona, Nagy István felesége az³⁵ háza mellett ment volna, Csipke Kötő asszony hajadon leánya elől találván, kiáltott³⁶ Széll³⁷ Ilonára: „Szép vagy hátul.” Melly mondását apprehendálván, panaszkolta az anyjának, fatensnek. Az fatens ismét azon mondásáért pírongatta Csipkekötőné leányát. Másnapra³⁸ virradóra, noha annak előtte semmi nyavalája nem volt, az fatens öt heti unokája megholt. Azután Csipkekötő asszony, noha nem hívatott, oda menvén, felvette kezeiben az megholt gyermek testét s-azalatt az ruhácska, mellyel az álla fel volt kötve, elveszett. Keresvén az ruhácskát, gyanakodtak, hogy az³⁹ Csipkekötő asszony vitte volna el s mondá az fatens Csipkekötőnének: „Ezt te ölted meg.” Felele amaz: „Megölte az Isten.” És azzal elment az Csipkekötő asszony.

7^{us40} testis circumspetus Michael Paraszt, inhabitator huius ci[vi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 50 iur[atus], examinat[us], fassus est. Ennekelőtte cir[citer] 6 esztendőkel, Csipkekötő asszony Lőrök Jánosnál az fatens házában lakván,⁴¹ az fatens leánya, Anna, Kis András hitvese, aki most Mélkúton lakik,⁴² ismét Lőrök szomszédgyában lakván, nem tudgya miért, öszveháborodott⁴³ az említett két asszony, pöröltek.⁴⁴ Paraszt Annának nem nagy idő múlva minden teste kezdett rothadni és romlani. Hallotta az fatens leányátul, hogy minden gyanúsága Csipkekötő asszonyra volna, és még most is nyomorúlt.

8^{va45} testis. Szarvas Ilona, Paraszt Mihály felesége, annor[um] cir[citer] 45 iur[amen]to mediante vallja, ut 7^{mus} immedianti uto p[rae]cedens testis. Addito hoc, hogy

³³ Utána törölve: *is volt.*

³⁴ Fordítása: *A többi [ti. dolgot illetően] miként az előtte lévő tanú mindenre megerősítően [vall].*

³⁵ Előtte áthúzva: *korcs[ma].*

³⁶ Eredetiben javítva erről: *kiálltottak.*

³⁷ Utána áthúzva: *reájok.*

³⁸ Utána áthúzva: *re.*

³⁹ Utána áthúzva: *vitte.*

⁴⁰ Eredetiben javítva erről: *6tus.*

⁴¹ Eredetiben aláhúzva: *az fatens házában lakván.*

⁴² Utána áthúzva: *az fatens.*

⁴³ Utána áthúzva: *két.*

⁴⁴ Utána áthúzva: *holt Széll,* és felülről betoldva: *Paraszt.*

⁴⁵ Eredetiben javítva erről: *7us.*

midőn az fatens siratta⁴⁶ nyomorodott leányát, ott lévén Csipkekötő asszony, megesküdvén az fatens leányának, fejére tevén kezét, mondotta, hogy abból soha meg nem gyógyulna. Az fatens veje pedig, Kis András késsel is kergette Csipkekötő asszonyt, gyanakodván reája, de be nem érte. Most Dorosmán, annakelőtte pedig itten lakozó Sára, Horthi Jakab felesége, úca hallatára kiáltotta Csipkekötő asszonymak: „Te boszorkány, Sz[en]t Györgyi napkor is megfejtet az tehenyemet.” [7]

9^{us47} testis Catharina Csúri, Joannis Fenyvesi uxor, annor[um] cir[citer] 29 iur[amen]to mediante⁴⁸ vallja. Hogy Csipkekötő asszony most két esztendeje az fatenshez menvén,⁴⁹ kolbászt kért tőle. Amaz⁵⁰ nem adott neki, hanem mondotta:⁵¹ „Másszor gyöjjön, ádná neki.” Mihelest onnénd elment, mindgyárt nagyon kezdett⁵² egyheti gyermeke az fatensnek sírnya, rínya. Harmadnapra⁵³ egy ökölnyi bele leszállott és harmadik⁵⁴ holnapra meg is holt beléje, és nagyon gyanakszik reája.

10^{us55} testis. Emericus Siha, inhabitator huius ci[vi]t[is], annor[um] circ[iter] 36 p[rae]stito iur[amen]to. Vallja, hogy cir[citer] harmadik esztendeje, Csipkekötő asszony fia az bizonyság attyánál szolgálatban lévén, esztendejét ki nem töltötte.⁵⁶ Midőn pedig az Csipkekötő asszony fiának arra az üdöre, ameddig nála volt, bérét kérte volna s-amazok pedig nem fizettek neki, hamarjában az fatens anyja megrontatván és mintegy 8 hétig sinlődvén, megholt. Midőn pedig az fatens n[emes] Miller úr substitutus bíróságában Csipkekötő asszony ellen gyanúságából panaszt tett volna, Csipkekötő asszony fenyegetéssel mondotta az fatens[né]k Miller úr udvarában: „No úgy mindezt megbánod.” Cir[citer] hat hétre az fatens felesége is hasonló nyomorúságos rontásban,⁵⁷ mint az anyja volt. Cir[citer] 8 hét mulva az is megholt. [8]

11^{us58} testis. Catharina Süvegh, circumspecti Gregorii Babarcsi uxor, annor[um] circ[iter] 50. iuramento media[n]te [vallja]. Ennekelőtte mintegy 3⁵⁹ esztendőkel az bizonyság menyé, Török Anna az bal⁶⁰ felől való tagja egészen meg volt

⁴⁶ Utána áthúzza: *le*.

⁴⁷ Eredetiben javítva erről: *8va*.

⁴⁸ Előtte áthúzza: *exami*.

⁴⁹ Utána áthúzza: *kérte[?]*.

⁵⁰ Utána áthúzza: *mivel nem lévén*.

⁵¹ Utána áthúzza: *néki*.

⁵² Felette betoldva és áthúzza: olvashatatlan.

⁵³ Utána áthúzza: *az béle leszállott mint az*.

⁵⁴ Utána áthúzza: *pe*.

⁵⁵ Eredetiben javítva erről: *9nus*.

⁵⁶ Utána áthúzza: *mivel pedig*.

⁵⁷ Utána áthúzza: *eset*.

⁵⁸ Eredetiben javítva erről: *10mus*.

⁵⁹ Alatta áthúzza: *négy*.

⁶⁰ Alatta áthúzza: *job*.

rontva.⁶¹ Megégetett Szandánét gyógyéttani hívatta, ki is felele, hogy: „Ő meg nem gyógyéthattya, hanem Csipkekötő asszony, aki megrontotta az gyógyíthaty-tya.” Mondván azt is, hogy ha hamarjában nem hívattya Csipkekötő asszonyt gyógyéttatására, meg is fog halni azon rontásban. Ollyan rontásban pedig két ízben volt az bizonyág menyé. Mind kétszer Csipkekötő⁶² által gyógyéttatott meg. Említett Csipkekötő asszonyt tehát hívattatott az bizonyág, izenvén⁶³ neki, ha szépszerivel el nem akarna jönni, másképpen is az lófarkán is elhozatnák. Elérkezvén azért Csipkekötő asszony is, hájat kért, azal megkenvén⁶⁴ az bizonyág menyének kérésére, de nem tudgya az bizonyág, ha azzal kente-e meg, vagy mással, mivel kiment előle. Mindazonáltal az menyé⁶⁵ azonal meggyógyult, hozzátévén, hogy⁶⁶ azon gyógyítását senkinek meg ne mondgya az bizonyág.

12^{us67} testis. Anna Török, cir[cumspecti] Emerici Babarcsi coniunx, annor[um] cir[citer] 20. deposito iur[amen]to: Vallja, hogy circ[iter] 3 esztendeje az bizonyág bal fele egészlen meg vala rontva. Csipkekötő asszony gyógyéttatására hivatván, kért kenni való hájat. Mindazonáltal nem hájjal, hanem nyálával [9] kente meg az bizonyágot Csipkekötő asszony. Sőt ha mondotta az bizonyág Csipkekötőnek, hogy: „Hol fáj neki, s-hol kenyé meg?” Felele reája: „Tudja ő, hol kellett megkenni.” Annakelőtte pedig Szandáné is kente az bizonyágot, de semmit sem használt.⁶⁸ Meg is mondotta, hogy ő nem segíthet, hanem akire a szívük fáj. Tudakozván, ki volna az, felele, hogy Csipkekötő. Ki is mihelest az bizonyágra rátette az kezét, mindjárt jobban lett. Két ízben volt az bizonyág ollyatin nagy rontásban. Elsőben pedig Szandáné azt is mondotta, hogy ha Csipkekötő hamarjában az bizonyág gyógyíttatására s orvoslására nem hívattatik, meg is kell halni néki azon rontásban. Taval⁶⁹ Portiuncula napja tájban hasonló rontásban lévén az bizonyág akkoron is Csipkekötő asszony nyálával megkenvén, azonnal⁷⁰ egészségére hozzattatott az bizonyág. [10]

⁶¹ Eredetiben javítva erről: *rontatva*.

⁶² Utána áthúzva: *gye*.

⁶³ Utána áthúzva: *mondván*.

⁶⁴ Eredetiben aláhúzva: *azal megkenvén*.

⁶⁵ Utána áthúzva: *meg*,

⁶⁶ Előtte áthúzva: *azon*.

⁶⁷ Eredetiben javítva erről: *11um*.

⁶⁸ Utána áthúzva: *h*.

⁶⁹ Utána áthúzva: *Sz[ent]*.

⁷⁰ Utána áthúzva: *meg*.

II.

Szeged, 1730. október 29. után

CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVÉNEK
TÖREDÉKE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 52.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 471–478. Nr. CCVII/52.

Czenderi Ilona Csuka Péter özvedgye alias Csipkekötő annor[um] cir[citer] 60, Nyitrabúl vette eredetét, Pápista.

1mo Kit gyógyított az fatens.

Ad 1um Vallja, hogy Babarcsi menyét gyógyította. Vajal kente és Sz[ent] Márk napján kötött búza koszorúval kötötte.

2do

Ad 2^{dum}71 Vallja, hogy Siha Ist[ván]né, alias Tokdi, betegségében hozzája hívatta ötet s-mondotta, hogy: „Tudod-e, miért hívattalak?” Felele az fatens: „Nem tudom.” Mondá neki: „Minden gyanúm reád vagy! Hanem gyógyécs meg.” És egész estvélig nála, árestomba tartotta.

3°

Ad 3^{ium}.72 Azt is vallja, hogy Furuglás Tóth Györgyné szemére hánta szitokkal, hogy képében megnyomta az fatens.

N[ota] b[ene] Furuglyás ex omni[?] ra[ti]one alior[um] testi[um] et fassiones ratificar[um] sagar[um].⁷³ [I]

⁷¹ Eredetiben aláhúzva: 2dum.

⁷² Eredetiben aláhúzva: 3tium.

⁷³ Fordítása: *Jól jegyezd meg, hogy a Furuglyás más tanú minden indoklása és a boszorkánynak bizonyult [személyek] vallomásai [alapján is gyanús személy].*

III.

CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN FELVETT VALLOMÁSOK

A.

Szeged, 1731. november 14.

CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN FELVETT FORMÁLIS PER

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 53.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 471–478. Nr. CCVII/53.

[*Processus*⁷⁴ *contra et adversus Helenam Ergelöczii, alias Csipkekötő, Petri condam Csuka r[e]ll[ic]tam viduam, in crimine magiae incusatam institutus.*⁷⁵]

Anno 1731. die 14ta men[sis] 9^{bris}, occasione revisione malefactorum.⁷⁶

Levata causa amplissimi magistratus Liberae Regiaeque Civitatis Szegedien[sis], ko[m]i-
t[a]tui Csongradien[si] adiacen[te] ut a[ctor].

Contra et adversus Helenam Ergelöczi, alias Csipkekötő,⁷⁷ Petri Csuka condam huius
Lib[erae] R[eg]i[ae]q[ue] Civitatis Szegediensis inhabitatoris relicta[m] viduam vin-
culis personaliter adstantem maleficante ut i[n]catta].

Et pro eodem d[omi]no m[ag]istrus] et a[ctor] egregius Mathias Khlósz, p[rae]fatae ci-
vitat[is] fiscalis atque adeo sufficientibus iuris requisitis instructus pr[o]c[urato]r,
praemissis praemitti et reservatis reservari assolitis, inhaerendoque privilegiis
magistratualibus, cu[m] p[rae]habita protestatione detegeret actionem sequenti-
bus. Qualiter eadem personaliter adstans i[n]catta] nescitur unde mota quoque
maligni spiritus impulsu ac persuasionibus ad id inducta, spretis conditoris sui
omnipotentis Dei gratiis, daemonisque illicitis et tam iure divino, quam humano
prohibitis artibus utendo, se se eidem maligno spiritui mancipare, compluribus
hominibus (ut sub D. appareret) quondam gravissimos dolores et cruciatus, ul-
timamque valetudinis ruina[m] causare et subinde nonnullos, invocata eiusd[em]
maligni spiritus ope, iterum valetudini modis et artibus illicitis restituere, aliaque

⁷⁴ A dokumentum több iratból áll össze, amelyeket együtt közlünk, mivel azok szerkesztője az iratokat egységként kezelte, így azok együtt alkotják a formális per részeit.

⁷⁵ A bekezdés a levéltári számozás szerint helytelenül az utolsó lapon szerepel, holott a kezdőla-
pon van.

⁷⁶ Eredetiben más színű tintával, más kéz írásával: Anno 1731. die 14ta men[sis]. 9^{bris}, occasione re-
visione malefactorum.

⁷⁷ Felülről betoldva: Ergelöczi alias Csipkekötő, és alatta áthúzva: Czenderi.

a naturae ordinario cursu longe abhorrentia praticare p[rae]sumpsisset, paenam in generali regni decreto eatenus sancita[m] incurrere minime formidando.

Vellet proinde procurator d[omi]ni m[agistratus] et a[ctor] in promeritam sibi poenam et aliorum terribile exemplum, ob eiusmodi horrenda et execrabilia magica acta, perque haec hominibus illata damna, eandem malefactoricem i[n]catta] iuxta patrias regni huius constitutiones signanter vero tit[ulus] 15. part[is]. I^{as} *O[peri] D[ecreti] T[ripartiti] et S[ancti] Steph[ani] lib[ri]* 2^{di} c[aput] 31 et 32 ac *S[ancti]. Lad[islai]. lib[ri]* I. c[aput] 34, directionis item Kith[onichiani] c[apitis] 9. q[uaestio] 30 et *Praxis Criminalis* par[tis] 2 art[iculus] 60, aliasque partim regni leges igni concremandam adiudicari. Executioni demandari praevia si necesse visu[m] fuerit eiusdem i[n]catta], torturam subiectione, legibus regni ac usu id ipsam connexive exposcentibus. [1]

In vinculis personaliter adstans i[n]catta] coram a[mplissimo] magistratu comparendo ad levatatenus productam contra se testium fassionem replicat sequentibus. [2]

Replica⁷⁸ Malefactoricis
Csipkekötőianae

Helena Ergelőczy, Petri Csuka r[elic]ta vidua.

1mo Ad fassionem Stephani Siha.

Ad 1um Vallja, hogy semmi bérét fiának nem kérte Siha Istványtul, hanem az maga saját ingét, melyet Csipkekötő maga adott fiának s-oda fogtak vele, kérte. Caeterum, hogy fenyegette,⁷⁹ vagy megrontotta volna, tagadgya.

2° Ad fassionem Emeriei Babarcsi.

Ad 2^{di} fassionem qualificative mondja, hogy az kenésre adatott háj elfogyván, nyálával is kente.⁸⁰ Másodszor ismét az hájbul is megmaradott, azt visszaadta az bizonyosság anyjának. In reliquo negative.

3° Ad fassionem Helenae Masacsko, Georgii Tóth uxoris.

Ad 3um az rontást per omnia tagadgya.

4° Ad fassionem Georgii Tóth.

Ad 4um simpliciter negat, hogy vagy fenyegetett volna, vagy megrontotta, vagy maga képében az éccakának idején oda ment volna.

⁷⁸ Külön lapon, a folytatást jelölve folytatódik a szöveg.

⁷⁹ Utána áthúzva: *volt*.

⁸⁰ Utána áthúzva: *caeterum*.

5^{to81} Ad fassionem Agnesis Horváth,
Gregorii cond[am] Szél viduae.
6° ad fassionem Michaelis Paraszt.

7mo Ad fassionem Helenae Szarvas,
Michaelis Paraszt uxoris.

8vo Ad fassionem Catharinae Csuri,
Joannis Fenyvesi consortis.
9no Ad fassionem Emerici Siha.

10mo Ad fassionem Catharinae Süvegh,
Gregorii Babarczy consortis.

11mo Ad fassionem Annae Török,
Emerici Babarcsi coniugis

Ad 5^(um) Hoc quoque negat.

A 6^(um) mondgya, hogy Paraszt Mihály leánya Anna franczuros lévén, ő igazítottat Rác Katához orvosoltatni.

Ad 7^(um) negative mondja, ha Paraszt Mihály felesége nem ivott volna, bizonyos nyavalábúl kigyógyult volna. [3]

Ad 8^(um) simpliciter negat.

Ad 9^{um82} negat [minus].⁸³ Mondja, hogy annakelőtte 6 esztendővel elesett Siha Imre felesége, amint maguk vallottak, amazok és attúl fogvást volt beteges.

Ad 10^(um) vallja, hogy meggyógyította ifjú Babarczinét, és midőn az⁸⁴ kenésre adott háj elfogyott volna, nyálával is kenye, azokat ugyan meggyógyult, az többit pedig tagadgya.

Ad 11^(um) mondja, hogy más nyavalája nem volt Babarcsi Imre feleségének, hanem a mádrája szállott le s-azt orvosolta, és midőn az háj elfogyott, nyálával is kente meg.⁸⁵

Pro d[omi]no m[agistratus] et a[ctor] super replica malefactoris i[n]catta ac in ead[em] contenta eiusdem i[n]catta,⁸⁶ quoad nonnulla puncta affirmativa, quoad aliqua simplici negativa, quoad complura vero qualificativa responsione solemniter⁸⁷ protestaretur. Et vi suae g[ene]ralis reservatae inhaerendo privilegiis magistra-

⁸¹ Előtte áthúzva: *ad*.

⁸² Eredetiben javítva erről: *8um*.

⁸³ Alatta áthúzva: *parieter omnia*.

⁸⁴ Utána áthúzva: *háj*.

⁸⁵ Alatta áthúzva: *Hétyvékásné aki Rósa Dániellel s a többivel megégetetett in tortura reája [...] valott.*

⁸⁶ Utána áthúzva: *partim*.

⁸⁷ Javítva erről: *solenmiter*.

tualibus pari cum protestatione diceret. Personalit[er]⁸⁸ adstantis i[n]catta] praeinserta responsio [4] vel⁸⁹ est affirmativa, et eatenus actionetenus a pr[o]c[urato] re domini m[agistratus] et a[ctor] petita poenae i[n]catta] et obnoxia, vel vero est simpliciter negativa? Et in eo casu tum ex ratione status privilegiali causaru[m] m[a]g[ist]r[at]u[m] dictante quaest[ionis] 33. c[apitis] 9. *Kith[onichiani]*⁹⁰ tum vero pariter ex fundamento quaestionis 16. c[apitis] 6. *Kith[onichiani]* in paragraph si reus actionem actoris simpliciter negat⁹¹ et totam quantam immunitatis et innocentiae praetensae probam pars F. in se assumpsisset. Sin⁹² autem partis i[n]cattae] responsio est qualificativa? Tum⁹³ etiam iuxta quaest[ionem] 18va c[aput] 6. *Kithonichiani* malefactori i[n]cattae] indemnitas suae proba incumberet. Cui porro ut instantaneae et ad amussim satisfaceret, procurator d[omi]ni m[agistratus] et a[ctor] enixere cuperet, addendo nihilominus sequentia in considerationem exactam esse summenda. Primo: famam constantem iam ab aliquot annis de toties fata malefactori i[n]catta] fuisse apud honestae vitae tam viros, quam faeminas, eam magicis artibus deditam esse. 2do: talem eandem exstitisse adhuc anno 1728 similis farinae saga, ob idem delictum igni concremata hic Szegedini [Hétvékásné dicta, alias Toth Eörse] in eculeo⁹⁴ est confessa, in qua eo tam confessione ad ultimum usque spiritum perstitit. Uti⁹⁵ ex processu praefatae eotum executioni mancipatae sagae constaret. 3to: et illud mentionata[m] i[n]cattae] daemonicis, ac iure ta[m] divino quam humano prohibitis artibus deditam fuisse comprobaret, quod du[m] anno 1728vo in Sagas acuratus inquireretur, se Szegedino aliorum circa Gyöngyösinum proripuerit. Quo[od] nec ipsa negasset. Quarto: ut ex tertium fassionibus iuramento confirmatis et coram hocce A. magistratu authenticatis constaret. Eadem malefactorix⁹⁶ i[n]catta] praemissis comminationibus per eiusmodi magicas artes plurimis valetudinem corrupit, nonnullis illinendo vitiatu[m] corpus sputo suo sanitatem illico reddidit, quibusdam plane vitam ademit. Quorum fassionibus eo maior fides est adhibenda, quod omnes et singuli probatae vitae et conditionis honestae ac ad testimonium ferendum omnibus requisitis instructi existant. Quinto: in facie iuris et sub corporali iuramento ut praemissum esset, factas testium fassiones personaliter adstans i[n]catta] in aliquibus simpliciter admitteret, in quibusdam autem qualificare niteretur, aut simpliciter negare. Itaque ad mentem praemissarum *Kithonichianarum* quaestio-

⁸⁸ Előtte áthúzza: *Cum*.

⁸⁹ Előtte törölve: *responsio*.

⁹⁰ A lap szélén áthúzott betoldás ide szúrva: *ad nihil decendum partis[?] A obligat[orum]*.

⁹¹ Eredetiben aláhúzza: *si reus actionem actoris simpliciter negat*.

⁹² Utána áthúzza: olvashatatlan.

⁹³ Utána áthúzza: *vero*.

⁹⁴ Javítva erről: *Eqüleo*.

⁹⁵ Előtte áthúzza: 3to.

⁹⁶ Eredetiben javítva erről: *malefactoricem*.

nu[m] procurator domini m[agistratus] et a[ctor] peteret tu[m] qualificatam, tum vero negativa[m] per partem i[ncatta] docen. Secus vero uberiori delictorum [5] suorum explanatione complicumque revelare praehabitam torturam, praestolaretur finale iudicium et executionem, cum reservata.

Deliberatum est

Petitam domini m[agistratus] et a[ctor] procuratoris torturam sequentibus ex rationibus. 1mo: Ex quo praescitam malefactorum constans coram honestae conditionis et vitae hominibus ferat rumor, magicis imbutam esse artibus. 2°: Siquidem anno adhuc 1728 Elisabetha Tóth, alias Hétvékás, lamia et ob talidem maleficii crimen rogo imposita, adeoque iam iustificata, hic Szegedini intra et extra torturam, p[ro]ut processus series id indigaret, constanter asseveraret, eiusdique denunciationem suam morte quoque sua authenticasset, memoratam i[ncattam] manifestam esse sagam. 3°: Quandoquidem occasione indaga[tio]nis sagarum, praememorato anno 1728 factae, Szegedino sese ad partes iuxta Gyöngyösimum situatas, uti sola etiam antiferetur recepisset. 4°: Quia testium fassiones iur[amen]to roboratae et coram iure authenticatae firmarent, quod dicta malefica i[ncatta] praemissis comminationibus complures in valetudine et corpore eiusdem arte nefaria laessisset, quorumdam item corpus arte praescita destructum, saliva sua illinendo priori sanitati restituisset, nonnullos vero plane peremisisset. 5^a Ex eo quoque, quod coram iure personaliter in vinculis adstans I. testium fassiones iuramento firmatas partim admitteret, aliquas qualificative diluere niteretur, quaedam autem simpliciter negaret. Pro elicienda rei veritate complicumque revelatione eidem maleficiae, admitti. [6]

Puncta interrogatoria in tortura

Helena Ergelőczy, alias Csipkekötő, annorum circ. 60.

1mo Volt-e valamely szövetség az ördöggel? Mi módon és mióta? Megtagadtad-e teremtő Istenedet, szenteket, keresztséget?

Hol vagyon az ördögtől való jeled?

2° Ártottál-e valakinek boszorkánysággal és bűbájossággal és kinek?

3° Kitől tanultad és mióta üződ?

4° Fenyegtetted-e Siha János feleségét s te rontád-e meg annak bal csipejét? Te

húztad-e össze annak kezeit, lába-
it egész testét? Nemkülönben Siha
Imrét n[emes] Miller úr udvarában
fenyegetted-e?

5° Siha János menyét te rontottad-e meg?

[7]

6° Te rontottad-e meg két ízben Babarcsi
Imrénét, amint Szandáné vallotta?
És midőn nyáladdal megkenvén,
azt meggyógyítottad? Való-e, hogy
megesküdtetted Babarcsi Imre any-
ját, hogy gyógyításodat senkinek ne
mondja?

7° Te nyomtad-e meg a többi boszorká-
nyokkal Tóth György fiát, azért,
hogy leányodat el nem vette.

8° Ugyan Tóth György feleségéhez
Maracsko Ilonához mentél-e éjsza-
ka magad képében és a két kulcsot
a szájába vetted-e, s akkor gyöt-
rötted-e? Azután midőn tőled visz-
szament volna Tóth Györgyné s az
lábai Moizes házánál megtüzesed-
tek és éjszaka kifakadtak, te csele-
kedted-e?

9° Horváth Ágnes, Szél György özvegye
fiacskáját te ölted-e meg? Te vet-
ted-e el azon ruhácskát, mellyel az
holt gyermekecske álla fel volt köt-
ve? és mi végre?

10° Kiss András feleségét Annát, Pa-
raszt Mihály leányát, ki most is
Mélykúton nyomorult, te rontot-
tad-e meg, úgy hogy mindene rot-
had?

11° Most Dorosmán, ennekelőtte Szege-
den lakos Horti Jakab feleségének
Sárának a tehenét megfjted-e? [8]

12° Te rontottad-e és ölted-e meg Csúri
Kata Fenyves János feleségének kis
gyermekét?
Torturata Simpliciter negat et nihil fassa
est. [9]

B/A.

Szeged, 1731. november 14. után

CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN FELVETT KÜLÖNÁLLÓ
ÍTÉLET

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 55.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 471–478. Nr. CCVII/54.

D[elibe]ratum est.

Ex quo Helena Ergelóczy, alias Csipkekötő, Petri cond[am] Csuka r[e]ll[ic]ta vidua per plures testes,⁹⁷ qui eti[am] ad⁹⁸ caput corporale iur[amen]tu[m], p[ro]ut ex inquisitione eatenus peracta appareret, deposuissent, atrocis criminis magiae accusata [est]. Ac ex indiciis sufficientibus m[a]g[ist]ratual[ite]r⁹⁹ torturae etiam adiudicata, quam etiam die 18^a mens[is] praes[entis] 9bris anni 1731 in curia L[iberae] R[egiae]que Ci[vi]t[at]is huius Szegedien[sis] subiisset, quia nihilominus tam in confrontatione testi[um] authenticat, quam et ead[em] tortura in negativis perstitisset.¹⁰⁰ Attamen de superstitionib[us] exercitis com[m]unis volitaret.¹⁰¹ Ideo una clari instinctu contra eand[em] non evenisset ab ordinar[a] quidam poena iuxta *Bened[icti] Carps[ovii]*. par[tem] 3^a p[aragraphem] 125to n[ume]r[um] 24 et 25 et alius passu [...] observari solit,¹⁰² In exemplum nihilominus et terrorem ali[orum] eand[em] tam a ci[vi]t[ate] hacce, quam et territorii eiusdem perpetu[um],¹⁰³ deposito perprius de non redendo, p[ro]ut et eti[am] ulciscendo ac cuiquam nocendo corporali iura[m]ento, per educationem medio carnificis usque ad confini[um] territorii ci[vi]t[at]is [I] relegari. In casu aut[em] reductus, qui n[on] speraveritur, tum p[ro]pter viola[t]ionem iuramenti, quam et famam nimium iam suspectum, penes columna[m] in foeminae stigmati candenti in dorso aduri.

⁹⁷ Ugyanazon kéz írása más színű tintával: *Petri cond[am] Csuka relicta vidua per plures testes.*

⁹⁸ Utána áthúzza: *sui.*

⁹⁹ Utána áthúzza: olvashatatlan.

¹⁰⁰ Utána áthúzza: *facta.*

¹⁰¹ Eredetiben aláhúzza: *Attamen de superstitionib[us] exercitis com[m]unis volitare.*

¹⁰² Lap széléről betoldva: *Bened[icti] Carps[ovii]. par[tem] 3^a p[aragraphem] 125to n[ume]r[um] 24 et 25 et alius passus [...] observari solit,* illetve törölve: *absolvi.*

¹⁰³ Utána áthúzza: *relegari.*

It[em] parit[er] contra Sophia[m] Kovács, Stephani Molnár uxorem talisdem sent[en]-
tia lata est. [2]

FORDÍTÁS

Végzés

Amelyben Ergelőczy Ilonát, másképp Csipkekötőt, Csuka Péter özvegyét számos tanú a mágia szörnyű bűncselekményével vádolta meg, akik az okokra testileg esküt is tettek, [és bizonyítékok] az elvégzett vizsgálatból addigra fel is tárultak. [Ezt követően] az elegendő bűnjelek miatt hatósági [ti. rendelettel] tortúrára ítélték a vádlottat, amelyt 1731. november 18-án Szeged Szabad Királyi Város városházában végezték el. [Ezt azért alkalmazták,] mivel a tanúkkal való szembesítés alkalmával semmit sem hitelesített és a tortúra a során a tagadásban maradt. De mégis a közösségben megszokott babonáságokban járatos volt.¹⁰⁴ Ezért [ti. a bizonyítékokra alapozva] tiszta ösztönzéssel nem lehetett fényt deríteni, a vádlott személlyel szemben [az általa elkövetett bűncselekményekre]. A megszokott büntetések közül *Carpzov Benedek [munkájának]* harmadik részének százhuszonötödik paragrafusának huszonnegyedik és huszonötödik számait szokták követni. Annak a példájára, hogy senki másnak ijedséget [ne okozzon], olyannyira, hogy ebből a városból és annak területéről, hóhér általi kivezetésre és mintegy ezen város területének határaitól örök száműzetésre [ítéljük]. [Miután] testileg megesküszik arról, hogy később nem tér vissza és senkin nem fog bosszút állni és [senkinek nem fog] ártani. Abban az esetben, ha mégis visszatérne, amit nem remélünk, akkor a jog megsértése szerint, amely eseten a rendkívüli esetet értjük, állítsák pellengérré, és pecsételjék meg a hátát izzó bélyeggel. Egyszersmind ilyen ítélet született Kovács Zsófia, Molnár István felesége ellen.

B/B.

Szeged, 1731. november 14. körül

CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN SZÜLETETT ESKÜMINTA

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 56.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 471–478. Nr. CCVII/55.

Én¹⁰⁵ n[omen]etc. hogy ezen n[emes]¹⁰⁶ Szeged Szabad Királyi Városában és annak semmi határában se titkon, se nyilván egész életemnek fogytaig nem jövök és vádoltatásomért,

¹⁰⁴ Bizonytalan fordítás.

¹⁰⁵ Felette törölve: *Vincze Süll Andras[na]k vagyon 20 f[orint]-a nemes város házomal, és felső varoson kinél, Karocsony Ferencz.*

¹⁰⁶ Utána áthúzva: *város.*

megfogatásomért, rabságomért és rabságomnak alkalmatosságával minden szenvedésemért se ezen nemes magistratus személyei ellen, se pedig¹⁰⁷ azok ellen, kik bizonyágot ellenem tettenek, se senkinek egyébként, semminemű boszút nem fogok állani és nekik soha semmiben nem fogok ártani. [1]

IV.

Szeged, 1731. november 14. körül

SZAVAZÁSI JEGYZÉK CSUKA PÉTERNÉ ERGELŐCZI ILONA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 54.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 477. Nr. CCVII/56.

Intuitu amissionis vitae, vel remissionis poenae Helenae Ergelőczi.

D[ominus] Babarczj – relegatio.
D[ominus] Proiltoivity – relegatio.
D[ominus] Jósa – relegatio.
D[ominus] Puskás – relegatio.
D[ominus] Horváth – relegatio.
D[ominus] Maggio – relegatio.
D[ominus] Siskovity – relegatio.
D[ominus] Valbrun evirgatio per carnificem.
D[ominus] Hesz – relegatio et evirgatio.
D[ominus] Losoncz – relegatio.
D[ominus] Tomósváry – relegatio.
D[ominus] Miller – relegatio.
D[ominus] Iudex pr[ocurato]r – relegatio.

1. In perpetuum releget[ur].
2. Iur[amen]tu[m] de non redendo[?], de non ulciscendo et cuicunq[ue] nocendo.
3. Educendum usque ad confinium territorii.
4. In casu reditus quod n[on] sperasset tum p[ro]pter viola[ti]on[em] jur[amen]ti et famam iam nimium suspecta[m],¹⁰⁸ penes columnam in foeminae stigma aduretur. [1]

¹⁰⁷ Utána áthúzva: *ellenem bizo.*

¹⁰⁸ Utána áthúzva: *qui colen.*

Fordítás

Ergelőczy Ilona életének elvételére vagy a büntetésének megszüntetésére nézve.

Babarczj úr – száműzés.
Proliltovity úr – száműzés.
Jósa úr – száműzés.
Puskás – száműzés.
Horváth – száműzés.
Maggio úr – száműzés.
Siskovity úr – száműzés.
Valbrun úr – hóhér általi vesszőzés.
Hesz úr – vesszőzés és száműzés.
Losoncz úr – száműzés.
Tomósváry úr – száműzés.
Miller úr – száműzés.
Bíró ügyész úr – száműzés.

1. Örökre száműzzék.
2. Esküvel fogadja, hogy nem tér vissza, és hogy senkin nem fog bosszút állni, és senkinek nem fog ártani.
3. Kivezetendő a terület határáig.
4. Abban az esetben, ha mégis visszatérne, amit nem remélünk, akkor a jog megsértése szerint, amely eseten rendkívüli esetet értünk, állítsák pellengérré, és süssenek rá bélyeget.

6.

Szeged, 1730. december

SZEGED VÁROS PERE LŐRIK MARIANNA,
KAZÁRI ÁDÁM ÖZVEGYE ELLEN

I.

Szeged, 1730. december 12.

KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA ÜGYÉBEN FELVETT
TANÚVALLOMÁSOK

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 49.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 463–467. Nr. CCVII/49.

Anno 1730. die 12mo Xbris infrascripta contra Mariam Annam Lőrík, Adami Kazar vi-
duam, inquisitio subseq[ue]nda modo est peract[a].¹

Primus fatens circumsp[ect]us Ioannes Orvos, inhabitator huius ci[vi]t[at]is, anno[rum]
cir[citer] 25. iur[amento] media[n]te. Vallja, az elmúlt pünkösöd tájban az fatens
igen roszúlt lévén, Lőrík Marinkát hívatta az asszonyok² által. Nem³ ment
hozzája. Azután felesége⁴ ment érette, kérte menne hozzája. Felele az asszony:
„Ej kisebb dolgom is nagyobb annál!” Mondá az fatens: „Győj velem, máskép-
pen is el köll jönnöd!” Felele ismét: „No fiam mindgyárt megyek!” Amint is el-
menvén, megkente az fatenst, mindgyárt⁵ jobban lett. Az fatens felesége is egy
kevéssé roszúl érezte magát,⁶ kérné meg. Megkenvén, mindgyárt roszabúl kez-
dett lenni. Más napra kelve pedig ismét nagyobbban kezdett roszul lenni, annyira,
hogy egészen megmerevedett az teste. Egész éccaka semmit nem alut, se nem
evett, se nem ivott negyed napig és esze nélkül beszéllett. Nem szenvedhetvén az
fatens, emlétett Lőrík Mariankát hívá feleségének gyógytására. Oda menvén,
mondá Lőrík Marinka: „No fiam semmit ne féllj, én leszek, aki meggyógytlok
és harmad napra könnyebben leszesz. Az kakas hosszú tollát, sópröt küszöbön
elvágván, szénvonót pemetbül is darabot vágván, templombül aspensoriumnak
fájábul, szöribül is s[alva] v[enia] tyúk ganéjbul vévén, öszvetevén s-füstölte az fa-
tens feleségét és szentölt vizet itatott véle. És harmadnapra, amint megmondot-

¹ Fordítása: 1730. december 12-én vették fel a következő vizsgálatot [tkp. jegyzőkönyvet] Lőrík
Marianna Kazári Adám özvegye ellen a később kifejtendő módon.

² Felette áthúzva: *feleségével*.

³ Utána áthúzva: *jo*.

⁴ Előtte áthúzva: *migha*.

⁵ Utána áthúzva: *rosszúl, meggyógyult*.

⁶ Utána áthúzva: *kenye*.

ta Lőrök Mariana, jobban lett.⁷ Azon betegségében sokszor mondotta az fatens felesége: „Ha én kimondhatnám annyira, hogy ki is fáradott belőle.” De többet nem mondhatott. És amidőn füstölte volna az fatens [I] feleségét,⁸ annyira megragadta az Lőrök Marinkát, alig tudták kivenni keze közül és⁹ földre teperte. És annak előtte papok is mentek hozzája, nem szóllott senkinek is, hanem az asszony mihelelt oda ment, azonnal boszorkányozta és kiáltotta: „Ti nem láttátok ennek az fejét, olyan mint¹⁰ három akós dézsa, alég fér meg köztetek.

^{2da} testis. Juditha Tóth, Martini Sebesti uxor, an[n]or[um] cir[citer] 19 p[rae]stito iur[amen]to vallja. Az elmúlt aratás tájban az fatens terhes lévén, egykor az úton¹¹ menvén, megszólította Lőrök Marinka, mondván: „No fiam engem híj bábanak, sem neked, sem fiadnak nem lesz semmi gondgya!” Mivel pedig soha sem hallotta az fatens bába voltát, nem ötöt, hanem mást hivatott. Három holnapra megromolván az gyermek, az nyakát kitekervén, az hasacskaát bal ágyékához¹² húzták, háta gerincét vállára húzták, csípejét jobb kézre tekerték, szemeit egészen elfordították. Romlásának heted napjára, jöllehet nem hivatott Lőrök Marinka, fatenshez menvén,¹³ megtekéntette az gyermeket és fejbül, hátul füle tövéből ki¹⁴ lévén szedve az csont. Azt észre nem vette az fatens, azt is megmutatta nékik, azután mondá: „Ha engemet hitatok volna bábanak, semmi gondgya nem lett volna.” Azután fürdőt csinálván néki, holt szenet vetett beléje, megfüröszttötte, és jobban kezdett lenni az gyermek. Mondván: „Akárki rontja meg, ő meggyógyéttya.” Elmenvén azon asszony, kevesellette az fizetést. Circiter két hét mulva ismét újobban kezdett rosszul lenni és homlokábúl, vakszeme tájárul és egész feje tetejébül az csontot kiszedték és ötödik hétre meg is holt beléje.

Tertius testis. Fran[ciscus] Új, alit[er] Kocsis, inhabitator huius c[ivi]t[at]is, an[n]or[um] cir[citer] 40 preastito iur[amen]to vallja. Ennek előtte cir[citer] 3 esztendőkkel vásárheli bizonyos embertül egy piros pej csikó lovat [vásárolt], mellynek az bal felöl való lapockáján I. P. nevezetes billeg volt. Aztat kevés nap mulva elszalasztotta, [2] fejében lévén az kötőfék és nyakában ismét kötél. Gondolván az bizonyosság, hogy azon emberhez, akitül az lovat vette vala, vissza szaladott, keresésére¹⁵ ment. Ottan nem találván az lovat, ismét haza tért. Mindszenten Lőrök Marinka az bizonyosság után menvén, mondá néki: „[...] Vagy mind kárvallott ember.” Felelte: az bizonyosság: „Igen is.” Szállására, akkori révész házához híván

⁷ Utána áthúzva: *és*.

⁸ Utána áthúzva: *mondott*.

⁹ Utána áthúzva: *mondottoa: „ha”*.

¹⁰ Utána áthúzva: *désám*.

¹¹ Utána áthúzva: *lévén*.

¹² Utána áthúzva: *hej*.

¹³ Utána áthúzva: *mondta*.

¹⁴ Eredetiben aláhúzva: *füle tövéből ki*.

¹⁵ Javítva erről: *keresése*.

a bizonyosságot. Lőrík Marinka mondá: „Hogyha Bécsen felül száz mély földre ment volna is, megmondaná néki.” Ki is az napban nézvé, mondá, hogy: „Körösi ménesen vagyon,¹⁶ de Alpáron iszik.” Elegendő hitelt nem adván a bizonyosság, tudakozá, minemű szőrű volna azon ló.¹⁷ Ismét kiment Lőrík Marinka néze az nap fényben, mondá, hogy „Tiszta¹⁸ piros pej s-mind farka s-mind sörénye fekete.” Ismét tudakozá az bizonyosság, mit tapasztalna azon ló felül. Ugyan megint kiment a napban nézni, hogy I. P. billeg vagyon az bal lapockáján sütve¹⁹ és az porban kirajzolván az bizonyáságnak I. P. Mondván: „Juhász Pali billegie vagyon rajta.” Azt is mondá, hogy az kötőfékjét s kötelét kivették az fejbül [3] s nyakából. Noha ugyanazon elveszett lovat soha Lőrík Marinka nem látta s-mivoltát nem tapasztalta az előtte. Parancsolá ismét az bizonyáságnak, menne vissza és n[emes] város pecsétés²⁰ levelével²¹ jönne. Akkoron újebben megmondaná, hol vagyon elveszett s-megnevezett lova is. Visszamenvén bizonyosság hozzája, [másnap]²² tudakozta, minemű választot adna²³ néki. Akkor ismét az napfényben nézvé Lőrík Marinka, mondá: hogy „Az lovát Tiszán²⁴ túl Kováesházán²⁵ lévő rácz méneshez vitték. Ottan, úgymond, 3 pásztor vagyon, azok között lenne lova is.” Az bizonyosság oda menvén jóllehet, 3 pásztort tapasztalt ottan, edgyik mindazonáltal az ménes körül akkor nem volt. Úgy hasonlóképpen az lovat is nem találta azon ménesen. Ugyanazon úttában ismét az napfénybe nézvé, az többi között előhozta az bizonyáságnak], hogy Szegeden, Fazekas Ferencz úr szőlőjében vagyon egy²⁶ gödör mellett egy verem, ottan sok kincs találtatik. Taval megint ugyan Szegeden lakván, Lőrík Marinka mondotta az bizonyáságnak, hogy az Palánkban amint az vásár szokott lenni, egy²⁷ kő kút találtatik, abban két harang vagyon elrejtve, és sok kincs.

[F Lőrík Marinka.]

¹⁶ Utána áthúzza: *Alpári mé.*

¹⁷ Utána áthúzza: *fe.*

¹⁸ Utána áthúzza: *pej.*

¹⁹ Eredetiben aláhúzza: *I. P. billeg vagyon az bal lapockáján sütve.*

²⁰ Eredetiben javítva erről: *pecsétével.*

²¹ Utána áthúzza: *nem.*

²² Felette áthúzza: *negyed nap múlva.*

²³ Utána áthúzza: *hozza.*

²⁴ Utána áthúzza: *imnen.*

²⁵ Utána áthúzza: *Rá.*

²⁶ Utána áthúzza: *ve.*

²⁷ Utána áthúzza: *kett.*

II.

KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA ÖNVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVEI

A.

Szeged, 1730. december 12. után

KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA VÁLASZAI AZ ELLENE SZÓLÓ
TANÚVALLOMÁSOK ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 48.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 463–467. Nr. CCVII/48.

B.

Szeged, 1730. december 12. után

KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVTÖREDÉKE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 47.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 463–467. Nr. CCVII/47.

Lőrík Marinka, Kazári Ádám özvedgye, Radvány nevű helységből, t[ekintetes] n[emes]
Zolyom vár[me]gyéb[en] levőb[en] született, annor[um] cir[citer] 65. 10 esztendő-
túl fogvást itt lakik, koldulásával élt.

1mo Miképen vesztetted meg Nagy Fejű

Toth Istok unokáját?²⁸

Ad 1um

N[ota] b[ene], Kik volnának bizonyságok.²⁹

²⁸ Utána törölve: és.

²⁹ A sor a lap alján ugyanazzal a kézírással lett lejegyezve.

III.

Szeged, 1730. december 12. után

PERFELVÉTEL KAZÁRI ÁDÁMNÉ LŐRIK MARIANNA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 50.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 466–467. Nr. CCVII/50.

Levata causa amplissimi m[a]gistratus Liberae R[egi]aeque C[ivi]t[at]is Szegedien[sis] co[m]m[un]it[at]ui Csongradien[si]s adjacen[te] ut a[ctor].

Contra et adversus Mariam Annam Lőrök, Adami Kázár, inhabitatoris condam Szegedien[sis] relictam viduam personaliter in vinculis adstantem malefactoricem ut i[n]cattam].

Et pro eodem d[omi]no m[ag]istratu] et a[ctore] egr[eg]ius Mathias Khlósz, qua Lib[erae] huius R[egi]aeque C[ivi]t[at]is Szegediensis fiscalis, adeoque sufficientibus requisitis instructus proc[ur]ator p[rae]missis p[rae]mittendis, reservatisque reservandis proponeret actionem sequentibus. Qualiter eadem malefactorix i[n]cattam] nescitur unde mota, quove maligni spiritus impulsu ac persuasionibus ad id inducta, spretis ac conculcatis omnipotentis Dei gratiis, cum daemone pactum ineundo, eiusdem ope illicitisque artibus complures homines quoad valetudin[em] destruere.³⁰ (Ut sub F³¹ producta testium fassiones comprobarent.) Ac pari daemonis ope et arte priori nonnullos sanitati restituere, aliaque a naturae ordinario cursu longe abhorrentia factitare praesumpsisset. Paenam in g[ene]r[al]i regni decreto eatenus sancitam incurrere minime formidando.

Vellet proinde pr[o]c[ur]ator d[omi]ni m[ag]istratus] et a[ctor] ob eiusmodi horrenda et execrabilia magica facinora, et per haec pluribus illata et causata damna in promeritam sibi paenam], alior[um] vero terribile exemplum, eandem malefactoricem i[n]cattam] iuxta patrias regni constitutiones signanter vero tit[ulus] 15. Par[tis]: I^{ae}: *O[peri] D[ecreti] T[ripartiti] Directionis Kith[onichianae]* c[ap]it[is] 9 q[uestio] 30 et *Praxis C[r]im[inal]is Kolonicsianae* par[tis]: II^{ae} ar[ticulus] 60. aliasque passim leges, usu[m] denique et consuetudinem igni concremandam adiudicari et executioni demandari. Praevia, si visu[m] fuerit, ad revelandos complices, factorumque uberiorem explanationem eiusdem i[n]cattam] torturae subiectione legibus regni ac usu id ipsum connexive exposcentibus. **[I]**

Decessit in carceribus Maria Anna Lőrök
in crimine magiae accusata.

1730.³²

³⁰ Eredetiben javítva: *destruisset*.

³¹ A vonatkozó iratot lásd 3/I.

³² Az utolsó bekezdés az irat külzetén található.

FORDÍTÁS

A Csongrád vármegyében fekvő Szeged Szabad Királyi Városnak igen kiemelkedő tanácsa pert vett fel felperesként.

A bilincsben jelen lévő Kazári Ádám említett város lakosának özvegye, Lőrík Marianna bűnelkövető és vádlott ellen.

Tiszti személyként és felperesként a kitűnő Khlósz Mátyás, Szeged Szabad Királyi Város ügyésze, a szükséges kívánalmakkal ellátott jogi megbízott, az előrebocsátandók előrebocsátásával és a fenntartandók fenntartásával a következő módon adta elő a pert. Miképpen ugyanaz a vádlott és bűnelkövető, nem tudni, milyen indokok miatt vagy a gonosz léleknek milyen ösztönzésétől és kényszerítésétől indítatva, [de] a mindenható Isten kegyét megvetette, és azt lábbal tiporva, az ördöggel [ti. démonnal] szövetségre lépett. Annak segítségével és megengedhetetlen tudományaival igen sok embert egészségében megrontott. (Ahogy ezt az F-fel jelölt [tkp. tanúvallomási jegyzőkönyvben] a tanúk vallomásai bizonyítják.) Hasonló ördögi segítséggel és az említett tudomány révén senkit sem gyógyított meg, és másokat a természetnek megszokott folyása szerint sokáig szörnyű módon bántalmazni merészelt. Legkevésbé sem rettent vissza attól, hogy a királyság összes rendeletében megtalálható büntetésre és ítéletre juthat.

Kívánja a felperes tiszti ügyész úr, hogy a mágia ilyen szörnyűséges és átkos bűne miatt és az okozott és véghezvitt károk tekintetében, a saját maga által igencsak kiérdemelt büntetésére ítéljék. Így másoknak a szörnyűséges példájára ugyanazt a bűnelkövető vádlottat a királyság hazai törvényei szerint máglyán való elégetésre kell ítélni, és kivégzését el kell rendelni. Különösen pedig a *Hármaskönyv* első részének tizenötödik címe, *Kithonich műve* kilencedik fejezetének harmincadik kérdése, a *Kolonics-féle Praxis Criminalis* második részének hatvanadik fejezete, illetve más törvények értelmében és a szokásjog használata szerint. Ezt megelőzően, úgy tűnik kívánalmasnak, hogy a tettestársak felfedéséért és a további cselekmények magyarázatáért ugyanazt a vádlottat tortúrának kell alávetni a királyság törvényeinek és szokásának megfelelően.

A mágia bűnével vádolt Lőrík Mária Anna elhalálozott a börtönben.

1730.

7.

Szeged, 1731. január–november

SZEGED VÁROS PERE MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ELLEN

I.

Szeged, 1731. január 19.

MOLNÁR ISTVÁNNÉ ELLEN TETT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 57.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 479–489. Nr. CCVII/57.

Anno 1731. die 19ª Januarii, ex comissione amplissimi magistratus p[rae]sens infra-scripta inquisitio seu testium examen, iuxta subinserta deutri puncta[!], modo et ordine subsequenter est peract[a].¹

De eo utrum?

1mo Tudgya-e bizonyosan, hallotta-e, avagy látta-e a tanú, hogy Kovács Sófia, Molnár István² felesége, valami babonaságot, vagy bűbájosságot vitt volna végben? Mondgya meg³ hiti után.

2do Vallja meg azt is az bizonyosság, hogy emlétet asszony valakit fenyegetése után rontott-e meg testében, vagy gyógyított-e?

3° Kit tudna ellene bizonyoságnak s-tanúnak lenni?

Primus testis honesta mulier Anna Temesvári, prud[ens] ac circumspecti Francisci Török consors, an[no]r[um] 37. praestito iuramento fatetur. Ad 1um Nihil. Ad 2d[um]: Ennek előtte circ[iter] két esztendővel az fatens fiacskájára gyanakodván Ludas Molnárné, hogy az leányá[na]k kezét eltörte volna. Mindenkor haragudott reája, azután,⁴ hol egyet s-hol mást sok ízben kért az fatenstül. Ha egyben vagy másban nem szolgálhattak nékie, fenyegetéssel mondotta nékiek: „No adnátok még!“. Cir[citer] hat esztendők múlva nyárban cir[citer] 8 óra tájban az fatens gyermekágyb[an] ébren lévén, Ludas Molnárné az ablakon által (ahol egy gyermek is nehezen mehetne bé) maga személlye szerint, haja leeresztve, gyertyavilág lévén, bement és tüstént az fatenshez⁵ menván és az hüvelkével az fatens két

¹ Fordítása: 1731. január 19-én a jeles tanács rendelete által vették fel az itt következő módon és sorrendben az alul írt személyes vizsgálatot [tkp. jelenlévő vizsgálat] avagy a tanúk kikérdezését [ti. jegyzőkönyvét] a becsatolt kérdőpontok alapján.

² A név más színű tintával, ugyanazzal a kézírással, később lett lejegyezve.

³ Utána törölve: *h*.

⁴ Utána áthúzva: *cir*.

⁵ Utána áthúzva: *me*.

füle tövét megnyomta és mihelelt az testis nevét említette, az Molnárné ismét az ablakon visszament. Másnapra kelve ismét az fatenst az hideg ellölte, azután fényes nappal az fatens ajtaján bémenvén, azonnal megnyomta az fatenst az emlétt Ludas Molnárné és megint az ajtón visszament. Mihelelt kiment az ajtón, mindyárt az jobb felől való csöcse, mint egy korsó derék, felpuffadt s-megdagadt. Ezt látván a fatens, hívatta Ludas Molnárnét, mondván néki miképpen hűzásban [1] megnyomta, hogy az ő dolga volna, hadna békét és gyógyéttaná meg. Amaz felelé, hogy ő meg nem rontotta volna, meggyógyéttya az I[ste]n. Elmenvén Ludas Molnárné, cir[citer] félóra múlva⁶ egymaga az fatens házában orditással bémenvén és tüstén az fatens csöcsére⁷ nagy erővel⁸ ugorván, ismét onnénd eltűnt. Azután barbélyokkal gyógyéttatni kívánta volna megrontatott erőjét, de haszontalan volt. Hanem egy dorosmaj ember bizonyos⁹ bolondító, aliter szép asszonyok fűvét p[rae]scribálván néki, hogyha az vesztés, meggyógyulna véle, amint is véle élvén az fatens, az sebje ugyan meggyógyult, de nem szoptathat véle most is. Circiter 2 esztendő múlva ismét¹⁰ Ludas Molnárné az fatenstül halzsírt kérvén,¹¹ mivel más[na]k adta az fatens ura, néki nem adhatott. Nem sok üdő múlva az leányának is minden erejét elvették. Mivel pedig mások is gyanúságból kergették vala Ludas Molnárnét. Sigmond pedig, [másnéven] Agoston Mártony, az fatens is kívánt ellene panaszt tenni, azt megértvén Ludas Molnárné, Szarvas Ferencz felesége és Fejes János felesége Kata által megizente az fatens[ne]k, hogy csak ne menjen sehová is, ő meg fogja gyógyéttani. Hozzá menvén az fatens, kérte, hogy gyógyéttaná meg leányát. Megharagudván az fatens, kezét dörgölte, mondván: „Így tanítottak engemet ennyi esztendőtil fogvást.” Azon kezével, mellyet illetett vala Ludas Molnárné, az fatens nem birja és egy kenyeret is¹² azon kezével és nehezett nem foghat véle. Az p[ro]xime elmúlt nyáron ismét, midőn az fatens Ludas Molnárnéhoz ment volna, mivel sok lúdja s-kácsája elveszett,¹³ amaz pedig majd mindennap az piarcon árulta lúdyát s-kácsáját, mégis minnyája meg vólt. Szóval öszveháborodván véle és boszorkányságot hányván szemére többet nem érdemlett [...]. Mondá: „De ilyen s-amollyanok, nem félek én tőletek, míglen Pál deák úr él, most is ott voltam nála s-panaszoltam, de ő k[e]g[ye]lme azt mondotta, hogy csak szenvedgyem, míg szenvedhetem. [2]

Secundus fatens circumspetus Martinus Agoston, inhabitator huius ci[vi]t[is], an[n]or[um] cir[citer] 32, praestito iur[amen]to fatetur. Ad 1um nihil. Ad 2d[um]:

⁶ Utána áthúzza egy olvashatatlan rész.

⁷ Utána áthúzza: *ugorván noha ugyan.*

⁸ Eredetiben javítva erről: *impetussal.*

⁹ Utána áthúzza: *fűvet.*

¹⁰ Utána áthúzza: *az hajadon leányát.*

¹¹ Utána áthúzza: *tőle.*

¹² Felette áthúzza: *emelhet, nem foghat.*

¹³ Utána áthúzza: *vólta.*

Vallja, hogy az I[ste]n kettős magzatokkal megáldván, az¹⁴ elmúlt ősszel hozzája menvén Ludas Molnárné csizmáját foldozni, mindgyárt az gyermekekhez ment és tudakozta, mellyiket szereti jobban? Felele az fatens felesége: „Az leánykámot, mivel szolgálom nincsen.” Az fatens pedig mivel nem céhbéli mesterember, fel nem fogadta munkáját.¹⁵ Kimenvén pedig amaz, nagy pörléssel mondá a fatensnek: „No, úgymond, csak harmadnap múlva is reám szorultok!” Más éccakára kelve, elő álom tájban az leánykája igen nagyon sírt, nem tudták mi lölte. Midőn főrösztényi akarták, akkor veszik észre, hogy az nyakacska hátra vagyon szegve, és mint az darab fa, merőn állott és mindenkor felnézett. Az fatens felesége azon[n]al mondotta, hogy: „Nem más, hanem Ludas Molnárné dolga!” Amaz reája való gyanóságát másoktól megértvén, pecsét által n[emzet]es bíró úrhoz citálta. Midőn ottan mind egyik s-mind másik panaszát megjelentették volna, m[a]g[ist]r[us]ualis sessióra idéztettek. Hazafelé mentekben pedig Ludas Molnárné az fatens házához is bement, mondván az fatensnek: „Csak ki ne terjesztetted volna, úgysis meggyógyítottam volna!” Mindazonáltal azzal sem gondolván, azon leánykát vigyűk az tanács elejben, ha valami gondgya lészen, én velem is úgy bányanyanak, mint Rózsa Daniellel. Azalatt az gyermekhez¹⁶ menvén, mondá: „Ugyan ki kívánna ilyen ártatlannak vétteni, aki senkinek nem ártott!”¹⁷ És az gyermek fejét felhajtván, mintha¹⁸ szánakodna rajta és az nyakát hátul két ízben felsímította. És azután semmi gondgya nem lett, most is egészséges az leányka.

Tertius testis prudens ac circumspectus] Moyses Kis, civis, an[no]r[um] circ[iter] 27. praestito iur[amen]to. Ad 1um: nihil. Ad 2d[um]: Vallja, hogy¹⁹ 2 f[orinto]t kért portiora, az bizonyosság néki nem adott. Nem sok üdő múlva leánya²⁰ nagy²¹ nyomorúsággal és boszorkányok vesztese által meghalálolván,²² az [3] második²³ gyermekének is mind teste s-tagja az elmúlt húsvét táján megrontatott volt.²⁴ Dékány Ist[ván]néhoz vitte²⁵ gyógyítani. Az pedig felelé: „Én fel nem foghatom, ha szintén tudnék is!” Azután ismét Ludas Molnárnéhez vitte gyógyéttani. Az is hasonlóképen, mivel megtudta, hogy máshoz vitte volt orvosoltatni, fel nem akarta vállalni, mondván: „Gyógyéttsa meg Levaj asszony, az az k[e]g[ye]lmetek orvossa!” Addig kérte az fatens, hogy Ludas Molnárné ugyancsak felvállalta.

¹⁴ Utána áthúzza: *alatt*.

¹⁵ Utána áthúzza: *Mindennap*.

¹⁶ Utána áthúzza: *mond*.

¹⁷ Utána áthúzza: *fog az*.

¹⁸ Eredetiben javítva erről: *mintegy*.

¹⁹ Előtte törölve: *hogy*.

²⁰ Alatta áthúzza: *gyermek*.

²¹ Előtte áthúzza: *már annak*.

²² Utána áthúzza: *midőn*.

²³ Utána törölve: *az*.

²⁴ Utána áthúzza: *ha*.

²⁵ Utána áthúzza: *völt*.

Fördőt csinálván, néki mondotta, hogy: „Lévaj asszony holnap két polturára olajért fog jönni, de nem kell néki adni, mert semmit sem fog használni az fürdő.²⁶” Amint úgy is lett (fatetur reá),²⁷ hogy olajért jöven az fatenshez, de nem adtak néki. Másodszor is²⁸ fördőt csinálván néki Ludas Molnárné [mondta:], „No most is el fog jönni, káposztát kérni, de nem kell néki adni, mert nem használ az fürdő, mivel ő²⁹ rontja az k[e]g[ye]lmetek gyermekeit, én pedig gyógyétom!” Az is úgy lett, hogy káposztát kérni ment az fatenshez. Akkoron az fatens rútol kipiron-gatta és szidalmazta Lévaj asszonyt. Azután megfürösztvén, meggyógyult, hogy pedig hamarjában Ludas Molnárnénak az fatens meg nem fizethetett, ismét hasonló nyavala³⁰ kiújult³¹ az gyermekén. Elhívatván ismét Ludas Molnárnét, mondotta Molnárné: „Bezzeg rajta voltam az éjcaka lévai asszonnyal, megküzdöttem véle, és ha erősebb nem lettem volna, meggyőzött volna engem!” Minek utána pedig megfizetett néki, ismét meggyógyította, és most is egészséges az gyermek.

Quarta fatens honesta mulier Catharina Kemisz, circumspecti] Andreae Tóth inhabitator] huius civitatis coniunx, an[no]r[um] circiter] 36. deposito iur[amen]to vallja. Ennek előtte circiter] hét esztendővel az fatens Ludas Molnárnéval zselérül egy házban lakván, bizonyos garassa veszett el emlétet Ludas Molnárnénak az fejrevalójából. Aztat az fatensre, vagy fatens fiára fogta. Öszveháborodván véle, kétszer az kés³² nyelével [4] megütötte.³³ Azon öszveháborodásokért mindketten megárestáltattak volt. Onnénd megszabadulván, circiter] harmadnap múlva nagy nyavala érte az fatenst. Ide s tova orvosokhoz vitetvén magát az elmúlt nyáron, Dunán túl való bizonyos orvos megmondotta néki, hogy száraz kötés vagyon az fatensen és hogy bizonyos szegedi asszony, aki ennek előtte veszekedett véle, megrontotta, és hogy most onnan haza³⁴ fog menni, azon asszony meg lesz fogva. Amint is egy asszonnyal veszekedvén³⁵ Ludas Molnárné, mihelest haza jött az fatens, Ludas Molnárné egy hétre megfogattatott. Szent György napi vásár tájban pedig az fatens Csordás János házánál lévén Ludas Molnárnéval, mindenkor okot keresett az fatenssel veszekedni. Mondá Ludas Molnárné: „No megvertelek már egyszer s-megszáradtál kezem miatt, de megverlek s-megszáradsz még egyszer, hogy koporsóban is kezem miát fogsz menni!”

²⁶ Eredetiben felülről betoldva, más színű tintával: *az fürdő.*

²⁷ Eredetiben oldalról betoldva, más színű tintával: *fatetur reá.*

²⁸ Utána áthúzva: *oda.*

²⁹ Utána áthúzva: *ezen.*

³⁰ Eredetiben javítva erről: *nyavalaival.*

³¹ Utána áthúzva: *rajta.*

³² Eredetiben javítva erről: *késsel.*

³³ Utána áthúzva: *az.*

³⁴ Alatta áthúzva: *mennél előtte.*

³⁵ Utána áthúzva: *meg volt fogva.*

Quintus testis circu[mspectus] Joannes Csordás, inhabitator huius ci[vi]t[atis], an[no]-r[um] cir[citer] 33. praestito iur[amen]to. Vallja, hogy Szent György nap tájban az fatens házában pörlött Ludas Molnárné Tóth András feleségével, Kenéz Katával. Mondotta Ludas Molnárné Soffia Tóth Andrásnének: „No megvertelek már két polturájért egyszer, azúta száradol, de megverlek még egyszer, hogy koporsóban is avval tesznek bé!” Testis³⁶ füleivel hallotta Ludas Molnárné szájából. Nemkülönben³⁷ mintegy két esztendeje az fatens kertyével Ludas Molnárné kertye advicináltatván, panaszt tett az fatensre, hogy az tyúkjai kárt tesznek. N[em]zetes bíró úr parancsolattyából injungáltatott,³⁸ hogy az közfalat Ludas Molnárné is csinállya, amint is az³⁹ közfalat fatens kiszedvén, Ludas Molnárné egészlen új náddal bé nem csinálhatta, hanem az avít náddal is segítette. Akkoron mondotta⁴⁰ az fatens feleségének: **[5]** „No te eb ágyában termett Borsos Kata, valahányszor látod az én nádfalamat, annyi ezerszer megsiratod!” Amint is egy esztendő múlva az⁴¹ fatens feleségének az jobb alsó szeme héja lehúzódott s-most is úgy vagon.

Sextus⁴² testis circu[mspectus] Ioannes Szegedi, civis, an[no]r[um] cir[citer] 36.⁴³ praestito iur[amen]to vallja. Az elmúlt apró szentek napján Ludas Molnárné az fatens szomszédjához, Gulyás Mártonhoz menvén,⁴⁴ oda ment⁴⁵ az fatens felesége, mondotta néki: „Miért nem jön hozzánk?”. Felele amaz: „Nem megyek, most is sok szó van reám!”. Azután oda kívánta vitetni az fatens kezére, s-lábára megrontott gyermekét. Monda Molnárné: „No ennek csak koporsót készítesek,⁴⁶ mert ezt megrontották az javasok!”. Azután ismét: „De ne féllyetek, ha I[ste]n után segíthetek rajta, segíték!”. Harmadnapra bizonyos port hozván, azzal béhintette az gyermek kezét három ízben s megfüröszttötte és meggyógyult. De az lábai most is rosziul vannak.

Septimus⁴⁷ testis circumspectus Paulus Péter, inhabitator huius ci[vi]t[atis], an[n]or[um] cir[citer] 32, iur[atus], examinatus fassus est.⁴⁸ Az elmúlt nyáron a feleségének keze s-lába öszve volt húzva, annak gyógyítására Gyalura bizonyos orvos asz-

³⁶ Javítva erről: *Testi*.

³⁷ Utána áthúzva: *enne*.

³⁸ Utána áthúzva: *néki*.

³⁹ Utána áthúzva: *nádat*.

⁴⁰ Utána áthúzva: *ho*.

⁴¹ Utána áthúzva: *jobb szemével*.

⁴² A teljes tanúvallomás utólag át van húzva.

⁴³ Utána áthúzva: *Ad Ludas Molnarianam interrogandum [...] intuitu hujus pueri[?]*.

⁴⁴ Utána áthúzva: *hallotta*.

⁴⁵ Eredetiben javítva erről: *kiment*.

⁴⁶ Utána áthúzva: *azután ismét ne féllyetek*.

⁴⁷ A teljes tanúvallomás át van utólag húzva.

⁴⁸ Az eredetiben más színű tintával írva: *Septimus testis circumspectus Paulus Péter, inhabitator huius ci[vi]t[atis], an[n]or[um] cir[citer] 32, iur[atus], examinatus fassus est*.

szonyhoz vitte. Azon asszony megmondotta az fatens[ne]k, hogy ő nem tehet s nem segíthet rajta, hanem aki megrontotta, mivel cselekedetét megbánta, meg is fogja gyógyéttani. Azzal viszatérvén Kanics által az fatens igazéttatott Ludas Molnárnéhoz, hogy az meggyógyéttya. Akin úgy cselekedvén, elsőben Ludas Molnárné fel nem akarta feleségének gyógyéttását vállalni, hanem sok kérésére nézve mondotta, hogy amit Isten után s-magátúl szolgálhat néki, **[6]** meg⁴⁹ fogja gyógyéttani. Amint is patikábúl bizonyos orvosságot hozván,⁵⁰ fűröszöttötte is, meggyógyult keze után.

Octava⁵¹ testis, Catharina Faragho, Andreae Sz[en]t Miklósi mil[it]ia[e] hominis coniunx, an[n]or[um] cir[citer] 50, iur[ata], exam[inata], fassa est. Tavaly Sz[en]t Gergely nap tájban, bizonyos⁵² lenmagot akart sutolni, s-éppen Ludas Molnárné után kellett vólna sutolni. Már akkoron Ludas Molnárné lenmagja meg volt gyúrva.⁵³ Fölvévén egy marok lenmagot az [Vetró Fer[erenc] zsellérje Eörse]⁵⁴ mondá: „Íme minemű sok olaj van ebben, nyilván sok szegénynek az olaja vagyon benne.” Mások ismét mondották, hogy egy kanta vizet töltött beléje. Azt megértvén Ludas Molnárné, mondá: „Ki mondgya, hogy vizet töltöttem az lenmag közé?”. Némely találta mondani, hogy Sz[en]t Miklósiné, noha nem tőle eredett azon szó. Fogá az vizes⁵⁵ korsót és földhöz ütötte és fenyegetéssel mondotta Ludas Molnárné: „No Szt[en]t Miklósiné, léssen nékem lenmag⁵⁶ olajom, de könnyen elviheted az magad olaját!” Amint úgy is lett. Ludas Molnárné[na]k sok olaja csurgott, úgy hogy embert fogadott hazavitelére. Sz[en]t Miklósínának pedig négy⁵⁷ lenmag pogácsájábúl⁵⁸ cir[citer] egy icce sem lett, sőt tizedik részt sem vehettek belőle. Akkoron mindgyárt mondották Sz[en]t Miklósínának, hogy tegyen panaszt Ludas Molnárné ellen n[emes] város bírójánál, noha ugyan panaszt nem tettek.

Nonus⁵⁹ testis. Michael Nagy, inhabit[ator] huius ci[vi]t[at]is, annor[um] cir[citer] 30. iur[at]us exam[inatus] fassus est. Hogy az fatens sajtós legény lévén, taval Sz[en]t Gergely nap tájban Vetró Ferencz sellérje Eörse, felvett **[7]** Ludas Molnárné gyúrott lenmagjából egy marokkal, mondá: „Meglássátok, Ludas Molnárnének sok olaja léssen, mert egy kanta víz is vagyon benne”. Az leánykája Ludas

⁴⁹ Előtte áthúzva: *amint, hogy meg.*

⁵⁰ Utána áthúzva: *s-azután.*

⁵¹ Az eredetiben a javítások miatt a hetes számmal van jelölve.

⁵² Utána áthúzva: *leg m.*

⁵³ Áthúzva alatta: *törve.*

⁵⁴ Oldalsó betoldás miatt törölve az aláhúzott szöveg: *az sajtós legény.*

⁵⁵ Utána áthúzva: *kancs.*

⁵⁶ Eredetiben javítva erről: *magom.*

⁵⁷ Alatta áthúzva: *hanem.*

⁵⁸ Utána áthúzva: *semmi.*

⁵⁹ Az eredetiben a javítások miatt szintén a hetes számmal van jelölve.

Molnárnénak hírt adott, hogy sok vizet mondanak olajában és ki nem akarják⁶⁰ sutolni. Oda menvén Ludas Molnárné, mondá: „Ki mondja, hogy én sok vizet töltöttem lenmagomba. Eddig is jól tudtam én gyúrni, megláttya⁶¹ szemetek előtt leszen nékem olajom, de könnyen elviheti Sz[ent] Miklósiné!” Úgy is lett, hogy Ludas Molnárné 3 pogácsájából, amely cir[citer] egy vékából való volt cir[citer] 8 1/2 icce lenmag olaja lett. Sz[en]t Miklosinénak pedig 4 pogácsájából, amely egy véka lenmagnál több volt,⁶² noha az lenmag gyúrásában és főzésében fogyatkozás nem volt, egy icce olaja sem lett és azért tizedet sem vehettek belőle. [*Fatens replicat: másfél véka volt, et dicit Sz[ent] Miklosianam fuisse binam.*]

10^{mus63} testis. Andreas Arokszállási, iuris militaris p[e]r[so]na, annor[um] cir[citer] 31. iur[atus] exam[inatus] fassus est. Az elmúlt Sz[ent] karácsonyi napok előtt Árokszállásiné, az fatens anyja beteg lévén, mások javaslásából odahívattatott Ludas Molnárné, mondá Arokszállásiné: „No, úgymond, ne várjad, hogy meggyógyulj, hanem többet várj fejedre. Még az inaid is el vannak⁶⁴ szakadva!”. Felele arra Árokszállásiné: „Miért fenyegecc engem, mivel nem voltam soha károdra?” Mondá Molnárné: „Tudod-e, hogy meg nem emberlettél két poltúrára égett borral, hanem még az lepedőt is elvetted tőlem!”. Amely dolog még ennek előtte⁶⁵ cir[citer] 7 esztendővel esett és az fatens anyja arról nem is emlékezett volna, sőt nem is tudta, hogy ő legyen az, hanem amidőn maga megmondotta. Molnárné, fogadta, hogy másnapra fog hozzá menni. Mivel pedig Agoston Márton is gyanakodott, az fatens anyjánál némelyek papirosra tették panaszukat. Oda ment ismét Molnárné, mondá: „Miért irattatok bé, részeg volta[m] akkoron?”. Azután ki akarván⁶⁶ Molnárné menni.⁶⁷ Kérte az fatens kezét, ez oda nem akarván adni, visszafordult Árokszállásinéhoz, kérvén egy kevés vaját. Azzal nyaka csigáját és melljét megkente. Azon éccaka ha mindgyárt roszul [8] kezdett lenni. Harmadnapra ismét az szava is elállott az fatens anyjának és ottan, ahol Molnárné által megkenetett,⁶⁸ nagyobbban fájlalta tagjait. Ma negyed napja ismét az fatens húga Molnárnéhoz lejött, kérte, ha valami jót tehetne az anyyával. Felele Molnárné: „Ne várja, hogy meggyógyúlyon, mert abban kell néki meghalni.

⁶⁰ Utána áthúzza: *ki*.

⁶¹ Előtte áthúzza: *hagyom*.

⁶² Utána törölve: *egy*.

⁶³ Az eredetiben a javítások miatt javítva erre: *8^{vis}*.

⁶⁴ Eredetiben javítva erről: *fognak*.

⁶⁵ Utána áthúzza: *6 esz*.

⁶⁶ Eredetiben áthúzza: *akarván*, illetve *menni*.

⁶⁷ Javítva erről: *Azután el ment Molnárné*.

⁶⁸ Utána áthúzza: olvashatatlan, illetve törölve: *keg*.

Ultimi tres confrontati, videlicet Catharina Faraghó Andreae Sz[en]t Miklósi coniunx, Michael Nagy et Andreas Árokszállási.⁶⁹

[...]⁷⁰

11^{us71} testis Catharina Simony, Ioannis Fejes uxor, annor[um] cir[citer] 32. iur[amen]to media[n]te fatet[ur].⁷² Az elmúlt ádvéntben Molnárné mondotta maga házában az fatensnek: „Úgy meg fáj a szívem azért az leányért, tudni illik Török Ferencz leányáért, és ha Török Ferenczné, az leány anyja nem haragudna, meggyógyítanám.” S azután ismét Török Ferencznének szemébe mondotta, ha nem haragudna reája, az leányát meggyógyítaná. És valamint Faragó Ilonát, most Baráth Imre feleségét meggyógyítottam olyan nyavalábúl,⁷³ patikabéli eszközzel meggyógyéttaná és mihelelt azon dolga Molnárnének lecsendesedik, mindgyárt megfogja gyógyéttani. [9]

12^{us74} testis. Helena Balogh, Francisci Szarvas uxor, ann[orum] cir[citer] 37. Iur[ata], exa[minata], fassa est. Ennek előtte egy esztendővel az fatens leánya minden tagjára rosszul volt. Kezeit,⁷⁵ lábait, fejét,⁷⁶ nyakát⁷⁷ nem bírta⁷⁸ és eszén sem volt. Egykor az papokhoz templomban⁷⁹ akarta, ha segíthetnének rajta, vinni. Azalatt öreg Bába Jánosné előltalálta, mondván az fatens[ne]k, csak⁸⁰ meg ne mondaná, [ki] igazéttana olyanra, aki az fatens leányát meggyógyéttaná. Mert úgymond: „Az én menyem leányát is az gyógyéttotta meg.⁸¹ Jóllehet ugyan fogja tagadni, de csak könyörögj néki, felfogadgya gyógyítani!” Fogadá az fatens, hogy meg nem mondgya néki, kicsoda igazéttotta hozzája. Amint is Ludas Molnárnéhez igazéttván, az fatens hozzája ment s-kérte. Xr[isto]js kinszenvedésére, hogy gyógyítaná meg nyomorult leányát.⁸² Sokáig fel nem akarta vállalni, sok kérésére mondotta az fatens leányának Ludas Molnárné: „No tedd az térdemre az tenyeredet és szemiddel nézz az én szememben!” Amint is úgy cselekedvén,⁸³ meghúzogatta fatens leánya kezét. Mondván, megrángatták ugyan az kezét, de abbúl semmi nya-

⁶⁹ Fordítása: *Az utolsó három szembesített [ti. tanú], mégpedig Faraghó Katalin, Szentmiklósi András felesége, Nagy Mihály és Árokszállási András.*

⁷⁰ Utána hely kihagyva a folytatáshoz.

⁷¹ Javítva erről: *9us.*

⁷² Oldalról utólag betoldva, más színű tintával: *Rea fatetur.*

⁷³ Utána áthúzva: *olyan füstel azt is meg[ro]bálván.*

⁷⁴ Javítva erről: *10us.*

⁷⁵ Utána áthúzva: *nem bírta.*

⁷⁶ Előtte áthúzva: *nem bírta saj,* illetve eredetiben javítva erről: *fejével.*

⁷⁷ Előtte áthúzva: *sem.*

⁷⁸ Felette betoldva: olvashatatlan.

⁷⁹ Utána áthúzva: *vitte.*

⁸⁰ Utána áthúzva: *ne.*

⁸¹ Utána áthúzva: *fogadá az fatens.*

⁸² Utána áthúzva: *és soha.*

⁸³ Utána áthúzva: *ne.*

valája nem lészen, mondván: „Csak fürösszéték ötét, én nyomorultabb is voltam ennél, meg fog gyógyulni!” Azután [10] tudakozta az fatens, minémű fürdővel éllyen.⁸⁴ Felele Molnárné:⁸⁵ „3 szemétrül szemetet szedgyetek, 3 pusztá szűrűről ismét füvet és 3 sárnyomó verembül, három s-három kilencszer vizet rocskával.” És⁸⁶ azután Molnárnéhez vivén azokat, mivel monda Molnárné, ötét megrottotta⁸⁷ Bithe Pörse, nem⁸⁸ hordhat vizet maga. És először bizonyos szurkos fazekat elől vitetvén, s-abbán bizonyos csomós eszközök lévén, megfüstölte három⁸⁹ ízben, mondván: „Patikabéli szerszám!”. Cserépre álltatta az megnyomrodott személyt, és mind az háromszor elaludt az füst, úgy p[ro]bálta, ha cselekedet vagyon ne rajta, mert p[rae]vie mondotta: „Ha él azon [...] eszköz tétemény, ha pedig nem, korbács kell néki!”. S-azután monda, hogy igen is tétemény van rajta. Azután fellebb írt ezközél megfürösztvén és annak előtte mindeneket ki-vert az házbúl. Midőn az fördőben tette az pasienst,⁹⁰ abban az fördőben meg is gyógyult. Fizetett néki 5 máriást,⁹¹ amaz kért 4 f[orintot] és amint megedgyezett a fatens véle, 2 f[orinttal] tartozott volna néki. És azért is az fatens szövő székjét Molnárné ki nem akarta adni.⁹² Azután mondotta a fatens maga vejének, Baráth Györgynek, hogy azon két máriást fizesse meg Molnárné[na]k. Amaz felele, hogy addig meg nem fizet, míglen az kezét is, [11] amelyre nem emelhet, meg nem gyógyéttya.⁹³ Az húsvét ünnepek[en] pedig panaszkodott egyszer Ludas Molnárné, hogy két máriással adósak, az fatens megintette az vejét, hogy fizessék meg, mire felelt Baráth György, hogy addig meg nem fizet, míglen az kezeit is, amelyekre roszúl van, meg nem gyógyéttya. Molnárné az fatens leányához menvén, túszelelen ülve találta. Nyálával Molnárné megkente kezeit az fatens leányának és meggyógyult. Azután az két máriást is megfizették néki. Nagyon gyanakodik az fatens, hogy Ludas Molnárné azért vesztette meg leányát, hogy bizonyos elveszett lúd⁹⁴ kezében ért, és vele íranta pöre volt. És mindenkor fenyegette fatenst Molnárné, hogy megbánja,⁹⁵ mivel az fatens lúdgyai is elvesztek, gyanako-

⁸⁴ Alatta áthúzza: *gyógyétsa.*

⁸⁵ Utána áthúzza: *vegyetek.*

⁸⁶ Utána áthúzza: *az.*

⁸⁷ Utána áthúzza: *ötét.*

⁸⁸ Utána áthúzza: *cselekedheti.*

⁸⁹ Eredetiben javítva erről: *háromszor.*

⁹⁰ Utána áthúzza: *és.*

⁹¹ Alatta áthúzza: *két forintot.*

⁹² Utána áthúzza: *ké.*

⁹³ A 10. lapon ismeretlen helyű betoldás: *Vallja, hogy Sajó vize mellett Kasái faluban, Bokornénak p[rae]scribálta bizonyos csipke hordozó tótt azon fördőt csinálni és ottan tanulta. Az füstélést látta ismét Gyöngyös Patán, Varga Mihálynétül szentelt tömjén, spaics nevű fű, háromféle eszköz patikából, birsalma levél, zab, kánfort, gyömbért, babért pálinkában és borban megfőzte és azzal kente.*

⁹⁴ Eredetiben javítva erről: *lúdgya.*

⁹⁵ Eredetiben aláhúzza: *És mindenkor fenyegette fatenst Molnárné, hogy megbánja.*

dott. Midőn pedig utolszor az kezeit is meggyógyította, mondá Ludas Molnárné, hogy már semmi gondgya nem lészen, de szine nem fog lenni, aminthogy szinte-
len is az üdőtül fogvást.

13^{us96} Anna Fűs, Joannis Szegedi uxor, annor[um] cir[cter] 32. iur[amen]to med[iante] fatetur. Karácsony tájban az fatens fiacskája megrontatott. Noha ugyan nem hívat-
tatott Molnárné,⁹⁷ az fatens szomszédjában menván Molnárné, szomszédja hírt
adott, hogy ott légyen Molnárné. Tüstént az fatens hozzája ment, azon[n]al kér-
te, hogy vigye hozzája nyomorúlt fiacskáját. Úgy cselekedvén, mondá Molnárné:
„Ennek csak deszkát készíctetek!“. Azután **[12]** ismét, midőn bort ivott, mondá
Molnárné: „De ne bússullyatok, ennek még gyenge az teste, öszveforr!“ És utána
vetette, hogy eddig is meg lett volna, ha merete vólna gyógyéttani, de sok szó
van reája. És azután patikából hozott valami eszközt,⁹⁸ azzal fürösztötte és füs-
tölte.⁹⁹ De az fürösztésnek semmi hasznát nem érzette, hanem bizonyos zsirrnek,
melyet Ludas Molnárné Sz[en]t Tamás hájának mondotta, megkente az kezét és
az keze jobban lett. De az derekacskája meg nem kénettetett, most is¹⁰⁰ nyomorult
derekára. Ludas Molnárné megfogatása után az leánya az fatenshez ment, tuda-
kozta az fatens, hol van azon zsír, mellyel az kezét megkente. Felelé, hogy minden
zsírt, az kemenczébe vetett, nem bánnya, ha oda mennek is keresni. Midőn tuda-
kozta az fatens, hogy ki cselekedete fiacskájá[na]k rontása, felelé Molnárné, hogy:
„Aki legjobb akarója, az rontotta meg!“¹⁰¹, de nem akarta megmondani.

14^{tus} testis circumspectus] Georgius Barath, civis, annor[um] 28, p[rae]stito iuramen-
to vallja.¹⁰¹

15us testis, Susanna Toth, circumspecti cond[am] Michael Baba r[e]l[ic]ta vidua, an-
nor[um] cir[citer] 30, p[rae]stito iur[amen]to. Vallja, hogy eladó leányának az
jobb keze meg volt rontva és az eszében is fogyatkozott vólt. Taval némellyek-
[ne]k javaslásából Ludas **[13]** Molnárnéhez folyamodván, kérte, hogy gyógyéta-
ná meg nyomorúlt leányát. Ki is meglátván emlétett fatens megrontatott leányát,
mondotta, hogy boszorkányok által rontatott meg. Azután cir[citer] kétszer,
s[alva] v[enia] sörtéles ganéjával megfüstölt, ismét azután bizonyos zsírral három-
szor vagy négyszer megkente és¹⁰² valamit ugyan segített rajta. Iniungálta az fa-
tens[ne]k, hogy leányán való segéttését senkinek meg ne jelencse, és hogy az lába
nyomát is megcsókolhatná azon jó cselekedetért. Azt is mondotta, hogy meg-
holt Hodi Ferenczné rontotta meg, kire is az fatens[ne]k gyanúja vólt. Mert mi-

⁹⁶ Javítva erről: *12^{mus}*.

⁹⁷ Utána áthúzza: *Szanda*.

⁹⁸ Utána áthúzza: *abbúl*.

⁹⁹ Utána áthúzza: *[...] ednehány*.

¹⁰⁰ Utána áthúzza: *rosz*.

¹⁰¹ Eredetiben aláhúzza a teljes bekezdés, de a vallomás hiányzik.

¹⁰² Eredetiben áthúzza: *kemvén és*.

dön öreg Bába János leányát Hodi Ferencz fiának feleségül adták,¹⁰³ az leánnyal adott ajándékkal nem elégedett meg.¹⁰⁴ Megint Ludas Molnárné az fatens[ne]k p[rae]scribálta, hogy csinállyon fürdőt leányának, kilenc szemétdombon szedett szemétből és téli zöld fűből, mellyet ugyan az fatens el nem követett. Mivel pedig egészen meg nem gyógyította leányát, azután is kérte Ludas Molnárnét, hogy segícsen rajta. Ki is felelte, hogy ötlet minden ember boszorkánynak mondgya, nem meri gyógyítani. **[14]**

16^{us105} testis Helena Szarvas, Georgii Baráth consors, annor[um] cir[citer] 18. jur[ata] exam[inata] fass[a est]. Taval most esztendeje, mind kezéjre s lábaira megrontatott¹⁰⁶ és esztétül is megfosztatott volt az bizonyosság, és amint gyógyította után mondották, semmi szemérmert is nem tudott. Ludas Molnárné által meggyógyítatván és esztére is hozatván, még az bizonyosság az jobb kezének ujaira semmit nem birt, s-orsóját nem pördethette. Mivel pedig még az bizonyosság gyógyította bérében két máriással adóság voltak, azon két máriást kérni menven, az bizonyosság ujjait nyálával tüszelen Ludas Molnárné megkente s-azonnal meggyógyult és semmi gondgya nem lett. Mondotta Ludas Molnárné. Ha jobban nem leszen, menyenyen hozzája, szentelt vízzel is megkenni. De mivel az bizonyosság Ludas Molnárné nyála megkenésével meggyógyult, nem is ment hozzája. Megparancsolta mindazonáltal Molnárné, hogy azon gyógyítását senkinek meg ne jelencsék, s-meg ne mondják.¹⁰⁷ **[15]**

17^{us108} testis. Joannes Baranyi,¹⁰⁹ inhabit[ator] huius ci[vi]t[atis], annor[um] cir[citer] 40. iur[amen]to mediante vallja.¹¹⁰

18^{us111} testis. Joannes Erdéli, civis, annor[um] cir[citer] 30. p[rae]stito iur[amen]to vallja. Most esztendeje az bizonyosság fiacskája meg volt rontva, abban meg is holt. Húsvét tájban ismét leánykájá¹¹² még nagyobbban megrontatott s-két hétig sem nem evett, sem nem ihatott, mivel az szája bé volt kapcsolva. Az bizonyosság felesége halván Ludas Molnárnét jó orvos[na]k lenni, hozzája ment s-bort tölttetett nékie s-kérte, menyen leánykáját gyógyítani. Nehezen ment az fatens házához, midőn pedig az sinlődő leánykát meglátta Molnárné, mondá: „Ez nemcsak meg

¹⁰³ Utána áthúzza: *aj*.

¹⁰⁴ Alatta áthúzza: *volt contenta*.

¹⁰⁵ Javítva erről: *15us*

¹⁰⁶ Utána törölve: *volt*.

¹⁰⁷ A 15. lapon ismeretlen helyű betoldás: *Rea fatetur aequae benedicta patientem testem [...] p[rae]sentibus Emerici et Michaelis baráth uxoris et tota familia*.

¹⁰⁸ Javítva erről: *16us*.

¹⁰⁹ Eredetiben aláhúzza: *16us testis. Joannes Baranyi*.

¹¹⁰ Eredetiben hiányzó vallomás.

¹¹¹ Javítva erről: *16us*.

¹¹² Utána áthúzza: *pedig*.

van rontva, hanem meg is van éve. Ha előbb hívtatok volna, segíthettem volna rajta. De az a¹¹³ Czitromné ette meg és azt a szép fiatokat is, az rontotta meg.”¹¹⁴
 19^{us}¹¹⁵ testis Elisabetha Borsos, Emerici Sümeghi coniunx, annor[um] cir[citer] 40. Deposito iur[amen]to. Vallja, hogy hallotta Molnárné szájából: „Ha, úgymond, Török Ferenczné nem neheztelne reája, eddig meggyógyította volna leányát.” Szólókötözés tájban pedig az bizonyosság annya nagyon roszul volt, s-p[rae]-scribálták mások, hogy¹¹⁶ foghagyma koszorút meleg vizecskében vetné¹¹⁷ és mellére tenné. Az mindazáltal nem használt néki, hanem Ludas Molnárné magához [16] vitette csónakon az bizonyosság annyát, és midőn megértette Molnárné, hogy foghagyma koszorúval akarták gyógyítani, mondá: „Nem olyan, hanem amelly foghagyma karácsonykor az tál alatt vólt, kell orvosolni.” És neheztellessel mondotta Molnárné, hogyha tudta volna, hogy ők is tudnak orvosolni, hozzá sem fogott volna. S-meg is mondotta az bizonyosság annyának, hogy több új bort nem fog innya, amint meg is holt. Visszavitetvén az bizonyosság az annyát, azon éjcaka az fatens leánykája¹¹⁸ nagyon sirt, két vagy három ízben. Napvilágra kelvén, sokára észrevette az bizonyosság, hogy az leányá[na]k¹¹⁹ nyakacsakája félre volt tekerétve. Két ízben is Molnárné mondotta, hogy vitesse által Molnárnéhez. Ez pedig nem cselekedte. Egykor pedig az fatens leánya az nyomorult leánykát az uccán hordozta, előltalálta Molnárné, az leánykának nyakát megtapogatta, és egy kevésse jobban lett. Láta az bizonyosság testi szemeivel s-meghajthatta az nyakát is. Másodszor is hasonlóképpen az uccán hordozni látta Molnárné az lánykát. Akkoron is megtapogatta, megint jobban lett. Ezt leánykájátúl hallotta az bizonyosság. Balogh Ilonától. Szarvas Ferencz feleségétül mostanában hallotta, hogy azon mosó fát, mellyet¹²⁰ az bizonyóságtúl kért ruhát mosni Balogh Ilona,¹²¹ azon földőben, mellyet Baráth Györgynének csinált volt Molnárné, főzte és el is hasadott. Azután ismét az [17] sulyok elkérése után, az bizonyosság¹²² fiacskája ina hajlása is, mintegy egy tenyérnyire,¹²³ hol begyógyul s-hol megújul, s-most is roszul vagon.¹²⁴

¹¹³ Utána áthúzza: ovashatlan.

¹¹⁴ Az eredetiben a teljes vallomás utólag át van húzva.

¹¹⁵ Javítva erről: 18us.

¹¹⁶ Utána áthúzza: *hagyma koszorút*.

¹¹⁷ Alatta áthúzza: *tenné*.

¹¹⁸ Alatta áthúzza: *fiacskája sirt*.

¹¹⁹ Alatta áthúzza: *fiacskájának*.

¹²⁰ Utána áthúzza: *Molnárné*.

¹²¹ Eredetiben javítva erről: *Ilonától*.

¹²² Utána áthúzza: *fiacs*.

¹²³ Utána áthúzza: *hol*.

¹²⁴ A bekezdés után más kézírással és más színű tintával folytatódik.

- 20^{us125} testis Anna Pap, Emerici Baráth coniunx, annor[um] cir[citer] 30. praestito iur[amen]to vallja.¹²⁶ Tudgya, hogy Barát György felesége, Szarvas Ilona egész tagjára meg vala rontva és esztül is megfosztatott, és hogy Molnárné által gyógytattott meg, mind testére s-mind eszére. Az jobb keze újaival pedig azután is nem foghatott, hanem midőn gyógytásért való hátra maradt béré,¹²⁷ maga házánál lefizette Molnárnénak¹²⁸ az bizonyság. Sem szentölt vizet¹²⁹ nem adott, sem ismét más által adatni nem emlékezik. Arrúl¹³⁰ sem tud az bizonyság, ha nyálával megkente, vagy sem. Mindazonáltal jól tudgya, hogy az hátramaradt bérék¹³¹ lefizetése után¹³² Baráth György felesége keze ujai megjobbultak s-foghatott véle.
- 21^{us133} testis. Anna Toth, Georgii Lehotai, alias Dudásné coniunx, annor[um] cir[citer] 40, deposito iur[amen]to fatetur. Most szüret tájban múlt esztendeje, az bizonyság fia beteges lévén, Molnárnéhoz vitte orvosoltatni. Martonyossi¹³⁴ mondotta az bizonyásnak, hogy az ő nényje jobban tud gyógytanni, amint is cir[citer] két ízben megkenvén, **[18]** egy kevésse jobban érzette magát. Azt mások által megértvén Ludas Molnárné, hogy máshoz vitte fiát orvosoltatni, fenyegetéssel mondotta Molnárné az bizonyásnak: „No, úgymond, megbánod azt, hogy máshoz vitted tőlem fiadat orvosolni!”. Amint is egy hét múlva az bizonyság az fiához kimenvén a szántókhöz, tapasztalta, hogy elsőben fiának az arcullattya dagadozott, azután ismét egész tagja öszvedagadott s-puffadott. Azt látván¹³⁵ az bizonyság, ismét Ludas Molnárnéhoz folyamodván kérte, hogy gyógytanná meg nyavalás fiát. Felele Molnárné, hogy ő maga nem viheti az házához, hanem¹³⁶ venne sárga földet és vízben kevervén, fűröszené meg, tapasztaná dagadozott fiát.¹³⁷ Úgy cselekedvén az bizonyság, meggyógyult a fia.
- 22^{us138} testis Helena Frank, Moysis Kis uxor, annor[um] cir[citer] 24. Ad fidem d[omi]no Deo debitam.¹³⁹ Vallja, hogy virághétben léssen esztendeje, Ludas Molnárné az bizonyság urától portiójának lefizetésére 2 [forintot] kért. Az bizonyság ura,¹⁴⁰

¹²⁵ Eredetiben áthúzza: 10us, illetve eredetiben javítva erről: 15us, illetve javítva erre: 20us.

¹²⁶ Utána áthúzza: *hogya*.

¹²⁷ Utána áthúzza: *az 4 máriást*.

¹²⁸ Előtte áthúzza: *Csipkekötőné*.

¹²⁹ Utána áthúzza: *maga*.

¹³⁰ Előtte áthúzza: *noha azt*.

¹³¹ Utána áthúzza: *4 máriást*.

¹³² Utána áthúzza: *az ke*.

¹³³ Eredetiben áthúzza: 19us, illetve az eredetiben javítva erről: 16us, illetve javítva erre: 21us.

¹³⁴ Eredetiben javítva erről: *Martonyossiné*.

¹³⁵ Utána áthúzza: *ismét*.

¹³⁶ Utána áthúzza: *szedne*.

¹³⁷ Eredetiben javítva erről: *fiának tagjait*.

¹³⁸ Eredetiben áthúzza: 18us, illetve eredetiben javítva erről: 17us, illetve javítva erre: 22us.

¹³⁹ Fordítása: *Az Úr Istent megillető hit szerint [ti. vallja]*.

¹⁴⁰ Utána áthúzza: *nem*.

mivel nem bizott megfizetéséhez, nem adott néki. Mintegy 3 hét múlva az leánykájának teste egészen kifakadozván, két hét alatt meg is [19] holt nyaválájában. Azután ismét, még az leánykája meg sem halálozott, mindgyárt az fiacskája is hasonló nyaválában, mint az leánya volt, esett és az egész teste kifakadozott. Csurri Gyurkánéval Dékány Istvánéhoz ment fiának gyógyulására nézve, ki is mondá, hogy ő olyan nyavala gyógyéttáshoz nem ért, hanem pr[ae]scribált néki, hogy vakandok túrásból fürdőt csinállyon, talán meggyógyul. Azon uttyábúl mindgyárt Ludas Molnárnéhoz menván az bizonyság, otthon nem, hanem más szomszédgyáb[an] találta ötét. Könyörögvén néki, gyógyéttaná meg nyomorúlt fiát. Felelé Molnárné: „Hiszen volt már doctor kezében, miért fel nem fogadta?”. Mellyet az bizonyság erőssen tagadván, hogy ő ottan nem lett volna. Addig könyörögvén az bizonyság Molnárné[na]k sok izben s-mondván azt is, hogy rüh volna, fogadná fel. Sokára kezébe vévén az gyermeket,¹⁴¹ kért az bizonyságtúl patikában veendő eszközért egynehány pénzt, az bizonyság adván néki, kezében vette nyomorult gyermekét, előlhozván két szurkos bográcskában [20] bizonyos irat. Az edgyikbül, melly sárga színű ír vala, megkente az gyermeket, egy kevésse jobban lett. S-Molnárné pedig gyermekén levő nyaválát¹⁴² s-hol vesztésnek mondotta lenni. S-akkoron mindjárt, mondotta a bizonyság[na]k Molnárné: hogy az uccátokb[an] vagyon aki rontja gyermekteket és hozzátok jár. Mondá az bizonyság: „Hozzánk nem jár más, hanem Levaj asszony”. Felele amaz: „Igen is az!” Kérdésére a bizonyság[na]k mondotta Molnárné, hogy Levajné légyen az.¹⁴³ Parancsolta, hogy másnapra vinnék hozzája az gyermeket, fürdőt fog néki csinálni, de úgymond: ha Levainé hozzátok fog menni valamit kérni. Nem kell semmit adni néki, mert az fürdő nem fog hasznos lenni. Más napra reggel Molnárné az fürdőt megfőzvé,¹⁴⁴ melly köles szalmából volt, és egész tyúkmonyát is tett beléje és ház sóprón által szűrte az fürdőt, megfőrsztötte. És harmadnapra regvel oda menván, olajt, s-azután ismét káposztát kért az bizonyságtul Lévajné, de nem adtak néki, amint Molnárné megmondotta az bizonyság[na]k.¹⁴⁵ Circit[er] 2 vagy 3 megfürösztvén, akkoron meggyógyult az gyermek. Hogy nem fizettek néki, ismét kiújjúlt rajta. Hívatta az bizonyság ura Lévainét fenyegetéssel, mondotta: hogy az fiát meggyógyéccsa, de gyógyításához nem fogott, hanem ugyancsak [21] azután is Molnárné által gyógyéttatott meg. [22]

¹⁴¹ Eredetiben aláhúzva: *kezében vévén az gyermeket.*

¹⁴² Utána áthúzva: *olvashatatlan, illetve törölve: nak.*

¹⁴³ Eredetiben aláhúzva: *Kérdésére a bizonyság[na]k mondotta Molnárné, hogy Levajné légyen az.*

¹⁴⁴ Utána áthúzva: *oda.*

¹⁴⁵ Eredetiben javítva erről: *bizonysághoz.*

II.

Szeged, 1731. november 12. után

MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÖNVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 58.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 489–492. Nr. CCVII/58.

Ludas Molnárné replicája.

1mo Ad fassionem Török Ferenczianae.

Ad 1um vallja: hogy meglehet, hogy az I[ste]n az ő képében reája bocsátotta és hogy régtül fogvást tört Török Ferenczné reája. Mondgya azt is, hogy Török Ferenczné hozzája hívatta s-mondotta néki:¹⁴⁶ „Te rontottál meg, mert szemeim-[m]el láttalak, hogy reám jöttél, és hogy tettem sót, s-kenyeret, de nem te, hanem Marinka gyött reá.” Tagadgya, hogy macska képében oda ment volna és csöcsére ugrott volna.

Tagadja, hogy halzsírt kért volna és leányának erejét sem vette el és úgymond, nem is ő reája, hanem megholt Hódi Ferencznére és Balog Suzsára volt leánya megrontása végett gyanúja.

Azt is tagadja, hogy Szarvas Ferenczné és Fejesné által izente volna, hogy csak ne mennyen Török Ferenczné panasza, ő megfogja orvosolni leányát.

Vallja, hogy megfogta volt Törökné Ferenczné kezét, s-meg is dörgölte, mutatván néki, hogy Bite Pörse úgy mutatta¹⁴⁷ volna¹⁴⁸ kenni, de nem rosz szándékból s-gonoszságból.

Mondja,¹⁴⁹ nem úgy, hanem hogy volt n[emes] Nagy Pál úr ő k[e]g[ye]lme azt

¹⁴⁶ Utána áthúzva: *gyógyéttaná meg, mivel.*

¹⁴⁷ Alatta áthúzva: *tanította.*

¹⁴⁸ Utána áthúzva: *ő.*

¹⁴⁹ Utána áthúzva: *hogy.*

2° Ad fassionem Martini Ágostony.

mondotta, hogy jó legyek és míglén szenvedhetem, szenvedjem, ha pedig nem, tegyek panaszt. [1]

Ad 2um Simpliciter negat, hanem hogy megszigta Ágoston Mártonyt, hogy az csizmáját meg nem varrta. Reliquum etiam negat.

3° Ad fassionem Moysis Kis.

3^{ium} Vallja, hogy fürdőt csinálván Moyses fiának,¹⁵⁰ mondotta Moysesné, hogy: „Valahova tesz az Isten, de Levaj asszonyra vagyon gyanúm, mert az uramat is ő kente meg séresbül, kínálta egy máriással s-akkor el nem vette.” Kire felelt Molnárné: „No, úgymond, ha hozzátok fog menni Levaj asszony, ne adgyatok néki semmit, mert magam is félek az veszedelemtül, mivel úgy hallottam, úgymond, másoktul, hogy akkor semmit sem kell kiadni.”

Mondgya, hogy általa csinált fürdő után is meg nem gyógyult az Moyses fia.

Tagadgya azt is, hogy Moysesnek mondotta volna: „Bezzeg megküzdöttem az éjcaka Levaj asszonnyal!”

Tagadgya, hogy fizetett volna néki, és hogy azután gyógyíttásához fogott volna.

4° Ad fassionem Catharinae Kenisz, Andreae Toth uxoris.

Ad 4^{um}¹⁵¹ Tagadgya, hogy ő általa rontott volna meg Kenisz Kata.

Mondja, hogy nem ördög képében, hanem emberi ereje által mondotta, hogy megveri.

5° Ad fassionem Joannis Csordás.

Ad 5um Vallja Molnárné, hogy Csordás János othon sem volt azon Kenisz Katával való veszekedésében. [2]

Mondja, hogy mondotta Borsos Katának: „No eb ágyában termett, egy almányi könyvel megsiratod, mert valamennyi

¹⁵⁰ Utána áthúzva: *Kérdezte kire volna gyá.*

¹⁵¹ Utána áthúzva: *negative.*

6° Ad fassionem Catharinae Faraghó,
Andreae Sz[en]t Miklóssi coniugis.

7um Ad fassionem Michaelis Nagy.

8vo Ad fassionem Andreae Árokszállási.

9no Ad fassionem Catharinae Simony,
Joannis Fejes uxoris.

10mo Ad fassionem Helenae Balogh,
Francisci Szarvas uxoris.

Kurucz Pálné részegen akkor oda menvén,
az pitvarb[a] öszverútítván magát,
mondotta, hogy: „Ne süssetek!” **[3]**

tyúkod bémegy az kertben, agyon verem.”
De semmit sem cselekedett néki.

Ad 6um Mondgya, hogy az I[ste]n ötet
megáldván, többet adott néki, mint
Sz[en]t Miklósinénak.

Ad 7^{m[um]} Mondgya, hogy másfél véka
és egy szakasztóval vólt és 5 pogácsá-
ja¹⁵² lett belőle. Mondja azt is, hogy
Sz[en]t Miklósinénak első pogácsáját
Molnárné.¹⁵³

Ad 8^{v[um]} Midőn kente volna Árok-
szállásinét, mondotta Molnárné néki,
hogy az lába¹⁵⁴ az csontjainak semmi
gondgya nincsen, hanem az inai szakad-
tak el. „Nyilván, úgymond, ha meggyó-
gyulsz is, sánta lészöl.” In reliquo negat.

Ad 9um Affirmative.

Ad 10um Mondja, hogy másképen paran-
csolta Szarvas Ferenczné[ne]k, tudniillik:
3 pusztá szerúról füvet, 3 miatyánkkal,
3 üdvözetet, 3 hiszek egy I[ste]nt, hozni
és szóllatlan vizet hozni, abban mosófát
és patikabéli szerszámmal megcsinálván,
abban füröszttötte.

Volt benne Sz[en]t Ilona asszony pénze is
volt.¹⁵⁵

Az kis fazekacskában pedig Sz[en]t Ta-
más hája volt s-szentölt tömjén, istenfája,
szentölt víz is vólt benne, de igen kikenő-
dött belőle, azzal kente vólt meg.¹⁵⁶

¹⁵² Utána áthúzza: *vólt*.

¹⁵³ A mondat vége hiányos.

¹⁵⁴ Alatta áthúzza: *ennek*.

¹⁵⁵ Utána áthúzza: *benne*.

¹⁵⁶ Lap szélén áthúzza: *Faragho Kata menyé is, Kozma, rajta ment és sokat mocskolta*.

Ezt az egész házbeli cseléd tagad[ja].

11um Ad fassionem Annae Füz, Joan[nis]
Szedegi coniugis.

12° Ad fassionem Susannae Toth,
Michaelis cond[am] Baba viduae

A minemű eszközzel pedig füstölte, vólt birsalmafa levél, zab, szentölt tömjén, 3 patikabéli eszköz, spaics, szaszaparilla, szaszafrasza.

Tagadgya, hogy az fürösztés alatt kiküldött volna más embereket.

Való dolog, hogy még az két ízben való füstölés alatt jobban lett az megrontott személy, s-maga lábán is járhatott.

Tagadgya, hogy az rontott személyt nyálával megkente volna.

Úgy emlékezik, mintha szentölt vizet adott volna neki valaki s-azzal kente volna meg.¹⁵⁷

Mondja, hogy úgymondotta: „Ha szintén meggyógyul is, de nem lesz színes, valamint én.”

Ad 11um Vallja, hogy segétt az kezén Sz[en]t Tamás hájával, melyben istenfája, szentölt tömjén és 3 királyok vize volt. És ha megfogatása néki nem lett volna, igyekezett volna az derekacskáját is meggyógyítani. [4] Mondja azt is, hogy nem úgy mondotta Füz Pannának, úgy mondgyák, aki legjobb akarója, az szokta megrontani, ha tud hozzája.

Tagadgya¹⁵⁸ mondani, hogy rontásban lett volna leánya és nem füstölte s[alva] v[enia] sörtéles ganéjával, hanem kötötte véle.

Egy kevés¹⁵⁹ szalonna zsírral megtörölte.¹⁶⁰ Parancsolta, hogy 3szor 3 kútról szolatlan vizet vigyenek s-abbban fürösszék magok az leányt.

¹⁵⁷ Utána áthúzza: *mellyet az egész.*

¹⁵⁸ Utána áthúzza: *hogy.*

¹⁵⁹ Utána áthúzza: *zsírral.*

¹⁶⁰ Utána áthúzza: *véle.*

13° Ad fassionem Helenae Szarvas,
Georgii Baráth uxoris.

15 Ad fassionem Elisabethae Borsos,
Emerici Sümeghi coniugis.

16to Ad fassionem Annae Pap,
Emerici Baráth uxoris.

17um Ad fassionem Helenae Frank,
Moysis Kis uxoris.

Nem tagadgya,¹⁶¹ mondotta, hogy senki-
nek ne mondják gyógyéttását.

Ad 13um Tagadgya, hogy nyálával kente
volna meg Barát Györgynét.

Tagadgya azt is, hogy mondotta volna,
hogy senkinek ne mondgyák az gyógyét-
tást. Sőt azt, hogy ha megmondgyák is,
nem bánnya, vallja.

Ad 15um Affirmative. Ha isten segítené,
azon nyavajából patikabéli eszközzel
meggyógyéttaná.

Tagadgya, hogy foghagyma koszorúval
kellene béköttni.

Azt is tagadgya, hogy neheztelt volna,
hogy ők is tudnának orvosolni.

Tagadgya, hogy tapogatta volna leányká-
jának nyakát.

Tagadgya azt is, hogy más által kéret mo-
sófát, hanem maga mosófáját tette az für-
dőbe. Reliqua etiam negat. [5]

Ad 16um Vallja, hogy midőn hátra ma-
radott béréért ment volna, már akkor is
meggyógyúlt volt és mondotta Baráth
György felesége, megcsókolván elsőben
az kezét, az I[ste]n fizesse meg, hogy jót
tett véle.

Tagadgya, hogy fenyegette volna.

Ad 17um Tagadgya Molnárné, hogy mon-
dotta volna és azért fel sem akarta vállal-
ni, mivel más doctor kezében is lett volna
és nem is tudta, volt-e Dékánynénál
Moysesné nyomorúlt fiával.

Zsírral ugyan, melyben Sz[en]t Tamás
hája volt, megkente.

¹⁶¹ Utána áthúzza: *hogy*.

Moysesné pedig ezt tagadja.

Tagadgya, hogy francúz[na]k vagy vesztésnek mondotta volna lenni, hanem hol leves rühnek, vagy francúznak mondotta lenni. És midőn gyógyéttásért való bérét kérte volna Moysesnétiül,¹⁶² felelt Moysesné, hogy Vásárhelyről hozott orvossággal élvén, azzal gyógyult meg.

Tagadgya,¹⁶³ Lavaj asszonyt mondotta volna, hogy rontja gyermekét, hanem maga Moysesné mondotta, hogy gyanakodik Levajnéra.

Nem parancsolta, hogyha Levajné, hanem ha valaki odamegy, ne adgyon semmit néki. [6]

Az fürdőt söprőn által azért szűrte, hogy gazos volt.

Tyúkmonyát ismét azért tett belé, mivel úgy látta másoktól.

Mondgya, hogy azután nem is¹⁶⁴ vitték hozzája gyógyítani, hanem inkább dicsekedtek Moysesék, hogy Vásárhelyről hozott orvossággal gyógyéttották meg fiukat.

III.

Szeged, 1731. november 14.

PERFELVÉTEL MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 60.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 493–495. Nr. CCVII/60.

[*Anno 1731, die 14 novembris, occasione revisionis malefactorum*]

Levata causa amplissimi magistratus Lib[erae] R[egi]aeque Civit[at]is Szegedien[sis] co[m]it[at]ui Csongradiensis adjacente, velut a[ctor].

¹⁶² Eredetiben javítva erről: *Moysesstül.*

¹⁶³ Utána áthúzva: *hogy.*

¹⁶⁴ Utána áthúzva: *hozzá.*

Contra et adversus Sophiam Kovács, Stephani Molnár inhabitatoris Szegediensis contorem, velut in vinculis personaliter adstantem malefactoricem, ut i[n]catta].

Et pro eodem d[omi]no m[agistratu] et a[ctore] Egregius Mathias Khlosz fiscalis atque adeo sufficientibus iuris requisitis instructus, per praemissis praemittendis, reservatisque universis reservari assolitus, iuris cautelis et facultatibus proponeret actionem sequentibus. Qualiter personaliter adstans i[n]catta] nescitur unde mota, quove impietatis ac temeritatis ausu inducta sprete et vilipensis tam divinarum, quam humanarum legum eatenus decretis severissimis poenis, deserendo ipsius rerum omnium conditionis gratiam, cum daemone pactum inire, se se magicis superstitiosisque artibus exercendis tradere, iisdem artibus¹⁶⁵ sub C specificatis personis promissis minis diversimode nocere. Subindeque paribus diabolicis incantamentis a se corruptas personas sanitati iterum restituere, aliaque naturae contraria et quam maxime atrocia crimina perpetrare¹⁶⁶ attentasset, poenam in g[ene]r[a]li regni decreto eatenus sancita[m] incurrere non formidando.

Vellet itaque procurator domini m[agistratus] et a[ctor] praefatam in vinculis personaliter adstantem i[n]cattam] ob eiusmodi attentatum et perpetratum magiae horrendum et execrabile crimen, in poenam sibi promeritam, aliorum vero terribile exemplum, iuxta patrias regni constitutiones, signanter autem tit[uli] 15. par[tis] 1^{ae} O[peri] D[ecreti] T[ripartiti] et S[ancti]. Stephani lib[ri] 2. cap[ita] 31 et 32. ac S. Ladislai lib[ri] 1. c[aput]. 34. Directionis Kitton[ichiani] c[apitis] 9 q[uestionem] 30, et Praxis Criminalis par[tis] 2^{ae} ar[ticulim] 60. aliasque passim regni leges igne concremandam adiudicari, effectiva ad id executione subsequenda. Praevia nihilominus si e re fuerit, pro uberiori delicti explanatione complicitumque revelatione torturae eiusdem i[n]cattae] subiectione lege omnino patria et praxi hoc in passu observari solita connexive id ipsum exposcentibus. [I]

In vinculis personaliter adstans actionalis i[n]catta] contra se erectam actionem¹⁶⁷ in omnibus negat.

FORDÍTÁS

1731. november 14-én a bűnelkövetők vizsgálata során.

A Csongrád megyében fekvő Szeged Szabad Királyi Város nemes tanácsa felperesként pert vesz fel.

Kovács Zsófia, Molnár István szegedi lakos felesége ellen, aki alperesként és bűnelkövetőként személyesen jelen van bilincsbén.

¹⁶⁵ Alatta áthúzva: olvashatatlan.

¹⁶⁶ Utána áthúzva: olvashatatlan.

¹⁶⁷ Utána áthúzva: *et inquisitionem*.

A felperes tiszti ügyész úr, Khlósz Mátyás a következő pert vezette elő, a jog szükséges és elegendő kívánalmaival, a fenntartandók fenntartásával, és megtartva megszokott megőrzendőket egyúttal a jog védelmével és lehetőségével. A jelen lévő vádlott, nem tudni, milyen okból, dicstelenségnek és meggondolatlanságnak cselekedetétől vezetve, megvetve és lebecsülve mind az emberi, mind az isteni törvényeket, [nem számolva] a törvények szigorú büntetésével, lemondott saját állapotának minden kegyéről, és az ördöggel szövetségre lépett. Magát a babonás és mágikus mesterség gyakorlására adta. Ezekkel a mesterségekkel számos kiváló embernek ártott különböző módokon (miként ez a C [iratban] ki van fejtve). A vádlott ördögi varázsigékkel [tkp. ráolvasás] állította vissza megrontott személyek egészségét, és más, a természettel ellentétes, igen szörnyű bűnöket kísérelt meg elkövetni. Nem riadt vissza attól, hogy olyan tiltott [cselekedeteket] vigyen véghez, amelyek a királyság általános törvényében foglaltak szerint büntetendők.

[Ezek alapján] úgy kívánja a tiszti ügyész úr, mint felperes, hogy az itt bilincsből jelen lévő említett vádlottat, a mágiának ilyen elkövetett és megpróbált szörnyűsége és kárhozatos bűne miatt, a vádlott kiérdemelt büntetésére, és másoknak szörnyűsége példájára, a királyság hazai rendeletei szerint ítéljék tűzön való elégetésre, és annak tényleges végrehajtására. Különösen pedig a *Hármaskönyv* első részének tizenötödik címe, Szent István második törvénykönyvének harmincegyedik és harminckettedik fejezete, Kithonich *Directio Methodica* című művének kilencedik fejezetében lévő harmincadik kérdése és a *Praxis Criminalis* második részének hatvanadik cikkelye, és a királyság ezeket követő más törvényeiben foglaltak szerint. És mielőtt ettől a lehetőség semmivé válna, a bűncselekményeinek további magyarázatára és tetteitársai felderítésének érdekében ezt a vádlottat tortúra alá kell vetni, amelyben követni szoktuk hazánk törvényeit és szokásait összefüggésben az egyébként kívántakkal.

A bilincsből személyesen jelen lévő perbeli vádlott a maga ellen felvett perben mindent tagad.

IV.

Szeged, 1731. november 14. körül

SZAVAZÁSI JEGYZÉK MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 61.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 495. Nr. CCVII/61.

Votisatio contra Sofiam Kovács, Stephani Molnár uxorem, quoad torturam.

D[ominus] Jósa – ad tortur[am].
D[ominus] Szűcs – ad tortur[am].
D[ominus] Babarczy – ad tortur[am].
D[ominus] Horváth – ad tortur[am].
D[ominus] Széplaki – ad tortur[am].
D[ominus] Valbrun – ad tortur[am].
D[ominus] Kesz – ad tortur[am].
D[ominus] Losoncz – ad tortur[am].
D[ominus] Temesváry – ad tortur[am].
D[ominus] Nagy – ad tortur[am].
D[ominus] Fazekas – ad tortur[am].
D[ominus] Iudex – ad tortur[am].
Prouti prior.

FORDÍTÁS

Szavazás Kovács Zsófia, Molnár István felesége ellen tortúra tárgyában.

Jósa úr – tortúrára.
Szűcs úr – tortúrára.
Babarczy úr – tortúrára.
Horváth úr – tortúrára.
Széplaki úr – tortúrára.
Valbrun úr – tortúrára.
Kesz úr – tortúrára.
Losoncz úr – tortúrára.
Temesváry úr – tortúrára.
Nagy úr – tortúrára.
Fazekas úr – tortúrára.
Főbíró úr – tortúrára.
Miként korábban.

V.

Szeged, 1731. november 15.

KOVÁCS ZSÓFIA MOLNÁR ISTVÁNNÉ ÜGYÉNEK ÍTÉLETRE BOCSÁJTÁSA
ALKALMÁBÓL TETT FELJEGYZÉS. (BÍRÓI RECAPITULATIO)

AZ IRAT: H:

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 492–493. Nr. CCVII/59.

Ludas Molnárné az gyógyítást tanulta.

Bíthe Pörzse Molnárnét megrontotta s meggyógyította.

Hogy ez Áronné rontotta volna meg Erdélyi János leányát, mondotta Ludas Molnárné.

1° Fama continua eam magicas artes exercisse, quod et ipsa reeognoscit.

2° Praemissae minae et subsequuta damna.

3° tolo [...] sanavit.

4° [...]

FORDÍTÁS

1-ként Az a hír [ti. terjedt] róla folyamatosan, hogy a mágikus tudományokat gyakorolja, és ezt maga is elismerte.

2-ként: Előrebocsátott gonoszságok és elkövetett ártalmak.

VI.

Szeged, 1731. november 16.

MOLNÁR ISTVÁNNÉ KOVÁCS ZSÓFIA ÜGYÉBEN SZÜLETETT
FORMÁLIS PER

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 58[!].

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 489–492. Nr. CCVII/58.

Pro¹⁶⁸ d[omi]no m[agistratus] et a[ctor] super p[rae]vio modo facta malefactoris i[ncat-
tae] replica idem, qui supra pr[o]c[urato]r fiscalis solemniter protestaretur. Et
siquidem malefactoris i[ncatta] testium authenticatorum et omnium exceptione
maiorum fassiones in iis punctis, quae maxime eandem i[ncatta] aggravarent,

¹⁶⁸ A dokumentumot a 7/II. iratot folytatva jegyezték fel. Ezért az ottani oldalszámozás is folyta-
tódik.

simpliciter negaret. Idem pr[o]c[urato]r fiscalis insistendo privilegiis magistratua-
liu[m] causaru[m] ab omni probandi onere magistratum eximentibus, ac omni-
modam indemnitate probam in i[n]catta] reiiicientibus, peteret iuxta q[uaestio-
nem] 33um c[apitis] 9^{mi} *Kith[onichiani]* purgam omnem in ipsam i[n]cattam] reiiici
et ipsam ad directius respondendum suo modo adigi. Cum autem in nonnullis
qualificata responsione uteretur, per se se ex ratione qualificatae eandem i[n]cattam] ad docendam qualificatam obligari certum est. Adeoque licet pr[o]c[urato]r
d[omi]ni m[agistratus] et a[ctor] praeter p[rae]missa dicerem ultra incumberet,
ex superabundanti nihilominus adiceret sequentia in exactam trutinam sumen-
da. 1mo Fama continua per totam ci[vi]t[ate]m etiam apud honestae conditionis
viros (quae et ipsa non negaret) eandem i[n]cattam] veneficam magicisque arti-
bus deditam esse. 2do: Ex inquisitione sub C. sub iur[a]m[en]to et quidem ad ca-
put malefactoris i[n]cattae]¹⁶⁹ p[rae]stita constaret. Eandem p[ro]cedentibus minis
plurimor[um] corpora destruxisse in forma tam sua quam et iterum damnatis[?] artibus
superstitiosis, nec ad morbum illud depellendum conducentibus uti spu-
to, scopis etc. restituisse. Ob quae peteret eandem p[rae]via ad complices revelan-
dos tortura, igni adiudicari. [7]

Deliberatum est:

Praefatae i[n]cattae] praemissis ex rationibus sufficientibusque ex indiciis petitam d[omi-
nis] m[agistratualis] et a[ctoris] procuratoris torturae subiectionem admitti.

Deliberatum est:

Ex quo Sophia Kovács, Stephani Molnár coniunx, alias Ludas Molnárné, per plu-
res testes, qui etiam ad caput corporale iuramentum p[ro]ut ex inquisitione ea-
tenus peracta appareret, deposuissent? Atrocis criminis magiae accusata, ac ex
indiciis sufficientibus magistratualiter torturae etiam adiudicata, quam etiam
die 15ta men[sis] praesen[ti] 9^{bris} 1731. in curia L[iber]ae R[egi]aeque Ci[vi]t[ate]s
huius Szegediensis subiisset. Quia nihilominus tam in confrontatione testium
authenticator[um], quam et ad eandem tortura in negativis perstitisset. Ideo cum
clari in tantum contra eandem non evenisset ab ordinaria quidem poena, iuxta
Bened[icti] Carpz[ovii] par[tis] 3^{ae} q[uestionae] 12. 5^{ae} n[umerum] 24 et 25. et ali-
os passim, praximque eatenus observari solitam. Absolvi, in exemplum nihilomi-
nus et terrorem aliorum eandem tam a ci[vi]t[ate] hancce, quam et territorio eius-
dem in perpetuum, deposito per prius de non redeundo, p[ro]ut etiam ulciscendo
ac cuiquam nocendo. [8]

¹⁶⁹ Utána áthúzva: *facta et.*

FORDÍTÁS

A hatóság és felperes által az előbb említett módon az alperes bűnelkövető válaszokat adott, amelyeket fentebb a tiszti ügyész ünnepélyesen tanúsított. Az alperes és bűnelkövető egyszerűen és kivétel nélkül tagadta a hiteles tanúk legjelentősebb vallomásait, azokban a pontokban, amelyek az alperest terhelték volna. A tiszti ügyész ragaszkodva a tanácsi ügyek kiváltságaihoz, megszabadította minden vizsgálódás terhétől a tanácsot, és a kártalanításnak mindenféle vizsgálatát elvetette. Kívánta, hogy *Kithonich munkájának* kilencedik fejezetének harmincharmadik kérdése alapján minden mentességet ezen vádlottal szemben vessenek el, és így a vádlottat ösztönözzék arra, hogy kibúvás nélkül saját módján adjon választ. Mivel pedig némely esetekben minősített válasszal nem élt a maga által minősített okból, bizonyos, hogy ugyanazt a vádlottat minősített [vallomás] tételére kötelezzük [tkp. tortúrára ítéljük]. Jóllehet a tiszti ügyész úr felperesként törekedett arra, hogy jelentősebb súllyal mondja el bizonyítását, mégis a bőségesek [ti. bizonyítékok] közül semmi sem bővítette az esetet úgy, hogy [ti. ezek a bizonyítékok] végrehajtott vizsgálatba bekerüljenek. Először is az egész városban a tisztos hírvű férfiak között az az állandó hír járta, hogy ez a boszorkány a mágia mesterségére adta magát (amit nem is tagadott). Másodsorban a C. jelölésű eskü alatt tett vallomásából ez pedig szilárdan be is bizonyosodott. Ő sokaknak testét megkárosította, azzal a gyalázatos babonás mesterséggel, és nem törekedett arra, hogy a betegség elűzésével őket újra egészségessé tegye. Ezért, miként ez az ügy kívánja, először is tortúrára ítéltük, hogy felfedje tetteitársait, ezt követően pedig máglyára.

Végzés

Amelyben az említett vádlottnak a felperes tiszti ügyész úr által kért kínvallatását az elegendő indokok és bizonyítékok miatt elfogadtuk.

Végzés

Kovács Zsófia, Molnár István felesége, másképp Ludas Molnárné ellen számos tanú eskü alatt vallott [tkp. saját fejére esküdött], miként ez a lefolytatott vizsgálat [irataiból] ki is derül. Mivel a [vádlottat] a mágia szörnyű bűnével vádolták meg, és az elegendő bizonyítékok miatt is, tanácsi határozattal kínvallatásra ítéltük. [A vádlottat] Szeged Szabad Királyi Városának fő épületében [tkp. városházán] 1731. november hónapjának 15. napján vetettük alá [a kínvallatásnak]. Mivel tanúkkal való hitelesítő szembesítés során és a tortúra során is tagadásban maradt, ezért ellene oly tisztán [semmi] sem bizonyosodott be. A szokásos büntetések közül pedig *Carpzov Benedek művének* harmadik részének százhuszonötödik kérdé-

sének huszonnegyedik és huszonötödik számát és más ezt követő [törvényeket], valamint a gyakorlatot szokás követni. [Ezen törvények értelmében] annak okán, hogy senki másnak ijedtséget [ne okozzon], ebből a városból és annak területéről örökre száműzzük, miután esküt tett arra, hogy nem tér vissza, miképpen arra is, hogy nem áll bosszút, és senkinek sem árt.

8.

Szeged, 1731. november körül

TÖREDÉKES IRATOK JÁMBOR KATALIN ÜGYÉBEN

I.

Szeged, 1731. november

A TALÁN BOSZORKÁNYSÁGGAL VÁDOLT JÁMBOR KATALIN
BŰNÜGYÉBEN A TANÁCSSTAGOK SZAVAZATAIRÓL KÉSZÍTETT JEGYZÉK,
MELYBEN A TORTÚRA HAT FOKOZATA MELLETT SZAVAZNAK

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 63.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 495–496. Nr. CCVII/63.; KOMÁROMY 1910. 434.
Nr. 363.; PALUGYAY 1853. 208–210.

Vositatio¹ contra Catharina[m] Jámbor.

N[emes] Vranovics Tamás convocat[us] úr, poena ordinar[ia].

N[emes] Lantos úr, poenam ord[inariam].

N[emes] Dianovics úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Fazekas Fer[erenc] úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Nagy Pál úr poenam temporaneam.

N[emes] Temesvári úr poenam capitale[m], mortem.

N[emes] Miller úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Losoncz Fer[enc] úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Kesz úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Valpron úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Széplaki úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Maggio úr poenam ordinar[iam].

N[emes] Fazekas András úr poena[m] ordinar[iam].

N[emes] Podhradszki bíró úr poena[m] ordinar[iam].

1mo Comminatio carnificis.

2° Instrumentor[um] ostensio.

3° Positio ad equuleu[m] absque attractione.

¹ Az irat egy dokumentumban található az 1731 7/V. irattal, amely egyszerre tartalmaz két személy esetében szavazási jegyzőkönyvvet. A szavazók megegyeznek, csak a büntetési tétel különbözik. A két személy esetét egy függőleges vonal választja el.

4° Pressio digiti.

5° Occrea hispanica.

6° Frictio a tergo, manuu[m] ex pilis facti restis.

FORDÍTÁS

Szavazás Jámbor Katalin ellen.

Nemes Vranovics Tamás úr, meghívott [bírószági tag] rendes büntetésre [halálos ítélet].

Nemes Lantos úr, rendes büntetésre.

Nemes Dianovics úr, rendes büntetésre.

Nemes Fazekas Ferenc úr, rendes büntetésre.

Nemes Nagy Pál úr, rendes büntetésre.

Nemes Temesvári úr, lefejezésre.

Nemes Miller úr, rendes büntetésre.

Nemes Losoncz Ferenc úr, rendes büntetésre.

Nemes Kesz úr, úr, rendes büntetésre.

Nemes Valpron úr, rendes büntetésre.

Nemes Széplaki úr, rendes büntetésre.

Nemes Maggio úr, rendes büntetésre.

Nemes Fazekas András úr, rendes büntetésre.

Nemes Podhradszky bíró úr, rendes büntetésre.

[Tortúra fokozataiként:]

1. A hóhér fenyegetése.

2. A büntetőeszközök megmutatása.

3. A falóra ültetés [az azon való] meghuzatás nélkül.

4. Az ujjak összeszorítása.

5. Próba a spanyolcsizmával.

6. Háton kinyújtás és a kezek kikötése.

9.

Szeged, 1733. november–1734. március

SZEGED VÁROS PERE SZERI MÁTYÁSNÉ CSORNA KATALIN ELLEN

I.

Szeged, 1733. november 19.

A SZERI MÁTYÁSNÉ CSORNA KATALIN ELLEN FELVETT FORMÁLIS PER
ÉS A KÍNVALLATÁSRÓL SZÓLÓ ÍTÉLET

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 B, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 64.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 496–498. Nr. CCVII/64.

Anno¹ Domini 1733.² die 19^a novembris, occasione revisionis
causarum criminalium.

Levata causa ampl[issimi] magistr[at]us liberae regiaeque civitatis Szegediensis ut a[ctor] contra et adversus Catharinam Csorna, prudentis ac circumspecti Mathiae Szeri, civis et inhabitatoris Szegediensis conthoralem, velut personaliter in vinculis adstantem malefactoricem i[n]cattam]

Et pro eodem d[omi]no m[agistratu] et a[ctore] egregius Mathias Khlósz cum nostris adeoque sufficientibus juris requisitis instructus, leg[iti]mus eiusdem p[ro]curator]r fiscalis, praemissis p[rae]mitti, reservatisque reservari assolitis cautelis et facult[a]tibus, praehabitaque generali p[ro]testatione, p[ro]poneret actionem sequentibus. Qualiter memorata i[n]catta] nescitur unde mota, quove maligni spiritus incitamento ad id inducta, spreta ac contempta tam divinarum quam humanarum legum severitate, magicis et superstiosis artibus se se dedere, hominibus praemissis nimis nocere, ac in corporibus et rebus eorundem damnum causare, ut id ipsum fassionibus authenticis confrontator[um] testium et omni exceptione maiorum sub A.³ appareret. Praesumpsisset poenam in generali regni decreto eatenus sancitam in minime formidando.⁴

¹ Reizner a per két fennmaradt iratát egy dokumentumként kezelte a külön dátum és az eltérő kézírás ellenére, jóllehet egy papírra lettek rögzítve. Így a lapszámozás folytatólagos.

² A dokumentum saját datálása hibás, amire már Reizner is felhívta a figyelmet. A datálás az irat folytatásából egyértelmű.

³ Az irat nem maradt fenn.

⁴ Oldalról betoldva, és törölve a csatolmány jelzése: A.

Vellet proinde idem pr[o]c[urato]r d[omini] m[agistratus] et a[ctor] praescriptam malefactoricem i[n]cattam ob praevio modo patratos⁵ magicos actus, in promeritam sibi poenam, aliorum vero terribile exemplum iuxta patrias regni constitutiones, signanter autem *S[ancti] Steph[ani] regis lib[ri] 2^{di}. cap[itis] 31 et 32^{du[m]}*, *Praxis Criminalis* par[tis] 2^{ae}. ar[ticulus] 60. [1] igni comburendam adiudicari, subsequenda ad id executione mediante. Praevia nihilominus, si et in quantum e re fuerit, eiusd[em] i[n]cattam torturae subiectione, p[rae]cit[at]is aliisque legibus id ipsum connexive exposcentibus, cum reserv[at]is reservandis].

Personaliter adstans i[n]catta contra se expositam testium fassionem simpliciter negat. Pro d[omin]o m[agistratus] et a[ctor] super simplici negativa eiusd[em] i[n]cattae p[ro]testatur et siquidem ad torturam sufficientia adessent indicia, peteret eandem torturae subiici.

Deliberatum est.

Petitam torturam p[rae]viis sufficientibus ex indiciis memoratae i[n]cattae initiandam admitti.

FORDÍTÁS

Az Úr 1733. évének november 19. napján büntetőperek felülvizsgálata vizsgálat során.

Nemes Szeged Szabad Királyi város felperesként pert vesz fel a bilincsbén személyesen jelen lévő vádlott és bűnelkövető Csorna Katalin ellen, aki jeles és nemzetes Szeri Mátyás szegedi lakos és polgár felesége.

Mint hatósági személy és felperes a kitűnő Khlósz Mátyás, a mi szükséges és jogi meghatalmazásunk révén, jogszerű tisztí ügyészként a következő pert vezeti elő, az előzményeket előrebocsátva, a megszokott szükséges óvatosság és lehetőségek megtartásával, valamint a bizonyítás alkalmazásával. Mivel pedig az említett vádlott, nem tudni, mi okból, vagy a gonosz lélektől arra vezérelve, megvetette és semmibe vette mind az emberi, mind az isteni törvények komolyságát, és magát mágikus és babonás cselekedetekre adta. A korábban megnevezett személyeknek súlyosan ártott, és nemcsak testükben, hanem jószágaikban is károkat okozott. Miként az a szembesített tanúk hitelesített vallomásaiból és többségüknek minden megállapításából az A-val [jelölt dokumentum révén] ki is derült. A legkevésbé sem rettent vissza attól, hogy a királyság általános rendeleteiben tiltott bűn elkövetésére merészkedjen.

Ennélfogva kívánja a felperes tisztí ügyész úr, hogy az említett alperest, mint bűnelkövetőt ítéljék máglyahalálra a kivégzés tényleges végrehajtásával a királyságnak hazai rendeletei szerint, megérdemelt büntetéseként a korábban véghezvitt má-

⁵ Utána áthúzva: *veneficii*.

gikus cselekményeinek és másoknak elretentő példájára. [A bíróság vegye figyelembe] Szent István törvénykönyvének második részének harmincegyedik és harminckettedik cikkelyeit, illetve a Praxis Criminalis második részének hatvanadik cikkelyét. Ha és amennyiben ez az ügy semmissé válna, ugyanezt a vádlottat tortúrának kell alávetni, az idézett törvények és a hozzá kapcsolódó [szabályok] értelmében. A fenntartandók fenntartásával.

A személyesen jelen lévő vádlott az ellene felhozott tanúvallomásokat egyszerűen tagadja.

A hatósági személy, egyúttal felperes [ti. tiszti ügyész] az alábbiakat tanúsítja. Jóllehet a vádlott kitart egyszerű tagadása mellett, mégis előálltak a tortúrához szükséges indítékok. Így a [tiszti ügyész] kívánja, hogy ugyanazon személyt vessék tortúra alá.

Határozat

Az említett vádlott kívánt tortúrájának végrehajtását az elégséges okokból kifolyólag jóváhagytuk.

II.

Szeged, 1734. március 30.

A SZERI MÁTYÁSNÉ CSORNA KATALIN ELLEN FELVETT FORMÁLIS PER FOLYTATÁSA ÉS VÉGSŐ ÍTÉLETE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 64.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 496–498. Nr. CCVII/64.

1734. 30ª martii.

Lit[tera] B.⁶

Pro d[omi]no m[agistratu] et a[ctore]. Ex quo i[n]catta in et post torturam coram d[omi]nis deputatis ut sub lit[tera] B.⁷ factas suas responsiones coram figura iudicii qualificaret, q[uo]d realia sua facta iam confessa tantum somniasset. Hinc habitis eatenus novis indiciis peteret eandem iterato torturae adiudicari.

Deliberatum est.

Eandem torturam admitti.

⁶ A bekezdés mellett feltüntetve.

⁷ Az irat nem maradt fenn.

[Littera] C⁸

Pro d[omi]no m[agistratu] et a[ctore] quandoquidem dicta i[ncatta] extra ipsam torturam praeter in actione declarata maleficia etiam alia maxime horrenda magica sua benigne alta confessa esset, ut sub C. apparet,⁹ hinc peteret eand[em] igni concremanda[m] adiudicari.

Deliberatum est.

Quandoquidem Catharina Csorna contempta divinarum [2] quam¹⁰ humanarum legum severitate Deum conditorem omnium,¹¹ beatissimam Virginem Mariam et caeteros sanctos Dei abnegare, cum daemone pactum inire, cum eodem¹² carnaliter commisceri, conventibus sagarum interesse, praevia comminatione duobus hominibus arte magica in sanitate nocere attentasset. Simili arte fermentum binis vicibus ita corrumpere, ut nulli panes exinde pinsi potuerint. Hinc in promeritam sibi poenam, aliorum vero terribile exemplum iuxta patrias regni constitutiones, signanter autem *S[ancti]. Stephani regis libri 2^{di}*, caput. 31. et, 32^{du[m]}, *Praxis Criminalis* partis 2^{dae} ar[ticu]lum 60. praevia eiusdem decapitatione igne concremandam adiudicari.

FORDÍTÁS

1734. március 30. napja

B [jelzésű] vallomási jegyzőkönyv

A hatósági személy és felperes által [ti. indítványozva]. Amely B jelzésű vallomási jegyzőkönyvben a vádlott, a küldött úr színe előtt a tortúra alatt és után tett saját válaszait a bíróság színe előtt megerősítette, mivel korábban a megvallott igazát még félrebeszélő módon tette. Így az új módon keletkezett okok miatt, szükséges lehet, hogy a vádlottat ismételt tortúrára ítéljék.

Határozat

Ugyanazt a tortúrát jóváhagytuk.

C [jelzésű vallomási jegyzőkönyv]

A hatósági személy és felperes által [ti. indítványozva]. Mivel a mondott vádlott az említett kínvallatás és a per során a kinyilvánított rontásait és más igen rettentő má-

⁸ A bekezdés mellett feltüntetve.

⁹ Az irat nem maradt fenn.

¹⁰ Előtte törölve: *narum*.

¹¹ Utána áthúzva: *abnegat*.

¹² Alatta áthúzva: *daemone*.

gikus [cselekedeteit] őszintén és jószándékúan megvallotta, miként ez a C [jelzésű vallomási jegyzőkönyvből] kiderült, ezért szükséges lehet, hogy ugyanazon [ti. személyt] tűzhalálra ítéljék.

Határozat

Csorna Katalin megvetette az isteni és emberi törvényeket, valamint Isten minden teremtményét, a boldogságos Szűz Máriát, Istent és az Ő szentjeit is megtagadta. Az ördöggel szövetségre lépett, azokkal testileg közösködött, és részt vett a boszorkányok összejövedelein. Továbbá előzetes fenyegetés után két embert mágikus tudománnyal egészségében megpróbált megkárosítani. Hasonló tudománnyal a kovászt két ízben is úgy tönkretette, hogy abból egyetlen kenyeret sem lehetett sütni. Ezért saját maga megérdemelt büntetéseképpen, hogy mások szörnyűséges példájára a királyság hazai rendeletei szerint, különösen pedig *Szent István második törvénykönyvének* második részének harmincegyedik és harminckettedik fejezete, valamint a *Praxis Criminalis* második részének hatvanadik cikke alapján előzetes lefejezés után tűzhalálra ítéljük.

10.

Szeged, 1734. június–szeptember

SZEGED VÁROS PERE KÁROLYI ILONA ELLEN

I.

Szeged, 1734. június 19.

KÁROLYI ILONA ELLEN TETT TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 65.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 498–501. Nr. CCVII/65.

A[nn]o 1734. die 19a Iunii, penes exmissionem amplissimi magistratus nos infrascripti iuxta de eo utri puncta ad uberius declarata exegimus fassiones modo sequenti.¹

De eo utrum?

1mo Tudgya-e, látta-e, avagy hallotta-e a tanú, hogy az deutruban nevezett Károlyi Ilona valamely boszorkányságot tett volna, avagy valakit vagy egiszségében vagy jószágában megrontott volna, vagyis babonásával gyógyított volna?

2do Kiket tudna ezen dologban jó tanúk[na]k lenni, hite után vallja meg?

Primus testis: Stephanus Szabo, inhabitator huius Liberae Ci[vi]t[at]is, annor[um] circiter 36, corporali iuramento praevis deposito. Vallja, hogy most recenter elmúlt tavasszal esztendeje, egy zsák[?] búzát vett volna, azt elkészítvén, az malomban vitte volna Kis Péter kocsiján. Midőn az fatens is felülvén az kocsira említett Kis Péter fiával, midőn Josa Ferencz úr házához jutottak volna, látta az fatens, hogy az deutruban nevezett Károlyi Ilona az utza közepén az szekér útban fent állott volna. Az fatens midőn közeledvén hozzája félt, hogy az kocsirúddal elüttetné az kocsit, mondá az kocsisnak, hogy lassan járna. Szintén már előtte lévén Károlyi Ilona az kocsisnak, az fatens felállott, nézvén, hogy hová lett, eltünvén előttek, semmit sem láttak. [Auth[enticat]]

Secundus testis: Joannes Kispéter, inhabitator, annor[um] circiter 26, iuratus examinatus, vallja. Ad 1^{muum}: Kocsis lévén, midőn Szabo István búzáját tavasszal mult esztendeje az malomba vitte volna, dél tájban látta Károlyi Ilonát az utza közepin álva. Az lovakat megcsapkodván, felkiáltott Szabo István, mondván az fatensnek, hogy lassan járna, mert netalán tán elüttetné az rúddal az vén asszonyt[?]. Az kocsisnak gondgya lévén az lovakra, az vén asszonyt[?] elmellőzte az kocsit,

¹ Fordítása: 1734. június 19-én mi, az alulírt nemes tanács a bizonyításra kibocsátott kérdőpontok szerint vizsgáljuk meg a vallomásokat, az alábbi módon bővebben kifejtve.

maga is azt gondolta, hogy kárt vallott. Vissza tekintvén kérdi Szabo Istvánt, hová lett volna Károlyi Ilona. Ki is felelé: „Semmit sem látok, nem tudom hova lett!” Maga sem látta az fatens. [Auth[ententicavit]] [1]

Tertius testis. Circumspectus Gregor[ius] Masa, annor[um] circiter 32, p[rae]vio corporali iuramento vallja, hogy ennek előtte circit[er] két esztendővel az fatens házánál Puskás Gergely, Erdélyi Gergely és Csaldi György uraimék boroztanak volna. Ott ülvén közel hozzájuk Károlyi Ilona is. Valamellike találta mondani említett Károlyi Ilonának formalibus: „Csak meleg halál köllene néked annyok!”. Megkacagván magát az vén asszony, mondá Puskás Gergely[nek] és a többi[nek], „Ugyan az volna-e?” Felele az fatens: „A szemiből is kilátszék!” Azonban mondá Károlyi Ilona: „Ó édes[?] fiaim, bizony régen kifogytam én abbúl!” Az fatens mondotta az vén asszonnak, hogy vetné magára a sz[ent] kereszt jelét. De az vén asszony semmiképpen annak rendi szerént magára nem vethette a sz[ent] keresztet.

Testis 4us prudens ac circumspectus Franciscus Josa, civis annorum circiter 60, eo quo adstrictus est iuramento fatetur. Az előtt circiter esztendővel az fatens maga háza alatt edgykoron kinn ülvén, látta az Zuga Judit Halasi aszont n[emes] Fazekas Ferencz úr háza mellett az közön hőntörögni, fel nem kelhetett az földről. Mondá az fatens az szolgájának: „Eredgy, vidd oda az talicskát, lássad mi lölte azt az vén aszont. Hogy fel nem kelhetet, hozd ide!” Az mint el menvén az szolgálja oda hozta az fatens házához. Kérdvén az fatens, mi baja volna, mondá az vén asszony: „Ihol lelkem gyermekem, Károlyi Péla öszvekötött[?] mostanában!”. Kérdezvén a fatens: „Mi formán jött reá?” Felele az vén asszony: „Midőn reám jött, ember képében jött, azután midőn kínzott, ördögé változott.” Monda az fatens: „Miért cselekedte ezt rajtad?” Felele az vén asszony: „Azért, úgymond, haragszék reám, hogy én itt nem lakom, mégis Fazekas Ferencz úr nékem fejre valót vett, ő néki nem.” Monda az fatens: „Megmernéd-e ezeket néki szemiben mondani?” „Megmerem!”, úgymond. Az minthogy az fatens talicskára tétetvén az vén asszont, oda vitette Károlyi Pélához. Az fatens hallatára mindeneket megmondott az vén asszony Károlyi Pélának szemibe, hogy ő rontotta és törte öszve. Midőn reám jött ember képiiben, azután ördögé változott. Károlyi Péla arra semmit sem felelt, hanem valamely pácikával [2] hozzá akart ütni az vén asszonyhoz, de az fatens nem engedte megütni. [Auth[ententicavit]]

Quinta testis. Juditha Zuga, Halasiensis, hic com[m]orans mendica, annor[um] circiter 75, deposito corporali iuramento fassa est. Hogy most elmúlt húsvét tájban esztendeje lévén, Josa Ferencz úr házánál az leánkának tyúkmonyakat vitt volna, onnénd elmenvén koldugatni, mindenütt utánna járt Károlyi Péla. Az közre midőn jutott volna az fatens, megragadá Károlyi Péla, mondván néki: „Majd megtanítlak, te pokolból jött, mit jársz itt, Fazekas Ferenczék néked fejre valót adtak, nékem nem adnak!” Azonban ott valamely sárocska lévén, abban béle tapodta. Ember képiiben jövéen reá, minekutánna ott rongálta volna, edgyszer csak eltűnt

az fatens elől, sehol semmit sem látott. Kinn ülven Josa Ferencz úr az háza előtt, küldötte az szolgáját edgy talicskával és oda vitette. Kérdezősködven tüle, megbeszéllette mint járt és mint megkínzotta Károlyi Péla, ember képében reá jöven, eltűnt előle. Azután oda vitette az fatenst Josa Ferencz úr Károlyi Pélához, mondotta az fatens szemiben, hogy miért rontotta volna meg, az sárba belé tapodván. Felele Károlyi Péla tagadással, hogy ő nem lett volna, valamely pálcával hozzája akarván ütni az fatenshez, de Josa Ferencz úr nem engedte. Másodék északára kelvén, Syha Joseph házánál tartván szállást az fatens, kutya képiben reá menvén az fatensre, az haját keményen öszvefonta az fatensnek. Ébren lévén, semmit sem alutt az fatens, az ölében ült, tapogatván az fatens, hogy mi volna, tapasztalta, hogy kutya, mind az két fülel el lévén vágva, nagy nehezen levetette az földre. Az alatt mindgyárast hallván az dobait, akkor ott lévő quártyéjos német az peszterkéivel hozzája hajlott az kutyához, mondván: „Bizony Károlyi Péla volt itten!”. Ugyanazon északán mind az németet, úgy az gazda aszont megnyomta. Hallotta az fatens Károlyi Pélátul, hogy senki se mondgya az ő kutyáját ebtül szakattnak, mert ő azt nehezen tartja, vele hál, mint gyermekivel. [3]

Sextus testis. Gregorius Kecskés, inhabitator, annor[um] circiter 55, p[rae]vio iuramento deposito fatetur. Hogy az édes szüleje megnyomorodván, semminemű tagjában ép nem volt. Minden gyanúsága Károlyi Pélára volt, amint is elvitte azon megnyomorodott szüleit Gyulára az orvos asszonyhoz. Megmondotta azon orvos az fatensnek: „Várostokban lakik, úgymond az, ki megrontotta. Fő ördög, meg fogod látni, hogy ha haza viszed az anyádat, harmad napjára oda fog menni az, aki megrontotta bocsánatot fog kérni az anyádtúl.” Az mint úgy is volt. Megérkezvén az fatens az annyával, harmadnapra házához (holott azelőtt oda nem járt) jött Károlyi Péla és bocsánatot kért az megnyomorodott asszontúl, kezét nyújtván neki, de az fatens annya nem adta kezét neki. [Auth[enticavit]]

Septimus testis. Demetrius Ábrahám, civis annor[um] circi[ter] 66, iurat[us] examinatus. Vallja, hogy ennekelötte circi[ter] 8 esztendővel Imre Daninál valamely kecskeméti legény Kucsora István leányát eljegyezvén házastársul, azon lakodalmi alkalmatossággal más napra kelvén, Imre Dani az fatens házához ment volna, a beszéllette a fatensnek, Károlyi Pélának és leányának, szemibe mondván: „Miért nyúltál tegnap az lakodalomban az vőlegény öcsének az kebeliben. Hogy mihelyst oda nyúltál leköllették esni az legénynek, fel nem kelhetett. Hisz te boszorkány vagy Károlyi Péla!”. Mondván, dolgán találta, hogyha cselekedtél is neki. Erre a szóra öten lévén az fatens házánál, kapván rajta mindenki, 50 kéve nádat ígértek neki. Ezt látván Károlyi Péla az fatens fejét megdörgölte, mondván: „Csak had múljék ezen dolog, temetessék el ebben az házban.” [Auth[enticavit]] [4]

Octavus testis. Gregorius Erdélyi, inhabitator, annor[um] circiter 38, iurat[us] examinatus. Vallja, hogy nem edgyszer, sok ízben hallotta Masa Gergely házánál, kötekdvén Károlyi Pélával, hogy boszorkány volna. Mondván Károlyi Péla: „Ha az voltam is kigyóntam én már abbúl!”

Testis nona, honesta faemina Anna Takács, consors inhabitatoris Josephi Syha, an-nor[um] circi[ter] 30. iurat[a], examinata fassa est. Hogy miúlta ezelótti maga házában² négy esztendőnek forgásáig lakott az fatens, szüntelen házára ment az fatensnek Károlyi Péla, fenyegetődzött, mondván: „Te kutya, megemlegeted még az én kezemet!” Az minthogy gyanúsága vagyon, volt is reá, hogy ő rontotta meg. Mert midőn ennekelőtte két esztendővel az templomnál kívül elesett lábárúl, öszvezsugorodván lábai, mások vitték házához. Mihelyst lefektették az fatenst az ágyra, oda ment Károlyi Péla és megtapogatta az lábait, megkönynyebedett. Láta azon nyavalájában az fatens északának idején, sokan mentenek hozzá, kutya képiben és macska képiben. Akarván megtagadtatni az fatenssel az Istent, boldogságos szüzet.³ Mindenkor kiismerte az fatens Károlyi Pélát szavárúl, és hogy maga kutyája.⁴ Vallja azt is, midőn edgy alkalmatossággal halasi kolduló öreg asszony Zuga Judith, házánál lakván az fátensnek, edgy északa látta szemeivel az fatens, hogy vörös kutya képiben, valamint magának volt edgy kutyája, Károlyi Péla azonképen bémenvén az házban, emlétett koldus asszonnak az öliben ült. Mind az quartélyos németet, mind az fatenst, úgy az koldús asszont meggyötörte azon éjszaka sorjával. Az német hozája hajtván az peszterkével, mondván: „Károlyi Péla volt itt!”. Azt sok ízben mondotta az német, hogy mind maga Károlyi Pélya, úgy leánya boszorkányok: „Ők gyötrenek engem!”. Ugyan vallja [5] azt is a fatens, mivel Károlyi Péla kutyája házához járt és sok károkat tett. Fenyegette az fatenst, hogy meglöveti az kutyáját, ha el nem fogja az házátul. Nagy fenyegetéssel mondotta Károlyi Péla, hogy ne bántaná az fatens az ő kutyáját, mert baját fogja látni, kedves kutyája volna az ő néki, mind gyermekeit, úgy tarttja, északán is vele hál. Vallja az fatens, midőn agyon lótték az kutyáját Károlyi Pélának, úgy megsiratta. Sokszor beszédközben mondotta az fatens Károlyi Pélának: „Péla néne, bizony azt mondják, hogy boszorkány vagy, bizony megégetnek!”. Felele arra Károlyi Péla: „Dehogy égetnek, ki megvan, csak megvan az!”. [6] [N[umero] I^{mo}.] [7]

² Utólag betoldva, más színű tintával: *házában*.

³ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁴ Utólag betoldva, más színű tintával: *szavárúl és hogy maga kutyája*.

II.

Szeged, 1734. szeptember 28.

FORMÁLIS PER KÁROLYI ILONA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 65.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 498–501. Nr. CCVII/65.

[*Processus contra et adversus Helenam Károlyi, in crimine magiae insimulatam inchoatus*]

Anno 1734. die 28va 7^{bris}.

Levata causa ampl[issimi] m[a]g[ist]r[at]us Lib[erae] R[egi]aeque Civitatis Szegediensis, velut A.

Contra et adversus

Helenam Károly, velut personaliter adstantem malefactoricem ut i[n]catta].

Et pro eodem d[omi]no m[ag]istratu] et a[ctore] egr[eg]ius Mathias Khlosz cu[m] sufficientibus iuris requisitis instructus legi[ti]mus eiusd[em] pr[o]c[ur]ator]r fiscalis, p[rae]missis p[rae]mitti, reservatisq[ue] reservari assolitis cautelis et facultatibus, cum p[ro]testatione proponeret actionem sequentibus. Qualiter antelata i[n]catta] nescitur, unde mota, quave temerit[a]tis audacia ad id inducta, spreta tam divinarum qua[m] humanarum legum severit[a]te, arte magica et diabolica humanis corporibus nocere et alios quamplurimos ead[em] arte superstitiosos sub n[ume]ro 1mo ex authenticis testium fassionibus specificatos actus exercere p[rae]sumpssisset, paenam in g[ene]r[al]i decreto eatenus sancitam incurrere minime formidando.

Vellet proinde item pr[o]c[ur]ator]r d[omi]no m[ag]istratus] et a[ctor] eandem malefactoricem i[n]catta] ob p[rae]vio modo patratos magicas actus in promerit[am] sibi poenam aliorum vero formidandu[m] exemplum iuxta patrias regni contitutiones, signanter autem *S[ancti]. Stephani lib[ri] 2. articulum] 31. et 32. Praxis Crim[inalis] par[tis] 2. articulum] 60.* igni comburendam adiudicari, subsequenda ad id executione mediante. Praevia nihilominus eiusdem i[n]catta] in q[uan]tum[?] si et fuerit torturae subiectione. Et reserv[at] reservanda].

Personaliter adstans i[n]catta] per omnia negativis persistit.

Pro d[omi]no m[ag]istratu] et a[ctore] super p[rae]via malefactoricis rogatione p[ro]staretur et diceret ex quo p[ro]ductis et authenticis testi[um] fassionibus sufficientia indicia adessent, quod ea plurimis in corpore nocuerit, se in alias formas, non

nisi ope daemonis transfiguraverit, adeoque venefica esse constaret. Hinc ad eliciendos etiam uberiores eiusdem actus maleficos peteret, eandem praevia tortura igni adiudicari.

Deliberatum est

Ad eliciendam uberiorem veritatem torturam admitti.

Deliberatum est

Ex quo [incatta] torturam subiisset, neque sub eadem ad uberiorem clarioremque rei veritatem quidquam fassa esset. Hinc eandem absolut[am] p[ro]nunciari, ex territorio nihilominus huius [c]iv[ita]tis relegari.

FORDÍTÁS

Megindított eljárás Károlyi Ilona, mágia bűncselekményével bepanaszolt személy ellen. 1734. szeptember 28-a.

Szeged Szabad Királyi Városának nemes tanácsa felperesként pert vett fel.

Alperesként a személyesen jelen lévő bűnelkövető Károly Ilona ellen.

Hatóságként és felperesként jeles törvényes tisztí ügyész Khlósz Mátyás, a jog védelmével és lehetőségeivel, nyilvános tanúságtétellel a következő pert vezette elő, a jog szükséges és elegendő kívánalmaival, a fenntartandók fenntartásával, és megtartva megszokott megőrzendőket. Az említett vádlott, nem tudni, milyen okból, dicstelenségének vakmerőségétől vezetve, semmire sem becsülte az emberi és isteni törvények komolyságát, [ennek következtében] ördögi és mágikus mesterségekkel embereknek testi károkat okozott. És a babonás mesterséggel, olyan cselekedeteket merészelt véghezvinni, mint amilyeneket az első számú dokumentumban [foglaltunk össze] és amilyeneket a tanúk hitelesített vallomásaikban részleteztek. A legkevésbé sem riadt vissza attól, hogy ilyen, az általános rendeletekben tiltott bűncselekményt vigyen véghez.

Ennélfogva azt kívánja a tisztí ügyész úr, hogy az említett bűnelkövető alperest a korábban véghezvitt mágikus cselekmények miatt [ítéljék bűnösnek] megérdemelt büntetéseképpen és másoknak elrettentő példájára. [A bíróság vegye figyelembe] a királyság érvényes törvényeit [tkp. hazai törvények] különösen *Szent István törvénykönyvének* második könyvének harmincegyedik és harminckettedik fejezeteit és a *Praxis Criminalis* második részének hatvan articulusát. Ezek alapján hajtsák végre a kivégzést, és ítélik máglyán való elégetésre. A későbbiekben a fenntartandók fenntartásával.

Végzés

A személyesen jelen lévő vádlott mindenben tagadásban maradt.

A hatóság és a felperes számára egyértelművé vált, hogy elegendő bizonyíték állt elő, a bűnelkövető korábbi kikérdezéséből és a tanúk hiteles vallomásaiból. [Továbbá ezt a vádlott is] bevallotta [tkp. mondta]. Mivel többeket testileg károsított, és magát különböző formákra változtatta ördögi erővel, így boszorkánynak bizonyult. Ezért, mivel az eset megkívánja, hogy felfedje további gonosz cselekedeteit, a tűzhalál előtt tortúrára kell ítélni.

Végzés

Az alperest alávetették a kínvallatásnak, amelyben semmi olyat nem vallott, ami az ügy további tisztább feltárásához [hozzájárulna]. Ugyanezt a bizonytságot nyilvánosan kihirdettük, és ennek a városnak a területéről örökre száműzzük.

11.

Szeged, 1734. november

SZEGED VÁROS PERE KISGÖRÖG ISTVÁNNÉ SZTÁNA ELLEN

I.

Szeged, 1734. november 10.

KISGÖRÖG ISTVÁNNÉ SZTÁNA ELLEN TETT TANÚVALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 2. 67.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 502–506. Nr. CCVII/67.

Anno 1734. die 10ma mensis 9^{bris}. Nos infrascripti penes exmissionem amplissimi magistratus Liberae Regiae[ue] Civitatis Szegediensis, in negotio Stanae, inhabitatoris huius Stephani Kis Görögh contoralis, peregrinus, inquisitionem modalitate subsequenti.¹

De eo utrum?

Tudgya-e, látta-e, avagy hallotta-e a tanú? Hogy fent nevezett Kis Görög felesége Stána, valamely varázslást vagy babonáságot elkövetett és végben vitt volna, vagy valakinek egységében vagy jószágában ártott, avagy babonáságával valakit gyógyított és segített volna?

Primus testis Joczko Petrovity, inhabitator huius [civitatis], annor[um] circit[er] 38, p[rae]vio corporali iuramento deposito fassus est. Hogy Lalosa Mihályal edgy társaságban lévén, valamely pénznek az boltból elveszett, melyet észrevévén a fatens, gyanúsága lévén társára, monda néki: „Szerezd elő az elveszett pénzt, mert rajtad követem, mivel a boltot fel nem verték és más bé nem jöhetett az boltba!” Az fatens társa Lalosa Mihály hallotta, hogy Kis Görögné olyas varázsló asszony volna, elmenvén hozzája, megbeszéllette néki, minémő kárt vallott legyen. Circiter 20 f[orinto]t elloptak az boltból. Melyet megértvén Kis Görögné, életire fogatta, hogy meglészen az pénzek. Mondván Lalasi[!] Mihálynak: „Menj el, végy edgy eleven keszeget, hozd hozzám, aval megcselekszem, hogy megkerül az elveszett pénzetek.” Úgy is cselekedett az fatens társa, oda vitte maga az eleven keszeget. Annak utánna circi[ter] harmad nappal megtalálták elveszett pénzetek.

¹ Fordítása: 1734. október 10-én mi, az alulírt Szeged Szabad Királyi Város nemes tanácsa a bizonyításra kibocsátott [ti. kérdőpontok alapján] az itt következő vizsgálatot folytatottuk le Sztána tárgyalása során, aki az itt lakó Kisgörög István felesége.

Az varázsló asszon[n]ak ígért egy aranyat az fatens társa, nem tudgya, megadta-e vagy sem? [1]

Secundus testis: civis Philippus Márkovity, annor[um] circiter 22, iuratus, examinatus, fassus est. Hogy ezen folyó esztendőben fársáng táján az fatensnek az boltjából elveszett circiter 45 f[orint]. Óberkapitánné asszonyom is társ lévén az kereskedésben, kinek is megjelentette kárvallását. Elmentenek Kis Görög felesigihez, kérvén, hogyha valamit tudna segíteni elveszett pénzük megtérítésében, cselekedni meg. Arra mondá Kis Görögné: „Sok ember[ne]k segítettem kárunk megtérítésében, néktek is fogok segíteni, csak hozzatok az mit fogok kérni.” Először is kért edgy szántóvasat, azt el is vitték hozzája. Annak utánna edgy eleven ludat, melyet midőn odavittek, fejét, lábát, szárnyait elvagdalta, megmellesztvén az ludat, belső részit kivette és magánál tartotta, az megkoppasztott ludat visszaadta az fatensnek. Annak utána kívánt két új orsót, az mellyen még nem fontak és kölest. Ezeket mind megvitték néki. Mondván az varázsló asszony nékik: „Én az szántóvasat meg fogom tüzesíteni, az kölest reá hintem, valamint az köles, úgy ki fog fakadozni az orcája annak, ki elvitte az pénzt.” Valahányszor odament az fatens az asszonyhoz, mindenkoron biztatta, hogy megkerül pénzek. „Nem messze lakik túletek, úgymond az fatensnek, az, ki ellopta. Ha nékem szabad volna, felvennem az hova rejtette, de meg nem marad mindaddig, mig meg nem viszi pénzeteket.” Az minthogy edgy hét alatt nem azon boltban, az honnénd ellopták az pénzt, hanem ugyan más boltban, az mely ugyan az fatensé, megvitték az pénzt, az boltnak padlásán, azon fővegben, melyben volt, leeresztették. Mely boltot midőn felnyitották volna, ott találták elveszett pénzeket, minden kár nélkül. Vallja az fatens, hogy Paplanyos Jankó vezette volna először az fatenst Felső Városban valamely magyar emberhez, az ki is olyas varázsló volna, de az meg nem mondta néki, hanem igazította Kis Görögnéhez és úgy mentek oda. [2]

Tertius testis, Miszályo[?] Lalosa, annor[um] circiter 32, iuratus examinatus, fassus est. Midőn elveszvéen pénzek, edgy társaságban lévén Joczko Petrovittyal, hallotta az fatens, hogy Philip Márkovitynak is elveszett pénzeket Kis Görögné kéréttette meg. Kit megértvén az fatens, odament Kis Görögnéhez, kérte, hogyha tudna valamit segíteni elveszett pénzek megtérítésiben. Segittene nékik, hogy megkerülne, vagyis kitudhatnák, ki lopta el. Ajánlotta az asszony, kérésére, hogy fog segíteni. Estve lámpással oda kölltetett az asszonyt vezetni az bolthoz, az honnénd elveszett az pénz. Azt megmutatta² néki és azonban kért az varázsló asszony, hogy azon hordóbul, melyből elveszett az pénz, vigyen néki az fatens egy darabocskát, 3 karácsonyi diót, edgy eleven keszeget és edgy szántó lapos vasat. Ezt mind megvévén néki az fatens, harmadnapra ugyan azon boltban, melyből elveszett az pénz, megtalálták az pénzt, minden fogyatkozás nélkül. Ígért az fatens az asszon-

² Javítva erről: *mutattaj*.

nak edgy papucsot, de nem adta meg. Az asszony sem kérte, hanem ajándékozott 5 polt[urát] Kis Görögnének.

Quartus testis, Jován Malovity, annor[um] circit[er] 36, deposito corporali iuramento fatetur. Tudgya bizonyosan, hogy az deutrumban nevezett Kis Görögné bor szerető és tékozló asszony, urának holmi jószágát elpazarlotta. Hallotta másoktól, hogy olyas varázsló légyen, paszúlyal, kinek valami jószága elvész, meg tudgya mondani.

Quintus testis, civis Stephanus Csipak, annor[um] circit[er] 22, iurat[us], examinatus, fatetur. Hallotta, hogy Kis Görögné olyas varázsló légyen paszullal az elveszett jószágának megtérítésében. [3]

Testis sexta, honesta faemina Margaretha Csiszmadia, defuncti Gregorii Molnár relicta vidua, iurata, examinata, fassa est, annor[um] circit[er] 80. Hallotta, hogy sokan beszillettenek Kis Görögné felől, hogy varázsló asszony volna, az minthogy maga is az fatens ennek előtte 3 esztendővel szemével látta, hogy valamely magyar embernek ökrei elvesztenek, azon magyar ember varázsoltatott véle. Az paszult látta, hogy hánta, de caeter[um] nihil.

Septima testis, honesta vidua Mara Bajality, annor[um] circit[er] 30, iurata, examinata, fassa est. Hallotta az fatens magátul Kis Görögnétül, hogy oda jár hozzája Oberkapitány Sívánné asszonyom, de mivégre nem tudgya. Látta az fatens, hogy Kis Görögné sokszor hánta az babot az asztalán. Tudgya azt is, hogy részeges volt, mellyért sokszor dorgálta az ura. Hallotta azt is a fatens Kis Görögné urátül, beszéllette az szomszédságnak, mondván: „Ihol, micsoda nyomorult vagyok, nincsen másra gyanúságom, hanem feleségemre, hogy ő rontott meg!” Vallja azt is, hogy edgy alkalmatossággal nagy sírással és nyughatatlansággal volt az fatens gyermeke. Oda ment estve felé az fatens házához Kis Görögné, mondván az fatensnek: „Szánom ezen kis gyermeket, de nem téged!” Azonban valamely papirosban valami porocskát adott az fatensnek, mondván: „Magad tejében add bé az gyermek[ne]k. Ezen port meginnya, és megszűnék az sírástul.” Mellyet úgy cselekedett az fatens és az gyermek[ne]k semmi gondgya nem lett. Elveszett pénze iránt is gyanusága volt az fatensnek [4] Kisgörögnére, mellyet midőn rajta követelt volna. Mondá az fatensnek: „Ha szépen kérted volna, és haraggal reám nem fogtad volna, megkerült volna pénzed!” Az fatens pedig azon okbul gyanakodott Kis Görögnére, hogy azelőtt pénze nem volt. De mihelyst az fatens pénze elveszett, mindgyárast ezüst tűjét az korcsmárul kiváltotta. Az fatens Kis Görögné urának is panaszkodott elveszett pénze iránt. Először azt mondotta, hogy nem edgyéb dolga, hanem felisigié. Annak utánna tagadta. Hallotta azt is az fatens, midőn Kis Görög dorgálta feleségit, hogy ő rontotta volna meg egész-gib[en]. Mondotta Kis Görögné: „Én, én rontottalak meg, úgymond!”

Testis octavus, honestus Gyuko Popovity, militaris, annor[um] circiter 23, p[rae]vio corporali iuramento deposito, fatetur ad omnia similiter, uti immediate secundum ordinem appositus, secundus testis.

Testis nona, honesta faemina Anna Csiszár, consors Stephani Csipak, sub conscientia examinata, fassa [est]. Sok ízben látta szemeivel, midőn valamely kárvallott emberek mentenek Kis Görögnéhez, hánta az asztalon az babot széllel, ide s-tova. Tudgya azt is az fatens, hogy igen bort szerető Kis Görögné. Mihelyst valamit kaphatott, az korcsmára vitte. Hallotta az fatens Kis Görögnétül, hogy vásárhelyiek is voltak nála elveszett jószáguk végett. Azoknak is megmondotta, hol legyen, és megkerül-e vagy sem?

Testis decima, honesta faemina Dorothea Mora, annor[um] circ[iter] 37. [5] iurata, examinata, fassa est. Látta edgy alkalmatossággal Kis Görögnénél jelen lévén, hogy egynehány asszonyok előtt az asztalon hánta Kis Görögné a babot. De reliquo nihil.

Testis undecima, honesta faemina Martha Ivanova, consors Ioannis Malenitty, annor[um] circiter 27, iurat[a], examinat[a], fassa est. Látta szemeivel a fatens és tudgya bizonyosan, sokszor varázslott Kis Görögné babbal, némely kárvallott embereknek megtérendő jószáguk felül. Hallotta az fatens Kis Görögné urátül, ezen szokat mondván: „Azulta, hogy megvertem feleségemet, megnyomorodtam kezeimre és lábaimra.” Az minthogy most is nyomorult. Hallotta az fatens, hogy Kis Görög szidta az feleségét, mondván néki: „Átkozott, hogyha bírnék kezemmel megtanítanálak, mert te rontottál meg engem!” Arra felelt az asszony. Ha én is, úgymond, ezen szavát Kis Görögnének, hallván az fatens több szomszédival piringatták, hogy miért felelne úgy az urának, ha más meghallaná, rosszul járna. Melyre felelt Kis Görögné: „Meguntam már a sok veszekedésit uramnak, haragomban mondtam ezt néki.” Ugyan vallja az fatens, látván a szomszédok, hogy nyomorúságában Kis Görögnek gyógyítására nézve hozzájárt az hóhér, melyre, hogy sok költséget tett, megszánván a szomszédok, mondták Kis Görögnének: „Látod, úgymond, mennyi költséggel vagy az urad, mással gyógyíttattya magát. Ha tudsz valamit, miért magad meg nem gyógyítod?” Arra mondá Kis Görögné: „Ha tudnék, sem gyógyítanám ellene való haragomban!” Tudgya az fatens, hogy részeges volt Kis Görögné, ha mit kaphatott, megitta. Látta az fatens, hogy Oberkapitán Sivánné asszonyom is ott volt Kis Görögnénél, melyre mondtotta az fatens kapitányné asszonyomnak, miért járna oda. Arra felelt: „Most voltam, de többször már nem megyek hozzá!” [6]

Super qua talismodi peracta inquisitione et fassionum exactione litteras has nostras propria manu[m] nostrar[um] supscriptione munitas et consueto sigillo corroboratas. Extradedimus testimoniales. Szegedini, die et anno, quibus supra etc.³

Andreas Siskovity m[anu] p[ro]pria] senator.

Ignatius Rakity m[anu] p[ro]pria] senator.

Ioannes Széplaky m[anu] p[ro]pria] p[rae]libatae ci[vi]t[at]is com[m]issar[us]. [7]

³ Fordítása: *Az ily módon felvett vizsgálat és a vallomások összegyűjtése során adjuk ki ezt a tanúvallomási jegyzőkönyvet saját kezű aláírásunkkal és a megszokott pecséttel megerősítve. [Kelt] Szegeden a fenti napon és évben.*

II.

Szeged, 1735. március 29.

KISGÖRÖG ISTVÁNNÉ SZTÁNA ÖNVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 2. 68.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 506–507. Nr. CCVII/68.

1735. die 29^a Martii.

Ad fassionem Joczko Petrovity, vallja Szibini Kis Görögné, hogy ő ugyan hozatott vólt egy eleven keszeget és szántóvasat, de az keszeget maga ételére applicálta. Hanem az szántóvasat erőssen meghevítette és arra kölest hintvén, mondotta: „Valamint ezen köles a szántóvason pattog, úgy fakadgyon az orcáján, aki ellop-ta azon pénzt!” Ismét az fatens akkoron terhes lévén, az övét levetette, mondván: „Valamint én az én terhemet el nem tagadhatom, úgy aki ezen pénzt ellopta, el ne tagadhassa!” Nemkülönben edgy egész diót és egy gerezd foghagymát bevén, kövel öszvetörte, mondván akkoron is: „Valamint az diónak⁴ edgymással való csikorgása, és foghagymának az ő szaga tagadhatatlan, úgy el ne tagadatassék az pénz.” Igért néki Lalosovity Mihály 2 f[orintot], de egy pohár égett bornál többet nem adott néki.

Lalosovity Mihály vallja, hogy amidón Szibini Kis Görögné fogadta az pénz visszatérését, tizenedgy nap múlva találta meg az pénzt azon erszényben, amelyb[en] az-előtt volt, de más helen. [I]

Ad fassionem vero Philippi Markovity. Nevezett Szibininé⁵ recognoscállya per omnia, uti in fassione extat. Addit p[rae]terea: Hogy az lúd gégégjét kivevén, azt tüzes szántóvasra tette. Mondván: „Valamiképpen az lúdnak az gégége az lúdban tagadhatatlan szólásában, úgy aki az pénzt ellopta, el ne tagadhassa!”⁶ Azon babonás mesterséget végben vivén, odament azon pénzt ellopó ember, nevezett szerint Jójás Veszelinovity militaris. Kérte Szibininét mondván: „Most rosúl jártam,⁷ ha segíthec rajtam, segécs, és megjutalmazom fáradságodat!”. De Szibininé felelt néki: „Én nem segíthetek rajtad!” Philip Markovity adott Szibininének edgy f[orintot] fáradságáért.

Ad fassionem Michaelis Lalosovity, per omnia confirmat et verificat. Hozzá tévén, hogy: „Az hordóbul lévő darabocskát azért kérte, hogy amidón 41 paszullt babonás mesterségre hánta, az deszkák közé vetette az paszullt.

⁴ Utána áthúzza: *ezen*.

⁵ Utána áthúzza: olvashatatlan.

⁶ Utána áthúzza: *Azok*.

⁷ Utána áthúzza: olvashatatlan.

Fassionem Margarethae Csizmadia confirmat, és hogy azon magyar ember az ökreit meg is találta. Recognoscállya 56 dé[nárt] fizetett azon ember néki. Revocat in puncto inventorum pecor[um] fassionem suam.

Ad fassionem Mara Bajality. Vallja, hogy azon por, melyet néki adott, gyermeke részére, Viloylovity[?] nevű civis hozta Jerusalemből bizonyos követ, abból vakarta. Reliquum negat. **[2]**

Ad fassionem Annae Császár. Vallja Szibininé, vásárhelyiek[ne]k is vásárkor babon, elveszett jószágok végett. Megtalálták-é vagy sem, nem tudgya. Adtak néki hol edgy garast, s-hol többet. **[3]**

12.

Szeged, 1736. június

SZEGED VÁROS PERE PÁVÓ GERGELYNÉ FÚRUS ILONA ELLEN

I.

Szeged, 1736. június 12.

FORMÁLIS PER PÁVÓ GERGELYNÉ FÚRUS ILONA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 69.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 507–508. Nr. CCVII/69.

Anno 1736. die 12. mensis Iunii, occasione celebratae in curia senatoriali Liberae R[egi]-
gaeq[ue] Ci[vi]t[at]is Szegediensis revisionis captivor[um].

Levata causa amplissimi magistratus antelatae ci[vi]t[at]is Szegedien[sis] ut a[ctor] con-
tra et adversus Helenam Furus, Gregorii Pavó incolae Szegedien[sis] contoralem,
veluti i[n]catta] ratione et p[rae]textu ab infra declarandae magiae.

Et p[ro] antelato amplissimo magistratu nobilis Adamus Bohus, Liberae Regiaeque
Civitatis Szegediensis fiscalis, per formam actionis detegeret et p[ro]poneret se-
quentibus. Qualit[er] p[rae]nominata i[n]catta] anteactis diebus, evolutisq[ue]
temporibus excusso Dei hominumque timore vilipensa denique divinar[um] hu-
manarumque legum, quotidianorum deniq[ue] factarum p[ro]pterea animad-
versionum magistratualium severitate et austeritate malignantis spiritus incita-
mento p[er]cita, diversis vicibus et occasionib[us] quam plurimis hominibus per
nefaria crimina, imprecationes et magicas compositiones nocumenta (quoad ip-
sorum bonam valetudinem intelligendam esto) inferre, sed et pecoribus nocere.
Imo cum persona magiae insimulata equuleoque adiudicata, torturam tamen su-
beunte eoque ex capite p[rae]scripta et relegata. Clandestine conversari noctes-
que insimul agere nil pensi duxisset. (Quae praemissa ex inquisitione magistra-
tuali hic loci sub litera M.¹ producta uberius patebunt.) Consequenterque taliter
poenam legalem super artibus magicis, aliisq[ue] maleficiis actib[us] statutam si-
mulq[ue] vindictam eti[am] divinam in se p[ro]vocare haud fuisset verita. Cum
autem huiusmodi crimina magica absq[ue] p[ro]merita poena dimitti nequeunt,
hinc p[ro]c[urato]r fiscalis magistratualis cuperet p[rae]deklaratam i[n]cattam] in
poena secundum art[iculu]m 60. par[tis] 2^{dae} *Praxis Criminalis* declarata convici

¹ Az említett dokumentum elveszett.

et aggravari. Convictam² et aggravatam p[rae]misso ad plura elicienda crimina et socios³ examine p[ro]nunciari, cum reservata g[ene]rali. [1]

I[ncatta] inter vinculis personaliter coram iure adstans, contra se p[er]rectam actionem fiscalem partim negat, partim qualificat.

Pro amplissimo m[a]g[ist]ra[tu] p[ro]testatur super partim negativa, partim vero qualificativa responsione captivae p[rae]notatae et quia qualificatae responsione sensu quest[ionis] 18^{vac} cap[itis] 6ⁱⁱ *Dir[ectionis] Kith[onichiani]* per reos comprobandae venirent, hinc tum ex hoc capite, tum vero ex fundamento rep[ro]ductae inquisitionis magistratualis l[itte]ra M. signatae iam authenticatae, p[rae]notatam captivam capito equuleo subijci vellet, efflagitaretq[ue], cum reservata.

Deliberatum est.

Ruminatis⁴ inspectis et calculatis testium coram iure authenticatorum fassionib[us]. Cum contra actionetenus denotatam partem i[ncattam]. magiae insimulatam graves evenirent p[rae]sumptiones, eadem vero p[rae]ter aequae partim qualificaret, partim vero simpliciter negaret, hinc per equuleum examinandam [...] captivam, sensu p[rae]lit[ati] ar[ticu]li *Praxis Criminalis* p[ro] iusto et aequo censeri.

Deliberatum est.

Quandoquidem p[rae]nominata Helena Fúrús i[ncatta] sub torturae tribus gradib[us] iudicialiter sibi adiudicatis in simplici sua negativa constanter perseverasset. Hinc eandem Helenam Fúrús i[ncatta] sensu quaest[ionis] 8^{vac} cap[itis] 6ⁱⁱ *Dir[ectio] Kith[onichiana]* et aliarum eatenus conditarum patriae legum ab ordinaria quidem poena absolvi, verum ob attentatam eum cum p[rae]scripta et relegata. Helena Károlyi, magiae insimulata persona conversationem, e gremio et territorio huius Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis proscribendam et relegandam decerni.

FORDÍTÁS

1736. június 12-én Szeged Szabad Királyi Város tanácsának épületében [tkp. városházán] tartott fogolyvizsgálat során.

Szeged város nemes tanácsa felperesként pert vesz fel az alperes Fúrús Ilona, Pávó Gergely szegedi lakos felesége ellen, mágia vádja alól való tisztázás okán és ürügyén.

Az említett jeles tanács nevében, nemes Bohus Ádám, Szeged Szabad Királyi Város ügyésze adta elő az esetet, és terjesztette be a vádat per formájában.

² Utána törölve: *que*.

³ Javítva erről: *socialibus*.

⁴ Utána törölve: *poenitusque*.

Mivel az említett alperes nemcsak az elmúlt időszakban, hanem már régóta megszabadult az embertől és az Istentől való félelemtől, így semmibe vette mind az emberi, mind az isteni törvényeket. Valamint a tanács komoly és szigorú figyelmeztetéssel [sem számolt]. A gonosz lélek csábításától felhergelve, különböző [módokon] és többszöri alkalommal [vétkezett]. Szörnyű bűnével, átkokkal és mágikus eszközökkel számos embernek és állatnak okozott kárt (mivel azok egészségi állapotát később ő akarta feltárni). Éppen ezért vádolták mágiával, és ítélték tortúrára, azaz szöges lóval való kínzásra. Ugyanezért számúzték és földönfutóvá tették. Attól sem rettent vissza, hogy esténként gyűlésekre járjon, és azokat gyakorta látogassa. (Ezek a [ti. vádpontok] mind nyilvánvalóvá váltak a lefolytatott hatósági vizsgálat [tkp. nyomozás] alapján készült M. jelzésű jegyzőkönyvének köszönhetően.) A boszorkányos mesterkedései és más gonosz cselekedetei következtében nem kerülheti el a jogos ítélethozatalt, és azt sem, hogy kihívja maga ellen Isten büntetését is. Mivel a mágia bűncselekményét megérdemelt büntetés nélkül hagyni nem lehet, ezért a jogi megbízottként eljáró tisztí ügyész úgy kívánja, hogy a fentnevezett vádlottat a *Praxis Criminalis* második részének hatvanadik szakaszának második cikkelyében leírt büntetése szerint nyíltan ítéljék bűnösnek. És jelentse ki [a bíróság], hogy az elítélt személyt a vizsgálat során tortúra alá kell vetni a további bűncselekmények és tettestársak felderítésének érdekében. Továbbiakban az általános [szabályok] megtartásával.

A vádlott, bilincsen, a bíróság előtt személyesen megjelent, és a vele szemben az ügyész által felhozottakat részben tagadta, részben elismerte.

A méltóságos tanács tanúsítja, hogy részben tagadó, részben pedig beismerő válaszai vannak az említett fogvatartottnak. A beismerő válaszok miatt Kithonich János *Directio Methodica* című művének hatodik fejezetének tizennyolcadik kérdése alapján [kell kínvallatás alá vonni]. Ezek [tkp. beismert cselekedetek] nemcsak a vádlott saját emlékezete alapján tett vallomásaiból derültek ki, hanem a már hitelesített M. jelzésű hatósági vizsgálat alapperéből előállított jegyzőkönyvből is felidézhetőek. Emiatt kell elrendelni, hogy az említett vádlottat [szöges] lóval [tkp. szögekkel kivert faszék] kínozzák meg és büntessék[?] meg.

Határozat

A gondosan kikérdezett, átvizsgált, és a bíróság színe előtt összeírt és hitelesített tanúvallomási jegyzőkönyvből [világosan kiderülnek a következők]. A megjelölt vádlott esetében mágia vádja miatt súlyos gyanúokok merültek fel. Ezekről, részben beismerően, részben pedig egyszerű tagadással nyilatkozott. Ezért a fogvatartottat kínvallatás alá vonták, [szöges] ló [tkp. szögekkel kivert faszék] használatával. Ezt a *Praxis Criminalis*-ből már idézett cikkely [tartalmával] összhangban és azzal megegyező mértékű büntetésként határozták el.

Határozat

Az említett Fúrus Ilona vádlott a tortúra harmadik szintjének jogszerű alkalmazása után is egyszerűen tagadta [az ellene felhozott vádakát]. Ezért őt Kithonich János *Directio Methodica* című művének hatodik fejezetének nyolcadik kérdése alapján és hazánk más szokásos törvényeinek értelmében a [szokásos] büntetés alól felmentjük. Azonban a megkísérelt [cselekedeteket] mégis száműzéssel és kitiltással [kell büntetni]. Így Károlyi Ilona mágiával vádolt személy mozgását Szeged Szabad Királyi Város határában és területén [megtiltjuk,] és elrendeljük a száműzését és kitiltását.

13.

Szeged, 1736. október–1737. január

SZEGED VÁROS PERE BORDÁS MÁTYÁSNÉ PÁPAI KATALIN ELLEN

I.

Szeged, 1736. október 2.

BORDÁS MÁTYÁSNÉ PÁPAI KATALIN ELLEN TETT TANÚVALLOMÁSOK
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: B: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 70.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 508–511. Nr. CCVII/70.

<*Inquisitio*¹ *magistrualis sub Litera A.*>²

Anno 1736. die 2^a mensis 8bris.

De eo utrum?

Primo: Tudgya-e, látta-e, avagy hallotta-e a tanú, hogy Pápaj Katalin, Bordás Mihálynak felesége, valamel bűbájosságot és babonaságot vitt volna vigbe? Minemőt, mikor és minémő üdőben? Nappal-e vagy éccaka?

Secundo: Fenygetett-e nevezett Pápai Katalin valakit, és következett-e az ollannak testében vagy jószágában azáltal ártása?

Tertio: Minémű³ szókat hallott az tanú megírt Pápai Katalintúl az árestombban való létele előtt, vagy arestomb[an] való létekor?

Quarto: Minemő életet viselt azon személy, hite után vallja meg a tanú?

Quinto: Kit tud ellene a tanú jó bizonyágnak lenni?

Primus testis circumspectus Joannes Faragó, civis huius c[ivi]t[at]is nostrae, annorum circiter 32, deposito p[rae]viae corporali iuramento fatetur. Ad primum deutri punctum nihil. Ad secundum: Hallotta Faragó Örsébettül, hogy midőn Pápai Katalin tejet kért volna aratás tájban tőle, mivel szolgáló lévén, nem merészlett adni, azonnal álmat eresztett reája, és abban az álmában anyira megrontatott, hogy mai napig is falábon jár. Ad tertium, quartum et quintum nihil.

¹ Mivel az irat pizskozati példánya részben eltér, ezért azt a másolati jelöléssel jeleztük.

² A pizskozati példány külzetéről törölve: *A[nn]o 1737 die 28 Ian[uar]i, Gregorius Foriss duor[um] equor[um] furto sublator[um] insimulator[um] 50 baculis pulsanduo decernit. Ex off[icio] de Kecskemét oriundus.*

³ Javítva erről: *ménimő*.

<Secundus testis: circumspectus Josephus Szabo habitator huius ci[vi]t[a]tis annor[um] circit[er] 35 iuratus, examinatus, fassus est. Ad prim[um]: Vallja az tanú, hogy midőn ennek előtte öt esztendővel nyáj juhász⁴ lévén Bordás Mihál hatvan ju hiján adott volna számot, azért az bére elfogatott.⁵ Akkoron hallotta, a fatensnek atya Bordás Mihál Papaj Katalin urátul, hogy még duplán is meg fizetni a nyáj juhásznak bérít. Azutatúl fogvást említett fatens atya mindig betegeskedik és sinlődig. Egírte magát Bordás Mihál, hogy meg fogta gyógyétani, amin⁶ két izben curalta is, de se semit sem segéttvén rajta.⁷ Akkoron midőn curalta szó köziben mondotta a fatens attyának, hogy Pusztaszeren vagyon edgy lépes kű attúl fog meg gyógyulni mástúl nem. Másodtor is megmondotta, hogy vagyon edgy tátos öcső neki és az fog⁸ bizonyos füvet Sz[ent] Mihál napra hoznyi mellytül meg fog gyógyulni.

Tertius testis circumspectus Michael Tott inhaibator huius ci[vi]t[a]tis, annor[um] circit[er] 30 p[rae]viae deposito corporali iura[men]to⁹ fatet[ur], contra marit[um] incaptivatae personae, non directae contra ips[um].

Quartus testis circumspectus Paulus Csetneki, civis et inhabitator ci[vi]t[a]tis huius, annor[um] circiter 44. iuratus, examinatus, fatetur. Contra Michaele Bordas merit[um] memoratae Chatarinae Papaj non contra ipsu[m].>

Secundus testis circumspectus Martinus Farago, civis et inhabitator huius civitatis nostrae, annorum circiter 60, p[rae]viae, deposito iuramento fatetur. Ad primum: Midőn a maga leánya Vékes Márton [I] uramnál szolgálatban lett volna, akoron Pápai Katalin hozá menvén és tejet kérvén tőle,¹⁰ de mivel szolgáltól lévén, nem merészlett adni, említett Pápai Katalinnak, akoron estvére álmot eresztett reája, annyira megnyomorétotta Pápai Katalin az leánt lábaira, hogy mostanában is falábon kintelenétték jární. Ad reliqua puncta nihil.

Tertius testis circumspectus Stephanus Márton, civis et inhabitator huius ci[vi]t[a]tis nostrae, annorum circiter 42, deposito p[rae]viae corporali iuramento fatetur. Ad primum: Pápaj Katalin szájából hallotta ennek előtő három esztendővel a fatens, midőn szalonnát kirt volna a fatens feleségétül Pápaj Katalin. Nem adhatott neki, mivel nem volt, azonb[an] kenyeret kérvén Pápaj Katalin a fatens feleségétül, adott is egy darabot neki, azzal elindulván és midőn a pitvar ajtón kiment volna, megfenyegette a fatens feleségét ilyen szókkal: „No szalonnát nem attál, de örömet adnál ha adhatnál!”¹¹ és azután mintegy harmadnapra nyomoruttá lött a felesége és most is nyomorék. Ad secundum et tertium nihil. Ad quartum:

⁴ Utána áthúzza: 60.

⁵ Javítva erről: *elfogatott*.

⁶ Utána áthúzza: *is*.

⁷ Utána áthúzza: *abban hadta*.

⁸ Utána áthúzza: *fog*.

⁹ Utána áthúzza: *vallya*.

¹⁰ Javítva erről: *tüdő*.

¹¹ Eredetiben aláhúzza: „No szalonnát nem attál, de örömet adnál ha adhatnál!”

Vallja, hogy midőn másutt is kiregetett volna, ha nem attak neki, hasonlóképpen nyomorékká tette őket.

Quartus testis circumspecti Andreae Kása contoralis, Catharina Engi, annorum circiter 35, p[rae]vie deposito corporali iuramento fassa est. Ad primum: Midőn kapcát szütt volna a fatens Pápaj Katalinnak, hozzája menvén Pápaj Katalin a fatenshez. Történvén pediglen, hogy a menyecske leánya látogatássára ment volna a fatensnek. Akoron említett Pápaj Katalin maga kezit végig huszta a fatens leányának hátán. Ezen szókat mondván: „Szép rókás mente ez a tiéd, az én leányomnak nincsen il szép!”¹² Haza sem mehetett a fatens menyecske leánya, mert az Palánkb[an] lakván, már is kezei és lábai összevonyattattak, aki mind eddig is úgy kinlódik. Ad reliqua caetera puncta nihil.

Quintus testis circumspectus Mathias Király, civis et inhabitator huius civitatis nostrae, deposito corporali iuramento, fassus est. Ad primum: Nagyhéten, tavali esztendőben estve, látta a fatens, hogy Pápaj Katalin kívül álván az ablak alatt, és az ablakon behajulván, háromszor bekiáltott a gazdaasszonnak illen szókat: „Kinn vagy-e, vagy bent vagy?”¹³ [2] Mellyre felelt a gazdaasszon háromszor: „Kint vagyok!”¹⁴ Akkoron megdombolta magát Pápaj Katalin, az két szomszéd háza felő pögdösvén és mondván, hogy: „Ezen esztendőben nem lizen béka nálunk, amint tapasztaltatik is, hogy a fatensnek és a másik szomszédnál elig vagyon, magánál pedig egy sem találtatik.” A mostani esztendőben penig felesége a fatensnek, ezen actust Pápaj Katalintúl látta elkövetni. Ad reliqua puncta nihil.

Sextus textis Elisabeta Pap, circumspecti Joannis Simon contoralis, annorum circiter 53, deposito corporali iuramento. Ad primum, secundum, tertium et quintum nihil. Ad quartum: Egyebet nem, hanem vallá, hogy tavaly esztendőben sebes lévén a fia, hozzá menyvén Pápaj Katalin a fatenshez, szedés után való héten, kedden bocskort kérvén említett fatenstül, mindhogy nem lévén, nem adhatott, mert a háznál lévő férfiak is nem voltak otthon. És midőn Pápaj Katalin el ment volna a fatenstül, mondotta a fatensnek, hogy: „Annak én neked, ha a férfiak othon nem volnának is!” Másnap mintegy dé[l]tájban nevezett sebes fia elsivalkodá, midőn pedig hozzá ment volna a fatens menyestül és az menecske szentölt vizet vett volna, a gyermekre hintvén, hát mind a hárman elszédöltek. Elsőbben az gyermek elesett, az fatens menyével edgyütt, mint az holtak, a gyermekre döltek, és ha az menyét el nem húszták volna a sebes gyermekről, agyon nyomta volna. Az midőn pedig előttő való héten a keze megromlott volna a fatensnek, Pápaj Katalinnak az ura szépen meggyógyította, és akor azt mondotta Pápaj Katalinnak az fatens, hogy: „Csak neheztelek reád, mert vélekedén, hogy ti rontottatok és szédítettetek el bennünket!” Akkoron felelt neki, hogy lassabban beszélne és ne zajogna.

¹² Eredetiben aláhúzva: „*Szép rókás mente ez a tiéd, az én leányomnak nincsen il szép!*”

¹³ Eredetiben aláhúzva: „*Kinn vagy-e, vagy bent vagy?*”

¹⁴ Eredetiben aláhúzva: „*Kint vagyok!*”

Septimus testis Elisabetha Faragó, filia Martini Faragó, annorum circiter 15. deposito corporali iuramento fatetur. Ad primum: Hallotta másoktól gyanakodás képen, hogy Pap Erzébett házánál lévő cselédet megszedéttette volna Pápaj Katalin, és akor az városon nagy híre is volt, hogy nem más cselekedte, hanem [3] Pápaj Katalin. Ad secundum: Nem tudgya ugyan, hogy valakit fenyegetett volna, mindazonáltal ezen folyó esztendőben, kaszálás tájban, említett Pápaj Katalin tejet kért volna a fatenstül. A fatens szolgáló lévén, nem adhatott, minthogy nem is merészlett. Azután másnap estve felé, nagy álom gyütt reája, úgy annyira, hogy az ablak alatt le is kellett neki fekünnyi, az melly álomb[an] jobb lábára és jobb kezére megromlott. Melly nyavalanak más oka nem lehetett, csak¹⁵ Pápaj Katalin. Tellességgel gyanakszék reája. Ad tertium, quartum et quintum nihil.

Octavus testis Helena Varga, Stephani Márton contoralis, annorum circiter 35, deposito p[rae]vie corporali iuramento. Ad primum nihil. Ad secundum: Vallá, ennek előttő circiter három esztendővel Dömötör tájlikán való szerdán, midőn szalonát kirt volna Pápaj Katalin a fatenstül, hogy nem adhatott neki, Pápaj Katalin megfenyegetvén a fatenst, hogy: „Adnál még, ha adhatnál!”. Azután negyednapra reáérkezett a nyavala fekélekkel, és iszonú csondabeli fájaldalmokkal. Kihez képest senkire sincsen gyanúsága nevezett fatensnek, hanem csak Pápaj Katalinra, minthogy előttő való napokb[an] fenyegette. Ad reliqua nihil. Etc. [4]

II.

Szeged, 1737. január 28.

FORMÁLIS PER BORDÁS MÁTYÁSNÉ PÁPAI KATALIN ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 71.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 511–512. Nr. CCVII/71.

[*Processus*¹⁶ *contra et adversus Catharina[m] Pápai criminis magici insimulatae. Anno 1737. die 28. Ianuarii.*]

L[audetur] I[esus] C[hristus].

Anno 1736. die 5ta 17 X^{bris} occasione celebratae in curia senatoriali Liberae Regiae[ue] Ci[vi]t[at]is Szegediensis revisionis malefactorum.

¹⁵ Utána törölve: *csupán*.

¹⁶ Az irat tartalmi és formai egyezéseket mutat a 12/I. számú dokumentummal. Valószínűleg példaként felhasználták ezen irat megfogalmazása során.

¹⁷ Az irat külzetén és belzetén szereplő dátum nem egyezik. Mivel a külzetten szereplő dátum későbbi bejegyzés, ezért a korábbi, az iraton eredeti kézírással feljegyzett dátumot tekintjük pontosnak.

Levata causa amplissimi magistratus antelatae civitatis ut a[ctor], contra et adversus Catharinam Pápai ex possessione Ettej, comitatui Iauriensi adjacen[tis] oriundam, circumspecti Michaelis Bordás consortem, velut i[ncatta] ratione et p[rae]textu ab infra declarandor[um] actuum magicorum.

Et p[ro] eodem p[rae]fato amplissimo magistratu nobilis Adamus Bohus, p[rae]notatae Liberae Regiaeq[ue] Ci[vi]t[is] Szegediensis fiscalis p[rae]missis praemittendis et servatis de iure servandis, per formam actionis p[ro]poneret et detegeret sequentia. Qualiter nimirum p[rae]nominata i[ncatta] anteactis diebus et temporibus excusso Dei hominique timore, vilipensa denique divinarum humanarumque legum quotidianarum¹⁸ propterea factaru[m] animadversionum magistratualium severitate et austeritate, malignantis spiritus **[I]** incitamento percita diversis vicibus et occasionibus per nefaria crimina et magicas compositiones hominibus quoad ipsorum bonam valetudinem nocumenta¹⁹ inferre. Actus magicos et incantationes iure damnatas exercere nil reformidasset, p[ro]ut haec ex inquisitione magistratuali hic loci sub litera A. p[ro]ducta uberius patebunt. Concomitanterq[ue] taliter poenam legalem super artibus magicis aliisque maleficis actibus statutam et simul vindictam divinam in se p[ro]vocare nil pensi duxisset. Cum autem eiusmodi crimina magica absq[ue] p[ro]merita poena dimitti nequeant, hinc procurator fiscalis magistratualis cupit p[rae]notatam i[ncattam] in poena iuxta ar[ticu]lum 60^{mul} par[tis] 2^{dae} *Praxis Criminalis* declarata convinci et aggravari, convictamq[ue] et aggravatam, p[rae]misso torturali plura crimina eliciendi gratia, examine p[ro]nunciari, cum reservata in reliquo generali.

Deliberatum est.²⁰

Cum ex testium fassionibus adaequato haud clareret, antelatam i[ncattam] arte magicas perpetrasse. Hinc eandem velut vilem, suspectamve personam e territorio huius civitatis relegari et proscribi.

FORDÍTÁS

1737. január 28-án mágia vádjával vádolt Pápai Katalin ellen tartott eljárás.

Dicsértessék Jézus Krisztus!

Szeged Szabad Királyi Város városházán 1736. december 5-én tartott bűnelkövetői vizsgálat során.

¹⁸ Utána áthúzva: *denique*.

¹⁹ Oldalról betoldva és törölve: *minari*.

²⁰ A határozattól kezdve más kézírással és más színű tintával van feljegyezve.

Az említett város jeles tanácsa pert vesz fel felperesként a Győr vármegye²¹ Ete településéről származó Pápai Katalin alperes ellen, aki a jeles [tkp. polgár] Bordás Mátyás felesége, mágia vádja alól való tisztázás okán és ürügyén.

Az említett jeles tanács nevében, nemes Bohus Ádám, Szeged Szabad Királyi Város ügyésze adta elő az esetet, és terjesztette be a vádat per formájában, miután feltárta az előzményeket, figyelembe véve a jogilag szükségged megfontolásokat. Mivel az említett alperes nemcsak az elmúlt időszakban, hanem már régóta megszabadult az embertől és az Istentől való félelemtől, így semmibe vette mind az emberi, mind az isteni törvényeket. Valamint a tanács komoly és szigorú figyelemzetéseivel [sem számolt]. A gonosz lélektől felingerelve, különböző [módokon] és többszöri alkalommal [vétkezett]. És szörnyű bűnével, átkokkal és mágikus eszközökkel számos embernek azok jó egészségében okozott kárt.

Nem riadt vissza attól, hogy a jog által tiltott mágikus cselekedeteket és varázslatokat vigyen véghez. Ez a hatósági vizsgálatból [tkp. nyomozás] ezen a helyen az A jelzessel ellátott levél alapján kétséget kizáróan nyilvánvalóvá vált. Következésképpen semmire sem becsülte azt, hogy a mágikus tudományokkal és más gonosz cselekedetekkel ilyen jogos büntetést állítanak ellene, és egyúttal kihívja maga ellen az isteni büntetést. Mivel a mágia bűncselekményét megérdemelt büntetés nélkül hagyni nem lehet, ezért a jogi megbízottként eljáró tisztí ügyész úgy kívánja, hogy a fentnevezett vádlottat a *Praxis Criminalis* második részének hatvanadik szakaszának második cikkelyében leírt büntetése szerint nyíltan ítéljék bűnösnek. És jelentse ki [a bíróság], hogy az elítélt személyt a vizsgálat során tortúra alá kell vetni a további bűncselekmények felderítésének érdekében. Továbbiakban általános [szabályok] megtartásával.

Határozat

Mivel a tanúk vallomásaiból teljesen nem vált világossá, hogy az említett alperes mágikus tudománnyal élt volna, azonban becstelen és gyanús személy, ezért ezen város területéről száműzzük és kiutasítjuk.

²¹ A település valójában nem Győr, hanem a Komárom vármegyei Kisbéri járásban található.

14.

Szeged, 1737. május–augusztus

SZEGED VÁROS PERE BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÉS HÓDI
GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA ELLEN

I.

Szeged, 1737. május 10.

BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ELLEN TETT TANÚVALLOMÁSOK
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 72.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 512–515. Nr. CCVII/72.

Anno 1737. die 10ª mensis Maii. Nos infrascripti penes determinationem amplissimi magistratus Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis, in negotio¹ denotato, talem uti sequitur peregimus inquisitionem.²

De eo utrum?

Primo, Tudgya-e látta-e, avagy hallotta-e a tanú, hogy Molnár Ilona, Búza János hitvestársa valamely bűbájosságot s-babonáságot vitt volna vigben, mikor és micso-da időben, nappal-e vagy iccaka?

Secundo, Fenyegette-e nevezett Molnár Ilona valakit, és következett-e olyannak testében vagy jószágában azáltal ártása?

Tertio, Minemű szókat hallott az tanú megírt Molnár Ilonátul?

Quarto, Minemű életet viselt azon fellebb írt szemil, hite után mongya meg a tanú?

Quinto, Kit tudna ellene az tanú jó bizonságnak lenni?

Primus testis circumspectus Emericus Baka, civis et inhabitator huius civitatis nostrae, annor[um] circiter 77um, iuratus, examinatus, fassus est. Ad primum de eo utri punctum: Vallá hite után a tanú, Pataki Andrásnéól hallotta edgykor, hogy midőn tűzért ment, akkor tapasztalta, hogy edgy fazék[ban] követ főzött volna. Tudakozván Molnár Ilonátul említett Pataki Andrásné, hogy mert főzi³ fazékban a követ? Melyre Molnár Ilona felelt, hogy: „Reá veszem az ebadta kurvát!”

¹ Utána törölve: *nimis*.

² Fordítása: *1737. május 10-én mi, az alulírt Szeged Szabad Királyi Város nemes tanács a végzés alapján az itt következő módon folytattuk le ezt a vizsgálatot a megjelölt tárgyalás során.*

³ Javítva erről: *főzni*.

Ad secundum, tertium et quartum nihil. Ad quintum, Görögh Mátyást, Babarcsi Gergelt, Tótt Ferenczet tudgya jó tanúk[nak] lenni.

Secunda testis. Helena Zsoldos circumspecti Andreae Pataki civis et inhabitatoris huius civitatis nostrae consors, annorum circiter 30, iurata, examinata, fassa est. Ad primum: Még éltében az első urának tűzért ment volna Molnár Ilonához. Akkoron látván, hogy edgy fazékban⁴ edgy darab követ főzött említett Molnár Ilona. Tudakozván mért cselekedné? Felelte a fatensnek, hogy: „Reá veszem a ménkü atta kurváit, edgy kis mesterséget csinállok!” Csak hamár első casus után tartván s[alva] v[enia] edgy kutyácskát Molnár Ilona. Midőn a fatens fejt volna, csak gyakorta az tehenei között forgodott, és midőn letette a tejét, azonnal belesnyalt az tejben [ti. a kutya]. Midőn kergettik a kutyácskát, akkor a kapuk tetején csak által ugrott és ment arra a helre, hol⁵ az teheneket fejte az asszonya Molnár Ilona. Másodnap reggel is mig fejni ment a teheneit, akkor látta a kutyácskát, hogy a két első lábát [I] az tehene tögyére föltötte és szopta a tehen csöcseit. A fatensnek ura kergetvén a kutyát, agyon akarta lúni. Akkor is által ugrott a kapukon és oda a kutya szaladott, a hol szokta Molnár Ilona fejnyi a teheneket és azon esztendőben semmi hasznát sem vehette [ti. teheneknek]. Ezen dolog iránt kívánt bíró uramnak hírt adni, de Molnár Ilona hozá menyvén a fatenshez ez megkövette. Hozáadván, hogy hozámenvén a fatenshez: „No jó aszon ne fill már, elajándékozta[m] makaj posta mester[ne]k a kutyát, nem szopja a teheneidet!” Vallá azt is a fatens, hogy Molnár Ilona az alutt tejet a kemenczéb[en] bétette és ott meghatta ágódni. Kivéven az fazekat és az túró zacskóban beöntötte az ágott tejet és teknyőb[en] szűrtő a savóját, körül rakván a teknyőt tejes fazekakkal, akkoron bele állott a teknyő savób[an], lekapván a fejköteit, megmosván fejkötővel az lábait, azután kiszállott a teknyő savóból, azon savóban és fejköteivel a tejes fazekakat megmosta. Azután azon savóval itatta a teheneit. Rövid idő mullva a fatens tejfelt öszvövervén edgy fazékban, circiter 5 itcés fazékal lévén a tejfől s nem akart öszvőállanyi. Hozzája menyvén a fatenshez Molnár Ilona, tudakozta a fatenstül, hogy mit csinálnya? Felelt reá, hogy tefelt vert öszvő, de nem akart öszvőállanyi. Akkoron mondván Molnár Ilona, hogy nekie volna köpűjő vinné hozzája (mert nem akarta más házhoz kiadni a köpűit). Hozá vivén a fatens Molnár Ilonához a tefelit, de öszvő ott sem akart állanyi. Akkoron kimenyvén az kertéb[e], hozott valamit, mint edgy borsószem és bele vetette a tefölben. Csakhamar öszvőállott úgyannyira, hogy az írósvaj több lött, mint az tefelevolt. Mellyet kifözvén, úgy ropogott mint az káposzta, és nem lett több belőlő fél icce vajnál. Holott az írósvaj volt 7 vagy 8 itccés kétfülű fazékkal. Látván, hogy kevés lött belőlő, azt is ott hatta a fatens. Ad secundum nihil. Ad tertium: Molnár Ilonának szájából hallotta a fatens: „Eb a lölköd, ne tarcs te anni leánt és tehenet, mert nem értesz hozzá!”

⁴ Alatta áthúzva: *bográcsaban*.

⁵ Javítva erről: *hölly*.

Azután enyihány esztendővel edgy deákat tartván az házánál, pöllekedésb[en] esvén Molnár Ilona a deákkal, akkoron a f[at]jens a deák szájából illen szókat hallott: „Illen amullan teremtette, mikor engem szent Gellérd hegyire hordasz, abrak gyanánt szilva magot hús a fejemb[e]!” Arra Molnár Ilona semmit sem felelt a deáknak. Ad quartum nihil. Ad quintum: Az előbenyi szolgálóját tudgya jó tanúnak lenni. Hozzá adván azt hallotta az első urátúl, midőn a boszorkányokat megigetvén. „Hogy: te is közöttök vagy illen atta, tisztics meg magadat, mert én ördögel nem lakom! Tiszta aszon nem hoz szállásrúl akóval a vajjat, de te hozol,⁶ azért nem vagy tiszta asszony!”

Tertia testis: Sara Racz, circumspecti Mathiae Tótt contoralis, annor[um] circiter 24. iureiurando fatetur. Ad primum: Ennek előtt 11^{uk} esztendővel, midőn a fatens szolgálattb[an] lévén nála, látta, hogy az övit az ucca kapu alatt elnyújtotta és a kapu alá ásott bizonyos füvet,⁷ [2] vulgo levesticon és óháját. Elsőb[en] azon eresztette ki a teheneit és be is azon. Bizonyos tömjénnel is szerdán és szombaton a tehenit. Hozzá adván, hogy edgy deáknak asztalt tartván az házánál, ki nagyon fáradozott volt és az erőtlenségben elsárgult, kérdezvén tülö az pajtás-sa, hogy: „Frater rosszul vagy te?”. Akor megvallotta és reá is esküdött, hogy Molnár Ilona ötet szent Gellérd hegyire hordozta. Akkoron mind a ketten reája támadván: „Mért cselekedted ezt Molnár Ilona?” Azután mingyárt megszűnt a hordozástul. Ad 2um 3um 4um et 5um nihil. Hozá adván a fatens, arra tanította edgy vénasszony Molnár Ilonát, hogy vegyen edgy bunda darabot és tarcsa a tehen alá, midőn vizellik és vigye a favágó tőkére, ott a mosó fával verje meg. A fatens pedig szolgáló lévén nála, parancsolta Molnár Ilona néki, meg köllött cselekedni. Éccakára annyira fájtak a fatensnek kezei és lábai, majd egy hétig nem bírhatta magát.⁸ Hogy az övit az kapu alá elnyújtotta és levesticon füvet leásott a kapu alá, nem tagadja. Hogy szent Gergel hegyire hordozta, azt szemében mondotta az deák Molnár Ilonának. Azt⁹ recognoscallya Molnár Ilona és azért megszidta a deákat.

Quarta testis, Anna Sőreghi, circumspecti Andreae Mészáros contoralis, an[no]rum circiter 39, iurata, examinata, fatetur. Ad primum: Lévén edgy szélaj tehene a fatensnek, amellyet meg nem fejhetett, arra tanította a fatenst Molnár Ilona, hogy tüzesécsen meg edgy kétlukú lópatkót, és arra fejje csöcsibül a tejet. De a fatens nem cselekedte, Molnár Ilona ezen dolgot végben vitte és azon fejt tehenet a fatensnek atta. Ad secundum: A fatens edgy szoknyán pöllekedésben esett, mellyet szolgálattokban igirt a fatens öcsének, akkoron megfenyegette, hogy: „Várgy

⁶ Javítva erről: *hosz*

⁷ Oldalról betoldva ismeretlen helyre, és törölve: *hogy az kapu alá elnyújtotta és levestcon füvet[?] leásott oda a kapu alá nem tagadgya.*

⁸ Oldalról betoldva, majd áthúzza: *hogy az [...] az Szent [...] és Szent Gergel hegyre.*

⁹ Előtte áthúzza: *és Szent.*

Mészárosné, mert koporsó jártáig meg fogod bányi ezen cselekedeted!” És síppal dobbal beleütköztek a fejébe. Azután circit[er] 6 esztendővel megromlott az szemeire, mellyekkel most is nagy keserves fájdalokat szenved. Ad quart[um] nihil. Ad quint[um]: Görög Mátyást és Babarcsi Gergelt és Tótt Ferenczet tudja jó tanúknak lenni.

[*Confirmat, authenticata.*]

Quinta testis, Catharina Farkas, circumspecti Michaelis Zombori contoralis, annor[um] circiter 50^a deposito corporali iuramento fatetur. Ad primum: Ennekelőttö mind urastul nyavalássak voltak. Varsányban[?] ment volna az fatens edgy tudós aszonhoz. Akkoron Molnár Ilona edgy üngöt ada a fatensnek, hogy Varsánban olvastasson reá azon orvos és tudós asszonnyal. Az fatens kezib[e] atta Molnár Ilona üngit említett orvos asszonnak. Midőn kezébe[en] vette volna az üngöt, ösvö hajtogatván Molnár Ilona üngit, az orvos asszon az földhöz csapta, hogy ű neki ne külgyön Molnár Ilona töbször ollas üngöt, mert ő nagyobb boszorkány mint én. Azután a fatens két gyermeke üngét az orvos asszon kezében atta és szépen ráolvastott. Kívánta megvizsgálni az ő tudományát az orvos asszonnak, ugyan még eccer keziben atta Molnár Ilona üngét. Megismervén az orvos, noha világtalan lévén, megneheztelt [3] a fatensre, mondá, hogy ő is csak próbállya őtet. Akor is földhöz csapá Molnár Ilona üngit és azt izeni neki, hogy midőn haza megyen, menjen Molnár Ilonához és mongya meg neki, hogy Molnár Ilona nagyobb boszorkány, mint ő. Ha valami számvetése vagyon vele, menjen hozzája. Minek utánna pedig haza érkezett a fatens és az orvos asszon izenetit megmondá Molnár Ilonának, akkoron felelt Molnár Ilona a fatensnek. „Eb hitű, kutya hitű, mért nem olvasott reá?” És kirte a fatens: „Ides Katám, nem is köll eztet másnak mondani, had múllon magában!” Hozáadván a fatens, hogy Molnár Ilona ellopatta az öcsével az fatens üngit, elkerekétette az alrészét és megígérvén mondott, hogy valamiben megfogja innya, hogy ő is gyermeket hozhasson, mint a fatens, aki sok gyermeket szülvén.

Super qua talismodi per nos peracta inquisitione has nostras propria manuum nostrarum subscriptione exaratas et usuali sigillo nostro corroboratas extradeditimus literas testimoniales. Szegedini, die et anno quibus supra.¹⁰

Josephus Pállfi m[anu] p[ropria], senator

Joannes Széplaky m[anu] p[ropria], senator

Joannes Barcza m[anu] p[ropria], p[rae]libatae civitatis iur[atus] et notarius¹¹

¹⁰ Fordítása: *Az ily módon felvett vizsgálat és a vallomások összegyűjtése során adjuk ki ezt a tanúvallomási jegyzőkönyvet, megerősítve a használatos pecséttel, és saját kézjegyünkkel aláírva. [Kelt Szegeden a fenti napon és évben.*

¹¹ Az eredetiben mindhárom aláírást az adott személy kis gyűrűs viaszpecsétje követi, amely a szenátorok esetében vörös viasz, míg a jegyző esetében fekete.

II.

Szeged, 1737. július 30.

BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÖNVALLOMÁSÁNAK JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 74.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 515–516. Nr. CCVII/73.

[*Processus malefactorum 1737 15 Iulii*]

Anno 1737, die 30. Iulii.

Primo, Mi okért főzted meg bögrécskéb[en]
az követ?

Követ nem főzött, hanem csigát.

Secundo, Micsoda fűmagot vetett az
tefölb[e] és micsuda hasznát tudná
az fűmagnak?

Levesticon¹² magot vetett az tejfölb[en].

Tertio, Minemű hasznát tudja az üvnek,
mellyet az kapu alatt elnyujtott és azon
füvek[nek], mellyet az kapu alá ásott?

Az üvnek elnyújtását kapuja alatt Hege-
dűsné anyátul, Kuczék Döme feleségétől,
most maga az ember Dorosmán lakik, az
azon meghótt és levesticon fűvet ásott az
kapu alá.

Quarto, Hordozta-e az deákat
Szent Gellér hegyire?

Szandáné vallotta,¹³ hogy az ő képib[en]
hordozták és az deák is megvallotta, hogy
Szandáné hordozta volna az ő képéb[en].

Quinto, Micsoda búbájosságát tugya
az két lukú patkónak?

Sipos felesége tanította reá, hogy cse-
lekegye ezeket, mert ki elvette az tehe-
neinek hasznát, meg íg az orcája ugyan
Síposnénak megíggett az orcája és el is
ment az városbúl. [I]

Sexto, Megfenyegettvén Mészáros
Andrásnét, s te rontottad-e meg?

Septimo, Az bundának micsoda
babonaságát tudgya?

A bundát pedig azért verette meg, hogyha
reá vizellett és ganéjzatt, azon ganéját és

¹² Levesticon, vagyis orvosi lestyán (*Levisticum officinale*).

¹³ Utána áthúzva: *mondotta neki*.

Octavo, Az ümög gallérjgyát micsoda okból és micsoda hasznáért kerítette el és lopatta el?

Nono, Bűbájosságot és babonásságot kitúl tanulta?

Decimo, Ördögél van-e vagy volt-e szövetsége, ha volt, továbbra kell examinálni.

Undecimo, Mi formán lött ördögél szövetséged? [2]

Duo[decimo]. Mikor lött vele szövetséged?

13^a Mennyi ideig s hány esztendeig?

14 Szóval-e vagy írás szerint?

15 Micsoda helen?

16 Micsoda szándékal, és alkalmatossággal?

17 Volt-e akkor valaki jelen?

18 Van-e ördög szövetségérül valami jele?

19 Kicsoda arra ösztönzött? [3]

vizellést megvereti,¹⁴ megereszti. Ki¹⁵ rontotta meg az tehenet, Pósta Ágnes anya tanította reá.

Hogy gyermeke legyen, azért itta meg az üvegből égetett port. Valamely tárogató síposnak felesége tanította reá.

Az ördögöt látta az ajtó fölött, hogy kukorikus szarva és nagy foguk és fülei voltak, mondván, hogy nem vagy már miénk, mert megbántad szándikidat.

¹⁴ Utána áthúzva: *meg vereti [...]*.

¹⁵ Utána áthúzva: *meg*.

III.

Szeged, 1737. június

HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA PONTONKÉNTI VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 75.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 517–518. Nr. CCVII/75.

Puncta interrogatoria.

Pro primo: Kelemen Ferenczné Sávoly

Susanna nevű aszon gyermekinek

nyakacsakáját bűbájosságoddal

s-babonásággoddal te rontottad-e?

Pro secundo: Fodor Örsébet leánykáját

te rontottad-e és annak utánna

meggyógyítottad-e?

Tehén vajban megsütöttö a faghajmát és vele kenegette az gyermeket, diófa levélből pedig fürdőt csinált néki. Ezt az mesterséget pedig tanulta Kovács Kiss¹⁶ Annátul, Derecske helységben létezik.

Pro tertio: Salóky Susannát, Losocz János feleségét, Fodor Örsébetet lányostul,

Lajos Katát, Sípos Gergelyné és Masáné

leányát Martino [...] te rontottad-e?

Úgy annak utánna felebb említett Szalóky

Susannát meggyógyítottad-e?

Masánét Kőkenné rontotta meg, mert hallotta pörlekedéseket és veszekedéseket gyanobúl.

Losonc Jánosné ő gyógyította meg, de a sógora szedte a füvet a fürdőnek.

Pro quarto: Föllebb nevezett személleken

kívül valakinek másnak, kinek és mikor,

vagy egészségében¹⁷ avagy is jószágában va-

rázsolás s babonáság által ártottál-e, hán-

szor, miképpen, micsoda szókal, avagy cse-

lekedettel?

Pro quinto: Bűbájosságot, babonáságot

kitül tanultad meg? [1]

¹⁶ Előtte áthúzva: *anyjátul*.¹⁷ Javítva erről: *egységében*.

Pro sexto: Ördögel van-e, avagy volt szövetséged?

N[ota] b[ene]. Ha van vagy volt, ulterius interroganda:

Primo: Mi formán lött ördögel szövetséged?

Secundo: Mikor lett meg vele szövetséged?

Tertio: Mennyi ideig, s-hány esztendeig?¹⁸

Quarto: Szóval-e vagy írás szerint? **[2]**

Quinto: Micsoda helyen?

Sexto: Micsoda szándékal és alkalmatossággal?

Septimo: Volt-e akkoron valaki jelen?

Octavo: Van-e ördög szövetségéről való valami jeled?

Nono: Kicsoda téged arra ösztönzött? **[3]**

Interrogatoria circa toxicationem et adulterium.

Primo: Gyermekszőrű anyjának az elmúlt időb[en] szicsánt égett borb[an] meginnya te adtad-e?

Secundo: Fábjan Péter leánykájának abból az üvegből, mellyb[en] szicsán vala, égett bort innya te attál-e?

Tertio: Gyermekszőrű Istvánnal paráználkodtál-e, mikor s-melley esztendőb[en]? **[4]**

Vallja, hogy Gyermekszőrű Istvánnal 4 vagy 5¹⁹ [alkalommal] közösködött ennek előtti 6 esztendővel.

¹⁸ Utána áthúzva: *az sz.*

¹⁹ Alatta áthúzva: *közösködött vele.*

IV.

Szeged, 1737. június 5.

HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA ELLEN TETT
TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 76.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 518–524. Nr. CCVII/76.

Anno 1737 die 5ta Iunii, nos infrascripti penes commissionem amplissimi magistratus Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis, talem uti sequeret[ur], peregimus inquisitionem.²⁰

De eo utrum?

Primo: tudja-e, látta-e, vagy hallotta-e tanú, hogy valamelly bűbájosságot s-babonáságot Kovács Rosa, Hódi György hitvese vitt volna végbe, mit, mikor és minemű üdőben, nappal-e vagy éccakán?

2do Fenyegettet-e nevezett Kovács Rózsa valakit és következett-e az ollyannak testében vagy jószágában az által ártása?

3^{io} Minémű életet viselt fellebb nevezett személy, mondgya meg a tanú?

4to Kit tud ellene az tanú jó bizonyásnak lenni?

Prima testis honesta Susanna Savoly, circumspecti Francisci Kelemen contoralis, annor[um] circit[er] 20, iurata, examinata, fassa est. Ad 1um nihil. Ad 2um: Az fatens gyermekének nyakacska mind a két felől nagyon megcsomósodván, úgyannyira, hogy az visogástúl[?] meg sem hajthatja. Maga házánál ülven a fatens és gyermekét ölében tartván, hozzája jött Kovács Rosa, gyermekének nyakacska meg tapogatta, mondván formalibus ezen szókat: „Eztet anyádnak köszönheted, mert még leánykorában haraguttam meg reá, szalonát kértem tőle, nem adott!” Ad 3um: Hallotta, hogy fenyegette maga urát Hódy Györgyöt. Ad 4um: Mindenkor az rosszakkal társalkodni és részegeskedni tudgya. Ad 5um: Rab Eörsét és Kelemen Eörsét tudgya jó tanúnak lenni.

Secunda testis Elisabetha Rab, circumspecti Georgy Kelemen consors, annor[um] circit[er] 44 iurata, examinata, fassa est. Ad 1um: Maga saját szájából hallotta elmult bőjti napokban Kovács Rósának (nappal lévén az fatensnél), midőn kérte Kovács Rósát, kérlek segics ezen az szegény gyermekén (tudniillik az menyé gyermekén), ne nyomorogjon már annyit. „Igenis segíték, úgymond, csak fizessetek.”

²⁰ Fordítása: 1737. június 5-én mi, az alulírt Szeged Szabad Királyi Város nemes tanácsa végzés alapján folytattuk le a vizsgálatot, miként az itt következik.

Mellyre mondván az fatens: „Örömet megfizetünk, csak gyógyícsd meg.” Arra kért az fatenstül egy petákot, de nem adván nékie. „Most van ideje, úgymond, ha azt akarjátok, [?] hogy meggyógyulán az gyermek. Ássatok tövises lapunak, [...]”²¹ ürömmnek gyökerit és viradics kórónak tövit, [1] csináltak az gyermek[ne]k abbúl fördöt, nyakacsáját bekennyétek s mossátok meg véle és innya is adgyatok nékie azon fürdővízbül.” Mellyre mondván az fatens: „S-hiszen keserő s-megárt az gyermek[ne]k.” „Tégy fele mézet beléje, és úgy agy innya nékie, mert ha most eztet nem cselekszéték, az után nem használ! Még ugyan most is ideje vagyon, mivelly öt hét szent György napja, azután semmit sem használ, mert mi minden füvek[ne]k, gabonák[na]k, virágok[na]k, szőlők[ne]k, egyszóval minden termékenségek sz[en]t György nap előtt harmattyát elszedgyök.” „Mit igérsz, avagy mit acc, úgymond a fatensnek Rosa Kovács, ha az többiek[ne]k szőlői mind elvesznek is, tied mégis, ha akarom olyan lészen, mind a kristály. Láttad-e azt, hogy edgyik szőlőbarázdának több termése vagyon, hogy sem a másodiknak, avagy harmadiknak? Oka az, hogy edgyik[ne]k jobb akarói vannak, hogysen másiknak és nem szedik el annyira a hasznát.” Említett fördöt eleget próbálták és gyakorolták, de semmit sem használt. Ad 2um: Tudgya, hogy Fodor Eörsébeth leánykája meg volt rontva (amint is Kovács Rosára gyanakodtanak) és Kovács Rózsa mondván az fatenshez, nem Fodorék leánykáját meggyógyítottam[!], amint meg is gyógyította. Ad 3um: Tudgya, hogy részeges volt, és az templomot nem igen gyakorolta. Ad 4um: Losonczi Jánosnét tudgya jó tanúnak lenni. [*Authenticata confirmat.*]

Tertia testis Margaretha Modra, circumspecti Georgy Zódy consors, annor[um] cir[citer] 28. iuramento mediante fassa est. Ad 1um: Tudgya bizonyossan, látta is a fatens, hogy leánkájának Kovács Rosa most elmúlt böjtben éccakának idein, úgy mint éjfélt tájban fördöt főzött, úgy mondván, hogy divó levélbül, mindazonáltal mibül főzte légyen, nem tudgya, de az víz tiszta volt, és²² levél is²³ látszatott benne. Ad 2um: Tudgya és hallotta azt is a fatens, hogy zsellérjének Nagy Mátyásnak, Kovács Rosa mondotta: „Ezen az nyáron a juhaidnak semmi hasznát nem veszed!” Ad reliquum nihil. [*Authenticata confirmat.*]

Quarta testis Agnes Zanóczy, circumspecti Michaelis Arva contoralis, annor[um] cir[citer] 18 iur[an]ta, examinata, fassa est. Az fatens Kovács Rosa szájából hallotta, midőn gyermekének éccakának idején fördöt csinált, hogy nem egyéb rontotta meg a gyermeket, öreg Kókainénál. Ad reliqua nihil. [*Authenticata confirmat.*]

Quinta testis Helena Sávoly, circumspecti Mathiae Nagy coniunx, annor[um] circit[er] 30, iurata, examinata, fassa est. Ad 1um nihil. Ad 2um: Hallotta, hogy az fatens urának[?] Kovács Rósa mondotta [2] [*most recenter elmúlt télen*] (nem tudgya mi okból összeszidván): „Ördög atta, mit kötődöl vélem, úgy megrontom az juhaid-

²¹ Nagyméretű tintafolt található a kéziratban.

²² Utána áthúzza: *semmi*.

²³ Alatta áthúzza: *nem*.

dat, hogy az idén semmi hasznát nem veszed!” Ad 3^{u[um]}: Ritka nap, holott részeg nem lett volna. Ad 4^{u[um]} nihil. [*Authenticata confirmat.*]

Sexta testis Susanna Szalóky, Joannis Lossoncz, iurisdictionis militaris consors, annor[um] cir[citer] 40, iurata, examinata fassa est, Ad 1^{u[um]} nihil. Ad 2^{u[um]}: Az fatens negyed napi gyermekágyas lévén, Kovács Rosa a fatens[ne]k öt máriásával adós vala, semmiképen meg nem vehette tőle, maga házához hívatatván az fatens Kovács Rosát. Mondván nékie: „Mively gyermekágyban vagyok, szolgálád le azon öt máriásokat!” Üdöközben az pallásra menvén az fatens megvizsgálni s[alva] v[enia] az megölt sörtélesseinek aprólékjait, sok híján találta s-tapasztalta. Azután lemenvén a pallásrul, megszólította Kovács Rosa az fatenst: „No már fölkelte Zsuszka néném?” „Fölkeltem kutyátul esett, úgymond a fatens, miulta itt vagy nálunk, elhortad az disznónak aprólékját!” Estére kelvén a fatens ágyában lefekűt s-elalutt. Azonnal álmábúl fölsivalkodván Vadkerti János képében táncban vitték és háromszor az szoba ágost megkerülték véle. Azután mindgyárt kilenc hétig való betegségbe esett. Akkoron az fatens ura Bálok alá szegődvén, történet szerint Pállffy Ferenczhez ment, ahol Szabó Ferencz is ott lévén, oda érkezett Kovács Rosa. Már kilenc holnapig Pállffy Ferencz leánkája betegen fekűdt. Látván az leánka Rósát, föl szóval kiáltván: „Jaj minek jött ide az rút asszony, az én terhemet megnehezítette!” És úgy mond az Kovács Rosának: „Te rontottad meg az én nénémet, úgy mint az fatenst, és Massané leányát!” Azután 4. vagy 5. napra Pálffy Ferencz leánya megholt. Akkoron pedig Szabó Ferencz, Simony Mihály, Tiszta Gergely és a fatens ura, midőn említett leánka azt mondotta, hogy Kovács Rosa rontotta légyen meg a fatenst, jelen voltak. Azt halván fatens ura megharaguvék, tüstént haza ment és kardot kapa. Éccakán lévén, Kovács Rosa elütette a gyertyát, elszalatt, azután kilenc hétig semmiképen házához nem vehette, míglen újokban az fatens ura kérésképen meg nem szólította és házához nem hita. Azután bizonyos fördőt csinált, egyszer bekötözte s[alva] v[enia] disznó ganéval, azzal meggyógyult. Ad 3^{u[um]}: Tisztátalan életőnek mindenkor hallotta, francia katonákkal miképpen [3] paráználkodott, maga dicsekedvén, hogy az ő szerszáma salvo respectu nagyobb mint az borjú szája és az dongó bogarak is belepték. Hallotta azt is maga szájából, hogy gyermekének mondván: „Csinálok azt is, aki lölködet beléd adta!” Amint Modra Margit is ezen szitkokat hallotta. [*Authenticata confirmat.*]

Septima testis Anna Csáky, Francisci Szeghi contoralis, annor[um] cir[citer] 40, iurata examinata fassa est. Ad 1^{u[um]}: Midőn az fejét bétörte az ura Kovács Rosának, tudakozta fatens, hogy talán rosszasságáért cselekedte. „Hallottam magam is, hogy rosszul éltél, az mint halom pedig, hogy nagyobb rosszasságban adtad magadat.” Lossoncz János leányát is megrontották volna. „Én még akkor nem voltam boszorkány!” Kovács Rosa monda fatensnek, mellyre felelt: „Jaj eblélek, tehát most

boszorkány vagy!” Arra semmit sem felelt,²⁴ hanem el nevette magát. Ad 2um nihil. Ad 3um: Hallotta maga szájából, hogy midőn francia katonák után lett volna, akkor fertelmesen paráználkodott volna vélek. Azt is hallotta tőle az fatens, hogy Csamanghó verte el róla az rosz parázna személyeket. Csupán szitkozódott főképen az maga leányára formalibus: „Ördög bújon az lölködben s[alva] v[enia] baszon mög az német!” Ad 4um: Csamangó Josephet tudja jó tanúnak lenni. [*Authenticata confirmat.*]

Octava testis Elisabetha Fodor, circumspecti Joannis Eörös consors, annor[um] cir[citer] 28. iuramento mediante fassa est. Ad 1um: Az kis leánkája igen beteg lévén, elfonyadott és száratt úgyannyira, hogy csak bőri és csontya vala. Egyik is másik mondá, hogy Kovács Rosa rontotta meg a gyermeket. Az fatens elmenvén Kovács Rosához, hita házához, hogy nézné meg a leánkáját, micsoda betegség legyen rajta és gyógytáná meg. Meglátván Kovács Rosa a gyermeket, mondá: „Ha ennek előtte mondotta volna, eddig meggyógyítottam volna.” Hozá adván azután: „Imádkozhacc, úgymond az fatens[ne]k, hogy meggyógyétottam az leányodat, mert hat esztendeig is elsínlődöt volna. Ad 2um: Megvervén az ura Rosát, fenyegette őtet, hogy gombolagba fogja takarni az éjel. Ad 3um: Tudgya, hogy az urával nem lakott, mégis gyermekei lettenek. Azutátúl mindétik kurva nevet viselni kéntelenétetett. Ad. 4um nihil. [*Authenticata confirmat.*] [4]

Nova testis Helena Kelemen, circumspecti Joannis Sebők contoralis, annor[um] cir[citer] 26, fide mediante, qua pregnans existens, fassa est. Ad 1um: Tudgya bizonyosan, hogy bűbajosághoz ért deutruban nevezett személly, mivelly a tanú házához elmúlt bőjti napok utólán elmenvén, mingyárt káromkodással mondván: „Csinálom az anyádat, adgyál vajat!” Az fatens megtagadván, hogy nem volna nékie, hanem olajal kínálta. Arra felelt fatensnek s[alva] v[enia]: „Bazd meg magad az olajadat, hiszen tudom, hogy vagyon vajad a padlásan, gyaptyúba betakarva! Akár mindjárt magam vigyelek reá, és megmutassam!” Amint is úgy volt, hogy fatens[ne]k lévén palláson vaja gyatyúban betakarva. Hogy tudta, az tanunak nem constált. Félvén azért tőle, netalántán megroncsa, mondván a menyének: „Eregy, hoz néki egy kis vajat!” Fölmenvén pallásra²⁵ hozott nékie. Azt is mondván, hogy akár ízrül-izre az barombúl kihánná fatens[ne]k marháját, annak utánna ismét eljövén az fatenshez, káromkodással mondván: „Te ördög adta dáma!”, de akkor részeg volt. Ad 2um nihil. Ad 3um: Tudja, hogy az templomot nem gyakorolta, és hogy részeges volt. Ad reliqua nihil. [*Confirmat, authenticata.*]

Decima testis Juditha Pobory, Ignaty Fodor consors, annor[um] cir[citer] 24, iurata fassa est. Ad 1um: Látta az fatens, midőn Kovács Rosa bőjtben Fodor Eörsebet gyermekének divófa levélből fördöt csinált, és sok hajmát vajban megpörkölt, azzal kévén az gyermeket, meggyógyúlt. A fatens[ne]k pedig gyermeke akkoron szín-

²⁴ Javítva erről: *felet*.

²⁵ Utána törölve: *és*.

tén beteg vala, mondván Kovács Rosa: „Ha valamit ígérsz, meg fogom gyógyítani a gyermekedet.” A fatens mingyárt edgy máriást ígért nékie, csak gyógyítaná meg. Elmenvén arra Kovács Rózsa egy tarisztya füvet szedvén (melly most is jelen találtatik) nagypénteken hozván az fatens házához.²⁶ Akkoron már a gyermek agonizálván, látta Kovács Rosa az gyermeket, mondván: ennek már senki füve nem kellett. Fatens napa Kovács Rosának arra felevén: „Aki ezt meggyógyította volna, meg is rontotta. Osztán mi gondot reá!” Harag szóval úgymond: „Rosa, te vén asszony, ha rontok-e avagy gyógyítok, ki bánt azért?” Ad 2^{dum}: Fenyegette az fatenst Kovács Rosa edgykor, midőn házához ment volna, gazda asszonyától egy [5] kancsót kért, hogy bort ihasson az korcsmán belőle. Az fatens gazdanya mondván: „Aki bort árul, kancsót is fog adni. Az kancsó nem enyim, hanem zsellérlénjé.” Rózsa zsellérlének: „Aha kutya forma, disznó forma, mondván, majd nem ad nékem!” Kimenvén arra az fatens zsellér asszony, Kovács Rosát jól megütögette. Fenyegette Rosa: „Noh, tudom mi kell néked, de ne búsulj!” Azon éjel gyermekének álma egészen elveszett, úgy hogy sok északában semit sem alutt, míglen az fatens gazda asszonya Kovács Rosát (akkor az templomajtó alatt ülven) megfenyegette, hogy azutától fogvást, miulta az házánál megveretett, az gyermek nem aluszik, „Na dehogy nem aluszik, mondván, az előtt is olyan volt, azután az gyermek álma mingyárt megjütt. Ad 3^{idum}: Hallotta rosz életűnek lenni. Ad 4um: Mukinét tudgya jó tanúnak lenni. [Authenticata confirmat.]

Undecima testis Helena Csikós, relicta vidua Petri Muhi, annor[um] circit[er] 55, iur[amen]to examinata, fassa est. Ad 1um: Ennek előtte circit[er] 8 esztendővel midőn az fatens Kovács Rosával, és két leánkával ugar szántók[na]k ebédet vitt volna, az útban búzák köszt lévén, Kovács Rosa egy szál virágzott búza fejét leszakajtott, annak virágát lehúzván egészen, az markában beszorétotta. Azt mondván: „Ha akarom, ezen búza fej hétszer egymásután az markóban megvirágzik!” Amint is azonképen kétszer, háromszor, négyszer és többször is, azon búza fejnek leszedte a virágját, az markában szorétván, egy kevésé ott tartván, megvirágzott szintén úgy, mintha a gyökerén állott volna. Az fatens, úgy az két leányka egyet leszakasztván, próbálták, úgy cselekedvén, háromszor, négyszer mind Rosa, de az ő markukban semmiképpen meg nem virágzott. Ad 2^{dum} nihil. 3um: Tudgya mindenkor részegesnek lenni. De reliquo nihil. Hozá adván, hogy edgy garas ára szécsánt vettek,²⁷ aval ettették meg Gyermekszőrűnek anyát, mert annak előttö megverte Gyermekszőrű anyja²⁸ Kovács Rosát és mondta, igett borba attá neki.²⁹ [Authenticata confirmat.]

²⁶ Alatta áthúzva: *szállására.*

²⁷ Alatta áthúzva: *felesége.*

²⁸ Utána áthúzva: *az anyja.*

²⁹ Oldalról betoldva bizonytalan olvasatú részlet: *Hozá adván, hogy edgy garas ára szécsánt vettek, aval ettették meg Gyermekszőrűnek anyát, mert annak előttö megverte Gyermekszőrű anyja Kovács Rosát és mondta, igett borba attá neki.*

Duodecima testis Elisabetha Foris, Martini condam Muhi vidua, annor[um] cir[citer] 40 iurata, fassa est. Ad 1um: Hogy az elmúlt télen leánya az fatens[ne]k gyermekágyban lévén s-betegeskedett. Kovács Rosa igen gyakorta háza előtt elmenvén, és kint lévő házhoz tartozandó gyermekektől kérdezte, [6] „Mit csinál az nénétek?” Mellyre feleltek: „Mit csinálna, gyermekágyban fekszik!” Egykor annakutánna Kovács Rosa az fatens házához alamizsnát kérni menvén, alamizsnával azonnal adakozának nékie. Alamizsna kezéhez vétele után szép szóval fatens monda Rosának: „Az istenért te Rosa, mit csinálsz, te reád gyanúságunk vagy, mert mint leányom, mint pedig magunk gyermekekkel együtt már 11^{szor} elestünk! Kénytelenétünk az n[emes] tanácsnál reád panaszt tenni.” Elkezdvén Kovács Rosa rút szitkozódással: „Az isten veszejtse rajtatok ezen betegséget, meg se mentsen benneteket túle! Nem Vágóval[?] az estve megtáncoltam, ugyan ropogott, még is megholt. Ki mit tehet róla, isten akarattya.” Ad 2um nihil. Ad 3um: Hallotta, látta is reszekedését, és hogy templomot nem igen járta. Ad 4um: Siposnét tudgya jó tanúnak lenni. [*Authenticando confirmat.*]

Decima tertia testis Anna Koszó, circumspecti Michaelis Csany contoralis, annor[um] cir[citer] 30, iur[amen]to mediante fassa est. Ad 1um: Az fatens leányának gyermeke roszul lévén, hallotta, hogy Fodor Eörsébet gyermeke szintén ollyatin betegségben lett volna. Kovács Rosa meggyógyította légyen, azokéért az fatens kérte, hogy gyógyítaná az ő leánya gyermekét is meg. Amint is csinált bizonyos füvekből főrdőt. Abban megfürösztvén a gyermeket 3^{szor}, használt-e vagy sem, nem tudgya az fatens. Mindazonáltal most valamennyire az gyermek jobban van. Kérdezte a fatens, micsoda betegség volna, avagy milölte légyen? Mondván Rózsa: „Csak az szépasszonyok szoptatták.” Kicsodák volnának azon szépasszonyok, tudakozván a fatens, de nem mondotta meg. Ad reliqua nihil. [*Authenticando confirmat.*]

Decima quarta testis Catharina Laos, circumspecti Georgy Sipos contoralis, annor[um] cir[citer] 40 iur[amen]taliter examinata, fassa est. Ad 1um deutri punctum nihil. Ad 2um: Vásznot szívén az fatens, Rosa hozája menvén, foghajmát [7] kérvén, nem adott nékie. Másnapon mingyárt rosszul lett, hogy négykézláb kölletett mászni. Ad 3um nihil. Ad 4um: Tudgya Fodor Istvánnét jó tanúnak lenni, mint-hogy házánál is lakott.

Super qua p[rae]vio modo peracta inquisitione praesentes litteras n[ost]ras propriis sigillis et singraphis munitas extradeditimus testimoniales. Anno, die, quibus supra.³⁰ Franciscus Babarcsi senator m[anu] p[ro]pria], Josephus Pállfy m[anu] p[ro]pria] senator Joannes Kerny m[anu] p[ro]pria].³¹

³⁰ Fordítás: *A korábbi módon felvett vizsgálatról, jelen vallomási jegyzőkönyvet állítjuk ki, megerősítve saját pecsétünkkel és aláírásunkkal. A fenti évben és napon.*

³¹ Utóbbi két név után saját vörös viasz gyűrűs pecsét lenyomata látható.

Decima³² quinta testis: Helena Tótt, circumspecti Stephani Fodor contoralis, annor[um] cir[citer] 40, iurata, examinata fassa est. Ad prim[um]: Vallja a fatens, hogy Kovács Rosa Gyermekszőrüvel paráznaságban[an] élt. És bizonyos dolog iránt pörlekedésben[en] esvén Kovács Rosa Gyermekszőrüvel, akkor kiáltotta ucca hoszszában:³³ „Te átkozott gyilkos,³⁴ megéttettetek[!] az anyádat, te vettél edgy garasára szicsánt, és én adtam meginnya igedborb[an]!” Az mint is annakelőtte fördőt csináltak Gyermekszőrü anyának, fürdésben lévén az anya Gyermekszőrünek. Íme, csak bele nem halt azon³⁵ fürdőben, akor látván az fatens, hogy veszedelemben[en] volna Gyermekszőrüné anya.³⁶ Kiáltotta az fiának, Gyermekszőrünek és Kovács Rosának, hogy mennének segítségre. De nemhogy mentek volna, inkább csak nevettek. Akor maga az fatens mentette meg az haláltúl, azután csak mindhamar okádásokat³⁷ tett az azon, míglen ki nem múlt ez világból. Hallotta azt is, hogy valamely dologban szóban esett Gyermekszőrüvel, akkor mondotta Gyermekszőrünek: „Bár az isten megbasszon, ha ki nem mondom!” De részeg lévén Kovács Rózsa. Ugyanazon nap és azon fürdőben[en] Fábíán Péter leánya, mintegy 5 esztendő, fürdőzött és Kovács Rosa inya adott azon övegből az leánkának, melbül Gyermekszőrü anyának égett bort, mindgyárt az leány kezdett háyni és edgy hét alatt meg is halálozott. [Aut[henticata] confirmat.]

Decima sexta testis Catharina Szűcs, Stephani Balogh contoralis, annor[um] circiter 40, iurata, examinata, fassa est. Vallja, maga házában[an] mondotta Kovács Rózsa, a fatensnek, valamely dolog iránt pörlekedett annak előtte Gyermekszőrüvel, hogy: „Bár azon I[ste]jn engem megbasszon, ha ki nem mondom!” Ad reliqua nihil. [8]

Decima septima testis Helena Varga civis et inhabitatoris Petri Fabján contoralis. Vallja, hogy iccákában idem Kovács Rosa füvet szedett fördőnek, melly fübül fördőt csináván Gyermekszőrü anyának, megförsztöttö, melly fördőben[en] Varga Ilonának kis leányát Ersébetet is fűröszöttö, és igett bort adván az leánknának az fördőben abból az övegecskéből, mellyből³⁸ Gyermekszőrü anyának mingyárt fájlalván hasacsakáját, okádván és ötödnapra meghalálozott.³⁹

³² Jelentős hely kihagyása után folytatva, és M betűvel megjelölve.

³³ Bizonytalan olvasat, a papír erősen sérült a hajtás mentén. Javítva erről: *hoszataban*.

³⁴ Utána áthúzva: olvashatatlan.

³⁵ Alatta áthúzva: olvashatatlan.

³⁶ Utána áthúzva: *akor*.

³⁷ Javítva erről: *okkadásokat*.

³⁸ Alatta áthúzva: olvashatatlan.

³⁹ Az utolsó bejegyzés szövege nem ugyanazon dokumentumban található, hanem a az 1744 / 16/I számú iratcsomó 8. főlőjén található külön lapon.

V.

HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA AUTENTIKÁCIÓS
ÉS TORTURÁLIS VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYVEI

A.

Szeged, 1737. július

HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA AUTENTIKÁCIÓS VALLOMÁSI
JEGYZŐKÖNYVE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 77.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 524–525. Nr. CCVII/77.

Rosa Kovács

Harmadik testis fassiójára vallja:⁴⁰

Vallja, hogy fürdőt csinálni javalta,⁴¹ ha dió levelét megfőzi. Püspökib[en] lakik, Gyöngyös mellett az anyja, akitül hallotta, de nem tudgya megnevezni kitül. Ad secundu[m]: Elsőb[en] tagadgya, azután nem tudgya, ha mondotta-e vagy sem.

Negyedik testis fassiójára.

Hogy Kókainé rontotta meg az fatens gyermekit, directe megvallja az malefica persona.⁴² Azt pedig Tehen hegedús anyjátül hallotta, hogy Kókainé gyógyította meg, kinek szemit megrontotta, hogy penz osztogatásb[an] nem adott neki.

Ötödik testis fassiójára.

Nem emlékszik reája, hogy mondotta volna.

Ad 2^{d(um)} testem.

Negat.

Kilencedik testis fassiójára.

Egyenesen megvallja: Tudta onnind, hogy hideg lévén, be kell az vasat⁴³ takarva[?] az barombúl hogy ízrül-ízre kihányja az marháit, arra nem emlékezik, hogy mondotta volna. [1]

⁴⁰ Alatta áthúzva: *Tertio testis vallya fassiojára vallya [...]*.

⁴¹ Alatta áthúzva: *jó volna az.*

⁴² Utána áthúzva: *hogy.*

⁴³ Alatta áthúzva: *vagy.*

Tizedik testis fassiójára.	Ad 1 ^{um} : directe fateálta: ⁴⁴ Hogy látta más-tól és cselekedte is, de nem tudja, kinek hitták. Azt is vallá, hogy füvet szedett, úgymint diófa levelet, fodormenta és kakukfüvet. Hogyfenyegettelégyen, negállá.
Nyolcadik testis fassiójára.	Ad 1 ^{um} Affirmative. Az urát is fenyegette, mert megérdemlette.
Septimus testis fassiójára.	Vallja, hogy igaz, hogy mondotta ezen szókat, akkoron nem volt boszorkány.
Tizenegyedik testis fassiójára.	Quoad 1 ^{um} affirmat. Uterium punctum vero qualificat.
12. testis fassiójára.	Qualificative felel, igenis, azon nap Rugónál volt és az Rugó szűz Mária táncára híta, de nem ment az táncra. [2]
Hatodik testis fassiójára.	Affirmat.
13 ^a -testem.	Affirmat: Hogy hallotta az ollyatin gyermeket, mellyek s[alva] v[enia] zöldet ganajolnak, az szépasszonyok szoptattják. Azt pedig vénaszonyoktól hallotta.

B.

Szeged, 1737. július

HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA KÉNYSZER ALATTI VALLOMÁSA

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 78.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 527. Nr. CCVII/79.

In Tortura.

Vallja, hogy boszorkány társai pedig Kokainé, Körmöcziné. Szélben járt említett két személlyel és mostani télen Szabadkára is voltak. Elő álomkor az ajtón kimentek, Szabatkán pedig vendégeskettek⁴⁵ és két esztendeje, hogy közikben állott. Főlebb említett szemilek csábították el. Kokainét uralták az vendégségb[en], de nem tudgya, micsoda részt lévén. Kokainé⁴⁶ legfőllebb ült az asztalnál az vendigségb[en]. Szabatkán esküdött közikb[en]. Kókainé a kezét. Edgy nagy levél lévén az aszta-

⁴⁴ Utána áthúzva: *de*.

⁴⁵ Utána áthúzva: *sokan*.

⁴⁶ Utána áthúzva: *az*.

lon. Vallja, hogy mindha kocsi lett volna, és 4 vagy 5 ló volt⁴⁷ az kocsiban. Vallja, hogy emberek voltak az lovak, mert be mentek az vendigsigb[e], az kocsit pedig oda ki hatták.

Körmöcziné⁴⁸ és Kokainé voltak az tanítói. Hozzá mentek⁴⁹ [Juhász] Miska házához, mert ott lakott, akkor hívták ütet. Othon lévén az gazda asszonya, de semit sem tudott felölö. Dil után circiter 8 óraker, midön az házb[a] bementek, az Kokainé és Körmöcziné voltak szószólói. Szabatkára pedig fél óra alatt elvitték az kocsit. Senki sem látta, nem hallotta senki is mikor elmentek és azon kocsin haza is jöttek. Ütet⁵⁰ haza vitték, Kokainét és Körmöczinét haza vitték. Midön pedig Szabatkára mentek volna, látta hogy ittak ettek az házb[an], ütet is kínálták lukum[m]al vagy s[alva] r[espectu] lóganéjal, de ő nem evett belöle, elhajtotta. Volt egy előljáró közöttök, kit nagyon süveglettek. Szabatkán közökbe atta magát és föl is íratta magát és be is esküdött. Elsőb[en] az Boldogságos Szűzet, azután az Jézust, azután minden szenteket, azután a szent sacramentumot akarták tagadtatni meg vele. Férfiú mondotta előttö az esküvést, ő meg utánna mondotta⁵¹ az ördög jelen lévén nagy⁵² könyvre tette⁵³ az kezét és arra a könvre esküdött. Utoljára azt vallá, ha Kokainét és Körmöczinét behozattya az t[ekintetes] n[emes] tanács, formale iuramentumot is megvallja. [1] [2]

Körmöcziné Fúrós Istókot [rontotta meg]. [3]

VI.

Szeged, 1737. július 16.

FORMÁLIS PER BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÉS HÓDI GYÖRGYNÉ KOVÁCS RÓZA ÜGYÉBEN

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 78.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 525–527. Nr. CCVII/78.

[*Processus contra Helenam Molnár, Joannis Búza et Rosariam Kovács Georgii Hody circumsectorum contorales, magiae insimulatas in Anno 1737. suscitatus.*]⁵⁴ [4]
Anno 1737. die 16a mensis Iulii, in curia senatoriali Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis, occasione revisionis captivorum.

⁴⁷ Utána áhtúzva: *benne*.

⁴⁸ Elötte jelentős hely kihagyva.

⁴⁹ Utána áthúzva: *csani*.

⁵⁰ Elötte áthúzva: *mind*.

⁵¹ Utána áthúzva: *formalibus*.

⁵² Utána áthúzva: *az melyre megesküdött és edgy*.

⁵³ Javítva erről: *ette*.

⁵⁴ A későbbi kivonat nem a hibásan jelzett utolsó, hanem a tulajdonképpeni első oldalon van.

Levata causa amplissimi magistratus antelatae civitatis ut a[ctor] contra et adversus Helenam Molnár Joannis Búza et Rosariam Kovács Georgii Hódy circumspectorum huiatum incolarum thalami consortes vel ut i[ncatta] i[ncatta] ratione et p[rae]textu ab infra uberius declarandae magiae mota et suscitata.

Et pro eodem amplissimo magistratu nobilis Adamus Bohus, legitimus eiusdem procurator fiscalis p[rae]missis p[rae]mittendis, servatisque de iure servandis, per formam actionis detegeret et p[ro]poneret sequentia. Qualiter nimirum praenominatae i[ncatta] i[ncatta] anteactis diebus evolutisque temporibus excusso Dei hominumque timore vilipensa denique divinarum humanarumque legum p[ro]ut et quotidianarum propterea factarum animadversionum magistratualium severitate et austeritate, malignantis spiritus incitamento percitae, diversis vicibus et occasionibus suspectas res, artes illicitas, verba vaticinia et opera exercere, aliis item mala minari, hominibus et pecoribus nocere. Consequenter per nefaria facinora imprecationes, magicasque compositiones p[ro]ximos suos damnificare. Quin imo p[rae]nominata Rosaria Kovács habendo suum legitimum maritum, cum aliis adulterari, contra Deum enormem blasphemia[m] effectire p[ro]ut et ante annos⁵⁵ circiter 5 aut sex, matrem Stephani Horváth alias Gyermekszörű István nuncupati p[ro]ut et Petri Fábíán ex Maria Varga consorte sua susceptam progenitamque filiam Elisabetam nominata[m], toxico vita sufferre. Consequenter praenominatas personas vitae private nil pensi duxissent et haud formidassent⁵⁶ (quae p[rae]missa ex inquisitionibus magistratualibus hic loci sub literis **[I]** L.⁵⁷ et M.⁵⁸ p[ro]ductis uberius patebunt). Concomitanter taliter poenam legalem, super eiusmodi criminibus statutam, simulq[ue] vindictam etiam divinam in se p[ro]vocare minus veritae fuissent. Cum autem p[rae]specificata crimina absque promerita poena transmitti nequeant, hinc p[ro]c[urato]r fiscalis magistratualis cuperet p[rae]declaratas i[ncatta] i[ncatta] in poena legali (quoad Rosariam Kovács actionetus⁵⁹ circumscriptam cum exasperatione) convinci et agravari, convictasque et aggravatas, p[rae]misso ad plura elicienda crimina torturali examine p[ro]nunciari, cum reservata generali.

I[ncatta]⁶⁰ in vinculis adstans Rosaria Kovács contra se p[ro]rectam actionem fiscalem negat.

⁵⁵ Javítva erről: *annis*.

⁵⁶ Javítva erről: *formidassent*.

⁵⁷ Az L jelzésű dokumentumot a 14/III. iratként közöljük.

⁵⁸ Az M jelzésű dokumentumot a 14/IV. iratként közöljük.

⁵⁹ Javítva erről: *actionetus*.

⁶⁰ Előtte áthúzva: *pro*.

Deliberatum est.

Combinatis ac confrontatis, poenitusque ruminatis testium fassionib[us] exindeque erutis gravib[us] iisque palpabilibus indiciis, tam quoad practicatam per p[rae]-notatam Rosariam Kovács magiam quam vero magistratuali inquisitionetenus circumsp[ectum] causat[um] homicidium p[ro]ut et enormem contra Deum effactam⁶¹ blasp[haemia]m,⁶² sed vel maxime ex eo,⁶³ quod praemissa p[rae]memorata Incatta simpliciter negasset, fine eruendae⁶⁴ veritatis petitam per fiscalem procuratorem tortura[m] admitti.

Deliberatum est.

Actionetenus nominatam Helenam Molnár peccatam ob p[rae]vie adducta in p[ro]ducta sub L. magistratuali inquisitione uberius contenta fortissima[?] ad magia vergentia indicia per equuleum examinandam decerni. [2]

Anno 1737. die 30^a-mensis Augusti, occasione revisoriae sedis malefactorum.

Deliberatum est.

Quandoquidem actionetenus specificatae Helena quippe Molnár⁶⁵ Joannis Buza et Rosalia Kovács Georgii Hódj circumspector[um] contorales captivae sub tortura iudicialiter sibi adiudicata ex rationibus et motivis in documentis inquisitionalibus hic loci ad processum p[ro]ductis p[ro]ut et post modofatam torturam intuitu formalis magiae, cuius insimulatae fuerant, constanter in negativa perseverassent. Hinc easdem praenominatas captivas sensu quaestionis 8^{vae} cap[it]is 6^{ti} *Direct[io] Kith[onichiana]* et aliorum eatenus sancitarum legum, ab ordinaria quid poena absolvi, verum ob exercitus actus superstitiosos et his similia sortilegia, e gremio et territorio huius Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis p[ro]scribendas et relegandas decerni. [3]

⁶¹ Javítva erről: *effitatum[?]*

⁶² Utána áthúzza: *ob denegatum denique.*

⁶³ Utána áthúzza: *etiam.*

⁶⁴ Utána áthúzza: *olvashatatlan.*

⁶⁵ Utána áthúzza: *circumspectis.*

FORDÍTÁS

[*Eljárás Molnár Ilona, Búza János felesége és Kovács Rózsa, Hódy György hitvese ellen mágia vádjában az 1737. évben indítva.*]

Az 1737. év július hó 16-án Szeged Szabad Királyi Város szenátusi épületében [tkp. városházán] tartott foglyokat érintő felülvizsgálat.

Az említett város nemes tanácsa felperesként pert vesz fel Molnár Ilona, Búza János és Kovács Rósa, Hódy György jeles lakosok [tkp. polgárok] hites feleségei mint vádlottak ellen. Azon okokból és ürügyekből, amelyek lentebb részletesen ki vannak fejtve, egyúttal mágia elkövetése és okozása miatt. A jeles tanács részéről nemes Bohus Ádám a város jogszerű tisztí ügyésze, az előzmények előadásával és a jog megtartásával, per formájában a következőket terjeszti be és vezeti elő. Mindenesetre a fentnevezett alperesek az ezt megelőző napokban és elmúlt idő során félretették az emberi és isteni félelmet, és ennélfogva az isteni és emberi, valamint a mindennapi törvényeket semmibe vették, ugyanakkor számoltak a hatósági fenytés szigorúságával és komolyságával. A gonosz lélektől felfingerelve, különböző [módokon] és többszöri alkalommal [vétkeztek]. Veszedelmes dolgokkal, csábító eszközökkel éltek, és jósló igéket és tárgyakat használtak. Továbbá számos embernek és állatnak okoztak kárt, másokat pedig szerencsétlenséggel fenyegettek.

Ennek köszönhetően gyalázatos bűncselekményeik által átkokkal és mágikus keverékekkel saját családtagjaiknak ártottak. Sőt az említett Kovács Róza, jöllehet törvényes házastársa volt, mégis mással szegte meg házasságát, és így Isten ellen hatalmas szentségtörést követett el. Továbbá, nagyjából öt vagy hat évvel ezelőtt Horváth István, másképpen Gyermekszörű István említett anyjának, valamint Fábíán Péter Varga Máriaótól származó lánygyermekének, Erzsébetnek méreggel okozta halálát. Ennek következtében nem riadtak vissza attól, hogy saját életüket is semmire se becsüljék (miként ezen a helyen az L és M betűvel jelölt előrebocsátott tanácsi vizsgálati jegyzőkönyvből az bővebben ki is derül). Azzal sem törődtek, hogy ha jog szerint ilyen büntetést kapnak, akkor azzal Isten büntetését is kihívják maguk ellen, mivel vétkesek ezekben az elkövetett bűncselekményekben. Mivel pedig ezt a bűncselekményt kiérdemelt büntetés nélkül engedni nem lehet, ezért a jogi megbízottként eljáró tisztí ügyész úgy kívánja, hogy a fentnevezett vádlottakat, kiérdemelt büntetésükként (a keresetben leírt Kovács Rózát pedig szigorítással) ítéljék vétkesnek. És jelentse ki [a bíróság], hogy az elítélt személyeket a vizsgálat során tortúra alá kell vetni a további bűncselekmények felderítésének érdekében. A továbbiakban az általános [szabályok] megtartásával.

A bilincsbén jelen lévő vádlott Kovács Róza pedig az ügyész által a per során az ellene [beterjesztett vádakat] tagadja.

Határozat

Ezeket követően egyesítettük a tanúk vallomását, és a vádlottakat újból kikérdeztük. A nyomozás során így feltárt bűncselekmények és azok kézzelfogható bizonyítékai alapozták meg az említett boszorkány Kovács Rózsa [vétkességét]. [Bebizonyosodott, hogy] gyilkosságot és az Isten ellen hatalmas szentségtörtést [tkp. istenkáromlást] követett el. Mivel ezeket a vádakat az említett alperes egyszerűen tagadta, ezért az igazság felfedésének érdekében tortúrára ítéltük, amelyet a tisztí ügyész úr is kérvényezett.

Határozat

A keresetlevélben megnevezett alperest, Molnár Ilonát szöges lóval [tkp. szegekkel kiveret faszék] lefolytatott vizsgálat alá kell vetni, mivel az L. jelzésű, idetsatolt hatósági jegyzőkönyv súlyos tartalma bizonyítékul szolgál a mágia elkövetésére.

1737. augusztus 30-án a büntetőbíróság ülése alkalmával.

Ítélet

A keresetlevélben megnevezett fogvatartottakat [ti. vádlottakat,] jeles polgárok feleségeit, Molnár Ilonát, Buza János [hitvesét] és Kovács Rózsát, Hódi György [hitvesét] a bíróság tortúrára ítélte. Ezt az eljárást jóllehet mágia vádjával folytatták le, mégis kitűnik a per során létrejött nyomozati dokumentumok tartalmából és a végrehajtott kínvallatásból, hogy a vádlottak végig tagadásban maradtak. Így pedig az említett fogvatartottakat Kithonich János *Directio Methodica* című művének hatodik fejezetének nyolcadik kérdése alapján és más szentesített törvények szerint a megszokott büntetés [tkp. halálbüntetés] alól felmentjük. Mégis szörnyű babonás cselekedetek és ahhoz hasonló varázslás [tkp. jóslás(?)] elkövetésében [bűnösnek találtuk őket]. Ezért úgy döntöttünk, hogy Szeged Szabad Királyi Város területéről és környékéről kitiltjuk és száműzzük őket.

VII.

Szeged, 1737. augusztus 16.

A BUZA JÁNOSNÉ MOLNÁR ILONA ÜGYÉBEN FELVETT BÍRÓSÁGI
HATÁROZAT A PERKÖLTSÉGRE VONATKOZÓAN

AZ IRAT: H:

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 516–517. Nf. CCVII/74.

⁶⁶Kamarás uram, fizessen kegyelmed egy ingre való vászonnyért s-annak megkésztéséért, mely ümög az boszorkányok torturájára alkalmasnak találtatott, hetvennyolc pénzeket. Szegedini die 16a Augusti, Anno 1737. Per Magistratum ibidem.

⁶⁶ Az iratot Reizner János műve alapján közöljük.

15.

Szeged, 1737. augusztus

SZEGED VÁROS PERE FARKAS ISTVÁNNÉ NEDELKÓ MARGIT ELLEN

I.

Szeged, 1737. augusztus 10.

A FARKAS ISTVÁNNÉ NEDELKÓ MARGIT ÜGYÉBEN FELVETT
TANÚVALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

NYOMT. KIADÁSA: Oltvai 1965. 199–206.

Anno 1737 die 13. Aug[ustus] etc.

Primo:¹ Tudgya-e, látta-e, vagy hallotta-e a tanú, hogy Margaretha Nedelko Stephani Farkas relicta vidua bűbájasságot, s-babonáságot vitt volna vigbe? Mit, mikor és minimő üdöb[en], nappel-e vagy éccaka?

2de: Fenyegett-e nevezett Margaréta Nedelko Stephani Farkas relicta vidua valakit és következett-e az ellen² való testéb[en] vagy jószágáb[an] azáltal ártalmat?³

3°: Ménémő életet viselt nevezett személyly, mongya meg a tanú?

4°: Kit tud ellene az tanú, jó bizonságnak lenni?

Prima testis honesta mulier Anna Bakó, circumspecti Joannis Szebényi relicta vidua, anno[rum] circiter 65, iurata, examinata, fassa est. Ad prim[um]: Vallja a fatens, hogy ennek előttö két esztendővel sz[ent] Péter és szent Pál nap tájban edgy pizel adós lévén Kokainé a fatensnek, hívta a fatens szép szóval.⁴ Kokainétül az edgy pintz nagy haraggal meg atta neki.⁵ Az után cir[citer] 2 óra alatt az szemire meg rontatott, az mint ki is teccik az szemérül. De ezeket csak suspicióbul valla reá. Ad relicta deutri puncta nihil.

Secunda testis honesta mulier Catharina Nagy, circumspecti Michael Varga contoralis, annoru[m] circiter 34, iureiurando fassa est. Ad primum nihil. Ad secundum: Vallja a fatens, hogy mostanában⁶ két esztendeje Kokainé a fatenstül edgy akós

¹ A korábbi szövegekölésben hiányosan szerepel az irat.

² Javítva erről: *allan*.

³ Javítva erről: *ártalmá*.

⁴ Utána áthúzva: *és*.

⁵ Utána áthúzva: olvashatatlan.

⁶ Eredetiben javítva erről: *ennek előttö*.

hordót kirt, mindhogy, nem⁷ lévén neki nem adhatott. Akkoron megfenyegette őket, hogy: „Meg fogjátok bálni!” Az mint is akor héten⁸ edgy kis fiacskájának annyira ki dagadott az szeme, hogy sem[m]i reminsig nem volt meggyógyulására. Kokaine hozá járván az fatenshez égett bort inya, akoron tanította a fatenst Kokaine, hogy főtelen kását rágná meg és azt köpni a szeme közö. Az fatens tréfának vélte, nem cselekedte. Másodsor is hozá menván Kokainé, akor is kirte, gyogyittaná meg az gyermeket. Mellyre⁹ Kokainé felelt, hogy csak főtelen kását rágná és azt pögdözni szemib[e], meggyógyulna. Akor a fatens kirte Kokainét, hogy maga cselekedné meg. Azonnal Kokainé megrágván az főtelen kását az gyermek szeméb[e] pögdözött szerdán. Csütörtökön mingyárt edgyék szeme kinyillott másik pedig pinteken. Az kibun annak előttö visz és vír csunyaságál folt.¹⁰ Ad quartu[m] Farkas Mátyásné tud jó tanunak ellene leni. [I]

Tertia testis honesta foemina Susanna Palotas, circumspecti Martini Horváth contoralis[!], annoru[m] circiter 40, iurata, examinata, fassa est. Ad prim[um] nihil. Ad secundum: Ennek előttö 5 esztendővel hozá ment a fatenshez Kokainé Balogh Jánosnéval, edgy szép gyeremeke lévén, kívánták látni az gyermeket. Megmutatta nekik az gyermeket¹¹ mingyást az gyermek fel nem nithatta az szemeit¹² mind edgy fél esztendeig. Fél esztendőre ki nyitotta a gyermek a szemeit akor, az két szemein hálog látszatott. Az gyermeket vitte Tött Ivánnéhoz, amellyre reá olvasott Tött Ivánné edgy hétig minden nap kéccer.¹³ Midőn utolszor reá olvasott volna mondotta a fatensnek Tott Ivánné: „No vidd a gyermeket, de vigyáz!” Valamint az orvostúl elment még az útb[an] el kezdetek gyötreni¹⁴ az gyermeket, az kis mellyit az ajakához,¹⁵ az száját fere, az kezit is öszvöhuszták. És azon nap edgy héttre meghalálozott az kis gyermek. Midőn pedig torjáb[a] ment volna Kokainé, akor a fatensnek az ura mondotta Kokainénak, hogy: „El jüttél kocsonádra? Arra semit sem felelsz? Hállátlaná töttö!”¹⁶ Ad quartu[m]: Daroczi Agnest tudgya tanunak lenni ebben az dologb[an].

Quarta testis Anna Hajdu Gregorii Toppanto relicta vidua annoru[m] circiter 34, iureiurando fatetur. Ad prim[um], secundum, tert[ium] nihil. Ad quartum: Szarka Imrénét, Molnár Miskánét, Sörös Mihálnét tud jó tanúnak lenni.

⁷ Utána áthúzza: *adhatott*.

⁸ Utána áthúzza: *az*.

⁹ Javítva erről: *mellye*.

¹⁰ Utána áthúzza: *Farkas*.

¹¹ Utána áthúzza: *hát mindgyárt[?]*

¹² Utána áthúzza: *csunyasága folt*.

¹³ Utána áthúzza: *akor az sz*.

¹⁴ Javítva erről: *gyötrei*.

¹⁵ Utána áthúzza: *huzta*.

¹⁶ Előtte áthúzza: *szolván*.

Quinta testis honesta mulier Agnes Daroczi, circumspecti Michaelis Arvaj contoralis, annoru[m] circiter 20, iurata examinata fassa est. Ad primum: Karacsan ünnepeib[en] kis leánkáját megrontották, kezét lábát öszvöhúzván. Akor folamodván Kovács Rosához, Kovács Rosa iccaka fürödöt főzött az gyermek[ne]k. Akoron a konyhán Rosa elsivalkodott. Az konyhán kiáltotta az gazdát, hogy vétteni üt, mert Kokainé rajta ment, és nem akarja, hogy az gyermek meg gyógyécsam, mert úgy megrontotta, hogy soha nem lesz jó belölő. A fatens az urát nádért akarta küldeni, de ki nem ment. Akor mondotta Kovács Rosa az gazdának:¹⁷ „Jól esett, hogy ki nem mentél, mert Kokainé az ajtó előtt vizellett, ha¹⁸ bele hágott volna elromlott volna. Másnap elszőkött az Rosa és nem gyógyította meg az gyermeket. Ennyi hány nap alatt hozáment koldulni a fatenshez Kokainé, akkoron a fatens ura keményen meg [2] fenyegette¹⁹ Kokainét. Ha meg nem gyógyitta a gyermeket, az ő keze által kölletik Kokainé[nak] elveszni. Azon a napon az álma megjött az gyermek[ne]k úgy annyira, hogy harmad napig sem vehették föl álmáb[an], holott azelőtt holnapig sem alutt. Enyi hány nap alatt az gyermek szépen meggyógyult. Ad secundu[m], terti[um] nihil. Ad quartu[m]: Koszo Istvännét tudgya jó tanunak lenni.

Sexta testis honesta mulier Catharina Farkas, circumspecti Emerici Szarka contoralis, annoru[m] circiter 30, iureiurando fatetur. Ad primum [nihil].²⁰ Ad secundum:²¹ Az elmúlt bűtben²² Kokainé hozája menván, Kokainé kirt a fatenstül olajt csukmonyát[!] és kenyeret. Tyúkmonyát és kenyeret adott neki, de hogy olajt nem adott, az zselérje hallattára meg fenyegette a fatenst. Dél tájban az már hait el eresztette. Midőn utána ment az marhák[na]k, akoron mingyárt elesett lábárúl. Azon nap²³ háromszor történt rajta és csunyádul okádott, de Istennek hatalma által nem esett semi vesztés rajta. Ad quartu[m]: Palya Merist tudgya jó tanúnak lenyi.

Septima²⁴ testis honesta mulier Helena Farkas, circumspecti Stephani Koszo contoralis, annoru[m] circiter 25, iuramentaliter examinata fassa est. Ad primum: Ennek előtt²⁵ edgy esztendővel hozáment Kokainé a fatenshez vajat kirt túló, vajat nem adhatott, adott neki sajtot, gyanosága²⁶ vagyon neki, hogy a szemire Kokainé rontotta volna meg ütet. [3]

¹⁷ Utána áthúzza: *hogy*.

¹⁸ Utána áthúzza: *ki*.

¹⁹ Előtte törölve: *keményen meg*.

²⁰ Utána áthúzza: *ad primum*.

²¹ Utána áthúzza: *ab el*.

²² Bőjtben.

²³ Utána áthúzza: *háromszor törtint*.

²⁴ A teljes hetedik vallomás az eredetiben külön áthúzza szerepel.

²⁵ Utána áthúzza: *esztendőben*.

²⁶ Javítva erről: *gyanuságago*.

16.

Szeged, 1744. december

SZEGED VÁROS PERE FÓRIS GERGELYNÉ DÓKA ÁGNES ÉS ALBERT
JÁNOSNÉ LANTOS MARGIT ELLEN

I.

Szeged, 1744. december 1. előtt

FÓRIS GERGELYNÉ DÓKA ÁGNES ÉS ALBERT JÁNOSNÉ LANTOS MARGIT
ÜGYÉBEN FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 80.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 528–535. Nr. CCVII/80.

Infrascripti tenore p[rae]sentium fatemus et recognoscimus, quod posteaquam nos in negotio subtus denotato pro peragenda inquisitione magistratualiter exmissi fuisset, eorum iuxta subinserta, de eo utri, nobis exhibita puncta, tales uti sequerentur, sub iuramento excepimus testium fassiones.¹

De eo utrum?

Primo: Tudgya-e, láttaje, avagy hallottaje tanú, hogy Dóka Agnes, úgy Lanthos Margit, Albert Jánosnak házastársa, inarestáltatott személyek valamely bűbájosságot, s-babonáságot vitt volna végben? Mit, mikor és minemű üdöb[en], nappal-e vagy éjcekán?

Secundo: Nevezett Dóka Agnes, úgy Lantos Margith fenyegettek-e valakit és következt-e olyannak testiben vagy jószágában azáltal ártása?

Tertio: Föllyebb nevezett személyektől micsoda szókat hallott az tanú és mikor, hite után vallya meg?

Quarto: Többször írt Dóka Agnes, úgy Lantos Margith minemű életet viseltek eddig, voltaképpen mondgya meg a tanú?

Quinto: Nevezett Dóka Agnes és Lantos Margith minemű betegeket gyógytattak, micsodás orvossággal, avagy babonás² olvasásokkal és mi módon? Vallja meg a tanú!

¹ Fordítás: *Mi, az alulírottak megvalljuk és elismerjük [tkp. hitelesítjük] a jelen [ti. irat] tartalmát, amelyet a megjelölt tárgyalás lefolytatott vizsgálatáról tanácsi határozattal adtunk ki. Az általunk meghatározott és becsatolt kérdőpontok alapján eskütétel mellett ilyen módon vettük fel a tanúk vallomásait.*

² Utána áthúzva: *orvosságokkal.*

Sexto: Ezen dologban kit tudna jó tanúnak lenni? [1]

[A[nno] 1744 die 1ma Xbr[is] confirmatur, aut[henticata].]

Prima³ fatens Catharina Bajnóczy, circumspecti civis Josephi Schlopák coniunx, anor[um] circit[er] 30, adiurata et examinata fassa est. Ad 1^{m(lum)}: Ezelőtt két esztendővel, mostanáb[an] ránk következő húshagyókor léssen három esztendeje, nagy hasa volt az fatensnek. Dóka Agnes bába hivatalyában magát avatván, bizonyos komájának kereszt komáját híván, tapogatván az fatensnek terhes hasát, azt mondotta, hogy: „Híjál el engemet, úgymond, szülésed idein, én jó bábád leszek egész héten!” Melyre az fatens felelte, hogy: „Én k[e]g[ye][me]det nem hívhatom, mert vagyon más bábám.” Ne talán tán megnehezeltne reá[m]. Azonb[an] csakhamar mintegy három holnapoknak eltelése után szülvén az fatens igen rívó és nyughatatlan gyermeket és nem tudván csillapítására való nézve mit csinálni. Az piacra ment és ottan edgy is, más is mondotta, nyilván Dóka Agnes tudna valamit felőle mondani. Arra való nézve elhívatta ugyan az fatens Dóka Agnest, maga szülött gyermekinek orvoslására, de akkori hívására el nem jött. Hanem harmadnap múlva magáb[an] eljött Dóka Ágnes és eljövén parancsolta az szolgálónak, hogy hozzon szóllatlan vizet. Az annyit téssen, hogy az szolgáló míglen az vízért oda és visszajárand, senkinek se szóllyon. Aztat az szolgáló megcselekedvén, az vizet azon parancsolattya szerint Dóka Agnesnek, hogy senkinek se szóljon, hajnalban az tórúl meg is hozta. [Repetitae qualificat rea.] Annak utánna reggel eljött Dóka Agnes és azon fazékból, mellyel az szolgáló szóllatlan vizet hozott, három közönséges fa kalányal egy cserép tálba töltött s-azzal az síró gyermeket az fatensnek megmosdatta és az mosdatás után vivén az tálban lévő három kalán vizet, formalibus mondotta: „Íme lássátok már hat kalánval lett belőle!”⁴ Azonban az ablakhoz járulván, felit az ablak fiókján, több⁵ résztit pediglen az lantornán lyukat ütven, újjával az vizet kiöntötte, mondván: „Derék⁶ szépasszonyok,⁷ vigyétek el ti az én fiamnak sírását, rívását, hozzátok meg ti az ő édes álmát!”⁸ Arra a gyermek meggyógyult azonnal, mihelezt az vizet Dóka Ágnes kiöntötte és olyan lett, mintha sírást sem tudna. Azon fáradságáért az fatens adott Dóka Agnesnek mézet, égett bort, szalonnát és félförintot készpénzt. De azon adományát keveselvén Dóka Ágnes, ismét az fatenshez eljött [2] piros pünkösöd kántorán, hozott egy szúnyoghállót, kínálván az fatenst, hogy aztat venné meg. De az fatens meg nem vette. Annak utánna Dóka Ágnes az böcsőben fekü-

³ Az irat sérült, nehezen olvasható, mivel a tinta halványan látszik.

⁴ Utána áthúzva: tudásával[?]

⁵ Alatta áthúzva: valamely.

⁶ A szó olvasata bizonytalan, lehetséges az en[n]ek olvasat is.

⁷ Utána áthúzva: hozz.

⁸ Eredeti szövegben aláhúzva: „Derék szépasszonyok, vigyétek el ti az én fiamnak sírását, rívását, hozzátok meg ti az ő édes álmát!”

vő gyermeknek lába alatt való szalmát megrászta és az fatens gyermeke⁹ azon-túl fogvást rosszabbul lett¹⁰ hat napokig. Ahoz képest újonnan elment az fatens Dóka Agneshez és kérte, hogy tegyen jót az síró gyermekivel, egypár csizmát ad nékie. Azon igiretire az fatensnek Dóka Agnes ismét megfüröszttötte az gyermeket, bizonyos magával hozott, füvekből csinált¹¹ fürdőben, melly fürösztés után az gyermek egészséges lett szent Mártony napig. Ad 2^{duum} nihil. Ad 3^{tuum}: Dóka Ágnes midőn az fatens gyermekit orvosolta is, mindenkor azt mondotta, hogy ő semmit sem tud, hanem az szenteket segítségül híja és Isten után ha jót tehet, jót teszen. Ad 4^{tuum}: Egyéb életit Dóka Agnesnek nem tudgya, hanem hogy bába volt,¹² és amely nyomorult emberekre csak az kezit reája tette is, mingyárast meggyógyult, aminthogy az fatens is terhe¹³ által betegség[en] lévén, nem is járhattott, és mihelest Dóka Agnes az kezit egy kis vajacskaival megkenvén, az fatens hassán meghúzta, azonnal meggyógyult. Caeterum nihil. [Auth[enticat].]

Secunda fatens Anna Rósa, circumspecti civis huiatis Michaelis Pap contoralis, an[n]or[um] circit[er] 25, adiurata et examinata fassa est. Ad 1^{muum}: Ezelőtt két esztendővel szent György napjának előtte két héttel, az fatensnek férje betegségben lévén, hivatlan, oda menvén az fatens házához, gyógyította vala Lantos Margit, mintegy két hétig. Azon gyógyításában mondotta egykor, hogy ő már tovább nem gyógyíthattya és semmi jót nem tehet az beteggel. (Jól lehet fejér liliom gyükeret égett borban, ó hájban csinálván, azzal kente.) Hane[m] ha Dóka Ágnes akarja, jót tehet vele és meggyógyíthattya. Azonban jóllehet az előtt az fatenshez Dóka Agnes soha sem volt járatos, mindazonáltal szent Antal napján hivatlan odament, egy üvegben zsírt vitt, állítván, hogy Losonc Ferenczné asszonyt is azzal kente s az fatens urát is azzal kenyegette és az beteg jobbára meg is gyógyult. Midőn pediglen az¹⁴ gyógyításért alkub[an] volt volna Sárkány Ferencz ur[am] kapujáb[an] Dóka Ágnessel az fatens¹⁵ és kérdezte vala túle, hogy mit kérne azon [3] gyógyításban tett fáradságáért. Azt felelte Dóka Agnes: „En, úgymond, hat forintnak alól meg ne[m] gyógyíthatom!” Mert Bálóné mondotta, hogy: „Ha hat forintnak alól meggyógyítom, megbánom!” Mutatván az karján az kékülést, mintha ötet azon betegnek gyógyításáért megkínozták volna, de nem mondotta, hogy kicsoda azon kínzó. Ex superabundanti hoc addito: Hogy midőn az fatensnek urát gyógyították volna, Dóka Ágnes és Lantos Margith akkoron azok¹⁶ egymás között ilyen szemre való hányásokkal voltak, mondván Dóka Ágnes Lantos

⁹ Utána áthúzva: *már*.

¹⁰ Utána áthúzva: *és*.

¹¹ Utána áthúzva: *füvek*.

¹² Utána áthúzva: *akinek*.

¹³ Előtte áthúzva: *teherb[en]*.

¹⁴ Utána áthúzva: *meg*.

¹⁵ Utána áthúzva: *akkoron*.

¹⁶ Utána áthúzva: *mind a ketten*.

Margitnak: „Attya mester!” Arra felelt Lantos Margit: „Ha én attya mester vagyok, te céhmester vagy!” Arra ismét újobban felelt Lantos Margith: „De ne fély céhmester, mert nem égetnek már többet Szegeden, akit égettek, mert aztat is megbánták, az kit égettek!” Caeterum nihil. [*Authenticat, confirmat.*]

Tertia testis Clara Katona, circumspecti civis Francisci Stauner contoralis, annor[um] circit[er] 29, adiurata et examinata fassa est. Ad I^{m[un]i} et reliqua nihil. [*Authent[ic]at, confirmat.*]

Quartus fatens Franciscus Abraham, civis huias [civitatis], annor[um] circit[er] 37. adiuratus et examinatus fassus est. Ad I^{m[un]i}: Lantos Margitnak szájából hallotta az fatens ugyanakkor, ez előtt két esztendővel ott lakván Margit,¹⁷ midőn Dóczy Jánosné beteg volt, hogy mondotta vala: senki, úgymond, se hóhér, se Dóka Ágnes meg nem gyógyétya¹⁸ az Dóczy Jánosné, hacsak ő maga Lantos Margit meg nem gyógyéttya. Egykor pediglen ugyanakkor sántán házához jöven az fatensnek Lantos Margith, kérdezte a fatens felesége, hogy mi lelte volna? Arra azt felelte Bálóné, mondván: „Az tötésen engemet úgy vágta az földhöz, hogy ember nem láthatta, Dóka Ágnes és Karáné!” Item ezelőtt, midőn az nemes város hajdúkat állított vala, akkoron az fatens békóban való lovait hajtván, az békó valamiképpen az ló lábáról leesett. Erről beszélgetvén [4] az fatens maga házánál, előállott Bálóné és mutatott az jobb kezén való hüvelk és első ujjai között mintegy borsószemnyi púpot, az bőr alatt, mondván: „Nékem, úgymond, vagyon ebben olly mesterségem, hogy akármely lakatot, békót ezen kezemmel megfogok, annak ki kölletik nyílani.” Aminthogy midőn az ő ura az város szolgálattýáb[an] hajdú volt,¹⁹ az halálra való rabot ezen mestersége által ki is szabadította. Caeterum ezen dolgait megismervén, az fatens nem akarván tovább házánál tartani, elküldötte volna magátúl, akkoron felelte Bálóné: „Tudom, hogy Millerben bíztok, de attúl nem félek. Elnyújtom lábomat s-úgy alszom ő tüle, bár azt nyelje el, akit megégettetett, nemhogy többet égettessen!” Azt is hallotta az fatens maga szájából, Lantos Margitnak, hogy jóllehet ő céhmester, mindazáltal Dóka Ágnes egy ízzel föllyebb vagyon nálánál. Caeter[um] nihil. [*Authenticata fatens, confirmat.*]

Quinta fatens Marianna Kiss, Ladislai Szilágyi coniunx, annor[um] circit[er] 25, adiurata et examinata, fassa est. Ad I^{m[un]i} et reliqua: Egyebet nem tud az fatens, hane[m] esztendős már az szülött gyermeke, ki is születése után harmadnapra megvakulván, bizonyos p[ater] Franciscanusnak panaszolkodván, igazétotta őtet Dóka Agneshez, mondván: „Menj el és kérjél Dóka Agnestül szentséget, vagyon nekie ollyan, had adgya ki!” Azonban elmenvén az fatens, Dóka Agnes először eligazétotta, hogy menjen ahoz orvoságért, aki bábája volt az gyermeknek. Üdő jár-

¹⁷ Oldalról betoldva más kézírással: *Margit*.

¹⁸ Más kézírással átírva a sorközben az eredeti szöveg kiemelésekképpen: *se hóhér, se Dóka Ágnes meg nem gyógyéttya.*

¹⁹ Utána áthúzva: *midőn az urátúl.*

táb[an] ugyancsak másszor is elment az fatens, és Dóka Agnestől orvoslását vak gyermekinek kérvén, azt mondta: „Menj el, úgymond, és az gólya fészkekben keress olly tojás héját, kiből az gólyafiúk kibújtak, aztat törd meg és hincsed az világtalan gyermeknek szemeib[e], meggyógyul. Caeterum nihil. [Negat rea.] [5]

Sextus fatens Martinus Gaál, peculy huiatis civis, annor[um] circit[er] 35, adiurat[us], examinatus, fassus est. Ad 1^{mu[m]}: Ezelőtt három esztendővel beteg levén az fatensnek felesége, másoknak javaslásából²⁰ gyógyétására elhíjta Lantos Margitot és midőn az feleségit gyógyétotta vala, akkoron formalibus mondta: „Meggyógyítaná, úgymond, de a rosszak nem engedik!” Arra az beteg kérdezte, ki volna azon ros, holott ő senkinek sem vétett. Arra azt felelte Lantos Margit az betegnek, hogy ötöt Dóka Ágnes rontotta meg, de ugyancsak Bálóné holmi zsirokkal és füstöléssel meggyógyította a beteget. Caeterum nihil. [Authenticat, confirmat.]

Septima fatens Helena Nagy, Petri Nagy coniunx, annor[um] circit[er] 40, adiurata et examinata fassa est. Ad 1^{mu[m]}: Magával történt az fatenssel, midőn az édes leánya meghalálozott, egykor az palánkban előtalálta Dóka Agnest, akkor mondta az fatensnek: „Senkire se fájjon az szíved, mert az leányod az Lantos Margit kocsonnyája, miért nem jöttél hozzá[m], én meggyógyítottam volna!” Caeterum nihil. Hanem Kovács Gergelyt, maga vejét tudgya jó tanúnak lenni. [Authenticat, confirmat. Kőszó György felesége és Deáknéval bizonyítja az hallomást.]

Octava fatens Elisabetha Abraha[m], Joan[nis] Kovács vidua, annor[um] circit[er] 42, adiurata et examinata, fassa est. Egyebet nem tud, hane[m] magátúl Lantos Margittúl hallotta az fatens, hogy, úgymond, egy embernek megátkozta az jószágát és megdöglött az palánkban.

Nonus fatens Petrus Nagy, huias, annor[um] circit[er] 36, adiuratus et examinatus, fassus est. Ad omnia de eo utri puncti nihil.

Decima fatens Catharina Fábián, Josephi Abraham coniunx, annor[um] circit[er] 25, adiurata et examinata fassa est. Conformiter in omnibus cu[m] teste 4° Francisco Abraha[m].

Undecimus testis circumspectus Martinus Vecsernyés, annor[um] circit[er] 38, adiuratus et examinatus, fassus est. Ad 1^{mu[m]}: Midőn ezen most folyó esztendőben kisasszony napján Radnára az búcsú kedviért igyekeztek vala menni, akkoron Dóka Ágnes híjta az fatenst égett bort innya, Csorba Dórihoz. Mondván: „Fiam, az keresztanyádnak útravaló pénzt adnál!” Értvén az keresztanya néven magát Dóka Ágnes. Arra azt felelte az fatens: „Bizony keresztanyá[m], nála[m] egy pénz sincsen, hane[m] házamnál, ami vagyon, adok. Nékem az szérűre ki kölletik menni.” Felelt Dóka Agnes: „Semmi, úgymond, édes keresztfiam, otthon az én keresztleányom!” Aminthogy az fatens meg is parancsolta volt az feleségemnek, hogy adgyon [6] nekie egy máriást vagy egy petákot. De az fatens felesége felelte, hogy nekie sok gyermekei vannak, ő ne[m] adhat. Azonb[an] az fatensnek 5 esz-

²⁰ Javítva erről: *javaslabúl*.

tendő gyermeke az kamaráb[an]²¹ ahol útra való szalonnát vágott volna Doka Agnesnek, ott futkosván, fölkapta Dóka Agnes az gyermeket és mind a két kezét orcájátul fogvást az lábája végeig húzta, megcsókolván az gyermekén, mondván: „Kezemen tartott kedves magzatomnak édes fia!” Azonban mingyárást abban az óráb[an], mellyben Dóka Agnes az²² egészséges gyermekén kezeit végig húzta, az gyermek lebetegedett és harmadnapra mind a két lába az allfelihez zsugorodott és az feje az mellyire esett. Annak utánna az gyermek gyógytása kedviért folyamodott Bálónéhoz, de azt felelte, hogy ő nem tud az ficemedéshez, hane[m] Kéry Miska tud. De ugyancsak elment Bálóné az fatens házához és az beteg gyermeket megtekintvén, elnevette magát és azt mondotta: „Az szépaszonyok tálába hágtál!” Kérdezte az fatens: „Micsoda szépaszonyok tálába?” Arra azt felelte: „Mi úgy szoktuk, úgymond, azt mondani, nem merjük mondani, hogy rontás.” Mondotta arra az fatens, hogy: „Mivel köllenék az gyermeket gyógyítani?” És megparancsolá Bálóné, hogy szerezzen az fatens fejér liliom tövit és ártány disznó hájját, mert addig meg ne[m] gyógyíthattya a gyermeket, míglén irt nem csinál. Azonban megparancsolta azt is az fatensnek, hogy Dóka Ágneset be ne ereszse az házához, mert ő hozzá nem nyúl az beteg gyermekéhez, hogyha oda ereszti. Annak utánna fürdőt csinált Bálóné az fatens gyermekének (de nem tudgya az fatens mibűl), mellyre nagy forgószél támadott és az ajtón bėjövén azon szél, a kéményen kiment. Arra jajdulással mondotta Bálóné: „No már semmit sem ér az fürdöm! Ide jött Dóka Agnes és elvitte az fürdömnek ereit. Eddig ellenzettem, hogy Dóka Ágnes bé ne jöjjön az k[e]g[ye][me]d házáb[a], soha k[e]g[ye][me]d gyermeket meg nem gyógyítom!” Annak utánna küldött Dóka Agnesért az fatens és Dóka Ágnes el ne[m] jött,²³ hane[m] üdő jártáb[an] személlye szerint lévén edgyütt az fatens Dóka Ágnessel és maga házához [7] híván, azt mondotta: „Én most voltam²⁴ tellyes búcsún és egy szent helyen²⁵ fogadta[m], hogy megént elmegyek az gyermek gyógyulásáért. Egész éjcaka ne[m] aluttam, úgy imádkozta[m]. Az csillagok forgásáb[an] nékem megvayon jelentve, hogy meggyógyul az k[e]g[ye][me]d gyermeke!” Azonb[an], mondván az fatens, hogy szegény ember lévén, nagy költségb[e] esett. Arra azt felelte Dóka Ágnes: „Ne félj, úgymond, ne szánd 20, 30 f[orinto]dat, csak az gyermeked gyógyullyon. Igyuk tizenkét kortyával a bort!” Ugyanazon éjcaka Dóka Ágnes ott is hált az fatensnél és azon éjcaka mit vitt véghez Dóka Ágnes, azt fatens ne[m] látta. De másnapra kelve, az fatens beteg gyermekének egy holnapig semmi gongya sem volt, egészen meggyógyult. Egy hónap eltelvén, ismét az gyermek az előbeni betegségb[e] esett és az fatens

²¹ Elötte áthúzva: *házb[an]*.

²² Utána áthúzva: *gyer*.

²³ Eredetiben javítva erről: *eljűvén*.

²⁴ Utána áthúzva: *szent hel*.

²⁵ Javítva erről: *helyet*.

újjonnan elment Bálónéhoz, hogy gyógyécsa meg. Akkoron felelte Bálóné: „Én nem tudom, mit gondol Dóka Ágnes, hogy ne[m] fél az Istentől, azon ártatlan-nak nagy keserves kínnyájért, mert én virt eresztenék, azzal is meggyógyítanám! De már lehetetlen tőle[m], mert nem engedik. Hanem hozzon k[e]g[ye][me]d kilenc hangyabújt, avagy az én uramnak adgyon k[e]g[ye][me]d egy márvást, ő meg-hozza!” Amint hogy az ura meg is hozta. És Bálóné az hangyabújt megfőzvé az beteg gyermeket megfűrösztötte és az gyermek meggyógyult. Caeterum: jó tanúnak tudja lenni Pető Eörzsébetet és Csiba Örsébetet. Ex superabundanti hoc addito: Hogy az fatens maga szájából hallotta Bálónénak, formalibus: „Dóka Ágnes senkitől sem fél, mert az ő pecsétje az város asztalfiáb[an] vagon. Én, úgymond, ne[m] szólhatok ellene, mert lelakatollya²⁶ az nyelvemet.” [*Authenticatus confirmavit.*]²⁷ [8]

Duodecima fatens Elisabetha Ács, Joannis Sárkány coniunx, annor[um] circit[er] 32, adiurata et examinata, fassa est. Ad Ium: Ezelőtt tizenkét esztendővel egyheti gyermek ágyban lévén az fatens észrevette, hogy az gyermekinek²⁸ s[alva] v[enia] az tőkiből vér folyt. Akkoron hajnalb[an] bedobbant Dóka Ágnes az fatens²⁹ házába, mondván: „Eb szar, kutya szar, fogjátok meg az macskát, had szakajak az szőriből, had kössem be véle!” Arra Kocsis Ilus, az fatensnek nénnye, megfogta az macskát és annak szőrirel bekötötte Dóka Ágnes az beteg gyermeknek tőkit. Azonban azon reggel mingyárást, midőn az fatens gyermeket kipólyázta, az gyermeknek semmi baja sem volt, hane[m] az tőkinék félgolyója elveszett és mostanság is azon élő gyermek nélkül vagon. Caeter[um] Kocsis Ilust tudgya jó tanúnak lenni. In reliquo nihil. [*Authenticata confirmat.*]

Decimus tertius fatens Joannes Kovács, annor[um] circit[er] 38, adiuratus et examinatus, fassus est ad. Ad I^{mulm}: Tavaly esztendőb[en] szent Demeter naptól fogvást egész karácsonyig olly nyomorult volt az fatens, hogy az házból a maga erejével ki sem mehetett, és minthogy Bálóné magát jelengette, hogy ő tudna az gyógyétáshoz, elhívatta Bálónét. Kérdezvén, hogyha meg tudnáje gyógyétani az fatenst, arra felelte Bálóné, mondván: „Hiszem az boldogságos szűz Máriát, hogy meggyógyéthatlak.” Azonb[an] az majorb[an] fűvért járván Bálóné, hat hé-tig midőn már gyógyétotta, mondotta az fatens Bálóné³⁰ jelenlétib[en]: „Vallyon én Istene[m], állok-e még én valamikor lábamra!” Akkoron elkacagta magát Bálóné, mondván: „De, úgymond, ollybá tartom már, mintha meg is gyógyétottalak volna, de még vára kozzál!” Akkor napon elmenvén az fatenstől Bálóné, künn állott Kántor Panna az uccán, kérdezte Bálónétül: „No édes néné[m], te-

²⁶ Előtte áthúzza: *raga[sztja]*.

²⁷ Utána áthúzza: *Super qua p[raevio] nos per nos peraca inquisitionis sero p[re]sentes sigillo nostri minime roboratas extradeditus literas testimoniales Szegedini die 5ta X^{bri} 1744.*

²⁸ Utána áthúzza: *az.*

²⁹ Utána áthúzza: *Ágnes.*

³⁰ Előtte áthúzza: *Va.*

het-e k[e]g[ye]l[me]d jót az én szomszédom[m]al?” Arra Bálóné kacajt ütött és öszvecsapván tenyerit, mondotta: „Tehetek-e, úgymond, még nem is szenvedett, had szenvedgyen, tehetek bizony!” Ugyancsak mégis nyolc hétre Bálóné holmi fűvekkkel és zsírokkal meggyógyította az fatenst. Hanem hetedik hétben újabban rosszul esvén az fatens [9] és az jobb lába az alfelihez zsugorodván, elhívatta Bálónét, és mihelest az fatensnek lábát³¹ megfogta és simogatván megpögdöste és valamit lassan reája olvasván, azonnal, még csak félóra sem telvén bele, az fatens lába meggyógyult és most is egészséges. Harmadszor ismét Bálóné vejével tanácskozván az fatens, Abrahám Ferenczet, abban megedgyesültek, hogy adgyanak terminust³² karácsonyi sz[ent] Istvány napjára, hogyha akkorra az fatenst meg ne[m] gyógyétja, agyon verjék Bálónét, aminthogy Bálónét meg is ijesztvén, ötöd nappal szent Istvány nap előtt és vagy kétszer meg is ütögette az fatens. Reménkedett Bálóné, mondván: „Ne báncs, úgymond, bizony semmi gondod sem lesz, olyan leszel, mint mikor az anyád az világra szült!” Azután ugyan sz[ent] István napjára semmi baja sem lett az fatensnek. Caeterum: Kántor Pannát tudgya jó tanúnak lenni.

Decima quarta fatens Helena Kocsis, annor[um] cir[citer] 51, deposito corporali iuramento fatet[ur]. Egyebet nem tud mondani, hanem hogy ennekelőtte 12 esztendővel Ács Perénél az fatens lakván, hallotta egykor, hogy éjcsakának idején ugyan Ács Perének az gyermeke fölöttébb sírna. Mely sírást az anya halván, fölkölt, gyertyát gyújtván és nézte, mi lelte az gyermeket. Azután látta, hogy az gyermeknek tüke golója mellett egy vágás és vér csepegetett volna. Melyet látván az anya, elsivalkodott és az fatenst az gyermekhez híta, hogy nézzné meg, mi lelte³³ az gyermeket. Azután regvelre kelvén, oda jött Dóka Ágnes és az fekete macskának szőrivel békötötte az gyermek sebjét,³⁴ mely kötés allatt az gyermek³⁵ meggyógyult. De az gyermekinek fél tüke golója most sincsen, és hova lett, fatens nem tudgya. [*Authenticavit suam fassionem.*]

Super qua p[rae]vio modo per nos peracta inquisitionis, serie p[rae]sentes extradidimus literas testimoniales³⁶ Szegedini, die A[nn]o 1744.

Franc[iscus] Babarczy [manu propria]

Josephus Pállffy m[anu] p[ro]pria].

Mich[ael] Muhoray [manu propria] [10]³⁷

[11]

³¹ Előtte áthúzva: *kezei.*

³² Utána áthúzva: *sz.*

³³ Javítva erről: *letne.*

³⁴ Utána áthúzva: *és.*

³⁵ Utána áthúzva: *mingyárt.*

³⁶ Fordítás: *A korábbi módon az általunk felvett vizsgálatról jelen vallomási jegyzőkönyvet állítottuk ki.*

³⁷ Törölve az utolsó oldalról: *MágoCSI telek. [...] 450 F[orint] [...].*

II.

Szeged, 1744. december 18.

FÓRIS GERGELYNÉ DÓKA ÁGNES ÉS ALBERT JÁNOSNÉ LANTOS MARGIT
ÜGYÉBEN FELVETT FORMÁLIS PER

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. 81.

NYOMT. KIADÁSA: REIZNER 1900. IV. 535. Nr. CCVII/81.

[*Processus fiscalis, contra et adversus Agnetem Dóka, Gregorii olim Fóris relictam viduam, et Margaretham Lantos, Joannis Albert coniugem, in A[nn]o 1744 die 18ma mens[is]. Xbris in facto p[rae]tensae magiae levatus et decisis extitit.*] [6]³⁸

Anno 1744, die 18ma mensis Xbris, occasione revisoriae sedis malefactorum in curia Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis celebratae.

Levata causa amplissimi magistratus Liberae Regiaeque Civitatis Szegediensis et ut a[ctor] contra et adversus Agnetem Doka, Gregory olim Foris relictam viduam, necnon Margaretam Lantos, primum quidem Balonianam, pronunc vero Joannis Albert coniugem, velut i[ncatta] i[ncatta], ratione et praetextu magiae paulo infra declarandae mota et suscitata.

Et pro antelato m[agistratu] et a[ctore] egregius Adamus Bohus, privilegio fiscali suffultus procurator eiusdem legitimus, p[rae]missis p[rae]mittendis et servatis de iure servandis, per formam actionis proponeret et detegeret sequentia. Qualiter p[rae]nominatae captivae, non scitur unde motae, quove maligni spiritus incantamento percitae. excusso Dei hominumque timore, in ordine quidem prima, Agnes Dóka ab annis circiter 12^{decim} [magiam exercendo], nonnullos per artem magicam sanare, nonnullis vero personis huiatibus in corpore nocere, incantationibus uti, actus superstitiosos exercere, et verba magiam designantia proferre, in ordine vero secunda Margareta Lantos Bálóniana, [1] ab annis tribus nonmodo per artem magicam alios sanare, verum etiam semet in arte magica patrem sodalium p[ro]fiteri (docente inquisitione magistratuali isthic sub A. producta)³⁹ nil pendi duxissent, neque reformidassent. Cum autem magiae crimina sensu tituli 32^{di}, Partis 3^{ti}ae *O[peri] D[ecreti] T[ripartiti]* absque p[ro]merita poena dimitti nequirent. Hinc procurator fiscalis magistratualis cuperet repetitis supra-fatis incattis captivis in conformitate, et ad exigentiam ar[ticu]li 60^{imi} partis 2^dae *Praxis Criminalis Carolianae* (p[rae]misso ad elicienda plura magiae crimina,

³⁸ A későbbi kivonat helytelen számozás miatt az utolsó lapra került, holott a dokumentum első lapjáról van szó.

³⁹ A jelölt dokumentumot a 11/I. iratként közöljük.

per quaestiones seu equuleum legali examine) poena ignis dictari, cum reservata in reliquo generali. [2]

V[eni] S[anctae] S[piritus] – L[audetur] I[esus] C[hristus]

Deliberatum est.⁴⁰

Tametsi procurator fiscalis magistratualis⁴¹ Agnetem Dóka ab annis 12^{decim}, Margaretam vero Lantos Baloianam ab annis tribus magiam exercere,⁴² in peracta sua actione exposuisset, eoque ex capite argumento ar[ticu]li 60^{mi} partis 2^{dae} *Praxis Criminalis*⁴³ dictandam ipsis poena[m] ignis expostulasset,⁴⁴ fineq[ue] comprobatoru[m] probationis ad⁴⁵ productam sub A. magistratualemente inquisitione[m]⁴⁶ semet p[ro]vocasset, quia tamen in corpore per iustitiae executores visitataru[m] Agnetis Dóka et Margarethae Lantos dictaru[m] captivarum nullum signum tale,⁴⁷ quod ipsas criminis magiae argueret, adeoque pactum, commerciu[m] et conversationem cum daemone haberi consueta[m] indigiteret, apparuisset. Ex inquisitione porro⁴⁸ magistratuali non aliud, p[rae]terquam superstitiosis⁴⁹ remediis, characteribus verbis ignotis et aliis huiusmodi⁵⁰ superstitiosis actibus repetitas captivas⁵¹ morbos depulisse eveniret. Hinc iuxta tractatu[m] de criminalibus⁵² comitalem saepius fatas Agnetem Dóka et Margaretam Lantos captivas, e gremio c[ivi]t[at]is huius perpetuu[m] relegandas sibi in poenam temporanea[m], aliorum vero metuendu[m]⁵³ in exemplum, pro iusto et⁵⁴ aequo censi [3]⁵⁵ [4]⁵⁶ [5]

⁴⁰ Az ítélet külön lapon szerepel, és sok javítást tartalmaz, piszkozat jellegű.

⁴¹ Utána áthúzza: *in*.

⁴² Utána áthúzza: *et*.

⁴³ Utána áthúzza: *dictora*.

⁴⁴ Utána áthúzza: *quia tamen*.

⁴⁵ Utána áthúzza: *magistratualemente*.

⁴⁶ A jelölt dokumentumot a 16/I. iratként közöljük.

⁴⁷ Előtte áthúzza: *aliquod tale*.

⁴⁸ Utána áthúzza: *magistrator*.

⁴⁹ Utána áthúzza: *actibus*.

⁵⁰ Alatta áthúzza: *id genus*.

⁵¹ Utána áthúzza: *[...] fuisse*.

⁵² Utána áthúzza: *diaetale[m]*.

⁵³ Utána áthúzza: *exemplum*.

⁵⁴ Utána áthúzza: *aequa et*.

⁵⁵ Törölve: *L[audetur] I[esus] C[hristus] Roszetmber[?] sub dato diei 29nae*.

⁵⁶ Törölve és áthúzza: *elégették*.

Fordítás

[*Ügyészi vád [tkp. eljárás] Dóka Ágnes, a néhai Fóris Gergely özvegye és Lantos Margit, Albert János felesége ellen. 1744. december 18-án feltételezett mágia ügyében, amely ügyben a pert felvették és döntést hoztak.*]

1744. december 18-án Szeged Szabad Királyi Város városházának épületében tartott büntetőtörvényszék ülése során.

Szeged Szabad Királyi Város nemes tanácsa felperesként pert vesz fel Dóka Ágnes, néhai Fóris Gergely özvegye, továbbá Lantos Margit, másképp Bálóné, most Albert János felesége ellen. Azon okokból és ürügyekből, amelyek lentebb részletesen ki vannak fejtve, egyúttal mágia elkövetése és okozása miatt.

És az említett tanács és felperes részéről jeles Bohus Ádám, a hitlevéllel kinevezett ügyvivő és tisztí ügyész, az előzmények előadásával és a jogszerűség szükséges megtartásával, per formájában a következőket terjeszti be és vezeti elő. Az említett fogvatartottak, nem tudni, milyen okból, a gonosz lélektől ösztönözve és ingerelve, nem törődtek az emberektől és Istentől való félelemmel. A sorban első Dóka Ágnes, aki nem rettent vissza attól, hogy a mágiát már tizenkét éve űzze. Jóllehet nem kevés embert gyógyított meg mágikus tudományával, más lakosoknak teszi [épségében] mégis kárt tett. Valamint varázsigékkel [tkp. ráolvasásokkal] más bűbajos cselekedeteket vitt véghez, és bizonyos szavakat mágiára használt fel. A sorban második Bálóné Lantos Margit már három éve gyógyított mágikus tudománnyal, és tettetársként űzte a mágikus tudományokat (miképpen erről az A-val jelölt hatósági jegyzőkönyv tudósít is). Így a *Hármaskönyv* harmadik részének harminckettedik szakasza értelmében nem is lehet, hogy a mágia bűncselekménye megérdemelt büntetés nélkül maradjon. Ezért jelen tisztí ügyész úgy kívánja, hogy a sokszor említett fogva tartott vádlottakat egyformán a *Praxis Criminalis Carolina*⁵⁷ második részének hatvanadik szakaszának követelményei szerint tűz általi halálra kell ítélni. (Azonban ezt megelőzően, a további mágikus bűncselekmények felderítésének érdekében, kérdések, illetve szöges ló [tkp. szögekkel kivert faszék] általi további vizsgálatot kell lefolytatni [tkp. kínvallatás]). Továbbiakban az általános [szabályok] megtartásával.

Jöjj, Szentlélek, Dicsértessék Jézus Krisztus!

Hatósági ügyvivő, egyúttal tisztí ügyész a lefolytatott per [vádjában] kifejtette, hogy Dóka Ágnes tizenkét éve, Bálóné Lantos Margit pedig már három éve gyakorolta a mágiát. Ezért a *Praxis Criminalis* második részének hatvanadik szakaszának érvelése szerint ezeknek a személyeknek a máglyára [ítélését] kérvényezte. Ezt a tanúsítások összegzésével az A jelzéssel kiállított nyomozati jegyzőkönyvben

⁵⁷ A részleteket lásd az idézett szövegek mutatójában.

[tkp. hatósági jegyzőkönyv] a [bírótság elé is] terjesztette. Azonban a mondott fogvatartottak testén semmilyen olyan jel, amely a mágia bűncselekményét bizonyíthatta volna, nem tárult fel, az ördöggel kötött szövetséget, a közösülést, az ördöggel való lakomázást és beszélgetést vagy a szokott imádkozást [bizonyítani nem lehetett]. Ellenben a vizsgálati jegyzőkönyv fényt derített arra, hogy az elfogottak babonás orvoságokkal, ismeretlen bűverejű szavakkal és más különböző babonás cselekedetekkel betegségeket űztek el. Így a nevezett bűnösök, Dóka Ágnes és Lantos Margit ügyében hozott gyűlési határozat szerint őket örökre száműzzük a város területéről. Örök büntetesként mások elrettentő példájára, igazságosan és egyenlő mértékben elhatározva.

17.

Dátum nélkül, hely nélkül

SZEGED VÁROS ELJÁRÁSA KOCSIS MISLÁNÉ ELLEN

I.

Dátum nélkül, hely nélkül

A KOCSIS MISLÁNÉ ELLEN FELVETT VALLOMÁSI JEGYZŐKÖNYV
TÖREDÉKE

AZ IRAT: A: MNL CsML IV. A 1021 b, 66 Titk. Lev., Bosz. Ir. 2. db. S. N.

1° Tudgya-é látta-é avagy hallotta-é volna, hogy Kocsis¹ Misláné valami ördögös cirnát huzott volna által az uccán, midőn Harangozó Ersebeth executiójának köllött volna lenni. Micsoda cirna volt az és mit foglalt magáb[a]. Circumstantialiter beszéllye meg az tanú.

2. Kit tud jó tanunak lenni ezen dologban?

Bóka² Panna vallja, hogy az execution peragálni hivatott[?]. Akkoron Kocsisné által húzta volna az uccán³ egy fonalat⁴ két deák látta. Kit kin volt a végen és a közepén⁵ most is nincs búza, nincs bor mégis ördögsig esmélne.

Bizonyság: Sánta Misláné, füz fáknál való Soffit, Doka Panna és Doka Ferkó.

¹ Eredetiben javítva erről: *Kocsisné*.

² Eredetileg a kérdések felett szerepel a vallomás, valószínűleg helytakarékoság miatt.

³ Utána áthúzva: *egy dion[?]*.

⁴ Utána áthúzva: *az végén*.

⁵ Előtte áthúzva: *végén*, és utána törölve: *négy*.

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ

Az iratokban előforduló névalakokat a következetlen átírási gyakorlat és a számos latinizált névalak miatt modern formalizált alakban közöljük. A névalakok megváltoztatása miatt megadjuk az iratokban jellemzően előforduló formákat, ami segít a több néven előforduló személyek beazonosításában. Törekedtünk arra, hogy a névalakok egy csoportban kerüljenek említésre, így azon csoportok esetében, ahol átfedés van (például vádlott és ítélettel rendelkező személyek) értelemszerűen az adott eljárás lezárulását vettük figyelembe.

Brandl Gergely–Tóth G. Péter

I/a. Vádló (megsértett) személyek (rágalmazási, becsületsértési perek esetén)

I/b. Vádlott (sértő) személyek (rágalmazási, becsületsértési perek esetén)

I/c. Ítélettel rendelkező vagy akként hivatkozott bűnelkövetők

I/d. Tettestársként megjelölt vagy meggyanúsított személyek

II/a. Tanúvallomásban vallomást tevő személyek

II/b. Tanúságtételre állított vagy tanúként említett személyek

II/c. A tanúvallomásban kárvallottakként említett személyek

II/d. A tanúvallomásokban említett, de meg nem szólaló személyek

II/e. Egyéb említett személyek

III/a. Magas rangú hivatalos személyek

III/b. Katonai törvényszék

III/c. Városi bírók

III/d. Városi ügyészek, ügyvédek, képviselők

III/e. Városi szenátorok

III/f. Írnokok, titkárok és jegyzők

III/g. Törvényszolgák, poroszlók, hóhér

III/h. Gyógyítók, borbélyok, bábák

III/i. Egyházi személyek

III/j. Irodalmi személyek, nevesített hiedelemalakok

I/a. Vádló (megsértett) személyek (rágalmazási, becsületsértési perek esetén)

Farkas István: 1728 / 3/I

Fazekas Ferencné Farkas Ilona, Molnárné > névváltozat > Molnár Fazekas Ferenczné: 1726 / 1/II; 1/III; 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/C, XXVII/A

Fodor István: 1726 / 1/I

Sebestyén Mártonné Tóth Judit > névváltozat > Sebestyén Márton neje: 1728 / 4/I; 1730 / 6/I, II/A

I/b. Vádlott (sértő) személyek (rágalmazási, becsületsértési perek esetén)

Boros Jánosné, özvegy > névváltozat > néhai Boros János özvegye: 1728 / 4/I

Danyi János > névváltozat > Dani: 1728–1729 / 2/XXIII

Dóka Panna: 1726 / 1/II

Horváth Ágnes > névváltozat > Horváth Ágnes, megholt Horváthné: 1728–1729 / 2/XIII, XIV, XV, XVIII, XIX, XXXIV/D

Horváth Mártonné Palotás Zsuzsanna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Susanna Palotas circumspecti Martini Horváth contoralis: 1737 / 15/I

Katona József > névváltozat > Katona Jósa: 1728–1729 / 2/I/B

Kazári Ádámné Lőrik Marianna, özvegy > névváltozat > Mariam Annam Lőrik, Adami Kazar viduam: 1730 / 6/I, II/B, III

Kisgörög Istvánné Szibin Sztána > névváltozat > Stanae Stephani Kis Görögh conthoralis; Szibini Kis Görögné: 1734 / 11/I

Kocsis Misláné: 1744. után / 17/I

Pál Barbara > névváltozat > Paulus Barbara: 1728–1729 / 2/XXVI

Szeri Mátyásné Csorna Katalin > névváltozat > Catharinam Csorna Mathiae Szeri: 1733 / 9/I, II

Szőke Mihály: 1728 / 3/I

Tóth Ádámné Korcsek Zsuzsanna > névváltozat > Susanna Korcsek, Adami Tóth uxor: 1728–1729 / 2/XVIII, XXIV/A, XXXIV/D

I/c. Ítélettel rendelkező vagy akként hivatkozott bűnelkövetők

Albert Jánosné Lantos Margit > névváltozat > Lanthos Margit, Albert Jánosnak házastársa: 1744 / 16/I, II

Borbola Ferenc, hadnagy: 1728–1729 / 2/III, V/B, V/C, VI/A, VI/B, VII/A, IX/A, IX/B, X, XI/A, XIII, XV, XVIII, XIX, XXIII, XXV/A, XVII, XXVIII, XXX, XXXI/E, XXXI/D, XXXIV/B/A, XXXIV/B/B

Bordás Mihályné Pápai Katalin > névváltozat > Pápai Katalin, Bordás Mihálynak felesége: 1736 / 13/I, II

Búza Jánosné Molnár Ilona > névváltozat > Molnár Ilona, Búza János felesége: 1737 / 14/I, VI

- Csikós Jánosné Emre Erzsébet, özvegy > névváltozat > Csikós Örzse vagy Pöre: 1728–1729 / 2/VII/A, XI/B, XVII, XVIII, XIX, XX, XXXIV/B/A, XXXIV/D, XXXIV/E
- Csuka Péterné Ergelőczy Ilona, özvegy > névváltozat > Czenderi Ilona Csuka Péter özvedgye alias Cspikekötő; Cspikekötő asszony; Helenae Ergelőczy: 1730 / 5/I, II, III/A, III/B/A, IV
- Dancsó János > névváltozat > Joannes Dancsó: 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/III, VIII/A, X, XIII, XVIII, XXIII, XXIV, XXV/A, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B
- Dancsó Jánosné Hisen Borbála, bába > névváltozat > Barbarae Hesen, Joannis Dancsó uxoris: 1728–1729 / 2/II, III, IX/A, IX/B, XVIII, XXIV, XXV/A, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B, XXXIV/D
- Danyi Jánosné Tóth Erzsébet, özvegy > névváltozat > Elisabetha Toth vidua Joannes Danyi; Hétvéksátné, alias Toth Eörse; Dani János özvedgye; Helena Tóth: 1728–1729 / 2/VII/A, IX/A, XII/A, XII/B, XVIII, XIX, XXI, XXIV, XXV/A, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B, XXVIII; 1730 / 5/III/A
- Dugonics Mihályné Barak Margit, özvegy > névváltozat > Margaretha Barak, Michaelis Dugonyi relicta vidua; Dugonyáné; Dugonyiné; Borák Margit: 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/III, V/B, VII/A, VIII/B, IX/A, X, XI/A, XV, XVI, XVIII, XIX, XXI, XXIII, XXIV, XXV/A, XXVI, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B, XXXIV/C/B
- Föris Gergelyné Dóka Ágnes, özvegy, bába > névváltozat > Agnetem Doka, Gregory olim Foris relictam viduam: 1744 / 16/I, II
- Hódi Györgyné Kovács Róza > névváltozat > Kovács Rosa, Hódi György: 1737 / 14/IV, V/A, VI
- Horváth Mátyásné, másként Bogadussánné, özvegy, gyógyító > névváltozat > Eörse Horváth Mátyás özvedgye másképpen Bogadusáné; Helena Mathiae Horváth vidua: 1728–1729 / 2/III, V/B, VI/A, VII/A, IX/A, XI/A, XII/A, XII/B, XIV, XV, XVI, XVII, XIX, XXI, XXII, XXIII, XXIV/B, XXXI/F, XXXI/G, XXXI/H, XXXII, XXXIV/C/A, XXXIV/D, XXXIV/E
- Jámbor Katalin > névváltozat > Catharinam Jámbor: 1731 / 8/I
- Jancsó Pálné Szanda Katalin, özvegy, gyógyító, koldus > névváltozat > Catharina Szanda Pauli Jancsó uxor; Szandáné: 1728–1729 / 2/II/A, I/B, I/C, V/A, V/B, V/C, VI/A, VI/B, IX/A, X, XIV, XV, XIX, XXII, XXIII, XXIV, XXV/A, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B, XXXIV/D, XXXV/D; 1730 / 5/I, III/A; 1737 / 14/II
- Károlyi Ilona > névváltozat > Károlyi Péla: 1734 / 10/I, II; 1735 / 12/I
- Katona Ferenc > névváltozat > Franciscus Katona: 1728–1729 / 2/II/A, I/B, I/C, II, III, V/B, V/C, VII/A, VII/B, XIII, XIV, XXV/A, XVII, XIX, XXIII, XXIV, XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B, XXXIV/D
- Kovács Pál, koldusok bírása > névváltozat > Kovács Pál; Felsővárosi koldús bírása: 1728–1729 / 2/II/A, I/C, VI/B, VIII/A, VIII/B, XII/A, XII/B, XVIII, XIX, XXIV, XXV/A, XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXI/D, XXXIV/B/B
- Kökény Andrásné Nagy Anna, szegedi lakos, bába > névváltozat > Anna Nagy coniunx Joannes Giliczó; Kökény Andrásné; Kökényné; Panna néne: 1726 / 1/I, II, III; 1728–1729 / 2/II/A, I/B, II, III, V/A, V/B, V/C, VI/A, VII/A, VII/B, IX/A, IX/B, XI/A, XI/B, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XXIII, XXV/A, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/A, XXXIV/B/B, XXXIV/D, XXXV/D

- Légrádi Jánosné Malmos Kata, szegedi lakos, özvegy, bába > névváltozat > Malmos Katalin, néhai Légrádi János özvedgye: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/B, V/C, VII/A, X, XI/A, XI/B, XIII, XV, XXIV/B, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B
- Molnár Istvánné Kovács Zsófia, szegedi lakos felesége > névváltozat > Sophia Kovács, Stephani Molnár coniunx, alias Ludas Molnárné: 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/I, III, IV, VI
- Pálffy Jánosné Köre Ilona, szegedi polgár felesége, gyógyító > névváltozat > Kereláné; Köre Ilona: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C, III, IV, V/A, V/B, V/C, VI/A, VII/A, VII/B, X, XI/A, XI/B, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XXIII
- Pávó Gergelyné Fúrus Ilona, szegedi lakos felesége > névváltozat > Helenam Furus, Gregorii Pavó uxor: 1736 / 12/I
- Rósa Dániel, kapitány, egykori városbíró > névváltozat > Rósa Daniel, Rósa kapitány, Rósa Dani; Rósa; an old Conjurer; Stadts Richter: 1728–1729 / 2/I/A, I/C, III, V/A, V/B, V/C, VI/A, VI/B, VII/A, VII/B, IX/A, IX/B, X, XI/A, XI/B, XII/A, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XX, XXII, XXIV, XXV/A, XXV/B, XXVI, XXVII/A, XXVIII, XXX, XXXI/C, XXXI/D, XXXIII, XXXIV/B/A, XXXIV/B/B, XXXIV/D, XXXV/A, XXXVI/B, XXXVI/C; 7/I
- Rósa Dánielné Széll Zsuzsanna > névváltozat > Zusanna Széll, Danielis Rózsa uxor; Széll; Rósáné, Rósa Daniné: 1728–1729 / 2/III, V/A, V/B, V/C, V/C, VI/B, VII/B, IX/B, X, XI/A, XXVI, XV, XXVI, XVII, XVIII, XIX, XXIII, XXXIV/B/B, XXV/A, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/D
- Szánthó Mihály > névváltozat > Michaelis Szánthó: 1728–1729 / 2/III, VI/B, VII/A, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XXIII, XXIV, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/A, XXXIV/B/B, XXXIV/D
- Szeri Mátyásné Csorna Katalin > névváltozat > Catharinam Csorna Mathiae Szeri contoralis: 1733 / 9/I, II
- Végh Istvánné Koncz Sára, szegedi polgár felesége > névváltozat > Sarae Koncz, alias Rohonkané vocata, Stephani Végh uxoris: 1728–1729 / 2/I/A, II, I/C, III, V/B, V/C, VII/A, X, XI/A, XI/B, XIII, XV, XVII, XVIII, XIX, XXIII, XXIV/A, XXIV/B, XXV/A, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/F, XXXI/G, XXXI/H, XXXIV/B/A, XXXIV/D, XXXIV/E

Ild. Tettestársként megjelölt vagy meggyanúsított személyek

- Adecskiné: 1728–1729 / 2/XXVI
- Ádok Istvánné > névváltozat > Stephani Adok matrem: 1728–1729 / 2/XXV/A, XVI
- Adorjány János, magyarkanizsai lakos > névváltozat > Joannem Adorjány; Adorjáni Jankó: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
- Ágostony Albert, Mindszenti lakos: 1728–1729 / 2/IX/A
- Agyadiné: 1728–1729 / 2/XXI
- Albert szolga > névváltozat > Balás szolgálja Albert: 1728–1729 / 2/XV
- Almási János, gyöngyösi lakos: 1728–1729 / 2/IX/B
- Aradi János > névváltozat > Aradi Jankó: 1728–1729 / 2/XXI
- Aradi Jánosné > névváltozat > Aradi Jankó felesége: 1728–1729 / 2/XXI

- Arany Budra: 1728–1729 / 2/XXI
 Áronné: 1731 / 7/VI
 Bába Jánosné > névváltozat > Bába Jancsi felesége: 1728–1729 / 2/XXI
 Baka Iuro: 1728–1729 / 2/XXII
 Báki cigány, sipos, hegedűs: 1728–1729 / 2/VII/A, VI/B, VII/A, XXI
 Balati Jánosné: 1728–1729 / 2/IX/A
 Bálint cigány, lópatkoló: 1728–1729 / 2/VII/A
 Balog Tamás: 1728–1729 / 2/VII/A
 Balogh János: 1728–1729 / 2/VII/A
 Balogh Zsuzsa: 1731 / 7/II
 Barbély István: 1728–1729 / 2/XXI
 Becsei > névváltozat > Öreg Becsej: 1728–1729 / 2/VI/A, XXI
 Bithe Pörse, molnárné: 1731 / 7/VI
 Boldisár Mihályné: 1728–1729 / 2/XIV
 Borbás Kata: 1728–1729 / 2/V/A
 Borbola Ferencné: 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/V/C, VII/A
 Brunczlik: 1728–1729 / 2/VIII/B
 Bulya > névváltozat > Bulya török asszony; Bula: 1728–1729 / 2/XVI, XXI, XXV/A
 Cigány Guccziné: 1728–1729 / 2/XVI
 Czimermanné: 1728–1729 / 2/XVI
 Czitromné: 1731 / 7/I
 Csaldi Istvánné > névváltozat > Csaldi Istvány felesége: 1728–1729 / 2/XXI
 Csikós Jánosné Emre Erzsébet anyja > névváltozat > Csikósné Pörének anyja: 1728–1729 / 2/XV, XVII, XIX
 Csikós Jánosné Emre Erzsébet nevű lánya > névváltozat > Csikósné, leányostúl: 1728–1729 / 2/XIV
 Csiszárné Ilona > névváltozat > Csiszárné: 1728–1729 / 2/V/B, V/C, VI/A, VII/B, X, XIII, XIV, XVIII, XIX, XXXIV/D
 Csomorkányi Imre, apáti plébános > névváltozat > Chomorkányi Imre: 1728–1729 / 2/IX/A
 Csoravi Vuk: 1728–1729 / 2/XXV/A
 Csorba Dóra: 1728–1729 / 2/IX/A
 Csuka Péterné Ergelőczy Ilona > névváltozat > Csipkekötőné: 1728–1729 / 2/XII/A
 Csuka Péterné Ergelőczy Ilona nevű lánya > névváltozat > Csipkekötőné leányát: 1730 / 5/I
 Csupahús Panna: 1728–1729 / 2/V/B
 Csúth Istók: 1728–1729 / 2/V/B
 Dancsó János fia > névváltozat > fiát akarja megtanítani: 1728–1729 / 2/X
 Dékány Istvánné Borsos Kata, gyógyító > névváltozat > Dékány Istványéhoz, Lévai asszony: 1731 / 7/I, II
 Dévaj Pál, gyöngyösi lakos > névváltozat > Dévaj Pál: 1728–1729 / 2/IX/B
 Dianovicsné: 1728–1729 / 2/XXI
 Dobó István: 1728–1729 / 2/VII/A
 Eötvös Jakabné > névváltozat > Ötvös Jakabné: 1728–1729 / 2/VII/A
 Fábrián Péterné > névváltozat > Fábrián Petiné: 1728–1729 / 2/V/B, XI/A
 Fadgyasné: 1728–1729 / 2/XXI, XXXII

Farkas Ádám: 1728–1729 / 2/VII/A
Farkas Geccziné: 1728–1729 / 2/XI/A
Farkas Ilona, kecskeméti lakos: 1728–1729 / 2/VIII/A
Fekete Istvánné: 1728–1729 / 2/IX/A
Fölföldi Péter lánya > névváltozat > Fölföldi Peti leánykája: 1728–1729 / 2/XIV
Franczúz János, magyarkanizsai lakos: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
Gellértné: 1728–1729 / 2/XXI
Gyapjas Panna: 1728–1729 / 2/IX/A
Gyermekszőrű István > névváltozat > Stephani Horváth alias Gyermekszőrű István: 1737 / 14/III
Hagymási Síván, szabadkai lakos: 1728–1729 / 2/XXV/B
Harangozó Erzsébet > névváltozat > Harangozó Ersebeth: 1744. után / 17/I
Hegedűsné: 1737 / 14/II
Hódi Ferencné: 1731 / 7/II
Hódi Györgyné Kovács Róza anyja > névváltozat > az anyja (Kovács Rózsa): 1737 / 14/V/A
Horváth Ágnes fia > névváltozat > Horváthné fia, Miska: 1728–1729 / 2/V/B, XIX
Horváth Ágnes lánya > névváltozat > Horváthné fia-s leánya: 1728–1729 / 2/XIX
Horváth Mihály > névváltozat > Horváth Miska: 1728–1729 / 2/V/C, VII/A
Jovo Bozítov > névváltozat > Bozítov Jovo: 1728–1729 / 2/XVI
Jovo Bozítovné > névváltozat > Jovoné: 1728–1729 / 2/XVI
Kálmánné: 1728–1729 / 2/IX/A
Kanisai János, martonyosi lakos > névváltozat > Kanisai János: 1728–1729 / 2/XXV/B
Kanisai Síván, magyarkanizsai lakos > névváltozat > Síván Kanisai: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
Kása Mártonné: 1728–1729 / 2/XVIII
Kátainé: 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B
Katona Erzsébet > névváltozat > Katona Eörse: 1728–1729 / 2/V/C, VIII/B, XIV
Katona Mihály: 1728–1729 / 2/V/B, V/C, VII/A, X, XI/A, XIII, XV, XVII
Kelék Péterné Boros Judit > névváltozat > Kelék Péternétől Borsos Judithtúl: 1728–1729 / 2/IX/A
Kelemen Márton > névváltozat > Kelemen Mártonny: 1728–1729 / 2/VI/B, VII/A, XXV/A
Kelemen Mártonné > névváltozat > Kelemen Marcsi feleséggestül: 1728–1729 / 2/VII/A
Kerék Istvánné Boros Judit > névváltozat > Kerék Istvánné Kelék Ilona; Borsos Judith: 1728–1729 / 2/IX/A
Kerék Istvánné Boros Judit nevű nénje > névváltozat > Kérék Istványné: 1728–1729 / 2/IX/A
Keresztúri Síván, martonyosi lakos > névváltozat > Sivan Keresztúri: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
Kis Andrásné > névváltozat > Kis András hitvese: 1730 / 5/I
Kis Ferencné: 1728–1729 / 2/V/A
Kis Péter lánya: 1728–1729 / 2/VII/A
Kiskoldusné: 1728–1729 / 2/V/A
Kocsis István: 1728–1729 / 2/XV
Kocsis János: 1728–1729 / 2/VIII/A, XV
Kókainé: 1737 / 14/IV, V/A, V/B

- Koldus Imre anyja, koldus, sánta asszony > névváltozat > Koldús Imrének az anyja Sántha asszony: 1728–1729 / 2/VIII/B
- Koszgyogyéttóné, gyógyító > névváltozat > Koszgyogyéttóné: 1728–1729 / 2/IX/A, XXI
- Kovács Kiss Anna: 1737 / 14/III
- Kökény András: 1728–1729 / 2/V/A, XXVII/A
- Kökény Andrásné Nagy Anna nevű lánya, tápai lakos > névváltozat > Kökényné leánya: 1728–1729 / 2/IX/A, XV
- Körmöczi: 1728–1729 / 2/XI/A
- Körmöcziné: 1728–1729 / 2/V/B, VI/A, VI/B, X, XI/A, XVII; 1737 / 14/V/B
- Körösiné: 1728–1729 / 2/XII/A
- Kuczék Döméné: 1737 / 14/II
- Kurucz Pálné Ilona > névváltozat > Pauli Kurucz uxores; Kurucz Pallér felesége: 1728–1729 / 2/XXV/A, XVI, XXI
- Lajkóné: 1728–1729 / 2/XVI
- Lantos Jánosné Katona Eörse > névváltozat > Lantos János felesége, az Katona Eörse: 1728–1729 / 2/V/B, V/C
- Lantos Panna > névváltozat > Lantos Panni: 1728–1729 / 2/IX/A
- Lipó Maró: 1728–1729 / 2/XXI
- Ludasi Jován, szabadkai lakos > névváltozat > Jován Ludasi: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
- Masir Millett felesége, kiskundorozsmai lakos > névváltozat > Masirné: 1728–1729 / 2/V/C, XVII, XIX
- Mélykúti Siván, szabadkai lakos > névváltozat > Siván Mélkúti: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
- Mihalovity Györgyné Szubin Beda > névváltozat > Bedae Szubina Georgii Mihalovitj Conthoralis Czinczárné: 1728–1729 / 2/XVI, XVIII, XXI, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B, XXXIV/E
- Miletin János, martonyosi lakos: 1728–1729 / 2/XXV/B
- Mogyori József > névváltozat > Mogyori Józseph: 1730 / 6/II/A
- Molnár bíró felesége: 1728–1729 / 2/XIII
- Molnár Mihályné > névváltozat > Molnár Miskáné: 1728–1729 / 2/XIX
- Monos István > névváltozat > Monos; Monos Istvány; Monos Istok: 1728–1729 / 2/V/B; VII/A, XVII
- Nagy Bali: 1728–1729 / 2/V/B
- Nagy Iványiné vagy Nagy Ivánné, bába: 1728–1729 / 2/XIX
- Németh asszony, bába: 1728–1729 / 2/V/C
- Oltvásné: 1728–1729 / 2/VI/A
- Oroszlányossi Jovan, martonyosi lakos > névváltozat > Jovan Oroszlányossi: 1728–1729 / 2/XXV/A, XXV/B
- Osgyánné: 1728–1729 / 2/XXII
- Oszroja Porgancs: 1728–1729 / 2/XXV/A
- Paczakosné: 1728–1729 / 2/IX/A
- Palánki Marinka, bába: 1728–1729 / 2/IX/A
- Pálffy Ferenc > névváltozat > Köröle fia Pállffy Ferencz: 1728–1729 / 2/VII/A
- Palkó koldus: 1728–1729 / 2/X

Paraszt Mihály, szegedi lakos: 1728–1729 / 2/XII/A
 Paraszt Mihály anyja: 1728–1729 / 2/XII/A, XII/B
 Parxi István: 1728–1729 / 2/IX/A
 Pejó felesége: 1728–1729 / 2/XXI
 Popadics > névváltozat > Barjactár öcse Popadics: 1728–1729 / 2/XVI
 Pósta Ágnes: 1737 / 14/II
 Prodan, martonyosi lakos: 1728–1729 / 2/XXV/B
 Progranacs felesége: 1728–1729 / 2/XVI
 Rác Kata, gyógyító: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/B, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/A, XII/A,
 XII/B, XV, XVII, XIX, XXV/A; 1730 / 5/III/A
 Rác Kata férje: 1728–1729 / 2/VII/A, VI/B
 Révész Pálné Anna > névváltozat > Révész Paló felesége Panna: 1728–1729 / 2/XXI
 Rósa Gergely > névváltozat > Rósa Dániel öregbik fia Gergely; Rósa Geczi; Rósa Geczi:
 1728–1729 / 2/V/B, VII/A, XIII, XVII, XV, XIX
 Rusinka, bába: 1728–1729 / 2/VIII/B, XXI; 1730 / 5/I
 Sánta koldus asszony: 1728–1729 / 2/VIII/B
 Sántha Mihály, koldus > névváltozat > Michael Sántha; Sántha Miska: 1728–1729 / 2/IX/A
 Sántha Palkóné > névváltozat > Sántha Palkóné: 1728–1729 / 2/IX/A
 Sekmin Vljako: 1728–1729 / 2/XXV/A
 Sipos Gergelyné Lajos Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Catharina Laos, cir-
 cumspecti Georgy Sipos contoralis; Lajos Katát: 1737 / 14/II, III, IV
 Sőreghi Pálné: 1728–1729 / 2/VIII/B
 Stephanné > névváltozat > Stephanné: 1728–1729 / 2/VI/A, XII/A, XXI
 Süveg István: 1728–1729 / 2/VII/A
 Szabó István, szabadkai lakos: 1728–1729 / 2/IX/A
 Szabó János, szobotkai: 1728–1729 / 2/IX/B, XVI, XXV/A, XXV/B
 Szabó Tamás felesége: 1728–1729 / 2/XIV
 Szanda Mihály: 1728–1729 / 2/VI/A
 Szántó Andor: 1728–1729 / 2/V/B
 Szathmáriné: 1728–1729 / 2/V/B, XIV
 Szegedi Istvánné: 1728–1729 / 2/VI/A
 Szentkirályi János, nagyszentmiklósi lakos > névváltozat > Szent Királyi Jánoshoz:
 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B
 Szijártóné: 1728–1729 / 2/XXI
 Sztojan Barjactárov Popadies > névváltozat > Sztojan Barjactarov Brat alias Popadies:
 1728–1729 / 2/XVI, XXV/A
 Tajnainé > névváltozat > Tajnainé: 1728–1729 / 2/VIII/B
 Takács János: 1728–1729 / 2/XXII
 Tokné: 1728–1729 / 2/IX/A
 Tormáné: 1728–1729 / 2/VII/A
 Tót asszony, bába > névváltozat > Felső Városon Tót bábaasszony: 1728–1729 / 2/V/B,
 VII/B, IX/A, XVIII
 Tót görbe koldus: 1728–1729 / 2/V/C, VI/A
 Tóth Geczi: 1728–1729 / 2/XXI

Tóth Iván > névváltozat > Tóth Iván vagy Mihály: 1728–1729 / 2/V/B
 Tóth Márton: 1728–1729 / 2/VIII/B
 Tóth Zsuzsa > névváltozat > Tóth Susa: 1728–1729 / 2/XXI
 Újházi Kata: 1728–1729 / 2/IX/A
 Vajda Mihály, koldus > névváltozat > Vajda Miska: 1728–1729 / 2/VII/A, IX/A, XV, XIX
 Vastag Istvánné > névváltozat > Vastagh Istvány kapitány felesége: 1728–1729 / 2/XXI
 Veresné: 1728–1729 / 2/IX/A
 Veszélény fia: 1728–1729 / 2/XVI
 Vörös Ferenc: 1728–1729 / 2/V/B, X
 Vörös gulyás, gulyás: 1728–1729 / 2/X
 Zsirosné: 1728–1729 / 2/V/B, VII/A, XI/A, XIX

IIIa. Tanúvallomásban vallomást tevő személyek

Ábrahám Demeter, szegedi polgár > névváltozat > Demetrius Ábrahám: 1734 / 10/I
 Ábrahám Ferenc, szegedi polgár > névváltozat > Franciscus Abraham, civis: 1744 / 16/I
 Ábrahám Józsefné Fábián Katalin > névváltozat > Catharina Fábián, Josephi Abraham coniunx: 1744 / 16/I
 Ágoston Márton, szegedi polgár > névváltozat > Martinus Agoston; Martini Ágostony: 1731 / 7/I, II
 Árva Mihályné Daróczi Ágnes vagy Zánóczy Ágnes, szegedi polgár felesége > névváltozat > Agnes Zánóczy, circumspecti Michaelis Arva conthoralis: 1737 / 14/IV; 15/I
 Bába Mihályné Tóth Zsuzsanna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Susanna Toth, circumspecti Michael Baba relicta vidua: 1731 / 7/I, II
 Babarcsi Ferenc, szegedi polgár > névváltozat > Franciscus Babarcsi: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C
 Babarcsi Gergelyné Süvegh Katalin > névváltozat > Catharinae Süvegh, Gregorii Babarczy consortis: 1730 / 5/III/A
 Babarcsi Györgyné Süvegh Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Catharina Süvegh circumspecti Gregorii Babarczy uxor: 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 1730 / 5/I
 Babarcsi Imre, szegedi polgár > névváltozat > Emericus Babarcsi: 1730 / 5/I, III/A
 Babarcsi Imréné Török Anna > névváltozat > Anna Török, circumspecti Emerici Babarczy coniunx: 1730 / 5/I, III/A
 Bajality, Mara, becsületes özvegyasszony > névváltozat > honesta vidua Mara Bajality: 1734 / 11/I
 Baka Imre, szegedi polgár > névváltozat > Emericus Baka: 1737 / 14/I
 Balogh Istvánné Szűcs Katalin > névváltozat > Catharina Szűcs, Stephani Balogh contoralis: 1737 / 14/IV
 Balogh János: 1728–1729 / 2/VII/A, XXIII
 Balogh Mihály: 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B
 Bárány János, szegedi lakos > névváltozat > Joannes Bárány: 1728–1729 / 2/II, III
 Bárány János > névváltozat > Bárány Jancsi Kószó juhásza: 1728–1729 / 2/VII/A
 Baranyi János, szegedi lakos > névváltozat > Joannes Baranyi: 1731 / 7/I

- Baráth György, szegedi polgár > névváltozat > Georgius Barath, civis: 1731 / 7/I
 Baráth Györgyné Szarvas Ilona > névváltozat > Helena Szarvas, Georgii Baráth:
 1731 / 7/I, II
- Baráth Imréné Papp Anna > névváltozat > Anna Pap, Emerici Baráth coniunx: 1731 / 7/I, II
 Berta Mátyás, szegedi polgár > névváltozat > Mathias Berta: 1728–1729 / 2/II, III
 Berta Mátyás fia > névváltozat > Berta Mátyás kisebbik fia: 1728–1729 / 2/VIII/A
 Bóka Panna: 1744. után / 17/I
- Boldogh Mátyásné Szutyor Anna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Anna Szutyor
 Mathiae Boldoghi, civis uxor: 1728–1729 / 2/II, III
- Buté Jánosné Szabó Helena, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat >
 Helena Szabó prudentis, ac circumspecti Joannis Buthé coniunx: 1728–1729 / 2/III, X
 Csaldi György, szegedi polgár > névváltozat > Georgius Csaldi: 1728–1729 / 2/II, III; 1734 /
 10/I
- Csanádi Szabó Péter: 1728–1729 / 2/XXIX
- Csány Mihályné Koszó Anna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Anna Koszó, circum-
 specti Michaelis Csany contoralis: 1737 / 14/IV
- Csányi János, szegedi polgár > névváltozat > Joannes Csányi: 1728–1729 / 2/II, III
- Csetneki Pál, szegedi polgár > névváltozat > Paulus Csetneki: 1736 / 13/I
- Csipak István, szegedi polgár > névváltozat > Stephanus Csipak: 1734 / 11/I
- Csipak Istvánné Csziszár Anna, becsületes asszony > névváltozat > Anna Csiszár, consors
 Stephani Csipak: 1734 / 11/I
- Csordás János, szegedi lakos: 1731 / 7/I, II
- Csúcs Demeter, szegedi polgár > névváltozat > Demetrius Csúcs: 1728–1729 / 2/II, III,
 VII/A, XXIII
- Dékány István: 1731 / 7/I, II
- Dékány Mihály, szegedi polgár > névváltozat > Dékány Mihály: 1728–1729 / 2/I/B, I/C
- Dorro, Johannes, kapitány > névváltozat > Joannes Dorro: 1728–1729 / 2/XXIX
- Eörös Jánosné Fodor Erzsébet, szegedi polgár felesége > névváltozat > Elisabetha Fodor,
 circumspecti Joannis Eörös consors: 1737 / 14/IV
- Erdélyi Gergely, szegedi lakos: 1734 / 10/I
- Erdélyi János, szegedi polgár > névváltozat > Joannes Erdéli: 1731 / 7/I
- Fábián Péterné Varga Ilona, szegedi lakos felesége > névváltozat > Helena Varga, civis et in-
 habitatoris Petri Fabján contoralis: 1737 / 14/IV
- Faraghó János > névváltozat > Joannes Faragó, civis: 1736 / 13/I
- Faragó Márton, szegedi polgár > névváltozat > Martinus Farago: 1736 / 13/I
- Faragó Mártonné Faragó Erzsébet nevű lánya > névváltozat > Elisabetha Faragó, filia
 Martini Faragó: 1736 / 13/I
- Farkas Istvánné Nedelko Margit, özvegy > névváltozat > Margaretha Nedelko Stephani
 Farkas relicta vidua: 1737 / 15/I
- Farkas János, szegedi polgár > névváltozat > Johannes Farkas: 1728–1729 / 2/I/B, IV
- Farkas Mátyásné Nagypáll Zsuzsanna, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > név-
 változat > Susanna Nagy Páll Mathiae Farkas conthoralis: 1728–1729 / 2/I/A, I/B
- Fazekas Ferenc, szenátor: 1728–1729 / 2/I/B

- Fejes Jánosné Simony Katalin > névváltozat > Catharinae Simony, Joannis Fejes uxoris: 1731 / 7/I, II
- Fenyvesi Jánosné Csúri Katalin > névváltozat > Catharina Csúri, Joannis Fenyvesi uxor: 1730 / 5/I, III/A
- Fodor Ignácné Pobory Judit > névváltozat > Juditha Pobory, Ignaty Fodor consors: 1737 / 14/IV
- Fodor Istvánné Tóth Ilona, szegedi polgár felesége > névváltozat > Helena Tótt, circumspetti Stephani Fodor contoralis: 1737 / 14/IV
- Fölföldi Péterné Nagy Mihály Katalin, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat > Catharina Nagy Mihály Petri Fölföldi civis conthoralis: 1728–1729 / 2/III
- Gaál Márton, szegedi polgár > névváltozat > Martinus Gaál: 1744 / 16/I
- Györi Mihály, cigány > névváltozat > Michael Györi: 1728–1729 / 2/III
- Hódi András, szegedi polgár > névváltozat > Andreas Hódi: 1730 / 5/I
- Hodi István, tápai lakos > névváltozat > Stephanus Hodi: 1728–1729 / 2/III
- Jósa Ferenc, szegedi polgár, szenátor > névváltozat > Franciscus Josa: 1734 / 10/I
- Kása Andrásné Engi Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Andreae Kása contoralis, Catharina Engi: 1736 / 13/I
- Katona György, szegedi polgár > névváltozat > Georgius Katona: 1728–1729 / 2/II, III
- Katona József > névváltozat > Katona Jósa: 1728–1729 / 2/VII/A
- Katona Józsefné Nagypál Katalin, becsületes asszony > névváltozat > Catharina Nagypál, Josephi Katona uxor: 1728–1729 / 2/II/A
- Kecskés György, szegedi lakos > névváltozat > Gregorius Kecskés: 1734 / 10/I
- Kelemen Ferencné Savoly Zsuzsanna, városi polgár felesége > névváltozat > Susanna Savoly, circumspetti Francisci Kelemen conthoralis: 1737 / 14/IV
- Kelemen Györgyné Rab Erzsébet, városi polgár felesége > névváltozat > Elisabetha Rab, circumspetti Georgy Kelemen consors: 1737 / 14/IV
- Király Mátyás, szegedi polgár > névváltozat > Mathias Király: 1736 / 13/I
- Kis János Gergely, szegedi polgár > névváltozat > Gregorius Kiss János: 1728–1729 / 2/I/A, I/B
- Kis Mózes, szegedi polgár > névváltozat > Moyses Kis: 1731 / 7/I
- Kis Mózesné Frank Ilona, gyógyító > névváltozat > Helena Frank, Moysis Kis uxor: 1731 / 7/I, II
- Kispéter János, szegedi lakos > névváltozat > Joannes Kispéter: 1734 / 10/I
- Kocsis Anna, szegedi lakos > névváltozat > Anna Kocsis: 1726 / 1/III
- Kocsis Ilona > névváltozat > Helena Kocsis: 1744 / 16/I
- Koszó Istvánné Farkas Ilona, becsületes asszony > névváltozat > Helena Farkas circumspetti Stephani Koszo contoralis: 1737 / 15/I
- Kotoghány Ferenc, szegedi polgár > névváltozat > Franciscus Kotoghány: 1728–1729 / 2/II, III, V/A, V/B, V/C, VII/A
- Kovács János > névváltozat > Joannes Kovács: 1744 / 16/I
- Kovács Jánosné Ábrahám Erzsébet, özvegy > névváltozat > Elisabetha Abraham, Joannis Kovács vidua: 1744 / 16/I
- Kozma Balázs, szegedi polgár > névváltozat > Blasius Kozma: 1728–1729 / 2/I/B, IV
- Kurucz Pálné Ilona: 1731 / 7/II

- Lajos Istvánné Lubi Helena, szegedi polgár felesége, jeles asszony > névváltozat > Helena Lubi prudentis, ac circumspecti Stephani Lajos uxor, Lajosné: 1728–1729 / 2/III, IX/A
 Lalosa Mihály: 1734 / 11/I
- Lantos János, szegedi polgár > névváltozat > Joannes Lantos: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/B
 Légrádi Jánosné Malmos Kata, szegedi lakos, özvegy, bába > névváltozat > Malmos Kata: 1726 / 1/II, III
- Lehotai Györgyné Tóth Anna > névváltozat > Anna Toth, Georgii Lehotai, alias Dudásné coniunx: 1731 / 7/I
- Lippai Kata, szegedi lakos > névváltozat > Catharina Lippay: 1726 / 1/I, III
- Losonc Jánosné Szalóky Zsuzsanna, katonai határvidéki lakosa > névváltozat > Salóky Susannát, Losocz János feleségét: 1737 / 14/III, IV
- Malenitty, Jánosné Ivanova, Martha > névváltozat > faemina Martha Ivanova, consors Ioannis Malenitty: 1734 / 11/I
- Malovity, Jován > névváltozat > Jován Malovity: 1734 / 11/I
- Márkovity, Philippus, szegedi polgár > névváltozat > Philippus Márkovity: 1734 / 11/I
- Márton István, szegedi polgár > névváltozat > Stephanus Márton: 1736 / 13/I
- Márton Istvánné Varga Ilona > névváltozat > Helena Varga, Stephani Márton contoralis: 1736 / 13/I
- Masa Gergely, szegedi polgár > névváltozat > Gregorius Masa; Masa Geczi, Masa Guzzi: 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 1734 / 10/I
- Masa Gergelyné Hajdú Anna, szegedi polgár felesége, jeles asszony > névváltozat > Anna Hajdú Gregorii Masa coniunx: 1728–1729 / 2/III
- Mészáros Andrásné Sőregghi Anna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Anna Sőregghi, circumspecti Andreae Mészáros conthoralis: 1737 / 14/I, II
- Molnár Gergelyné Csizmadia Margit, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat > Margaretha Csizmadia Gregorii Molnár relicta vidua: 1734 / 11/I
- Mora Dorottya > névváltozat > Dorothea Mora: 1734 / 11/I
- Muhi Mártonné Foris Erzsébet, özvegy > névváltozat > Elisabetha Foris, Martini condam Muhi vidua: 1737 / 14/IV
- Muhi Péterné Csikós Ilona, özvegy > névváltozat > Helena Csikós, relicta vidua Petri Muhi: 1737 / 14/IV
- Nagy Erzsébet, szegedi lakos > névváltozat > Nagy Eörse; Elisabetha Nagy: 1726 / 1/I, II, III; 1728–1729 / 2/I/B, XXII
- Nagy Mátyásné Sávoly Ilona, szegedi polgár felesége > névváltozat > Helena Sávoly, circumspecti Mathiae Nagy coniunx: 1737 / 14/IV
- Nagy Mihály, szegedi polgár > névváltozat > Michael Nagy: 1731 / 7/I, II
- Nagy Páll Katalin > névváltozat > Nagy Pall Kata: 1728–1729 / 2/I/B
- Nagy Péter > névváltozat > Petrus Nagy: 1744 / 16/I
- Nagy Péterné Nagy Ilona > névváltozat > Helena Nagy, Petri Nagy coniunx: 1744 / 16/I
- Orvos János, szegedi polgár > névváltozat > Ioannes Orvos: 1730 / 6/I, II/A
- Pap Mihályné Rósa Anna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Anna Rósa, circumspecti civis huiatis Michaelis Pap: 1744 / 16/I
- Pápa Tamásné Kocsis Anna > névváltozat > Anna Kocsis Thomae Papae coniunx: 1728–1729 / 2/I/A, I/B

- Paraszt Mihály, szegedi lakos: 1728–1729 / 2/XII/B; 1730 / 5/I, III/A
 Paraszt Mihályné Szarvas Ilona, szegedi lakos > névváltozat > Szarvas Ilona, Paraszt Mihály felesége: 1730 / 5/I, III/A
 Pataki Andrásné Zsoldos Ilona, szegedi polgár felesége > névváltozat > Helena Zsoldos circumspecti Andreae Pataki civis: 1737 / 14/I
 Pesti László, szegedi polgár > névváltozat > Ladislaus Pesti: 1728–1729 / 2/I/B, I/C, VI/A, VI/B
 Péter Pál, szegedi polgár > névváltozat > Paulus Péter: 1731 / 7/I
 Petrovity, Joczko, szegedi lakos > névváltozat > Joczko Petrovity: 1734 / 11/I
 Pintér Gergely, szegedi polgár: 1728–1729 / 2/I/B, IV, VII/A
 Popovity, Gyurko, becsületes katona > névváltozat > Gyuko Popovity: 1734 / 11/I
 Puskás András, szegedi polgár > névváltozat > Andeas Puskás: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/A, V/C
 Puskás János, szegedi polgár > névváltozat > Joannes Puskás: 1728–1729 / 2/I/A, I/B
 Puskás Jánosné Kecskeméthy Helena, szegedi polgár felesége, jeles asszony > névváltozat > Helena Kecskeméthy: 1728–1729 / 2/III
 Sánta Mihály, szegedi polgár > névváltozat > Michael Sántha: 1728–1729 / 2/I/A, V/A, V/C, IX/A, X
 Sántha Ferenc, koldus > névváltozat > Franciscus Sántha: 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/III, XIII, XXIII
 Sántha Mihály, koldus > névváltozat > Michael Sántha; Sántha Miska: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C
 Sárkány János, szegedi polgár > névváltozat > Joannes Sárkány: 1728–1729 / 2/III, XXXIII
 Sárkány Jánosné Ács Erzsébet > névváltozat > Elisabetha Ács, Joannis Sárkány coniunx: 1744 / 16/I
 Schlopák Józsefné Bajnóczy Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Catharina Bajnóczy, civis Josephi Schlopák coniunx: 1744 / 16/I
 Sebők Jánosné Kelemen Ilona, szegedi polgár felesége > névváltozat > Helena Kelemen, circumspecti Joannis Sebők conthoralis: 1737 / 14/IV
 Siha Imre, szegedi lakos > névváltozat > Emericus Siha: 1730 / 5/I, III/A
 Siha István, szegedi polgár > névváltozat > Stephanus Siha: 1730 / 5/I, III/A
 Siha Józsefné Takács Anna, szegedi lakos felesége, becsületes asszony > névváltozat > Anna Takács, consors Josephi Syha: 1734 / 10/I
 Simon Jánosné Szabó Ilona, szegedi polgár felesége > névváltozat > Helena Szabó: 1726 / 1/III
 Simony Jánosné Papp Erzsébet, szegedi polgár felesége > névváltozat > Elisabeta Pap, circumspecti Joannis Simon contoralis: 1736 / 13/I
 Simony Mihály, szegedi polgár > névváltozat > Michael Simony: 1728–1729 / 2/II, III, VII/A; 1737 / 14/IV
 Stauner Ferencné Katona Klára, szegedi polgár felesége > névváltozat > Clara Katona, circumspecti civis Francisci Stauner conthoralis: 1744 / 16/I
 Süli Mihályné Horváth Anna, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat > Anna Horváth, Michaelis Süli, concivis uxor: 1728–1729 / 2/III

- Sümeghi Imréné Borsos Erzsébet > névváltozat > Elisabetha Borsos, Emerici Sümeghi: 1731 / 7/I, II
- Szabó Anna, szegedi lakos > névváltozat > Anna Szabo: 1726 / 1/III
- Szabó István, szegedi lakos > névváltozat > Stephanus Szabo: 1734 / 10/I
- Szabó Jánosné Athári Erzsébet, szegedi polgár felesége > névváltozat > Elisabetha Athári, Joannis Szabo coniunx: 1728–1729 / 2/II/A, I/C
- Szabó József, szegedi lakos > névváltozat > Josephus Szabo: 1736 / 13/I
- Szalai Istvánné Meghatt Judit, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat > Juditha Meghatt, circumspecti Stephani Szalai incolae coniunx: 1728–1729 / 2/III
- Szánthó Andrásné Tóthgyörgy Anna, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat > Andreae Szánthó civis uxor: 1728–1729 / 2/II, III
- Szánthó Mihályné Szánthó Helena, becsületes asszony > névváltozat > Helena Szánthó, Michaelis Szánthó consors: 1728–1729 / 2/III, XIV
- Szarka Imréné Farkas Katalin, becsületes asszony > névváltozat > Catharina Farkas, circumspecti Emerici Szarka: 1737 / 15/I
- Szarvas Ferencné Balogh Ilona > névváltozat > Szarvas Ferencz felesége: 1731 / 7/I, II
- Szébényi Jánosné Bakó Anna, özvegy > névváltozat > Anna Bakó, circumspecti Joannis Szébényi relicta vidua: 1737 / 15/I
- Szegedi Jánosné Fűz Anna > névváltozat > Anna Fűs, Joannis Szegedi uxor; Fűz Pannának: 1731 / 7/I, II
- Szegedi Jánosné Fűz Anna, szegedi polgár > névváltozat > circumspectus Ioannes Szegedi: 1731 / 7/I
- Szegh Ferencné Csáky Anna > névváltozat > Anna Csáky, Francisci Szeghi conthoralis: 1737 / 14/IV
- Szeghi József > névváltozat > Szeghi Joseph: 1728–1729 / 2/II, III, VII/A, XXIII
- Szeghi József, ifj., szegedi polgár > névváltozat > Josephus Szeghi iunior: 1728–1729 / 2/II, III
- Szél Györgyné Horváth Ágnes, özvegy > névváltozat > Agnes Horváth, Georgii condam Széll relicta vidua: 1730 / 5/I, III/A
- Szeles Pálné Pano Éva, szegedi polgár felesége, jeles asszony > névváltozat > Eva Pano, Pauli Szeles concivis uxor: 1728–1729 / 2/II, III
- Szentmiklósi Andrásné Faraghó Katalin, katona ember felesége > névváltozat > Catharina Farago, Andreae Szent Miklósi coniunx: 1731 / 7/I, II
- Szilágyi Lászlóné Kiss Marianna > névváltozat > Marianna Kiss, Ladislai Szilágyi coniunx: 1744 / 16/I
- Szűcs Albert, szegedi polgár: 1728–1729 / 2/II/A, I/B, I/C
- Szűcs János > névváltozat > Johannes Szűcs: 1728–1729 / 2/II/B
- Tapai Benedekné Dohar Katalin, özvegy > névváltozat > Catharina Dohar, Benedicti condam Tapai relicta vidua: 1728–1729 / 2/III, V/B, XIX
- Tóth Andrásné Kenéz Katalin, szegedi polgár felesége, becsületes asszony > névváltozat > Catharina Kemisz, circumspecti Andreae Tóth; Kenisz Kata, Kenéz Kata: 1731 / 7/I, II
- Tóth György, szegedi lakos > névváltozat > Tótt Gyurkának; Georgius Toth: 1728–1729 / 2/VII/A; 1730 / 5/I, III/A

- Tóth Györgyné Maracsko Ilona > névváltozat > Helena Maracsko, Georgii Tóth uxor;
Furuglás: 1730 / 5/I, II, III/A
- Tóth István > névváltozat > Tóth Istvány: 1728–1729 / 2/II/B
- Tóth István lánya > névváltozat > Tot Istvány leánykája: 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B
- Tóth Mátyásné Rác Sára, szegedi polgár felesége > névváltozat > Sara Racz, circumspecti
Mathiae Tótt conthoralis: 1737 / 14/I
- Tóth Mihály, szegedi lakos > névváltozat > Michael Tott: 1736 / 13/I
- Török Ferencné Temesvári Anna, szegedi polgár felesége, becsületes asszony, gyógyító > név-
változat > Anna Temesvári, prudens ac circumspecti Francisci Török consors:
1731 / 7/I, II
- Új Ferenc, szegedi lakos > névváltozat > Franciscus Új, aliter Kocsis, inhabitator: 1730 / 6/I, II/A
- Újházi Györgyné Nagy Mihány Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Catharina
Nagy Mihály circumspecti Georgii Újházi inhabitatoris consors: 1728–1729 / 2/III
- Varasdi Pál, szegedi polgár > névváltozat > Paulus Varasdi: 1728–1729 / 2/II/A, I/B
- Varga Bálintné Dabó Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Caharina Dabó, civis
Valentini Varga conthoralis: 1726 / 1/I, III
- Vas Margit, szegedi lakos > névváltozat > Margaretha Vas: 1726 / 1/III
- Vas Pál, szolgalegény: 1728–1729 / 2/VIII/A
- Vastag István, szegedi polgár > névváltozat > Stephanus Vastagh: 1728–1729 / 2/II/A, I/C,
XXI
- Vecsernyés Márton > névváltozat > Martinus Vecsernyés: 1744 / 16/I
- Vekeprud, Christian, börtönőr > névváltozat > Christianus Vekeprud carcerum custos:
1728–1729 / 2/III
- Vér István, szegedi polgár > névváltozat > Stephanus Vér: 1728–1729 / 2/III, XIV
- Zombori Mihályné Farkas Katalin, szegedi polgár felesége > névváltozat > Catharina
Farkas, circumspecti Michaelis Zombori conthoralis: 1737 / 14/I
- Zódy Györgyné Modra Margit, városi polgár felesége > névváltozat > Margaretha Modra,
circumspecti Georgy Zódy consors: 1737 / 14/IV
- Zuga Judit, koldus > névváltozat > Juditha Zuga: 1734 / 10/I

IIIb. Tanúságtételre állított vagy tanúként említett személyek

- Árokszállási Andrásné > névváltozat > Árokszállásiné: 1731 / 7/I
- Árokszállási Mihály > névváltozat > Andreae Árokszállási: 1731 / 7/II
- Bába Jánosné > névváltozat > Bába Jancsi felesége: 1731 / 7/I
- Babarcsi Gergely: 1737 / 14/I
- Bithe Pörse, molnárné: 1731 / 7/I, II
- Bordás Mihály: 1736 / 13/I
- Cometh, Josephus > névváltozat > Josephus Cometh: 1728–1729 / 2/XXXV/D
- Csamangó József > névváltozat > Csamangó Joseph: 1737 / 14/IV
- Csiba Erzsébet > névváltozat > Csiba Örsébetet: 1744 / 16/I
- Csuka Péterné Ergelőczy Ilona fia > névváltozat > Csipkekötő asszony fia: 1730 / 5/I
- Dani Imre > névváltozat > Imre Daninál: 1734 / 10/I
- Dohár Antal: 1728–1729 / 2/II/B

Dóka Ferkó: 1744. után / 17/I
Dóka Panna: 1744. után / 17/I
Faragó Mártonné Faragó Erzsébet > névváltozat > Faragó Örszébettül: 1736 / 13/I
Fazekas Andrásné: 1726 / 1/I
Fazekas Péterné: 1726 / 1/II
Fazok Andrásné, másként Harsányi Andrásné > névváltozat > Harsányi vagy Fazok Andrásné: 1726 / 1/II
Görög Mátyás > névváltozat > Görögh Mátyás: 1737 / 14/I
Gulyás Mártonné > névváltozat > Gulyás Márton felesége: 1731 / 7/I
Hajdu János, szegedi polgár: 1726 / 1/II
Hajdu Jánosné: 1726 / 1/II
Hódi András fia > névváltozat > az fatens nyavalás fia (Hódi András): 1730 / 5/I
Horti Jakabné Sára > névváltozat > Sára, Horthi Jakab felesége: 1730 / 5/I
Juhász Pál > névváltozat > Juhász Pali: 1730 / 6/I
Kántor Panna: 1744 / 16/I
Kis András: 1730 / 5/I
Kis Bálint Ferencné: 1726 / 1/II
Kis Bálintné: 1726 / 1/II
Kis Péter: 1728–1729 / 2/XV; 1734 / 10/I
Kocsis Panna: 1726 / 1/I, II
Kovács Gergely > névváltozat > Kovács Gergelyt: 1744 / 16/I
Kucsora István lánya: 1734 / 10/I
Lalasoivity, Mihály > névváltozat > Lalosoivity Mihály: 1734 / 11/I
Makra István, szegedi polgár: 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/I/A, I/B
Martonyossi: 1731 / 7/I
Massa Istvánné: 1726 / 1/I
Meris, Palya > névváltozat > Palya Merist: 1737 / 15/I
Paraszt Mihály leánya Anna: 1730 / 5/I, III/A
Pető Erzsébet > névváltozat > Pető Eörszébet: 1744 / 16/I
Pósta Ferenc fia: 1728–1729 / 2/I/B
Puskás Gergely: 1734 / 10/I
Sánta Misláné: 1744. után / 17/I
Siha István menyé > névváltozat > Stephanus Sija fatens menyé: 1730 / 5/I
Somlyai Döméné: 1726 / 1/I, II
Szabó Ferenc: 1737 / 14/IV
Szabó Ferenc: 1728–1729 / 2/I/B
Szabó Jánosné, makói lakos felesége: 1728–1729 / 2/XXVII/A
Szegedi Jánonsé Füz Anna nevű lánya > névváltozat > Füz Anna leánya: 1731 / 7/I
Tisza Gergely: 1737 / 14/IV
Tóth Ferenc: 1737 / 14/I
Tóth Péter: 1726 / 1/II
Vak Lajosné: 1728–1729 / 2/III
Vecsernyés Kata > névváltozat > Vöcsernyés Kata: 1726 / 1/I, II
Vető Ferenc Örsze nevű zsellérje: 1731 / 7/I

III.c. A tanúvallomásban kárvallottakként említett személyek

- Babarczi Imre menyje > névváltozat > Babarczi menyje: 1730 / 5/II
Bakó Ferenc lánya > névváltozat > Bako Ferencz leánykája: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII
Bárány János lánya > névváltozat > Barani János, Kószó juhásza leánya: 1728–1729 / 2/XXIII
Bende Istók: 1728–1729 / 2/XIX
Berta Mátyás fia > névváltozat > Berta Mátyás kisebbik fia: 1728–1729 / 2/XXIII
Boldogh Mátyásné Szutyor Anna nevű lánya > névváltozat > Szutyor Pannika leánya: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII
Bozó fia: 1728–1729 / 2/XXI
Bozóki szolgálja: 1728–1729 / 2/IX/A
Bödöné fia: 1728–1729 / 2/XI/B
Buté Jánosné Szabó Helena nevű lánya > névváltozat > Buténé leánykája: 1728–1729 / 2/X, XXIII
Csaldi György lánya > névváltozat > Csaldi Gyurka leánykája: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII
Csamangó János fia: 1728–1729 / 2/XV
Csányi Istvánné fia: 1728–1729 / 2/XIX, XXIII
Császár István fia: 1728–1729 / 2/XIII
Dobó Ferenc fia: 1728–1729 / 2/XIX, XXIII
Dohár Kata: 1728–1729 / 2/XV, XXIII
Eörös Jánosné Fodor Erzsébet nevű lánya > névváltozat > Fodor Eörsébeth leánykája: 1737 / 14/III, IV
Erdélyi János fia > névváltozat > Joannes Erdéli fiacskája: 1731 / 7/I
Erdélyi János lánya: 1731 / 7/VI
Farkas Albert, zsámbéki lakos > névváltozat > Farkas Albertot: 1728–1729 / 2/X
Farkas Istvánné > névváltozat > Farkas Istvány özvegye: 1728 / 3/I
Farkas Mátyás fia: 1728–1729 / 2/V/C, XV
Fenyvesi Jánosné Csúri Katalin nevű gyermeke > névváltozat > Csúri Kata Fenyves János feleségét: 1730 / 5/III/A
Fölföldi Péter > névváltozat > Fölföldi Peti: 1728–1729 / 2/XXIII
Fúrós Istók: 1737 / 14/V/B
Gyapjasné fia > névváltozat > Gyapjasné fiacskája: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII
Gyermekszörű István anyja: 1737 / 14/VI
Heszflinger János > névváltozat > Heszflinger János: 1728–1729 / 2/XXXV/D
Hódi Ferenc fia > névváltozat > Hódi Ferencz fia leányának: 1728–1729 / 2/XV
Hódi Ferenc lánya > névváltozat > Hódi Ferencz fia leányának: 1728–1729 / 2/XV
Hódi Ferenc lánya > névváltozat > Hódi Ferencz leányának: 1728–1729 / 2/XXIII
Hódi György > névváltozat > Kovács Rózsa ura: 1737 / 14/V/A
Horti Jakabné Sára: 1730 / 5/III/A
Horváth Éva gyermeke: 1728–1729 / 2/XIV
Horváth Éva gyermeke > névváltozat > Horváth Éva 2 heti gyermeke: 1728–1729 / 2/XXIII
Jósa Ferenc lánya > névváltozat > Jósa Ferencz lányát: 1728–1729 / 2/XI/B
Kántor György > névváltozat > Kántor Gyura: 1728–1729 / 2/XIX

- Katona György fia: 1728–1729 / 2/XIX, XXIII
Katona József lánya > névváltozat > Katona Joseph leánya: 1728–1729 / 2/XXIII
Kelemen Ferencné Sávoly Zsuzsanna nevű gyermeke > névváltozat > Kelemen Ferenczné,
Sávoly Susanna: 1737 / 14/III
Kis Andrásné > névváltozat > Kis András hitvese: 1730 / 5/III/A
Kis Gyurka fia > névváltozat > Kis Gyurka leánykája: 1728–1729 / 2/XXI
Kis Mózes fia > névváltozat > Moyzes fiának: 1731 / 7/II
Kis Péter fia: 1728–1729 / 2/XXI
Kóka János, zsámbéki lakos: 1728–1729 / 2/X
Koldus Mihályné: 1728–1729 / 2/XXIII
Kolompár György gyermeke > névváltozat > Kolompár Gyurka cigány gyermeket:
1728–1729 / 2/XVII, XXIII
Kószó Pál > névváltozat > Kószó Albert fia Palkó: 1728–1729 / 2/VII/A, XXIII
Kotoghány Ferenc gyermeke > névváltozat > Kotogány Ferencz gyermekét: 1728–1729 / 2/
XXIII, XXVII/A
Köke Pálné, zsámbéki lakos: 1728–1729 / 2/X
Kövághó, zsámbéki lakos: 1728–1729 / 2/X
Losoncz Jánosné Szalóky Zsuzsanna nevű lánya > névváltozat > Lossoncz János leánya:
1737 / 14/IV
Masa Gergely, szegedi polgár > névváltozat > Gregorius Masa; Masa Geczi, Masa Gucci:
1728–1729 / 2/XIX, VII/A, XVII;
Masa Gergelyné Hajdú Anna, szegedi polgár felesége, jeles asszony > névváltozat > Anna
Hajdú Gregorii Masa coniunx: 1728–1729 / 2/XXIII, XIX, IX/A
Masa Gergelyné Hajdú Anna nevű lánya > névváltozat > Masáné leánya: 1737 / 14/III
Masir Millett gyermeke > névváltozat > Masir Millett egy rác gyermek: 1728–1729 / 2/XVII
Meghált Judit > névváltozat > Meghált Jutka: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII
Mészáros István felesége: 1728–1729 / 2/XXXV/D
Mihály mester lánya: 1728–1729 / 2/XVI
Miklós mester felesége: 1728–1729 / 2/IX/A
Nagy András lánya: 1728–1729 / 2/XXI
Nagy Péterné Nagy Ilona nevű lánya > névváltozat > Helena Nagy, Petri Nagy coniunx:
1744 / 16/I
Nagyfejű Tóth Istók unokája: 1730 / 6/II/B
Öreg Masir gyermeke: 1728–1729 / 2/XVII, XXIII
Profusné: 1728–1729 / 2/IX/A, XVI
Puskás András gyermeke > névváltozat > Puskás András: 1728–1729 / 2/XXVII/A
Puskás János fiacskája: 1728–1729 / 2/XXIII, XIII
Rácz Sivány fia: 1728–1729 / 2/XXI
Rósa András: 1728–1729 / 2/XIII, XXIII
Rósa Dánielné Széll Zsuzsanna nevű lánya > névváltozat > Maga árva leánykája: 1728–1729
/ 2/XXIII
Rósa István menyének kislánya > névváltozat > Rósa István menyé fiacskáját: 1728–1729 / 2/
VI/A, VI/B

Sebestyén Mártonné Tóth Judit nevű gyermeke > névváltozat > Sebestyén Márton neje gyermekét: 1728 / 4/I; 1730 / 6/III/A

Siha Imréné > névváltozat > Siha Imre felesége: 1730 / 5/III/A

Siha István fia > névváltozat > Siha Istvány fia: 1730 / 5/III/A

Siha Istvánné > névváltozat > Siha Istvánné, alias Tokdi: 1730 / 5/II

Siha János menyje: 1730 / 5/III/A

Siha Jánosné: 1730 / 5/III/A

Simony Mihály fia: 1728–1729 / 2/XXIII

Sümeghi Imréné Borsos Erzsébet nevű lánya > névváltozat > Elisabetha Borsos, Emerici Sümeghi leánya: 1731 / 7/I

Szánthó Andor fia: 1728–1729 / 2/XXIII

Szántó Andor fia: 1728–1729 / 2/XIX

Szél Györgyné Horváth Ágnes fia > névváltozat > Horváth Ágnes, Szél György özvegye: 1730 / 5/III/A

Szeles Pálné Pano Éva nevű lánya > névváltozat > Pano Éva leánykáját: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII

Tombáczné: 1728–1729 / 2/XV

Tóth György fia > névváltozat > Tóth György fia: 1730 / 5/III/A

Tóth Sivány fia > névváltozat > Tóth Sivány fiacskája: 1728–1729 / 2/XXI

Török Ferencné Temesvári Anna nevű lánya: 1731 / 7/I

Újházi Ferenc fia: 1728–1729 / 2/IX/A

Újházi György fia > névváltozat > Ujházi Gyurka fia: 1728–1729 / 2/XXIII

Vak Lajosné lánya: 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII

Varga Ilona Erzsébet nevű lánya > névváltozat > Varga Ilonának kis leánya Ersébet: 1737 / 14/IV

Varga Mária lánya > névváltozat > Maria Varga: 1737 / 14/VI

Vas Pál szolgálja > névváltozat > Vas Páll szolgálja: 1728–1729 / 2/XXIII

Végh Istvánné fia > névváltozat > kis gyermeke Istok: 1728–1729 / 2/XIX

Végh Istvánné lánya > névváltozat > Ilus leány: 1728–1729 / 2/XIX, XXIII

Vér András gyermeke > névváltozat > Vér Bandi gyermeke: 1728–1729 / 2/XIV

Vér András lánya > névváltozat > Vér Bandi gyermeke: 1728–1729 / 2/XXIII

Vér István gyermeke: 1728–1729 / 2/XXIII

Vígh Lőrinczné, zsámbéki lakos: 1728–1729 / 2/X

III.d. A tanúvallomásokban említett, de meg nem szólaló személyek

Ács Pere: 1744 / 16/I

Bába János lánya: 1731 / 7/I

Babarczi Gergelyné: 1728–1729 / 2/V/C

Balogh Jánosné: 1737 / 15/I

Barbély Ágnes > névváltozat > Barbél Agnes: 1728–1729 / 2/V/B

Barbély István: 1728–1729 / 2/IX/A

Berta Gergely > névváltozat > Gergely (Bert Mátyás fia): 1728–1729 / 2/II, III

Bósó Szabó János fia > névváltozat > Bósó Szabó Jancsi fia: 1728–1729 / 2/II/B
 Bozó: 1728–1729 / 2/XXI
 Csorba Dóra: 1744 / 16/I
 Csuri Györgyné > névváltozat > Csuri Gyurkáné: 1731 / 7/I
 Dóczy Jánosné: 1744 / 16/I
 Eötvös Jakabné > névváltozat > Ötvös Jakabné: 1728–1729 / 2/V/B
 Fábrián Péter > névváltozat > Petri Fábrián: 1737 / 14/VI
 Fábrián Péter lánya > névváltozat > Fábjan Péter leánykája: 1737 / 14/III
 Faraghó Ilona: 1731 / 7/I
 Fazekas Ferenc, szegedi polgár, molnár: 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/II/A; 1730 / 6/I
 Földikéné, bába: 1728–1729 / 2/II, III
 Gulyás Márton: 1731 / 7/I
 Hódi Ferenc fia > névváltozat > Hodi Ferencz fiának: 1731 / 7/I
 Hódi Ferencné: 1731 / 7/I
 Juhász Miska: 1737 / 14/V/B
 Kántor Pál: 1728–1729 / 2/V/C
 Karáné: 1744 / 16/I
 Katona Ferencné: 1728–1729 / 2/II/B
 Kéry Mihály, gyógyító > névváltozat > Kéry Miska: 1744 / 16/I
 Kis Ferencné: 1728–1729 / 2/V/C
 Kis Mihályné > névváltozat > Kis Mihály felesége: 1728–1729 / 2/V/A
 Kocsis Ilona > névváltozat > Kocsis Ilus: 1728–1729 / 2/XVI
 Kolompár György > névváltozat > Kolompár Gyurka fia: 1728–1729 / 2/III
 Kordás Mihály > névváltozat > Kordás vagy Koledás Mihály: 1728–1729 / 2/VII/A
 Kószó Pál > névváltozat > Kószó Albert fia Palkó: 1728–1729 / 2/VII/A
 Losonc Ferencné: 1744 / 16/I
 Nagy Istvánné Széll Ilona > névváltozat > Széll Ilona Nagy István felesége: 1730 / 5/I
 Nagy Mátyás, zsellér: 1737 / 14/IV
 Nagyfejű Tóth Istók > névváltozat > Nagy Fejű Toth Istok: 1730 / 6/II/B
 Nagypál Peti: 1728–1729 / 2/XI/A
 Oláh János: 1728–1729 / 2/VIII/B
 Pál deák úr: 1731 / 7/I
 Pandi Ferenc: 1726 / 1/II
 Pap Urbán: 1728–1729 / 2/X
 Paplanyos Jankó: 1734 / 11/I
 Rósa Balázs Ferenc nevű szolgája: 1728–1729 / 2/XV
 Sánta Ferencné > névváltozat > Sánta Ferkóné: 1728–1729 / 2/IX/A
 Sárkány Ferenc, szegedi polgár > névváltozat > Ferencz: 1728–1729 / 2/III, XXIII, XXIII, XXXIII; 1744 / 16/I
 Siha József > névváltozat > Syha Joseph: 1734 / 10/I
 Simon János, szegedi polgár > névváltozat > Joannis Simon: 1726 / 1/III
 Sívánné > névváltozat > Oberkapitány Sívánné asszonyom: 1734 / 11/I
 Süli József, szabó mester > névváltozat > Süli Joseph: 1728–1729 / 2/III, XIII, XXIII
 Szabó János, makói lakos > névváltozat > Szabó Jancsi; Joannem Szabó: 1728–1729 / 2/VI/A

Szalma Péter > névváltozat > Szalma Peti: 1728–1729 / 2/XIII/A
 Tésla András: 1728–1729 / 2/V/A, V/C, XXVII/A
 Tóth Ivánné, gyógyító: 1737 / 15/I
 Török Ferenc: 1728–1729 / 2/XXI
 Zomboriné: 1728–1729 / 2/XIX

IIIe. Egyéb említett személyek

Babarczy Imre anyja: 1730 / 5/III/A
 Bujdosó Kis Kanics: 1728–1729 / 2/XXXII
 Goszpodj István > névváltozat > Goszpodj István: 1728–1729 / 2/XXXV/D
 Hódi Gergely: 1728–1729 / 2/XXXIII
 Kubovicsné: 1728–1729 / 2/XXXV/A
 Lőrík János: 1730 / 5/I
 Moizes: 1730 / 5/III/A
 Pápista Jankó: 1728–1729 / 2/XXXII
 Vargha János: 1728–1729 / 2/XXXII

IIIa. Magas rangú és hivatalos személyek

Acsády Ádám, kancellár, veszprémi püspök, győri prépost > névváltozat > Adamus Acsády:
 1728–1729 / 2/XXXIV/A, XXXIV/C/A, XXXIV/E
 IV. Károly magyar király > névváltozat > Carolus VI.; suae Maiestatis Sacratissimae:
 1728–1729 / 2/XXXI/G, XXXIV/A, XXXIV/B/A, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B,
 XXXIV/D, XXXIV/E
 Nádasdy László, csanádi püspök: 1728–1729 / 2/XXVII/A

IIIb. Vármegyei törvényszékek tisztségviselői, udvari emberek

Árokszállási András, hadbíró > névváltozat > Andreas Árokszállási: 1731 / 7/I

IIIc. Városi bírák

Miller János, bíró, helyettes bíró, szenátor > névváltozat > Joann Miller; substitutus iudex:
 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A, XXXIV/D, XXXV/B; 1730 / 5/I, III/A, IV; 1731 / 8/I
 Nagy Pál, jegyző, bíró és szenátor > névváltozat > Paulus Nagy: 1728–1729 / 2/XXXV/A;
 1731 / 7/II, V; 8/I
 Podhradszky György, főbíró, szenátor > névváltozat > Georgius Podhradszky; Podhráczki
 bíró; Főbíró úr: 1728–1729 / 2/XXXV/A, XXXV/C; 1731 / 7/V; 8/I

III/d. Városi ügyészek, ügyvédek, képviselők

Bohus Ádám, városi ügyész, helyettes eljáró ügyész; eljáró ügyész > névváltozat > Adamus Bohus: 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
Khlósz Máttyás, városi ügyész, tiszti ügyész > névváltozat > Mathias Khlósz: 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1733 / 9/I; 1734 / 10/II
Király Ádám, bécsi ágens: 1728–1729 / 2/XXXV/C
Szlovenics Mihály, helyettes ügyész, tiszti ügyész, törvényes ügyész > névváltozat > Michael Slovenics: 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII/A, XXVIII, XXXV/B

III/e. Városi szenátorok

Babarczy Ferenc, szenátor > névváltozat > Franciscus Babarcsi senator: 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
Dianovics úr, szenátor: 1731 / 8/I
Fazekas András, szenátor: 1731 / 8/I
Fazekas Ferenc, szenátor: 1731 / 7/V; 8/I; 1734 / 10/I
Hess, Nicholaus, szenátor > névváltozat > Nicolaus Hess; Kesz úr: 1728–1729 / 2/XXXII; 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V; 8/I
Horváth úr, szenátor: 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V
Jósa Ferenc, szegedi polgár, szenátor: 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V; 1734 / 10/I
Kerny János, szenátor > névváltozat > Joannes Kerny: 1737 / 14/IV
Kolb úr, szenátor: 1728–1729 / 2/XXXV/A
Lábady Ádám, szenátor > névváltozat > Adamus Lábady: 1728–1729 / 2/XXXII
Lantos János, szenátor > névváltozat > Lantos úr: 1731 / 8/I
Losoncz Ferenc, szenátor > névváltozat > Losoncz Ferenc úr: 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V; 8/I
Maggio, szenátor > névváltozat > Maggio úr: 1730 / 5/IV; 1731 / 8/I
Nagy Pál, jegyző, bíró és szenátor > névváltozat > Paulus Nagy: 1728–1729 / 2/XXXV/A; 1731 / 7/II, V; 8/I
Pállfy József, szenátor > névváltozat > Josephus Pállfy: 1737 / 14/I, IV; 1744 / 16/I
Prolitovity, szenátor: 1730 / 5/IV
Puskás András, szenátor > névváltozat > Puskás: 1730 / 5/IV
Rakity, Ignác, szenátor > névváltozat > Ignatius Rakity: 1734 / 11/I
Siskovity András, szenátor > névváltozat > Andreas Siskovity: 1730 / 5/IV; 1734 / 11/I
Széplaki János, szenátor > névváltozat > Joannes Széplaky, Széplaki úr: 1731 / 7/V; 8/I; 1734 / 11/I; 1737 / 14/I
Szűcs úr, szenátor: 1731 / 7/V
Temesváry úr, szenátor > névváltozat > Tömösváry: 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V; 8/I
Valbrun, szenátor: 1730 / 5/IV; 1731 / 7/V; 8/I
Vranovics Tamás, szenátor: 1731 / 8/I

III/f. Írnokok, titkárok és jegyzők

- Barcza János, városi jegyző > névváltozat > Joannes Barcza: 1737 / 14/I
 Végh Péter, kancellári jegyző > névváltozat > Petrus Végh: 1728–1729 / 2/XXXIV/A,
 XXXIV/E
 Wanyechy, Elias, kancellári jegyző > névváltozat > Elias Wanyechy: 1728–1729 / 2/XXXIV/
 C/A
 Zaffiri Imre, jegyző > névváltozat > Zaffiri uram: 1728–1729 / 2/XXXV/A

III/g. Törvényszolgák, poroszlók, hóhér

- Dorro, Johannes, kapitány > névváltozat > Joannos Dorro: 1728–1729 / 2/XXXV/A
 Hóhér, hóhérszolga > névváltozat > hóhér által való sok gyógyítás; a hóhérszolga kötöz-
 zön meg, és nyilvánosan megszégyenítve verjen bilincsbé: 1728–1729 / 2/II, XXXIV/C/B;
 1730 / 5/III/B/A, IV; 1731 / 8/I; 1734 / 11/I; 1744 / 16/I
 Kovács Pál, koldusok bírása > névváltozat > Kovács Pál; Felsővárosi koldús bírása:
 1728–1729 / 2/I/A, I/C, VI/B, VIII/A, VIII/B, XII/A, XII/B, XVIII, XIX, XXIV, XXV/A,
 XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXI/D, XXXIV/B/B
 Mihalovity György, kapitány > névváltozat > Mihalovitty: 1728–1729 / 2/XXXV/A
 Vekeprud, Christian, börtönőr > névváltozat > Christianus Vekeprud carcerum custos:
 1728–1729 / 2/III

III/h. Orvosszakértők, gyógyítók, borbélyok, bábák

- Bába Jánosné > névváltozat > Bába Jancsi felesége: 1731 / 7/I
 Bába Mihályné Tóth Zsuzsanna, szegedi polgár felesége > névváltozat > Susanna Toth, cir-
 cumspecti Michael Baba relicta vidua: 1731 / 7/I, II
 Barbély Ágnes > névváltozat > Barbél Agnes: 1728–1729 / 2/IV/B
 Barbély István: 1728–1729 / 2/IX/A, XXI
 Dancsó Jánosné Hisen Borbála, bába > névváltozat > Barbarae Hesén, Joannis Dancsó uxo-
 ris: 1728–1729 / 2/II, III, IX/A, IX/B, XVIII, XXIV, XXV/A, XXVIII, XXX, XXXI/D,
 XXXI/E, XXXIV/B/B, XXXIV/D
 Dékány Istvánné Borsos Kata, gyógyító > névváltozat > Dékány Istvánnéhoz, Lévai asz-
 szony: 1731 / 7/I, II
 Földikéné, bába: 1728–1729 / 2/II, III
 Horváth Mátyásné, másként Bogadussáné, özvegy, gyógyító > névváltozat > Eörse Horváth
 Mátyás özvedgye másképpen Bogadusáné, Helena Mathiae Horváth vidua: 1728–1729
 / 2/III, V/B, VI/A, VII/A, IX/A, XI/A, XII/A, XII/B, XIV, XV, XVI, XVII, XIX, XXI,
 XXII, XXIII, XXIV/B, XXXI/F, XXXI/G, XXXI/H, XXXII, XXXIV/C/A, XXXIV/D,
 XXXIV/E
 Jancsó Pálné Szanda Katalin, özvegy, gyógyító, koldus > névváltozat > Catharina Szanda
 Pauli Jancsó uxor; Szandáné: 1728–1729 / 2/II/A, I/B, I/C, V/A, V/B, V/C, VI/A, VI/B,

IX/A, X, XIV, XV, XIX, XXII, XXIII, XXIV, XXV/A, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXX, XXXI/D, XXXI/E, XXXIV/B/B, XXXIV/D, XXXV/D; 1730 / 5/I, III/A; 1737 / 14/II

Kéry Mihály, gyógyító > névváltozat > Kéry Miska: 1744 / 16/I

Kis Mózesné Frank Ilona, gyógyító > névváltozat > Helena Frank, Moysis Kis uxor: 1731 / 7/I, II

Koszgyogyéttóné, gyógyító > névváltozat > Koszgyogyéttóné: 1728–1729 / 2/IX/A, XXI

Nagy Iványiné vagy Nagy Ivánné, bába: 1728–1729 / 2/XIX

Németh asszony, bába: 1728–1729 / 2/V/C

Orvos János, szegedi polgár > névváltozat > Ioannes Orvos: 1730 / 6/I, II/A

Palánki Marinka, bába: 1728–1729 / 2/IX/A

Pálffy Jánosné Köre Ilona, szegedi polgár felesége, gyógyító > névváltozat > Kereláné; Köre Ilona: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C, III, IV, V/A, V/B, V/C, VI/A, VII/A, VII/B, X, XI/A, XI/B, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XXIII

Rácz Kata, gyógyító: 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/B, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/A, XII/A, XII/B, XV, XVII, XIX, XXV/A; 1730 / 5/III/A

Rusinka, bába: 1728–1729 / 2/VIII/B, XXI; 1730 / 5/I

Tót asszony, bába > névváltozat > Felső Városon Tót bába asszony: 1728–1729 / 2/V/B, VII/B, IX/A, XVIII

Tóth Ivánné, gyógyító: 1737 / 15/I

Török Ferencné Temesvári Anna, szegedi polgár felesége, becsületes asszony, gyógyító > névváltozat > Anna Temesvári, prudens ac circumspecti Francisci Török consors: 1731 / 7/I, II

IIIi. Egyházi személyek

Acsády Ádám, kancellár, veszprémi püspök, győri prépost > névváltozat > Adamus Acsády: 1728–1729 / 2/XXXIV/A, XXXIV/C/A, XXXIV/E

Bernardus atya > névváltozat > patris Bernardi: 1728–1729 / 2/XXXIV/D

Csomorkányi Imre, apáti plébános > névváltozat > Chomorkányi Imre: 1728–1729 / 2/IX/A

Ferences rendi szerzetesek > névváltozat > patris franciscani; pater franciscanusok: 1728–1729 / 2/XXXII, XXXIV/C/B

Nádasdy László > névváltozat > csanádi püspök: 1728–1729 / 2/XXVI/A

P. ferences szerzetes > névváltozat > P. Franciscanus: 1744 / 16/I

IIIj. Irodalmi személyek, nevesített hiedelemalakok

Bak, ördög: 1728–1729 / 2/VII/A, IX/B, XII/A, XII/B, XIV, XV, XVI, XVII, XVII, XIX, XX, XXI, XXVII/A

cacodaemoni, ördögök: 1728–1729 / 2/XXVIII

daemon, ördög: 1728–1729 / 2/XXVI, XXI/A, XXVIII; 1734 / 10/II; 1744 / 16/II

diabolus, ördög: 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/B, XXVIII, XXI/B, XXXI/C

Dromó, ördög: 1728–1729 / 2/VI/A, IX/A, IX/B

Jézus Krisztus > névváltozat > Krisztus színe: 1728–1729 / 2/XIX; Krisztus uram ő nagysága: 1728–1729 / 2/XXI/C

Jupiter, ördög: 1728–1729 / 2/IX/B

Plútó, ördög: 1728–1729 / 2/VII/A, XIII, XVI, XVII, XXI/D

Sátán, ördög: 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B, X, XXI/A, XXXI/D

HELYNÉVMUTATÓ

A helynévmutató készítésekor a szövegekben eredeti alakban előforduló formákat vet-tük alapul. Címszavaknak azokat a modern névalakokat tekintettük, amelyekre ezek az alakok mutathatnak. Zárójelben közöljük a helynév, településnév mai (román, szlo-vák, szerb) és egykori (magyar, német) névalakját és a mai közigazgatásnak megfelelő országkódját. A településnevek és a szegedi helynevek beazonosításához Bálint Sándor szótárát (BÁLINT 1957. I–II.) és Fényes Elek leírásait (FÉNYES 1851) használtuk fel.

Brandl Gergely–Tóth G. Péter

Rövidítések

[Au] – Ausztria
[Cs] – Csehország
[Is] – Izrael, Palesztina
[It] – Olaszország
[Lo] – Lengyelország
[Mo] – Magyarország
[No] – Németország
[Ro] – Románia
[Sl] – Szlovákia
[Sp] – Spanyolország
[Sr] – Szerbia

[Sv] – Szlovénia
[Tr] – Törökország
l. – lásd
n. – településnév németül
r. – településnév románul
sl. – településnév szlovákul
sr. – településnév szerbül
sv. – településnév szlovénul
u. – településnév ukránul
vm. – vármegye

A

Alsó Várasi *l.* Szeged
Alsó Város *l.* Szeged
Alsó Városi *l.* Szeged
Alsóváros *l.* Szeged
Általárkon *l.* Szeged
Anna Pap háza *l.* Szeged > épületek, házak
> Pap Anna háza

Anna Takács háza *l.* Szeged > épületek, há-
zak > Takács Anna háza
Apáthin *l.* Jászapáti
árok *l.* Szeged
Árokszállási *l.* Jászárokszállás
Árokszállás *l.* Jászárokszállás
Árokszálláson *l.* Jászárokszállás
Austriae *l.* Ausztria

Ausztria [Au] – Austriae; Ausztriaci;
Austriae / 1728–1729 / 2/XXXV/C/A,
XXXV/D, XXXV/E, XXXVIII
Ausztriaci *l.* Ausztria
Austriae *l.* Ausztria

B

Bács vármegye [Sr] – Bács vm.; Bács vármegye / 1728–1729 / 2/XVII
Bajality Mara háza *l.* Szeged > épületek, házak > Bajality Mara háza
Bálok *l.* Bályok
Bályok (r.: Balc) [Ro] – Bihar vm. – Bálok / 1737 / 14/VI/B
Bécs (n.: Wien) [Au] – Bécsen; Vienna; Wiener / 1728–1729 / 2/XXXV/C/A, XXXV/C/B, XXXV/E, XXXVI/C, XXXVII/A, XXXVII/B; 1730 / 6/I
Bécsen *l.* Bécs
Béga folyó (r.: Bega) [Ro] – Beghe / 1728–1729 / 2/XVI
Beghe *l.* Béga folyó
Békés vármegye [Mo] – Békés vm. – Békés vármegyében; Békés vármegyei; comitatus Békésiensis / 1728–1729 / 2/V/A, XXVII/A, XXVIII, XXXI/E
Békés vármegyei *l.* Békés vármegye
Berényben *l.* Jászberény
Besztercebánya (sl.: Banská Bystrica) [Sl] – Zólyom vm. – Besztercze Bányán / 1730 / 6/III/A
Besztercze Bányán *l.* Besztercebánya
Bohémia *l.* Cseh Királyság
Bohemiae *l.* Cseh Királyság
börtön *l.* Szeged
Breslau (n.: Breslau; l: Wrocław) [Lo] – Szilázia / Bresluischen / 1728–1729 / 2/XXXVII/C
Bresluischen *l.* Breslau
Buda [Mo] – Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. – Budán / 1728–1729 / 2/XIII, XXXV/B
Buda > városrész > Szent Gellért hegy (Budapest) [Mo] – Gellért hegyére; Szent Gellér hegyén; Szent Gellér hegyére;

Szent Gellérd hegyire; Szent Gellért hegyére / 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B, VII/A, IX/B, XIII, XIX, XV, XVII; 1737 / 14/I, II

Budán *l.* Buda

Bujak *l.* Buják

Buják [Mo] – Nógrád vm. – Bujak; Bujákon / 1728–1729 / 2/XII/A, XII/B, XXXI/D, XXXI/E

Bujákon *l.* Buják

C

carcer *l.* Szeged

Catharina Simony háza *l.* Szeged > épületek, házak > Simony Katalin háza

Catharina Szűcs háza *l.* Szeged > épületek, házak > Szűcs Katalin háza

Cérkó *l.* Szeged

civitas Szegediensis *l.* Szeged

civitatis Labacensis *l.* Laibach

comitatus Csongradiensis *l.* Csongrád vármegye

comitatus Pesthiensis *l.* Pest vármegye

Curia *l.* Szeged

Czérkó *l.* Szeged

CS

Császár majorján kívül *l.* Szeged

Császár-major *l.* Szeged

Cseh Királyság Csehország [Cs] – Bohemiae; Bohémia / 1728–1729 / 2/XXXV/A, XXXV/C/A, XXXV/E

Csongrád megyében *l.* Csongrád vármegye

Csongrád vármegye [Mo] – Csongrád vm.

– comitatus Csongradiensis; Csongrád

vármegyében; Csongrád megyében /

1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III

Csongrád vármegyében *l.* Csongrád vármegye

Csordás János háza *l.* Szeged > épületek, házak > Csordás János háza

D

Debrecen [Mo] – Bihar vm. /
 Debreczeniensis / 1728–1729 / 2/
 XXXV/E
 Debreczeniensis *l.* Debrecen
 Demetrius Ábrahám háza *l.* Szeged > épüle-
 tek, házak > Ábrahám Demeter háza
 dorosmaj *l.* Kiskundorozsma
 Dorosmán *l.* Kiskundorozsma
 Dunán túl *l.* Dunántúl
 Dunántúl [Mo] – Dunán túl / 1731 / 7/I

E

Elisabetha Foris háza *l.* Szeged > épületek,
 házak > Foris Erzsébet háza
 Erdélsországban *l.* Erdély
 Erdély [Ro] – Transylvania / 1728–1729 / 2/
 XXI; Erdélsországban; 2/XXXI/F
 Érsekújvár (sl.: Nové Zámky) [Sl] – Nyitra
 vm. / Ersik Ujvar / 1728–1729 / 2/
 XXXV/B
 Ersik Ujvar *l.* Érsekújvár
 Ete [Mo] – Győr vm. – Ete / 1736 / 13/II

F

Fazekas Ferenc malma *l.* Szeged
 Fazekas-malom *l.* Szeged
 Fehér-Körös folyó – Fejer körös / 1728–1729
 / 2/V/A; Fejer körös part mellett, ahol
 öszve szalad a Fekete Körös, Fejér Körös
 part mellett / 1728–1729 / 2/XXVII/A
 Fejér Körös part mellett *l.* Fehér-Körös folyó
 Fejer körös *l.* Fehér-Körös folyó
 Fejer körös part mellett, ahol öszve szalad a
 Fekete Körös *l.* Fehér-Körös folyó
 Fekete Körös *l.* Fekete-Körös folyó
 Fekete Körössel *l.* Fekete-Körös folyó
 Fekete-Körös folyó – Fekete Körös; Fekete
 Körössel / 1728–1729 / 2/V/A, XXVII/A
 Felső Várasi *l.* Szeged
 Felső Városban *l.* Szeged
 Felső Városi *l.* Szeged
 Felső Városi templomnak *l.* Szeged
 Felső Városiak *l.* Szeged

Felső Városon *l.* Szeged
 Felsőmagyarország [Sl] – Felső-
 Magyarországról / 1728–1729 / 2/
 XXXVI/C
 Felső-Magyarországról *l.* Felsőmagyarország
 Felsőváros *l.* Szeged
 Felsővárosi katolikus templom *l.* Szeged
 felsővárosi templom *l.* Szeged
 Fényszarun *l.* Jászfényszaru

G

Gellért hegyére *l.* Buda
 Germania *l.* Német-Római Birodalom
 Goszpodj István uram házánál *l.* Szeged

GY

Gyála (sr.: Đala) [Sr] – Torontál vm. – gyálai
 / 1728–1729 / 2/XXXII
 gyálai *l.* Gyála
 Gyalu (r.: Giláu) [Ro] – Heves és Külső-
 Szolnok vm. – Gyalura; Gyalui /
 1728–1729 / 2/XXII; 1731 / 7/I
 Gyalui *l.* Gyalu
 Gyalura *l.* Gyalu
 Gyöngyös [Mo] – Heves és Külső-Szolnok
 vm. – Gyöngyösön / 1728–1729 / 2/IX/B
 Gyöngyös > városrész > Sárhegy [Mo] –
 Sárhegyen / 1728–1729 / 2/IX/B
 Gyöngyös Patán *l.* Gyöngyöspata
 Gyöngyösön *l.* Gyöngyös
 Gyöngyöspata [Mo] – Heves és Külső-
 Szolnok vm. – Gyöngyös Patán / 1734
 / 11/I
 Győr [Mo] – Győr vm. – Győröth /
 1728–1729 / 2/XXXII
 Győr vármegye [Mo] – Győr vm. – Győr
 vármegye / 1736 / 13/II
 Győröth *l.* Győr
 Gyula [Mo] – Békés vm. – Gyulára / 1730 /
 5/I
 Gyulára *l.* Gyula

H

Halasi *l.* Kiskunhalas
 Halasi út *l.* Szeged
 Halasiensis *l.* Kiskunhalas
 Helena Kelemen háza *l.* Szeged > épületek,
 házak > Kelemen Ilona háza
 Heves vármegye [Mo] – Heves és Külső-
 Szolnok vm. – Heves vármegyében;
 Heves vármegyei; komitatus Hevesiensis;
 komitatus Hevesinsi / 1728–1729 / 2/
 VI/B, VIII/B, XXVIII, XXXI/E
 Heves vármegyében *l.* Heves vármegye
 Heves vármegyei *l.* Heves vármegye
 Hispaniarum *l.* Spanyol Királyság
 Hódmezővásárhely [Mo] – Csongrád vm.
 – vásárheli; Vásárhelyen; vásárhelyiek;
 Vásárhelyről / 1728–1729 / 2/XII/A; 1730
 / 6/I; 1731 / 7/II, III; 1734 / 11/I, II
 Hont vármegye [Mo] – Hont vm. / Hont
 vármegyében; Hont vármegyei;
 Honthiensis; Hontrul / 1728–1729 / 2/X,
 XII/A, XII/B, XXVIII, XXXI/E
 Hont vármegyében *l.* Hont vármegye
 Hont vármegyei *l.* Hont vármegye
 Honthiensis *l.* Hont vármegye
 Hontrul *l.* Hont vármegye
 Horváth Anna háza *l.* Szeged
 Hungariae *l.* Magyar Királyság
 Hungarische *l.* Magyar Királyság
 Hungary *l.* Magyar Királyság

I

in carceribus *l.* Szeged
 in publica domo *l.* Szeged
 Ipolykeszi (sl.: Kosihy nad Ipl'om) [Sl] –
 Hont vm. / Ipolykeszi / 1728–1729 / 2/X

J

Jánosháza [Mo] – Vas vm. / Jánosházán /
 1728–1729 / 2/XXII
 Jánosházán *l.* Jánosháza
 Jászapáti [Mo] – Jászkun kerület / Apáthin /
 1728–1729 / 2/IX/A

Jászárokszállás [Mo] – Jászkun kerület /
 Árokszállás; Árokszállási; Árokszálláson
 / 1728–1729 / 2/IX/A, XXVIII, XXXI/D,
 XXXI/E

Jászberény [Mo] – Jászkun kerület /
 Berényben / 1728–1729 / 2/IX/A

Jászfényszaru [Mo] – Jászkun kerület /
 Fényszarun / 1728–1729 / 2/XII/A

Jászkun kerület Nagykunság [Mo] – Pest-
 Pilis-Solt-Kiskun vm. – Kúnságban /
 1728–1729 / 2/XXXI/E

Jerusalemül *l.* Jeruzsálem

Jeruzsálem [Is] – Jerusalembül / 1734 / 11/II

Joannes Erdéli háza *l.* Szeged > épületek,
 házak > Erdélyi János háza

Jósa Ferencz úr házához *l.* Szeged > épüle-
 tek, házak > Jósa Ferenc háza

Juhász Miska háza *l.* Szeged

K

Kanisán *l.* Magyarkanizsa

Kanizsán *l.* Magyarkanizsa

Kása erdő [Mo] – Csongrád vm. – Kasái fa-
 luban / 1731 / 7/II

Kasái faluban *l.* Kása erdő

Katona Ferencz házánál *l.* Szeged

Kecskemét [Mo] – Pest-Pilis-Solt-Kiskun
 vm. – Kecskeméti; Kecskemét;

Kecskeméthen; Kecskeméti hegyen /
 1728–1729 / 2/V/B, VI/A, VI/B, VII/A,
 XIV, XV, XVII, XXXI/E; 1734 / 10/I

Kecskeméthen *l.* Kecskemét

Kecskeméti *l.* Kecskemét

Kecskeméti hegyen *l.* Kecskemét

Kettős halom *l.* Szeged

kis kapu *l.* Szeged

Kiskapu *l.* Szeged

Kiskundorozsma [Mo] – Jászkun kerü-
 let / Dorosmán; dorosmaj / 1728–1729
 / 2/V/C, VII/A, XIX; 1730 / 5/I, III/A;
 1731 / 7/I; 1737 / 14/V

Kiskunhalas [Mo] – Jászkun kerület / Halasi;
 Halasiensis / 1734 / 10/II; 1736 / 13/I

- Kistelek [Mo] – Csongrád vm. – Kütteleken;
Kistelek / 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B,
XXVIII, XXXI/E
kocsma *l.* Szeged
Komárom *l.* Komárom vármegye
Komárom vármegye [Mo] – Komárom vm. –
Komárom / 1728–1729 / 2/XXXV/B
komitatus Békésiensis *l.* Békés vármegye
komitatus Hevesiensis *l.* Heves vármegye
komitatus Neogradiensis *l.* Nógrád várme-
gye
Kotoghány házánál *l.* Szeged
Kovács Rósa hita házához *l.* Szeged
Kovácsházán *l.* Mezőkovácsháza
Körmöczi házánál *l.* Szeged
Körös ér *l.* Szeged
Kúnságban *l.* Jászkun kerület
Kütteleken *l.* Kistelek
- L
Laibach (sv.: Ljubjana) [Sv] – Laibach; ci-
vitas Labacensis / 1728–1729 / 2/
XXXV/A, XXXV/B/A
Liberæ Regiæque Civitatis Szegediensis *l.*
Szeged
Ljubjana *l.* Laibach
- M
Magyar Királyság [Mo] – Hungariae;
Ungarn; Hungarische; Hungary /
1728–1729 / 2/XXXV/A, XXXV/
C/A, XXXV/D, XXXV/E, XXXVI/A,
XXXVII/A, XXXVII/B
Magyarkanizsa (sr.: Kanjiža) [Sr] – Bács vm.
– Kanisán; Kanizsán / 1728–1729 / 2/
XII/B; 2/XIII; 2/XXXV/A; 2/XXV/B
Makai *l.* Makó
Makaiak *l.* Makó
makaj *l.* Makó
Makó [Mo] – Csanád vm. / Makó; Makai;
Makaiak; makaj; Makaj; Makón;
Makórol / 1726 / 1/I, III; 1728–1729 /
2/I/B, III, IX/A, V/A, V/B, V/C, VI/A,
VI/B, XXVII/A, XXVIII, XXXV/D;
1737 / 14/I
Makon *l.* Makó
Makón *l.* Makó
Makórol *l.* Makó
Maria Czelben *l.* Máriacell
Máriacell (n.: Mariazell) [Au] – Steiermark /
Maria Czelben / 1728–1729 / 2/VIII/B
Máriaradna (r.: Radna) [Ro] – Arad vm.
– Radnára; Radna / 1728–1729 / 2/
XXXV/D; 1744 / 16/II
Maros *l.* Maros folyó
Maros folyó – Maros; Marosban; Maroson /
1728–1729 / 2/XXXV/D
Maros part *l.* Szeged
Maros parton *l.* Szeged
Marosban *l.* Maros folyó
Maroson *l.* Maros folyó
Martinus Agoston háza *l.* Szeged > épüle-
tek, házak > Ágoston Márton háza
Martonos (sr.: Martonoš) [Sr] – Bács
vm. / Martonyoson; Martonos;
Martonosra; Martonyos; Martonyosiak;
Martonyoson; Martonyósról;
Martonyossra / 1728–1729 / 2/V/A, V/B,
V/C, VII/A, VII/B, IX/B, XIII; 2/XXIII,
XXV/A, XXV/B, XXVIII, XXXI/D,
XXXI/E, XXXIV/C/D
Martonos > épületek, házak > Martonyoson
Katona Ferenc atya házánál /
1728–1729 / 2/XIII
Martonosra *l.* Martonos
Martonyos *l.* Martonos
Martonyosiak *l.* Martonos
Martonyoson *l.* Martonos
Martonyoson Katona Ferenc atya házánál
l. Martonos
Martonyósról *l.* Martonos
Martonyoson *l.* Martonos
Martonyossra *l.* Martonos
Masa Gergely háza *l.* Szeged > épületek, há-
zak > Mázsa Gergely háza
Maty Parton *l.* Szeged
Matypart *l.* Szeged
Mélkúton *l.* Mélykút
Mélykút [Mo] – Bács vm. / Mélykúton;
Mélykúton / 1730 / 5/I, III/A

Mélykúton *l.* Mélykút
 Mészáros István háza *l.* Szeged
 Mezőkovácsháza [Mo] – Csanád vm. /
 Kovácsházán / 1730 / 6/I
 Mezőtúr [Mo] – Heves és Külső-Szolnok
 vm. – Túr / 1728–1729 / 2/XXXI/F
 Michael Paraszt háza *l.* Szeged > épületek,
 házak > Paraszt Mihály háza
 Mindszent [Mo] – Csongrád vm. –
 Mindszinten / 1728–1729 / 2/IX/A; 1730
 / 5/I
 Mindszinten *l.* Mindszent

N

Nagy Kátán *l.* Nagykáta
 Nagykátá [Mo] – Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.
 – Nagy Kátán / 1728–1729 / 2/XVIII
 Nagyszentmiklós [Mo] – Békés vm. – Szent
 Miklóssi / 1728–1729 / 2/VI/B
 nemes Szabad Királyi Városa *l.* Szeged
 nemes Szeged Szabad Királyi Városában *l.*
 Szeged
 nemes város *l.* Szeged
 nemes város alsó korcsmájából *l.* Szeged
 nemes város korcsmáján *l.* Szeged
 Német-római Birodalom Németország [No]
 – Germania / 1728–1729 / 2/XXXV/A,
 XXXV/C/A, XXXV/C/E
 Nógrád vármegye [Mo] – Nógrád vm. – kom-
 mitatus Neogradiensis; Nógrád vármegyei;
 Nógrád vármegyében / 1728–1729 /
 2/XII/A, XII/B, XXVIII, XXXI/E
 Nógrád vármegyében *l.* Nógrád vármegye
 Nógrád vármegyei *l.* Nógrád vármegye

NY

Nyitra (sl.: Nitra) [Sl] – Nyitra vm. /
 Nyitrabúl / 1730 / 5/II
 Nyitrabúl *l.* Nyitra

Ö

Ölved (sl.: Trenčianske Jastrabie) [Sl] –
 Trencsény vm. / Ölved; Ölveden /
 1728–1729 / 2/V/A, XXVIII/A, XXVIII,
 XXXI/E

Ölveden *l.* Ölved
 Öthalom *l.* Szeged
 Öthalomnál *l.* Szeged

P

Palánk *l.* Szeged
 Palánkai kő kút *l.* Szeged
 Palánkai szerb templom *l.* Szeged
 Palánkban *l.* Szeged
 Palánkbeliek *l.* Szeged
 palánki kis kapu *l.* Szeged
 palánki kő kút *l.* Szeged
 palánki rác templom *l.* Szeged
 Palánki templomnak *l.* Szeged
 palánki vásár *l.* Szeged
 Palánkiak *l.* Szeged
 Pap Erzsébet házánál *l.* Szeged
 Pest [Mo] – Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. –
 Pest elején, nagy halomnál; Pesten /
 1728–1729 / 2/X, XXXV/B
 Pest elején, nagy halomnál *l.* Pest
 Pest vármegyében *l.* Pest-Pilis-Solt vm.
 Pest Vármegyében *l.* Pest-Pilis-Solt vm.
 Pesten *l.* Pest
 Pest-Pilis-Solt vm. [Mo] – Pest-Pilis-Solt vm.
 – comitatus Pesthiensis; Pest vármegyé-
 ben; Pest Vármegyében / 1728–1729 / 2/
 XIX; 2/XXXI/E; 2/XXXI/F
 Péter Vásár *l.* Pétervására
 Pétervásár községéből *l.* Pétervására
 Pétervására [Mo] – Heves és Külső-Szolnok
 vm. – Péter Vásár; Pétervásár közsé-
 géből; Pétervásáron / 1728–1729 / 2/
 VIII/A, VIII/B, XXVIII, XXXI/E
 Pétervásáron *l.* Pétervására
 Pozsony (sl.: Bratislava) [Sl] – Pozsony /
 1728–1729 / 2/XXXV/A
 Pusztaszer [Mo] – Csongrád vm. –
 Pusztaszer / 1736 / 13/I

R

rác iszákhoz *l.* Szeged
 rác ország *l.* Szerbia
 Radna *l.* Máriaradna
 Radnára *l.* Máriaradna

Radvány (sl.: Radvaň) [Sl] – Zólyom vm. /
Radvány / 1730 / 6/II/B
Rákócziújfalú [Mo] – Jászkun kerület /
Varsányban; Varsánban / 1737 / 14/I, II
Reszkei, Reszkén, Reszkénél *l.* Röske
Rohonkáné háza *l.* Szeged
Róma [It] – Rómába / 1728–1729 / 2/VIII/B
Rómába *l.* Róma
Rósa Dániel házána *l.* Szeged
Rósz tó *l.* Szeged
Rósztó *l.* Szeged
Röske [Mo] – Csongrád vm. – Reszkénél;
Reszkei; Reszkén / 1728–1729 / 2/IV/B,
VII/A, XIII, XVI

S

Sajó vize (Sajó folyó) / 1731 / 7/I
Sámbékon *l.* Zsámbék
Sámbékru *l.* Zsámbék
Sámbokon *l.* Zsámbék
Sámbokrú *l.* Zsámbék
Sánczárkon kívül szőlők között *l.* Szeged
Sántha Mihály háza *l.* Szeged
Sáras ucában *l.* Szeged
Sárhegy *l.* Gyöngyös
Sárhegyen *l.* Gyöngyös
Segedin *l.* Szeged
Spanyol Királyság Spanyolország [Sp] –
Hispaniarum / 1728–1729 / 2/XXXV/A,
XXXV/C/A, XXXV/C/E
Standauffer praetens házána *l.* Szeged
Stephanus Siha háza *l.* Szeged > épületek,
házak > Siha István háza
Strausz előtt való korcsmáig *l.* Szeged
Susanna Savoly háza *l.* Szeged > épületek,
házak > Sávoly Zsuzsanna háza
Susanna Szalóky háza *l.* Szeged > épületek,
házak > Szalóky Zsuzsanna háza
Syha Joseph háza *l.* Szeged > épületek, há-
zak > Siha József háza

SZ

Szabadka (sr.: Subotica) [Sr] – Bács vm.
/ Szabadkára; Szabadkán; Szabatkai;

Szabatkán; Szabatkára; Szobotkai;
Szobotkán; Szobotkárú / 1728–1729 /
2/III, IX/A, IX, XIII, XXV/A, XXV/B;
1737 / 14/VII;

Szabadkai út *l.* Szeged
Szabadkán *l.* Szabadka
Szabatkai, Szabatkán *l.* Szabadka
Szabó Ilona háza *l.* Szeged
Szalma Peti házána *l.* Szeged
száraz malomnál *l.* Szeged
Szárazmalom *l.* Szeged
Szeged > civitas Szegediensis / 1728–1729 /
2/I/A, III, XXXV/E; Liberae Regiaeque
Civitatis Szegediensis / 1728–1729 /
2/I/A, II, III, IV, XXVI, XXVII/A,
XXVII/B, XXVIII, XXXV/A, XXXV/
C/B, XXXV/D, XXXV/E, XXXVI/B,
XXXVI/E; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1733 /
9/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 12/I; 13/II;
1737 / 14/I, V, VII; 1744 / 16/II; nemes
Szabad Királyi Városa / 1728–1729 / 2/
XXXIV; nemes Szeged Szabad Királyi
Városában / 1730 / 5/III/B/B; nemes vá-
ros / 1728–1729 / 2/XXXV/A, XXXV/C;
1744 / 16/I; Segedin / 1728–1729 / 2/
XXXVII/B, XXXVII/C; Szeged /
1728–1729 / 2/IX/A, IX/B, XI/A, XII/A,
XVII, XXVIII, XXXI/C, XXXV/D;
1728 / 3/III/A; 4/I; 1730 / 6/I; 1734 / 11/
II; 1736 / 12/I; Szegediensis / 1726 / 1/
III; 1728–1729 / 2/XXXV/A; 1731 / 7/
III; 1733 / 9/I; Szegedini / 1728–1729 /
2/XVI, XXXIII, XXXV/A, XXXV/D,
XXXV/E; 1730 / 5/III/A; 1734 / 11/I;
1736 / 13/I; 1737 / 14/III; 1744 / 16/I
–: *épületek* > börtön / in carceribus /
1728–1729 / 2/II, III, XXVII/A,
XXVII/B, XXVIII, XXXV/C/A; 1730 /
6/III
–: > házak > Ábrahám Demeter háza /
1734 / 10/I / Ágoston Márton háza /
1731 / 7/I / Bajality Mara háza / 1734
/ 11/I / Csordás János háza / 1731 / 7/I
/ Erdélyi János háza / 1731 / 7/I / Foris

- Erzsébet háza / 1737 / 14/V / Goszpodí
István háza / 1728–1729 / 2/XXXVI/D
/ Horváth Anna háza / 1728–1729 / 2/
III / Jósza Ferenc háza / 1734 / 10/I /
Juhász Miska háza / 1737 / 14/VI/B /
Katona Ferenc háza / 1728–1729 / 2/
XIII / Kelemen Ilona háza / 1737 / 14/V
/ Kotoghány háza / 1728–1729 / 2/V/C
/ Kovács Rózsa háza / 1737 / 14/V /
Körmöczy háza / 1728–1729 / 2/XI/A
/ Mázsza Gergely háza / 1734 / 10/I /
Mészáros István háza / 1728–1729 / 2/
XXXVI/D / Pap Anna háza / 1731 / 7/I /
Pap Erzsébet háza / 1736 / 13/I / Paraszt
Mihály háza / 1730 / 5/I / Rohonkáné
háza / 1728–1729 / 2/II, III / Rósa Dániel
háza / 1728–1729 / 2/V/C, XI/B, XVI,
XVII, XIX, XX / Sántha Mihály háza /
1728–1729 / 2/I/A, V/C, VII/A, VII/B, X
/ Sávoly Zsuzsanna háza / 1737 / 14/V /
Siha István háza / 1730 / 5/I / Siha József
háza / 1734 / 10/I / Simony Katalin
háza / 1731 / 7/I / Standauffer prae-
tens háza / 1728–1729 / 2/XVI / Szabó
Ilona háza / 1726 / 1/III / Szalma Peti
háza / 1728–1729 / 2/XII/A / Szalóky
Zsuzsanna háza / 1737 / 14/V / Szűcs
Katalin háza / 1737 / 14/V / Takács Anna
háza / 1734 / 10/I / téglaházak körül /
1728–1729 / 2/XVIII / Temesvári Anna
háza / 1731 / 7/I / Török Ferenc háza /
1728–1729 / 2/XXI / Vastagh István háza
/ 1728–1729 / 2/XXI
- : > kocsmá / Strausz előtt való korcsmá-
ig / 1728–1729 / 2/IX/A; nemes város
alsó korcsmájából; 1728–1729 / 2/VII/A;
Vaskapunál; Vaskapúnál; 1728–1729 /
2/V/A, V/B, XI/B, XII/A, XII/B, XIII;
nemes város korcsmáján; 1728–1729
/ 2/XIII; rác iszákhoz; 1728–1729 / 2/
XXV/B
- : > kutak > Palánkai kő kút / 1730 / 6/I,
II/A
- : > malmok > Fazekas-malom
Fazekas Ferenc malma / 1726 / 1/
III; Szárazmalom száraz malomnál /
1728–1729 / 2/XXI
- : > templomok > Felsővárosi katolikus
templom; Felső Városi templomnak;
felsővárosi templom / 1728–1729 / 2/
XXXII, XXXIII; Palánkai szerb temp-
lom, palánki rác templom; Palánki
templomnak / 1728–1729 / 2/XXV/A,
XXXII
- : > városháza > Curia ; törvényházbúl; in
publica domo / 1726 / 1/III; 1728–1729
/ 2/VII/A, XXVI, XXXIV/C/B, XXXV/
B/A; 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/III; 1736 /
12/I; 13/II; 1737 / 14/VII; 1744 / 16/II
- : > városkapu > Kiskapu; palánki kis kapu
/ 1728–1729 / 2/V/B, XXI, XXV/A >
Vaskapu / Vaskapunál / 1728–1729 /
2/V/A, V/B, XI/B, XII/A, XII/B, XIII
- : > városrész > Alsóváros Alsó Várasi; Alsó
Város; Alsó Városi / 1728–1729 / 2/V/A,
V/B, VI/A, VI/B, VIII/B, XII/A, XIII,
XXVII/A
- : > árok / Sáneczárkon kívül szőlők kö-
zött / 1728–1729 / 2/VIII/B; Általárkon /
1728–1729 / 2/XIII
- : > Cérkő, Czérkő / 1728–1729 / 2/VI/A
- : > Császár-major; Császár majorján kí-
vül / 1728–1729 / 2/VIII/B
- : > Felsőváros / Felső Várasi; Felső
Városban; Felső Városi; Felső Városiak;
Felső Városon / 1728–1729 / 2/V/B,
VI/A, VIII/B, IX/A, X, XII/A, XII/B,
XIII, XIX, XVII, XXXII; 1734 / 11/II
- : > halmok > Kettős halom / 1728–1729
/ 2/VII/A; Öthalomnál / 1728–1729 / 2/
VII/A, XIII
- : > határ > Szegedi határon; Szegedi ha-
tárt; Szegedi határban / 1728–1729 / 2/
VII/A, XIII, XV
- : > Palánk palánkban; Palánkban;
Palánkbeliek; Palánkiak / 1728–1729 /

2/V/B, IX/A, XVII, XIX, XXI; 1730 / 6/I, II/A; 1736 / 13/II; 1744 / 16/I
 — -: > utcák / Sáros ucában / 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B; új ucca / 1728–1729 / 2/X; Halasi út / 1728–1729 / 2/XVI; Szabadkai út / 1728–1729 / 2/XXI
 —: > vásár / palánki vásár / 1730 / 6/I; szegedi piac / 1728–1729 / 2/VI/A
 — -: > vízpart > Körös ér; Körös ér / 1728–1729 / 2/XXI / Maros part; Maros parton / 1728–1729 / 2/XXXV/D / Matypart; Maty Parton / 1728–1729 / 2/XIII / Rósz tó; Rósztó / 1728–1729 / 2/XVI / Szent Margit part; partján / 1728–1729 / 2/VIII/B / sziget; Tisza mellett a várostól egy órányira / 1728–1729 / 2/XXXVII/A / Tiszapart; Tisza szélén / 1728–1729 / 2/IX/A; Tiszára által / 1728–1729 / 2/XII/A; Tisza mellett / 1728–1729 / 2/XXV/B
 Szegeden *l.* Szeged
 Szegedi határban, határon, határt *l.* Szeged
 szegedi piac *l.* Szeged
 Szegediensis *l.* Szeged
 Szegedini *l.* Szeged
 Szent Gellér hegy, hegyén, hegyére, hegyire *l.* Buda
 Szent Gellérd *l.* Buda
 Szent Margit part *l.* Szeged
 Szent Miklóssi *l.* Nagyszentmiklós
 Szerbia [Sr] – rác ország / 1728–1729 / 2/IX/A
 sziget *l.* Szeged
 Szobotkai *l.* Szabadka
 Szobotkán *l.* Szabadka

T

Tápé [Mo] – Csongrád vm. – Tápén / 1728–1729 / 2/IX/A
 Tápén *l.* Tápé
 téglaházak körül *l.* Szeged
 Temesvár (r.: Timișoara) [Ro] – Temes vm. – Tömösvár / 1728–1729 / 2/XVI
 Temesvári Anna háza *l.* Szeged

Tisza *l.* Tisza folyam
 Tisza folyam – Tisza; Tiszán; Tiszába; Tiszában / 1728–1729 / 2/V/B, XII/A, XIV
 Tisza mellett a várostól egy órányira *l.* Szeged
 Tisza mellett, szélén *l.* Szeged
 Tiszába, Tiszában, Tiszán *l.* Tisza folyam
 Tiszán túl *l.* Tiszántúl
 Tiszántúl [Mo] – Tiszán túl / 1730 / 6/I
 Tiszapart *l.* Szeged
 Tiszára által *l.* Szeged
 Tömösvár *l.* Temesvár
 Török Ferencz háza *l.* Szeged
 Török Kanisa *l.* Törökkanizsa
 Török országba, Török országra *l.* Törökország
 Törökkanizsa (sr.: Novi Kneževac) [Sr] – Torontál vm. – Török Kanisa / 1728–1729 / 2/XXV/B
 Törökország [Tr] – Török országba; Török országra; Törökországra / 1728–1729 / 2/I/A, I/C, IX/A, XII/A, XII/B, XIII
 Törökországra *l.* Törökország
 törvényházbúl *l.* Szeged
 Transylvania *l.* Erdély
 Túr *l.* Mezőtúr
 Tura [Mo] – Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. – Tura / 1728–1729 / 2/XIX

U

Udvard (sl.: Dvory nad Žitavou) [SI] – Komárom vm. – Udvard; Udvárdon / 1728–1729 / 2/XXXV/B
 Udvárdon *l.* Udvard
 új ucca *l.* Szeged
 Ungarn *l.* Magyar Királyság
 utcák *l.* Szeged

V

Varsánban *l.* Rákócziújfalú
 Varsányban *l.* Rákócziújfalú
 vásár *l.* Szeged
 vásárheli *l.* Hódmezővásárhely

Vásárhelyen, Vásárhelyről *l.*

Hódmezővásárhely

vásárhelyiek *l.* Hódmezővásárhely

Vaskapu *l.* Szeged

Vaskapunál *l.* Szeged

Vastagh Istvány házánál *l.* Szeged

Verebély (sl.: Vráble) [SI] – Bars vm. –

Verebélyen / 1728–1729 / 2/VIII/B

Verebélyen *l.* Verebély

Veszprém [Mo] – Veszprém vm. – veszprémi

/ 1728–1729 / 2/XXXIV/A, XXXIV/C/A

veszprémi *l.* Veszprém

Vienna *l.* Bécs

W

Wiener *l.* Bécs

Z

Zólyom vármegye [SI] – Zólyom vm. –

Zolyom vármegyében / 1730 / 6/II/B

Zolyom vármegyében *l.* Zólyom vármegye

Zombor (sr.: Sombor) [Sr] – Bács vm. /

Zomboron / 1728–1729 / 2/V/C, XXI

Zomboron *l.* Zombor

ZS

Zsámbék [Mo] – Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.

– Sámبékon; Sámбékrul; Sámбokon;

Sámбokrul / 1728–1729 / 2/IX/A, X

TÁRGYMUTATÓ

A tárgymutatóban egyrészt (A) a perszövegek jogforrásainak és a hivatkozott jogi irodalomnak a mutatóját találjuk. A glossza részben (B) a mai magyar nyelven nem érthető szavak, a kora újkori magyar szókincs, dialektus és (C) a latin jogi szakkifejezések magyarázatára törekedtünk. A szótári kimutatás nélküli szómagyarázó parafrázisok a szövegkörnyezet alapján készültek. A glosszában szereplő szóalakok esetén utalunk Bálint Sándor szótárára (BÁLINT 1957. I–II.).

Brandl Gergely

Rövidítések

átv. – átvitt értelemben
fn. – főnév
fra. – francia eredetű
héb. – héber eredetű
kb. – körülbelül
l. még – lásd még
lat. – latin eredetű

magy. – magyar, magyarított szóalak
megj. – megjegyzés
mn. – melléknév
ném. – német eredetű
szitk. – szitkozódásban
tkp. – tulajdonképpen
v. – vagy

A. Idézett törvényszövegek jegyzéke

1. Kánonjogi jogforrások

Szentírás (Káldi-féle Neovulgata szerint)

Jeremiás könyve 15, 4.: *Iszonyattá teszem őket a föld minden királysága előtt, Manassze, Hiszkija fia, Júda királya miatt, azért, amit Jeruzsálemben cselekedett: 1728–1729 / 2/ XXVI*

Mózes második könyve 22, 18.: *Varázslót ne hagyj életben: 1728–1729 / 2/XXVI*

Mózes harmadik könyve 20, 27.: Az olyan férfi vagy asszony, akiben halottidéző vagy jósló lélek van, halállal lakoljon; kövezzék agyon őket, vérük legyen rajtuk!: 1728–1729 / 2/XXVI

Nem beazonosított / *Can. Sin. Caus. 24. quaest. 2.*: 1728–1729 / 2/XXXV/D

– / *Can. Script. St. Tit.*: 1728–1729 / 2/XXXV/D

– / *Can. Ecclesiam 28. dist. 1.*: 1728–1729 / 2/XXXV/D

2. Kánonjogi irodalom

Smaltgruber et alii / *Schmaltzgrueber: Jus Ecclesiasticum*. Universum, Neapoli, 1738.

– / 1728–1729 / 2/XXXV/D

3. Magyar jogforrás

I. István király törvénykönyve / Sancti Stephani regis decretorum liber secundus. (Idézte:

MÁRKUS Dezső [szerk.] 1899: Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvényczikkek. Budapest, 1899.)

– / II. könyv 31. cikkely királyi dekrétum (törvény): *A boszorkányokról*: 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/IV; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II

– / II. könyv 32. cikkely királyi dekrétum (törvény): *A bűbájosokról, ördögösökről és jövőendőmondókról*: 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII; 1731 / 7/IV; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II

I. László törvénykönyve / Sancti Ladislai regis decretorum liber primus. (Idézte: MÁRKUS

Dezső [szerk.] 1899: Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvényczikkek. Budapest, 1899.)

– / I. könyv 34. cikkely királyi dekrétum (törvény): *A lator asszonyok és boszorkányok meglakoltatásáról*: 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/IV

Tripartitum / szokásjogi alkalmazás / Szerző: Werbőczy István / első kiadás éve: 1514.

/ *Tripartitum opus juris consuetudinarii incltyti regni Hungariae per magistrum Stephanum de Werbewcz*. (Idézett kiadás: MÁRKUS Dezső [szerk.]: Magyar törvénytár. Werbőczy István hármaskönyve. Budapest, 1897.)

– / I. rész 15. cím, szokásjogi joggyűjtemény: *Hogy a rablók, tolvajok és gyilkosok fekvő jószágai királyi adományozás alá nem tartozna*: 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/IV

– / III. rész 11. cím, szokásjogi joggyűjtemény: *A szabad városok polgárainak peres ügyeiben miképen kell perújítást kérni?*: 1728–1729 / 2/XXXV/C/B

– / III. rész 23. cím, szokásjogi joggyűjtemény: *Vajon fenyegetés miatt szabad-e valakit megtámadni? De kérdés: ha valaki mást halállal fenyeget, vajjon őt ez a másik megtámadhatja-e?*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F

– / III. rész 32. cím, szokásjogi joggyűjtemény: *Miképpen kell a megyei ispánoknak és a kiváltsággal ellátott nemeseknek a nyilvános gonosztevőket megbüntetniök?*: 1744 / 16/II

Praxis Criminalis / szokásjogi alkalmazás / Kibocsátó uralkodó: I. József király / *Forma processus iudicii criminalis seu praxis criminalis. Serenissimo regi apostolico Hungariae Josepho I. dicata, sumptibus eminentissimi principis cardinalis a Kollonicz. Tynaviae*: 1697.

– / I. rész 37. cikkely: *A kínvallatásról*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII

- / I. rész 39. cikkely: *A kínvallatás hányszor foganatosítható?:* 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII
- / II. rész 60. cikkely: *A mágiáról:* 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/IV; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1744 / 16/III
- / II. rész 69. cikkely: *Önmaga megöléséről:* 1728–1729 / 2/XXXV/D

4. Hazai irodalom

Directio Methodica / Szerző: Kithonich János / Tripartitum kommentár / első kiadása: 1619. / *Directio methodica iudicarii iuris consuetudinarii incltyi regni Hungariae.* / Magyar nyelvű idézetek: Rövid igazgatas a' nemes Magyar Orszagnak es hozzá tartozó részeknek szokott törvény folyasirol per Joannem Kithonich, mellyet deákbol magyar nyelvre fordított Kászoni János. Leitschovia, 1650.

- / IV. rész 8. kérdés: *A' fogás avagy ellenvetés micsoda és hányféle?:* 1728–1729 / 2/XXVII/B
- / VI. rész 4. kérdés: [Közvallatásról és hit letételéről]: *Miért mondatik köznek és hányszor engedtetik lenni?:* 1728–1729 / 2/XXVII/B
- / VI. rész 8. kérdés: Az okáért, a' mi törvényeink szerint a kínzás által való értekezés megengedetik-é?: 1737 / 14/VII
- / VI. rész 16. kérdés: A' pörlekedő feleknek most miképpen vetnek hitet?: 1730 / 5/III/A
- / VI. rész 18. kérdés: Az alperesnek egyenesen kell mindenkor vallást avagy tagadást tennie a feleletekben és a litis contestatio [kereset megvallása vagy tagadása] micsoda?: 1730 / 5/III/A; 6/III; 1736 / 12/I
- / VIII. rész 6. kérdés: A törvény közbe esett ellenvetések fogások a végső sentenciának előtte, botsáttanak-é kérdőre valaha?: 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVIII
- / IX. rész 30. kérdés: *A criminalis tzégéres vétkek sentenciája mitsoda?:* 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/IV
- / IX. rész 33. kérdés: Tartozik-é a tiszt effélékre reá esküdni, avagy a' vallatás kívül valamit egyebet reájok bizonyítani?: 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/III

5. Külföldi jogforrás

Constitutio Criminalis Carolina / Kibocsátó uralkodó: V. Károly német-római császár, első kiadás: 1532.

- / 49. cikkely, birodalmi törvény: Ha a megkínzott beismerő vallomást tesz: 1728–1729 / 2/XXVII/B
- / 109. cikkely, birodalmi törvény: Boszorkányok megbüntetéséről: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVIII, XXXII/F

6. Külföldi irodalom

- Practica Nova / Szerző: Carpvov, Benedict / első kiadás: 1635. / Carolina-kommentár /
 Practica nova imperialis saxonica rerum criminalium in partes III. divisa. Lipsiae, 1653.
- / I. rész 34. kérdés: *A szász jog bírságairól és a kezességéről*: 1728–1729 / 2/XXVI
 - / I. rész 35. kérdés: *A közösségi béke megtörésének bünéről és annak büntetéséről*: 1728–1729 / 2/XXVI
 - / I. rész 49. kérdés: *Mi módon kell büntetni az ördöggel szövetkező és hozzá kötődő boszorkányokat és gonosztevőket*: 1728–1729 / 2/XXVI
 - / I. rész 49. kérdés 17. szám: *A [szász] választófejedelem rendeleteinek magyarázata, második rész negyedik fejezet*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / I. rész 49. kérdés 19. szám: *Mi legyen az ördöggel való nyilvánvaló szerződés kötés büntetése?*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / I. rész 49. kérdés 23. szám: *Mi módon kell büntetni az ördöggel szerződő gonosztevőket, ha másoknak ártanak?*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / I. rész 49. kérdés 28. szám: *A büntető rendtartás 109. fejezetének értelme*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / I. rész 49. kérdés 29. szám: *Mi legyen az ördöggel háló boszorkányok büntetése?*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / I. rész 49. kérdés 71. szám: *Vajon mentesülhetnek-e a varázslók a rendes büntetés [halálbüntetés] alól?*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / I. rész 49. kérdés 73. szám: *Vajon mentesülhetnek-e a varázslók a rendes büntetés [halálbüntetés] alól?*: 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXII/F
 - / III. rész 125. kérdés 24. szám: *Ha a tortúrára ítélt vádlott azt követően a teljes bűncselekményt tagadja, akkor fel kell menteni*: 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/III
 - / III. rész 125. kérdés 25. szám: *Ha a tortúrára ítélt vádlott azt követően a teljes bűncselekményt tagadja, akkor fel kell menteni*: 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/III
- Sylvae communium opinionum / Szerző: Vivio, Francisco / első kiadása: 1611. / Sylvae communium opinionum doctorum utriusque censurae in tres libros distinctae. Francofurti, 1611
- / I. rész 172. és 173. vélemény, közvetett hivatkozás feltételezett műre (Sylvae communium...) a *Directio Methodica* 6. rész 8. kérdése alapján: 1728–1729 / 2/XXVI

B. Magyar szavak és kifejezések jegyzéke

A jegyzék célja, hogy az iratokban szereplő, magyarázatra szoruló magyar nyelvű kifejezéseket összegyűjtse és rendszerezze, megkönnyítve így a szövegekben való tájékozódást. A mutatóba a régies kifejezéseken kívül olyan elemek kerültek, amelyek a magyar iratok jellemző kifejezései, esetleg a szövegkörnyezet alapján jelentésváltozáson estek át. Ezek a kifejezések megkönnyíthetik specifikus témák (ördögszövetség, boszorkányszombat stb.) könnyebb azonosítását. Éppen ezért számos esetben utaltunk a pontosabb szövegkörnyezetre kapcsos zárójel formájában. Továbbá a latin szavak jegy-

zékének kulcsfogalmait a magyar kifejezések mellett utalásként adtuk meg. A mutató minden esetben megjelöli a felhasznált forrásokat, amelyek közül leginkább Bálint Sándor (BÁLINT 1957. I–II. = SzegSzo) munkájára támaszkodtunk, amely részben a már korábban kiadott peranyag alapján készült. Más forrásra csak annak hiányos volta miatt térünk ki. A mutatóban szereplő szóalakok esetén utalunk továbbá Szabó T. Attila és munkatársai művére, az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár I–XIV.* köteteinek (EMSzT) címszavaira. Jóllehet a kifejezéseket csoportosítottuk, mégis ez csak tájékoztató jellegű rendszerezés. A kategóriákat a leggyakrabban előforduló témák és jelentéscsoportok köré szerveztük. Kialakításuk során az iratok sajátosságait vettük figyelembe.

- I. Mágikus, babonás kifejezések
 - I/a. A mágikus mesterség kifejezése
 - I/b. A mágikus tevékenység kifejezése
 - I/c. A mágikus, babonás gyakorlat során használt tárgyak
- II. Ördöggépzetekkel kapcsolatos kifejezések
 - II/a. Boszorkányszombattal kapcsolatos kifejezések
 - II/b. Boszorkányszervezettel kapcsolatos kifejezések
 - II/c. Ördögszövetséggel kapcsolatos kifejezések
 - II/d. Az ördögalakokra vonatkozó kifejezések
 - II/e. Babonás utazással kapcsolatos kifejezések
- III. Gyógyítással kapcsolatos kifejezések
 - III/a. Gyógyítási gyakorlattal kapcsolatos kifejezések
 - III/b. Gyógyítást végző személlyel kapcsolatos kifejezések
- IV. Régies kifejezések
 - IV/a. Ünnepnepok és naptári alkalmak
 - IV/b. Mértékegységek
 - IV/c. Beazonosítható növények
 - IV/d. Használati tárgyak
 - IV/e. Egyéb kifejezések
 - IV/f. Szitkozódó, becsmérő kifejezések
 - IV/g. Fizetőeszközök
 - IV/h. Jogi kifejezések

A

akó ‘akó; akós’ (IV/b) Bogdán 1991.

136–137. hígürmérték, csongárdi akó kb. 67,14 liter = 1728–1729 / 2/VII/A, IX/A, XI/A, XVII, IX/A, XIII, XXXII; 1730 / 6/I; 1737 / 15/I

alba ‘albát’: > *l. még* papyrus; cartula; cédu-la, írás (II/c) Bartal 1901. 22. írásos kötelezvény = 1728–1729 / 2/XIV

álmot bocsát rá ‘álmot eresztett reája, ál-mott bocsátott rá; nagy álom gyütt reája’ (I/b) SzegSzo I. 66. (csak idézi) álmot bocsát rá = 1728–1729 / 2/XI/B, XIV; 1736 / 13/I

alperes: > *l. még* incattus

aprószentek napja ‘aprószentek napján’ (IV/a) SzegSzo I. 77–78. december 28-a = 1731 / 7/I

árt ‘ártott’: > *l. még* nocumentum infero; laedere; noceo (I/b) SzegSzo I. 84. kárt, bajt okoz, megigéz = 1728–1729 / 2/I/B; 1734 / 11/I

ártalom ‘ártás; ártalmat’: > *l. még* nocumentum infero; laedere; noceo (I/b) SzegSzo I. 84. kár, baj = 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I; 1744 / 16/I

ás [füvet] ‘az övit az kapu alá elnyújtotta és levesticon füvet leásott a kapu alá’ (I/b) SzegSzo I. 85. babonás szándékkal elás = 1737 / 14/I, II

– ‘ástál-e; elásta; temettél-é’ (I/b) SzegSzo I. 85. babonás szándékkal elás = 1728–1729 / 2/V/A, V/C, VII/A, XI/A, XII/B, XIII, XXXV/D

aspersorium ‘aspersorium’ (IV/d) SzegSzo I. 86. szenteltvízhintő = 1730 / 6/I, II/A

asszony képében ‘asszony képében; asszony képében egy boszorkány’ (I/b) SzegSzo I. 87. alapján női alakban = 1728–1729 / 2/III, X; 1737 / 14/I

átkozódik ‘átkozta; elátkozás; átkozódol; átkozott; megátkoz’ (I/b) SzegSzo I. 91. átkokat szór = 1728–1729 / 2/III, XXXVI;

1730 / 5/I; 1734 / 11/I; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I

átváltozik [babonás módon] ‘az tisztek elváltozhatnak; különböző formákra változtatta’ (II/c) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik = 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B; 1734 / 10/II

– asszonnyá ‘asszonnyá szokott változni az ördög; asszonyi ábrázatban szokott változni az sátány; kecskéből asszony változott; asszonnyá vált a söprű’ (II/c) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik [átv. nővé változik] = 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B, XIV, XVI, XII/A, XX

– emberré ‘emberi képbe változik; ember-ré változott; emberré vált az bak; közép-szerű emberré vált; szép ifjú ember vált’ (II/c) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik [átv. emberré változik] = 1728–1729 / 2/VI/A, VIII/B, IX/B, XXI, XXVII/A

– férfivá ‘szép legény képbe elváltozott; bakból férfiú változván; férfivá vált, de ördög volt; férfivá, ifjává vált’ (II/c) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik [átv. férfivá változik] = 1728–1729 / 2/XIV, XVI, XVIII, XX

– lóvá ‘szintén olyan paripa vált belőle’ (II/e) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik [átv. lóvá változik] = 1728–1729 / 2/XVIII

– ördöggé ‘ördögé változott’ (II/a) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik [átv. ördöggé változik] = 1734 / 10/I

– szarrá ‘mindgyárt juszarrá, disznószarrá és marhaganéjjá változott; szín ganéjjá változik’ (II/a) SzegSzo I. 93. színében és külsejében megváltozik [átv. ürülékké változik] = 1728–1729 / 2/VIII/B; XIII

atyafi ‘attyafiára; attyafiaival’ (IV/e) SzegSzo I. 93. rokon = 1728–1729 / 2/VI/B, III
azság [arság(?)] ‘az pemetet vagy azsagot megkente zsírral, és azt csinálta lónak;

- arságon(?), lapáton, szokot jární' (I/c) SzegSzo I. 96. (csak idézi) és SzegSzo II. 99. alapján varázs tárgy [asag, assag átv. vesztésre vagy verésre való kenőcs v. zsír, ami hamuból vagy parázsló faszénből készül] = 1728–1729 / 2/XIV, VII/A
- B**
- bába 'bába': > *l. még* obstetrix (III/b) SzegSzo I. 97. szülésznő = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, II, III, V/B, IX/A; 1730 / 5/I, 16/I
- bábaasszony 'bábaasszony': > *l. még* szépaszszony (III/b) SzegSzo I. 97. szülésznő = 1728–1729 / 2/II, III, IX/A, V/C
- bábának hív 'bábának híj': > *l. még* bába (III/b) EMSzT I. 535. szülésznőnek hív = 1730 / 6/I
- bábapénz 'bába pénzért': > *l. még* bába (III/b) SzegSzo I. 97. szülésznői fizetség = 1728–1729 / 2/IX/A, XXIII
- bábaság 'bábaságból el ne hadgyák': > *l. még* bába (III/b) SzegSzo I. 98. a bába tudománya = 1728–1729 / 2/I/B, II, III, XXIII
- babbal varázsol 'sokszor varázslott Kis Görögné babbal': > *l. még* hánta a babot (I/b) SzegSzo II. 644. alapján bűbájosságot űz babbal = 1734 / 11/I
- babonás áldás 'babonás áldásokkal': > *l. még* actus superstitiosus (I/b) SzegSzo I. 98. ördögös, bűvös, jvas áldás = 1728–1729 / 2/VI/A
- babonáság 'babonáságát; babonás voltátul': > *l. még* ars superstitiosa; ars magica et superstitiosa (I/b) SzegSzo I. 98. babonás cselekedet = 1728–1729 / 2/III, V/A, V/B, 2/VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/A, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XVI, XVIII, XXI; 1730 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737/ 14/I, II, III, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- bagozni 'sátánnyal test szerént közösködvén, s-bagozván': > *l. még* keveredik; fornica-
- tio (II/c) SzegSzo I. 101. üzekedik, párik = 1728–1729 / 2/X, XII/A, XII/B, XIII, XV, XVI, XXXI/A, XXXI/D
- bájosság 'bájosság': > *l. még* bűbájosság (I/b) SzegSzo I. 102. boszorkányos bájosság = 1728–1729 / 2/XVIII
- bak [képében] 'ördög jelen volt, bak képében': > *l. még* ördög (II/d) SzegSzo I. 101–102. alapján kecskebak [átv. bakként megjelenő ördög] = 1728–1729 / 2/XVI; 1730 / 5/I
- 'bak; bak ördög, bak kecske; fekete szőrű bak; bak alakban; bakból férfiú változván': > *l. még* ördög (II/d) SzegSzo I. 101–102. him állat, általában kecskebak [átv. ördög] = 1728–1729 / 2/VI/A, VII/A, VIII/A, IX/B, X, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI
- bakó 'bakónak': > *l. még* hóhér; carnifex (IV/e) MÉK 85. hóhér = 1728–1729 / 2/XV
- bebörtönöz: > *l. még* inaresto; incarcerationo
- bika 'esküdtette fekete bikához': > *l. még* ördög; tirannus (II/d) SzegSzo I. 155. him szarvasmarha [átv. bikaként megjelenő ördög] = 1728–1729 / 2/VIII/B
- billog 'billeget fel ütötték reája': > *l. még* stigma; pecsét (II/c) SzegSzo I. 156. bélyeg [átv. ördög pecsétje] = 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B, X, XII/A, XII/A
- bíró: > *l. még* iudex
- bizonyíték: > *l. még* indicia
- bizonyosság 'bizonságnak; bizonyosságok': > *l. még* testis; fatens (IV/h) SzegSzo I. 160. tanú = 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/I/B; 1730 / 5/I, III/A, III/B/B; 6/I, II/B; 1731 / 7/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I; 15/I
- borbély 'barbélyokkal': > *l. még* gyógyító; orvos (III/b) EMSzT I. 1004. felcser, sebész [átv. orvos] = 1726 / 1/III; 1731 / 7/I
- boszorkány 'boszorkány; bűbajos boszorkány; ördögös boszorkány': > *l. még* malefica/maleficus; saga; strix; lamia; vene-

- fica/us (I/a) SzegSzo I. 180. bővös, főleg rontó tudománnyal rendelkező asszony, ritkábban férfi = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, 2/II, 2/III, VI/B, VII/A, VIII/A, IX, A, IX/B, X, XI/B, XII/A, XII/B, XIV, XVII, XVIII, XIX, XXII, XXV/A, XXXI/A, XXXV/C, XXXI/D, XXXI/F; 1728 / 3/I; 1730 / 5/I; 1737 / 14/I, IV, V/A
- [kapitány] ‘boszorkányok kapitánya’: > *l. még* princeps sagarum; fő boszorkány; principalis; princeps magus et sagarum magister (II/b) SzegSzo I. 685. boszorkányok előljárója = 1728–1729 / 2/XXV/B
- [sereg] ‘boszorkányok seregébe’: > *l. még* Dromo serege; sereg; exercitus maleficarum et lamiarum (II/b) SzegSzo I. 401. fn. csapat [átv. katonai szervezet] = 1728–1729 / 2/IX/A
- [tál] ‘boszorkányok tálába hágott’: > *l. még* szépasszonyok tála (I/b) SzegSzo I. 181. (csak idézi) és SzegSzo II. 494. fn. boszorkányos rontás = 1728–1729 / 2/XVIII
- boszorkánycseléd ‘boszorkány cselédgyének’: > *l. még* boszorkány (I/a) SzegSzo I. 180. boszorkányok szolgálja = 1728–1729 / 2/IV/C
- boszorkánykantár ‘a kantárja pedig csak egy darab szíjacska volt és a lova hol szemét, hol pemét, hol macska, hol mit kaphatott’ (I/c) SzegSzo I. 681. zablával ellátott fékező szíj [átv. boszorkányok utazásához való eszköz] = 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B, IX/A, X, XIII, XVII, 2/XVIII
- boszorkányos ‘boszorkányos asszony’: > *l. még* boszorkány (I/a) SzegSzo I. 180. mn. boszorkánysággal kapcsolatos = 1728–1729 / 2/VI/B, XIV, 2/XVIII
- boszorkányoz ‘boszorkányozta’: > *l. még* boszorkány; panaszt tesz (I/a) SzegSzo I. 180. alapján boszorkánynak mondani = 1730 / 6/I
- boszorkányság ‘boszorkányságát; bűbajos boszorkányságát; istentelen boszorkányság’: > *l. még* istentelen; actus strigariae ac magiae; actus maleficis et veneficis; maleficium (I/a) SzegSzo I. 182. boszorkánymesterség = 1728–1729 / 2/I/A, VII/A, VI/B, VIII/B, XVI, XIX; 1730 / 5/III/A; 1734 / 10/I
- boszorkánytársainak ‘boszorkánytársainak; boszorkányos társaival’: > *l. még* complex; consodales (I/a) SzegSzo I. 175. (csak idézi) boszorkányságban társai = 1728–1729 / 2/XVIII, XXXI/D, 2/XXXI/E
- böjtmás-hó ‘böjtmáshavának’ (IV/a) EMSzT I. 1058. március hó = 1728–1729 / 2/XXXI/F
- bőregér ‘bőregeret’ (IV/c) SzegSzo I. 187. de-nevér = 1728–1729 / 2/XVI
- búcsú ‘búcsúra; búcsújárásában’ (IV/e) SzegSzo I. 187. a templom védőszentjének vagy titulusának éventkénti megünneplése = 1728–1729 / 2/VIII/B; 1744 / 16/I
- bujaság bűne: > *l. még* libidinis scelus
- bujaság cselekedete: > *l. még* actus libidinus
- bűbajos ‘bűbajos asszonyi személyeknek; bűbajos személyek’: > *l. még* ördögös; boszorkányos (I/a) SzegSzo I. 204. mn. ördögös; boszorkányos = 1728–1729 / 2/III, XXXV/D; 4/I
- bűbájosság ‘bűbájosságot; bűvös bájosságra’ (I/b) SzegSzo I. 204. alapján fn. babonás cselekedet, abban való hit = 1728–1729 / 2/XI/A, XIII, XVIII; 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, II, III, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- büntető törvényszék: > *l. még* sedis revisoriae malefactorum
- C
- cédula ‘cédulát’: > *l. még* írás; cartula; papyrus; pactum; szerződés (II/c) SzegSzo I. 208. kis papírlap, amelyen feljegyzés van = 1728–1729 / 2/VIII/B, XV, XXVII/A

céhbéli mesterember 'céhbéli mesterember' (IV/e) SzegSzo I. 208. (csak idézi) céhez tartozó mester = 1731 / 7/I

céhmester 'céhmester' (IV/b) SzegSzo I. 210. alapján a céh feje [szitk. boszorkány] = 1744 16/I

cérnát húz [babonáz cérnáva] 'valami ördögös cernát húzott volna által az uccán' (I/b) EMSzT I. 537. alapján ördögi cselekményt űz [babonáz cérnával] = 1744. után / 17/I

cifra [ruhában] 'ördögöket cifra ruhában; pászományos ruhája cifra volt; cifra balta; cifra csigás kantár': > *l. még* ördög (II/d) SzegSzo I. 212. mn. túlzóan díszes = 1728–1729 / 2/V/A, IX/A, XIII, XVII, XXVII/A

cinterem 'cinterembül' (IV/e) SzegSzo I. 218. keresztény temető = 1728–1729 / 2/XV

citromfű 'citrom fűben' (IV/c) SzegSzo I. 220. (csak idézi) melissa officinalis (?) = 1728–1729 / 2/XXIII, XIX

CS

csigáz 'csigázása; öszvecsigázták; csigáztatják a boszorkányok': > *l. még* gyötörni (I/b) SzegSzo I. 222. gyötrellem, kínzás = 1728–1729 / 2/II/A, I/C, V/C, VII/B, VIII/A, VIII/B, XV; 1730 / 5/I

csikós 'csikósnak' (IV/e) SzegSzo I. 245. ménes pásztora = 1730 / 6/II/A

csimota 'csimotája' (IV/e) SzegSzo I. 248. magzat, csecsemő = 1728–1729 / 2/XIV

csinál [felcsinál] 'Csinálom azt is, aki lölködöt beléd adta!' (IV/f) SzegSzo I. 248. alapján teherbe ejt [szitk. felcsinál] = 1737 / 14/IV

csök 'csökben' (II/c) SzegSzo I. 260. keresztelői lakoma, amelyben leginkább az aszszonyok szoktak részt venni = 1726 / 1/III

csörgő fű 'csörgő fű' (IV/c) SzegSzo I. 262. rhinanthus maior = 1728–1729 / 2/IX/B

D

dictamet fű 'dictamet füvel': > *l. még* dictamet fű (IV/c) SzegSzo I. 280. erythra pulchella (?) = 1728–1729 / 2/IX/A

disznó képében 'hol holló, hol disznó, kutya s más képében' (I/b) SzegSzo I. 284. alapján sertés alakban = 1730 / 5/I

dobos 'dobos': > *l. még* sereg (II/b) SzegSzo I. 287. aki a dobot veri, tisztség a boszorkányok között = 1728–1729 / 2/IX/A

doktor 'doctor': > *l. még* borbély; orvos; gyógyító; tudós; néző (III/b) SzegSzo I. 290. orvos = 1731 / 7/II

dolmány 'dolmányát' (IV/d) SzegSzo I. 291. régi férfiruhadarab, amely ujjal és ujjatlanul is készül = 1728–1729 / 2/XXXIII

Dromo serege 'az ördög Dromo seregének nevezte; Dromo hitére esküdtek meg, hogy seregbe léssen': > *l. még* boszorkányok serege; sereg; exercitus maleficarum et lamiarum; Dromo (II/b) SzegSzo I. 401. alapján fn. csapat [átv. katonai szervezet, ördög serege] = 1728–1729 / 2/VII/B, IX/A

E

eb 'eb' (IV/f) SzegSzo I. 306. kutya = 1737 / 14/I

– ágyában termett 'eb ágyában termett': > *l. még* kutyátul esett (IV/f) SzegSzo I. 306. (csak idézi) [szitk. kutya teremtette] = 1731 / 7/II

ebadta kurvát 'ebadta kurvát' (IV/f) EMSzT II. 530. ebszülte/fajzotta [romlott személy] = 1737 / 14/I

ebhitű 'Eb hitű, kutya hitű, mért nem olvasott reá?': > *l. még* kutya hitű; adulterium (IV/f) SzegSzo I. 307. alapján vadházas = 1737 / 14/I

eblélek 'eblélek' (IV/f) EMSzT II. 540. kutyalelkű = 1737 / 14/IV

ebszar 'eb szar': > *l. még* kutyaszar (IV/f) SzegSzo I. 308. kutyaszar = 1744 / 16/I

- eladni [esőt] ‘az esőt is egy akó pénzen eladták; Törökországra adták el az esőt; vizet pedig szélért adják el a törökországi boszorkányoknak’ (I/b) EMSzT II. 747. eladás útján értékesít = 1728–1729 / 2/I/A, I/C, IX/B, XIII, XXVI, XXXI/C, XXXI/D
- [föld termékenységet és zsírját] ‘eladták volt az termékenységet; földzsírát eladták’: > *l. még* frugalitatem terrae absummere; föld termékenységet elvenni; zsír (I/b) SzegSzo I. 475. és EMSzT II. 748. eladás útján értékesít = 1728–1729 / 2/V/C, IX/A, XIII, XVII, XXXI/C, XXXI/D
- [gabonát] ‘halakat és az gabonát rác országára eladni; zöld búzát [...] el szokták adni’ (I/b) SzegSzo I. 475. és EMSzT II. 748. eladás útján értékesít = 1728–1729 / 2/IX/A, XII/B, XII/A
- [halakat] ‘halakat eladták [...] esőt és az halat adták el’ (I/b) SzegSzo I. 475. és EMSzT II. 748. eladás útján értékesít = 1728–1729 / 2/VII/A, IX/A, XIII, XV, XXVI
- [szegedi határt] ‘1 akó pénzen a szegedi határt (adták el)’ (I/b) SzegSzo I. 475. és EMSzT II. 748. eladás útján értékesít = 1728–1729 / 2/XIII
- élő álom ‘élő álomkor’ (IV/e) SzegSzo I. 66. alva jár = 1737 / 14/V/B
- előzetes lefejezés: > *l. még* decapitatio
- elront ‘elrontotta egészségében; fejére elrontotta; kezét lábát elrontották’: > *l. még* ront; veszt (I/b) SzegSzo I. 355. beteggész = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C, V/B; 1737 / 14/II
- eltemetni: > *l. még* sepelio
- élve máglyahalálra ítélni: > *l. még* vivi rogo adiuadicant
- ember képében ‘ördögök ember képében’: > *l. még* változik (I/b) SzegSzo I. 371. alapján emberré változva = 1728–1729 / 2/VII/A, XV; 1734 / 10/I; 1737 14/IV
- eretnek: > *l. még* haereticus
- eskü ‘esküvést’: > *l. még* pactum (II/c) SzegSzo I. 384. eskü [átv. ördögi eskü] = 1728–1729 / 2/XII/A
- alatt vallja: > *l. még* sub iuramento fatetur
- esküdik ‘esküdni; béesküdni; megesküdött; közikbe esküdni’: > *l. még* szövetség; szövetkezik; pactum; pascisco; obstringo; mancipio; (II/c) SzegSzo I. 384. esküszik [átv. ördögnek esküt tesz] = 1728–1729 / 2/I/B, I/C, V/A, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/B, XI/A, XII/A, XIII, XIV, XV, XVIII, XIX, XXI; 1737 / 14/V/B
- étet ‘megétettették’: > *l. még* toxicatio (IV/h) SzegSzo I. 390. mérgez = 1737 / 14/IV
- ezerjő fű ‘ezerjő fű’: > *l. még* dictamet fű (IV/c) SzegSzo I. 392. erythrea pulchella = 1728–1729 / 2/IX/A
- F
- fehér lilium ‘fehér lilium gyökerét; fejez lilium gyökeret’ (IV/c) EMSzT III. 799. alapján lilium candidum [átv. mérgező főzet] = 1728–1729 / 2/XIX; 1744 / 16/I
- fekete nadály ‘fekete nadály füvel’ (IV/c) SzegSzo II. 176. sypmphytum magnum = 1728–1729 / 2/IX/B
- fellebezés: > *l. még* apellatio
- feloldoz [felment]: > *l. még* absolvo
- felperes: > *l. még* actor
- feltámaszt ‘lelket eresztvén beléje feltámasztotta’ (I/b) SzegSzo I. 441. életre kelt = 1728–1729 / 2/III; 1730 / 5/I
- fogyatkozik ‘föld termékenységet elveszik’ (I/b) SzegSzo I. 464. testi hibája keletkezik = 1728–1729 / 2/III; 1731 / 7/I
- fokhagyma ‘foghajmát’ (IV/c) SzegSzo I. 465. allium = 1734 / 11/I; 1737 / 14/III, IV
- koszorú ‘foghagyma koszorút’ (I/c) SzegSzo I. 465. fokhagymából készült füzér = 1731 / 7/I, II

- font 'font' (IV/b) Bogdán 1991, 442–448. súlymérték kb. 0,4–0,6 kilogramm = 1728–1729 / 2/XXXII
- forgószél 'forgószél; forgó szélben táncolt; forgószélből fellvett (por)': > *l. még* táncol (I/b) SzegSzo I. 469. szélvihar = 1728–1729 / 2/II, III, IX/A, 1744 / 16/I
- forint 'forint; forintokkal' (IV/g) SzegSzo I. 469. régi és mostani pénzegység = 1728–1729 / 2/XIII, XV, XVII, XXXII, XXXIII, XXXV/C; 1731 / 7/I; 1734 11/ II; 1744 / 16/I
- főboszorkány 'főboszorkány': > *l. még* boszorkány; princeps magus et sagnarum magister (II/b) SzegSzo I. 471. alapján legelső, fontos [átv. előkelő boszorkány] = 1728–1729 / 2/XXV/A
- föld termékenységét elvenni 'tehény hasznát': > *l. még* frugalitatem terrae absummere; föld zsírja; eladni [föld termékenységét és zsírját] (I/b) SzegSzo I. 472–473. alapján termőföld termékenységét elvenni = 1728–1729 / 2/XI/A, XXXI/E, XXXI/D
- földítők 'földítők gyökért' (IV/c) SzegSzo I. 474. vitis alba = 1728–1729 / 2/XIX
- főördög 'főördög': > *l. még* boszorkány; ördög; princeps magus et sagnarum magister (II/b) SzegSzo I. 471. alapján legelső, fontos [átv. előkelő boszorkány] = 1728–1729 / 2/IX/A, /XV; 1734 / 10/I
- francúz 'francúznak' (IV/f) SzegSzo I. 477. (csak idézi) és EMSzT IV. 408. alapján fn. fra., szitk. francos [átv. szexuális úton terjedő betegség, szifilisz] = 1731 / 7/II
- futár 'futár' (II/b) SzegSzo I. 481. fn. hírnök [átv. tisztség a boszorkányok között] = 1728–1729 / 2/XI/A
- fürdő 'nem használ az fürdő; fürdőben meg is gyógyult' (III/a) SzegSzo I. 485. fürdőhely, fürdővíz = 1728–1729 / 2/IX/A; 1731 / 7/I, II; 1737 / 14/IV
- fürdőt készít/csinál/főz 'fürdőt csinált; fürdőt főzött; fürdőt csinálni' (III/a) SzegSzo I. 485. alapján fürdővizet készít = 1726 1/ III; 1730 6/I; 1731 7/I, II; 1737 / 14/III, IV, V/A
- füröszt [gyógyít] 'fürösztének meg; fürösztényi; megferesztették; megfürösztötte' (III/a) SzegSzo I. 485. alapján fürdet [átv. fürdővel gyógyít] = 1728–1729 / 2/I/C, IX/A, XIX; 1731 / 7/I
- [vízpróba] 'fürösztötte, megfürösztöttek; vízből felhúzták; le nem ül az vízben; vízbe hányják az boszorkányokat; vízpróbáról': > *l. még* balneatio; probare (IV/h) SzegSzo I. 486. vízpróbára vet = 1726 1/III; 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/C, VIII/B, XIII, XXIII, XXXV/D, XXXVI/A; 1744 / 16/I
- gólyafészekben [gólyafészek] 'gólyafészekben; gólyafészekben megfürösztötte' (III/a) SzegSzo I. 508. gyerekek bővölőszere [átv. gólyafészekben fürdet] = 1728–1729 / 2/V/A, V/B, XXIII; 1744 / 16/I
- G
- garas 'garas' (IV/g) SzegSzo I. 511. régi, alacsony értékű pénznem = 1731 / 7/I; 1734 / 11/II; 1737 / 14/IV
- gonosz [asszony] 'gonosz asszony': > *l. még* boszorkány; malefica/us (I/a) SzegSzo I. 511. boszorkány = 1728–1729 / 2/I/B
- [cselekedet] 'gonosz cselekedete': > *l. még* actus maleficis et veneficis; practica (I/b) SzegSzo I. 511. alapján gonosz magatartás [átv. babonás cselekedet, bűncselekmény] = 1728–1729 / 2/XXXI/D, XXI/E, XXXI/F; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II
- [lélek] 'gonosz lélekkel': > *l. még* spiritus nefarius; spiritus malignus; (II/d) SzegSzo I. 511. nagyon, rosszindulatú [átv. ördögi lélek] = 1728–1729 / 2/VII/A, XXXI/F
- gonoszok [boszorkányok] 'gonoszok': > *l. még* ördögös (I/a) SzegSzo I. 511. alapján nagyon, rosszindulatú [átv. boszorkányok] = 1728–1729 / 2/III, VII/A, XVIII, VIII/B

- gonoszság ‘gonoszságért’: > *l. még* maleficium (I/b) SzegSzo I. 511. alapján gonosz cselekedet [átv. boszorkányság] = 1728–1729 / 2/XXXI/D
- gonosztevő ‘gonosztevő személyek; gonosz szemillekkel; gonosztevők’: > *l. még* malefactor/trix (IV/h) EMSzT IV. 632. gaztettet elkövető = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXXVI, XXVII, XXXI/A, XXXV/B, XXXI/D, XXXI/F
- gúnya ‘három ördög fekete gúnyában’ (II/d) SzegSzo I. 519. ruhanemű [átv. ördög ruhája] = 1728–1729 / 2/VII/A, VII/B
- GY**
- gyanúsított: > *l. még* rea/us
- gyehenna ‘gehennára’ (héb.) (II/d) pokol = 1728–1729 / 2/XXI/E
- gyermekágy [időszak] ‘gyermekágyában’: > *l. még* gyermekágyas; gyermekágyban fekszik/van (III/a) EMSzT IV. 462. alapján közvetlen a szülést követő időszak = 1728–1729 / 2/XIII; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I
- gyermekágyas ‘gyermekágyas felesége; gyermekágyas asszony’: > *l. még* gyermekágyban fekszik/van (III/a) SzegSzo I. 532. mn. gyermekágygal kapcsolatos, ott fekvő = 1728–1729 / 2/I/A, I/B
- gyermekágyban fekszik/van ‘gyermekágyban fekvő felesége’: > *l. még* gyermekágyas (III/a) EMSzT IV. 462. alapján szülés után ágyban fekszik = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, II, III; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1737 / 14/IV
- gyilkosság: > *l. még* homicidium
- gyógyít ‘gyógyította; gyógyított; meggyógyítottam; téréthette egészségre; egészségre hozta’: > *l. még* curo (III/a) SzegSzo I. 534. egészségessé tesz = 1726 / 1/III, 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C, III, V/C, V/A, VI/A, IX/A, X, XII/A, XIV, XVII, XXI; 1730 / 5/I, II; 6/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/III, IV; 15/I; 1744 / 16/I.
- gyógyítás ‘gyógyéttására; gyógyulás’ (III/a) EMSzT IV. 782. fn. gyógyítás = 1728–1729 / 2/II; 1730 / 5/I, III/A; 1731 7/II
- gyógyító ‘gyógyéttó asszony; gyógyító’: > *l. még* doktor; orvos (III/b) SzegSzo I. 534. orvos = 1728–1729 / 2/I/B, VII/A, XXXV/D
- gyötör ‘gyötrenni; meggyötörte’: > *l. még* ront; veszt (I/b) SzegSzo I. 538. kínoz = 1728–1729 / 2/I/B, I/C, V/C; 1734 / 10/I; 1737 / 15/I
- gyűlés ‘éjjeli gyűlésekben; ördögöknek éjjeli gyűlésekben’: > *l. még* congressus nocturnus; generalis conventus; synagoga (II/b) SzegSzo I. 538. tanácskozás, gyűlekezet [átv. boszorkányok gyűlése] = 1728–1729 / 2/XXXI/A, XXXI/D, 2/XXXI/F
- gyümölcslő Boldogasszony napján ‘gyümölcslő Boldogasszony napján’ (IV/a) MKL március 25-e = 1728–1729 / 2/IX/A
- H**
- hadnagy ‘hadnagyságot; hadnagy úr’: > *l. még* leutenant (II/b) SzegSzo I. 544. alapján katonai rang [átv. tisztség a boszorkányok között] = 1728–1729 / 2/I/B, VI/A, XVII, XXI
- hánta a babot ‘ráolvasott; reáolvasott; reá olvastam imádságot’: > *l. még* babbal varázsol (I/b) SzegSzo II. 292. alapján varázslás az elveszett tárgy megkerülése érdekében = 1734 / 11/I
- harmadfű ‘harmadfű’ (IV/e) SzegSzo I. 568. (csak idézi) mn. hároméves = 1728–1729 / 2/XXXIII
- harmatszédés [harmathúzás] ‘harmatot elhánnyák valakire; gabonának harmatgyűjtését elvenni; szedték a harmatot; húzzák harmatot’ (I/b) SzegSzo I. 569. fn. szentgyörgynapkor lepedővel a harmat összegyűjtése = 1728–1729 / 2/V/C,

VI/A, VI/B, VIII/B, IX/B, XIII, XIV, XXVI, XVII; 1737 / 14/IV
három királyok vize ‘három király vizével; 3 királyok vize’ (I/c) SzegSzo I. 571. vízkereszt vigiliáján szentelt víz = 1728–1729 / 2/XII/A; 1731 / 7/II
határozatot hoz: > *l. még* delibero
hídnak csinál [csinál] ‘hídnak csinállyák ötet ha vizeken vagy sáron mennek a boszorkányok’ (I/b) EMSzT I. 139. alapján valamivé tesz [átv. hiddá változtat] = 1728–1729 / 2/VI/B
hiteget ‘elhitegették; hitegették’ (I/b) SzegSzo I. 601. alapján hamis ígéretkel biztat [átv. csábít] = 1728–1729 / 2/X, XI/A
hitegetés ‘hitegetés’ (I/b) SzegSzo I. 601. alapján hamis ígéret [átv. csábítás] = 1728–1729 / 2/XIV, XVII
hitelesít: > *l. még* authenticico
hóhér ‘hóhár’: > *l. még* bakó, carnifex (IV/e) SzegSzo I. 604. aki a halálos ítéletet végrehajtja = 1728–1729 / 2/III
holló képében ‘hol holló, hol disznó, kutya s más képében’ (I/b) SzegSzo I. 606. alapján holló alakban = 1730 / 5/I
holttest: > *l. még* cadaver
hordoz [gyülésrere] ‘Pluto hordozza őket; szent Gellérd hegyire hordozta’ (II/a) SzegSzo I. 612. alapján magával visz, elragad = 1728–1729 / 2/XIII, XVII; 1731 / 7/I; 1737 / 14/I, II
húshagyó ‘húshagyókor’ (IV/a) SzegSzo I. 620. farsang három utolsó napja = 1744 / 16/I
húsvét ‘húsvétkor; húsvét tájban’ (IV/a) SzegSzo I. 620. fn. húsvéti ünnepek = 1728–1729 / 2/XII/A, XIX; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I

I

íbrik ‘íbrik’ (IV/d) ÚMTSZ III. 1052. és EMSzT V. 407. éjjeliedény, mosdótál = 1728–1729 / 2/XXXII

icce ‘icce’ (IV/b) SzegSzo I. 626. alapján híg-űrmérték, kb. 0,8 liter = 1728–1729 / 2/I/B, I/C, IX/A; 1731 / 7/I; 1737 / 14/I
idéző levél: > *l. még* citatio
időleges büntetés [szabadságvesztés]: > *l. még* poena temporanea
igézet ‘csak igezetről, és nyillallásról tudok olvasni’: > *l. még* varázslat; bűbájosság (I/b) SzegSzo I. 630. varázslat, bűvölet = 1726 1/III
igéző ‘igéző vagy jövendőmondó’: > *l. még* pythonicus (II/a) SzegSzo I. 630. varázsló, bűbajos = 1728–1729 / 2/XXVI
indoklás: > *l. még* argumentum
írás ‘Írás’: > *l. még* papyrus; cartula; alba (II/c) SzegSzo I. 638. írásmű, irat = 1728–1729 / 2/V/A, VI/A, VII/A, VIII/B, IX/A, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XXI; 1737 / 14/III
istenfa ‘istenfája’ (I/c) SzegSzo I. 643. bűvös szer = 1731 / 7/II
isteni felség megsértésének bűn: > *l. még* crimen laesae maiestatis divinae
istentelelen ‘istentelen csigázás; istentelelen gonoszságokat; istentelelen cselekedet’: > *l. még* spiritus nefarius (I/b) SzegSzo I. 644. hitetlen, gonosz = 1728–1729 / 2/VIII/B, XXXI/A, XXXI/D, XXXI/E
istentelenség ‘istentelenséget; istentelelen boszorkányságot’: > *l. még* actus nefarius; blaspheamia; (IV/h) SzegSzo I. 644. istentelelen viselkedés = 1728–1729 / 2/VIII/B, XXVI, XXXI/A, XXXI/B

J

jár [babonás utazás] ‘mind hegyeken, völgyeken, erdőken járt volna véle’ (II/e) SzegSzo I. 652. megy, közlekedik [átv. utazik] = 1728–1729 / 2/I/A, I/C
– boton ‘boton járnak’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B

- hordón ‘egy nagy hordón szokott járni’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/VI/A
- kutyán ‘egy vörös pudli volt, azon járt; egy nagy macskán szokott járni, az felesége pedig kutyán; szürke kövér jó agáron szokott járni’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/V/B, /X, XVII
- lapáton ‘arságon, lapáton, szokot járni’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/XIV
- lovon ‘az pemetet vagy arsagot megkente zsírral, és azt csinálta lónak, azon szokott járni; nagy fejrő lovon jár’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/VII/A, IX/A
- macskán ‘egy kék macskán szokott járni’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/VI/A, X, XXI
- rostán ‘tudott rostán is által menni; rostán ment által sokszor az Tiszán’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/VII/A, XII/A
- számaron ‘(elcserélte) számarért [...] azon járt éccaka azután’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/V/B
- szélben ‘szélben járt’: > *l. még* forgószél (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1737 / 14/V/B
- személyen ‘Rósa Dániel oda Masa Guzin szokott járni; Bogadussáné sánta szolgáján járt’ (II/e) SzegSzo I. 652. alapján megy, közlekedik [átv. utazik valamivel] = 1728–1729 / 2/VII/A, XIX
- játék ‘összejöveteleit és játékeit serényen látogatni; ördögöknek [...] és játékjai-ban részt venni’: > *l. még* ludus (II/a) SzegSzo I. 654. alapján játékszer [átv. ördögi gyűlés, ott folytatott játék] = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/A, XXXI/B, XXXI/C, XXXI/D
- javas ‘megrontották az javasok’ (II/a) SzegSzo I. 655. javasasszony, javasember, aki betegséget ráimádkozással orvosol = 1731 / 7/I
- jószándákúan megvall: > *l. még* benevole fa-teor
- jövendöl ‘jövendöltél-e az embereknek’: > *l. még* pythonicus (II/b) SzegSzo I. 663. jósol = 1728–1729 / 2/VI/A, VIII/B, X, XII/A, XIV, XV, XVI, XVII, XIX; 1730 / 6/II/A
- jövendőmondó ‘jövendőmondó’: > *l. még* pythonicus; sortilega (II/a) SzegSzo I. 663. jós = 1728–1729 / 2/XXXI/D, XXVI

K

- kakastaréj fű ‘kakas taréja füvel’ (IV/c) SzegSzo I. 671. pedicularis palustris = 1728–1729 / 2/IX/A
- kanta ‘kanta’ (IV/d) SzegSzo I. 680. kanna, köcsög = 1731 / 7/I
- kapitány ‘kapitány; kapitányság’: > *l. még* boszorkányok kapitánya; fő boszorkány; princeps sagarum; (II/b) SzegSzo I. 685. boszorkányok előljárója = 1728–1729 / 2/V/A, V/B, V/C, VI/A, VI/B, VI/A, VII/A, VIII/B, IX/A, IX/B, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XXI, XXV/B, XXVI, XXVII, XXXI/C, XXXI/D
- karácsony ‘karácsony; karácsony napján’ (IV/a) SzegSzo I. 689. Jézus születésének ünnepe = 1728–1729 / 2/V/A, XVII, XVIII; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1734 11/I; 1744 / 16/I
- kását köp ‘főtelen kását ráгна és azt pögdözni’ (I/b) SzegSzo I. 697. alapján kása köpésével gyógyítani = 1737 15/I
- kegyesen kikérdez: > *l. még* benigne examino

- ken ‘kenésre; kente; megkente; nyálával megkente’ (I/b) SzegSzo I. 714. kenőcsöt ken [átv. kenőccsel gyógyít, gyógyszert ken] = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/I/B, III, XVII, XVIII; 1730 5/I, III/A; 6/I, II/A; 1731 / 7/II
- kenés ‘kenésre adatott háj; kenéssel baromcsontjából’ (I/b) EMSzT VI. 368. be/megkenés = 1728–1729 / 2/VI/A; 1737 5/III/A; 1731 / 7/I
- kéntelenít ‘kénteleníttenek; kéntelenítetett’ (IV/e) SzegSzo I. 719. kényszerűségből cselekszik = 1728–1729 / 2/V/A, XXVII/A; 1737 / 14/IV
- kérdő [pont]: > *l. még* deutrum
- kereszt [gabona] ‘kereszt búzáját’ (IV/b) SzegSzo I. 725. gabonafélékből rakott kereszt alakú csomó = 1728–1729 / 2/XXXIII
- keszkenő ‘keszkenőbe’ (IV/d) SzegSzo I. 735. fn. kendő = 1728–1729 / 2/V/C
- kezesség ‘rabságból ki is vátotta’: > *l. még* fi-deiussio (IV/h) Bartal 1901. 271. bíróság előtti kezesség = 1728–1729 / 2/V/B, XXIX
- kincs ‘kincs’ (I/b) SzegSzo I. 761. alapján drágaság, érték = 1730 / 6/I, II/A
- kínvallatás: > *l. még* tortura
- kisasszony napja ‘kisasszony napján’ (IV/a) SzegSzo I. 767. Szűz Mária születésének ünnepe, szeptember 8-a = 1744 / 16/I
- kisbíró ‘kis bírója’ (IV/h) SzegSzo I. 767. hatósági személy, akinek a kötelessége a közmunkára való kijelölés = 1728–1729 / 2/XIV
- kivesszőzés: > *l. még* evirgatio
- kocsona ‘kocsonádra; kocsonnyája’ (IV/e) SzegSzo I. 794. betegre vert, tönkretett személy [átv. boszorkányok által megnyomorított személy] = 1737 / 15/I; 1744 / 16/I
- koldus: > *l. még* mendicans
- koldusok bírója ‘koldusok bírója’: > *l. még* iudex mendicorum (IV/h) SzegSzo I. 798. a városi szegényház felügyelője = 1728–1729 / 2/I/A, VI/B, I/C, X, XII/B, XVIII, XIX
- koma ‘komájának; komája asszony’ (IV/e) SzegSzo I. 800. keresztkoma, bizalmas jóbarát = 1728–1729 / 2/VI/A; 1744 / 16/I
- kőbálvány ‘kőbálványa’ (IV/e) SzegSzo I. 820. kőpillér, kőoszlop = 1726 / 1/III
- köcölő ‘köcölését’ (IV/d) ÚMTSZ III. 161–162. bő szabású férfikabát = 1728–1729 / 2/XXXIII
- köt [varázsol] ‘megrontotta s-megkötötte; búza koszorúval kötötte; összekötött’ (I/b) EMSzT VII. 435. babonasággal/boszorkánykodással cselekvésben megakadályoz = 1728–1729 / 2/XXVII/A; 1730 / 5/II; 1731 7/II; 1734 / 10/I
- kötelez ‘Sátánnak kötelezni, és rabjokká tenni’: > *l. még* szövetség; szövetkezik; pactum; pascisco; obstringo; mancipio; (II/c) SzegSzo I. 834. alapján lekötelez [átv. ördöghöz köti magát] = 1728–1729 / 2/XIII, XXXI/A, XXXI/D, XXXI/F
- kötés [varázslás] ‘kötés; száraz kötés’ (I/b) EMSzT VII. 460. boszorkánykötés/rontás = 1728–1729 / 2/V/C, XIII; 1731 / 7/I
- kötni [esőt] ‘elkötik az esőt’: > *l. még* kötés (I/b) EMSzT VII. 435. és SzegSzo I. 340. alapján bűbajos kötéssel elszorít [átv. elapaszt] = 1728–1729 / 2/VI/A, VII/A, XIII, XIV, XXXI/D
- [nyelvet] ‘ördögök lekötötték a nyelvét; száját megkötötték’ (I/b) EMSzT VII. 435. és SzegSzo I. 340. alapján bűbajos kötéssel elszorít [átv. megnémít] = 1728–1729 / 2/III, V/B, VIII/B, XIII
- kötő [ruha] ‘selyem kötő; fehér kötő’ (IV/d) SzegSzo I. 835. alapján fn. kötény = 1728–1729 / 2/XXXII
- krajcár ‘grajcárja’ (IV/g) SzegSzo I. 839. aprópénz = 1728–1729 / 2/IX/A
- kurva ‘ménküatta kurváit; kurva nevet viselni’ (IV/f) SzegSzo I. 852. elzüllött, fes-

- lett életű nőszemély = 1728–1729 / 2/III;
1737 / 14/I
- kurválnodni ‘kurválkodott’: > *l. még* pa-
ráználnodik (IV/f) SzegSzo I. 852. fes-
lett életet folytat [átv. szeretkezik] =
1728–1729 / 2/XXII
- kurvaság ‘kurvaságra [tanította]’ (IV/f)
SzegSzo I. 852. erkölcstelen, feslett élet-
mód = 1728–1729 / 2/XVI
- kutya hitű ‘kutya hitű’: > *l. még* eb hitű
(IV/f) SzegSzo I. 859. hitetlen, megátal-
kodott = 1737 / 14/I
- kutya képében ‘hol holló, hol disznó, kutya
s más képében’: > *l. még* holló képében,
disznó képében, macska képében (IV/f)
SzegSzo I. 855–858. alapján kutya képé-
ben = 1730 / 5/I
- kutyaszar ‘kutyaszar’: > *l. még* ebszar (IV/f)
SzegSzo I. 860. kutyaürülék = 1744 /
16/I
- kutyátul esett [kutyateremtette] ‘kutyátul
esett’: > *l. még* ebadta (IV/f) SzegSzo I.
860. alapján kutya szülötte = 1737 / 14/
IV
- L**
- lakomázás [boszorkánygyűlésen]: > *l. még*
commensatio
- lakos: > *l. még* inquilina; inhabitator; huia-
tus
- leesküdvén ‘leesküdvén az keresztény hit-
rül’: > *l. még* lemond; megtagad; abiu-
ratio; abnego; nego; (II/c) SzegSzo II.
24. égre-földre esküszik [átv. lemond]
= 1728–1729 / 2/XXXI/A, XXXI/B,
XXVII/D, XXXI/F
- lefejezni: > *l. még* decollo
- lemond ‘az szent keresztsegrül lemondottak;
körösztségrül is lemondatták’: > *l. még*
baptismo renuntio (II/c) EMSzT VII.
1007. felhagy vmivel = 1728–1729 / 2/
XIV, XVIII, XXI, XXVII/A, XXVII/B,
XXXI/A, XXXI/C, XXXI/D, XXXI/E
- leprál [lepra] ‘leprallyon’ (IV/e) MÉK 849.
alján betegség [átv. betegségként ter-
jed] = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- levestikon ‘levesticon; levestikony gyöke-
rét’ (II/c) SzegSzo II. 46. valamely gyógy-
hatású fű = 1728–1729 / 2/XIX; 1737 /
14/I, II
- lokum [locus] ‘lukummal kínálták’ (IV/e)
Finály 1884. 1151. hellyel kínálták =
1737 / 14/V/B
- lovacska (kínzóeszköz): > *l. még* equuleus
- M**
- macska képében ‘hol holló, hol disznó, kutya
s más képében’: > *l. még* holló képében,
disznó képében, macska képében, kutya
képében (I/b) SzegSzo II. 67–68. macska
alakban = 1730 / 5/I; 1737 / 7/II
- mádra ‘mádrája’ (IV/e) SzegSzo II. 69. kí-
zó fájdalom = 1728–1729 / 2/IX/A; 1730
/ 5/III/A
- mágia: > *l. még* magia
- mágia bűne: > *l. még* crimen magicae
- mágia tudományának bűne: > *l. még* crimen
artis magicae
- mágikus eszköz: > *l. még* magicae composi-
tiones
- máglyahalálra ítélni: > *l. még* igni adiudico
máriás ‘máriást’ (IV/e) EMSzT VIII.
188–189. Szűz Máriát ábrázoló ezüst-
pérez = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, IV,
XXXII; 1731 / 7/I; 1744 / 16/I
- megeősít: > *l. még* affirmo
- megfoszt [életétül] ‘életektől is megfosztani’:
> *l. még* ront; veszt; homicidium (IV/h)
SzegSzo II. 110. elvesz, elrabol [átv. meg-
öl] = 1728–1729 / 2/XXXI/A, XXXI/D,
XXXI/E, XXXI/F
- megfoszt [eszétül] ‘eszétül is megfosztatott’:
> *l. még* ront; veszt (I/b) SzegSzo II.
110. elvesz, elrabol [átv. eszét veszi] =
1728–1729 / 2/III, XXXV/D; 1731 / 7/I
- megkínoz: > *l. még* torqueo

- megtagad [Istent] ‘Istent megtagadták; Istent meg nem tagadta’: > *l. még* lemond; abiuratio; abnego; nego (II/c) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1728–1729 / 2/V/A, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/B, X, XII/A, XII/B, XIII, XV, XVI, XVII, XIX, XX, XXI, XXVII/A, XXXI/D, XXXI/E, XXXI/F; 1734 / 10/I
- [Jézust] ‘Jézust [...] akarták tagadtatni meg vele’: > *l. még* lemond; abiuratio; abnego; nego (II/c) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1737 / 14/V/B
- [mindenszenteket] ‘mindenszenteket megtagadta’: > *l. még* lemond; abiuratio; abnego; nego (II/c) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1728–1729 / 2/IX/A, XII/A, XII/B, XVI, XVII, XIX, XXVII/A, XXXI/A, XXXI/D, XXXI/E, XXXI/F; 1737 / 14/V/B
- [szent keresztséget] ‘szent keresztséget megtagadván’: > *l. még* lemond; abiuratio; abnego; nego (II/c) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1728–1729 / 2/XXXI/E
- [szenteket] ‘szenteket megtagadtatták’: > *l. még* lemond; abiuratio; abnego; nego (II/c) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1728–1729 / 2/XIV, XV, XX, XXI, XXXI/E
- [Szűz Máriát] ‘Szűz Máriát, Istennek és minden szenteit megtagadván; Boldogasszonyt is megtagadta’: > *l. még* lemond; abiuratio; abnego; nego (II/c) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1728–1729 / 2/XIII, XXXI/A, XXXI/D, XXXI/F; 1734 / 10/I; 1737 / 14/V/B
- [vádat] ‘megtagadni; tagadgya; nem tagadgya’: > *l. még* nego (IV/h) SzegSzo II. 133. nem ismer el = 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 4/I; 1730 / 5/III/A; 6/II/A; 1731 / 7/I, II; 1734 / 10/I; 11/I; 1737 / 14/I, IV, V/A
- mente ‘mente’ (IV/d) SzegSzo II. 145. bokáig érő subára emlékeztető férfiruhadarab = 1728–1729 / 2/XXXII
- mérgezés: > *l. még* toxicatio
- meszely ‘meszöl; messzöl’ (IV/b) SzegSzo II. 154. hígürmérték kb. 0,35 l = 1728–1729 / 2/I/B, VI/A
- mustos ‘mustos’ (II/b) SzegSzo II. 173. és EMSzT IX. 433. alapján musttal kapcsolatos [átv. tisztség a boszorkányok között] = 1728–1729 / 2/V/C
- N
- Nagyboldogasszony napja ‘nagy boldogasszony napján’ (IV/a) SzegSzo II. 179. Mária mennybemenetelének ünnepe, augusztus 15-e = 1728–1729 / 2/VIII/B
- napa ‘napát’ (IV/e) SzegSzo II. 187. fn. anyós = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, V/A, XIII
- napba néz ‘napban nézni; napfénybe nézvéni’ (I/b) SzegSzo II. 186–187. elveszett jószágok megkeresésére használt bűbajos gyakorlat = 1730 / 6/I, II/A
- negyedfü ‘negyedfü’ (IV/e) SzegSzo II. 190. negyedik évben lévő = 1728–1729 / 2/XXXIII
- nézőasszony ‘nézőasszon’ (I/a) SzegSzo II. 200. alapján bajt, betegséget azonosító és gyógyító javasasszony = 1728–1729 / 2/XXXII
- NY
- nyavalya ‘megszokott újjúlni a nyavala rajta; az nehéz nyavala elütötte’ (IV/e) SzegSzo II. 208. betegség, kórság = 1728–1729 / 2/III, IX/A; 1730 / 5/I, III/A; 1731 / 7/I, II; 1734 / 10/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I
- nyelveskedés ‘köszönje nyelvkeskedésnek’ (IV/e) SzegSzo II. 210. felel = 1728–1729 / 2/I/A
- nyilamlás ‘nyilamlásról olvasni; nyillallásról’ (I/b) SzegSzo II. 212. nyilálló, szűrő fájdalom = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/XV
- nyomni ‘megnyomta; nyomni; boszorkányok megnyomták’: > *l. még* csigáz (I/b) EMSzT VIII. 952. ránehezedik, megbetegít [boszorkányként] = 1728–1729 / 2/

- XIX, XXII; 1730 / 5/I, II, III/A; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I
- O
- olvasás [ráolvasás] ‘babonás olvasásokkal’:
> *l. még* incantatio (I/b) SzegSzo II. 351. ráimádkozás = 1744 / 16/I
- orvos ‘orvos’: > *l. még* doctor (III/b)
SzegSzo II. 231. doktor, medikus = 1728–1729 / 2/II/A, VII/A, XIII; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1737 15/I
- orvos fű ‘orvosfüveket’ (IV/c) SzegSzo II. 231–232. fn. gyógyító fű = 1728–1729 / 2/V/A
- orvosasszony ‘orvos asszony’ (III/b) SzegSzo II. 232. fn. javasasszony = 1728–1729 / 2/II/B; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 1737 / 14/I
- orvoslás ‘orvoslására’ (III/a) SzegSzo II. 232. gyógyítás = 1730 / 5/I; 1744 / 16/I
- orvosol ‘orvosolni; megorvosolta; orvosoltattya’ (III/a) SzegSzo II. 232. gyógyít = 1726 / II, III; 1728–1729 / 2/II/A, I/B; 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/I, II
- orvosság ‘orvossággal’ (III/a) SzegSzo II. 232. orvosi hivatás [átv. gyógyszer] = 1728–1729 / 2/XXXV/D; 1730 / 5/I; 1731 / 7/II; 1744 / 16/I
- osztag ‘osztag’: > *l. még* kereszt (IV/b)
SzegSzo 1957. I. 89. a szérüről összehordott gabonakévékből összerakott kazal = 1728–1729 / 2/XXXIII
- Ö
- ördög [gonosz ember, boszorkány] ‘mondotta ütet ördögnek; én is olyan ördög vagyok; nagyobbik leánya is ördög; Én ördögel nem lakom!’ (II/d) EMSzT X. 177. átv. gonosz ember = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/II/B, I/C, V/B, IX/A, X, XIX
- [sátán] ‘ördög’: > *l. még* infernalis diabolus; infernalis cacedaemon; daemon (II/d) EMSzT X. 176. sátán, gonosz lélek = 1728–1729 / 2/II/B, V/A, V/B, V/C, VI/A, VI/B, VII/A, VII/B, VIII/A, VIII/B, IX/A, IX/B, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXI, XXII, XXV/B, XXXI/A, XXXI/D, XXXV/A; 1730 / 5/III/A; 1734 / 10/I; 1737 / 14/I, II, III, V/B
- [szitkozódás] ‘Rosz ördög vagy te!; Én ördögel nem lakom!; Ördög bújon az lölködbe!’ (IV/f) EMSzT X. 177. szitk. gonosz, ördögi személy = 1728–1729 / 2/V/B; 1731 / 7/IV; 1737 / 14/I
- ördögadta ‘ördögatta; Te ördögadta dáma!’ (IV/f) SzegSzo II. 239. haszontalan, átkozott = 1737 / 14/IV
- ördöggel cimborál ‘cimborád; cimborálása’ (II/c) SzegSzo I. 217. barátai között tölti az időt [átv. ördöggel jár szórakozni] = 1728–1729 / 2/VI/A, XVII, XVIII, XIX
- fajtalankodik ‘véluik fajtalankodni és bagzani’ (II/a) SzegSzo I. 397. kicsapongó házasságtörő életet él = 1728–1729 / 2/XXXI/E
- fertelmeskedik ‘test szerént fertelmeskedni’: > *l. még* közösködik, keveredik, fajtalankodik; vétkezik, szerelmeskedik; commisceo; fornicatio (II/a) EMSzT IV. 83. bujálkodik, fajtalankodik = 1728–1729 / 2/XXXI/E, XXXI/D
- közösködni ‘közösködtek az ördögök’: > *l. még* fertelmeskedik; keveredik, fajtalankodik; szerelmeskedni; carnaliter; commisceo; fornicatio (II/a) EMSzT VII. 585. paráználkodik, szeretkezik = 1728–1729 / 2/XI/A, XII/A, XII/B, XV, XVII, XVIII, XIX, XXI, XXXI/A; 1737 / 14/III
- szerelmeskedik ‘szintén úgy szerelmeskednek mint a világiak’: > *l. még* közösködik, fertelmeskedik; keveredik, fajtalankodik, szerelmeskedik, vétkezik, commisceo; fornicatio (II/a) EMSzT XII. 424. szeretkezik = 1728–1729 / 2/IX/A, XV

- szövetkezik ‘szövetkezett’: > *l. még* szövetség; kötés pactum; pascisco; obstringo; mancipio; (II/a) EMSzT XII. 685. közös célra/együttműködésre összefog = 1728–1729 / 2/VI/B, VIII/A, XIII, XVI, XVII, XVIII/A, XXXI/A, XXXI/D, XXXI/E
- ördögi [élet] ‘ollyatin ördögi étellel’ (II/a) EMSzT X. 179. alapján ördögtől való, boszorkányos élet = 1728–1729 / 2/VI/B
- jel ‘minémü jeled vagyon’: > *l. még* pecsét; signum; stigma; stigmatus/a (II/a) SzegSzo I. 658. fn. jel [átv. ördögi jel, pecsét] = 1728–1729 / 2/VI/A, VII/A, VIII/B, IX/A, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XIX, XX, XXI; 1730 / 5/III/A; 1737 / 14/III
- kötés ‘kötésed az ördöggel; kötelezte magát közikbe’: > *l. még* szövetség; szövetkezik; pactum; pascisco; obstringo; mancipio; (II/c) EMSzT VII. 460. egyezés, meg-egyezés [átv. ördöggel] = 1728–1729 / 2/VI/A, XIV, XIX
- [mesterség/gyakorlat] ‘ördögi mesterségeknek; ördögi praktikára; ördögnek ezer mestersége; ördögös mesterséggel’: > *l. még* ars diabolica; ars magica et diabolica; practica (I/b) EMSzT X. 179. alapján ördögtől való, boszorkányos mesterség = 1728–1729 / 2/I/A, VIII/B, XIII, XV, XVII, XIV, XXXV/A, XXXI/D, XXXI/F
- pecsét ‘pecsét’: > *l. még* jel; signum; stigma; stigmatus/a (II/c) SzegSzo II. 295. az a jel, amelyet a boszorkányok viseltek a testükön = 1728–1729 / 2/V/A, VI/B, VII/A, VIII/B, X, XII/A, XII/B, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XXI; 1730 / 6/I; 1731 / 7/I
- szövetség ‘szövetsége a gonosszal; szövetség az ördöggel; szövetsége a pokolbeli gonosz lélekkel; szövetséged a Sátánnal’: > *l. még* szövetkezik; kötés pactum; pascisco; obstringo; mancipio; (II/c) EMSzT XII. 685–686. együttműködés, egyezés [átv. ördöggel kötött egyezés] = 1728–1729 / 2/V/A, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/A, VIII/B, IX/A, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXXV/A, XXXI/D; 1730 / 5/III/A; 1737 14/II
- [ördögöt, bakot] megcsókol ‘alfelén megcsókolta; szarva között való szömöldökét megcsókolta; megcsókolta minden tagját’ (II/c) SzegSzo II. 102. csókkal illet [átv. ördögöt] = 1728–1729 / 2/VII/A, VIII/B, IX/B, XII/A, XII/B, XIII, XV, XVI, XVII, XIX, XXI
- ördögség ‘ördögséged; ördögösségeddel; ördögösséget; ördögig; ördönsiggel’: > *l. még* ars diabolica; ars magica et diabolica (I/b) SzegSzo II. 239–240. ördögi tudomány, mesterség, boszorkányság = 1728–1729 / 2/V/C, VI/B, VII/A, XI/A, XII/B, XXXV/B; S.N. / 17/I
- ördögös/ördögös ‘ördögös; ördögös aszszony; ördögös, bűbajos személy; gonosz ördögösség; ördögös boszorkány’ (I/a) SzegSzo II. 240. ördögtől megszallt, rosszindulatú személy = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/III, V/A, V/C, VI/A, VII/A, VIII/B, XI/A, XII/A, XII/B, XIV, XVI, XIX, XXXI/D
- összeháborodik ‘öszveháborodván’ (IV/e) SzegSzo II. 249. összevész = 1728–1729 / 2/III; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I

P

- pallosjog: > *l. még* ius gladium
- panaszt tesz ‘panaszt tenni; panaszoltam’: > *l. még* denuntiatio; delatio (IV/h) SzegSzo II. 249. panaszt emel [átv. feljelent] = 1728–1729 / 4/I; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I, II; 1737 / 14/IV
- parázna ‘parázna; paráználkodott; paráznaságban’: > *l. még* adulterium; fornicatio (IV/h) SzegSzo II. 286. fn. fajtalan személy = 1737 / 14/III, IV

- paráználkodik ‘paráználkodik’: > *l. még* adulterium; fornicatio (IV/h) SzegSzo II. 286. fajtalankodik = 1728–1729 / 2/IV/A, XII/A, XII/B; 1737 / 14/III, IV
- paráznaság ‘paráznaság’: > *l. még* adulterium; fornicatio (IV/h) SzegSzo II. 286. parázna cselekedet = 1728–1729 / 2/XXXI/F
- patikaszer ‘patikabéli eszközzel; patikabéli szerszámmal’ (III/a) SzegSzo II. 293. patikából hozott orvosság = 1731 / 7/I, II
- pating ‘pating gúst’ (I/c) SzegSzo II. 293. zsinég = 1728–1729 / 2/IV/A, XXXV/D, patinggúzs ‘pating gúst; patingh gussall’ (I/c) SzegSzo II. 293. (csak idézi) zsineggel gúzsba kötött (?) [átv. varázseshköz] = 1728–1729 / 2/IV/A, XXXV/D
- pemet ‘pemet; pemetén’ (IV/d) SzegSzo II. 297. piszkafára erősített zsákdarab = 1728–1729 / 2/VII/A, XVIII; 1730 / 6/I, II/A
- pemetefű ‘pemete fünek’ (IV/c) SzegSzo II. 297. marrubium vulgare = 1728–1729 / 2/VI/A
- per feltárása: > *l. még* expositio actionis
- pert állít: > *l. még* erigo actionem
- peszterke ‘peszterkéivel’ (IV/d) SzegSzo II. 297. kis kard = 1734 / 10/I
- peták ‘petákat’ (IV/g) SzegSzo II. 297. régi aprópénz = 1728–1729 / 2/IX/A; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
- pint ‘pintes’: > *l. még* icce (IV/b) SzegSzo II. 308. hígürmérték kb. 1,6 liter = 1728–1729 / 2/X
- pirongat ‘pirongatási’ (IV/e) SzegSzo II. 308. alapján fedd, dorgál [átv. fenyeget] = 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 1731 / 7/I; 1734 / 11/I
- pohárnok ‘azután beesküdvén, mindgyárt pohárnoknak tötték’ (II/b) SzegSzo II. 317. tisztség a boszorkányok között = 1728–1729 / 2/XV
- pokolbéli [gonosz lélek] ‘pokolbéli gonosz lélekkel’ (II/d) SzegSzo II. 318. pokolban lakó [átv. gonosz lélek] = 1728–1729 / 2/XVIII
- [ördög] ‘pokolbéli ördög’: > *l. még* infernalis diabolus; daemon (II/d) SzegSzo II. 318. pokolban lakó [átv. ördög] = 1728–1729 / 2/VI/A, XIX, XXXI/D
- [Plútó] ‘pokolbéli Plútó’: > *l. még* Pluto (II/d) SzegSzo II. 318. pokolban lakó [átv. ördög] = 1728–1729 / 2/XXXI/D
- [Sátán] ‘pokolbéli Sátánnak; pokolbéli Sátánnal’: > *l. még* infernalis Satan (II/d) SzegSzo II. 318. pokolban lakó [átv. Sátán] = 1728–1729 / 2/VI/A, XXXI/A, XXXI/D, XXXI/F
- pokolbéliek ‘pokolbeliekkel’ (II/d) SzegSzo II. 318. pokolban lakó = 1728–1729 / 2/XIII
- polgár: > *l. még* civis
- poltura ‘poltura’ (IV/g) EMSzT X. 796. 6 garas értékű váltópénz = 1728–1729 / 2/XIII; 1731 / 7/I; 1734 / 11/I
- Portiuncula napja ‘Portiuncula napja’ (IV/a) SzegSzo II. 323. Assisi-beli ferences rendi templom főszentjének napja, augusztus 2-a = 1730 / 5/I
- pök ‘pögdözni’ (IV/e) EMSzT X. 877. köp = 1736 / 13/I; 1737 / 15/I; 1744 / 16/I
- pörlekedés ‘pöllekedésben; pörlekedésben’: > *l. még* lis (IV/h) SzegSzo II. 328. veszekszik, perben áll vkivel = 1737 / 14/I, III, IV
- puszta ‘két puszta szőlőjét; puszta szérúról’ (IV/e) SzegSzo II. 336. pusztaság, legelő = 1728–1729 / 2/XXXIII; 1731 / 7/I, II
- pünkösd ‘pünkösd; pünkösd nap; pünkösdkor’ (IV/a) SzegSzo II. 338. a Szentlélek eljvetelének ünnepe = 1728–1729 / 2/III, VI/B, VII/A, XII/A, XXI; 1730 / 6/I
- kántora ‘piros pünkösd kántora’ (IV/a) SzegSzo II. 339. a pünkösd heti kántorböjt = 1744 / 16/I

R

- rábizoniát [elítél]: > *l. még* convinco
 ráolvas 'ráolvasott; reáolvasott; reá olvastam
 imádságot': > *l. még* incantatio (I/b)
 SzegSzo II. 351. varázsigével gyógyít =
 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/X; 1731 / 7/
 III; 1737 / 14/I; 15/I
 rásusog 'reásusogott': > *l. még* incanta-
 tio (I/b) SzegSzo II. 351. ráolvas =
 1728–1729 / 2/II/B, I/C
 rokolya 'rokolám' (IV/d) SzegSzo II. 368.
 szoknya = 1728–1729 / 2/XXXII
 ront 'megront; ront': > *l. még* elront (I/b)
 SzegSzo II. 372. alapján pusztít kárt
 okoz [átv. bűbajos tevékenységgel árt] =
 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/II/A, I/B, I/C,
 II, III, IV, V/A, V/B, VI/A, VI/B, VII/A,
 VIII/B, IX/A, X, XI/A, XI/B, XII/A,
 XIII, XXI, XXIII, XXXI/A, XXXI/D,
 XXXI/F, XXXIII, XXXV/D; 1730 / 5/I,
 III/A; 1730 / 6/I, II/A; 1731 / 7/I, II; 1734
 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 14/III, IV;
 15/I
 rontás 'rontásban': > *l. még* maleficium (I/b)
 SzegSzo II. 372. megbabonázás, bűbá-
 joskodással való ártás = 1728–1729 / 2/
 II, V/C; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I
 rontó [személy] 'ebhitű': > *l. még* malefica/us
 (I/a) EMSzT XI. 518. valakit tönkretévő
 személy = 1728–1729 / 2/XXXV/D
 röpül 'elröpülnek a seregben' (II/e) SzegSzo
 II. 361. száll = 1728–1729 / 2/VI/B,
 VII/B, XXI

S

- sárgaság 'sárgaság; sárgává változott' (IV/e)
 SzegSzo II. 388. betegség = 1728–1729 /
 2/II/B, I/C
 Sátán 'Sátánnal; gonosz Sátánnal': > *l. még*
 pokolbéli Sátán; infernalis Satan (II/d)
 SzegSzo II. 394. ördög = 1728–1729
 / 2/VI/B, XVII/A, XXXI/A, XXI/E,
 XXXVI/B, XXXI/D

- sereg [hadsereg] 'Alsó Várai seregbe;
 Palánki seregből; Dromo seregének ne-
 vezte; viselem a hadnak gondgyát': > *l.
 még* boszorkányok serege; Dromo se-
 rege; exercitus maleficarum et lamia-
 rum (II/b) SzegSzo I. 401. fn. csapat
 [átv. katonai szervezet, ördög serege] =
 1728–1729 / 2/V/A, V/B, VI/B, VII/A,
 VIII/B, XII/A, XIII, XVII, XIX, XXVI,
 XXVII/A, XXVIII
 sírhely: > *l. még* sepultura
 skatulya 'iskatulában' (IV/e) SzegSzo II. 408.
 doboz = 1728–1729 / 2/XXI
 sömör 'mint egy sömör, olyan pecsét': >
l. még ördögi pecsét (IV/e) SzegSzo II.
 416. bőrbetegség, kiütés = 1728–1729 /
 2/V/A, XVII, XXVII/A
 sörtélyes [sertés] 'sertélyesek; sörtélye-
 sek aprólékai; sörtéles ganéjával'
 (IV/e) SzegSzo II. 416. disznó, sertés =
 1728–1729 / 2/VII/A; 1731 / 7/I, II; 1737
 / 14/IV
 spaics 'spaics' (I/c) SzegSzo II. 418. (csak
 idézi) ismeretlen növény = 1731 / 7/II
 spanyolsizma: > *l. még* occrea hispanica
 strázsamester 'igéző vagy jövendőmondó'
 (II/b) SzegSzo II. 416. városi tisztviselő
 [átv. tisztség a boszorkányok között] =
 1728–1729 / 2/VI/A
 sulyok 'sulyok' (IV/d) SzegSzo II. 427. rövid-
 nyelvű lapátszerű verőeszköz = 1731 / 7/I
 sutul 'lenmagot akart sutolni' (IV/e) SzegSzo
 II. 429. olajat, bort sajtolni, préselni =
 1731 / 7/I
 süly 'sülyrül' (IV/e) SzegSzo II. 430. bőrbet-
 egtség, fekete kelevény = 1728–1729 / 2/
 VI/A

SZ

- szabados [félnemes]: > *l. még* agilis
 szakasztó [szakajtó] 'szakasztó' (IV/e)
 SzegSzo II. 440. szalmából font fületlen
 kosár = 1728–1729 / 2/XII/A; 1731 / 7/II

- szállás 'szállásra' (IV/e) EMSzT XII. 48. me-
zón/erdőn felállított ideiglenes szállás-
hely = 1728–1729 / 2/I/B
- számúzni: > *l. még* relego
- szaszafrasza 'szaszafrasza' (I/c) SzegSzo II.
418. (csak idézi) ismeretlen növény =
1731 / 7/II
- szaszaparilla 'szaszaparilla' (I/c) SzegSzo
II. 418. (csak idézi) ismeretlen növény =
1731 / 7/II
- személyesen jelen lévő [vádlott]: > *l. még* per-
sonaliter adstans
- szemle: > *l. még* inspectio ocularis
- Szent Antal napja 'szent Antal napján'
(IV/a) SzegSzo II. 483. június 13-a =
1728–1729 / 2/IX/A, V/A
- Dömötör napja 'Dömötör tájikkán' (IV/a)
SzegSzo II. 484. október 26-a = 1736 /
13/I
- Dömötör oltára 'szent Dömötör oltára'
(IV/e) SzegSzo II. 484. alapján palánki
templom oltára = 1728–1729 / 2/IX/A
- Gergely napja 'szent Gergely nap' (IV/a)
MKL március 12-e = 1731 / 7/I
- György napja 'szent György nap; Szent
György napkor' (IV/a) SzegSzo II. 486.
április 24-e = 1728–1729 / 2/V/A, VII/A,
IX/B, XIII, XIV, XVII, XVIII, XXXIII;
1730 / 5/I; 1731 / 7/II; 1737 / 14/IV; 1744
/ 16/I
- Imre herceg napja 'szent Imre herceg nap-
ján' (IV/a) MKL november 5-e = 1730
/ 5/I
- István napja 'szent István napjára' (IV/a)
SzegSzo II. 488. augusztus 20-a = 1744
/ 16/I
- Iván napja 'Szent Iván nap' (IV/a) SzegSzo
II. 488. június 24-e = 1728–1729 / 2/
VI/B, VI/A, IX/A, XIII
- Jakab hava 'Szent Jakab havának' (IV/a)
SzegSzo II. 488. július hó = 1728–1729 /
2/XXXI/D
- Luca napja 'Szent Lucza asszony napján;
Lucza napra' (IV/a) SzegSzo II. 62. de-
cember 13-a = 1728–1729 / 2/V/A, VI/B,
V/A, VI/A, VII/A, X/A, XVII, XVIII
– Márk napja 'Szent Márk napján' (IV/a)
SzegSzo II. 491–492. április 25-e = 1730
/ 5/II
- Tamás hája 'Szent Tamás hájának' (I/c)
SzegSzo II. 493. bűvös szer = 1731 / 7/I,
II
- szenteltvíz 'szentöltvizet' (I/c) SzegSzo II.
485. szenteltvíz = 1730 / 6/I; 1731 / 7/I;
1736 / 13/I
- szénvonó 'szénvonót' (IV/d) SzegSzo II. 494.
paráznak a kemencéből való kihúzásá-
ra szolgáló hosszú nyelű kaparó = 1730
/ 6/I
- szépasszony 'szépasszonyok; szépasszo-
nyok szoptatták' (I/a) SzegSzo II. 494.
boszorkány, asszonyi rontó szellem =
1728–1729 / 2/XIII; 1737 / 14/IV, V/A;
1744 / 16/I
- szépasszonyok füve 'levesticon; levestikony
gyökerét' (I/c) SzegSzo II. 495. valamifé-
le fűfajta = 1731 / 7/I
- tála 'szépasszonyok tálába hágtál': > *l. még*
boszorkányok tála (I/b) SzegSzo II. 494.
fn. bűvös rontás = 1744 / 16/I
- szicsán 'szécsánt; szicsánt' (I/c) SzegSzo II.
503. higanypreparátum = 1737 / 14/III,
IV
- szólatlan víz 'szólatlan vizet' (I/c) SzegSzo
II. 514. bűbájosan használt víz = 1731 /
7/II; 1744 / 16/I
- szőkehátú fű 'szőkehátú fű' (I/c) SzegSzo
II. 520. sárga virágú vízinövény =
1728–1729 / 2/IX/B
- szőlőlevél 'szőlő fejér levelét; szőlővessző le-
velét' (I/c) SzegSzo II. 521. a szőlőtőke
levele = 1728–1729 / 2/V/C
- szurdok 'szurdokban' (IV/e) SzegSzo II.
526. (csak idézi) kemence zugában (?) =
1728–1729 / 2/I/B

T

tanácsi gyűlés: > *l. még* sessio magistratualis tánc [bokros tánc] ‘bokros táncot jártak (boszorkányok)’: > *l. még* tánc; Szűz Mária tánca; saltus (I/b) SzegSzo I. 160. (csak idézi) fn. ismeretlen táncfajta = 1728–1729 / 2/II, III

– [éjjeli] ‘lakodalomban lévén, sok táncolása után’: > *l. még* saltus (II/a) EMSzT XII. 877. zene, ének ütemére végzett ritmikus mozgás = 1728–1729 / 2.XXXI/E, XXXI/F

– [Szűz Mária tánca] ‘Szűz Mária táncára’: > *l. még* tánc; táncol; saltus (IV/e) SzegSzo II. 531. (csak idézi) fn. ismeretlen táncfajta = 1737 / 14/V/A

táncol ‘táncol’: > *l. még* saltus (IV/e) EMSzT XII. 877. zene, ének ütemére végzett ritmikus mozgás = 1728–1729 / 2/II/B

– [boszorkányszombaton] ‘az fatenst csinálylyák hídnak, és táncolva mennek rajta [boszorkányok]; táncoltak, s-vígadtak a boszorkányok’: > *l. még* saltus (II/a) SzegSzo II. 542. táncot jár = 1728–1729 / 2/VI/B, IX/A, IX/B, X, XIII

– [forgószeiben] ‘forgó szeiben táncolt’: > *l. még* saltus; forgószei (I/b) SzegSzo II. 542. táncot jár = 1728–1729 / 2/IX/A

– [ördögöt/bakot körültáncol] ‘hat bak volt jelen és körültáncolta; bakot táncolással 4szer megkerülték; körül kellett kerülni táncolva’: > *l. még* saltus (II/c) SzegSzo II. 542. táncot jár = 1728–1729 / 2/VII/A, IX/A, XII/A, XII/B, XIV, XVI, XVIII, XX, XXI, XXVII/A

tanít [vmely bab. mesterséget] ‘Másokat tanítottál-é?; tanította ördögösségre; fiát akarja megtanítani dobolásra; tanította, miképpen esküdjön be’ (I/b) EMSzT XII. 881. ismeret átad, okít = 1728–1729 / 2/V/A, V/C, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/A, X, XI/A, XII/A, XIII, XIV, XV, XVI, XVIII, XIX; 1731 /

7/I; 1734 / 10/I; 1737 / 14/I, II, V/B; 1737 / 15/I

tanúk szembesítése: > *l. még* confrontatio testium

tanul [babonás mesterséget] ‘az napatul tanulta; tanult rajta; tanulgatott’ (I/b) EMSzT XII. 894. ismeret elsajátít = 1728–1729 / 2/V/A, VII/A, XV, XVII, XIX; 1730 / 5/III/A; 1737 / 14/III

– [babonáságot/ bűbájosságot] ‘tanultad azon babonáságot; Bűbájosságot és babonásságot kitűl tanulta?’: > *l. még* bűbájosság; babonás (I/b) EMSzT XII. 894. ismeret elsajátít = 1728–1729 / 2/V/A, V/B, VII/A, XII/A, XIV, XXI; 1737 / 14/II, III

– [boszorkányságot] ‘tanultad a boszorkányságot’: > *l. még* boszorkányság (I/b) EMSzT XII. 894. ismeret elsajátít = 1728–1729 / 2/X, XIX

– [gyógyítást] ‘gyógyítást tanulta’: > *l. még* gyógyítás (III/a) EMSzT XII. 894. ismeret elsajátít = 1731 / 7/I

– [ördögi mesterséget] ‘Kitűl tanultad azon ördögös mesterséget?’: > *l. még* ördögi mesterség (I/b) EMSzT XII. 894. ismeret elsajátít = 1728–1729 / 2/XIII, XV

– rontást ‘tanulta az rontást’: > *l. még* rontás (I/b) EMSzT XII. 894. ismeret elsajátít = 1728–1729 / 2/V/C

tanúvallomási jegyzőkönyv: > *l. még* litterae testimoniales

tárgyi bűnjel: > *l. még* corpus delicti

társalogni [ördöggel]: > *l. még* converso

tehen hasznát elvenni ‘teheneknek hasznát elvenni’ (I/b) SzegSzo II. 557–558. alapján tehenet megrontani = 1728–1729 / 2/V/A, IX/A, X, XVIII, XXVII/A; 1737 / 14/I, II

tehen zsírját szedni ‘tehenek zsírja szedő’ (I/b) SzegSzo II. 557–558. alapján tehenet megrontani = 1728–1729 / 2/V/B

- tehénhaszon ‘tehény hasznát’ (I/b) SzegSzo II. 558. tejtermékek összefoglaló neve = 1728–1729 / 2/V/A, X
- télizöldfű ‘télizöldfűből’ (I/c) SzegSzo II. 563. (csak idézi) ismeretlen növény = 1731 / 7/I
- testi sérelmeket okozni: > *l. még* in corpore nocere
- testrakófü ‘testrakófüvet’ (I/c) SzegSzo II. 572. (csak idézi) ismeretlen növény = 1728–1729 / 2/XIX
- testvizsgálat (testi szemle): > *l. még* inspectio corporis
- tetemény ‘tetemény’ (I/b) EMSzT XIII. 219–220. alapján cselekedet [átv. babonás rontás] = 1731 / 7/I
- tílólevél ‘tiló levelén’ (I/c) SzegSzo II. 575. (csak idézi) ismeretlen növény, kenderlevél (?) = 1728–1729 / 2/XIX
- tisztesfű ‘tisztesfű’ (IV/c) SzegSzo II. 580. *stachys recta* = 1728–1729 / 2/IX/B
- tiszti ügyész: > *l. még* fiscalis procurator
- tizedes ‘tizedes’ (II/b) SzegSzo II. 581. tizedesség a boszorkányok között = 1728–1729 / 2/VI/A, IX/A, XIII
- tömlöc ‘tömlöcben’: > *l. még* arestum (IV/e) SzegSzo II. 594. fn. börtön = 1728–1729 / 2/II/B, XXII
- tudós asszony ‘tudós asszony’: > *l. még* boszorkány (I/a) SzegSzo II. 601. alapján akinek sok a tudása, tudománya [átv. gyógyító] = 1728–1729 / 2/XXXV/D; 1737 / 14/I
- tudós boszorkány ‘tudós ördögös boszorkány’: > *l. még* boszorkány (I/a) SzegSzo II. 601. alapján akinek sok a tudása, tudománya [átv. boszorkány] = 1728–1729 / 2/XIII
- TY
- tyúkmony [tyúktojás] ‘tyúktojást is tudott tojni; tyúkmonyát is tett beléje’ (I/c) SzegSzo II. 610–611. tyúktojás = 1728–1729 / 2/XVIII; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 1737 15/I
- Ú
- újbor ‘újborra’ (IV/a) SzegSzo II. 642. fn. szüret után kiforrott bor = 1728–1729 / 2/XI/A, XVI
- Ü
- ügyész: > *l. még* fiscalis
- V
- vallani: > *l. még* fateor
- vallomás: > *l. még* fassio
- varázslás ‘varázslást; varázsolás’: > *l. még* maleficium (I/b) SzegSzo II. 644. büvölés, büvös erő = 1734 / 11/I; 1737 / 14/III
- varázsló ‘varázsló; varázsló asszony’: > *l. még* maleficus/a (I/a) SzegSzo II. 644. aki a varázslással foglalkozik = 1728–1729 / 2/V/B; 1734 / 11/I
- varázsol ‘varázsolatott véle’ (I/b) SzegSzo II. 644. bűbájosságot üz = 1734 / 11/I
- városi gyűlés: > *l. még* sessio civitatis
- városi tanács: > *l. még* magistratus
- végző ítélet: > *l. még* finale iudicium
- véka ‘véka’ (IV/b) SzegSzo II. 656. űrmérték körülbelül 31 liter = 1728–1729 / 2/II/A, I/B, XXXI, XXXII; 1731 / 7/I, II
- vendégeskedik ‘vendégelte; vendégségekbe’: > *l. még* commensatio (II/a) SzegSzo II. 658. lakomát ül = 1737 / 14/V/B
- vendégség ‘nagy vendégség szokott lenni; elámították őket a vendégséggel és táncolásokkal’: > *l. még* gyűlés; commensatio (II/a) SzegSzo II. 658. vendégek számára adott lakoma [átv. boszorkányok gyűlése] = 1728–1729 / 2/V/A, VI/A, X, XII/A, XII/B, XIII, XVII, XXVII/A; 1737 / 14/V/B
- veszt ‘vesztették lábán; egész testében megvesztette; szeme fénye megvesztegetődött’: > *l. még* ront (I/b) SzegSzo II. 138. és SzegSzo II. 664. alapján megront, kárt

- vagy betegséget okoz = 1728–1729 / 2/I-/A, I/B, I/C, II. III, IV, V/B, V/C, VI/A, VI/B, VII/A, VIII/B, IX/A, X, XVII; 1730 / 6/II/A, II/B; 1731 / 7/I
- vesztés ‘vesztés az rajta; boszorkányok vesztése; francúzknak vagy vesztésnek mondotta’: > *l. még* francúz; rontás (I/b) SzegSzo II. 138. és SzegSzo II. 664. alapján rontás, károkozás = 1728–1729 / 2/I-/A, III; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I, II; 1737 / 15/I
- vétkezik [gonosz lélekkel] ‘vétkezett az gonosszal; gonosz lelkekkel test szerént vétkezni’: > *l. még* közösködik, fertelmeskedik; keveredik, fajtalankodik, szerelmeskedik, commisceo; fornicatio (II/a) SzegSzo II. 665. hibát, vétket követ el [átv. fajtalankodik az ördöggel] = 1728–1729 / 2/VIII/B, XVIII, XXXI/F
- [ördöggel] ‘asszonnyá szokott változni az ördög, és avval vétkeznek; számtalanszor vétkezett az ördöggel’: > *l. még* közösködik, fertelmeskedik; keveredik, fajtalankodik, szerelmeskedik, commisceo; fornicatio (II/a) SzegSzo II. 665. hibát, vétket követ el [átv. fajtalankodik az ördöggel] = 1728–1729 / 2/VI/A, VI/B, XVIII
- [sátánnal] ‘asszonyi ábrázatban szokott változni az sátány, és azzal vétkeznek’: > *l. még* közösködik, fertelmeskedik; keveredik, fajtalankodik, szerelmeskedik, commisceo; fornicatio (II/a) SzegSzo II. 665. hibát, vétket követ el [átv. fajtalankodik a Sátánnal] = 1728–1729 / 2/VI/B
- [személlyel] ‘[az ő] urával szokott vétkezni’: > *l. még* közösködik, fertelmeskedik; keveredik, fajtalankodik, szerelmeskedik, commisceo; fornicatio (I/b) SzegSzo II. 665. hibát, vétket követ el [átv. paráznalkodik] = 1728–1729 / 2/VI/A
- vizsgálat [istenítélet]: > *l. még* proba
- [kikérdezés]: > *l. még* inquisitio
- vizsgálni [kikérdezni]: > *l. még* examino
- vizsgáló [kikérdezést lefolytató]: > *l. még* inquisitor

Z

- zászlótartó ‘zászlótartó’ (II/b) SzegSzo II. 690. tisztség boszorkányoknál = 1728–1729 / 2/V/C, V/B, XVI, XVII, XXV/B
- zubbony ‘zobony’ (IV/d) SzegSzo II. 694. katonakabát = 1728–1729 / 2/XXXII

ZS

- zsír [gyógyszer] ‘zsír’ (III/a) SzegSzo II. 701. alapján gyógyszer, kenőcs = 1728–1729 / 2/V/C, VI/A, VI/B, IX/A, X, XII/A, XV, XVII; 1731 / 7/I, II; 1744 / 16/I
- zsugorít ‘lábát felzsugorította; hátagerécét öszvezsugorították; kezét megsugorította’ (I/b) SzegSzo II. 256. alapján öszszetöpörödik [átv. megront valamely testrészt] = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, III, XXI; 1730 / 5/I; 1734 / 10/I; 1744 / 16/I

C. Latin szavak és kifejezések jegyzéke

A mutató elsődleges célja, hogy a magyar nyelvű dokumentumok latin nyelvű betéteit, magyarosított műszavait, közbeékelte vagy rövidített kifejezéseit, egységesítve és csoportosítva, magyar nyelven tárja az olvasó elé. Ezeket, amennyiben lehetséges volt, eredeti alakban hozza a mutató. Ezenfelül a latin nyelven íródott dokumentumok legfontosabb kifejezéseit és bevett fordulatait is tartalmazza, a könnyebb visszakeresés és az egyértelmű megfelelések feltárásának érdekében. A több kategóriába is sorolható kifejezéseket a perben az első előfordulási helyük szerint rögzítettük, így például azok a szavak, amelyek mind a vád, mind az ítélet során szerepelnek, a váddal kapcsolatos kategóriában jelennek meg. A kategóriákba való besorolást, amennyiben több is lehetséges volt, az adott szöveg kontextusa alapján döntöttük el. Az I–II. csoport esetében Bartal Antal és Finály Henrik munkáit használtuk fel (BARTAL 1901; FINÁLY 1884), a III. kategória esetében Varga Endre és Hajdú Lajos némenklaturajegyzékeit (VARGA 1958. 989–1052; HAJDÚ 1985). Ezeket a jegyzékeket a III/c.–III/i. kategóriák esetében a korábban kiadott törvényhatósági szótárak jelentésével is kiegészítettük, amennyiben szükséges volt. Ezek közül Kassics Ignác és Pápay Sámuel (KASSICS 1835; PÁPAY 1807) munkáinak jelentéseit tekintettük mérvadónak. Mivel a szövegtörzs nem teszi lehetővé az egyes alakok jelentésének teljes körű meghatározását, az adott szövegrészletben betöltött jelentésüket vettük alapul. A megjelölt források így tehát inkább útmutatóul szolgáltak, és eltekintünk azok idézésétől.

I. Számok feloldása

I/a. Számozott kérdőpontokra vagy tanúvallomásokra adott válasz

I/b. Tanúk számozása

II. Szavak és kifejezések (nem jogi némenklatúra)

II/a. Magyarosított latin szavak és kifejezések

II/b. Tisztségekre és foglalkozásokra vonatkozó megjegyzések

II/c. Bevett latin kifejezések és szófordulatok

II/d. Nem latin eredetű idegen nyelvi kifejezések

II/e. Egyéb szavak

III. Jogi formulák és kifejezések

III/a. Bűncselekmény megnevezése

III/b. Vádlott elnevezése

III/c. Bűntársakkal kapcsolatos megjegyzések

III/d. Eljárásra és eljáró testületekre vonatkozó megjegyzések

III/e. Váddal és a feltételezett elkövetésekkel kapcsolatos megjegyzések

III/f. Ítélettel kapcsolatos megjegyzések

III/g. Jogi státusz (pl. polgár) kifejezése

III/h. Rokoni kapcsolat kifejezése

- III/i. Vallomás és eskütétel formulái, annak tagadása, elismerése és hitelesítése
 III/j. Korábban elhangzott vallomásra való egyéb megjegyzés
 III/k. Tanúra és vádlottra vonatkozó egyéb információ
 III/l. Egyéb jogi relevanciával bíró kifejezés

A

- abiuratio ‘abiurationes; abiurata fide christiana; christiana abiurata, prorsus et postergata’: megj. keresztény hitről való lemondás (III/e) lemondás [megtagadás] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXI/B, XXXIV/C/D, XXXIV/D; XXXVIII/B
- abnego ‘abnegare, abnegationem, abnegando; fidem christianam abnegare’: megj. Isten, a keresztény szentségek, angyalok stb. (III/e) megtagad = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII, XXXIV/C/E; 1733 / 9/II
- absolvo ‘absolvi’ (III/f) feloldoz [felment] = 1731 / 7/VI; 1736 / 12/I; 1737 / 14/VI
- accusatio ‘accusata/us est’ (III/d) vádol = 1730 / 5/III/B/A; 6/III; 1731 / 7/VI
- actionalis ‘actionalis incantata; actionales leges; actionales malefici; iuxta leges actionales’ (III/d) kereseti levélben szereplő [törvények, vádlott] = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXIX/B, XXXI/B
- actionem detegeret et proponeret ‘actionis detegeret et proponeret; actionem proponeret; detegeret actionem’: (III/d) pert előterjeszteni [átv. ügyészi előterjesztése a pernek] = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- actionetenus ‘actionetenus’: > *l. még* actionalis (III/d) kereseti levélben szereplő = 1730 / 5/III/A; 1737 / 14/VI
- actor ‘actor; actoris actionem’: > *l. még* Dominus magistratus et actor (III/d) felperes [átv. felpereshez köthető (per)] = 1728–1729 / 2/XXVIII; 1730 / 5/III/A; 1736 / 12/I; 1744 / 16/II
- actus ‘specificatos actus exercere’ (III/e) cselekmény [átv. tett] 1734 / 10/II
- [libidinus] ‘libidinosorum actum’ (III/e) bujaság cselekedete = 1728–1729 / 2/XXXIV/E
- [magicus] ‘magicus actus; actuum magicorum; actus suos magicos; magica acta; magica facinora’ (III/e) mágikus cselekedet = 1728–1729 / 2/XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1733 / 9/I; 1734 / 10/II; 1736 / 13/II
- [maleficus et veneficus] ‘actibus maleficis et veneficis; maleficis actibus’ (III/e) boszorkányos és ártó cselekedet = 1728–1729 / 2/XXVII/A; 1736 / 13/II
- [strigariae ac magiae] ‘strigariae ac magiae actus; strigariae actus’ (III/e) boszorkányos és mágikus cselekedet = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B; XXVIII
- [superstitiosus] ‘actus superstitiosus’ (III/e) babonás cselekedet = 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- ad caput corporale iuramentum ‘ad caput corporale iuramentum’: > *l. még* deposito corporale iuramentum; ad caput (III/i) a fejére tett testi eskütételt követően [tesz vallomást] = 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/VI
- decimum ‘ad 10um’ (I/a) 10. (számú vallomásra) = 1731 / 7/II
- eliciendos plures actus complicesque ‘de eliciendis complicitibus et consodalibus; eliciendas plures actus complices; de eliciendis complicitibus et consociis; ad plura elicienda crimina et socios; plura crimina eliciendi’: megj. indoklás a tortúra elvégzésére (III/d) tettestársak és további cselekmények felderítésének érdekében

- = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1731 / 7/III, VI; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- fassionem ‘ad fassionem’ (III/j) a vallomásra = 1730 / 6/II/A; 1731 / 7/II; 1734 / 11/II
- nonum affirmative ‘ad 9um affirmative’ (I/a) 9. (számú vallomásra) megerősítőleg = 1731 / 7/II
- octavum ‘ad 8vum’ (I/a) 8. (számú vallomásra) = 1731 / 7/II
- omnia de eo utri puncti nihil ‘ad omnia de eo utri puncti nihil’ (III/j) az összes kérdőpontról semmit (sem tud) = 1744 / 16/I
- primum ‘ad 1mum; ad 1um; ad primum’ (I/a) 1. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1726 / 1/III; 1730 / 5/II; 6/II/A, II/B; 1731 / 7/II; 1734 / 10/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV, V/A; 15/I; 1744 / 16/I
- de eo utri punctum ‘ad primum de eo utri punctum’ (I/a) 1. kérdőpontról = 1737 / 14/I
- deutri punctum nihil ‘ad primum deutri punctum nihil; ad primum et reliqua nihil; ad primum nihil’ (I/a) 1. kérdőpontról semmit = 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV
- et reliqua nihil ‘ad 1mum et reliqua nihil’ (I/a) 1. és a többi pontról semmit (sem tud) = 1744 / 16/I
- nihil ‘ad 1mum nihil; ad 1um nihil; ad primum nihil’ (I/a) 1. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1726 / 1/III; 1731 / 7/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 15/I
- secundum, tertium et quintum nihil ‘ad primum, secundum, tertium et quintum nihil’ (I/a) 1., 2., 3. és 4. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1726 / 1/III; 1736 / 13/I; 1737 / 15/I
- quartum ‘ad 4tum; ad quartum’ (I/a) 4. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1731 / 7/II; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 15/I; 1744 / 16/I
- nihil ‘ad quartum nihil; ad 4tum nihil’ (I/a) 4. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1737 / 14/I, IV
- quintum ‘ad quintum; ad 5tum’ (I/a) 5. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1737 / 14/I, IV
- decimum affirmative ‘ad 15um affirmative’ (I/a) 15. (számú vallomásra) megerősítőleg = 1731 / 7/II
- relictia deutri puncta nihil ‘ad relictia deutri puncta nihil; ad reliqua caetera puncta nihil; ad reliqua nihil; ad reliqua puncta nihil’ (III/j) a maradék kérdőpontról semmit (se tud) = 1736 / 13/I; 1737 / 15/I
- secundum ‘ad 2dum; ad 2um; ad secundum’ (I/a) 2. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1726 / 1/III; 1730 / 5/II; 6/II/A; 1731 / 7/I, II; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV, V/A; 15/I
- et tertium nihil ‘ad secundum et tertium nihil’ (I/a) 2. és 3. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1736 / 13/I
- nihil ‘ad 2dum nihil; ad secundum nihil’ (I/a) 2. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1726 / 1/III; 1737 / 14/I, IV; 1744 / 16/I
- tertium et quartum nihil ‘ad secundum, tertium et quartum nihil’ (I/a) 2., 3., 4. és (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1737 / 14/I
- tertium, quartum et quintum nihil ‘ad 2um 3um 4um et 5um nihil’ (I/a) 2., 3., 4. és 5. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1737 / 14/I
- septimum ‘ad 7mum’ (I/a) 7. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1731 / 7/II
- decimum ‘ad 17um’ (I/a) 17. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1731 / 7/II
- sextum ‘ad 6tum’ (I/a) 6. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1731 / 7/II
- tertium ‘ad 3tium; ad 3um; ad tertium’ (I/a) 3. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1730 / 5/II; 6/II/A; 1737 / 14/I, IV; 1744 / 16/I

- quartum et quintum nihil ‘ad tertium, quartum et quintum nihil’ (I/a) 3., 4. és 5. (kérdőpontról v. vallomásról) semmit (sem tud) = 1736 / 13/I
- testis fassionem ‘testis fassiójára’ (lat.–magy.) (II/a) a tanú vallomására = 1737 / 14/V/A
- undecimum ‘ad 11um’ (I/a) 11. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1731 / 7/II
- addit praeterea ‘addit praeterea’ (III/d) továbbá hozzátette [korábbi vallomáshoz] = 1734 / 11/II
- adeoque incatta incohata tortura fatetur ‘adeoque incatta incohata tortura fate-tur’ (III/d) így a megkezdett kínvallatás során vallotta = 1728–1729 / 2/XI/A
- adiacens ‘adiacente’ (II/e) ott fekvő = 1728–1729 / 2/VIII/B
- [oriundo] ‘adiacente oriundo’ (II/e) ott fekvőből származó = 1728–1729 / 2/X
- adiudico ‘adiudicari’ (III/f) elítélni = 1731 / 7/III
- adiurata et examinata fassa est ‘adiurata et examinata fassa est; adiuratus et examinatus, fassus est; adiurata fatetur; adiurata vallja’ (III/i) felesküdvé és megvizsgálva (kikérdezve) vallotta = 1728–1729 / 2/III; 1744 / 16/I
- adulterium ‘adulterium; adulterari’ (III/a) házasságtörés = 1737 / 14/III, VI
- advicino ‘advicináltatván’ (lat.–magy.) (II/a) szomszédjában van = 1731 / 7/I
- aeque inhabitator in perillustris civitas ‘aeque inhabitator in perillustris civitatis’ (III/g) hasonlóan lakos ezen nemes városban = 1728–1729 / 2/I/B
- affirmo ‘affirmat, affirmative’ (III/i) megerősíti, megerősítőleg állítani = 1737 / 14/V/A
- agilis ‘agilis’ (III/g) szabados [átv. félnemes] = 1728–1729 / 2/III
- agravo ‘agravari; aggravatis’ (III/f) súlyosbítani [átv. súlyosan büntetni] = 1728–1729 / 2/XXXIV/E; 1736 / 12/I; 13/I; 1737 / 14/VI
- alia ‘alia’ (II/e) más = 1728–1729 / 2/III
- alias ‘alias’ (II/e) másnéven = 1728–1729 / 2/XII/A, XIX; 1731 / 7/I
- aliorum terribile exemplum ‘aliorum/ vero terribile exemplum; ex tali exemplo in totam communitatem; in exemplum nihilo minus et terrorem aliorum; aliorum vero metuendum in exemplum’ (III/f) mások (az egész város) elrettentő (szörnyűséges v. félelmetes) példájára = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXIV/C/D; 1730 / 5/III/A, III/B/A; 6/III; 1731 / 7/VI; 1733 / 9/I, II; 1744 / 16/II
- aliter ‘aliter’ (II/e) másképp = 1730 / 6/I, II/A; 1731 / 7/I
- annus ‘anni’ (II/e) év = 1728–1729 / 2/X
- [annorum] ‘annorum’ (II/c) évek (száma) = 1728–1729 / 2/I/B, VIII/B, XI/A, XVI; 1731 / 7/I
- [annorum circiter] ‘annorum circiter’ (II/c) körülbelüli évek (száma) = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C, II, III, IV, V, VI/A, IX/A, X, XII/B, XIII, XIV, XV, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI; 1730 / 5/I; 6/I, II/B; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- apellatio ‘apellatio’ (III/d) fellebbezés = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B
- applico ‘applicáta’ (lat.–magy.) (II/a) felhasznál = 1734 / 11/II
- aresto ‘megárestáltattak’ (lat.–magy.) (II/a) bebörtönöz = 1731 / 7/I
- arestum ‘arestomban, iuxta aresum sitam’ (III/d) börtön = 1728–1729 / 2/I/B, III, XXIII, XXXIV/B/A, XXXIV/C/B; 1730 / 6/II/A; 1736 / 13/I
- argumentum ‘argumentum’ (III/f) indoklás (tartalom) = 1728–1729 / 2/XXXIV/D; 1744 / 16/II
- ars ‘prohibitis artibus utendo; arte nefaria; artes illicitas’ (III/e) tiltott/bűnös tudo-

- mány [átv. ördögi tudomány] 1730 / 5/III/A; 1737 / 14/VI
- [diabolica] ‘diabolicae artis; diabolicae artibus’ (III/e) ördögi tudomány = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXVIII; 1734 / 10/II
- [magica] ‘magicis artibus; magicis superstitionisque artibus’ (III/e) mágikus tudomány = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII; XXXI/C; XXXIV/B, 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/III, VI; 1733 / 9/I; 1736 / 12/I; 13/II; 1744 / 16/II
- [superstitiosa] ‘artibus superstitionis’ (III/e) babonás tudomány = 1731 / 7/III, VI; 1733 / 9/I; 1734 / 10/II; 5/III/A
- assecuro ‘assecurálván’ (lat.–magy.) (II/a) biztosítani = 1728–1729 / 2/XXXIII
- assumo ‘asummálták’ (lat.–magy.) (II/a) elfogad = 1728–1729 / 2/XXIX
- authenticum ‘authenticat/avit; authenticando confirmat; authenticata/us, confirmat/vit’ (III/i) a vádlott [v. tanú] hitelesíti (saját vallomását) = 1734 / 10/I; 1737 / 14/I, IV; 1744 / 16/I
- B**
- balneatio ‘balneatio, balneari curant’ (III/d) füröztetés [átv. füröztést végezni] = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/A, XXXIV/C/D
- baptismo renuntio/rescindo ‘baptismi renunciantes; Sacro Baptismi renunciantes; baptismo et catholicae fidei renunciano’ (III/e) keresztségről lemondani = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII, XXXI/B, XXXI/C, XXXIV/E
- benevole ‘benevole; sponte et benevole enarrat’ (III/d) jószándékúan (és önként vallja) = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXIV/B/A, XXXIV/B/B
- [fateor] ‘benevole fateálták; benevole dicit; benevole enarrant’ (III/d) jószándékúan megvall = 1728–1729 / 2/VIII/A, IX/A, XIII, XVIII, XXVII/B, XXXIV/B/A, XXXIV/C/A, XXXV/A
- benignus ‘obligationem benignissimum; non offendendo benignas [...] aures’ (III/d) jószágos, kegyes [átv. uralkodói kötelezvény] 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A; XXXIV/D, XXXIV/E
- [confiteor] ‘benigne confessa’ (III/d) jószándékúan vall [átv. kegyes vallomást tesz] = 1728–1729 / 2/XVIII; 1733 / 9/II
- [examinor] ‘benigne examinatus; benignum examen; benigno examine; in benigno examine fatetur’ (III/d) jószándékúan megvizsgálva [átv. kegyesen vallatás során kikérdezve] = 1728–1729 / 2/VIII/A, IX/A, XIV, XVIII, XXXIV/E
- [mandatum] ‘benignum mandatum’ (II/c) jószágos rendelet [átv. királyi parancs] = 1728–1729 / 2/XXXIV/A; XXXIV/D, XXXIV/C/A
- blasphemia ‘blasphemiam’ (III/a) istenkáromlás = 1728–1729 / 2/XXVI; 1737 / 14/VI
- C**
- cadaver ‘cadaver’ (II/e) holttest = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/D
- caeterum ‘caeterum’ (II/e) többi = 1744 / 16/I
- [hoc addit] ‘caeterum hoc addit’ (III/j) többet ahhoz a (vallomásához) hozzátéve = 1726 / 1/III
- [negat] ‘caeterum negat’ (III/i) többet tagadva = 1730 / 6/II/A
- [nihil] ‘caeterum nihil’ (III/j) többiről semmit [átv. sem tud arról vallomásában] = 1728–1729 / 2/VIII/A; 1744 / 16/I
- cancellarius ‘cancellarius’ (II/b) kancellár = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- capio ‘captus est’ (III/d) elfog = 1728–1729 / 2/XIV
- carcerum civitatis praefatae custos ‘carcerum civitatis praefatae custos’ (II/b)

- az említett város börtönének őrzője = 1728–1729 / 2/III
- carnaliter ‘carnaliter’ (III/e) testileg [átv. testileg közöszlőni] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII; 1733 / 9/II
- carnifex ‘carnificem’ (II/b) hóhér = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B; 5/IV; 1731 / 8/I
- casus ‘cassusáról; casus’ (II/e) esetről = 1728–1729 / 2/XXV/C; 1737 / 14/I
- christiana fide mediante fatetur ‘christiana fide mediante fatetur; christiana fide modi iuratus dicit’ (III/i) keresztény hite szerint vallja = 1728–1729 / 2/I/A; 5/I
- circa ‘circa’ (II/e) nagyjából = 1728–1729 / 2/I/B
- circiter ‘circiter’ (II/c) körülbelül = 1728–1729 / 2/I/A, II, III, IV, VII/A, XVIII, XXI, XXII, XXI/E; 1730 / 5/I; 6/I, II/A; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1737 / 14/I, IV, V/B; 15/I
- circumspectus/a ‘circumspecti; circumspectus’ (III/g) jeles [átv. polgár] = 1728–1729 / 2/II; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- [foemina] ‘circumspecta foemina’ (III/g) jeles nő [átv. polgár] = 1728–1729 / 2/III
- [mulier] ‘circumspecta mulier’ (III/g) jeles asszony [átv. polgár] = 1728–1729 / 2/II, III
- circumstantia ‘circumstantiákat’ (II/e) körülmény = 1728–1729 / 2/XXV/A
- circumstantialiter ‘circumstantialiter’ (II/e) körülményeket figyelembe véve = 1744 után / 17/I
- citata/us ‘citatum; citatus; praecitatarum legum’ (III/d) megidézett személy [átv. idézett forrás v. törvény] = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B, XXXIV/B/A
- citatio ‘citationis’ (III/d) idézőlével = 1728–1729 / 2/XXXIV/B
- civis ‘civis’ (III/g) polgár = 1726 / 1/III; 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I, II
- [aeque civitatis szegediensis] ‘civis aeque civitatis Szegediensis; civitatis; civis aeque praememoratae civitatis; civis iam praefatae civitatis; civis paridem huius civitatis; civis saepefatae civitatis Szegediensis’ (III/g) a (mi) említett városunknak, Szegednek a polgára = 1728–1729 / 2/I/A, I/C, II, III; 1736 / 13/I
- [et incola/accola] ‘civis et incola civitatis praefatae; civis et accola civitatis praescitae Szegediensis’ (III/g) az említett városnak (Szegednek) polgára és lakosa = 1728–1729 / 2/I/A, II, III, IV
- [et inhabitator civitatis] ‘civis et inhabitator civitatis Szegediensis; civis et inhabitator huius civitatis nostrae; civis et inhabitator praescitae civitatis’ (III/g) polgár és az említett város (Szeged) lakosa = 1728–1729 / 2/II, III; 1736 / 13/I, III, IV; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV
- combustio ‘combustionem’ (III/d) elégetés = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/A
- commensatio ‘commensationes’ (III/e) (ördögi) lakomázás [átv. mulatozás boszorkánygyűlésen] = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVIII, XXXI/B, XXXIV/B/A
- commisceo ‘commiscere’ (III/e) keveredni valakivel [átv. közöszlőni az ördöggel] = 1728–1729 / 2/XXVIII; 1733 / 9/II
- compania ‘compániában; kompániájában’ (lat.–magy.) (II/a) század [átv. boszorkányok serege] = 1728–1729 / 2/V/B, XIX, XXI
- compillatio ‘compillatiojában’ (lat.–magy.) (II/a) összefoglalás = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- complex ‘complexeket’ (lat.–magy.) (II/a) tettestárs = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- [denominatio] ‘complicium denominatione’ (III/c) tettestársak megnevezése = 1728–1729 / 2/XXVI
- [revelatio] ‘complicium revelatione; de revelando complicibus; complicium re-

- velare' (III/c) a tettestársak felfedése = 1728–1729 / 2/XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/VI
- conciuis 'conciuis; concivis noster' (III/g) a (mi) polgártárs = 1728–1729 / 2/II/A, II – [huius civitatis] 'conciuis huius civitatis; concivis pariter huius civitatis' (III/g) ezen város polgártársa = 1728–1729 / 2/II/C, II, IV, III
- concludo 'concludáltunk' (lat.–magy.) (II/a) elvégez = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- concuo 'concuráltatni' (lat.–magy.) (II/a) ellenkezni = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- condam 'condam' (II/e) boldogult = 1728–1729 / 2/III; 5/I; 1731 / 7/I, II; 1737 / 14/IV
- confessarius 'sui confessarii' (II/b) gyóntató = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/A
- confessatus/a 'confessata sua; confessa; confessatis' (III/d) megvallatott [átv. személy, aki megtette vallomását] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXIV/B/A
- confessio 'confessione' (III/d) vallomás = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII, XXXIV/C/A; 1730 / 5/III/A
- confirmo 'confirmat; confirmat et verificat' (III/i) megerősít = 1728–1729 / 2/XXV/A; 1734 / 11/II; 1737 / 14/I; 1744 / 16/I
- confiteor 'confessa fuissent' (III/d) vallomást tesz [átv. beismerő vallomást tesz] = 1728–1729 / 2/XXXIV/D, XXXIV/E; 1730 / 5/III/A; 1733 / 9/II
- conformiter in omnibus cum teste quarto 'conformiter in omnibus cum teste 4to' (II/a) mindenben megerősítőleg (vall) a 4. tanúval együtt = 1744 / 16/I
- confrontatione testium 'confrontatione testium' (III/d) tanúk szembesítése = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/E; 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/VI; 1733 / 9/I
- confundo 'confuldáltam' (lat.–magy.) (II/a) összezavar = 1728–1729 / 2/XXXV/B
- congressus nocturnus 'congressus nocturnos' (III/e) éjszakai gyűlés = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/B
- coniunx 'coniunx' (III/h) házastárs = 1728–1729 / 2/II/C, III; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I, II; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
- consodalis 'consodales' (III/c) társ [átv. bűntárs] = 1728–1729 / 2/XXV/A
- consors 'consors' (III/h) hitves = 1728–1729 / 2/III; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1737 / 14/I, IV
- constitutio regni 'iuxta patrias regni constitutiones; constitutionibus regni' (III/f) hazai rendelkezés = 1728–1729 / 2/XXVI; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II
- contentum 'contentuma' (lat.–magy.) (II/a) tartalom = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- continentia 'continentiáját' (lat.–magy.) (II/a) tartalom = 1728–1729 / 2/XXXV/D
- contoralis 'contoralis' (III/h) feleség = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/V; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- contra maritum incaptivatae personae, non directae contra ipsum 'contra maritum incaptivatae personae, non directae contra ipsum' (III/j) az elfogott személy férje ellen, nem közvetlen ellene (tesz vallomást) = 1736 / 13/I
- conventus 'conventus': > *l. még generalis conventus* (III/e) összejövetel [átv. borszorkánygyűlés] = 1728–1729 / 2/VI/A, XXVIII; 1733 / 9/II
- converso 'conversatio, converso' (III/e) társalogni [átv. ördöggel való társalkodás] = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A; 1736 / 12/I; 1744 / 16/II
- convincio 'convici, convictam' (III/f) rábizonyít [átv. ítéletet hozni] = 1728–1729 / 2/XXVII, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B, XXXV/E

- [et aggravato] ‘convinci et agravari’ (III/f) rábizonyít és súlyosbít = 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI
- coram figura iudici ‘coram figura iudici’: > *l. még* coram iure (III/d) a bíróság színe előtt = 1733 / 9/II
- [iure] ‘coram iure’ (III/d) a bíróság előtt = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXIV/D; 1730 / 5/III/A; 1733 / 9/II; 1736 / 12/I
- [magistrítu] ‘coram magistratu’: > *l. még* coram iure (III/d) a tanács előtt = 1728–1729 / 2/XXVIII/A, XXVIII/B; 1730 / 5/III/A
- [senatu] ‘coram senatu’: > *l. még* coram iure (III/d) a szenátus előtt = 1728–1729 / 2/XXVI
- corpus ‘corpora; corporalis’ (III/l) test (testet érintő) = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXI/B, XXXIV/D; 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/VI; 1733 / 9/I; 1734 / 10/II; 1744 / 16/II
- [comburo] ‘corpus comburatur’ (III/f) test elégetése = 1728–1729 / 2/XXX
- [delicti] ‘corpore delicti’ (III/d) a bűncselekmény teste (tárgyi bűnjel) = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/A, XXVI
- crimen artis magicae ‘crimina artis magicae; magicae artis scelus’ (III/a) mágia tudományának bűne = 1728–1729 / 2/XXVI
- [laesae maiestatis divinae] ‘crimen laesae maiestatis divinae’ (III/a) isteni felség megsértésének bűne = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXVI/B, XXVII/B, XXVIII, XXXIV/D
- [magiae et strigariae] ‘crimen magiae; magiae crimen; magiae et strigariae criminis; simili ex crimine’ (III/a) mágia bűne = 1728–1729 / 2/XXIV/C/A, XXVIII, XXXIV/A, XXXIV/B, XXXIV/B/A, XXXIV/D; 1730 / 5/III/A, III/B/A; 6/III; 1731 / 7/III, VI; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II
- curo ‘curálta’ (lat.–magy.) (II/a) gyógyít = 1736 / 13/I
- D
- daemon ‘daemon; daemoniaciis’: > *l. még* infernali cacodaemon; comiscere; pas-ciscor; obstringo; spiritus daemonis; pactum (III/e) démon = 1728–1729 / 2/XXVI, XXXVIII, XXXI/B, XXXI/C, XXXIV/D; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1733 / 9/II; 1744 / 16/II
- De eo utrum? ‘De eo utrum?; de eo utrum puncti’ (II/c) Arról, hogy vajon? [átv. tanúkihallgatási jegyzőkönyv kérdése] = 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/I/A, I/B; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 1744 / 16/I
- decapitatio ‘praevia decapitatione; praevia decapitandum’ (III/f) lefejezés [átv. máglyahalál előtti] = 1733 / 9/II
- decembris ‘xbris’ (II/e) december = 1744 / 16/I
- decima/us testis/fatens ‘decima testis; decimus fatens; 10us testis; 10mus testis’ (I/b) 10. tanú = 1728–1729 / 2/I/A; 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 11/I; 1737 / 14/IV
- quarta fatens/testis ‘decima quarta fatens; decima quarta testis’ (I/b) 14. tanú = 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
- quinta testis/fatens ‘decima quinta testis’ (I/b) 15. tanú = 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 1737 / 14/IV
- septima testis/testis ‘decima septima testis; decimus septimus fatens’ (I/b) 17. tanú = 1728–1729 / 2/I/C; 1737 / 14/IV
- sexta/us testis/fatens ‘decima sexta testis’ (I/b) 16. tanú = 1728–1729 / 2/I/C; 1737 / 14/IV
- decimo ‘decimo’ (I/a) 10. (kérdésre v. vallo-másra) = 1737 / 14/II
- ad fassionem ‘10mo ad fassionem’ (I/a) 10. vallomásra (vallja) = 1731 / 7/II
- decimus ‘10mus’ (I/a) 10. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1728–1729 / 2/I/B
- nonus testis ‘decimus nonus testis’ (I/b) 19. tanú = 1728–1729 / 2/I/C

- octavus fatens ‘decimus octavus fatens’ (I/b) 18. tanú = 1728–1729 / 2/I/C
- tertius fatens ‘decimus tertius fatens’ (I/b) 13. tanú = 1728–1729 / 2/I/A, I/C; 1744 / 16/I
- decollo ‘decollentur’ (III/f) lefejezni = 1728–1729 / 2/XXXI/G, XXXIV/E
- decretum ‘decretuma’ (lat.–magy.) (II/a) rendelet = 1728–1729 / 2/XXXI/F
- [generale regni] ‘in generali regni decreto; in generali decreto’ (III/f) királyság általános rendelete szerint = 1730 / 5/III/A; 6/II/B; 1731 / 7/III; 1733 / 9/I; 1734 / 10/II
- delatio ‘ad delationem’ (III/d) feljelentés = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B
- delibero ‘deliberatum est; deliberáltatott’ (III/f) határozatot hoz = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXI/F; 1730 / 5/III/A, III/B/A; 1731 / 7/VI; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- delictum ex atrocissimis ‘delictum ex atrocissimis’ (III/d) a legsúlyosabb bűnök közül való = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- denuntiatio ‘denuntiatione, denuntio’ (III/d) beárulás [átv. feljelentés] = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A; 5/III/A
- deposito corporali iuramento ‘deposito corporali iuramento fassa est; iuramento praevie deposito’ (III/i) a testi eskü letétele után (vallja) = 1728–1729 / 2/I/C; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I; 1744 / 16/I
- [iuramento] ‘deposito iuramento; deposito iuramento fatetur; deposito praeviae iuramento’ (III/i) eskütétel után (vallja) = 1728–1729 / 2/I/A, II, III, IV; 5/I; 1731 / 7/I
- [gravida simili depositione iuramento fatetur] ‘gravida simili depositione iuramenti fatetur’ (III/i) hasonlóan jelentős eskü letételével vallja = 1726 / 1/III
- deputo ‘deputáltak’ (lat.–magy.) (II/a) küldöttek = 1726 / 1/II
- deutum ‘deutrumban’ (lat.–magy.) (II/a) kérdőpont = 1734 / 10/I; 1737 / 14/IV
- dies ‘die’ (II/e) nap = 1728–1729 / 2/VII/B
- directe fateor ‘directe fateálta’ (lat.–magy.) (III/d) közvetlenül vallja = 1737 / 14/V/A
- dirigo ‘dirigalni’ (lat.–magy.) (II/a) egyenesen irányítani (valami felé) = 1728–1729 / 2/XXXV/B
- dispositio ‘dispositiot’ (lat.–magy.) (II/a) felosztás = 1728–1729 / 2/XXXII
- divulgo ‘divulgata/us’ (III/d) híresztel = 1728–1729 / 2/XXXIV/A, XXXIV/B, XXXIV/C/D
- dominus magistratus et actor ‘domino magistratu et actore; magistratus et actor’ (III/d) a jeles tanács és felperes [átv. felperesként eljáró tanácsai hatóság] = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III, IV; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II; 1744 / 16/II
- duodecima/us fatens/testis ‘duodecima fatens; duodecima testis; duodecimus fatens; 12us testis’ (I/b) 12. tanú = 1728–1729 / 2/I/B, I/C; 1731 / 7/I; 1730 / 5/I; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
- duodecimo ‘duodecimo’ (I/a) 12. (kérdésre v. vallomásra) = 1737 / 14/II
- ad fassionem ‘12o ad fassionem’ (I/a) 12. vallomásra (vallja) = 1731 / 7/II
- duodecimus ‘12mus’ (I/a) 12. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1728–1729 / 2/I/B
- duoetvigesimus testis ‘22us testis’ (I/b) 22. tanú = 1731 / 7/I
- E
- eadem testis ‘eadem testis’ (III/j) ugyanazon tanú = 1728–1729 / 2/I/B
- efficio ‘efficiálhatott’ (lat.–magy.) (II/a) véghezvisz = 1728–1729 / 2/XXXV/D
- egregius ‘egregius’: megj. ügyész állandó jelzője tisztelt stb. (III/d) tekinte-

- tes = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1733 / 9/I; 1744 / 16/II
- eius fassio ‘eius fassio’ (III/j) ugyanazon valómás = 1728–1729 / 2/XXXIII
- eo quo adstrictus est iuramento fatetur ‘eo quo adstrictus est iuramento fatetur’ (III/d) azon eskütől kötelezve vallja = 1734 / 10/I
- eodem curia sequenti peregimus inquisitionem ‘in eodem curia sequenti peregimus inquisitionem’ (III/d) ugyanazon városházán a következő vizsgálatot indították = 1726 / 1/II
- equuleus ‘equuleo, per equuleum; sedis videlicet cuiuspiam clavis ligni; sella nimirum lignens cuspidatis claviculis exposita’ (III/d) lovacska (kínzóeszköz) = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B, XXXIV/D; 1731 / 8/I; 1736 / 12/I; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- erigo actionem ‘erectam actionem,; megj. tkp. pert állít (III/d) vádat emel [átv. keresetet támaszt] = 1728–1729 / 2/XXVI; 1731 / 7/III
- et caetera ‘etc’ (II/c) és a többi = 1736 / 13/I
- et quidem ‘et quidem’ (II/e) éspedig = 1728–1729 / 2/II, III
- eundem ‘eundem’ (II/e) ugyanazt = 1728–1729 / 2/XII/A
- evirgatio ‘evirgatio’ (III/f) kivesszőzés = 1730 / 5/IV
- ex capite magiae ‘ex capite magiae’ (III/e) a mágia főbenjáró (bűne) miatt = 1728–1729 / 2/XXXIV/A, XXXIV/B
- ex comitatu ‘ex comitatu’ (II/e) (azon) vármegyéből = 1728–1729 / 2/X
- ex ratione et praetextu ‘ex sufficientibus rationibus; ratione et praetextu; ex ratione’ (III/f) valaminek az értelméből és ürügyén = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/IV; 1736 / 12/I; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- ex superabundanti hoc addito ‘ex superabundanti hoc addito’ (III/j) ezenfelül hozzáteszi = 1744 / 16/I
- examinio ‘examinálták’ (lat.–magy.) (II/a) vizsgálni (kikérdezni) = 1730 / 5/I
- excellentia ‘excellentiájához’ (III/g) öméltósága = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- executio ‘executiojának’ (lat.–magy.) (II/a) végrehajtás [átv. kivégzés] = 1744. után / 17/I
- exercitus maleficarum et lamiarum ‘caco-demonis exercitus; exercitum maleficarum et lamiarum’ (III/e) boszorkányok és kísértetek (v. démonok) hadserege = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII
- exhibeo ‘exhibeálván’ (lat.–magy.) (II/a) bead = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- expositio ‘expositio; publice prostitute’ (III/d) kitétel = 1728–1729 / 2/XXXIV/D, XXXIV/C/B
- [actionis] ‘expositio actionis; sua actione exposuisset’ (III/d) a per (v. cselekedet) feltárása = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1744 / 16/II
- exsequor ‘exequaltatni’ (lat.–magy.) (II/a) végrehajtani [átv. kivégzést végrehajtani] = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- extra consequendam gratiam ‘extra consequendam gratiam’ (III/d) a kegy elnyerésén kívül = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- F
- fassio ‘fassio’ (lat.–magy.) (II/a) vallomás = 1728–1729 / 2/V/C, V/B, XI/B, XXXIII, XXXV/D
- [continuatio] ‘fassionis continuatio’ (III/d) a vallomás folytatása = 1728–1729 / 2/IX/B
- fatens ‘fatens’ (lat.–magy.) (II/a) vallomástevő = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C, II, III, IV, V/C, VI/A, VI/B, VII/A, VII/B, VIII/B, IX/A, XI/A, XIII, XIV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XXI, XXXII;

- 5/I, II; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I
 fateor 'fateállya' (lat.–magy.) (II/a) vallani = 1728–1729 / 2/XIII
 – [fateor] 'fatetur' (III/d) vallani = 1728–1729 / 2/XIII; 1731 / 7/I
 fide christiana mediante fatetur 'fide christiana mediante fatentur' (III/i) keresztény hite szerint vallja = 1728–1729 / 2/I/A
 fide mediante, qua pregnans existens, fassa est 'fide mediante, qua pregnans existens, fassa est' (III/i) hite szerint vallja, amely hitben erősnek mutatkozik = 1737 / 14/IV
 fide sua mediante fatetur 'fide sua mediante fatetur' (III/i) saját hite szerint vallja = 1728–1729 / 2/I/B
 fideiussio 'fideiussiót; fideiussionem; ad fideiussionem' (III/d) kezesség = 1728–1729 / 2/XXIX, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B, XXXIV/D
 filia 'filia' (III/h) lánya = 1736 / 13/I
 finale iudicium 'finale iudicium' (III/f) végső ítélet = 1730 / 5/III/A
 fiscalis 'fiscalis' (II/b) ügyész = 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III
 – [legitimus surrogatus] 'surrogatus fiscalis, legitimus surrogatus fiscalis' (II/b) jogszerű helyettes ügyész = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/B
 – [procurator] 'procurator fiscalis' (II/b) tiszti ügyész = 1731 / 7/VI; 1733 / 9/I, II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
 – [procurator surrogatus] 'surrogatus fiscalis procurator' (II/b) helyettes tiszti ügyész = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVIII
 formale iuramentum 'formale iuramentumot' (III/i) forma szerinti vallomás = 1737 / 14/V/B
 formalibus 'formalibus; his formalibus' (III/d) kifejezésekkel = 1728–1729 / 2/I/B, II, IV, VI/A; 1734 / 10/I; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
 fornicatio 'fornicationis' (III/e) közösülés = 1728–1729 / 2/XXVII/B
 frugalitatem terrae absummere 'terrae frugalitatem absummere; fertilitatem terrae cum arte diabolica permanere; terrae fructus abstulerit' (III/e) föld termékenységét elvenni = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/C
 G
 generalis 'generalis; generalisné' (lat.–magy.) (II/a) tábornok = 1728–1729 / 2/VI/B, IX/A
 – [Dromo] 'generalis Dormo' (lat.–magy.) (II/a) tábornok rangú ördög = 1728–1729 / 2/VI/A
 – [a status militarissal] 'generelis a status militarissal' (lat.–magy.) (II/a) tábornok a katonai rangúval = 1728–1729 / 2/XXXV/B
 generalis 'generális' (lat.–magy.) (II/a) mn. általános = 1728–1729 / 2/IX/A, IX/B, XIII
 – [conventus] 'generalis conventusban' (lat.–magy.) (II/a) általános gyűlés = 1728–1729 / 2/VI/A
 gratia 'gratia' (II/e) kegy = 1728–1729 / 2/XXXI/F
 H
 haereticus 'haereticus' (III/e) eretnek = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/D
 hic commorans mendica 'hic commorans mendica' (III/k) itt időző koldus = 1734 / 10/I
 hoc addito 'hoc addito; hoc super addito' (III/d) ahhoz a (vallomásához) hozzátéve (azonfelül) = 1728–1729 / 2/I/B, I/A; 1730 / 5/I
 homicidium 'homicidium' (III/a) gyilkosság = 1737 / 14/VI
 honestus 'honestus/a' (III/k) becsületes személy = 1734 / 11/I
 – [faemina] 'honesto faemina/foemina/mulier' (III/k) becsületes nő = 1728–1729 /

- 2/I/A, II, III; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1737 / 14/IV; 15/I
- [vidua] ‘honesta vidua’ (III/k) becsületes özvegyasszony = 1734 / 11/I
- huiatus ‘huiatis’ (III/g) lakos = 1744 / 16/I
- I
- ignis
- [adiudico] ‘igni adiudicari’ (III/f) tűzre ítélni [átv. máglyahalálra ítélni] = 1731 / 7/VI; 1734 / 10/II
- [conbuo] ‘igni conburendam adiudicari’ (III/f) tűzön elégetni [átv. máglyahalálra ítélni] = 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II
- [concremo] ‘igne concremandam adiudicari; igne concremari; igni concremata’ (III/f) tűzön megégetni [átv. máglyahalál] = 1728–1729 / 2/XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/I, III; 1733 / 9/II
- [conflagratio] ‘ignis conflagratione’ (III/f) tűzön való megégetés [átv. máglyahalál] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII
- [flammis pariter deletae sunt] ‘igni flammis pariter deletae sunt; igne delesae sunt’ (III/f) a tűz lángjaival eltörölni [átv. máglyahalálra ítélni] = 1728–1729 / 2/XXXIV/B, XXXIV/D
- [supplicio affici] ‘ignis supplicio affici’ (III/f) tűz büntetésére adni [átv. máglyahalálra ítélni] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII
- impedimenta legalia ‘legalia impedimenta’ (III/d) jogszerű akadály [átv. jogi (eljárás) akadály] = 1728–1729 / 2/XXXIV/B, XXVIII
- in causam attracti [incattus/a] ‘in causam attracti; incattus/a’ (III/b) perbe vont személy [átv. alperes] = 1728–1729 / 2/VI/B, XI/A, XII/A, XVII/A, XXVIII, XXXI/B, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III, IV; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- in corpore graviter laedere et damnificare ‘in corpore graviter laedere et damnificare; homines laedere’ (III/e) súlyos testi sérelmeket okozni = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXI/B
- [nocere] ‘in corpore nocere/nocuerit’ (III/e) testi bántalmakat okozni = 1734 / 10/II; 1744 / 16/II
- in fassione autem ‘in fassione autem’ (III/d) a vallomásban pedig = 1728–1729 / 2/III
- in inquisitio praevia inserta est ‘in inquisitione praevia inserta est’ (III/d) a korábbi vizsgálati (jegyzőkönyvbe) bele lett foglalva = 1728–1729 / 2/XXIII
- in reliquo negat ‘in reliquo negat’ (III/i) a többi (kérdőpontot v. vallomást) tagadja = 1731 / 7/II
- in reliquo nos recommendates permanemus ‘in reliquo nos recommendantes permanemus’ (III/d) a továbbiakban magunkat ajánlva maradunk (híveik) = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- inaresto [inarestatus] ‘inarestata; inarestatorum; inarestáltatott’ (III/d) bebörtönöz [átv. bebörtönözött személy] = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXIV/B/A, XXXIV/C/A, XXXIV/D; 1744 / 16/I
- incantatio ‘incantationes’ (III/e) varázslás [átv. ráolvasás] = 1728–1729 / 2/XXXIV/D; 1731 / 7/III; 1736 / 13/II; 1744 / 16/III
- incarcerero [incarceratus] ‘incarceratorum’ (III/d) bebörtönöz [átv. bebörtönözött személy] = 1728–1729 / 2/XXXIV/D
- incattus torturali fatentur ‘incattus torturali fatentur’ (III/d) a vádlottak a kínvallatás alatt vallják = 1728–1729 / 2/X
- incitamento ‘malignatis spiritus incitamento’ (III/e) ösztönzés, kísértés = 1733 / 9/I; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- incohato primo actu tortura fatetur ‘incohato primo actu tortura fatetur’ (III/d) a

- tortúra be nem fejezett első lefolytatása során vallotta = 1728–1729 / 2/XV
- incola et subditus ‘incola et subditus’ (III/g) lakos és alattvaló [átv. jobbágy] = 1728–1729 / 2/III
- indicia ‘indicia, ex sufficientibus indiciis’ (III/e) gyanúok [átv. elégséges bizonyíték] = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXIV/B/A, XXXIV/D, XXXV/E; 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 7/VI; 1733 / 9/I, II; 1737 / 14/VI
- infernalis cacodaemon ‘infernali cacodaemoni pacisci’ (III/e) alvilági démon = 1728–1729 / 2/XXVIII
- [diabolus] ‘infernalem diabolum; cum infernalibus diabolis’ (III/e) alvilági ördög = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII
- [Satan] ‘infernali Satanae; infensissimo Satanae’ (III/e) alvilági Sátán = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/B, XXXI/C
- informatio ‘informatiojára’ (lat.–magy.) (II/a) értesülés = 1728–1729 / 2/XXXV/B
- informo ‘informálnán’ (lat.–magy.) (II/a) értesít = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- inhabitor ‘inhabitor’ (III/g) lakos = 1734 / 10/I
- [huius civitatis] ‘inhabitor aequae huius civitatis; inhabitor huius Liberae Civitatis’ (III/g) ugyanazon város lakosa = 1728–1729 / 2/II, III; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I
- iniungo ‘injungáltatott’ (lat.–magy.) (II/a) kötelez = 1731 / 7/I
- inquinata ‘inquinata’ (III/g) lakos = 1726 / 1/III
- inquisitio ‘inquisitio; inquisitioja’ (lat.) (III/d) vizsgálat [átv. kikérdezés] = 1726 / 1/I; 1728–1729 / 2/I/B, XXVII/B, XXVIII, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B, XXXIV/D, XXXIV/E, XXXV/D; 4/I; 1730 / 5/III/B/A; 6/I; 1731 / 7/VI; 1734 / 11/I; 1737 / 14/I, IV
- [magistratualis] ‘ex inquisitione magistratuali’ (III/d) tanácsi vizsgálat [átv. hatósági kikérdezés] = 1736 / 12/I; 13/I, II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/I
- [praesens] ‘praesens inquisitio, seu testium collectio; praesens examen seu inquisitio; inquisitio seu testium examen’ (III/d) jelen lévő vizsgálat [átv. bíróság előtti kikérdezés] = 1728–1729 / 2/I/A, II, III, IV; 1731 / 7/I
- inquisitor ‘inquisitorok’ (lat.–magy.) (II/a) vizsgáló [átv. kikérdezést lefolytató hatósági személy] = 1728–1729 / 2/XXVII
- insimulatus/a [insimulo] ‘insimulatus; insimulati’ (III/d) bepanaszol [átv. megvádolt személy] = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XVIII, XXXIV/C/B, XXXIV/D; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI
- inspectio corporis ‘corporis inspectione’ (III/d) testvizsgálat (testi szemle) = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/A
- inspectio ocularis ‘oculariter inspecti; oculaltatott’ (III/d) szemle = 1728–1729 / 2/XXXIV/D, XXIV/B
- instantia ‘instantiámat’ (lat.–magy.) (II/a) kérelem = 1728–1729 / 2/XXXIII
- instituti stigmatis oculaltatott ‘instituti stigmatis oculaltatott’ (lat.–magy.) (II/a) megszerzett pecsétek (nyomát) személyre vették = 1728–1729 / 2/XXIV/B
- interrogator ‘interrogator; interrogatorium’ (III/d) kérdező = 1728–1729 / 2/V, VI/A, VII/A, VIII/B, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XIX, XXI
- interrogatoria circa toxicationem et adulterium ‘interrogatoria circa toxicationem et adulterium’ (III/d) kérdések mérgezés és házasságtörés ügyében = 1737 / 14/III
- intra et extra tormenta/tortura ‘in tormentis; intra tormenta; intra et extra tormenta’ (III/d) kínzás alatt (in v. intra) és azon kívül (extra) = 1728–1729 / 2/VI/B, XXVII/B, XXVIII, XXXIV/B/A,

- XXXIV/B/B, XXXIV/E; 1730 / 5/III/A; 1733 / 9/II; 1737 / 14/V/B
- investigo ‘investigálni’ (lat.–magy.) (II/a) vizsgálat = 1728–1729 / 2/VII/A
- invito ‘invitálynak’ (lat.–magy.) (II/a) meghív = 1728–1729 / 2/V
- item ‘item’ (II/e) éppen úgy = 1728–1729 / 2/XXXIII
- iudex ‘iudex’ (II/b) bíró = 1726 / 1/II; 1728–1729 / 2/XXXIV/E; 1730 / 5/IV; 1731 / 7/IV
- [mendicorum] ‘mendicorum iudicis’ (II/b) koldusok bírója = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B
- [ordinarius] ‘ordinario iudici’ (II/b) rendes bíró [átv. főbíró] = 1728–1729 / 2/XXXV/E
- [primarius] ‘iudicem primarium’ (II/b) első bíró [átv. főbíró] = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B
- [substitutus] ‘substitutus bíróságában; iudex substitutus’ (II/b) helyettes bíró = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A, XXXIV/D, XXXIV/E, XXXV/B, XXXV/E; 1730 / 5/I
- iunior ‘iunior’ (III/h) fiatalabb [átv. fia valakinek] = 1728–1729 / 2/II
- iuramentali ter examinata/us fassa est ‘iuramentali ter examinata fassa est; iuramento examinata, fassa est; iuramento suo mediante fatetur’ (III/i) bíróságilag megvizsgálva (kikérdezve) vallotta meg = 1728–1729 / 2/I/A, I/C, II, III; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I; 1737 / 14/IV; 15/I
- iurata examinata fassa est ‘iurata examinata fassa est; iurata examinata/us’ (III/i) megesküdve és megvizsgálva (kikérdezve) vallotta = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/III, IV; 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I
- iuri stare ‘iuristatutiót’ (lat.–magy.) (II/a) bíróság elé állni [átv. illetékességet elismerni] = 1728–1729 / 2/XXIX
- iuris militaris persona ‘iuris militaris persona; militaris’ (III/g) katonai jogú személy = 1731 / 7/I, II, 1737 / 14/IV
- iurisdictio militaris ‘iurisdictio militaris’ (III/g) katonai joghatóság = 1728–1729 / 2/XXXIV/D; 1737 / 14/VI
- ius canonicum ‘ius canonicum’ (III/l) egyházi jog [átv. kánonjog] = 1728–1729 / 2/XXXIV/D
- ius civile ‘iuri civili’ (III/l) polgári jog = 1728–1729 / 2/XXXIV/B
- ius gladium ‘ius gladiom’ (III/l) pallosjog (fővesztő jog) = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXXV/D
- [amissio] ‘ius gladiomnak amissiojára’ (lat.–magy.) (II/a) pallosjog elvétele = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- iustifico ‘justificált’ (lat.–magy.) (II/a) igazol = 1730 / 5/I

L

- laedere ‘homines laeder’: > *l. még* In corpore graviter laedere (III/e) ártani (embereknek) = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/B
- lamia ‘lamia’ (III/b) éjszakai kísértet [átv. boszorkány] = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXVI, XXVIII; 1730 / 5/III/A
- leges regni ‘regni leges’ (III/f) királyság törvényei = 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III
- lego ‘legáлом’ (lat.–magy.) (II/a) végrendeletben örökít = 1728–1729 / 2/XXXII
- legum patriarum, quam aliarum externarum gentium ‘legum patriarum, quam aliarum externarum gentium; patriae quam et aliarum provinciarum legibus; patriae quam et aliarum provinciarum legibus’ (III/f) hazai és idegen (területek v. népek) törvényei (alapján) = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVIII
- leutenant ‘lajdinant’ (ném.) (II/d) hadnagy = 1728–1729 / 2/V/B
- levata causa ‘levata causa’ (III/d) pert felvenni (perfelvételt beállítani) = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/

- III; 1733 / 9/I; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I;
1744 / 16/II
- lex divina et humana ‘divinarum humana-
rumque legum; divinis aequae ac humanis
legibus; leges divinae quam humanae;
iure tam divino quam humano’ (III/i) is-
teni és emberi törvény = 1728–1729 / 2/
XXVI, XXVII/B, XXVIII, XXXI/C; 5/
III/A; 1731 / 7/III; 1733 / 9/I, II; 1734 /
10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI
- lex patria ‘lege patria, patriae legibus; legi-
bus regni; patrias et humanas leges; lege
omnino patria’ (III/f) hazai törvény =
1728–1729 / 2/XXVII/A, XXXI/C; 1730
/ 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1736 / 12/I
- libidinem exercere ‘libidinem exercendo’
(III/e) bujaságot gyakorolni = 1728–1729
/ 2/XXXI/B, XXVIII
- libidinis scelus ‘libidinis scelus’ (III/e) bu-
jaság bűne = 1728–1729 / 2/XXVI,
XXVIII
- liquido ‘liquidálhatta’ (lat.–magy.) (II/a)
folyósítani (számlát kiegyenlíteni) =
1728–1729 / 2/I/B
- lis ‘litis’ (III/l) per = 1728–1729 / 2/XXXIV/
C/B
- litterae testimoniales ‘litteras nostras testi-
moniales; literas testimoniales’ (III/l) ta-
núvallomási jegyzőkönyv = 1728–1729
/ 2/XXV/A; 1734 / 11/I; 1737 / 14/I, IV;
1744 / 16/I
- ludus ‘ludos’ (III/e) játék [átv. ördög éjszakai
összejövetelén való játék] = 1728–1729 /
2/XXVIII, XXXI/C
- M**
- magia ‘magia’ (III/e) mágia = 1728–1729 / 2/
XXVIII, XXXIV/C/B; XXXIV/D, 1736 /
12/I; 13/VI; 1744 / 16/II
- magicas compositiones ‘magicas compositio-
nes’ (III/f) mágikus eszköz = 1736 / 12/I;
13/II; 1737 / 14/VI
- magistratualiter ‘magistratualiter’ (III/l) ta-
nácsilag [átv. tanácsi határozat szerint] =
1728–1729 / 2/XXVIII; 1730 / 5/III/B/A;
1731 / 7/VI; 1744 / 16/I
- magistratus ‘magistratusihoz, magistratus’
(II/b) városi tanács = 1728–1729 / 2/
XXVII/B, XXVIII, XXXI/F, XXXI/G,
XXXIII, XXXIV/C/B, XXXIV/D,
XXXV/B; 1730 / 5/III/A, III/B/B; 1731
/ 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 12/I; 13/II;
1737 / 14/I, VI; 1744 / 16/II
- magna pars populi ‘magna pars populi’
(II/e) a nép nagy része = 1728–1729 / 2/
XXXV/A
- malefactor/trix ‘malefactorem; malefactorix’
(III/b) gonosztevő [átv. bűnelkövető] =
1728–1729 / 2/XXVI; 1730 / 5/III/A; 6/
III; 1731 / 7/III, VI; 1733 / 9/I; 1734 / 10/
II; 1736 / 13/II; 1737 / 14/II
- malefica/maleficus ‘maleficos; malefica per-
sona’ (III/b) gonosz személy [átv. boszor-
kány] = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXVI/B,
XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXI/B;
1730 / 5/III/A; 1737 / 14/V/A
- maleficium ‘maleficia; genus maleficii’ (III/e)
rontás (boszorkányság) = 1728–1729 / 2/
XXXIV/B/A, XXXV/E; 1730 / 5/III/A;
1733 / 9/II
- mancipo ‘anima et corpore manciparunt;
executioni mancipasset’ (III/e) átadja
magát [átv. testi v. lelki szövetséget köt
ált. az ördöggel] = 1728–1729 / 2/XXVI,
XXVIII, XXXI/B; 1730 / 5/III/A
- manu propria ‘manu propria; m.p.’ (II/c) sa-
ját kezével = 1726 / 1/I; 1728–1729 / 2/
XXXII, XXXV/A, XXXV/B, XXXV/C;
1734 / 11/I; 1737 / 14/I; 1744 / 16/I
- martyr ‘martyrokat’ (II/e) görög szó, mártír
= 1728–1729 / 2/IX/B
- mendicans ‘mendicans’ (III/k) koldus =
1728–1729 / 2/III
- militiae hominis coniunx ‘militiae hominis
coniunx’ (III/g) katonaelem felesége =
1731 / 7/I

- mille testibus aequipollaret ‘mille testibus aequipollaret’ (III/d) ezer tanúval egyenértékű = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/B
molitor ‘molitoris’ (II/b) molnár = 1726 / 1/ III
- N**
nata/us
– [hic Szegedini] ‘nata hic Szegedini’ (III/k) itt született Szegeden = 1728–1729 / 2/ XVI
– [nata in Transylvania] ‘nata in Transylvania’ (III/k) Erdélyben született = 1728–1729 / 2/XXI
– [natus in Kecskemét] ‘natus in Kecskemét’ (III/k) Kecskeméten született = 1728–1729 / 2/XXVII
negat rea ‘negat rea’ (III/i) a vádlott tagadja = 1744 / 16/I
negativa/us ‘negativa; negatoria, simpliciter negativa’ (III/i) (egyszerűen) tagadó (állásponton van) = 1728–1729 / 2/ XXVII/B, XXVIII, XXXIV/C/B; 1730 / 5/III/A, III/B/A; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/ II; 1736 / 12/I
nego ‘negat; negalla; denegari; simpliciter negat’ (III/i) tagad (egyszerűen mindent tagad) = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXIV/D, XXXIV/E; 1730 / 6/ II/B; 1731 / 7/II, III, VI; 1733 / 9/I; 1734 / 11/II; 1736 / 12/I; 1737 / 14/V/A, VI
nescitur unde moti ac motae ‘nescitur unde moti ac motae’ (III/e) nem tudni, milyen okból [megj, szándék indoklása] = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1730 / 6/III; 1731 / 7/ III; 1734 / 10/II; 1744 / 16/II
nihil ‘nihil’ (III/d) semmi = 1728–1729 / 2/ VI/A, VII/A, VIII/B, XI/A, XIII, XIV
noceo ‘hominibus et pecoribus nocere; diversimode nocere; in sanitate nocere; corporibus nocere’ (III/e) kárt okozni [átv. testi és anyagi sérelmeket okozni] = 1731 / 7/III; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
nocumentum infero ‘nocumenta inferre’ (III/e) ártalmakat okozni = 1728–1729 / 2/XXVI, XXXIV/C/A, XXXIV/E; 1736 / 12/I; 13/II
nomen ‘nomen’ (II/e) név = 1730 / 5/III/B/B
non minus quoad fassionem ‘non minus quoad fassionem’ (III/j) nem kevesebbet a vallomáshoz = 1728–1729 / 2/III
nono ‘nono’ (I/a) 9. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1737 / 14/II, III
– ad fassionem ‘9no ad fassionem’ (I/a) 9. vallomása (vallja) = 1731 / 7/II
nonus decimus testis ‘19us testis’ (I/b) 19. tanú = 1731 / 7/I
nonus/a fatens/testis ‘nonus fatens; 9us testis; nonus testis’ (I/b) 9. tanú = 1728–1729 / 2/I/A, I/B; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1744 / 16/I
nos notarius iudex et senatores ‘nos notarius iudex et senatores’ (II/b) mi, a jegyző, a bíró és a szenátorok = 1726 / 1/II
nota bene ‘nota bene’ (II/c) Jól jegyezd meg! = 1728–1729 / 2/I/B, IX/A, X, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XXIII; 1730 / 5/I, II; 6/II/B; 1737 / 14/III
notarius ‘notarius’ (II/b) jegyző = 1728–1729 / 2/XXXV/B
nova testis ‘nova testis’ (I/b) új tanú = 1737 / 14/IV
- O**
obstetrix ‘obstetrix’ (II/b) bába = 1728–1729 / 2/IX/A, XI/A, XXVII/A, XXVIII
obstringo ‘daemoni sese obstringere’: > *l. még* mancipio; paciscor; pactum (III/e) hozzáköt [átv. ördögöz köti magát] = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/B, XXVIII, XXXI/B
occrea hispanica ‘occrea hispanica’ (III/d) spanyolcsizma = 1731 / 8/I
octava fatens/testis ‘octava fatens/testis; 8va testis.’ (I/b) 8. tanú = 1728–1729 / 2/I/A,

- I/B; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I;
 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
 octavo 'octavo' (I/a) 8. (kérdőpontra v. vallo-
 másra) = 1737 / 14/II, III
 – ad fassionem '8vo ad fassionem' (I/a) 8.
 vallomásra = 1731 / 7/II
 octavus decimus testis '18us testis' (I/b) 18.
 tanú = 1731 / 7/I
 olim 'olim' (II/e) egykor = 1728–1729 / 2/III
- P**
- paciscor 'cum diabolo paciscentes; caco-
 daemoni pacisci': > *l. még* obstringo,
 mancipio; pactum (III/e) szerződést köt-
 ni [átv. szövetségre lépni az ördöggel] =
 1728–1729 / 2/XXVI, XXVIII
 pactum 'perpetuum pactum inire; ex pacto;
 cum diabolo pactationem; cum daemone
 pactum': > *l. még* obstringo; mancipio;
 paciscor (III/e) szerződés [átv. ördöggel
 kötött szerződés] = 1728–1729 / 2/XXVI,
 XXVII/B, XXVIII; 1730 / 6/III; 1731 / 7/
 III; 1733 / 9/II; 1744 / 16/II
 papyrus 'papyruskába; papiruszal; papy-
 roson' (II/e) papír [átv. szerződés] =
 1728–1729 / 2/IX/A, X, XIV
 pari poenam puniri 'pari poenam puni-
 ri' (III/f) egyenlő büntetést kiszabni =
 1728–1729 / 2/XXVI
 parochialis ecclesia 'parochialis ecclesiában;
 parochiale' (lat.–magy.) (II/a) parókiális
 templom = 1728–1729 / 2/XXXV/C
 patentia 'patientával' (lat.–magy.) (II/a) tü-
 relem = 1728–1729 / 2/XXXV/A
 pater 'pater' (lat.–magy.) (II/a) atya =
 1728–1729 / 2/II/A, I/C, XXI; 1744 / 16/I
 patres franciscani 'patres franciskanu-
 sok' (lat.–magy.) (II/a) ferences atyák =
 1728–1729 / 2/XXXII
 per omni, uti in fassione extat 'per omnia,
 uti in fassione extat' (III/d) mindenben
 (úgy vall), miként a vallomásban áll =
 1734 / 11/II
- [confirmat et verificat] 'per omnia confir-
 mat et verificat' (III/i) mindent megerősít
 és igazol = 1734 / 11/II
 perago 'peragálni' (lat.–magy.) (II/a) végre-
 hajt = 1744. után / 17/I
 personaliter adstans 'personaliter adstans'
 (III/d) személyesen jelen lévő =
 1728–1729 / 2/VI/B, VII/A, VIII/A,
 IX/A, XIII, XXVII/B, XXVIII; 1730 / 5/
 III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1733 / 9/I; 1734
 / 10/II; 1736 / 12/I
 Pluto 'Pluto; Plutóra': > *l. még* infernalis
 diabolus, infernalis Satan, infernalis dae-
 mon, daemon (II/e) ördög = 1728–1729 /
 2/VII/A, XIII, XVI, XVIII
 poena 'remissionis poenae; severissimis poe-
 nis' (III/f) büntetés = 1730 / 5/VI; 1731
 / 7/III
 – [ignis] 'poena ignis' (III/f) tűz bünteté-
 se [átv. máglyahalál] = 1728–1729 / 2/
 XXVI; 1744 / 16/II
 – [ignis conflagrationis] 'poenam ignis con-
 flagrationis' (III/f) tűzön való megégetés
 büntetése [átv. máglyahalál] = 1728–1729
 / 2/XXVII/A
 – [legalis] 'poenam legalem' (III/f) jogos ítél-
 let [átv. jogi normák szerint kiszabható
 büntetés] = 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/
 VI
 – [ordinaria] 'poenam ordinariam' (III/f)
 szokásos büntetés [átv. halálbüntetés] =
 1730 / 5/III/B/A; 1731 / 8/I; 1737 / 14/VI
 – [promerita] 'poenam promeritam' (III/f)
 megérdemelt büntetés = 1728–1729 / 2/
 XXVI; 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/III, VI;
 1733 / 9/I, II; 1736 / 13/II; 1737 / 14/VI;
 1744 / 16/II
 – [temporanea] 'in poenam temporaneam'
 (III/f) időleges büntetés [átv. szabadság-
 vesztés] = 1731 / 8/I; 1744 / 16/II
 poenam pronunciarie et afficere 'poenam
 pronunciarie et afficere' (III/f) büntetést ki-
 szabni és végrehajtani = 1728–1729 / 2/
 XXVII/B, XXVIII

- ponderationem ‘ponderationem’ (III/d) mérlegelés [átv. istenítélet] = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/A
- portio ‘portiora’ (lat.–magy.) (II/a) részlet [átv. anyagi fizetség] = 1731 / 7/I
- portiuuncula ‘portiuuncula’ (II/e) templomi szentély = 1730 / 5/I
- post iuramentum fatetur ‘post iuramentum fatetur’ (III/i) eskütétel után vallja = 1728–1729 / 2/III
- post scriptum ‘post scriptum’ (II/c) utóirat = 1728–1729 / 2/XXXV/B
- practica ‘practicaval’ (lat.–magy.) (II/a) gyakorlat [átv. babonás cselekedet] = 1728–1729 / 2/XIV
- praeapposita civitatis ‘praeapposita civitatis’ (II/e) említett város = 1728–1729 / 2/III
- praecedens fatens ‘praecedens fatens’ (III/k) említett vallomástevő [átv. tanú] = 1730 / 5/I
- praecipitantia ‘praecipitántiáját’ (lat.–magy.) (II/a) lebukás = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- praefatens ‘praefatens’ (III/k) tanú = 1728–1729 / 2/XVI
- praelibatae civitatis iuratus et notarius ‘praelibatae civitatis iuratus et notarius’ (II/b) említett város esküdtje és jegyzője = 1737 / 14/I
- praemissis praemittendis ‘praemissis praemittendis; praemissis praemitti’ (III/d) előzmények előrebocsátásával = 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1734 / 10/II; 1736 / 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- praescitae civitatis incolae coniunx ‘praescitae civitatis incolae coniunx’ (III/g) említett város lakójának felesége = 1728–1729 / 2/III
- praescribo ‘praescribálván’ (lat.–magy.) (II/a) megír = 1731 / 7/I
- praestito iuramento fatetur ‘praestito iuramento; praestito iuramento fatetur; sub praestito iuramento’ (III/i) eskütétel után vallja = 1728–1729 / 2/I/A, I/C, II, III, IV; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I
- praestitularum dominorum vestrarum (III/g) címzetes uriatoknak (a tulajdona) = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- praetendál ‘praetendált’ (lat.–magy.) (II/a) igényel = 1728–1729 / 2/I/B, IV
- praetensio ‘praetensiojokat’ (lat.–magy.) (II/a) követelés = 1728–1729 / 2/XXXII
- praeviae deposito corporali iuramento fatetur ‘praeviae deposito corporali iuramento fatetur; praeviae, deposito iuramento fatetur’ (III/i) eskütétel után (vallja) = 1728–1729 / 2/II, III; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I
- prima/us fatens/testis ‘prima/us fatens; 1ma testis; 1mus fatens; prima testis’ (I/b) 1. tanú = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/I/A, I/B, II, III, IV; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 15/I; 1744 / 16/I
- primo ‘1mo; primo’ (I/a) 1. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1730 / 5/II; 6/II/B; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, II, III, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- ad fassionem ‘1mo ad fassionem’ (I/a) 1. vallomásra = 1731 / 7/II
- princeps magus et sagnarum magister ‘princeps magus et sagnarum magister’ (III/e) varázsló herceg és a boszorkányok mestere = 1728–1729 / 2/XXXI/C
- principalis ‘principalis’ (II/e) kimerkedő = 1728–1729 / 2/IX/A, XI/A
- privilegium magistratuale ‘privilegiis magistratualibus’ (III/l) tanácsi előjog [átv. városi privilégium] = 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/VI
- pro primo ‘pro primo’ (I/a) 1. (kérdőpontról) = 1737 / 14/III
- quarto ‘pro quarto’ (I/a) 4. (kérdőpontról) = 1737 / 14/III
- quinto ‘pro quinto’ (I/a) 5. (kérdőpontról) = 1737 / 14/III
- secundo ‘pro secundo’ (I/a) 2. (kérdőpontról) = 1737 / 14/III

- sexto ‘pro sexto’ (I/a) 6. (kérdőpontról) = 1737 / 14/III
- tertio ‘pro tertio’ (I/a) 3. (kérdőpontról) = 1737 / 14/III
- proba ‘plena proba; probam seu torturam’ (III/d) vizsgálat [átv. bizonyítás v. istenítélet] = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXIV/D, XXXIV/E; 1730 / 5/III/A; 1744 / 16/II
- probare ‘probare; comprobatum’ (III/d) vizsgálni [átv. bizonyítási eljárást lefolytatni v. istenítéletet tartani] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXXIV/A, XXXIV/D; 1731 / 7/VI; 1736 / 12/I
- processus ‘processusokat; formalis processus; processus ad detectionem; processus malefactorum’ (III/d) bírósági eljárás [átv. a bíróság előtt folyó lényegi rész] = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B, XXXIV/D, XXXIV/E, XXXV/B, XXXV/E; 1730 / 5/III/A; 1734 / 10/II; 1737 / 14/II, VI; 1744 / 16/II
- procurator ‘procurator’ (II/b) eljáró jogi megbízott [átv. ügyész] = 1728–1729 / 2/XXVIII; 1730 / 5/III/A, IV; 6/III; 1731 / 7/III, VI; 1744 / 16/II
- profusz ‘Profusnét; Profusznét; vulgo profusz’ (ném.) (II/b) porkoláb [átv. börtönőr] = 1728–1729 / 2/III, IX/A, XVI, XXIII
- proportiono ‘proportionaltathassék’ (lat.–magy.) (II/a) arány szerint eljárni = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- proscribo ‘proscribendam’ (III/f) száműzni = 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI
- protestor ‘generalis iuris protestatione; protestatur; humillime protestando; praehabitata protestatione’: megj. tkp. az ügyész v. felperes bizonyít a bíróság számára (III/d) nyilvánosan tanúságot tesz = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/B, XVIII, XXXIV/D; 5/III/A; 1731 / 7/VI
- prout in mediante praecedens in ordine postius testis ‘prout in mediante parecedens in ordine positus testis; prout in ordine praenumcupatus decimus tertius fatens/fatetur; prout praecedens in ordine praevia praeapposita fatens dicit’ (III/j) miként az előtte lévő és a sorban előtte álló tanú (vallja) = 1728–1729 / 2/II/A, I/C
- prout septima in ordine testimonio ‘prout 7a in ordine testimonio’ (I/a) miként a sorban 7. vallomástételben (szerepel) = 1728–1729 / 2/I/B
- providentia ‘providentiájából’ (lat.–magy.) (II/a) előrelátás = 1728–1729 / 2/XXXV/B
- proxime ‘proxime’ (II/e) korábbi = 1730 / 5/I; 1731 / 7/I
- prudens ac circumspectis ‘prudens ac circumspectus’ (III/g) okos és körültekintő [megj. jeles és kegyes városi polgár jelző] = 1728–1729 / 2/II/A, I/B, I/C, II, III, IV; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I
- puncta interrogatoria ‘puncta interrogatoria’ (III/d) kérdőpontok = 1730 / 5/III/A; 1737 / 14/III
- punctum ‘punctumot’ (lat.–magy.) (II/a) pont = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- pythonicus ‘pythonicus vel divinationis spiritus’: > *l. még Sortilega* (III/b) jós = 1728–1729 / 2/XXXVI
- Q**
- qualifico ‘qualificat; qualificativa responsione; qualificative mondja,’ (III/d) tanúvallomást eltérő tartalommal megerősíteni = 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/VI; 1733 / 9/II; 1736 / 12/I; 13/I; 1737 / 14/V/A
- quantum ‘quantumra’ (lat.–magy.) (II/a) adómegajánlás = 1728–1729 / 2/XXXV/C
- quarta/us fatens/testis ‘quarta/us fatens; 4ta testis; quarta/us testis’ (I/b) 4. tanú = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/II/A, I/B, II,

III; 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 15/I
 quartadecimus '14tus' (I/b) 14. tanú = 1728–1729 / 2/II/B
 quartier 'quártélyos' (fra.) (II/d) elszállásolt katona = 1728–1729 / 2/XXXV/D; 1734 / 10/I
 quarto '4to; quarto' (I/a) 4. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1728–1729 / 2/XXXIII; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, II, III, IV; 15/I; 1744 / 16/I
 – ad fassionem '4o ad fassionem' (I/a) 4. vallomásra = 1731 / 7/II
 qui debita tortura et quidem 'qui debita tortura et quidem' (III/d) aki pedig az elkerülhetetlen kínvallatás során (vallotta) = 1728–1729 / 2/XV
 quinta fatens/testis 'quinta fatens; quintus testis; 5tus testis' (I/b) 5. tanú = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/II/A, I/B, II, III; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I; 15/I; 1744 / 16/I
 quintadecimus '15tus' (I/a) 15. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1728–1729 / 2/II/B
 quinto '5to; quinto' (I/a) 5. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1728–1729 / 2/XXXIII; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, II, III; 1744 / 16/I
 quinto ad fassionem '5o Ad fassionem' (I/a) 5. vallomásra = 1731 / 7/II
 quintus decimus testis '15us testis' (I/b) 15. tanú = 1731 / 7/I
 quoad fassionem 'quoad fassionem vero/ item/autem' (III/j) azon vallomásra pedig = 1728–1729 / 2/II, III
 quoad primum 'quoad Ium' (I/a) 1. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1737 / 14/V/A

R

ratifico 'ratificaverit; ratificatis actibus; ratificatione' (III/d) megerősít = 1728–1729 / 2/XXXIV/B, XXVIII, XXXIV/B/A, XXXIV/B/B, XXXIV/E; 1730 / 5/II

rea/us 'rei et rae' (III/b) gyanúsított = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXIV/D, XXXIV/F; 1730 / 5/III/A
 recenter 'recenter' (II/e) mostanában = 1737 / 14/IV
 recognosco 'recognoscállya' (lat.–magy.) (II/a) megismer [átv. vizsgálat során felismer] = 1734 / 11/II; 1737 / 14/I
 recommendo 'recommendáлом' (lat.–magy.) (II/a) ajánl = 1728–1729 / 2/XXXV/C
 relego 'relegari' (III/f) kiűzni (a város területéről) = 1730 / 5/III/B/A, IV; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
 relicta vidua 'relicta vidua' (lat.–magy.) (II/a) hátrahagyott özvegy = 1728–1729 / 2/III, XI/A, XII/A, XII/B, XVI, XXI; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 11/I; 1737 / 14/IV; 15/I
 reliqua etiam negat 'reliqua etiam negat; reliquum negat' (III/i) többit (is) tagadja = 1731 / 7/II; 1734 / 11/II
 reliquas fassionem fatet 'reliquas fassionem fate' (III/d) a többivel kapcsolatban pedig vallomást tett = 1730 / 6/II/A
 repetitae qualificat rea 'repetitae qualificat rea' (III/i) a vádlott az ismételt (kérdések esetében) különbözik = 1744 / 16/I
 replica 'replicája; replica' (III/d) válasz = 5/III/A; 1731 / 7/II, VI
 reservatis reservandis 'reservat reservanda; reservatis reservari; cum reservata; cum reservatis reservandis; reservatisque universis reservari assolitis' (III/d) fenntartandó fenntartásával [átv. jogi elővigyázatosság fenntartásával] = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 1737 / 14/VI
 responsor 'responsor' (III/d) válaszadó = 1728–1729 / 2/V, VI/A, VII/A, VIII/B, X, XI/A, XII/A, XII/B, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XIX, XXI

- Revocat in puncto inventorum pecorum fassionem suam. 'Revocat in puncto inventorum pecorum fassionem suam.' (III/d) visszavonja saját vallomását a jószágegjegyzék pontját illetően = 1734 / 11/II
- revoco 'revocállya' (lat.–magy.) (II/a) visszavon = 1728–1729 / 2/XV
- roboratio iuramentum 'iuramento roboratae' (III/i) eskü megerősítése = 1730 / 5/III/A
- rogo adiudico 'rogo adiudicasset; adiudicati sunt rogo; rogo adiudicatas' (III/f) máglyára ítélni [átv. máglyahalálra ítélni] = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B, XXXIV/B/B, XXXIV/E
- rogo inpono 'rogo etiam irapositae; rogo inponantur et concrementur' (III/f) máglyára helyezni = 1728–1729 / 2/ XXXI/G, XXXIV/A, XXXIV/E
- S
- sacramentum 'sacramentumot' (lat.–magy.) (II/a) szentség = 1737 / 14/V/B
- saepefatae civitatis 'saepefatae civitatis' (II/e) említett város = 1728–1729 / 2/III
- saga 'saga' (III/b) boszorkány = 1728–1729 / 2/ XXVIII, XXXIV/B, XXXIV/C/D, XXXIV/C/B, XXXV/E, XXXI/H; 1730 / 5/III/A
- saltus 'saltibus' (III/e) táncolás [átv. boszorkányok tánca a boszorkánygyűlésen] = 1728–1729 / 2/XXXVIII, XXXI/C
- salva venia 'salva venia' (II/c) engedelemmel legyen mondva = 1728–1729 / 2/I/B, III, VII/A; 1731 / 7/I; 1731 / 7/II; 1737 / 14/I, IV, V/A
- salvo respectu 'salvo respectu' (II/c) az engedelem figyelembevételével = 1737 / 14/IV; 14/V/B
- secunda fatens/testis 'secunda/us fatens/testis; 2da/us testis' (I/b) 2. tanú = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/I/A, I/B, II, III, IV; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- secundo '2do; secundo' (I/a) 2. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1728–1729 / 2/I/B, XXXIII; 1730 / 5/II; 6/II/A; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, II, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- secundo ad fassionem '2o ad fassionem' (I/a) 2. vallomásra = 1731 / 7/II
- sedis revisoriae malefactorum 'revisoriae sedis malefactorum; occasione revisione malefactorum; revisionis malefactorum' (III/d) bűnelkövetőket vizsgáló szék [átv. büntetőtörvényszék v. bünfenyítő törvényszék] = 1728–1729 / 2/II, III, XXVII/A; 1730 / 5/III/A; 1731 / 7/III; 1736 / 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- [continatio] 'sub continuatione sedis revisoriae malefactorum; revisionis captivorum' (III/d) bűnelkövetőket vizsgáló szék folytatása [átv. büntetőtörvényszék tárgyalásának folytatása] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII; 1736 / 12/I
- sententia 'sententia; sententiája; tűzre sententiáztattak' (III/f) ítélet = 1728–1729 / 2/XVII/B, XXVIII, XXXI/A, XXXI/B, XXXI/C, XXXI/D, XXXI/E, XXXI/F, XXXIV/A, XXXIV/C/A, XXXIV/C/B, XXXIV/E
- [finalis] 'finale[m] sententiam' (III/f) végső ítélet = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXVI
- sepelio 'ordinario sepulta' (III/l) eltemetni = 1728–1729 / 2/XXXIV/C/B
- septima/us fatens/testis 'septima fatens; 7us testis; septimus testis' (I/b) 7. tanú = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, III; 1730 / 5/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I
- septimo 'septimo' (I/a) 7. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1737 / 14/II, III
- septimum ad fassionem '7um ad fassionem' (I/a) 7. vallomásra = 1731 / 7/II
- septimus decimus testis '17us testis' (I/b) 17. tanú = 1731 / 7/I

- sepultura 'sepultura ecclesiastica; sepulchro exceptionem' (III/l) sírhely = 1728–1729 / 2/ XXXIV/C/A, XXXIV/D
- servatis de iure servandis 'servatis de iure servandis' (III/d) a jog fenntartásainak fenntartásával = 1736 / 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
- sessio civitatis 'civitatis Szegediensis sessione' (III/d) városi gyűlés = 1728–1729 / 2/II/A, IV
- [magistratualis] 'in publica magistratuali sessione; magistratualis sessióra' (III/d) tanácsi gyűlés = 1728–1729 / 2/XXIX, XXXI/G; 1728 / 3/I; 1731 / 7/I
 - [magistratualis extraordinalis] 'in extraordinaria sessione magistratuali' (III/d) soronkívüli tanácsi gyűlés = 1728–1729 / 2/XXXI/H
- seu 'seu' (II/e) vagy = 1728–1729 / 2/III
- sexta/us fatens/testis 'sexta fatens; sexta testis; 6ta testis' (I/b) 6. tanú = 1728–1729 / 2/II/A, I/B, III; 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/IV; 15/I
- sexto 'sexto' (I/a) 6. (kérdőpontra v. vallo-másra) = 1737 / 14/II, III; 1744 / 16/I
- ad fassionem '6o ad fassionem' (I/a) 6. val-lomásra = 1731 / 7/II
- sextodecimo ad fassionem '16to ad fassio-nem' (I/a) 16. vallomásra = 1731 / 7/III
- sextus decimus testis '16us testis' (I/b) 16. tanú = 1731 / 7/I
- sicuti quarta in ordine testis 'sicuti quarta in ordine testis' (I/a) miként a sorban 4. tanú (vallja) = 1726 / 1/III
- sicuti sexta testis 'sicuti sexta testis' (I/a) mi-ként a 16. tanú = 1726 / 1/III
- sigillum commune 'sigillo communi' (III/d) közpecsét = 1728–1729 / 2/XXV/A
- [consuetum] 'consueto sigillo' (III/d) meg-szokott pecsét = 1734 / 11/I
 - [proprium] 'propriis sigillis' (III/d) saját pe-csét = 1737 / 14/IV
 - [usuale] 'usuali sigillo' (III/d) használatos pecsét = 1737 / 14/I
- signo 'signis admitti; signatos fuisse' (III/e) megjelölni [átv. ördög pecsétjével meg-jelölni] = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXXIV/C/A
- signum 'signum' (III/e) jel [átv. ördög v. má-gia jele] = 1744 / 16/II
- sortilegia 'sortilegia': > *l. még* pythonicus (III/b) jós [átv. boszorkány] = 1737 / 14/VI
- specifico 'specificálni' (lat.–magy.) (II/a) rész-letez = 1728–1729 / 2/XXXV/A
- spiritus daemonis 'daemonis spiritus' (III/e) démoni lélek = 1728–1729 / 2/XXVI
- [aduro] 'stigma aduretur' (III/f) jelet égetni [megj. száműzés megszegésekor] = 1730 / 5/IV
 - [diabolicus] 'diabolici spiritus' (III/e) ördög-i lélek = 1728–1729 / 2/XXVI
 - [malignus] 'maligno spiritu; malignantis spiritus' (III/e) gonosz lélek = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXIV/D, XXXIV/E; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1733 / 9/I; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/VI; 1744 / 16/II
 - [nefarius 'nefario spiritu' (III/e) istente-len lélek = 1728–1729 / 2/XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXIV/C/B
 - [sanctus] 'spiritus sancti' (III/e) Szentlélek = 1728–1729 / 2/XXVIII, XXXI/B
- stigma 'stigma;' (III/d) jel [átv. ördögi pecsét] = 1728–1729 / 2/XXIV/A; 1744 / 16/II
- stigmata/us 'stigmatis; stigmatum' (III/e) megpecsételt = 1728–1729 / 2/ XXVIII, XXIV/B, XXXIV/C/A, XXXIV/D, XXXIV/E; 1730 / 5/III/B/A
- strenuus 'strenuus' (III/k) serény = 1728–1729 / 2/II, III
- strix 'striges; striges et manifestas sagas' (III/b) éjszakai démon [átv. boszorkány] = 1728–1729 / 2/XXV/A, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII, XXXI/B, XXXIV/B/A
- sub conscientia examinata, fassa est 'sub conscientia examinata, fassa est' (III/i)

- lelkiismerete szerint, kikérdezve vallotta = 1734 / 11/I
- sub iura ‘sub iura’ (III/i) jog szerint = 1728–1729 / 2/II/A
- sub iuramento [fateor] ‘sub iuramento; sub iuramento fatetur’ (III/i) eskü alatt vallja = 1728–1729 / 2/II/C, II, III
- [quo civitati esset obstrictus fatetur] ‘sub iuramento, quo civitati esset obstrictus fatetur’ (III/i) a városhoz kötődő esküje szerint vallja = 1728–1729 / 2/II/C
- substitutus ‘substitutus’: > *l. még* iudex substitutus, fiscalis (III/g) helyettes = 1730 / 5/I
- supplicatio ‘supplicatioja’ (lat.–magy.) (II/a) könyörgő levél [átv. folyamodvány] = 1728–1729 / 2/XXXIII
- suspendo ‘in suspenso’ (III/d) felfüggeszt [átv. eljárást szüneteltet] = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A, XXXIV/C/A, XXXIV/D
- suspicio ‘suspicióbul; suspectam; suspectos habentes’ (III/d) gyanúsít (gyanúsít) (vé) = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII, XXXIV/B/A, XXXIV/C/B, XXXIV/D; 1730 / 5/III/B/A, V; 1736 / 13/II; 1737 / 14/VI; 15/I
- synagoga ‘synagogas’ (III/e) boszorkánygyűlés = 1728–1729 / 2/XXVIII
- T
- tento ‘tentálják’ (lat.–magy.) (II/a) kísért [átv. biztat valamire] = 1728–1729 / 2/VII/A
- terminus ‘terminusát’ (lat.–magy.) (II/a) időpont [átv. határnap v. ülészak] = 1730 / 5/I; 1744 / 16/I
- tertia/us testis/fatens ‘3tia/us testis; tertia/us testis’ (I/b) 3. tanú = 1726 / 1/III; 1728–1729 / 2/II/A, II, III, IV; 1730 / 5/I; 6/I; 1731 / 7/I; 1734 / 10/I; 11/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, IV; 15/I
- tertiadecimus ‘13tius’ (I/b) 13. tanú = 1728–1729 / 2/II/B; 1731 / 7/I
- tertio ‘3o; tertio’ (I/a) 3. (kérdőpontra v. valloásra) = 1730 / 5/II; 6/II/A; 1731 / 7/I; 1736 / 13/I; 1737 / 14/I, II, III, IV; 15/I; 1744 / 16/I
- ad fassionem ‘3o ad fassionem’ (I/a) 3. valloásra = 1731 / 7/II
- tertiodecimo ad fassionem ‘13o ad fassionem’ (I/a) 13. valloásra = 1731 / 7/II
- tertium ‘3tium’ (I/a) 3. (kérdőpontra v. valloásra) = 1731 / 7/II
- testamentalis ‘testamentális’ (lat.–magy.) (II/a) végrendeleti (levél) = 1728–1729 / 2/XXXII
- testis ‘testis’ (III/k) tanú = 1728–1729 / 2/III; 1731 / 7/I
- tirannus ‘tirannus’ (II/e) zsarnok = 1728–1729 / 2/XXXV/D
- torqueo ‘torquendo’ (III/d) megkínoz = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/A
- tortura ‘torturán, tortura; torturae genus; praemisso torturali; torturali examine’ (III/d) kínvallatás = 1728–1729 / 2/VIII/B, XXII, XXX, XXXIV/B/B, XXXIV/C/A, 2/XXXIV/C/B, XXXIV/D, XXXIV/E; 1731 / 7/IV, VI; 1733 / 9/I, II; 1734 / 10/II; 1736 / 12/I; 13/II; 1737 / 14/V/B, 14/VI, VII
- [fateor] ‘torturali fatetur; tortura fatetur; tortura dicit et fatetur’: > *l. még* Intra et extra tortura (III/d) kínvallatás alatt vallani = 1728–1729 / 2/X, XI/A, XII/A, XV, XIX, XXVIII, XXXIV/C/A
- torturae subicere ‘torturae subiici; torturae subiectione’ (III/d) torturának alávetni = 1728–1729 / 2/XXVI, XXVII/A, XXVII/B, XXVIII; 1730 / 5/III/A; 6/III; 1731 / 7/III, VI; 1733 / 9/I
- [tribus gradibus] ‘torturae tribus gradibus’ (III/d) tortúra három fok = 1736 / 12/I
- toxicatio ‘toxicatio’ (III/a) mérgezés = 1737 / 14/III
- tracto ‘tractáltak’ (lat.–magy.) (II/a) tárgy = 1728–1729 / 2/IX/A

U

ulterium punctum vero qualificat ‘ulterium punctum vero qualificat’ (III/i) az utolsó pontban pedig különbözik = 1737 / 14/V/A

unanimiter ‘unanimiter’ (III/d) egyetértően = 1728–1729 / 2/XXV, XXXIV/D

undecima/us testis/fatens ‘undecima testis; 11mus fatens’ (I/b) 11. tanú = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, I/C; 1730 / 5/I; 1731 / 7/I; 1734 / 11/I; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I

undecimo ‘undecimo’ (I/a) 11. (kérdőpontra v. vallomásra) = 1737 / 14/II

unetvicesimus ‘21us testis’ (I/b) 21. tanú = 1731 / 7/I

ut septimus immedianti uti praecedens testis ‘ut 7mus immedianti uti praecedens testis’ (I/a) miként a 7. a közvetlenül (őt) megelőző tanú (vallja) = 1730 / 5/I

uti in ordine mediante praecedens ‘uti in ordine mediante praecedens’ (III/j) miként a sorban előtte (álló vallja) = 1728–1729 / 2/I/A

uti praecedens in ordine praeappositus fatens dici ‘uti praecedens in ordine praeappositus fatens dici’ (III/j) úgy mondta, miként a sorban előtte álló tanú = 1728–1729 / 2/I/A

utriusque fori doctoris ‘utriusque fori doctoris’ (III/l) mindkét jog doktora = 1728–1729 / 2/XXVI

uxor ‘uxor’ (III/h) feleség = 1728–1729 / 2/I/A, I/B, II, III, VI/A, XV, XVIII, XIX; 1730 / 5/I; 6/I, II/A; 1731 / 7/I, II

V

venefica/us ‘veneficam, veneficos, veneficarum’ (III/b) boszorkány = 1728–1729 / 2/III, XXVII/A, XXVIII, XXXI/G, XXXI/H, XXXIV/C/A, XXXIV/D, XXXV/E; 1731 / 7/VI; 1734 / 10/II

vice generalis ‘vice generálisnak’ (lat.–magy.) (II/a) helyettes tábornok = 1728–1729 / 2/IX/A

vice notarius ‘vice notarius; vice notariusnét’ (II/b) helyettes jegyző = 1728–1729 / 2/VIII/B, XXXV/A

vicesimus ‘20us testis’ (I/b) 20. tanú = 1731 / 7/I

vidua ‘vidua’ (III/h) özvegy = 1728–1729 / 2/III; 1731 / 7/II; 1737 / 14/IV; 1744 / 16/I

vivus/a élő, eleven állapotban

– concremo

– flammis concremandas/os esse ‘vivas flammis concremandas esse; flammis ignis vivus concremari; vivos et vivas flammis concremandos et concremandas esse’ (III/f) élve a lángokban elégetni (élve máglyahalálra ítélni) = 1728–1729 / 2/XXXI/B, XXVI, XXVIII, XXX

– ignis supplicio afficiendi et afficiendae sunt ‘vivi et vivae ignis supplicio afficiendi et afficiendae sunt’ (III/f) élve adni át a tűz büntetésének (élve máglyahalálra ítélni) = 1728–1729 / 2/XXVIII

– rogo adiudicant ‘vivi rogo adiudicant’ (III/f) élve ítélni máglyára (élve máglyahalálra ítélni) = 1728–1729 / 2/XXXIV/B/B

– rogo inponi, et sic conburi ‘vivae rogo inponi, et sic conburi; igni vivas imponi et cremari; vivus comburendus; vivum comburi’ (III/f) élve a máglyára helyezni és elégetni (élve máglyahalálra ítélni) = 1728–1729 / 2/XXXIV/E, XXVIII, XXXI/C, XXVIII

vivos, vivasque pirae, ignisque voragine consummi ‘vivos, vivasque pirae, ignisque voragine consummi’ (III/f) élve az eleven tűz örvényében elégetni (élve máglyahalálra ítélni) = 1728–1729 / 2/XXVII/B, XXVIII

vocata ‘vocata’ (III/k) úgy nevezett (akként hívott) = 1728–1729 / 2/III, XIX

vulgo ‘vulgo’ (II/c) névleg (népiesen szólva) = 1737 / 14/I

Z

zingarus ‘zingarus’ (II/e) cigány = 1728–1729 / 2/III

IRODALOM

ABA Iván

1963 – *A szegedi boszorkányok*. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest.

ÁJE

Állam- és jogtudományi enciklopédia. I–II. Főszerk. SZABÓ Imre. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

ANKARLOO, Bengt–CLARK, Stuart (szerk.)

1992–2002 – *The Athlone History of Witchcraft and Magic in Europe*. I–VI. University Press of Pennsylvania, Philadelphia.

M. ANTALÓCZY Ildikó

1998 – A debreceni városi bíróság szervezete és működési rendje a XVIII. században. *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve* 25/1988. 1. 5–22.

2001 – *Bűnözés és büntetés Debrecenben a XVIII. század közepén*. Csokonai Kiadó, Debrecen.

ÁRVA János

1927 – *Boszorkányok Csanád vármegyében*. Gaál László Nyomdája, Makó (Csanád Vármegyei Könyvtár, 8).

BACSKAI Vera

2002a – *Városok Magyarországon az iparosodás előtt*. Osiris Kiadó, Budapest.

2002b – Small Towns in Eastern Central Europe. In: *Small Towns in Early Modern Europe*. Szerk. Peter CLARK, Cambridge University Press, Cambridge. 77–89.

BAGI Zoltán

2001 – „...Öt boszorkánnak kiáltotta légyen...” Boszorkányperek Szentes város XVIII. századi büntetőpereiben. In: *Tanulmányok Szentes történetéből*. Szerk. LABÁDI Lajos. Szentes Város Önkormányzata, Szentes. 179–195.

BAILEY, D. Michael

2003 – *Historical Dictionary of Witchcraft*. The Scarecrow Press, Lanham–Maryland–Oxford. (Historical Dictionaries of Religions, Philosophies, and Movements, 47).

BAK Borbála

2000 – A XVI–XVIII. századi magyar nyelvű források kiadásának kérdései. *Fons* 7/2000. 1. 91–137.

BÁLINT Sándor

1957 – *Szegedi szótár*. I–II. Akadémiai Kiadó, Budapest.

BALOGH Elemér

2001 – „Aki az ördöggel szerződést köt ... tűzhalállal lakoljon”. A nagy szegedi boszorkányper (1728/29). *Szeged* 13/2001 8. 15–17.

BANNER János

1928 – *A szegedi boszorkányok*. Szerzői Kiadás, Szeged.

BARRY, Jonathan

1996 – Introduction: Keith Thomas and the Problem of Witchcraft. In: *Witchcraft in Early Modern Europe. Studies in Culture and Belief*. Szerk. Jonathan BARRY, Marianne HESTER, Gareth ROBERTS, Cambridge University Press, Cambridge. 1–45.

BARRY, Jonathan–DAVIES, Owen (szerk.)

2007 – *Palgrave advances in witchcraft historiography*. Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke.

BARRY, Jonathan–HESTER, Marianne–ROBERTS, Gareth (szerk.)

1996 – *Witchcraft in Early Modern Europe, Studies in Culture and Belief*. Cambridge University Press, Cambridge.

BARTAL Antal

1901 – *A magyarországi latinság Szótára = Glossarium mediae et infimae latinitatis Regni Hungariae / a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és költségén* Franklin Társulat. [Budapest].

BATÓ Szilvia

2004a – Boszorkányok és/vagy magzatelhajtók, csalók, tolvajok? *Jogtörténeti Szemle* 2004/1. 34–38.

2004b – A boszorkányság tényállása? Büntetőjogi módszerek alkalmazási lehetőségei a boszorkányperek kutatásában. In: *Áldás, átok, csoda és boszorkányság. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. Szerk. Pócs Éva. Balassi Kiadó, Budapest. (Tanulmányok a transzcendensről, IV). 630–644.

2007 – „Próbált nőszemélyek”. Magzatelhajtással vádolt nők a reformkori Békés megyében. *Jogtörténeti Szemle* 2007/Különszám. 114–119.

2012 – *Mert az ördög velem volt. Élet elleni bűncselekmények a 19. század első felében*. L'Harmattan, Budapest.

BEHRINGER, Wolfgang

2004 – Geschichte der Hexenforschung. In: *Wider alle Hexerei und Teufelswerk. Die europäische Hexenverfolgung und ihre Auswirkungen auf Südwestdeutschland*. Szerk. Sönke LORENZ, Michael Jürgen SCHMIDT. Jan Thorbecke, Stuttgart. 485–680.

2006 – Historiography. In: *Encyclopedia of Witchcraft. The Western Tradition*. II. Szerk. M. Richard GOLDEN, ABC Clio, Denver–Oxford. 492–498.

BÉLI Gábor

1999 – *Magyar jogtörténet, tradicionális jog*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.

2001 – Magyar jogtudományi munkák a Klimo Könyvtárban. In: *A Klimo Könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában*. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécsi Tudományegyetem Könyvtára, Pécs. 29–52.

BÉLI Gábor–KAJTÁR István

1988 – Az osztrák (-német) büntetőjogszabályok hatása a magyar jogban a 18. században (a Praxis Criminalis). *Dolgozatok az állam és jogtudomány köréből*, XIX (1988). Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 29–64.

- BENDA Kálmán
1974 – *A Magyar Országgyűlési Emlékek sorozat 1607–1790 közti részének szerkesztési és forrásközlési szabályzata. Századok* 108/1974. 4. 436–475.
- BLAZOVICH László (szerk.)
2005 – *Szeged rövid története*. Csongrád Megyei Levéltár, Szeged. (Dél-alföldi évszázadok, 21).
- BLÉCOURT, William de
2000 – The Making of Female Witch Reflections on Witchcraft and Gender in the Early Modern Period. *Gender History* 12/2000. 2. 287–308.
2007 – The Return of the Sabbath. Mental Archaeologies, Conjectural Histories or Political Mythologies? In: *Palgrave advances in witchcraft historiography*. Szerk. Jonathan BARRY, Owen DAVIES, Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke. 125–145.
- BODÓ, Matthias
1751 – *Jurisprudentia criminalis secundum praxim et constitutiones hungaricas in partes duas divisa*. Posonium.
- BÓDY Zsombor
1996 – A sajt és a kukacok. *Aetas* 1996/4. 217–237.
- BOGÁR Judit
2009 – *Egy késmárki polihisztor élete és munkái – feljegyzéseinek tükrében. Ifj. Buchholtz György naplója (1709–1737)*. PhD-értekezés. Budapest.
- BOGDÁN István
1978 – *Magyarországi hossz- és földmértékek a XVI. század végéig*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
1991 – *Magyarországi űr-, térfogat-, súly- és darabmértékek 1874-ig*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- BÓNIS György
1962 – *Pest és Buda bírósági gyakorlata a török kiűzése után 1686–1708*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- BÓNIS György–DEGRÉ Alajos–VARGA Endre
1996 – *A magyar bírósági szervezet és perjog története*. Zala Megyei Bíróság–Magyar Jogász Egylet Zala Megyei Szervezete, Zalaegerszeg.
- BOYER, Paul–NISSENBAUM, Stephen
1972 – *A documentary record of Local Conflict in Colonial New England*. Northwestern University Press, Belmont.
2002 – *A boszorkányság Salemben. A boszorkányság társadalmi gyökerei*. Osiris Kiadó, Budapest.
- BÖHMER, Justus Henning
1744 [1714] – *Ius Ecclesiasticum Protestantium usum Hodiernum Iuris Canonici*. V. Halae–Magdeburgicae.
- BRANDL Gergely
2012 – *A középkori jog továbbélése a koraiújkorai büntetőjogi eljárásokban, a szegedi boszorkányperek példáján keresztül*. SZTE BTK történelem-medievisztika szakdolgozat, Szeged.

BURKE, Peter

1992 – The Social Microscope. In: *History and Social Theory*. Szerk. Peter BURKE, Cambridge University Press, Cambridge. 38–43.

CARPZOV, Benedictus

1646 – *Practicae Novae Imperialis Nicae Rerum Criminalium*. Wittebergae.

COHN, Norman

1975 – *Europe's Inner Demons. An Enquiry Inspired by the Great Witch-Hunt*. Sussex University Press, New York.

CSIZMADIA Andor

1941 – *A magyar városi jog*. Kolozsvár.

ÉGETŐ Melinda

2001 – Boszorkányszombat a szőlőhegyen. A szőlőhegy elkülönítettségének tükröződése a népi mentalitásban. In: *Demonológia és boszorkányság Európában*. Szerk. Pöcs Éva Balassi Kiadó, Budapest. 227–249.

EMBER Győző

1975 – A levéltári forrásközlés apparátusa. *Levéltári Közlemények* 46/1975. 1. 203–221.

1983 – Magyarország közigazgatása 1711–1765. *Levéltári Közlemények* 1983/1–2. 3–100.

1989 – A kormányzati szervezet. In: *Magyarország története*. IV/I. 1686–1790. Szerk. EMBER Győző, HECKENAST Gusztáv, Akadémiai Kiadó, Budapest.

EMSZT

Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár. I–XIV. Szerk. SZABÓ T. Attila et al. Kriterion–Akadémiai Kiadó–Erdélyi Múzeum-Egyesület, Bukarest–Budapest–Kolozsvár, 1976–2014.

FARKAS József

1985 – A város kereskedelmi élete és kereskedő társadalma. In: *Szeged története*. Szerk. FARKAS József. II. Somogyi Könyvtár, Szeged. 380–433.

FELHÓ Ibolya–VÖRÖS Antal

1961 – *A helytartótanácsi levéltár*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

FESSLER, Ignaz Aurelius

1825 – *Die Geschichte der Ungern und ihrer Landsassen*. Neunter und Zehnter Theil. *Die Ungern unter Königen aus der Österreich-Ernestischen Linie*. Johann Friedrich Gleditsch, Leipzig.

FINKEY Ferenc

2000 [1948] – *A magyar büntetőperjog tudomány háromszázados fejlődéstörténete. 1619–1914*. A Jogászok a Kultúráért Alapítvány, Sárospatak.

GASKILL, Malcolm

2003 – *Crime and Mentalities in early modern England*. Cambridge University Press, Cambridge.

GEERTZ, Clifford

1990 – History and Anthropology. *New Literary History* 21/1990. 2. 321–335.

GERGELY András–VASS Előd

1985 – Az egyházi és hitélet. In: *Szeged története*. II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár. Szeged. 599–617.

- GINZBURG, Carlo
1966 – *I benandanti. Stregoneria e culti agrari tra Cinquecento e Seicento*. Piccola Biblioteca Einaudi, Torino.
1990 – Eksztatikus repülések – eksztatikus csaták. *Ethnographia* 101/1990. 3–4. 357–363.
1991 – *A sajt és a kukacok*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
2003 – *Éjszakai történet. A boszorkányszombat megfejtése*. Európa Kiadó, Budapest.
- GINZBURG, Carlo–TEDESCHI, John–TEDESCHI, Anna Christine
Microhistory: Two or Three Things That I Know about It. *Critical Inquiry* 20/1993. 1. 10–35.
- GOTTWALD Lajos
1970a – A szegedi boszorkányperek I. *Az Egészség* 64/1970. 5. 155–160.
1970b – A szegedi boszorkányperek II. *Az Egészség* 64/1970. 6. 188–190.
- GYÉL
Győri életrajzi lexikon. Szerk. GRÁBICS Frigyes et al. Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár, Győr, 2003.
- HAJDU Lajos
1963 – A Habsburg Birodalomban 1752–1769 között végrehajtott büntetőjogi kodifikáció értékelése. *Acta Facultatis Politico-Juridicae Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae* 1963/5. 81–114.
1985 – *Büntett és büntetés Magyarországon a XVIII. század utolsó harmadában*. Magvető Kiadó, Budapest.
- HELLBLING, Carl Ernst
1996 – *Grundlegende Strafrechtsquellen der österreichischen Erbländer vom Beginn der Neuzeit bis zur Theresiana. Ein Beitrag zur Geschichte des Strafrechts in Österreich*. Böhlau, Wien.
- HODGKIN, Katharine
2007 – Gender, Mind and Body. Feminism and Psychoanalysis. In: *Palgrave Advances in Witchcraft Historiography*. Szerk. Jonathan BARRY, Owen DAVIES, Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke. 182–202.
- HORST, Georg Conrad
1830 – *Zauber-Bibliothek oder von Zauberei, Theurgie und Mantik, Zaubern, Hexen, und Hexenprocessen, Dämonen, Gespenstern, und Geistererscheinungen. Zur beförderung einer rein-geschichtlichen, von Aberglauben und Unglauben freien Beurtheilung dieser Gegenstände*. VI. Florian Rupferberg, Mainz.
- HUSZTY, Stephanus
1745 – *Jurris pendentia practica seu commentarius novus in jus Hungaricum*. I–III. Budae
1794 – *Jurris pendentia practica seu commentarius novus in jus Hungaricum*. I–II. Agriae.
- IGGERS, Georg Gerson
1997 – *Historiography in the Twentieth Century*. Wesleyan University Press, Hannover–London.
- IKLÓDI András
1982 – A magyarországi boszorkányperek történeti alakulása. *Ethnographia* 93/1982. 1. 292–298.

IPOLYI Andor

1854 – *Magyar Mythologia*. Heckenast Gusztáv, Pest.

I. S.

1900 – Egykorú leírás a szegedi boszorkányégetésről. *Történelmi és Régészeti Értesítő* 16/1900. 1–2. 108–110.

ISZK SZ

Idegen szavak és kifejezések szótára. Szerk. BAKOS Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007.

JENKINS, Richard

2007 – Continuity and Change. Social Science Perspectives on European Witchcraft. In: *Palgrave advances in witchcraft historiography*. Szerk. Jonathan BARRY, Owen DAVIES, Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke. 203–225.

JÓSIKA Miklós

1854 – *A szegedi boszorkányok*. Heckenast Gusztáv, Pest.

JUHÁSZ Antal

1985 – Életmód és tárgyi ellátottság. In: *Szeged története*. II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 439–484.

KÁLLAY István

1996 – *Városi bíráskodás Magyarországon 1686–1848*. Osiris Kiadó, Budapest.

KATONA Géza

1977 – *Bizonyítási eszközök a XVIII–XIX. században. A kriminalisztika magyarországi előzményei*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

KAPRONCZAY Katalin

2007 – *Orvosi művelődés és egészségügyi kultúra a XVIII. századi Magyarországon*. Semmelweis Kiadó, Budapest.

KENÉZ Győző–SZAKÁLY Ferenc

1984 – A Szegedi Palánk-városrész 1697-es telekkönyve. *Tanulmányok Csongrád megye történetéből* 8/1984. 1. 29–161.

KIS-HALAS, Judit

2008 – Trial of an Honest Citizen in Nagybánya 1704–1705. A Tentative Microanalysis of Witchcraft Accusations. In: *Demons, Spirits and Witches III. Witchcraft Mythologies and Persecutions*, Szerk. Gábor KLANICZAY, Éva Pócs. Central European University Press, Budapest–New York. 213–237.

KITHONICH, Joannes

1724 – *Directio methodica processus judicarij juris consvetudinarii Incltyi Regni Hungariae*. Tynnaviae.

KLANICZAY Gábor

1985 – Gerard van Swieten és a boszorkányok elleni harc kezdetei a Habsburg Monarchiában. In: *Tanulmányok H. Balázs Éva tiszteletére*. Szerk. KLANICZAY Gábor, POÓR János, RING Éva. ELTE-BTK, Budapest. 33–69.

1986 – Boszorkányhit, boszorkányvád, boszorkányüldözés a XVIII. században. *Ethnographia* 97/1986. 1. 257–295.

- 1991 – Witch-hunting in Hungary: Social or cultural tensions? In: Witch Beliefs and Witch-hunting in Central and Eastern Europe. Conference in Budapest, Sept 6–9, 1988. *Acta Ethnographica* 37. (1991–1992) 1–4. 67–91.
- 1999 – Boszorkányság vagy tündéri varázslat. *BUKSZ* 11/1999. 4. 352–363.
- 2010 – A Cultural History of Witchcraft. *Magic, Ritual and Witchcraft* 5/2010. 2. 188–212.
- 2011 – „Mely ördögtől volt nyavalyája, azon ördög volna gyógyítója”. A gyógyítók elleni boszorkányság problémája a magyar boszorkányperekben. In: *Párbeszéd a hagyományról. A néprajzi kutatás múltja és jelene*. Szerk. VARGYAS Lajos. PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék–L'Harmattan Kiadó, Pécs–Budapest. 695–712.
- KLANICZAY GÁBOR–PÓCS ÉVA (szerk.)
2002–2008 – *Demons, Spirits and Witches III. Witchcraft Mythologies and Persecutions*. Central European University Press, Budapest–New York.
- KLANICZAY GÁBOR–PÓCS ÉVA–WOLOSZ, ROBERT–TÓTH G. PÉTER
2001 – A Κλειο-boszorkányság-adatbázis. In: *Demonológia és boszorkányság Európában*. Szerk. PÓCS Éva. Balassi Kiadó, Budapest. 294–337.
- KÓKAY GYÖRGY
1979 – A sajtó kialakulása. In: *A magyar sajtó története I. 1705–1848*. Szerk. KÓKAY György. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- KOMÁROMY ANDOR
1910 – *Magyarországi boszorkányperek oklevéltára*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest.
- KONCZ IBOLYA KATALIN
2000 – Adatok a magyarországi boszorkányság fogalom jogtörténeti megalkotásához. In: *„Dum spero doceo”. Ünnepi kiadvány Huszti Vilmos 85. születésnapja alkalmából*. Szerk. SZABÓ Béla, SÁRY Pál. Bíbor Kiadó, Miskolc. 231–238.
- 2007 – *A boszorkányüldözés jogtörténeti kérdései a Német-római Birodalomban és a királyi Magyarországon*. PhD-értekezés. Miskolc.
- 2011 – A néphittől a boszorkányság fogalom jogtörténeti meghatározásáig. In: *Szimbólumok üzenete. A jogi kultúra jelképei: eljárások, szokások, formák és tárgyak*. Szerk. MEZEY Barna. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 301–321.
- KONCZ SÁNDOR
1887a – A szegedi boszorkánypörök aktáiból. *Pesti Napló* 1887/70.
1887b – Kökényné és Szonda Kata. *Szegedi Napló* 1887/113.
- KÓSA LÁSZLÓ
2001 – *A magyar néprajz tudománytörténete*. Osiris Kiadó, Budapest.
- KOVÁCS JÁNOS
1898 – A kuruzslás és varázslás eszközei a szegedi boszorkányperekben. *Ethnographia* 21/1898. 1. 204–211.
1901 – *Szeged népe, Szeged ethnographiája*. Dugonics-Társaság, Szeged.
- KOVÁTS ZOLTÁN
1985 – Népesedési viszonyok. In: *Szeged története II*. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 107–163.

KÖPECZI Béla

1985 – A felvilágosodás egyik botrányköve. In: KÖPECZI Béla: *Magyarok és franciák. XIV. Lajostól a francia forradalomig*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 343–348.

KÖRNER Tamás

1969 – Boszorkányszervezetek Magyarországon. *Ethnographia* 80/1969. 2. 196–211.

KRÁSZ Lilla

2004 – „Janus-arcú” nők „Janus-arcú” hivatásban? Falusi bábák a 18. századi hivatali akták tükrében. In: *Áldás, átok, csoda és boszorkányság. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. Szerk. Pócs Éva. Balassi Kiadó, Budapest. (Tanulmányok a transzcendensről, IV). 604–630.

KRISTÓF Ildikó

1990 – Boszorkányok, „Orvos asszonyok” és „Parázna személyek” a XVI–XVIII. századi Debrecenben. *Ethnographia* 51/1990. 3–4. 438–466.

1998 – „Ördögi mesterséget nem cselekedtem”. *A boszorkányüldözés társadalmi és kulturális háttere a kora újkori Debrecenben és Bihar vármegyében*. Ethnica, Debrecen.

2008 – How to make a (Legal) pact with the Devil? Legal Customs in Witch Confessions in Early Modern Hungary. In: *Demons, Spirits and Witches III. Witchcraft Mythologies and persecutions*. Szerk. KLANICZAY Gábor, Pócs Éva. Central European University Press, Budapest–New York. 164–184.

2006 – Witch-Hunting in Hungary. In: *Encyclopedia of Witchcraft. The Western Tradition. II*. Szerk. M. Richard GOLDEN. ABC Clio, Denver–Oxford. 515–520.

2013 – Witch-Hunting in Early Modern Hungary. In: *The Oxford Handbook of Witchcraft*. Szerk. P. Brian LEVACK. Oxford University Press, Oxford. 334–355.

KWIATKOWSKI, Ernest von

1903 – *Die Constitutio Criminalis Theresiana, ein Beitrag zur teresianischen Reichs- und Reichts-gesichte*. Wagner, Innsbruck.

LANDAU, Peter

2001 – Justus Henning Böhmer. In: *Juristen. Ein biographischen Lexikon. Von der Antike bis zum 20. Jahrhundert*. Szerk. Michael STOLLEIS. Verlag C. H. Beck, München. 93.

LEVACK, Brian Peter

2002 – The Decline and End of Witchcraft Persecutions. In: *The Athlone History of Witchcraft and Magic in Europe. VI*. Szerk. Bengt ANKARLOO, Stuart CLARK. University Press of Pennsylvania, Philadelphia. 1–94.

2007 – Crime and the Law. In: *Palgrave advances in witchcraft historiography*. Szerk. Jonathan BARRY, Owen DAVIES. Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke. 146–163.

2013 (eds.) – *New Perspectives on Witchcraft. Magic and Demonology. IV. Witchcraft and Gender*. Routledge, New York–London.

LEVI, Giovanni

1991 – On Microhistory. In: *New Perspectives in Historical writings*. Szerk. Peter BURKE. Cambridge University Press, Cambridge. 93–114.

LÉVI-STRAUSS, Claude

2001 – *Strukturális antropológia*. Osiris Kiadó, Budapest.

- LINZBAUER, Franciscus Xavierus
1852–1956 – *Codex Sanitario-Medicinalis Hungariae*. I. Typis Caesareo-Regiae Scientiarum Universitatis, Budae.
- LUKCSICS Pál
1914 – *Schwartner Márton élete és tudományos jelentősége*. Veszprém Egyházmegyei Könyvnyomda, Veszprém.
- MAGYAR László András
1999 – Orvosi vita a magyarországi vámpirokról 1732–1756. *Századok* 133/1999. 3. 1247–1257.
- MAKAY Dezső
1896 – Boszorkány. In: *Magyar jogi lexikon*. II. Szerk. MÁRKUS Dezső. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest. 116.
- MAMŰL
Magyar művelődéstörténeti lexikon, I–XIV. Főszerk. KŐSZEGHY Péter. Szerk. TAMÁS Zsuzsanna. Balassi Kiadó, Budapest, 2003–2014.
- MÁRKUS Dezső
1907 – Probatio. In: *Magyar jogi lexikon*. VI. Szerk. MÁRKUS Dezső. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest. 275–278.
- MAXWELL-STUART, Peter
2007 – The Contemporary Historical Debate. In: *Palgrave advances in witchcraft historiography*. Szerk. Jonathan BARRY, Owen DAVIES. Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke. 11–32.
- MÉK
Magyar értelmező kéziszótár. Szerk. PUSZTAI Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2014.
- MEZNERICS Iván
1933 – *A megyei büntető igazságszolgáltatás a 16–19. században*. Sárkány-nyomda, Budapest. (Értekezések Eckhart Ferenc Jogtörténeti Szemináriumából, I).
- MIDELFORT, Erik Hans Christian
1968 – Recent Witch-Hunting Research or Where do We Go from Here? *Papers of the Bibliographical Society of America* 62/1968. 2. 373–420.
- MKL
Magyar Katolikus Lexikon. I–XVI. Szerk. DIÓS István. Szent István Társulat, Budapest, 1980–2013.
- MNL
Magyar néprajzi lexikon. I–V. Szerk. ORTUTAY Gyula et al. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977–1982.
- MOLNÁR Éva
1942 – *Boszorkányperek Magyarországon a XVII–XVIII. században*. Szerzői kiadás, Budapest.
- MONTER, William
1972 – The Historiography of European Witchcraft. Progress and Prospects. *Journal of Interdisciplinary History* 72/1972. 2. 435–453.

MÖSTL, Franz

1879 – *Ein Szegediner Hexenprocess*. Druck und Verlag von Laykem-Josefthal, Graz.

2013 – *Ein Szegediner Hexenprocess. Cultuurhistorische Studie*. Primary Source Edition. Nabu Press, Toronto.

MÜLLER, Friedrich

1854 – *Beiträge zur Geschichte des Hexenglaubens und des Hexenprocesses in Siebenbürgen*. Schvetke und Sohn, Braunschweig.

NAGY Zoltán

1985 – Az egyházi épületek felújítása. In: *Szeged története*. II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 599–610.

NAGY Zsigmond József

1982 – A Rákóczi-szabadságharc és a Habsburg-abszolutizmus kifejlődése 1699–1789. In: *Magyarország történeti kronológiája*. Szerk. BENDA Kálmán. Akadémiai Kiadó, Budapest, 522–600.

H. NÉMETH István

1994 – Gondolatok a magyarországi várospolitikai meghatározó tényezőiről a kora újkorban. *Fons* 9/1994. 1–3. 123–162.

2007 – Városi tisztújítások a királyi Magyarországon a 16–17. században. *Arrabona* 45/2007. 2. 57–96.

2009 – Pre-Modern State Urban Policy at a Turning Point in the Kingdom of Hungary. The Elections to the City Council. In: *Urban Elections and Decision-Making in Early Modern Europe, 1500–1800*. Szerk. Rudolf SCHLÖGL. Cambridge Scholar Publishing, Newcastle. 276–299.

2011 – Régi-új szabad királyi városok: várospolitikai az újszerzeményi területeken a 17–18. század fordulóján. In: *Várospolitikai és közigazgatás*. Szerk. CSOMOR Erzsébet, L. BALOGH Béni. Komárom-Esztergom megyei Önkormányzat Levéltára, Esztergom. 11–28.

2012 – Várospolitikai új utakon: Az abszolutista jellegű várospolitikai jellemzői a magyar Királyságban a 17–18. század fordulóján. *Urbs* VII/2012. 1. 283–308.

NORK, F. [KORN, Friedrich]

1849 – *Die Sitten und Gebräuche der Deutschen und ihrer Nachbarvölker: mit Bezugnahme auf die aus den kirchlichen aubergläubischen und Rechtsgebräuchen hervorgegangen Mythen und Volksagen*. Verlag von Johann Scheible, Stuttgart. (Das Kloster. Weltlich und geistlich. Meist aus der ältern deutschen Volks-, Wunder-, Curiositäten-, und vorzugsweise komischen Literatur, 12).

OLTVAI Ferenc

1957 – Újabb adatok kerültek elő a szegedi boszorkányokról. *Délmagyarország* 13/1957. 157. 7.

1965 – A szegedi boszorkányüldözés újabb dokumentumai. *Tiszatáj* 19/1965. 3–4. 655–658.

1976 – *A szegedi boszorkánypörök*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

1978 – A szegedi boszorkányégetés 1728. *Somogyi-Könyvtár Műhely* 17/1978. 1–4. 19–26.

PAKÓ László–TÖTH G. Péter

2014 – *Kolozsvári boszorkánypercek 1564–1743*. Balassi Kiadó, Budapest.

- PALUGYAI Imre
1853 – *A Magyarország történeti, földirati s állami legújabb leírása. II. Szabad királyi városok.* Heckenast Gusztáv, Pest.
- PETROVICH, István
2005 – Witch-Hunt in Szeged in the Early Eighteen Century. In: *The Role of Magic in the Past. Learned and Popular Magic, Popular Beliefs and Diversity of Attitudes.* Szerk. Blanka SZEGHYOVÁ. Pro Historia Society and Historical Institute of Slovak Academy of Sciences, Bratislava. 108–117.
- PÓCS Éva
1983 – Gondolatok a magyarországi boszorkányperek kutatásához. *Ethnographia* 94/1983. 1. 134–146.
1989 – *Tündérek, démonok, boszorkányok.* Akadémiai Kiadó, Budapest.
1992 – A boszorkányszombat és ördögsvévetség népi alapjai Közép-Délkelet-Európában. *Ethnographia* 103/1992. 1. 22–88.
1999 – *Between the Living and the Dead. A Perspective on Witches and Seers in the Early Modern Age.* Central European University, Budapest.
2001 – Bevezető: egy munkacsoport 15 éve. In: *Demonológia és boszorkányság Európában.* Szerk. Pócs Éva. L'Harmattan Kiadó–PTE Néprajzi Tanszék, Budapest. (Studia Ethnologica Hungarica, I). 9–19.
2004 – Szócikkek egy mágia enciklopédiához. *Ethnographia* 115/2004. 1. 1–46.
- POLNER Zoltán
2001 – *Csillagok tornácán. Táltosok, boszorkányok, hetvenkedők.* Bába és Társa Kft., Szeged. (Tanulmányok Csongrád Megye Történetéből, 29).
- Praxis Criminalis
1697 – *Forma Processus iudicii criminalis seu praxis criminalis.* Tyrnaviae.
- RÁKOS István
1982 – Gazdasági és társadalmi viszonyok Szegeden a testamentumok tükrében (1720–1848). *Tanulmányok Csongrád megye történetéből* 1982/6. 97–129.
1985 – Mezőgazdaság és agrártársadalom. In: *Szeged története.* II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 73–283.
- RÁKOS István–VASS Előd
1985 – A város földesúri joga és határának kialakulása. In: *Szeged története.* II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 173–182.
- REIZNER János
1900a – *Szeged története I. A legrégebbi időktől a XVIII. század végéig.* Szeged Szabad Királyi Város Közössége, Szeged.
1900b – *Szeged története IV. Oklevéltár.* Szeged Szabad Királyi Város Közössége, Szeged.
- ROWLAND, Allison (szerk.)
2009 – *Witchcraft and Masculinities in Early Modern Europe.* Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke.
- RUSZOLY József (szerk.)
1995 – Tisztújítások Szegeden a 18. század első felében. *Acta Juridica et Politica Universitatis de József Attila Nominatae* 46/1995. 4.

SCHRAM Ferenc

1970 – *Magyarországi boszorkányperek 1529–1768*. I. Akadémiai Kiadó, Budapest.

SCHULTE, Rolf

2009 – *Man as Witch. Male Witches in Central Europe*. Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke.

SCHWARTNER, Martin

1811 – *Statistik des Königreichs Ungarn*. II. Gedruckt mit Königl. Universitäts-Schriften, Budae.

SOLDAN, Wilhelm Gottlieb

1843 – *Geschichte der Hexenprozesse aus den Quellen Dargestellt*. J. G. Cotta'schen Buchhandlung, Stuttgart–Tübingen.

SUGÁR István

1987 – *Bűbájosok, ördögösök, boszorkányok Heves és Külső Szolnok vármegyében*. MTA Könyvtára, Budapest.

SZAKÁLY Ferenc

1985 – A török kiűzésétől a szatmári békéig. In: *Szeged története*. II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 15–68.

SzegSzo

BÁLINT Sándor 1957: *Szegedi Szótár I–II*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

SZENTPÉTERY Imre

1985 – *A kronológia kézikönyve. A Chronologia és az Oklevéltani naptár*. Összevont, javított és bővített kiadás. Budapest.

SZIJÁRTÓ M. István

2006 – A mikrotörténelem. In: *Bevezetés a társadalomtörténetbe*. Szerk. BÓDY Zsombor, Ö. KOVÁCS József. Osiris Kiadó, Budapest. 494–514.

TAKÁCS Erzsébet

2006 – Struktúra, mélységszint vagy hosszú időtartam? Lévi-Strauss, Gurvitch és Braudel vitája antropológiáról, szociológiáról és történelemtől. *Századvég* 14/2006. 2. 69–90.

TAKÁTS Endre

1943 – *Gr. Nádasdy László csanádi püspök (1662–1729)*. Városi Nyomda, Szeged. (Értekezések a Magyar Királyi Horthy Miklós Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézetéből, 2).

TÓTH G. Péter

2000 (szerk.) – *A magyarországi boszorkányság forrásainak katasztere (1408–1848)*. MTA Néprajzi Kutató Intézete–Laczkó Dezső Múzeum, Budapest–Veszprém.

2001a – „Mit tud, látott, avagy halott azon tanú?” Tanúvallomások és maleficium-narratívák a magyarországi boszorkányperekben. In: *Demonológia és boszorkányság Európában*, Szerk. Pócs Éva. L'Harmattan Kiadó–PTE Néprajzi Tanszék, Budapest–Pécs. (Studia Ethnologica Hungarica, I). 199–227.

2001b – Folyampróba – liturgikus vízpróba – boszorkányfűrésztés. In: *Demonológia és boszorkányság Európában*. Szerk. Pócs Éva. L'Harmattan Kiadó–PTE Néprajzi Tanszék, Budapest–Pécs. 249–291.

2005 – A szegedi nagy boszorkányper, 1728. *Rubicon* 2005/7. 22.

- 2008 – River ordeal-trial by water swimming of witches. Procedures ordeal in witch trials. In: *Demons, Spirits and Witches. III. Witchcraft Mythologies and persecutions*. Szerk. Gábor KLANICZAY, Éva PÓCS. Central European University Press, Budapest–New York. 129–164.
- 2009 – Tárgyak, férgek, démonok. Társadalmi válságtünetek és demonológiai diagnózisok a kora újkori Magyarországon. *Korall* 35/2009. 1. 5–42.
- 2011 – Boszorkányos hagyaték. A magyarországi boszorkányperек feltárásának kutatástörténete a kezdetektől napjainkig. In: *Párbeszéd a hagyománnyal. A néprajzi kutatás múltja és jelene*. Szerk. VARGYAS Lajos. PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék–L'Harmattan Kiadó, Pécs–Budapest. 635–695.
- TUCZAY, Christa
- 2007 – Nineteenth Century. Medievalism and Witchcraft. In: *Palgrave advances in witchcraft historiography*. Szerk. Jonathan BARRY, Owen DAVIES. Palgrave Macmillan, New York–Basingstoke. 52–68.
- ÚMTSZ
- Új magyar tájszótár. I–V. Főszerk. B. LŐRINCZY Éva et al. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979–2010.
- VANYSACKER, Dries
- 2006 – Gerard van Swieten. In: *Encyclopedia of Witchcraft. The Western Tradition*. IV. Szerk. M. Richard GOLDEN. ABC Clio, Denver–Oxford. 1096–1097.
- VARGA Ferenc
- 1906 – *II. Rákóczi Ferenc kora Szegeden. Kuruc világ*. Endrényi Imre Kny., Szeged.
- VARGA Ildikó
- 1988 – *A szegedi boszorkányperек (1728–44)*. ELTE BTK történelem–néprajz szakdolgozat, Budapest.
- R. VÁRKONYI Ágnes
- 1990 – Közgyógyítás és boszorkányhit. Mária Terézia boszorkánypereket beszüntető rendeleteinek újragondolásához. *Ethnographia* 101/1990. 3–4. 384–428.
- VASS Előd
- 1985a – A szabad királyi jogállás visszaszerzése és érvényesítése. In: *Szeged története*. II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 83–107.
- 1985b – A város önkormányzata és gazdálkodása. In: *Szeged története*. II. Szerk. FARKAS József. Somogyi Könyvtár, Szeged. 517–587.
- VÖLGYESI Levente
- 2008 – *A városi alkotmányosság az újkori Magyarországon*. PhD-értekezés, Budapest.
- WALTERS, Ronald Gerald
- 1980 – Signs of the Times. Clifford Geertz and Historians. *Social Research* 47/1980. 3. 537–556.
- Wienerisches Diarium*
- 1728 – *Wienerisches Diarium*. <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=wrz> Letöltés ideje: 2014. október 11.

ZALÁNYI Sámuel

1974 – A középkori psychosisok és a szegedi boszorkányégetés. In: *Összefoglaló IV. Szeged Megyei Városi Tanács Egészségügyi Intézményeinek tudományos munkásságáról.* Szerk. DUDÁS Béla. Megyei Városi Tanács, Szeged. 343–348.

ZENKER, Erns Victor

1900 – *Geschichte der Journalistik in Österreich.* K. K. Hof- und Staatsdruckerei, Wien.

ZOMBORI István

1978 – Szegedi boszorkányok. *Élet és Tudomány* 33/1978. 31. 979–983.

Felelős kiadó a Balassi Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Hradeczky Móni
Műszaki szerkesztő Harcsár Magda
A borítót tervezte Szák András
Tördelte Mocsonoky Gábor
A nyomdai munkálatokat végezte a Kvadrát Print
Felelős vezető Bánáti László ügyvezető igazgató

A maga korában európai hírű botrány volt a szegedi boszorkányperek lefolytatása, a több ember halálát, köztük a Rósa Dániel egykori városbíró elmarasztaló súlyos ítéletek és a nyilvánosság előtt zajló tömeges kivégzések végrehajtása.

A kötetben előforduló vádlók, vádlottak vagy tanúk többsége a városházák belső peremén és a belvárosban élő módosabb, esetenként gazdag polgárok soraiból került ki. Mivel a szegedi perek nagy részét Reizner János 1900-ban már közölte, célszerű volt a levéltári állományt újra átvizsgálni. Az újonnan feltárt dokumentumok immár teljes terjedelemben most kerülnek elsőként kiadásra. Ezek átírási munkálatait Brandl Gergely végezte el. Kötetünk újraközli Reizner János, Oltvai Ferenc feltárásait, de minden esetben pótolja az általuk nem közölt szövegrészeket, hiányokat is. Munkacsoportunk újabb perfeltárásának eredményeként a korábbi 12 helyett immár 17 esetet teszünk közzé a boszorkányságkutatás hasznosítására.

A szerkesztők

BALASSI KIADÓ

3600 Ft

9 789635 069798